BIBLIOTECA · DEL · DUQUE · DE · OSUNA

C.A. 2=S. 1-8.

Est 86-B
nº 247

Wahl pinx. Fritzsch Sc: Hamburg

Qui Vetera illustri novitatis luce respergit
Atq vetustatis mactat honore Nova:
FABRICIUS, Veterum gnarissimus atq Novorum
Nonne inter doctos paginam utramq facit.

Jo: Christoph. Wolfius,
Past: ad S. Cathar: Hamburg.

CODEX
PSEUDEPIGRAPHUS
VETERIS TESTAMENTI,

COLLECTUS, CASTIGATUS,
TESTIMONIISQUE, CENSURIS
ET ANIMADVERSIONIBUS ILLUSTRATUS
A

JOHAN. ALBERTO FABRICIO,
SS. THEOL. D. ET PROFESSORE PUBL.
IN GYMNASIO HAMBURGENSI.

EDITIONI HUIC SECUNDÆ
ACCEDIT
VOLUMEN ALTERUM
SEPARATIM EXCUSUM.

HAMBURGI,
Sumptu THEODORI CHRISTOPH. FELGINER.
A. C. 1722.

remisisse. Equidem viginti jam annos ambo longis spatiis disjuncti vivimus, at hæc res corpora sane divellere & literarum forte inter nos commercium aliquando infrequentius reddere potuit, amicitiam vero atque animorum conjunctionem adeo non valuit distrahere ac dilacerare, ut majoribus subinde virtutis & benevolentiæ in me tuæ documentis in majorem etiam amorem tractus sim tui. Quî enim Te non constanter charum habeam colamque, cujus candor fidesque Germana ac pietas conjuncta cum singulari doctrina jampridem Te ita animo meo hærere fecit, ut jucundissima mihi semper sit, fueritque Tui recordatio, & desideratissima memoria ejus temporis, quo unà in sapientiæ studia incumbebamus. Hic vero qui jam Tibi a me dicatur liber, ultro etiam ad Te properat vel eam ob rationem, quod non modo ab isto studiorum genere

&

& argumento neutiquam abhorres, ſed etiam pars ejus, quæ in reliquiis Adami exponendis verſatur, ſub ipſum ſtatim exordium voluminis Tibi proprie debetur, atque a Te eſt mutuo accepta. Habe igitur hoc viciſſim a me & amica manu recipe, patereque ſimul falſiſſima quæ in iſthoc referri vides monumenta, veriſſimo amico a me inſcribi. DEUS ter Opt. Max. rebus Eccleſiæ, Patriæque proſperis vera & perenni felicitate beet Te, Tuosque. Scrib. Hamburgi III. Cal. April. Anni Chriſtiani cIↃ IↃcc XIII.

AD LECTOREM.

IN Codice Apocrypho Novi Testamenti, quem ante hos decem annos in lucem edidi, pollicitus sum me consimili studio Pseudepigrapha etiam Testamenti Veteris, sive scripta sanctis Patriarcharum ac Prophetarum nominibus temere supposita, per alterum volumen collecturum. Eo promisso jam me exsolvo, Lector Benevole, non quod fabulis ejusmodi ducor, aut fraudes illas probo, sed quoniam ad illas rejiciendas atque explodendas nihil fieri posse existimo accommodatius, quam ut junctim ita inspiciendæ exhibeantur & contemtui omnium exponan-

nantur. Quia etiam partem non heri vel nudius tertius natæ, sed perantiquæ sunt, possunt pleraque ex his propter mille annos *ut ait Poëta, sive propter ætatem, quam habent, usui non uni esse Antiquitatis & Historiæ Ecclesiasticæ studiosis, atque si non directo ad veritatem stabiliendam, saltim ad errorum agnoscenda semina facere. Sunt etiam nonnulla in his, sub falsis licet jactata nominibus, veri tamen stricturas quasdam ex veteri Judæorum traditione servantia, sicut vetus dictum est* non omnia fingere Cretes, *illa vero dignoscere ut labor, ita non minor voluptas aut utilitas. Atque usum habet in aliis ipsa etiam inutilitatis vanitatisque demonstratio, quemadmodum Clemens Alexandrinus* de falsa Sophistarum Philosophia vere scripsit,*

* Clemens Alex 1. Strom. p. 278. εἰ καὶ ἄχρηστος ἡ φιλοσοφία, ἡ τῆς ἀχρηστίας βεβαίωσις εὔχρηστος.

psit, licet fructum ipsamet non afferat, tamen utile esse hoc ipsum confirmare, quod utilitate destituatur. Versati sunt in hoc argumento ab eo tempore quo pseudepigrapha Christi, Mariæ & Apostolorum uno fasce comprehensa a me sunt, alii etiam viri eruditi, Scipio *præcipue* Sgambatus, *Neapolitanus S. I. libris III. Archivorum Vet. Test. atque in pseudo-Veteri Testamento, pauciorum foliorum schediasmate Academico, inclytus Helmstadiensis Theologus* D. Jo. Andreas Schmidius. *Promitto tamen mihi a tua æquitate, si illos hoc cum meo opusculo contuleris, libenter te judicaturum, actum me haud egisse. Vale.*

INDEX

INDEX CAPITUM.

48. SE-

122.

 156. Moy-

* Laudatur etiam a Gaulmino in notis p. 189. 315. 323. 324. & 335. liber Mosaicarum quæstionum Arabice scriptus, necdum editus, in quo Moyses quærens & Deus respondens inducitur.

176. Psal-

213.

229.

* Eadem de Esdra, quem *Ozair* vocant, tradunt Muhamedani. Vide Herbeloti Bibl. Orientalem p.698.

ADAMUS

ADAMUS.

I. Adamus, Litterarum inventor.

ad T. 1. p. 1.

Præter *Thomam Bangium* τὸν μακαρίτην in Cœlo Orientis, sive exercitationibus de ortu & progressu litterarum, excusis Havniæ A. 1657. 4. & præter alios scriptores in limine voluminis prioris à me laudatos, adire juvabit *Casparem Schottum* in technica curiosa p. 546. seq. ubi scriptoriæ artis inventum divinum, & Moyse antiquius esse disputat. Novissime *Guilelmus Nicols* in erudito poëmate, de litteris inventis, quod in libros sex divisum, Londini A. 1716. 8. prodiit libro I.

> *Divinum auctorem scribendi hunc credere fas est,*
> *Humani generis qui simul auctor erat.*

Hugo Ferrandus (reflexions sur la Relig. Chrétienne T. 2. p. 252.) considerans locum *Plinii* lib. VII. Hist. Nat. *c.* 56. *litteras semper arbitror Assyriis*

fuisse:

fuisse : [Ce passage nous marque deux chose assés considerables, l'une que les lettres ont tou jours été Assyriennes: & l'autre que l'usage en est aussi ancien que le monde. Il y a peu de gen qui ignorent que par les Assyriens, les Profane ont entendu bien souvent les Juifs: & sans fair un grand ramas des passages, je me contenter de rapporter le témoignage de Themistius qu (Orat. IX.) appelle γράμματα τῶν Ἀσσυρίων, le livres des Hebreux. Ainsi l'on peut inferer de paroles de Pline, que les plus anciennes lettre du monde sont celle des Hebreux, & qu'Adam qui est le premier des hommes, en est l'inven teur.] Alia ad hunc *Plinii* locum viri præclari *Ja cobus Perizonius* in Originibus Babylonicis pag 10. seq. & *Jo. Masson* in dissertatione de littera rum Antiquitate, quæ extat in Historia Critic Reipublicæ litterariæ Gallicè edita, statim in li mine tomi primi.

II. Alphabetum cœleste.

ad T. 1. p. 2.

Abjudæ, Hebræi librum de characteribus cœ lestibus (*) ex Oriente allatum MS. evolvit Jac *Gaffarellus* in curiositatibus inauditis p. 4. 28. 31 277. 283. & laudat Athanasius Kircherus Tom 2. Oedipi pag. 109. Fortasse commenti huju conditores, *Abjuda* hoc est *Patrem Judæ* vendi tavert

(*) Conf. Rev. nostri Wolfii Bibl. Hebr. Tom. 1. p. 13. & D. Buddei introduct. ad Philos. Hebr. p. 334.

travere auctorem, pro *Abrahamo* Patriarcha, cui librum *Jezirah* ſuppoſuerunt ſimili comminiſcendi libidine. Plurimum tamen huic alphabeto cœleſti tribuit *Guil. Poſtellus* in commentario ad librum Jezirah: *Si dixero me vidiſſe in cœlo in ipſis linguæ ſanctæ characteribus ab ESRA primum publice expoſitis, ea omnia quæ ſunt in rerum natura conſtituta, ut vidi non explicite, ſed implicite, vix ullus mihi crediderit. Tamen teſtis Deus & ejus Chriſtus, quia non mentior.* Notum etiam quantum in commendanda illa cœleſti litteratura olei & operæ perdiderit *Jacobus Gaffarellus*, qui ſuffragatores laudat, *Jo. Reuchlinum*, *Jo. Picum Mirandulanum*, *Cornelium Agrippam*, aliosque. Convenientiores quoque litteras eſſe Hebraicas Aſtrologicis divinationibus, quam imagines animalium & alias quasvis figuras arbitrarias, non dubitat auctor Diſſ. de Guielmo Poſtello, quæ *Tomo IV. Obſervationum ſelectarum Hallenſium* inſerta legitur p. 245. Addit etiam, in ſiderum ſcientia rebusque omnibus quæ traditioni innitantur, Orientalibus plus ſe tribuere quam Græcis. Præclare, ſi de ſola traditione, non etiam de veritate rei ac natura ageretur: aut ſi de antiquitate traditionis Orientalis perinde conſtaret, uti de Græca conſtat. Tutius itaque fides detrahitur utrisque: neque vitio dabitur mortalibus, ſi nec numerum inire ſtellarum, nec characteres eorum legere didicerint.

Alphabetum Cabbalisticum memoratur in Cata- logo MSS. Hebraicorum Nobilissimi Viri D. Za- *chariæ Conradi ab Uffenbach.*

Thesei Ambrosii introductio ad Varias linguas lucem vidit Papiæ 1639. 4. *Ioh. Augustini Panthe-* Voarchadumiam numeris & iconibus illustratam exhibet theatrum Chemicum. *Iacobi Bonaventu-* *ræ Hepburni* Virga aurea sive LXX. Alphabeta prodiere Romæ A. 1616. *Andreæ Mulleri* Greifen- hagii, admirandæ doctrinæ viri Alphabeta ac no- tæ diversarum linguarum, Berolini 1703. 4. Omitto *Laur. Schraderi* Alphabeta XXIV. Helmst. 1592.. *Io. Theodori* & *Israelis de Bry* tabellas alpha- betarias vetiorum characterum, Francof. 1596. De *Nic. Schmidii* collectione Manuscripta, quæ ser- vatur Geræ, adeundus celeberrimus Vir, *Burchar. Gotthelf Struvius* T. I. anecdoctor. fasciculo I. pag. 194. Transisalana autem Alphabetorum συν- αγωγὴ cui jam viginti annis intentum virum philologum esse testatus fuit auctor Diarii Belgici (*Baksaal van Europe*) An. 1694. Jun. p. 569. nec- dum, quod sciam, lucem aspexit.

III. Nomina ab Adamo re- bus imposita.

adT. I. p. 2.

Joel, tertii decimi scriptor sæculi, in Chrono- graphia: ἰστέον ὅτι ὁ μὲν Ἀδὰμ ἐπέθηκεν ὀνόματα τοῖς παισὶν αὐτοῦ καὶ πᾶσι τοῖς ζώοις χερσαίοις

καὶ

καὶ θαλαττίοις: τὸ δὲ αὐτοῦ ὄνομα καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ἄγγελος Κυρίου εἶπεν αὐτοῖς. *Scire juvat Adamum imposuisse nomina liberis suis, omnibusque animantibus terrestribus, maritimisque. Ipsi autem & uxori ejus nomen impositum ab Angelo Domini*, imo à DEO ipso, ut Moses testatur. Denominationem omnium entium atque ipsius JEHOVAH ad Adamum velut auctorem refert R. *Abraham Sebach* sive *Sabab*, Ulyssiponensis in *Zeror Hammor* sive fasciculo myrrhæ. Clariss. Viri Michaëlis Lilienthali diss. de vocatis ab Adamo animantibus eruditissimo *Hardtio* Rostoch. 1710. opposita, observationis nonæ locum occupat in ejus selectis Historico literariis, Regiomont. 1715. 8. Facit etiam huc Christiani Pfuczneri diss. de ὀνοματεσία animalium Adamitica, quæ prodiit Witeberg. 1718.

IV. Adami fœmina, Lilit.

ad T. I. p. 5.

Abraham Ecchellensis in historia Arabum p. 268. ad calcem Chronici Orientalis: *Sunt qui spectra non puros dæmones esse putarunt, sed mixtæ ex dæmoniaca & humana naturæ, scilicet ex concubitu Ablisi dæmoniorum principis cum* Lilit *prima Adami conjuge susceptos liberos. Fabulam hanc ex Judæorum pandectis ad Arabes invexit, si ex reliquis conjicere licet, Cabbalabbaro ex Rabbino Mahometi sectator, & discipulus, qui omnes fere Judaicas nænias ad Arabes non sine fœnore transtulit. Comminiscuntur quippe Deum ex limo terræ una cum Adamo formasse fœ-*

minam, nomine Lilit, *illique in uxorem ipsam de disse. Commentum ex hisce cap.* 1. *Genes. vers.* 27 *eliciunt verbis:* Masculum & fœminam creavit eos. *Quam autem mulierem, qvum creationis paritate tam insolens ac molesta viro facta esset, sæpius admonitam & non resipiscentem, extra paradisum expulit Deus, hinc subjunxit:* Non est bonum hominem esse solum: faciamus ei adjutorium simile sibi. *Id totum confirmant ex Adami verbis cum vidisset mulierem ex ejus costa eductam:* Hoc nunc os de ossibus meis, & caro de carne mea hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumta est. *Quod idem est ac si dixisset, inquiunt, nunc, sive hac vice dedit mihi Deus conjugem & sociam ex ossibus meis, & carne mea, quæ vocabitur virago à viro a qua desumta est: at illa quam tunc & alia vice mihi dederat, nec de ossibus meis erat, nec de carne mea, nec virago à viro dicenda est. Expulsa igitur è Paradiso* Lilit *sese copulavit dæmoni, cui peperit liberos quamplures qui genii dicuntur. Isti, sex sunt prædíti qualitatibus, ex quibus tres communes habent cum hominibus, ac totidem cum dæmonibus. Ut homines generant sibi similes, cibis vescuntur, morti sunt obnoxii. Ut dæmones sunt alati, & quo lubet, velocissime volant, sunt invisibiles, demum corpora absque detrimento permeant atque penetrant. Hoc geniorum genus minus hominibus noxium esse creditur, imo satis familiare & amicum ob naturæ affinitatem & portionem. Autor historiæ & rerum gestarum ab Alexandro Macedone refert, in quadam Indiarum regione certis diei horis, Geniorum pueros speciem assu-*

assumere humanam, & palam apparere consuetos esse, ac cum illorum hominum pueris lusiones inire satis familialiter.

V. Adamus Propheta, etiam Muhammedanis.

ad T. 1. p. 6.

In compendio Theologiæ Muhammedicæ anonymi scriptoris, Arabis quod Arabice & Latine vulgavit eruditiss. vir Hadrianus Relandus, *numerus Prophetarum* dicitur *juxta traditionem nescio quam excurrere ad ducenta & viginti quatuor millia: juxta aliam ad centum & viginti quatuor millia. Inter illos, tredecim & trecenti legatorum divinorum munere functi sunt, & qui novas constitutiones attulerunt, sex sunt:* Adamus, Noachus, Abrahamus, Moses, JEsus & Mohammed. *Benedicat DEUS & propitius sit omnibus illis. Qui eos aut unum ex iis non amet, infidelibus accensendus est.* Ad hunc locum laudatus Relandus p. 40. annotat: Quos in historiis suis, Prophetarum titulo insignire consveverint Mohammedani, lubet ab Adamo usque ad Mohammedem breviter recensere. Hi sunt Prophetæ, 1. Adam agricola. 2. Seth. 3. Idris (Enoch.) sartor. 4. Noach faber lignarius. 5. Hud mercator. 6. Salich. 7. Chidr (hic Jeremias putatur.) 8. Loth. 9. Abraham. 10. Isaac pastor, 11. Ismaël, 12. Jacob. 13. Job. 14. Bosheir. 15. Dulkephel (cujus verum nomen erat Harfil.)

 16. Jo-

16. Joseph Rex. 17. Ephraim. 18. Nun 19. Josua. 20. Schoaib. 21. Moses pastor. 22 Aaron. 23. Jasin. 24. Elias textor. 25. Elisa. 26. Ozair (Esdras.) 27. Daniel. 28. Samuel. 29. David loricarum confector. 30. Salomon. 31. Zacharia faber lignarius. 32. Jahia (Joannes Baptista.) 33. Isa (JESUS) 34. Georgius ad Ninevitas missus. 35. Mohammed.

Jacobus ben Sidi apud *Gabrielem Sionitam* de urbibus & moribus Orientalibus cap. I. Credat scripturis quæ missæ sunt ad DEI apostolos, divisis ex communi illorum opinione in libros centum & quatuor, ex quibus decem libri missi sunt ad Adamum, a) quinquaginta ad Sethum, triginta ad Enochum, decem ad Abrahamum, Lex ad Mosem, b) Psalterium ad Davidem, Evangelium ad Isam c) (JESUM:) denique Alcoranus ad Mohammedem.

VI. Adami Philosophia.

ad T. I. pag. 9.

Nic. Bergii, postea Generalis per Livoniam Superintendentis, & Academiæ Pernaviensis Procancellarii An. 1706. defuncti dissertatio sub præsidio B. Davidis Clodii de existentia Philosophiæ antediluvianæ, ejusque propagatione. Giessæ 1684.

Jo. Wil-

a) Adde Tom. I. pag. 31.
b) Herbelot Bibl. Orientale in *Taourat*.
c) Id. in *Engil*.

Jo. Wilhelmi Feuerlini Diss. de Philosophia Adami putatitia Altorf. 1715. Idem de Adami Logica, Physica, Mathesi, Philosophia Practica & libris. id. 1717.

Andreas Gœding in Diss. de genuinis Philosophiæ natalibus, ubi de Philosophia Adami, Sethitica, Noachi &c. Upsal. 1703 4.

Io. Christian Kundmann in Abhandelung von Verstande des Menschen, vor und nach dem Falle, p. 93. seq. Budissinæ 1716. 8.

Marin Mersennus in Genesin, p. 1201 - 1214. seq.

Iac. Fridr Reimman, Versuch einer Einleitung in die Historiam literariam antediluvianam. Hall. 1709. 8.

Fabiani Tœrreri Dissertat. de Philosophia Adami Upsal. 1706. 8.

Petrus Arlensis de Scandalupis, presbyter Hierosolymitanus in libro de Sympathia VII. metallorum & VII. lapidum selectorum ad planetas,

p. 383. *edit. Hamburg.* 1717. 8.

Parens Adam hanc (Magiam) utique cognovit, dum ex lapsu mœrore pæne exanimatus illam consolatricem habere meruit, & hominem justum pacificumque suo peccato remedium allaturum, & a sua progenie nasciturum intellexit. Hæc primi hominis prima cognitio. O rem gratam desiderabilemque! Quid commodius? quid acceptius? quid convenientius aut aptius præstari possit? Hanc Enoc cognovit & possedit, quando raptus fuit, & illuc sublatus, ubi inun-

dantium aquarum motus penetrare minime valu
erunt. Non enim in aëre suspensus est, non inte
aquarum vortices, non denique in Arca seipsum
exhibuit, sed a Sacra Dei Scientia tutus illic per
mansit, ubi pluviæ lacrimarum tutiorem viam
demonstrabant. Hanc Moyses absolutissimu
Dei minister cognovit, & possedit, dum Magna
lia in Ægypto, Mirabilia in terra Cham, & Ter
ribilia in mari Rubro perpetravit. Aquas saxum
percutiendo produxit (loquendo tamen illi præ
ceptum fuerat, ut via æquitatis & clementiæ, non
judicii, aquæ impetrari possent) aquas hinc inde
ut murum dividendo etiam superavit. Hanc Jo
sue, Soli & Lunæ imperando ut sisterent, Ezechia
etiam ut quatuordecim gradus retrocederet, co
gnoverunt. Hanc Gedeon, Samson, Jepte, cæ
terique Dei exercituum Athletæ possederunt. Pau
lus ille summi Dei altissimi a secretis, hanc vidit
cognovit, & ad tertium Cœlum usque cum illa
ascendit, eaque revelante, arcana audivit, quæ
hominibus revelanda non esse perhibuit. Per il
lius vocem fratribus annunciavit, eorum sancti
ficationem, Dei voluntatem extare. Patres nostri
novissimi hanc in speluncis, in cavernis latitantes
invenerunt: In melotis, in pellibus caprinis an
gustiati & afflicti, errantes semper secum asporta
bant, & ut opprobrium hominum apparerent se
se occultabant: in occulto tamen radios emittens
illos manifestabat.

Chal-

Chaldæi, Perſæ, Indi, Brachmanæ, Mecubales, Magi denique ſinguli hanc ex nomine tantum haud cognoverunt: ſi utique cognoviſſent, alio modo loqvuti fuiſſent. Optime equidem, divina luce illuminante, tres illi Reges & Proceres cognoverunt, & adoraverunt, & terribilium ira eos non terruit, Angelum revelantem ab illa meruerunt, ut ad propriam regionem alia via pergerent, & Angelicis conſolationibus ſunt gaviſi. Regalis ſapientia, ſancta & illuminativa doctrina, quæ humilibus dat incrementum, ſuperbos autem in ſapientia eorum diſpergit. In duodecim pauperrimis adeo viguit, ut in omnem terram ſonus illorum audiretur, & in fines totius mundi eorum verba perciperentur. Tantum uno ſolo imbuti & ſignati charactere.

VII. Adami mira poteſtas, & corpus lucidum.

ad T. I. p. 10.

In Apophthegmatibus Patrum T. I. monumentor. Cotelerii p. 651. ἐὰν τις κτήσηται καθαρότητα, πάντα ὑποτάσσεται αὐτῷ ὡς τῷ Ἀδὰμ, ὅτε ἦν ἐν παραδείσῳ, πρὶν ἢ παραβῆναι τὴν ἐντολήν. *Si quis integer vitæ ſit vitiique purus, omnia ei ſubjiciuntur ut Adamo olim in paradiſo, antequam præceptum divinum transgrederetur. Anaſtaſius Sinaita in Hodego p. 268.* εἰ μὴ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν ἠβούλετο κατὰ τὴν σάρκα δίχα μόνης τῆς ἁμαρ-

τίας

τίας καὶ πάντα τρόπον, διὰ τί μὴ ἀστρῶν σῶμα ἠμφιέσατο ἢ ἡλιόμορφον ἢ κρυσταλλοειδὲς καὶ λάμπον, οἷον ἦν τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδὰμ ὅτε γέγονε, καὶ τὸ πρόσωπον Μωυσέως ἐν τῷ ὄρει Σινᾶ. *Si nobis similis esse non volebat in omnibus* (CHRISTUS) *absque solo peccato, cur non induit cœleste corpus, lucens ac rutilans solis instar aut crystalli, qualis erat facies Adami quando conditus est, aut Moysis in monte Sinai.* Eodem refer quod in apophthegmatibus Patrum pag. 641. imago gloriæ Adami, εἰκὼν τῆς δόξης Ἀδὰμ in Moyse fuisse traditur. Corpus Adami lucidum fuisse ac splendens, multis disputat auctor dissertationis quæ inserta est Observatonibus selectis *Hallensibus* Tomo VIII. Observ. 6. sed argumentis uti parum firmis parumque credibilibus, demonstravit D. *Brandanus Henricus Gebhardi* in Dissert. de maxilla Simsonæa & corpore Adami lucido, vulgata Gryphiswaldiæ An. 1707. Concludam hoc caput dicto Talmudicorum in Codice Bava Bathra: *Omnes mulieres respectu Saræ, idem sunt quod simius respectu hominis. Sed Sara cum Eva non magis comparari potest quàm simius cum homine. Pariter dicendum, si quis inter Evam & Adamum comparationem instituere vellet, illam simiam esse, hunc hominem. Cum DEO autem si Adamum conferas, rursum componis simium cum homine.*

VIII. Ada-

VIII. Adamus Sabbatum in paradiſo celebrans.

Diutius in paradiſo ſubſtitiſſe, atque adeo ſabbatum in eo celebraſſe non dubitat Wilh. Wottonus, in diſſertationibus de ritibus moribusque ſcribarum ac Pharifæorum optimi Salvatoris noſtri tempore, Lond. 1718. 8. diſſert. quarta Tomi primi. *Moyſes*, inquit, *de ſanctificatione diei ſeptimæ ſtatim facit mentionem poſt narrationem de creatione. Labor quidem quo occupabtur Adamus, nihil tunc erat aliud quam terram colere. Cum autem præditus eſſet intelligentia, recens à Conditore ſuo & ut eſſet & ut viveret conſecutus, æqvum erat juſtumque ut laudes & gratias Opt. max. Numini rependeret. Quis enim neget Adamum fuiſſe edoctum qua ratione fuerit creatus, & antequam innocentia ac beata conditione excideret, didiciſſe, cui exiſtentiam ſuam & vitam, quam ante breve tempus acceperat, deberet. Auctor & creator ejus de fructibus arboris horti, in quo verſabatur, veſci eum prohibuit, quod non poteſt intelligi niſi prius eum, quod jus ac poteſtatem in eum haberet, edocuiſſet. Sane tempus quo commoratus in paradiſo eſt, longius eſſe oportet quam vulgo creditur: Opus enim erat ſpatio quod ſufficeret nominibus animalium quæ ad eum afferebantur appellandis: Neceſſe fuit Adamum ab Angelo, qui animalia ad eum adduxit, de natura ſingulorum inſtitui, qvod niſi fuiſſet factum, qvomodo idoneum nomen qvibusque tribuere*

tribure potuisset? Neque intra brevissimum tempus de arcanis Creationis potuit edoceri, cum omnia ipsi nova essent & inaudita, perinde ut infanti recens genito. Videtur igitur suadere ratio ut credamus Adamum edoctum & informatum de iis quæ per hexaëmeri tempus DEUS fecerat, celebrasse Sabbatum, eandemque diem qua DEUS ab operibus suis creandis requievit, fuisse etiam ipsi diem quietis, qui præceptum colendæ terræ à DEO acceperat.

IX. Festa ab Adamo instituta

Jo. Buxtorffius Lexico Talmudico pag. 204. ex Gemara ad Codicem Avoda Sara fol. 8. *Calendæ Januarii celebrantur octo diebus post solstitium hybernum. Origo hujus festi ab Adamo. Is cum videret diem imminui, tres dies jejunii instituit, saccos induit, suis peccatis culpam imminutionis diei tribuens. Cum vero ad solstitium Tebeth sive Decembris, cognosceret diem rursus incrementum sumere, octiduo post, festum octo dierum instituit gratias DEO agens.*

X. Adami jejunium & pœnitentia.

ad T. 1. pag. 20. & 48.

De Adami jejunio ab Armeniis celebrari solito mentionem facit, illudque improbat *Isaacus* magnæ Armeniæ Catholicus, sæculi duodecimi

scriptor

ſcriptor, invectiva 1. in Armenios cap. 14. Tom. 2. auctarii novi Combefiſiani pag. 374.

Οὕτως οὖν ἐλεγχόμενοι, πάλιν λέγουσι, τοῦ Ἀδὰμ εἶναι αὕτη ἡ νηστεία. μετὰ γὰρ τοῦ ἐξελθεῖν αὐτὸν, φησὶν, ἐκ τοῦ παραδείσου, νενήστευκε ταύτην. οὐκοῦν δειξάτωσαν, ποία θεόπνευστος βίβλος, ἢ προφήτης, ἢ διδάσκαλος, ἢ συγγραφεὺς, τοῦτο διδάσκει. περὶ μὲν οὐρανοῦ, καὶ τῆς κτίσεως πάσης, ὁ Μωυσῆς ἱστορικὸς συγγραψάμενος. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδὰμ καὶ τῆς Εὔας. καὶ περὶ τῆς παραβάσεως αὐτῶν, καὶ τῆς ἐκ τοῦ παραδείσου ἐξορίας. ὡσαύτως καὶ περὶ τῆς παιδοποιΐας αὐτῶν καὶ πάσης αὐτῶν τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ θανάτου. οὐδαμῶς συνεγράψατο, ὅτι μετὰ τὸ ἐξελθεῖν αὐτοὺς ἐκ τοῦ παραδείσου νενήστευκαν. ἐὰν γὰρ νενήστευκαν, τότε ταύτην τὴν νηστείαν

Sic ergo coarguti, dicunt iterum, eſſe hoc Adami jejunium. Poſtquam enim, inquiunt, exivit è paradiſo, jejunium illud jejunavit. Ergo oſtendant, quænam à DEO inſpirata Scriptura, aut Propheta, vel doctor, aut ſcriptor id doceat. Sane, cum hiſtoricus ille Moſes, de cœlo, terra, omnique creato ſcripſerit: ad hæc vero, de Adami ac Evæ formatione, deque eorum transgreſſione, ac exilio è paradiſo; nec non pariter de filiorum procreatione, totaque eorum vita ac morte, nequaquam tamen, poſtquam è paradiſo egreſſi eſſent, jejunaſſe ſcripſit. Siquidem enim paradiſo pulſi illud tunc jejunium jejunaſſent,

τοῦ

τῶ παραδέντος ἐξηριθμηντες, πάντως ἂν καὶ ταύτην ὁ Μωυσῆς ἐμνημόνευσεν, ὥσπερ καὶ πάντα ἐκείνων συνεγράψατο. τοῦ οὖν ἱστοριογράφου Μωυσέως καὶ προφήτου, μηδὲν τοιοῦτον συγγράψαντος, μήτε εἰρηκότος παντελῶς, εἰσὶν οὗτοι μυθολόγοι καὶ ψευδοπλάσαι.

omnino etiam Moyſe illi⁹ meminiſſet, quem admodum etiam co ſcripſit eorum res o mnes. Cum ergo Moy ſes hiſtoricus ac Pro pheta, nihil ejusmo conſcripſerit, aut om nino dixerit, palam e iſtos fabulas confinge re, ac mendaces eſſe.

De pœnitentia Adami exſtat erudita diatrib celeberrimi Theologi D. *Joh. Fridr. Mayeri*, μακαρίτου, Wittebergæ primum A. 1685. ed ta & deinde recuſa A. 1710. Vide ſis etiam Jul Bartoloccii Bibl. Rabbinicam T. 1. p. 215. ſq. Ada mi in peccatum prolapſi planctum ita expreſſit Ca ſpar Barlæus parte 1. poëmatum lib. 1. Elegia 1

Cernite me, me degenerem ſpectate nepote
Principium miſeræ poſteritatis ero.
Sanguinis hæredes, pariter quoque crimini eſtis,
Atque reum quæ me, vos quoq; cauſa facit
Cum ruerem, mecum ruitis, me ſtante ſtetiſtis
Unus ego veſtrum morsque ſalusque fui.
Viximus inſontes, & vos: peccavimus, & vos
Nec ſine patre boni, nec ſine patre mali.
Sic placuit pepigiſſe Deo, lex prima parentem
Et ſobolem ſimili conditione ligat.

Et potui peccare miſer, voluique, quod unum
Fas erat arbitrio me potuiſſe meo.
Et potui non eſſe miſer; nec velle; quod unum
Dum volui, potui qui miſer eſſe, fui.
Libertas facit iſta reum, ſi cogerer, eſſent
Tuta patrocinio crimina tanta ſuo.
Quid malus obtendam ſceleri? tua, maxime Rector,
Nota fuit menti lex veneranda meæ.
Novimus & Superûm pœnas, & labile cœlum
Exemplum ſpretæ relligionis erat.
Quem peccaſſe pudet, didicit peccaſſe priores;
Debuit & tantis cautior eſſe malis.
Sprevimus audaces magni mandata parentis,
Et potuit vetitum plus placuiſſe nefas.
Nec mihi ſimplicitas, nec cauſæ proderit error:
Mens ſapiens major ſimplicitate fuit.
Credulitas ſcelerata mea eſt: & crimine in iſto
Livor, in hoc ſpecies impietatis erat.
Quin mihi diviniæ ſortis ſperatur imago,
Et vana ſuperos ambitione ſequor.
Ingrato peccare libet, cui vaſta patebat
Machina, prælatum non tulit ille Deum.
Stultitia cœlum petii, magnique Tonantis
Progenies cœlo noluit eſſe minor.
Mille modi ſcelerum facto ſociantur in uno,
Et miſer haud una ſum ratione nocens.
Femina ſeduxit miſerum decepta maritum,
Et mulier tanti criminis orſa facit.

Auſcultaſſe meum ſcelus eſt, thalamoqu
Deoque
Debitor, illius falſus amore ſui.
Suaſerat Eva malum; cur non diſſuaſer
Adam?
Cur conjunx facti facta magiſtra mei eſt?
Cur magis illa dedit? cur tu minus abnuis Adam
Aut minus hoc vetui, quo magis illa jubet?
Illa prior Ditis monitis: ego credulus illi
Obſequor, & titulo deteriore cado.
Ordine peccatur; conceſſaque femina vitæ,
Prima mihi mortis facta miniſtra fuit.
An tanti pomum fuit, & prælata voluptas?
Et potuit pomo vilior eſſe Deus?
Cur frugum rerumque ferax mihi ſorduit ho
tus?
Et gula mandenti luxurioſa fuit?
Quæ conceſſa mihi eſt, vitam produxerat arbo
Accelerant vetitæ funera certa dapes.
Me natura reum poſcit, cœlumque, Deusq
Et furit in noſtrum conſcia terra caput.
Quæ placido nuper ridebant ſidera vultu,
Intentant rigidas, jam truculenta, minas.
Quæ tot ſponte prius fundebat munera tellus,
Vix eadem aſſiduo fracta labore dabit.
Incolumis qui nuper eram, jam languidus err
Extremumque vehet pigra ſenecta diem.
Quæ mihi manſuetæ domino parere ſolebant
Turba ruunt in me, ſed nocitura, feræ.
Mergor aquis, uror flammis, ſublimia terren
Naſcitur ad pœnam quælibet herba meam.
Ipſ

Ipſa quoque emoritur decoris cœleſtis imago,
Et melior noſtri pars ſcelerata nocet.
Me tenebræ, mentemque frequens obnubilat error,
Et periit priſcus relligionis amor.
Exulat & pietas, candor, probitasque, fidesque,
Et ſubeunt animum crimina mille meum.
Peccati vexilla ſequor, ſum verna malorum:
Totus & imperio ſordidiore regor.
Heu pudet, & tanti ſceleris mihi conſcia mens eſt,
Dumque pudet, membris tegmina quæro meis.
Quin Deus ultor adeſt, Nemeſisque fatigat euntem,
Dum fugio, tacito me pede pœna premit.
Quæ latebras mihi teſqua dabunt? quo noxia vertam
Lumina? quæ vultus nox teget atra meos?
Cor tremit, occultusque quatit præcordia lictor
Et mea perpetuus pectora tortor habet.
Ante oculos Styx ipſa ſubit, maneſque profundi,
Quaſque nocens potui promeruiſſe neces.
Præcipitat mors ſæva gradum: gladioque coruſcans
Arcet vivifico limine dextra reum.
Sic perii peccans, & rupto fœdere mundi
Irruit in ſontes terra polusque duos:
Ipſaque poſteritas fatis innexa parentum
Flagitio debet velle perire meo.

Non male feret lector hoc unum speciminis lo co adductum ex pluribus sacrarum ejuscemodi e thopœiarum exemplis, quæ eidem Barlæi venæ de bemus, & in ejus poëmatis sunt obvia, ut Ora tio Caini, occiso fratre Abele: Noachi ad mun dum diluvio periturum: Abrahami è Chalda abeuntis: Ejusdem filium Isaacum immolatu Oratio. Josephi ad uxorem Potipharis. Ejusde fratres in Ægypto agnoscentis. Oratio Jephi filiam immolaturi. Epistola Ammonis ad Th maram sororem Thamaræque ad Ammonem r sponsio. Jobi querelæ. Oratio Danielis in lacun leonum detrusi. Judithæ è castris Assyrioru reducis, interfecto Holoferne. Matris septe filiorum sub Antiocho interfectorum, & Rachel cæsos ab Herode infantes complorantis.

XI. Locus in quem Adamu e paradiso in exilium abiit.

Vir Clarissimus *Justus Gotofredus Rabner* in a mœnitatibus historico philologicis, Lipsiæ A. 169 8. editis p. 340.

Pœnitentiam egisse Adamum, inter omnium religionum Theologos tam in confesso est, ut, qu secus statuat, nominare possimus neminem. D tempore, modo, & loco non nihil variant, qu opinionum suarum nubes pro Junone amplexa solent. Quis enim Cedrenum ferat nescio und tradentem, sexcentesimo demum ætatis anno i

factu

factum esse. Forte longius spatium in Paradiso illi indulget, quod tamen ipse alio loco ultra seculum extendere non est ausus. Mihi quidem dubium non est, quin primis statim exilii sui diebus cœperit deplorare infelicitatem suam. Æger enim animo & corpore tum denique miser cœpit intelligere bona, quæ amiserat, præsentemque calamitatem cum pristina beatitate conferre. Accessit recens de nascituro Messia promissio, quæ sane otiosa diu apud eum non fuit. Modum si spectes, inepte delirant more suo Talmudistæ, quorum verba si adduxerimus, operam perderemus & oleum. Summa huc evadit: In jejunio mansisse Adamum per CXXX. annos; ab uxore separatum vixisse totidem: æquali spatio ficulneum cingulum aptasse sibi, & denique in Gangem ingressum ad collum usque septem diebus supplicasse, ut Deus veniam sibi peccatorum indulgeret.

Sed relinquamus hæc suis autoribus, & de loco exilii dispiciamus nonnihil, quantum in his tenebris licet, quæ vel perspicacissimum quemque νυκτίλωπα fecerint. Res enim gesta antiquitate sui ad primordia usque nascentis mundi ascendit. Sequamur tamen qualemcunque umbram luce vera destituti. Evolventes autem monumenta veterum recentiorumque literaria, deprehendimus tria imprimis habitacula Adami nominari, Indiam orientalem, Zeilon insulam, & Damasci confinia, ut vere æstimantibus videantur metatores isti studio loca secuti etiam post diluvium delicatissima. Et pro India quidem

Samuel Andreæ Hiſtor. Profeſſ. in Academia Ma
purgenſi in diſputatione de ſepulchro Adami 16
publicata, in hunc fere argumentatur modum
Paradiſum, unde ejectus Adamus, inter Euphra
tem & Tigrim in Meſopotamia collocandum. Ho
conceſſo cuſtodem Angelum ait poſitum in port
ſeu aditu Paradiſi orientali (id enim vocem Ebra
am מקדם notare) unde primus parens eject
erat, ne per eandem forte rediret. Ergo ve
ſimile eſſe in India orientali habitaſſe Adamu
expulſum, ac ſepultum eſſe. Enim vero lic
hæc omnia liberaliter largiamur, nondum tame
pro Indis quid conficitur. Vicinior enim e
eodem latere Suſiana, cum tota Perſide & C
ramania, quæ hodieque Patriarcharum ſepulch
qua fide non dico, oſtentat. India autem, præ
ſertim quæ ad promontorium Comorinum e
Zeilanam Inſulam ſpectat, ad Auſtrum nimis de
ſcendit.

De Zeilanis mira ſunt, quæ traduntur à Va
tomanno *lib. 6. cap.* 4. Mandeslojo *lib.* 2. *Itin*
cap. 12. *pag.* 145. Spielbergio *part. 2. pag.* 3
Verhuſio *part.* 9. *pag.* 31. aliisque quam multi
Dies laberetur, priusquam omnium verba a
pingerem. Suffecerit igitur ſummam ex omn
bus confeciſſe in hunc fere ſenſum: Mons e
in Inſula Zeilon totius Indiæ, ut ferunt, altiſſ
mus, quem Luſitani Pico del Adamo appellarun
incolarum fabulas ſecuti. In hoc ſpecus quædam
cujus in receſſu Arabes cum Indis conſtanter tra
dun

dunt Adamum fletu ac continentia culpam redemiſſe. Oſtenditur etiam lacus quiſpiam parvus ſalſæ naturæ, qui ortus ſit ex lachrymis Evæ Abelem occiſum deflentis. Magna inſuper religione ab advenis viſuntur veſtigia Adami, de quibus non poſſum pati, quin adducam verba Hermanni Bree *part.* 8. *Indiæ Orientalis pag.* 74.

Die Holländer haben in der Stadt Ca'ndy Götzen geſehen von fünff oder ſechs Klafftern hoch, wohl geproportioniret, und künſtlich gemacht, die ſie hielten gemacht zu ſeyn nach der Grösſe von Adam, ſintemal die Länge und Breite der Füſſe gantz und gar überein kommen, mit den Fußſtapffen von Adam, welche der König von einem Berge, ſo nicht weit davon gelegen, in die Stadt hat bringen laſſen, ſeyn achthalb Spannen lang, und drey und eine halbe Breit. Sie ſagen, es ſeyn die Fußſtapffen des erſten Menſchens.

Quæ de ſimiæ dente auro, gemmiſque ornato in eodem monte ſanctiſſima religione culto alii tradunt, adducere piget. Sed narratores Indi plerumque fabulam ſuam corrumpunt, quod credi volunt. Adamum in eadem inſula creatum, in eadem Paradiſum fuiſſe. Hæc enim cum ſacris literis adverſariam exercent, quæ natales ejus extra Paradiſum ponunt, ex eodem ob noxam expulſum diſerte aſſerunt. Et ſi tam procul à Paradiſo receſſit ille, quid opus erat terriculamento flammantis gladii? Ingentia etiam ſpatia conficienda erant exuli, ingentes fluvii trajiciendi, priusquam in hanc Indiæ partem perveniret,

quod in illa rudis seculi infantia pontonibus e cymbis, ratibus destituta factum fuisse vero dissimile videtur. Nec opus erat tam longinqua sectari exilia, cum propiorum copia abunde suppeteret.

Superest tertia de Damasco opinio, quæ & plures & Christianos autores habet. Familiam ducit Epiphanius, quem seqvuntur recentiorum plerique Frater Brocardus, Breidenbachius, Felix Fabri, Gotofredus Viterbiensis, Monteville, & qui non? Sed & horum mentem compendio tradere minus tædiosum fuerit. Vetustissima nempe traditio est, primum hominem ex rubra agri Damasceni argilla formatum, unde & a rubedine nomen obtinuerit. Res eo evadit. Ager Damascenus habet argillam rubram in modum ceræ flexilem. Hæc camelis in Indiam, Ægyptum, Æthiopiam magna copia exportatur, quod credunt comestam maximi in medicina usus esse, nec defatigari, aut cespitare, qui hanc secum gestent, & quicquid decerpatur terræ, quotannis renasci. Monstratur adventoribus spelunca, quæ ad Austrum patet, in qua luxerint ærumnosi parentes Abelis interitum, nec minus locus cædis factæ. Insulsus vero sim, si in his fabulandi licentiam, futurasque nugarum exstantiores etiam clausis oculis digito exploratore non deprehendam. Plura certe transcribo, quam credo. Separanda tamen & dissuenda illa næniarum assumenta a textu probabilis veritatis, quæ non obscure vires accipit ex loco Gen. 3. 14. Ibi enim

enim divinus Hiſtoricus habet: Adamum ex Paradiſo emiſſum, ut coleret terram illam, qua ſumptus eſt exinde, uti verba emphatica ſonant. Damaſcenam autem fuiſſe ſupra audivimus. Nec ignoro *γενικῶς* hæc explicari poſſe de qualibet terra cujuſcunque loci. Sed nihil quoque impedit, quo minus *εἰδικῶς* accipiatur, quod ה emphaticum in האדמה ſuadere videtur. Jam quis mihi cogitet parvum iſtud intervallum ab Euphrate ad radices Libani, ubi Damaſcus, & nullus omnino trajectus alicujus fluvii, & noſtram opinionem majorem habere veri ſimilitudinem non diffitebitur. Non exiguum quoque robur accedit, quod Cain poſt cædem fratris *Gen.* 4. 16. dicitur abiiſſe in terram Nod, (id eſt exilii) quæ verſus orientem trans Paradiſum ſita erat. Si enim Adam eandem plagam exul occupavit, quomodo Cain diſceſſiſſe dicitur? Credibilius eſt longe in diverſa abiiſſe fugientem conſpectum Dei, id eſt Eccleſiæ Adamiticæ, uti plerique interpretantur. Neque tamen in Indiam usque fratricidam relegaverim, ubi Alexandro M. liber Juchaſin refert neſcio cujus Cainanis ſepulchrum eſſe monſtratum. Neque ad Libanum propius admoverim, ubi autor Hiſtoriæ Scholaſticæ, & ex eo Nauclerus urbem Enos collocat. In tranſtigritanis regionibus videtur illa fuiſſe condita, ut recte judicat Hornius ad Sulpitium, & Paradiſus inter utrosque primum fuiſſe medius. Labentibus autem ſeculis connubiis Sethianos cum Cainitis mixtos eſſe ſacræ Pandectæ referunt. Adderem fabu-

las de cadavere Protoplasti in arcam Noæ translato, & in Hebrone postea seu spelunca duplici, aut in monte Golgatha, aut prope Mecham, ut Arabes credunt, sepulti, si quicquam ad rem nostram facerent.

XII. Canticum S. Michaëlis & bonorum Angelorum post Luciferum & malos Angelos coelo dejectos.

ad T. 1. pag. 26.

Ex B. Amadæi revelationibus, & Jo. Eusebio Nierembergio de Origine S. Scripturæ VII. p. 195.

Magnificemus Deum nostrum; & exaltemus nomen sanctum ejus. Ipse est Deus noster, glorificemus eum. Dominus noster est, exaltemus eum. Dextera ejus magnificata est in fortitudine, dejecit adversarios nostros, stulti sunt omnes, qui repugnant ei. Maledicti qui declinant à Mandatis suis. In ipso non cadit ignorantia, nec error; in voluntate ejus nulla est iniquitas; quæcumque voluerit, bona sunt, & justa; quæcunque mandaverit, recta sunt & sancta. Majus bonum juste tribuit minori, & minus recte majori: non semper dantur majora majoribus, & minora minoribus. Primus intellectus errare nequit: Optimus male velle non potest; primo nihil est prius, optimo nihil est melius. Tribuit unicuique ut sibi placet, uni magis quam alteri nil debet: ille

solus

ſolus apud eum eſt dignus, quem ipſe fecerit dignum. Super omnia eſt diligendus, & tanquam Rex ſæculorum immortalis adorandus. Deum, qui vos condidit dereliquiſtis, & obliti eſtis Domini Creatoris veſtri. Dereliquiſtis Deum Salvatorem veſtrum, & receſſiſtis à Deo Salvatori veſtro. Vos magis quam Deum amaſtis, ipſo inuito Dii eſſe voluiſtis. Commutationem iniquam feciſtis; relicto Deo, creaturæ adhæſiſtis. Provocaſtis Deum in diis falſis, pium ad iracundiam incitaſtis. Ideo tanquam lapis deſcendiſtis, & de ſedibus altis cecidiſtis. Date magnitudinem Deo noſtro, perfecta ſunt ejus opera, & juſta judicia. Deus optimus eſt, & ſine ulla iniquitate ſanctus, & rectus Dominus. Omnia conjunguntur in uno, poſuit omnia in homine Deo. Amor ſummus ita voluit, diſperſa ipſe congregavit; plenus eſt Deus omnibus, & plena ſunt omnia Deo. Non eſt mirum ſi aſſumpſerit hominem, & aſſumere noluit Angelum. Homine aſſumpto aſſumpſit omnia, Angelo aſſumpto non aſſumpſiſſet omnia. Quam magnificata opera tua Deus! omnia ſapientiſſime feciſti. Adorate eum omnes Angeli ejus. Benedicite Poteſtates, & Virtutes. Benedicite Angeli Dominum Deum hominem, Miniſtri ejus, qui facitis voluntatem ejus. Benedicite Genitrici ejus. Suſcipite homines ut fratres veſtros. Sit gloria Deo Trino in ſæculum ſæculi, lætemur in operibus ejus.

XIII Sepher

XIII. Sepher Raziel.

ad T. 1, p. 27.

Liber ille editus Amſtelod. 1701. 4. de quo eruditiſſ. Wolfius in Bibl. Hebraic. Tom. 1. pag. 111. ſeq. & Frid. Jac. Reimmannus in Hiſt. Theologiæ Judæorum, edita Germanice p. 353.

XIV. Talmudici apud Buxt.

pag. 2090. *Lex. Talmudic.*

Septem homines univerſum mundum volvunt: Adam, Mathuſalah, Sem, Jacob, Amram, Abajah & Elias.

XV. Adam an Monarcha?

Serio ante annos aliquot certatum hoc de argumento ab celebribus inter Anglos viris, utrũ communis parens generis humani, idem etiam principem abſolutæ poteſtatis atque regem in poſteros ſuos omnes ſe geſſerit. Affirmarunt hoc Leslyus, & Rob. Filmerus: Negarunt argumentis variis ac non contemnendis contra Filmerum quidem Jo. Lockius: contra Leslyum, Benjamin Hoadly, Epiſcopus poſtea Bangorenſis. Vide Diarium Londinenſe (Hiſtory of the works of the learned) A. 1709. p. 742. ſeq.

XVI.

XVI. Liber Adami & Joannis Baptiſtæ, apud Sabios.

ad T. 1. p. 28.

De Sabiis hiſce inſignis exſtat diatriba *Engelberti Kæmpferi* in amœnitatibus ejus exoticis, libro pulcherrimis referto obſervationibus p. 437. ſeq. Hic Sabaitas ſive Sabios dictos putat ab Arabico vocabulo *Sabaa*, exivit, deflexit, religionem deſeruit: idque nomen Joannitis ſive Chriſtianis S. Joannis ait eſſe inditum à Mohammede. De eorum lingua & libris, inter quos *liber Adam*, & alius *liber Joannis Baptiſtæ*: & quid de creatione Mundi & aliis capitibus doctrinæ probent, exponit p. 442. ſeq. Quid de Joanne Baptiſta, quem imprimis venerantur, p. 444. de Baptiſmo item p. 447. Memorat etiam p. 454. *Franciſci Ignatii*, Carmelitani librum, ſed haud viſum ipſi, quo Sabbæorum religionem & ſacra deſcripſerit. Exſtat præterea *Angeli à S. Joſepho* (*) diſſ. de religione Sabiorum, qui reliquias eos veterum Gnoſticorum eſſe diſputat. Minus etiam credibile, quod *Georgius Erneſtus Stahlius* (**) in opuſculo Chymico Phyſico Medico Sabios eosdem eſſe putat cum Sabæis Abyſſinis.

XVII.

(*) Mem. de Trev. 1710. pag. 980.

(**) Mem. de Trev. 1716. pag. 1696.

XVII. Adami veſtigia in Inſula Zeylan.

ad T. 1. p. 30. & 56.

MONS PICO DE ADAM, PONS ADAMI.

Tho. Hyde ad itinera Mundi, Abrahami Perit- ſol. pag. 26.

Celſiſſimus mons in Inſula Zeylan ſive Taprobana vocatur incolis *Hamalel*, Italis *Pico de Adam*, Belgis *Adams Berg* ſeu *Mons Adam:* (*) Incolæ enim Adamum e cœlo ſeu Paradiſo cœleſti lapſum in hunc Montem cecidiſſe credunt, ibique pedis ſui veſtigium ſatis grande in hunc usque diem viſendum manere. Quod itaque veſtigium incolæ quotannis ſolenniter & religioſe viſitant coluntque. Sic Samarita Gen. VIII. 4. tradit Noæ Arcam requieviſſe ſuper montem τῆς Serandib ſive Zeylan.

Daniel Parthey in der Oſt-Indianiſchen und Perſianiſchen neun-jährigen Reiſe-Beſchreibung, Nürnberg 1698. 12. p. 76. ſq.

Den 14. Maj. kamen wir an den Berg Adams Pick, woſelbſt wir viel Pilgram antraffen, die daſelbſt unterſchiedliche Opfer als Tobac, Pinang, Oel in die daſelbſt hangende Lampen, klein in Indien geſchlagenes Geld, und allerhand Landes Früchte ablegten.

(*) Cornel. de Bruins Reizen A. 1711. pag. 354. Europe ſavante 1719, Aout pag. 225. ſeq.

ten. Der Berg wo Adam und seine 7. Söhne in Stein ausgehauen, oder wie die Einwohner dafür halten unter diesen Steinen begraben liegen sollen, hat eine solche Höhe, daß man 2. Stunden zu gehen hat, ehe man hinauf kömmt. Oben sind auf beyden Seiten Ketten angemacht, daß man sich in hinaufgehen daran anhalten kan. Die Länge des Adams betreffend, ist solche 18. Ellen: dessen Finger 3 viertel Ellen, die Nägel 1 viertel Ellen, die Füsse 1 und eine halbe Elle. Gedachter Adam nun lieget mit seinen Söhnen zu oberst auf dem Berg in einer Höhle als in einem Gewölb, und brennen wohl über 100. Lampen darin, so sind auch viel wunderliche Characteres und Figuren, nebst einer auf dem Grabstein ausgehauener Schrifft, welche aber noch zur Zeit niemand lesen können, zu sehen.

Garcia ab Horto in Historia Aromatum Indiæ pag. 67.

Fabulantur Indi in Insula Zeylan (*) *esse Elysios campos*, & in excelso qui istic est monte, quem rostrum sive acumen Adami vocant, pedum Adami vestigia apparere.

Ludovicus Romanus lib. 6. navigationis c. 4.

Memorant incolæ insulæ Zeilam divum Adam post lapsum illic fletu ac continentia pœnitudine ductum culpam redemisse. Id asseqvuntur ea conjectura, quod Parentis adhuc visunt impressa pedum vestigia, longitudine geminum palmum excedentia.

Phi-

(*) *Fuisse Paradisum.*

Philippus Baldaus in Beschreib. von *Malabar Amst.* 1672. *fol. pag.* 147.

Von hier kommt man zur **Adams-Brücken**, welche bis an Manaar laufft, und ist nichts anders als dann Sand, Untieffen, und hie und da Klippen; an etlichen Orten, nach dem es die Zeit vom Jahr ist, kan man mit kleinen Fahrzeugen dadurch gelangen. In der Beschreibung Zeylon wird auch von dieser **Brucken** wie ingleichen von Adams **Berg** gemeldet werden: Es ist gewiß, daß nicht allein bey den Cingalesen von Adam viel gesaget wird, sondern auch bey den Siammern selbst: dann sie weisen allda den **Fußtritt** von Adam, oder dem **ersten Menschen**, auf einem Felsen oder Berg von Stein, und ist derselbe Fuß anderthalb Ellen lang und ein viertel breit, und stehet in einem Stein ausgedruckt, als ob jemand in weiche Erde getreten hätte; die Fußsohle ist eine halbe Elle tief, und am Rande herum mit Silber beschlagen, hierbey stehet ein schöner Tempel gebauet, und wohnen daherum viel **Siammische Priester**, und andere Völcker dessen Landes. Unsere **Niederländer** haben im **Martio** 1654. (mit Vergönstigung der **Majestät**) diesen **Fuß** besichtiget. Die **Priester** zeigten ihnen eine güldene Plate, von der Länge und Breite wie Adams **Fuß**, worauf unterschiedliche **Figuren** stunden, welche sie sagten daß zuvor in dem Fuß gestanden wären; nachdem sie aber von dem Priestern in das Gold gegraben worden, solten die andern verschwunden seyn. Dieser Figuren waren in allem 68, welche ihnen erkläret und verdolmetschet wurden aus der **Siamschen Priester** Sprache. Es ziehen ein

ein hauffen Menschen, ja bey tausenden, nicht allein aus der Hauptstadt India, sondern von allen Orten, umher, mit Weib und Kindern, hiernach zu, und bleiben wol drey oder vier Tage da. Die Siammer glauben, wann in die Höle dieses heiligen Fusses Wasser gethan, und davon ein wenig auf das Haupt gegossen wird, daß sie dadurch Ablas der Sünden bekommen, auch wird dis Wasser niemand geweigert. Ehe man in dem Tempel erscheinet, so zundet man 10 oder 12. Wachs-Kertzen an, jedweder nach seinem Vermögen, so daß der Kertzen bey tausenden in und ausser dem Tempel brennen; als man wiederum heimkehret, bringet ein jeder 2 oder 3. **Bambus**-riete mit sich, diese sind mit dem heiligen Wasser gefüllet, und gehen in etliche **Bambusen** 2, auch wol 4. Kannen Wassers, damit diejenigen, so daheim geblieben, desfals kein Gebrech haben möchten. Ehe diese des Wassers auf ihr Haupt schütten, thun sie grosse Ehrerbietigkeit nach der Weise des Landes. Die **Majestät** selbst gebraucht dieses Wassers zum Ablas der Sünden, und gehet der **König** mit allen seinen Mandarinen und **Grossen**, im **Februario** dis Heiligthum zu besuchen, wann der Mond voll ist, und die gantze Nacht durscheinet, des Abends erlustiget man sich mit spielen, trincken und tantzen. „ Die **Figuren** so vorzeiten in **Adams Fuß** gestanden, waren diese:"
1. Eine Pieck. 2. Eine Königinn mit einem Ring an" Finger. 3. Etliche Rosen. 4. Eine Kette. 5. Ein" Arm. 6. Ein gulden Bette. 7. Ein guldner Stuhl." 8. Ein Elefants-Haak. 9. Ein Koniglicher Pallast." 10. Ein gulden Wehrengehänck. 11. Sombreiros"

"oder Sonnenschirme. 12. Ein Königlicher Hauer. "13. Ein Waher von einem Terri-Baum gemacht. "14. Ein Waher aus einem Pfauenschwantz gemacht. 15. Eine Königliche Kron. 16. Ein eiserner Priesters Betteltopff. 17. Eine Kette von "edlen Gesteinen. 18. Eine rothe Seebluhm. 19. "Eine weisse dergleichen. 20. Eine doppelte rothe. "21. Eine weisse See-Blum, daran das Hertz schwartz. "22. Eine doppelte Weisse. 23. Ein Trinckgeschirr "voll Wassers. 24. Ein grosser Scherben voll "Wassers. 25. Das Meer. 26. Die Welt. 27. "Ein Wald ausserhalb der Welt, welches das Fegfeur der Siammer. 28. Der gröste Berg in der "Welt. 29. Die Sonne. 30. Der Mond. 31. "Der Abendstern. 32. Der oberste Gott des Himmels. 33. Der Gott der vier Winde. 34. 2000. "Diener der vier Winde. 35. Eine Meerschnecke. "36. Ein paar güldene Fischlein. 37. Sieben Hauptflüsse oder Mutterströhme. 38. Sieben Berge mit "allerley Gesteinen. 39. Sieben Königliche Weiber. "40. Der König der Thiere. 41. Der König der Caimans oder Krokodile. 42. Eine Fahn. 43. Ein papieren Fähnlein. 44. Ein Tragsessel oder Sänffte. "45. Ein Waher mit einem langen Stiel. 46. Ein "Berg auf einer Insel. 47. Der König der Schlangen. 48. Der König der Tiger. 49. Ein springend "Pferd. 50. Ein rother Elephant. 51. Ein weisser. "52. Eine Wasserschlange. 53. Ein Caluarius (welches ein Thier, von Grösse und Ansehen, einem "Strauß nicht ungleich.) 54. Ein König der weissen "Kühe. 55. Ein Elephant mit drey Häuptern und

drey

drey Schwäntzen. 56. Eine Schlange. 57. Ein" gulden Schiff. 58. Ein Engel. 59. Eine Kuh mit" ihrem saugenden Kalbe. 60. Ein Mensch-Vogel" (halb Mensch, halb Vogel.) 61. Ein Frauen-Bild" dergleichen. 62. Ein singender Vogel. 63. Der Kö-" nig der Pfauen. 64. Der König der Kranich. 65." Ein Vogel Krapat genant. 66. Der Vogel Kuys-" hit. 67. Sechs Himmel. 68. Sechzehnerley" Himmel."

Diese vorermeldte Adams **Brücke** lauffet bis an Tellemanaar, welches das äusserste Eck von Manaar, von welcher Insel wir in der Beschreibung Zeylon handeln werden.

Idem Beschreibung der Insul Zeylon. pag. 415.

Es ist allda ein hoher spitziger Berg, welchen man für den höchsten in gantz India hält, Pico de Adam genannt, die Einwohner glauben, daß daselbst das Paradies gewesen, und Adam erschaffen worden, wie sie dann furgeben, daß allda noch Adams Fußstapf-fen, tieff in Stein ausgedruckt, zu finden seyn. Nach diesem Berge gehen viel Zingalelen wallfahr-ten, um besagte Fußstapffen zu sehen, wovon das Maaß in Candy bey dem Kayser in Verwahrung ge-halten wird. Es kommt offtmahls viel Volcks, von hundert Meilen und weiter, anher gereiset, dis ver-meinte Heiligthum zu besichtigen. Der Berg ist sehr beschwerlich hinauf zu steigen, und, wie der Jesuit Maffæus sagt, anders nicht dann mit eisernen Ketten, und eingeschlagenen Nägeln, zu erklettern. Etliche

 sagen,

sagen, daß allda der Kämmerling der Königin Ca-
dace von Mohrenland, geehret werde, welchen ein
Geschichtschreiber, und insonderheit Dorotheus, B
schoff zu Tyro (welcher unter Constantino dem Gr
sen wegen Heiligkeit und Gelehrheit sonderlich
rühmt war) wollen, daß er in Arabia Felice, Er
thræa, und Taprobana das Evangelium von Je
solle gelehret haben.

Et pag. 374.

Wir wollen dann etwas reden von der Insel M
naar, welche vor Zeiten dem festen Lande anfügig
wesen: immassen die Truckene, so man Adams-Br
cke nennet, solches klärlich ausweiset, und lieget
nächst daran die Insel Rammana-kojel, allwo ei
berühmte und reiche Pagode stehet, so unter dem Te
ver gehöret, der allda, dicht bey der festen Küst, ei
Festung hat. Man kan bey guter Jahres-Zeit, m
kleinen Fahrzeugen, durch einige Löcher der Adam
Brücken durchfahren, wie ich einmahls gethan hab

XVIII. Poma Adami, Ficus Adamæa.

Martinus Crusius Turco Græciæ p. 232.

Musti sind Adams-Aempfel, süsser denn Feige
Schneid darein ein Schnitzlein wie du wilt, so sich
stu in den Schnitzlein ein Crucifix. Solcher Bau
sind viel da, (zu Alexandria) und auch zu Cair. H
ben Blätter funffzehn oder sechszehn Schuh lang, u
zweene breit. Die Apfel wachsen Trauben-weis
βότρυδον, darauf etwa zehn, funffzehn oder zwan

an einer Traube. Hæc, ut videtur, eſt *ficus Adamæa*, quam Fabricius Peireskius interpretatus eſt de genere racemorum, quos exploratores Iſraelitarum ex terra Chananæa retulerunt. Vide Gaſſendum in Peireskii vita. lib. IV. ad A. 1630.

XIX. Adami ſepultura.

T. 1. p. 49.

Mich. Glycas pag. 120. *Annal.*

Ὁ μέγας Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς παναρίοις, ὡσαύτως καὶ ὁ μέγας Βασίλειος ἐν τῇ εἰς τὸν προφήτην Ἠσαΐαν ἑρμηνείᾳ λέγει ἄγραφον παράδοσιν περισώζεσθαι τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τοῦ Ἀδὰμ ὡς εὐθὺς μετὰ τὸ ἐκβληθῆναι τοῦ παραδείσου εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἐλθεῖν χάριν παρηγορίας ὧν ἀπώλεσεν. Αὐτη καὶ γὰρ γῆ πιόνων καλεῖ-

Magnus Epiphanius a) in Panariis & magnus Baſilius b) in Eſaiæ Vatis enarratione tradunt traditionem quandam non ſcriptam in Eccleſia retineri, Adamum de Paradiſo ejectum mox in Judæam perveniſſe, quo damni facti ſolatium aliquod haberet. Nam ejus terræ ſolum pingue c) ſacris in litteris

a) Epiphan. hæreſi XLVI.

b) Baſilius in Eſaiæ V. 1. Ambroſius in Luc. XXIII. His Tertulliani, Origenis, Athanaſii, Hieronymi, Nonni Poëtæ, Germani Patriarchæ, CPol. & Arnoldi Bonavillarienſis Abbatis teſtimonia adjungit V. C. Martinus Hankius programmate XVIII. pag. 280. ſeq.

c) Gen. XLIX. 15. Num. XIII. 21. Nehem. IX. 25.

ται. ἐκεῖσε λοιπὸν ἐν διατρίβει, ἐκεῖσε καὶ τέθαπται. Θέαμα οὖν ἐδόκει τοῖς ὁρῶσιν ἡ ἐκείνου κεφαλὴ τῆς σαρκὸς διαῤῥυείσης. ὅτι καὶ πρῶτον ἐκεῖνον Ἰουδαία νεκρὸν ἐδέξατο. ἐν τόπῳ λοιπόν τινι καταθέμενοι τὸ τοῦτον κρανίον, τόπον κρανίου τὸν τόπον ἐκεῖνον ὠνόμασαν, ἐκεῖσε οὖν σταυροῦται ὁ Κύριος, ἵνα διὰ ξύλου ζωώσῃ τὸν διὰ ξύλου σχόντα τὴν νέκρωσιν. Φλυαροῦσι λοιπὸν οἱ Τατιανοὶ, μὴ σωθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντες. περὶ μέντοι τοῦ ἐλθεῖν τὸν Ἀδὰμ ἐν γῇ τῇ Ἰουδαίᾳ, κἀκεῖσε ταφῆναι, διαλαμβάνει ὁ Ἰώσηππος

appellatur, in qua d inceps cum vixisset ibidem quoque sepult fuit. Et videbatur ej caput, ubi jam carn defluxissent, miru quoddam intuentib esse spectaculum, pr sertim cum Judæa pr mum omnium cadav ipsius excepisset. It que loco quodam h ipsius calvaria condit locum ipsum calvar locum dixere, quo l co deinceps in cruce Dominus agitur, ut ligno eum restituer vitæ, qui per lignu mortalitati factus fuer obnoxius. Qua de ca sa nugas agere Tatian d) est necesse, qvun Adamum salutem con secutum negant. Eun dem ceu diximus in J dæam delatrum ibider terræ mandatum esse J

ἀν

d) Tatianum, Adami salutem negantem egregie conf tat S. Irenæus lib. 3. cap. 34. 35. 39.

ἀπὸ ἑβραϊκῆς ἱστορίας τοῦτο μαθών.	(sephus etiam de Hebraica perceptum historia e) memoriæ prodidit.

XX. Adami nomen.

ad T. 1. p. 50.

Apud Arabes & Æthiopes, *Adami* nomen habet significationem suavitatis, perfectionis ac pulchritudinis. Vide B. D. Jo. Diecmanni scripta Germanice junctim edita, p. 351. Postea à miseria homo dictus est *Enosch*. Apud Græcos vero Adami nomen primas litteras plagarum quatuor mundi in se complecti observatum est, de quo meminere etiam S. Augustinus enarratione Psalmi XCV. Honorius Augustodunensis lib. 1. de imagine mundi cap. 86. Amalarius Metensis Diaconus lib. 1. de officiis Eccles. cap. 7. aliique. Lepidum est quod in mentem venit Joanni Prætorio:

Ut mundi partes designat quattuor Adam,
Sic Anni partes quattuor Heva *notat.*

Ἀνατολή,	Hiems.
Δύσις,	Æstas.
Ἄρκτος,	Ver.
Μεσημβρία.	Autumnus.

 Aliud

e) Chronicon paschale de Adamo: οὗτος λέγεται ταφῆναι κατὰ τὴν τῶν Ἱεροσολύμων γῆν, ὥς φασὶν Ἰώσηππος. Quoniam vero Adamum in loco Calva-

Aliud myſterium in nomine Adami notatum à Judæis notat Philippus Baldæus deſcriptione Inſulæ Zeylon pag. 406. Die Juden halten dafür, daß Adams ſeine Seele ſey gerollet in den Leib Davids, und daß ſie von da ſoll gewaltzet werden in den Leib des Meßias (welchen ſie armſelige noch immer zu erwarten.) Und meynen dieſe blinden Leute noch darzu allerdings Recht zu haben, weil nehmlich das Wort ADAM, ſo in Hebraiſcher Sprache nur aus den dreyen Buchſtaben ADM beſtehet, ſo viel zu verſtehen gebe als Adam, David, Meſſias. Aliud myſterium in nomine Adami non tam ipſe reperit quàm ab anterioribus majoribus ſuis inventum teſtatur idem Auguſtinus tractatu decimo in Evangelium S. Johannis caput ſecundum, ex quo hoc repetit Zacharias Chryſopolitanus in Harmonia Evangelica T. 19. Bibl. Patrum p. 865. Ait enim numerum XLVI. in literis nominis Adam ſecundum Græcos exſtare. Templum autem Hieroſolymitanum non perfectum ante XLVI. annos, & formam humani corporis in utero matris tot diebus perfici. Ita CHriſtum de Adamo ſumſiſſe templum corporis ſui, & de quatuor partibus mundi ſibi collegiſſe Eccleſiam. In Adami nomine jam corrupit mediam ſyllabam Tertullianus in Geneſi:

Hic

Calvariæ, ubi JESUS ſepultus fuit, conditum veteres ſibi perſuadebant, hinc non defuere qui Epheſ. V, 14. pro ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός *orietur tibi CHRISTUS*, legerunt ἐφάψεταί σου, *continget te.* Vide S. Hieronymum in hunc locum, & Danielis Whitby examen Variantium Lectionum Jo. Millii p. 35.

Hic positus custos Adamus cum conjuge fida.
Jam iterum producit:
Ergo ubi conjugio sese jam fidus Adamus,

XXI. Adami statura.

In Catalogo MSS. Bibl. Segvierianæ sive Coislinianæ celeberrimus Montfauconus p. 41; memorat ἐκ τῶν Ἐλπίου τοῦ Ῥωμαίου ἀρχαιολογουμένων ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας περὶ χαρακτήρων σωματικῶν. *Ex Elpiii Romani antiquitatibus Ecclesiasticæ historiæ de characteribus corporeis*, historia apocrypha, ubi Adami, Prophetarum, CHRISTI, Pauli & SS. Patrum forma & statura. Pro Elpio nescio an Ulpii vel aliud nomen reponendum. Sed Talmudicorum gerras de Adami vægrandi corpore subjungere licebit ex Gemara Sanhedrin (*) fol. 38. 2. *Raf Oschaia refert ex ore Raf, Adami primi corpus fuisse desumtum è Babel*, (unde Jarchius ait regionem istam profundiorem aliis regionibus) *caput è fundo Israelitico, membra sive manus & pedes è regionibus reliquis, denique nates ex Acra Agmæ secundam sententiam R. Achæ. Raf Juda tradit se à Raf accepisse, Adamum primum tanta statura fuisse conditum, ut pertigerit ab una extremitate mundi ad alteram, sicut dicitur* Deut. IV. 32. Inde à die quo creavit DEUS hominem super terra, & inde ab extremitate cœlorum usque ad extremitatem illorum. *Quando autem in peccatum incidit, imposuisse*

(*) Vide celeberrimi Collegæ mei Georgii Eliesferis Edzardi notas ad caput secundum Avoda sara pag. 530. seq. cujus versione hoc in loco usus sum.

imposuisse DEUM illi manum suam, atque imminu isse ipsum quemadmodum dicitur Psalm. CXXXIX. Ante & retro formasti me, & posuisti super m manum tuam. *R. Eleasar dicit, Adamum pri mum procero corpore pertigisse à terra usque ad ex pansum cœli. sicut dicitur Deut. IV.* 32. Inde a di quo creavit DEUS hominem &c. *Quando au tem peccavit, imposuisse DEUM illi manum suam, a que imminuisse illum, quemadmodum dicitur Psa CXXXIX.* 5. Ante & retro &c.

XXII. Adami Epitaphium.

Scriptum à Gabriele Alvaresio *Toletano, in Hist ria Ecclesiæ antediluvianæ Madrit* 1713. *f à me ex Hispanico Versum latine.*

Hic jacet ad exiguum terræ redactus qui ut un versæ terræ dominaretur ex paululo terræ formatus fuerat

ADAMUS

nullius hominis filius, pater omnium, omnib vitricus & sibimet ipsi.

Lacrymarum infantilium ignarus totam vita impendit planctui, quem ei injunxit pœnitentia.

Potens, sapiens, immortalis, justus doloso inobedientiæ pretio vendidit potentiam sapientiam, immortalitatem:

Abusus privilegio libertatis arbitrii, quod telum pro tuenda scientia pariter & gratia acceperat,

uno

uno ictu ſibi & toti generi humano mortem
intulit.

Omnipotens Judex qui pro juſtitia ſua exegit ab
eo rationem, eundem pro miſericordia ſua
iterum in integrum reſtituit:
cujus bonitate factum eſt, ut felix jam dici poſſit illa
culpa quæ talem ac tantum nacta eſt
Redemtorem.

Prodeſſe hinc cœpit libertas arbitrii in miſeria,
qua ille felici ſtatu fuerat abuſus.

Nam & nos funeſtæ hereditati peccati illius adſcri-
pti, ſi utile exemplum pœnitentiæ ejus ſequamur,
ſalutaribusque monitis aurem præbeamus:
ut poſſumus ſola voluntate nos
perdere,
ita non niſi gratia Redemtoris, accedente noſtra
cooperatione * ſalvari poſſumus.

Vixit ut moreretur, primus hoc Adamus
potuit.
Mortuus eſt ut reſuſcitetur, hoc ſecundo Ada-
mo debet.

I, & prioris pœnitentiam imitare, ſecundi gra
tiam ac bonitatem celebra.

CAINI

* *No podemos ſalvar nos ſino con la gracia del Redentor, acompannada de noſtra cooperacion.* Fidem appellat Scriptura, quam *cooperationem* Alvareſius.

XXII. CAINI & ABELIS sorores, CALMANA & LEBORA.

ad Tom. 1. p. 109.

Methodius Patriarcha CPolitanus, qui A. C. 846. obiit, libro περὶ τῶν ἀπὸ συστάσεως κόσμου συμβάντων καὶ τῶν μελλόντων συμβαίνειν εἰς τὸ ἑξῆς.

T. 1. Orthodoxograph. edit. A. 1569. pag. 93.

Ἐξελθόντες ὅ, τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ παραδείσου, παρθένοι ἐτύγχανον. ἔτει δὲ τῷ τριακοστῷ, χρόνῳ τῆς τοῦ παραδείσου ἐξορίας αὐτῶν, ἔτεκον τὸν πρωτότοκον υἱὸν αὐτῶν Κάϊν, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ * ΚΑΛΗΜΕΡΑΝ. καὶ μετ' ἔτη τριάκοντα ἐγέννησαν τὸν ἀδελφὸν αὐτῶν Ἄβελ, σὺν ** ΛΕΒΟΡᾼ τῇ ἀδελφῇ

Egressi Adamus & Eva uxor ejus ex Paradiso, virgines fuerunt. Anno autem trigesimo à tempore exilii eorum paradisiaci genuerunt primogenitum filium suum Cainum, sororemque ejus CALEMERAM. Et post annos triginta fratrem illorum genuerunt Abelem cum sorore ejus LEBORA. Cen-

* Latinus Methodii revelationum interpres CALMANAM. Sed Euthymius in panoplia, ubi de Bogomilis, τὴν δὲ ταχέως ὠδινήσασαν ἀπογεννῆσαι τὸν Κάϊν ἐκ τῆς συνουσίας τοῦ Σαταναὴλ, καὶ ἀδελφὴν δίδυμον ὁμοιότροπον, ὄνομα αὐτῇ ΚΑΛΩΜΕΝΑ. Latino interpreti corrupte COLONEA.

** Al. DEBBORA.

δελφῇ αὐτοῦ. τῷ δὲ ἑκατοστῷ τριακοστῷ ἔτει τῆς ζωῆς αὐτοῦ Ἀδὰμ. ἀπέκτεινε Κάϊν Ἄβελ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. καὶ ἐποίησαν κοπετὸν ὅ, τε Ἀδὰμ καὶ ἡ Εὔα ἔτη ρ. τῷ δὲ διακοσιοστῷ ἔτει καὶ τριακοσιοστῷ τῆς πρώτης χιλιοετηρίδος, ἥτις ἐστὶν ὁ πρῶτος αἰὼν, ἐγεννήθη ὁ Σήθ.

tesimo & trigesimo vitæ Adami anno Cainus interfecit fratrem suum Abelem, quem Adamus & Eva luxerunt per annos centum. Anno ducentesimo & trigesimo, primi millenarii sive primi æonis, natus fuit Sethus.

XXIII. Abelis canis & sepultura.

Pirke R. Eliefer cap. 21.

R. Josi ait: Kain & Abel fuerunt gemelli, juxta illud: a) *Concepit, & peperit Cain.* Illa eadem hora perrexit parere, prout dicitur: *Et rursum peperit.* Cain autem delectatus est colendo terram, ad sementum faciendum; Abel vero amavit pascere gregem. Hic dedit ex opificio suo cibum illi, iste rursus alimentum subministrabat huic ex suo opere. Advenit autem dies festivus paschatis, & dixit Adam filiis suis: *Hac nocte oblaturi sunt Israelitæ sacrificia paschatum; offerte vos quoque coram Creatore vestro.* Attulit Kain viles reliquias cibi sui semen lini; sed Abel adduxit ex primitiis gregis sui atque adipe ovium, quarum lana non erat

a) Gen. IV. 1. Ibid. v. 2.

erat detonsa. Abominabilis fuit oblatio Caini; delectatus vero fuit Deus sacrificio Abelis, prout dicitur: b) *Respexit Dominus ad Abel, & munus ejus.*

R. Josua filius Karcha inquit: Dixit Sanctus benedictus. *Ne commisceatur in æternum oblatio Caini & Abelis. Absit hoc, ne quidem in textura vestis,* quia dicitur: c) *Ne induito vestimentum ex lana & lino contextum* &c. Etiam putridum vel corruptum ne adscendat super te, juxta illud: d) *Vestis ex lana & lino varie contexta ne ascendat super te.*

R. Tzadock ait: Invidia & vehemens odium intravit cor Kaini, eo quod grata fuerat oblatio Abelis, & cum uxor gemella ejus non amplius pulchra esset inter fœminas, dixit: *Interficiam fratrem meum Abelem, & sumam uxorem ejus,* juxta illud: e) *Et dixit Cain ad Abelem fratrem suum; atque evenit cum essent in agro.* Non in agro, sed cum uxore, quæ similis est agro, sicuti dicitur: f) *Homo enim arbor agri.* Accepit lapidem, & impegit in frontem Abelis, juxta illud: g) *Insurgens Cain in Abelem fratrem suum, interfecit eum.*

R. Johannes inquit: Nescivit Cain, abscondita esse coram Deo manifesta. Sustulit is cadaver fratris sui, defodit atque abscondidit sub terra. Dixit illi Deus: *Ubi est frater tuus Abel?* Respondit coram Domino mundi: *Custodit agrum & vineam. Constituisti me custodem fratris mei? Non constituisti me,* juxta illud: h) *Nunquid ego sum custos fratris*

b) Gen. IV. 4. c) Deut. XXII. 2.
d) Lev. XIX. 19. e) Genes. IV. 8.
f) Deut. XX. 19. g) Gen. IV. 8. h) Gen. IV. 9.

tris mei? Dixit illi Sanctus ben. i) *Nonne occidisti? Vox sanguinis fratris tui clamavit ad me.* Statim atque audivit Cain sermonem hunc, consternatus fuit, & maledixit sibi, ut esset vagabundus in terra propter effusionem sanguinis & malam necem. Dixit Cain ad Deum: *Major est iniquitas mea quam ut tollatur, nulla pro ea est expiatio;* & reputatus est illi hic sermo veluti resipiscentia, prout dicitur: k) *Iniquitas mea major est quam ut remittatur.* Neque amplius (quid restat,) quam ut surgat in terra frater, atque commemoret nomen tuum magnum, meque interficiat. Quid fecit Sanctus benedictus? Sumpsit literam unam è viginti duabus literis, quæ sunt in lege, atque inscripsit brachio Caini, prout dicitur: l) *Et posuit Dominus signum in Caino.*

Canis, qui custodiebat gregem Abelis, tutatus est illum adversus omnem feram agri & volucrem cœli. Considebant autem Adam & uxor ejus flentes & lugentes propter eum, & nesciebant quid faciendum esset Abeli, quia non assueti erant sepulturæ: Venit autem illuc corvus quidam, atque sumpsit quendam è sociis suis, quem in terra defodit & abscondidit coram illorum oculis. Dixit Adam: *Uti corvus iste, sic quoque faciam.* Illico sumpsit cadaver Abelis, defodit in terra, atque abscondidit. Rependit autem Sanctus ben. bonam mercedem corvis in hoc mundo. Quam vero mercedem retribuit illis? Quod, cum genuerint pullos suos, videntes eos esse albos, aufugiant ab illis,

i) Gen. IV. 10. k) vers. 13.
l) Genes. IV. 15.

illis, existimantes illos esse pullos serpentis, tum Sanctus ben. illis largiatur alimentum absque pe nuria: Et præterea, cum illi crocitant ad eum ut pluviam det super terram, tum exaudit illo Sanctus ben. juxta illud: m) *Qui dat pecori pa stum suum, pullis corvorum, qui* (ad) *eum clamant*

XXIV. De Caino varia.

ad T. 1. p. 123.

De Caini peccatis septem, septuplicique eorum vindicatione meminere etiam Testamenta duode cim Patriarcharum XII, 7. p. 735. sq. S. Basilii Epist. 317. T. 2. Opp. p. 1085. & Suidas in Κα

De signo Caini eandem quam T. 1. p. 115. seq defendi sententiam erudite asseruit V. C. Jo. Chri stophorus Ortlobius singulari quæ A. 1721. Lipsiæ prodiit, dissertatione. Idem qui à Caino de sperationis notam removendam esse contendit ad versus Michaëlem Henricum Reinhardum, Re ctorem Athenæi Hilperhusani, aliosque plurimo qui ex recepta sententia non dubitant Cainum de spondisse animum, ut videre licet in venerand D. Georgii Henrici Gœzii meletematis Annæber gensibus p. 1117. seq. atque B. D. Jo. Fechtii histo ria Caini & Abelis, Rostoch 1708. 4.

De nomine Caini de quo dixi quædam Tom. I p. 117. conferre juvabit Cotelerium T. 1. Patrum Apostol. p. 639. celeberrimi D. Jo. Andreæ Dan zii, nomen Caini vindicatum Jen. 1682. & D. J. Dic

m) Psalm. CXLVII. 10.

Diecmanni: τοῦ μακαρίτου scripta Germanice junctim excusa p. 354. ubi etiam de nomine Abelis, de quo dictum à me T. 1. p. 113. seq.

Caini memoriam in Annalibus Sinensium exstare observavit Vir Clariss. Caspar Abel, quem si placet vide in historia Monarchiarum Orbis antiqui pag. 33.

Ut totam historiam Mosaicam, ita res Caini etiam præclaris observationibus illustravit vir eloquentia præstans & eruditione Jacobus Saurinus, cujus sententiis tamen quod ad Caini vitam attinet, non per omnia subscribunt Acta Eruditorum A. 1721. pag. 25.

Facta Caini ex principiis Juris prudentiæ naturalis dicutienda nuper suscepit singulari diatriba V.C. Jo. Henricus Foppius. Bremæ 1716. 4.

XXV. Sethus Deus; Facies ejus splendida.

Anastasius Sinaita in hodego pag. 269.

Ποιήσας ὁ Θεὸς τὸν Ἀδὰμ, κατ᾽ εἰκόνα, καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ, ἐνέθηκεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ διὰ τοῦ ἐμφυσήματος τὴν χάριν, καὶ ἔλλαμψιν, καὶ ἀκτῖνα τοῦ παναγίου Πνεύματος, εἶτα διὰ τῆς παρακοῆς, καὶ

Cum Deus creasset Adamum secundum imaginem & similitudinem suam, indidit in faciem ejus per spiraculum, gratiam & illustrationem; & Sancti Spiritus radium. Deinde hac gratia per peccatum

τῆς ἁμαρτίας ἀποσβεσθείσης τῆς τοιαύτης χάριτος ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἐγέννησε τὸν Καΐν, ἐγέννησε τὸν Ἄβελ. μετὰ δὲ τούτους, ἄκουσον τί φησὶν ἡ γραφή. Ἔζησε δὲ Ἀδὰμ ἔτη διακόσια καὶ τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱὸν, κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, τοῦτ᾽ ἔστιν, οἵαν εἶχεν ἀπ᾽ ἀρχῆς, ὅτε γέγονεν ὑπὸ Θεοῦ εἰκόνα, καὶ ἔλλαμψιν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Σὴθ, τοῦτ᾽ ἔστιν ἐξανάστασις. ἐπειδὴ εἶδεν ἐν αὐτῷ ἀνακαινισθεῖσαν τὴν ἀρχαίαν καὶ παράδοξον ἐκείνην ἐπὶ τοῦ προσώπου μορφὴν, καὶ χάριν, καὶ ἔλλαμψιν τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἣν θεασάμενοι ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ Σὴθ, ἅπαντες οἱ κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἄνθρωποι, εὐθέως προσηγόρευσαν αὐτὸν θεόν. καὶ διὰ τοῦτο περὶ τῶν

& transgressionem exstincta, & ex vultu abstersa, genuit Cain & Abel. Post hoc audi, quid Scriptura dicat: Vixit Adam annos ducentos & triginta, & genuit filium ad imaginem, & similitudinem suam, hoc est, qualem imaginem & splendorem ab initio in facie habuerat, quando à DEO creatus est: *Et vocavit nomen ejus Seth* (quod est, *resurrectio*) quandoquidem animadvertebat veterem in illo faciei decorem, & admirabilem gratiam, formam, & nitorem Spiritus Sancti instauratum ac reparatum. Quem omnes, qui eo tempore vitam agebant, in facie Seth intuiti, è vestigio illum nominarunt Deum; eaque de caussa de filiis ejus dicit Scriptura: *Videntes filii Dei*, hoc est,

υἱῶν αὐτοῦ εἶπεν ἡ γραφή. ὅτι ἰδόντες οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ. τοῦτ' ἔστιν οἱ υἱοὶ Σὴθ, τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, τὰς ἐκ τοῦ γένους τοῦ Καΐν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας, μετεῖχον γὰρ καὶ αὐτοὶ τῆς χάριτος τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ἕως εἶπεν ὁ Θεὸς, ὅτι οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ Πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις. μέντοιγε ὁ Σὴθ ἐπὶ ἐννεακοσίους πέντε χρόνους διέμεινεν ἐν μέσῳ τῶν ἀνθρώπων, ἔχων τὴν τοιαύτην παράδοξον τοῦ προσώπου μορφὴν, ὀνομαζόμενος ὑπὸ πάντων θεός.

filii Seth, *filias hominum*, illas nimirum, quæ erant ex genere Cain, *acceperunt eas uxores*; nam & ipsi particeps erant gratiæ Spiritus Sancti, donec dixit Deus: *Non permanebit Spiritus meus in his hominibus*: Tametsi ipse Seth quinque supra nongentos annos inter homines mansit, hac admiranda faciei specie insignitus, & ab omnibus *Dei* appellationem sortitus.

XXVI. Filiorum SETHI Columnæ.

ad T. 1. p. 148.

Theodorus Meliteniota proœmio in Astronomiam. pag. 226.

Εὕρηταί γε μὲν τὸ τοιοῦτον ὑπέρσεμνον ὄντως μάθημα παρὰ τῶν τοῦ

A *Sethi* quidem Adami liberorum unius posteris hæc est omni ve-

Σὴθ ἑνὸς τῶν υἱῶν Ἀδὰμ ἀπογόνων. ὡς ὅ, τε παλαιὸς ἐκ πατέρων λόγος ἔχει, καὶ ἀληθῶς ἔχει. Καὶ μέν τοι καὶ Ἰώσηππος φιλαλήθης ἀνὴρ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν ἀρχαιολογίᾳ συγγράφεται. μιμηταὶ γὰρ οὗτοι τοῦ ἑαυτῶν γεγονότες γενήτορος, σοφίαν μὲν τὴν περὶ τὰ οὐράνια καὶ τὴν τούτων διακόσμησιν ἐπενόησαν, πρῶτοι γραμμάτων ἐφευρόντες τύποις καὶ τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰς τροπὰς τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰς ἑβδομάδας, καὶ τοῖς ἀπλανέσι τῶν ἀστέρων ἐπιθέντες ὀνόματα καὶ τοῖς πλανωμένοις. ὑπὲρ δὲ τοῦ μὴ διαφυγεῖν τοὺς ἀνθρώπους τὰ εὑρημένα, μηδὲ πρὶν εἰς γνῶσιν ἐλθεῖν φθαρῆναι, προειρηκότος Ἀδὰμ

neratione major inventa disciplina; quod quidem veterum patrum monumenta veritati consona docent: idque *Josephus* veritatis studiosus profecto & amans Antiquitatum Judaicarum lib. 1. scripsit. Enimvero cum hi sui parentis imitatores essent, de cœlestibus eorumque ordine & ornatu philosophari cogitarunt: primique literarum typos, cœli signa, anni partium conversiones & septimanas invenerunt, fixisque stellis ac Planetis nomina imposuere. Ne vero illa inventa hominibus perirent, & antequam forent cognita, evanescerent, cum universi deletionem ruinamque duplicem, vi ignis alteram, alteram infinita aquarum copia futuram prædixisset Ada-

ἀφα-

ἀφανισμὸν ἔσεσθαι τῶν ὅλων, τὸν μὲν κατ' ἰσχὺν πυρός. τὸν δὲ ἕτερον κατὰ βίαν καὶ πλῆθος ὕδατος, στήλας ποιησάμενοι δύο. τὴν μὲν ἐκ πλίνθου. τὴν ἑτέραν ἐκ λίθου, ἀμφοτέραις τὰ εὑρημένα προσεγέγραψαν, ἵνα τῆς πλινθίνης ὑπὸ τῆς ἐπομβρίας ἀφανισθείσης, ἡ λιθίνη μείνασα ἅπαντα δοίη μαθεῖν τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἐγγεγραμμένα, δηλοῦσα καὶ πλινθίνην ὑπ' αὐτῶν ἀνατεθῆναι. ἣν δὴ καὶ μένειν κατὰ τὴν Συρίδα γῆν ἄχρις ἐκείνου φησὶ, λέγω δὴ τὴν λιθίνην.

mus, columnis duabus exſtructis erectiſque, una quidem lateritia, lapidea altera, inventa ſua utrique inſcripſerunt; ut, ſi lateritia ab ingentibus profuſisque imbribus corrumperetur, lapidea ſupereſſet ex qua poſſent homines cuncta inſcripta addiſcere, atque lateritiam ab ipſis quoque fuiſſe erectam & conſecratam: quam etiam, lapideam dico, ad illa usque tempora in Syria ſtare ac permanere ait.

Freculphus lib. I. Chron. cap. 12. *Unde etiam Filii Seth cum Jobal conſanguineo in columnis ea quæ ſapienter diſciplina cœleſtium rerum adinvenerunt, cum reliquis artibus conſcripſerunt, ſicut ſuperius ex verbis Joſephi declaratum eſt.* Joſephi fidem tuetur V. C. Chriſtianus Schœtgen diſſ. I. de inſcriptionibus Hebræorum, edita Lipſ. A. 1715. Singularibus etiam diſſertationibus, hanc de columnis Sethi traditionem excuſſerunt D. Ægidius Strauchius, Witeb. 1669. Dan. Guil. Molleruss

 Altorf.

Altorf. 1699. & Frid. Hannibal Stempelius Jen. 1706. Neque de ejus fide dubitandum sibi existimavit illustris Tycho Brahe præfat. ad Astronomiæ instauratæ Mechanicam, qui Sethi columnas primo loco refert inter illa, quæ veteres condiderunt, ut ex illis siderum motus specularentur. Sethi junioris Astrologi mentio, ut obiter hoc annotem, occurrit in Annæ Commenæ Alexiade lib. VI p. 163. Ne dicam de Setho divinatore λεκανομάντῃ, de quo Nicetas Choniates lib. X. histor pag. 369.

XXVII. Sethus per sanguinem Abelis, suos adjurans.

Eutychius Patriarcha Alex. in Annalibus pag. 19.

Mortuum ergo Adamum pollinxit juxta ipsius mandatum (*) filius ejus Seth, corpusque ejus ad fastigium montis sublatum in spelunca Alcanuz sepelivit, ipsumque centum quadraginta dies planxerunt.

(*) Mandatum Adami his verbis refert idem Eutychius: *Ubi mortuus fuero, corpus meum myrrha, thure & cassia conditum reponite in spelunca Alcanuz, & quicunque fuerit è filiis vestris eo tempore, cum è confiniis paradisi abeundum vobis sit, corpus meum secum sublatum ponat in medio terræ,* (Hierosolymis) *quoniam inde futura est salus mea, & salus omnium filiorum meorum.*

xerunt. Poſt mortem Adami ſubduxit ſe familia Sethi à familia Kaini maledicti. Seth ergo aſſumtis ſecum filio primogenito Enosho & Kainano Enoshi F. & Mahlaliele Kainonî, una cum uxoribus & liberis ipſorum, traduxit in montis faſtigium, ubi ſepultus eſt Adam. Kain vero omnesque ipſius filii infra ſubſtiterunt in valle ubi occiſus eſt Abel. Coluerunt autem filii Sethi in iſto monte puritatem & ſanctimoniam: vocem Angelorum, à quibus prope aberant, audientes, unaque cum ipſis DEUM laudantes & celebrantes, appellatique ſunt ipſi cum uxoribus & filiis ſuis Filii DEI. Neque erat ipſis opificium, nec ſeges, nec meſſis, ſed victum præbebant arborum fœtus: nec ullus apud ipſos locus invidiæ, injuſtitiæ aut mendacio. Juramentum ipſorum erat: *Non per ſanguinem Abelis*. Quotidie autem faſtigium montis ſancti conſcendentes, proni DEUM adorabant, & corpus Adami (viſendo) benedictionem captabant. Cumque jam appropinquaret Sethi mors, filios ſuos per Abelis ſanguinem adjuravit, neminem ex ipſis de monte iſto ſancto deſcenſurum, nec permiſſuros ſe ut quispiam è liberis ſuis ad Kaino maledicto prognatos migraret.

XXVIII. ENOCHUS.

ad T. 1. pag. 179.

Fragmenta Henochi, Germanice non ita pridem dedit Vir eruditus *Jo. Chriſtianus Nehringius* ad calcem editionis ſecundæ Sibyllinorum itidem

redditorum Germanice, & cum introductione & notis vulgatorum Halæ Saxon. A. 1719. 8. Scripseram olim in præfat. ad Codicem Apocryphum Novi Test. me non videre quam utilitatem versiones Germanicæ scriptorum ejusmodi possint afferre, cum lectores Græce ac Latine imperiti Criticesque & Antiquitatis ignari, si ad illorum lectionem accedant, plus damni quam fructus ex illis possint accipere, & per imperitiam adduci ut illorum auctoritatem sacris scriptoribus supparem existiment. Legi quæ nuper adversus hæc scribere erudito Viro visum est in Apologia pro Sibyllinis, quibus plurimum tribuit, Oraculis: nihil autem reperi quod à sententia mea me dimoveret, imo confirmor in hac sententia, quando video interpretes magno studio etiam pro auctoritate & fide talium scriptorum contendentes. Fragmentis Enochi nuper auctoritatem & fidem conciliare studuerunt quoque in Gallia Testamentorum XII. Patriarcharum interpres *Maceus* de quo infra: & in Italia *Farnellus* Vigiliarum in regno Neapolitano Episcopus, quem A. 1712. Venetiis retulerunt (*) notis fragmenta Enochi illustrasse.

ad Tom. I. pag. 199.

Testimoniis veterum de Henocho addendus Cedrenus, qui eadem quæ ex Syncello etiam retu-

li,

(*) Journal des Savans 1712. Octobr. pag. 469. *Monseigneur Farnelli Evêque de Biseglia, auteur de plus de vingt ouvrages imprimez, a fait des notes sur le livre apocryphe attribué à Enoch.*

li, ait se afferre pag. 11. ἐκ τοῦ βιβλίου τῶν ἀποκρύφων Ἐνώχ. Et pag. 7. de eodem Henocho: οὗτος πρῶτος γράμματα μανθάνει καὶ διδάσκει, καὶ θείων μυστηρίων ἀποκαλύψεως ἀξιοῦται. Confer si placet quæ de litteris ab Henocho ut ajunt repertis dixi T. 1. p. 219.

Rufinus expositione in Symbolum p. 21.

Ut breviter aliqua etiam de secretioribus perstringamus, ab initio DEUS cum fecisset mundum, præfecit ei & præposuit quasdam virtutum cœlestium potestates, quibus regeretur & dispensaretur mortalium genus - - sed horum nonnulli, sicut & ipse qui princeps appellatus est mundi, datam sibi à DEO potestatem non his quibus acceperant legibus temperarunt, nec humanum genus Divinis obedire præceptis sed suis parere prævaricationibus docuerunt.

XXIX. Enochi Preces.

In Codice MSto Hebraico reperisse se testatur Bartoloccius T. 2. Bibl. Rabbinicæ p. 844. sed ne verbulum quidem ex illis affert. Plura de Henocho illique tributis monumentis, ex penu Judæorum affert venerandus noster Wolfius in Bibl. Hebraica Tom. 1. p. 379-380.

Ad Tom. 1. pag. 222.

Scriptoribus recentioribus de Henocho ejusque fragmentis, addendi:

Io. Conradus Barthius in diss. de amoribus Egregororum. Rostoch. 1659.

Io. Buxtorfius nepos, in Catalectis, cap. 255.
de Angelorum & hominum amoribus.

Fridericus Iacobus Firnhaber, in selectis de Hen-
cho quæstionibus. Witeb. 1716.

Iohannes de Outrein diss. Philologico Theolog
de Melchisedecho non Henocho. Amst. 17
8. Journal des Savans 1714. p. 363.

Richardus Simon Bibliothecæ Criticæ Gallicè e
tæ T. 3, cap. 3. p. 44. & 51. seq.

XXX. Enochi liber, Johan Dee traditus ab Angelo.

Thomas Smithus in vita Iohannis Dee, Mathema Angli qui post A. 1587. obiit, p. 48.

Quibus autem versutiis strophisque illum d
mones deluserint, quod antea innuebam, hic
ductius indicabo.

Ut *Devo* divinæ Sapientiæ arcanis avidissime
hianti, majori certiorique cum successu palp
obtruderent impostores Angeli, obtendunt,
ejusmodi, *quæ justos & sanctos hactenus latu
ipsi retectas fuisse & retegendas*; barbaras quasd
voces ex varia literarum connexione conflatas,
lingua, cujus familiarem usum & notitiam in
innocentiæ statu habuit *Adamus*; qua post lapsu
deperdita, & ex memoria ipsius penitus dele
Protoplastes ille ex Paradiso depulsus, plane
mutescens, linguam Ebræam discere coactus
erit, nulli mortalium, præterquam illi & *K*

antea cognita, hauſtas eſſe, triginta regiones, ſitu diſcreto diſpoſitas, inter ſpiritus, qui aërem ab elemento ignis ad terram usque expanſum incolunt diſpertitas, & univerſum mundum duodecim Angelorum, qui todidem tribubus præſunt, miniſterio regi, inde tabulas tum literarum, tum numerorum, quas *claves Apothecarum Dei* eſſe fingunt, componi mandant, numero XLIX. in quibus myſticæ voces Angelorum continentur: unde quoque *perfecta creaturarum Dei cognitio & Cabbala naturæ* erant addiſcendæ: quibus recludendis adaptatas *claves Angelicas* tradendas eſſe: *Enochi librum*, myſticis figuris coopertum, in que tenebras ex humano viſu ſubductum, *verum creaturarum Dei & universæ terræ uſum complectentem*, in quo componendo, Angelo dirigente & inſtituente, per integros quinquaginta dies laboravit, *Devo* der *Urielem* replicandum multa quoque alia arcana cœleſtia poſthac revelanda, & præſertim librum continentem *varias nominum Dei invocationes*, lingua ſancta conceptas, deſcribendum eſſe pollicentur: ita ut *Devus* præſtigiis hiſce plane & omnino dementatus, ſibique revelationes à Deo factas fuiſſe inſulſiſſime perſuadens, quasdam tum Veteris tum Novi Teſtamenti periochas ad iſtas viſiones & diabolicas enarrationes, ſicut olim divinitus S. *Ioanni* Apocalyptæ & *Eſdræ* contigiſſet, comprobandas impie detorſerit.

Idem pag. 50.

Actione decimo die Aprilis A. 1586. *Pragæ* habita, juſſus eſt *Devus*, ut libros omnes, numero viginti

viginti octo, in quibus, ut supra memoravi, revelationum, ipsi ab initio ad istud tempus factarum, historiam accurate propria manu descripserat, afferet, & deinde simul congestos in ardentem fornacem prope positum conjiceret, flammis penitus absumendos. Hic mandato contra ire neutiquam ausus, quod imperatum fuerat, animo licet maxime reluctante, citra moram præstabat, & quidem perquam diligenter, ne aliter violatæ divinæ voluntatis reus perageretur. Ita omnis iste labor per tot annos in colligendis hisce arcanis impensus, paucis momentis coram ipsius oculis perire visus est. Procul dubio irreparabile hoc damnum luctu, gemitibus, lachrymisque deploravit *Devus*, tanquam manifestum irati Numinis indicium, omni spe aut easdem revelationes redipiscendi aut novas obtinendi, evanescente & excisa. Verumtamen decimo nono ejusdem mensis die, monitus à spiritu, habitum formamque hortulani qui vineam ædibus vicinam coluit, induto ut ille cum *Kellæo* descenderet, postquam loco commodo aliquantulum simul consedissent, *Devus* pilam candidæ papyri huc illuc vento agitatam juxta videns, properoque pede illo contendens, tres libris combustis, ibi sub amygdala humi stratos non sine ingenti stupore & lætitia reperit, viz. *Enochi librum, quadraginta claves Angelicas*, ut parte lingua Angelica conscriptas, & Anglice versas & librum *collectionis triginta rerum, cui titulus, Liber scientiæ, terrestris auxilii & victoriæ. Kellæo* statim accedente, ambo flexis genibus summas Deo

ob hoc *miraculum & factum*, uti appellant, *memorandum in perpetuum*, gratias agunt, plane obstupefacti, quod absque omni coloris aut odoris inducti mutatione ab igne intacti, illæsi & integri servarentur.

XXXI. LAMECH.

In Catalogo Græco scriptorum Apocryphorum memoratur, quem dedi infra p. 308.

XXXII. De NOACHO Varia.

Noachus *Deucalion*, homilia 2. Clementin. c. 16. T. 1. Patrum Apostolicorum Cotelerii. Joannes Malala T. 1. Chronici p. 85. ὁ δὲ Δευκαλίων τὰ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ μερικοῦ ἐξέθετο, καθὼς Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ὁ σοφώτατος συνεγράψατο.

Janus, vide B. Jac. Thomasii diss. de poculo S. Johannis §. 67.

Uranus. Magni Wingardi vindemia historico Theologica, Hafniæ 1679. 8. edita p. 336. seq.

Chinensium *Fobi*. Acta Eruditorum A. 1721. pag. 183.

Hottentottorum *Noh*. Petrus Kolbe in descriptione lectu dignissima Capitis bonæ spei p. 354.

Svidæ Νάννακος, Stephano Byz. in Ἰκόνιον, Ἀννακὸς, Beroso Ὠάννης, adde Steph. Morinum de linguis, p. 153. & Jo. Henricum Majum lib. 2. Obs. sacrarum p. 23.

Volia-

Volianus. Memoires de Trevoux An. 170
pag. 138.

Osiris. Joh. Tzetza Chiliad. VIII. 598.

Universam de divisione Orbis à Noacho inte posteros suos facta traditionem Vir eruditiss Jaco bus Perizonius in Originibus Babylonicis p. 28 putat profluxisse ex eo quod verba Geneseos XI פן נפוץ *ne dispergamur*, Interpretes LXX. ve terunt : *πρὸ τοῦ διασπαρῆναι antequam dispergi n contingat.* De eadem divisione confer Epiphan um hæresi LXVI. §. 83. seq. Eutychii Annale p. 52. seq. Freculfum lib. 1. Chron. c. 27. E re centioribus, Joannem Dlugossum Hist. Polonic lib. 1. p. 3. seq. Jo. Philippum Vorburgium T. Histor. p. 60.

De itinere Noachi in Europam suscepti disput quædam non usque adeo certa Frid. Christian Ramus in biga aquilonari Imperii p. 46.

De septem præceptis Noachidarum præter T. p. 268. seq. à me laudatos, adire licebit Hugone Grotium lib. 1. de jure belli & pacis cap. 1. §. 16. D. Jo. Franciscum Buddeum in Historia Vet. Test T. 1. pag. 194. seq. ubi respondet ad argument Gerh. Hermanni Menckenii (in diss. de auctor tate præceptorum Noachi, Lips. 1711.) & in in troductione ad Philosophiam Hebræorum p. 14. Jacobum Basnage Historia Judæorum, Gallice e dita lib. IV. cap. 15. T. 3. pag. 217. seq. Jo. Hen Heideggerum in libertate à lege cibaria veteri vin dicata pag. 77. & 267.

Bas

Bath Enos, uxor Noachi, typus S. Mariæ, ſi credimus Ferdinando Sieghart, in Actis Erud. T. VI. ſupplementi p. 279.

Filius Noachi *Jonicus*, Bochart. Phaleg. IV. 18. pag. 311. 312.

De *Sambethe*, Noachi nuru, addenda Photii quæſtio CLX. ad Amphilochium, in celeberrimi Monfauconi Bibl. Coisliniana p. 347.

XXXIII. Arcæ NOACHI rudera.

Engelbertus Kæmpferus Antiquitatt. exotic. pag. 427

Veſtigiis Diluvii univerſalis, ab antiquiſſimo Scriptore nobis relati, adeo abundat Orbis noſter, ut vix Regio ſit, quæ hiſtoriæ, quam brevis, tam perplexæ & infidelium obtrectationibus obnoxiæ, veritatem vindicare non valeat, & tacente etiam *Moyſe*, decumanam demonſtrare ab inundatione calamitatem. Quid enim montium triſtis illa ac deſolata facies aliud, quam mundi metamorphoſin exprimit? atqui ut hæc in aprico; ita ex abditis terrarum, diluvii teſtes toto die prodeunt: putares peregrinæ, procul à genitali patria inventæ, locis quo illæ deferri, vel in iis abſcondi non poterant, niſi per univerſalis & cum ſummis ima vertentis cataclyſmi violentiam. Si *Fabium Columnam*, (*cap. 21. Obſ.*) *Alex. ab Alex.* (*Gen. Dier. l. 5. c. 9.*) *Ludovicum Moſcardo* (*L. 2. Muſei c.* 111.) Illuſtrem & incomparabilis eruditionis Batavum, *Nicol. Witſium*

Witsium, (*in Opere de navibus fabricandis* cap.
atque innumeros Museorum & subterraneæ histo-
riæ Scriptores evolvimus, naves, navium frag-
menta, anchoras, elephantorum dentes, (recti-
cornua dicimus) beluarum, quas nuspiam Europ-
genuit, capita, ossa ac sceleta, tum ostreas & v-
rias marini generis testas, ex terræ latebris, pro-
cul à mari & natali solo in Europæ regionibus pa-
sim inventa & effossa esse discimus. (*) In par-
m...

(*) Longe plurima ejuscemodi lectoribus consideranda
ferunt *Joh. Jacobus Scheuchzerus*, in querelis
scium, Tiguri 1708. 4. in Bildnissen verschied.
Fischen und dero Theilen, welche in der Sündflut
Grunde gangen. ibid. 1708. 4. in Herbario diluv.
1709. fol. & in museo diluviano 1716. 8. *Jo. Wo-
wardus*, in Geographiæ Physicæ parte 3. sect. 2. D
vid Sigismund Buttner im Zeichen und zeugen
Sündfluth/ Lipſ. 1710. 4. *Jo. Catonius*, in di...
de mutata telluris postdiluvianæ facie, Holm. 17..
Jo. Guil. Baierus in fossilibus diluvii universalis m...
numentis, Altorf. 1712. & 1721. *Carolus Nicol...*
Langius de origine lapidum figuratorum. Luce...
1709. 8. *Jacobus à Melle* diss. de echinis Wag...
Lubec. 1718. 4. & alia de lapidibus figuratis agri litto...
que Lubecensis 1720. 4. *Emanuel Swedberg* in ar...
mentis ex Svecia, pro altitudine aquarum & maris in...
sco orbe, vehementiore æstu, Holmiæ 1719. 8. *Jo...*
phus Monti in diss. de monumento diluviano nu...
in agro Bononiensi detecto. Bonon. 1719. 4. *Gr...*
gius Antonius Volckmann in Schlesiens unter...
schen Schätzen *Gottlieb Frid Mylius* in den...
terirdischen Schätzen Sachsens seltzamen Wund...
Ben...

mea *Lippiæ* piſcator non ita pridem e Viſurgi extrahebat dentem elephantinum ſtupendæ magnitudinis; quem ille tripodem ſuum Unicornu nominans, in partes diviſit & in aulis ac pharmacopoliis magno pretio vendidit. *Lipſtadiæ*, memini, in effoſſione arenarum ad propugnaculi baſim locandam, inventum fuiſſe roſtrum ferratum prægrandis piſcis marini. Sed pergo in Orientem, ut Relationis ſcopum aſſequar.

Perſia, ſi Armeniam & confinia ejus complector, prima & præcipua cataclyſmi ſedes eſt, & patria illa priſcorum mortalium, quos Divina providentia communi toti Orbi inundatione ſuffocare decreverat. In illa igitur, ſi uſpiam terrarum, adeſſe veſtigia diluvii hujus, non injuria conjicimus. Ex quibus, quæ peregrinanti ultro ſe objecerunt, pauca & curſim hic attingam. Gratus Lectori ſim, ſi inter illa enumeravero ſanctiſſimum præſidium humanæ conſervationis, *Arcam Noæ*; ſed quam mihi videre, nec à diluvio ulli mortalium contigit. Armeni eam in cacumine excelſiſſi-

ſtatur. *M. Georgius Andreas Helwig* in lithographia Augsburgica, *Bruckmannus* de ovariis petrefactis piſcium, *Antonius Vallisnerius* de' corpi marini che ſu' monti ſi trovano. *Aſſaltus* ad Mich. Mercati metallothecam, *Aldrovandus* de piſcibus p. 245. 251. 271. & 429. *Magnus Bromelius* in lithologia Suecana adhuc inedita, *Eduardus Luidius* in lithophylacii Britannici ichnographia Lond. & Lipſiæ 1699. 8. &c.

mi montis *Másis*, Persis *Kuhi Nùh*, id est, mons Noæ, dicti, duodecim parasangis ab urbe *Erivaan* (quo loco prima descendentis Noæ mansio creditur) incorruptam extare constanter tradunt, & ipsi credunt Mahhammedani. Traditionem olim firmavit *Jacobus* quidam *monachus Armenus*, qui ascensionem frustra diu molitus, intentionis suæ præmium reportaverat avulsam ab Arca ligni particulam, ab Angelo, ut jactitaverat, sibi datam; ex qua crux fabricata primum reservata dicitur in templo *Sjamachiæ*, deinde in Archiepiscopali cœnobio *Ets miasin:* nunc ubi lateat, nesciunt. Ad explorandam rei veritatem missi à Persarum Rege Abasso Magno, retulerunt: *Incassum se laborasse obstitisse nitentibus abruptas crepidines, lacunas dumis cautibusque infestas, moles nivium & innumeras difficultates alias, quas superare humanis viribus nemo mortalium possit.* Verum, suspectæ fidei est omnis illa & tantopere jactata traditio de loco; quæ nec auctoritate constat alicujus antiqui Scriptoris, nec à S. S. ullibi definitur. *Moyses* demissionem docet factam esse, non in montem, sed in montes *Ararat*, i. e. in montes inundationum, prout genius vocis sonat: quales vero non intelliguntur, nec præsto sunt alii, quam montes *Tauri*; qui cum late per Asiam discurrant, continuis ramis hinc ad promontorium Indiæ *Comereyn*, illinc ad ipsum montem *Imaum* & *Gangis* principium extenti, in incerto manet, quousque tam longis tempestatibus jactata navis, abrepta fuerit, aut qua jugi parte subsliterit. Probabile tamen est,

non longe à patria Noachum ſubſediſſe; ſiquidem per montes Ararat, illæ jugi partes, quæ Armeniam ſubeant, potiſſimum intelligendæ ſunt, quod impenſe docet Cl. *Orrohocſi Orig. Hung. lib. 2. c. 13. §. 66.* in explicatione vocis *Ararat*. Ceſſat igitur demonſtratio ſanctiſſimi ruderis, quicquid loquatur *Laur. Strauſſius*, homo plebejus, in Hodœporico, quod ex ejus narratione excepit, partim etiam hinc inde conſarcinavit myropola quidam Amſtelodamenſis; eo liberalius ſabulatus, quod ſub alieno nomine.

M. Juſtus Gotofredus Rabenerus in amœnitatibus hiſtorico Philolog. p. 56.

Optandum quidem foret, ut Joſephus Hieronymi Ægyptii, Moaſeæ & aliorum, quos lib. 1. Archæol. cap. 4. allegat, ut mentem, ita & verba adduxiſſet, haud exiguum utique rebus noſtris momentum allatura. Gratiam tamen magnam habemus, quod Beroſi Hiſtoricorum Principis non diſſimulavit. Ita autem ille: *Λέγεται δὲ καὶ τοῦ πλοίου ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ πρὸς τῷ ὄρει τῶν Κορδυαίων ἔτι μέρος εἶναι, καὶ κομίζειν τινὰς τῆς ἀσφάλτου ἀφαιροῦντας. Χρῶνται δὲ μάλιστα οἱ ἄνθρωποι τῷ κομιζομένῳ πρὸς τοὺς ἀποτροπιασμούς.* id eſt: *Fertur autem etiam hujus navigii pars in Armenia ad montem Cordyæorum adhuc ſupereſſe, & quosdam bitumen* (inde abraſum) *ſecum auferre, ac uti illo ad expiationes.* Τὸ δὲ πλοῖον ἐν Ἀρμενίᾳ περιαπτὰ ξύ-

λων ἀλεξιφάρμακα τοῖσι ἐπιχωρίοισι παρείχετο. *Navigium in Armenia locorum incolis ligna præbet amuleti vim habentia.* Et, ne illud λέγεται Berosi dubitantis quis esse cavilletur, aut aliena fide utentis, ipse Josephus (*) judicium interponit, de suo tempore scribens loco eodem: ἀνασωθείσης τῆς λάρνακος ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐπιχώριοι τὰ λείψανα ἐπιδεικνύουσι *servatæ arcæ adhuc etiam incolæ reliquias ostendunt.* Quæ verba Gelenius interpres nescio qua incuria omisit, *audax alias judicio Huetii p. 274. in constringendis pluribus in unam periodis.* Sequitur Nicolaus Damascenus, ex cujus 96. libro hæc idem Flavius, ut reliqua omittam, τὰ λείψανα τῶν ξύλων ἐπὶ πολὺ σωθῆναι *reliquias lignorum diu superfuisse.* Has autem Josephi tempore adhuc ostensas jam supra probavimus, & posterioribus nondum intercidisse testatur Epiphanius anno post diluvium 2700. adversus hæreses lib. I. εἰ καὶ δεῦρο τὰ λείψανα τῆς τοῦ Νῶε λάρνακος δείκνυται ἐν τῇ τῶν Καρδιαίων χώρᾳ, *adhuc lignum ex arca Noæ reliqvum ostenditur in Cardiæorum regione.* Seqvuntur hunc idem plane disertim testati olim Theophilus Antiochenus

(*) Non omittendum & ejusdem Iosephi testimonium lib. XX. cap. 3. pag. 879. edit. Oxon. ubi de regione Adiabenorum Regi subjecta, quam vocat καιρῶν amomi feracissima: ἔστι δὲ ἐν αὐτῇ καὶ τὰ λείψανα τῆς λάρνακος, καθ' ἣν Νῶχον ἐκ τῆς ἐπομβρίας διασεσῶσθαι λόγος ἔχει, καὶ μέχρι νῦν ταῦτα τοῖς ἰδεῖν βουλομένοις ἐπιδείκνυται.

nus lib. 9. & Iſidorus lib. 14. Originum allegante Hornio ad Sulpitium, Abydenus, Chryſoſtomus: itidem Hieronymus, Euſtathius, Euſebius *apud Bochartum cap. IV. lib.* 1. Teſtatur Elmacinus Arabs, quem Erpenio debemus, Hiſtor. Saracen. lib. 1. cap. 1. *Heraclium Imperatorem devictis Perſis deſiderio hujus loci viſendi in urbem Themæ* (quam Noah ad radices Ararat ædificaſſe fertur, *vide Tavernierum pag.* 16.) *ſe contuliſſe.* Teſtatur Haithon Armenus libro de Tartaris cap. 9. *apparere in cacumine montis Ararath ſemper aliquid nigrum in mediis nivibus, quod ab hominibus dicatur eſſe arca.* Et licet Benjamin Tudelenſis in Itiner. affirmet *Anno Chriſti* 640. *à Califa Omar omnia arcæ ablata, inque tabulatum templi ab ipſo in Inſula Tigridis conſtituti converſum eſſe,* ſubleſtam tamen hominis fidem, ſequentium ſeculorum experientia evincit. Quin hodie ſaltem fruſtum ligni ex arca in eo loco oſtendi tradit Johann Heinrich Seyfried *in Medulla mirabilium naturæ pag.* 400. Omitto hic Johannis de Mandewil cap. 54. teſtimonium, qui poſt tot admixtas fabulas fidem decoxit; omitto partem trabis, quæ in Laterano Romæ oſtenditur. Omitto alias reliquias, quæ Schamachiæ in templo Armenorum viſuntur. *Olear. Itiner. pag.* 399. omitto Armenorum omnium & Perſarum ſuper ea re conſenſum *apud eundem pag.* 398. omitto alia veterum & recentiorum teſtimonia, quos citat Bochartus *Geogr. Sacr. pag.* 26. *& pag.* 352. Sufficiat ſolus Johann Janſenius Strauſs, qui anno 1670. menſe Julio ad Dominicum Alexan-

drum Eremitam in monte Ararath accersitus, ut fractum illius crus obligaret, prolixe commemorat: *Se quinque dierum itinere montem ascendisse per tres nubes & penetrantissimum frigus, tandem ad cellam Eremitæ delatum & temperatissimum aerem, ex cujus relatione didicerit, eum jam 25. annis ibi habitantem nec pluvias sensisse, nec ventos. In fastigio vero montis 15. mill. Ital. distante à domuncula sua tranquillius adhuc cælum, ubi & arcæ ingentes visantur reliquiæ, ex quibus & crucem fabricatam ipse Straussius accepit dono. Vide ipsum Itiner. cap. 18. pag. 121. seqq.*

Jo. Franciscus Gemelli Carreri, Neapolitanus in itinere per orbem, Gallice edito T. 1. p. 55.

Vis a vis le vieux Caire, à la gaûche du Nil, j'entrai ensuite avec les Peres dans la Sainte maison, où la Sainte Famille demeura pendant sept ans pour fuir la cruauté d'Herode. Elle est dans une Eglise des Coptes, on y descend par neuf degrez à la gauche du chœur; elle est supportée par trois columnes à la gauche, & quatre à la droite, qui font trois petites separations; dans celle du milieu à quatre paumes de hauteur, on montre un endroit creusé dans le mur, qui est le lieu où dormoient la Vierge Marie & l'Enfant Jesus: dans l'autre endroit on fait voir le lieu où dormoit S. Joseph dans le creux du mûr à gauche, un autre petit endroit où Notre Seigneur se reposa pour la premiere fois, en entrant dans la grotte. Il y a aussi une Pierre sur laquelle la Sainte Vierge avoit coutume

tume de laver, & une table de la même matiere, sur laquelle ils mangoient. Ils me montrerent aussi une grande piece de bois, avec un clou, qu'-ils me dirent être de l'Arche de Noë.

Idem pag. 105.

Les Historiens & Chronologistes Arabes croient que ces Pyramides ont été bâties par un Roy d'Egypte nommé Saurid, trois cens ans avant le Déluge, ils mêlent tant de fables dans leur rapport, qu'ils obscurcissent jusq'au peu de verité qu'il pourroît y avoir. Ils écrivent que ce Roy ayant eû une vision, dans laquelle la terre lui paroissoit être renversée sans-dessus-dessous, les hommes étendus la face contre terre, & les étoiles tombées du Firmament, il s'en affligea beaucoup, mais ne le dit à personne; après cela il vit tomber les étoiles du Ciel en forme d'oiseaux, qui servoient de guide aux hommes pour les conduire entre deux grandes montagnes, par lesquelles ils étoient écrasez, & les étoiles s'obscurcissoient; épouvanté de cette vision, il assembla CXXX. Devins de toutes les Provinces d'Egypte, parmi lesquels se trouva le fameux Aclimon auquel il raconta son songe. Ils jugerent & prédirent qu'il viendroit un grand Déluge, par lequel le pays d'Egypte couroit risque d'être submergé, & que cela arriveroit dans peu d'années. Le Roy ayant entendu cela, fit bâtir ces Pyramides, & faire quelques conduits soûterrains pour détourner l'eau du Nil dans la Province qu'on appelle Alseida, mettant toûjours dans ces Pyramides ce qu'il

qu'il avoit de précieux : quand elles furent achevées, il les fit couvrir d'une belle étoffe de soye, & y celebra une Fête magnifique où tous ses Sujets se trouverent.

Memoires de Trevoux An. 1708. Dec. pag. 2019.

La ville de Chenna dans l'Arabie heureuse fournit, s'il en faut croire les Voyageurs, de quoi contenter les Antiquaires. On y montre entre autres raretez un grand edifice, qu'on dit avoir été bâti par Noë, & un gros morceau de bois au travers d'un treillis de fer, qui passe pour être une piece de l'Arche du même Patriarche. On y voit encore un puits qu'on assure avoir été fait par le Patriarche Jacob, & qui a plus de cent brassis de profondeur. L'eau qu'on en tire dans des seaux de fer, est si froide, qu'elle glace la bouche. On soutient à Chenna la verité de plusieurs autres antiquitez appuyées sur des fondemens également solides. Tout ce qu'on montre ailleurs, est-il toujours mieux appuyé?

XXXIV. De Melchisedecho Miscella.

Josephus VII. 47. de bello Judaico: ὁ δὲ πρῶτος κτίσας (τὰ Ἱεροσόλυμα) ἦν Χαναναίων δυνάστης ὁ τῇ πατρίῳ γλώσσῃ κληθεὶς βασιλεὺς δίκαιος (Melchisedec) ἦν γὰρ δὴ τοιοῦτος. Διὰ τοῦτο ἱε-

ράσα·

ράσατό τε τῷ Θεῷ πρῶτος καὶ τὸ ἱερὸν δειμάμενος Ἱεροσόλυμα τὴν πόλιν προσηγόρευσε, Σόλυμα καλουμένην πρότερον.

Uxorem non fuiſſe Melchiſedeco, & decimas tributas illi ut Sacerdoti ab Abrahamo Laico, monet S. Maximus Confeſſor T. 1. Opp. pag. 315. Mortuum eſſe, licet mors ejus in ſacris litteris non traditur, recte notat Joſephus Chriſtianus in hypomneſtico cap. 53. At ſepulchrum Melchiſedeci oſtendi Hieroſolymis, legas in itinere Gemellii Carreri, quod ex Italico verſum prodiit nuper Gallice T. 1. p. 170.

Melchiſedec Meſſiæ typus celebratur etiam in libro Sohar. Vide Bibliothecam Theologico Philolog. Bremenſ. T. 3. p. 1085.

Melchiſedechum cum *Semo* eundem faciunt etiam Iſidorus de vita & obitu Sanctorum cap. V. Honorius Auguſtod. lib. 3. de imagine mundi Tom. XX. Bibl. Patrum Lugd. pag. 988. 989. Freculfus & Albertus Stadenſis in Chronico: etiam ex Judæis R. Salomon Jarchi, quibus aſſentitur Tho. Hyde ad itinera Abrahami Peritzol. p. 17.

Melchiſedecum pro *Virtute DEI* venditat etiam Auctor quæſtionum Vet. & Novi Teſt. quæſtione 109. inter S. Auguſtini opera.

Contra *Melchiſedecitas* ſcripſit olim Diodorus Tarſenſis, (Svid. in Διόδωρος) Dionyſius Hieroſolymor. Epiſcopus teſte auctore prædeſtinati cap. 34.) & Diadochus Photices Epiſcopus (Phot. Cod. 200.) quorum omnium ſcripta interciderunt.

Melchisedecum pro *Christo* habent præter T. I pag. 330. à me memoratos, Jo. Conradus Hotti gerus Exerc. 2. de decimis Hebræorum p. 19. seq Hermannus Alexander Roëll in principium Ep stolæ ad Ephesios p. 529. seq. Arnoldus Mooner in libro Belgice An. 1717. 8. edito de vocation Abrahami, & Joannes Outreinus, cujus senten tiæ vide si placet quæ opposuit Gisbertus Cuper in Epistolis quæ ad calcem dissertationum Outre nii de clangore Evangelii leguntur.

Henrici Hulsii sententiam, præter Outreinium diss. de Melchisedecho *non Henocho*, Amst. 1713. confutavit Jo. Hermannus ab Elswich, ὁ μακα της in trinis diss. editis Witeb. 1710. Vide eti Rev. Salom. Deylingii Observatt. Sacrar. part. pag. 63. D. Jo. Francisci Buddei Historiam Eccl Vet. Testam. Tomo I. p. 207. Frid. Jacobi Firm beri quæst. select. 3. de Henocho.

Chamum cum Melchisedecho non esse conf dendum docet Joh. Marckius diss. de Chamo n quaquam habendo pro Melchisedecho, inter exe citationes illius scripturarias part. 4. dissert. 2. Genes. X. 22.

Regem urbis *Salem* fuisse Melchised. sacer Cod dubitare nos non sinit. Sed illam urbem licet ple que cum Josepho eandē cum Hierosolymis faci ex Ps. LXXVI. 3. (confer ejusdem Marckii diss Theol. Philolog. Leid. 1717. 4.) Alii tamen disti guunt & nomen Hierusalem, ex Græco Hebr que compositum ferre non possunt: Salem aut notant intelligi opidum juxta Scythopolin, q usq

usq; hodie vocatur Salem. Oſtenditur ibi palatium Melchiſedech, quod ex longitudine ruinarum veteris operis magnificentiam prodit. Hæc Salem memoratur Geneſ. XXXIII. 18. & Joh. III. 23. Ita Freculſus lib. 1. Chron. cap. 42. ex S. Hieronymi Epiſt ad Evagrium. Adde Lud. Borgheſii hiſtoriam Criticam Melchiſedeci cap. 7. & Adriani Relandi Palæſtinam p. 832. ſq. & 976.

Scriptoribus de Melchiſedeco ejusque rebus T. 1. p. 333. ſeq. laudatis addi poterunt:

Jac. Altingius in VII. Hebr. Amſt. 1686.

Anonymi conſiderations ou raiſonnement clair & ſolide ſur trois d'entre les principaux points en diſpute de l'Ecriture ſainte. Hagæ 1720. 8. Acta Erud. 1721. p. 245. ſq.

Lud. Borgeſii Hiſtoria Critica Melchiſedeci. Bernæ 1706. 8.

Jo. Franciſcus Buddeus in Hiſtoria Eccleſ. Vet. Teſtamenti T. 1.

Raimundus Capiſucchus Controverſ. Theol. XVIII f. 501. ſqq.

Jo. Benedictus Carpzovius de vocatione Meſſiæ ad ſacerdotium ad Pſal. CX. 4. Lipſ. 1689. & in ejus diſſ. 1699. 4.

Jo. Cloppenburgii ſelect. diſp. X. de perſona Melchiſedeci A. 1642. & T. 1. Opp. pag. 670. ſq. Amſt. 1643.

Petrus Cunæus de Rep. Hebr. III. 3. Lugd. Bat. 1631.

Salomo Deilingius Obſerv. S. parte 2. Obſerv. 5. Lipſ. 1711. 4.

An-

Antonii Driessen diss. de Melchisedeco mero hom ne. Groning. 1718. 4.

Francisci Fabricii Tractatus Philologico Theolo cus de sacerdotio CHRISTI juxta ordine Melchisedech, ad Genes. XIV. 18 20. Ps. C 4. & Hebr. VII. 1-10 Lugd. Bat. 1709 1720.

Claudius Frassenius in disquisitt. Bibl. in Pentateuc Paris. 1682. Rothomag. 1705. 4.

Jac. Gaillardi Melchisedecus CHristus unus Rex j stitiæ Rex pacis. Lugd. Bat. 1686. 8.

Francisci Gomari Disp. Theologica XVII. quæ de similitudine sacerdotii CHRISTI & Melch sedechi T. II. Opp. p. 48. sqq. & 118. se & T. 1. p. 637. sqq.

Henr. Hulsii Melchisedechus. Vide T. 1. Codic hujus apocryphi p. 331.

Jo. Henr. Heideggerus Histor. Patriarch. T. 2. Ex erc. 2. Amst. 1671. 4.

Tako Hajo vandem Honart de Melchisedeco typ CHristi Amst. 1712. 8. Belgice.

Petrus Jurieu in historia Critica dogmatum & cul tuum part. 1. c. 10. seq. Amst. 1704. 4.

Jos. Kelsey, præbendarii Salisburiensis, Melchis dec, Concio de æterno Christi sacerdotio Lond. 1691. 4. History of the works of the learned p. 209.

Joachimi Langii de Melchisedecho typico & anti typico dissertationes duæ. Halæ Sax. 1713. 4.

Daniel. Lareni in appendice de Melchisedecho post notationes procemiales in Apocalypsin An. 1642.

Ioan

Ioannis Marckii dissert. de Chamo neutiquam Melchisedecho. Lugd. B. 1707. 4.

Petrus Molinæus lib. de Vate IV. c. 11. sq. Lugd. Bat. 1640. 8.

Jo. d'Outrein diss. de Melchisedecho non Henocho. Amst. 1713. 8. Belgice. Duæ Epistolæ viri docti ad Outreinum, cum hujus stricturis. Bibl. Brem. Tom. 3. p. 879-889.

Martini van Rein diss. de Melchisedecho, in Thesauro Theologico Philologico dissertationum in Nov. Test. p. 742.

Andr. Rivetus in Genesin T. 1. p. 296. seq. & in Psal. CX. T. 2. Opp. p. 310. Roterd. 1652. fol.

Jacobus Saurin dissert. 13. sur les evenemens memorables des V. livres de Moyse. Act. Erud. 1721 pag. 26. seq.

Christophori Schlegelii diss. de persona Melchisedechi, exstat ad calcem Ludovici de Tena in Epist. ad Hebræos, Lond. 1661. fol. p. 829. seq.

Christianus Schotanus Bibliothec. Historica Vet. Testament. T. 1. p. 57. seq. A. 1662. fol.

Jeremias Taylor in CHristo revelato p. 18. sqq.

Io. Bapt. Villalpandi syncrisis Melchisedeci & CHristi. Gryphiswald. 1668. 4.

Io. Wesselius in dissertationibus Leydensibus 1721. 4. diss. VII. p. 222. seq. de silentio Scripturæ mystico circa parentes Melchisedechi.

Miscel-

Miſcellanea de CHAMO, MIZRAIMO, TUBALE, Pharaone, Oge, Goliatho &c.

De Chamo ſcientiarum auctore exſtat Guſtavi Peringeri, Viri clariſſimi diſſertatio, Upſal. edita: & Philippi Olearii de Chamo maledicto Lipſ. 1707. De Chami peccato præter alios Nicolaus Lyncke in obſervationibus Belgice vulgatis An. 1719. ad Geneſ. IX. 18. ſeq. Apud Buxtorfium in Lexico Rabbinico p. 2459. ex Judæorum traditione: *tres coiverunt in arca Noæ, & omnes puniti ſunt: nempe canis, corvus & Cham. Prohibitum enim erat in arca coire invicem.*

Sub Menis ſive Mercurii, primi Ægypti Regis nomine non Chamum latere ſed Chami filium Mizraimum, ſingulari diſſ. Pariſ. 1709. 12. Gallice edita probandum in ſe ſuſcepit Clariſſ. Sevinus. Vide Memorias litterarias Trevoltinas illius anni menſe Octobri p. 1720. ſeq.

De reliquiis *Pharaonis* diatribam edidit Reverendus D. Georgius Henricus Gœzius, Antiſtes Lubecenſis 1715. 4.

De *Ogis* Gigantis & de *Goliathi* vita, lepidam e Rabbinorum commentis narrationem, commentario in Pſalmum centeſimum quinquageſimum primum ſubjunxit Paulus Chriſtianus Hilſcherus Paſtor Dresdenſis meritiſſimus. Budiſſæ 1716.

De *Tubale*, Reineſii diatriba de DEO Endoveli-

co, quem a Tubale derivat, perinde ut Ἠτταῖλυς Strabonis, sive Endoyelios, gentem Hispanam. Adde ejusdem Reinesii Epistolas ad Dauminum pag. 310. seq.

THARE, Abrahami pater, monetarius. Triginta argentei.

Dorotheus Ascianus sive Matthias Zimmermannus in superpondio ad Montes pietatis Romanenses, post præfat.

Author Dialogi de Passione Domini apud Anshelmum ipso initio ex persona Deiparæ ait: hos 30. argenteos Judæ in pretium datos fuisse (argenteos Ismaëliticos, quibus & Joseph venditus fuit ante multos annos & hæreditaria successione fuerunt devoluti ad illos Judæos, qui filium meum emerunt: & unusquisque denarius valebat 30. usuales:) Altius vero & ab ipso origine repetentes alii, quos referunt Albericus l. 1. ff. de contract. empt. & in Dictionar. v. moneta. Matthæus de Afflictis in Prælud. constit. Neapol. & Tiberius Decianus Tom. 2. tract. l. 7. c. 23. num. 10. affirmat, Thare patrem Abrahami urgente Nino Rege monetam signasse post diluvium, primosque nummos ab eo cusos & signatos fuisse triginta illos argenteos, qui in Judæ mercedem cesserunt. Fabulam prout ex Bibliothecæ Augustinianorum Tornacensium MSC. descriptam a Prospero Stellartio in Fundaminibus Ordinum p. 87. legi, hic repræ-

repræſento. Legitur in quadam hiſtoria Regum Orientalium, qui Domino munera obtulerunt quod Thare pater Abraham, cum feciſſet monetam ſeu denarios, ex juſſu cujusdam Regis Meſopotamiæ, nomine Ninus, & recepiſſet XXX. denarios pro ſuo ſalario, hos denarios dedit Abraham, qui ipſos in peregrinatione in exilio conſumſit. Ad diverſas manus tranſeuntes iidem denarii, ad manus Iſmaëlitarum devenerunt, & pro ipſis à fratribus venditus eſt Joſeph, & dum dominaretur in Ægypto, hi argentei à fratribus pro frumento ad manus Joſeph ſunt traditi, & ipſis fratribus reſtituti. Fratres ipſos denuo diſpenſatori Joſeph dederunt, qui ipſos miſit in Saba pro mercimoniis ex parte Pharaonis. Et temporibus Salomonis, dum ab Oriente venit Regina Saba audire ejus ſapientiam, ipſos XXX. argenteos obtulit in templo. Et temporibus Raboam dum Nabuchodonoſor Rex templum ſpoliavit & theſaurum abſtulit, ipſos XXX. argenteos cum aliis theſauris tradidit Regi Godoliæ qui ſecum erat, in exercitu, & ſic cum aliis theſauris Regis Godoliæ usque ad Nativitatem Chriſti permanſerunt, & tunc Regnum Godoliæ in Regnum Nubiæ eſt translatum. Nato itaque Domino & Melchior Rex Nubiæ, videns in ſtella Chriſtum de Virgine natum, ipſos XXX denarios, (quia antiquius & nobilius aurum in theſauro ſuo non invenit) Dei nutu Chriſto obtulit. Poſtea B. Virgo Maria in Ægyptum fugiens metu Herodis, in loco in quo nunc eſt hortus balſami, eos amiſit: quos quidam paſtor reperit, & penes ſe

ſe XXX. annis ſervavit, & qvum fama crevit de Chriſto, idem paſtor in Hieruſalem ſe tranſtulit, & JESUS eum ab infirmitatibus liberavit. Et CHriſto in templo prædicanti, & docenti, ipſos XXX. argenteos, & alia Magorum munera obtulit: quos JESUS recipere renuens, ſed ipſos denarios in templo offerre, & omnia munera ſuper altare ponere præcepit: quod & paſtor fecit: & Judæi ipſos XXX. argenteos in carbonam projecerunt, & poſtea ipſos denarios pro traditione Judæ dederunt. Judæi reportatis denariis agrum figuli pro XV. denariis emerunt, & reliquos XV. militibus ſepulchrum CHriſti cuſtodientibus dederunt &c.

Quercus Mambre,

Geneſ. XII. 6.

Usque ad Conſtantini Magni imperium per multa ſæcula perduraſſe tradit Rabanus Maurus XIX. 6. de univerſo, T. 1. Opp. p. 238.

Aſtrologica ABRAHAMI ſcientia.

Theodorus Meliteniota, proœmio in Aſtronom. c. 3.

Τί τ᾽ ἄλλα; Ἀβραὰμ ὁ μακάριος τῶν Ἀσσυρίων ἐκφὺς τῇ πολυθέῳ καθάπαξ ἐνισχημένος πλάνῃ, πρῶτος, ἂν ἦ δ᾽ εἰπεῖν καὶ

Quid plura? *Abraham* ille beatus in Aſſyria natus, Deorumque plurimorum falſo cultu & errore implicitus, primus, liceat etiam dice-

μόνος, τὸν τῶν ὅλων ἔγνω ποιητὴν καὶ Θεὸν πολυΐστωρ ὢν καὶ πανσύνετος, φησί τις ἀνὴρ ἱερὸς, ἀποπροσποιούμενος μὲν τὸ τῶν Ἀσσυρίων ἐγχείρημα, τὴν δὲ τῆς ἀληθείας κατάληψιν ἀρκεῖν ἡγούμενος ἑαυτῷ πρὸς πᾶσαν εὐετηρίαν, ἐπεὶ καὶ μόνην οἶδεν εὐδαιμονίαν (*) Φιλοσοφία τὴν τῆς ψυχῆς εὐεξίαν. καὶ μέντοι καὶ τὴν ἀληθῆ περὶ Θεοῦ κτησάμενος γνῶσιν, τοῖς κατ' οὐρανὸν θεάμασι τὸν ἡγεμόνα νοῦν ἀκριβῶς ἐπιστήσας κράτιστος ὢν τὰ τοιαῦτα, καὶ ξύμπασαν ἀστρονομίαν ἔχων τὴν ἐπιστήμην.

re ſolus, univerſorum creatorem & DEUM agnovit; cum ipſe multiſcius, utque vir quidam ſacer ait, omnium intelligens eſſet; abdicatoque Aſſyriorum inſtituto, ad felicitatis abundantiam copiamque rerum omnium, veritatis comprehenſionem ſibi ſufficere exiſtimavit; ſolam ſiquidem unicamque beatitudinem Philoſophiam, qui animæ bonus rectusque habitus eſt, ipſe noverat. Veram ſiquidem de DEO ſcientiam & cognitionem fuit adſeqvutus, ubi mentis, quæ pars in homine principalis eſt, accurata diligentique applicatione theorematibus cœleſtibus perfectiſſime perceptis univerſæ Aſtronomiæ peritiam acquiſivit. Ægy-

(*) Φιλοσοφίαν Bullialdus. Nam ſi legas Φιλοσοφία, ſenſus eſt: *ſolam novit Philoſophia beatitudinem in animi tranquillitate poſitam.*

Ægyptiorum libri ſacri.

Βίβλοι ἱεραὶ ἃς μόνοις τοῖς προφητικοῖς καὶ γινώσκειν καὶ ἀναγινώσκειν ἔξεστι, ut refert Heliodorus lib. 2. Æthiopic. p. 109. Vide ſi placet quæ de his notavi in Bibliotheca Græca lib. 1. cap. 11 ubi de ſcriptis Hermetis. Et quæ de litteris Ægyptiorum ſacris Bourdelotius ad Heliodorum p. 85.

TESTAMENTA PATRIARCHARUM.

Anaſtaſius Sinaita Anagogic. contemplatt. in Hexaëmeron libro VII. p. 895. D. T. IX. Bibl. Patrum edit. Lugd. Unde Hebræi ex libro qui non eſt redactus in Canonem, qui quidem dicitur TESTAMENTUM PROTOPLASTORUM, dicunt quadrageſima die ingreſſum eſſe Adam in Paradiſum, ſicut etiam videtur cuidam hiſtorico Chronographo *Pyrrhoni*, & quibusdam expoſitoribus.

Teſtamentum Zabulon cap. IX. p. 643. ἔγνων ἐν γραφῇ πατέρων μου, ὅτι ἐν ἐσχάταις ἡμέραις ἀποστήσεσθε ἀπὸ Κυρίου, καὶ διαιρεθήσεσθε ἐν Ἰσραὴλ, καὶ δυσὶ βασιλεῦσι ἐξακολουθήσετε. *Novi ex ſcriptura patrum meorum, quod in ultimis diebus recedetis à Domino, & diviſi eritis in Iſraël, & duo Reges ſequemini.*

In teſtamento XII. Patriarcharum quale id priore Tom. Græce & Latine ex editione Grabiana

A. 1714. recula exhibui, poterunt ex Cod MS. Cantabrigienſi non nulla emendari, ut doc me eruditiſſimus Vir D. Chriſtianus Fridericus B ernerus, qui illum integrum cum Grabiana edit ne contulit. Tituli in eo ita concipiuntur: Δι θήκη

Ῥουβὴμ περὶ ἐννοιῶν.

Συμεὼν περὶ φθόνου.

Λευὶ περὶ ἱερωσύνης καὶ ὑπερηφανεία

Ἰούδα περὶ ἀνδρείας καὶ φιλαργυρίας κ πορνείας.

Ἰσάχαρ περὶ ἁπλότητος.

Ζαβουλὼν περὶ εὐσπλαγχνίας καὶ ἐλέ

Δὰν περὶ θυμοῦ καὶ ψεύδους.

Νεφθαλεὶμ ἢ περὶ φυσικῆς ἀγαθότ

Γὰδ ἢ περὶ μίσους.

Ἀσὴρ ἢ περὶ δύο προσώπων κακίας κ ἀρετῆς.

Ἰωσὴφ ἢ περὶ σωφροσύνης.

Βενιαμὶν ἢ περὶ διανοίας καθαρᾶς.

Pariſiis An. 1713. 12. lucem vidit Gallica Teſt mentorum horumce interpretatio, hoc titulo *les douze Teſtamens des Patriarches, traduits de l'H breu en Grec, & du Grec en Latin par Robert, Ev que de Lincolne, & du Latin en Francois, avec un diſſertation, des argumens & des notes, par Mo ſieur* Macé, *Chefcier, Curé de ſainte Oportune.* I diſſertatione duplici quæ ad calcem volumin

ſub

subjuncta legitur, contendit genuina illorum Patriarcharum esse quæ eis tribuuntur testamenta, nec minus quæ in illis allegantur, vere scripta esse ab Henocho. Cum autem ab omni memoria inter Judæos fuerit nemo qui illorum γνησιότητα agnoverit, inter Christianos vix unus & alter qui utcunque eis tribuerit testimonium, argumenta illius, quibus & ab aliis sæpius est responsum, patiemur præterfluere.

Βίος καὶ ἐξομολόγησις ἀσενὲθ θυγατρὸς πεντεφρῆ ἡλιουπόλεως. Διήγησις ὅτε ἔλαβεν αὐτὴν ὁ πάγκαλος Ἰωσὴφ εἰς γυναῖκα.

I.

Ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εὐθηνίας ἐν τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, πέμπτῃ τοῦ μηνὸς ἐξαπέστειλεν Φαραὼ τὸν ἰωσὴφ τοῦ περιελθεῖν πᾶσαν τὴν γῆν αἰγύπτου. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μηνὶ τοῦ πρώτου ἔτους, ὀκτωκαιδεκάτῳ τοῦ μηνὸς ἦλθεν ἰωσὴφ εἰς τὰ ὅρια ἡλιουπόλεως καὶ ἦν συνάγων τὸν σί-

VITA ASSENETH, *filiæ Potipharis, Josephi uxoris.*

I.

In primo anno septem annorum ubertatis misit Pharao Joseph, ut congregaret frumenta. Qui venit in fines Heliopoleos, cujus regionis princeps erat *Putifar* sacerdos, princeps satraparum & consiliarius Pharaonis. Hujus filia erat *Asseneth*, pulchra super omnes virgines terræ, per omnia similis

τον τῆς χώρας ἐκείνης ὡς τὴν ἄμμον τῆς θαλάσσης. ἦν δέ τις ἀνὴρ ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὀνόματι πεντεφρῆς, ἱερεὺς ὢν ἡλιουπόλεως, καὶ σατράπης τοῦ Φαραὼ, ἦν δὲ ὁ ἀνὴρ οὗτος πλούσιος σφόδρα, καὶ φρόνιμος πάνυ καὶ ἐπιεικής. ὑπῆρχεν δὲ καὶ σύμβουλος τοῦ Φαραὼ συνιών. ἦν δὲ αὐτῷ θυγάτηρ παρθένος ὀνόματι ἀσενέθ. οὐδὲν ὁμοίη τῶν παρθένων τῶν θυγατέρων τῶν Αἰγυπτίων, ἀλλὰ ἦν κατὰ πάντα ὁμοίως ταῖς θυγατράσιν τῶν ἑβραίων, μεγάλη οὖσα ὡς Σάρρα, καὶ ὡραία ὡς ῥεμβέκα, καὶ καλὴ ὡς Ραχιήλ. Καὶ διέδραμεν ἡ φήμη τοῦ κάλλους αὐτῆς εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐκείνην, καὶ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, ὥ ἐκ τούτου ἐπιθύμουν αὐτὴν μνηστευθῆναι πάντες υἱ τῶν μεγιστάνων καὶ σατραπῶν, οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ υἱοὶ τῶν βασιλέων νεανίσκοι πάντες καὶ δυνατοὶ, καὶ ἦν ἔρις πολλὴ ἐν αὐτοῖς δι' αὐτὴν, καὶ ἐ

πειρῶντο

similis filiabus Hebræ rum : elata & superb despiciens omnem rum, quam etiam nu lus unquam viderat rorum. Erat enim tu ris conjuncta dom Putifaris magna & e cella, super quam era cœnaculum habe thalamos decem, qu rum primus magn & decorus lapidibu porphyreticis stratus parietes lapidibus pre tiosis induti, laquear aurea. Et erant intu Dii Ægyptiorum aure & argentei, quos cole bat Asseneth, & time bat, & quotidie eis im molabat.

πειρῶντο πολέμους πρὸς ἀλλήλους. ἤκουσεν δὲ περὶ αὐτῆς καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Φαραὼ ὁ πρωτότοκος, καὶ ἐξελιπάρει τὸν πατέρα αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτὴν εἰς γυναῖκα. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ Φαραὼ, ἵνα τί ζητεῖς γυναῖκα ἐλάχιστόν σου. βασιλεύων τῆς γῆς πάσης ταύτης, οὐχὶ, ἀλλ' ἰδοὺ ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως μωὰβ ἰωακεὶμ καταλίεταί σου, καὶ αὐτὴ ἐστὶν βασίλισσα καὶ καλὴ τῷ εἴδει σφόδρα. λάβε οὖν σὺ αὐτὴν εἰς γυναῖκα. Ἦν δὲ Ἀσενὲθ ἐξουθενοῦσα καὶ καταπτύουσα πάντα ἄνδρα οὖσα ἀλάζων καὶ ὑπερήφανος καὶ οὐδέποτε αὐτὴν ἀνὴρ ἑώρακεν. καθότι ἦν πύργος τῷ πεντεφρῇ παρακείμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ μέγας καὶ ὑψηλὸς σφόδρα, καὶ ἐπάνω τοῦ πύργου ἦν ὑπερῷον ἔχων θαλάμους δέκα. ἦν δὲ ὁ πρῶτος θάλαμος μέγας καὶ εὐπρεπὴς πάνυ, καὶ λίθοις ποικίλοις κατεστρωμένος, καὶ οἱ λίθοι αὐτοῦ ὑπῆρχον τίμιοι καὶ ποικίλοι πεπλακωμένοι. ἦν δὲ καὶ ἡ [illegible] τοῦ θαλάμου ἐκείνου πορφυρῆς, ἐν ᾧ ἦσαν πεπηγμένοι θεοὶ τῶν αἰγυπτίων ὧν οὐκ ἦν ἀριθμὸς χρυσοῖ καὶ ἀργυροῖ, πάντας ἐκείνους ἐσέβετο ἀσενὲθ καὶ ἐφοβεῖτο αὐτοὺς καὶ θυσίας αὐτοῖς ἐπετέλει καθ' ἑκάστην.

II.

Ἦν δὲ καὶ ὁ δεύτερος θάλαμος ἔχων τὸν κόσμον ἅπαντα, καὶ τὰς θήκας ἁπάσας ἀσενὲθ. καὶ ἦν χρυσὸς ἐπ' αὐτῷ καὶ ἄργυρος πολὺς καὶ

II.

Secundus thalamus ſervabat ornatum Aſſeneth in auro & argento, & lapidibus ac linteaminibus pretioſis. In tertio thalamo erant

 ὑμα-

ἱματισμὸς χρυσοῦμος ἄπειρος καὶ λίθοι ἐκλεκτοὶ καὶ πολυτελεῖς καὶ ὀθόναι ἐπίσημοι. καὶ πᾶς ὁ κόσμος τῆς παρθενίας ἐκεῖ ἦν, καὶ ὁ τρίτος θάλαμος, ἦν ταμεῖον τῆς ἀσενὲθ, ἔχων πάντα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς. τοὺς δὲ λοιποὺς ἑπτὰ θαλάμους εἶχον ἑπτὰ παρθένοι αἱ διακονοῦσαι τῇ ἀσενὲθ, μία ἑκάστη ἕνα θάλαμον κεκτημένη, διότι ἦσαν ὁμιλικαὶ μία νυκτὶ τεχθεῖσαι σὺν τῇ ἀσενέθ. καὶ ἠγάπα αὐτὰς πάνυ. ἦσαν δὲ καλαὶ σφόδρα, ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. καὶ ἀνὴρ οὐδέποτε ὁμιλεῖ αὐταῖς ἢ παιδίον ἄρρεν. ἦσαν οὖν θυρίδες τρεῖς τῷ μεγάρῳ τῆς ἀσενὲθ ὅπου ἐτρέφετο ἡ παρθενία αὐτῆς. καὶ ἡ μὲν μία θυρὶς ἦν πρώτη μεγάλη σφόδρα ἐπιβλέπουσα ἐπὶ τὴν ἀν-

omnia bona terræ, erat enim ibi promptuarium Aſſeneth. Reliqui ſeptem, ſeptem virginum erant quæ illi ſerviebant pulchræ nimis, quibus locutus non erat vir neque puer maſculus. In thalamo Aſſeneth erant tres feneſtræ, prima magna valde, proſpiciens ad Orientem: ſecunda ad meridiem, tertia ad aquilonem. Erat ibi lectus aureus ſtratus peplis purpureis auro textis ex hyacintho & purpura & byſſo, in quo dormiebat Aſſeneth ſola, & vir nunquam ſederat ſuper illum, & erat atrium magnum in circuitu domus, cujus paries excelſus valde, lapidibus quadratis erat conſtructus, in quo atrio erant quatuor portæ ferreæ, quas cuſtodiebant ſimul decem & o-

λὴν

λὴν πρὸς ἀνατολάς. ἡ δὲ δευτέρα ἦν ἀποβλέπουσα ἐπὶ μεσημβρίαν, καὶ ἡ τρίτη ἦν ἀποβλέπουσα πρὸς βορρᾶν ἐπὶ τὸ ἄμφοδον. καὶ κλίνη χρυσῆ ἵστατο ἐν τῷ θαλάμῳ ἀποβλέπουσα πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἦν κλίνη ἐστρωμμένη πορφυροῦν χρυσοΰφαντον ἐξ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ βύσσου καθυφασμένη. ἐν ταύτῃ οὖν τῇ κλίνῃ ἐκάθευδεν Ἀσενὲθ μόνη, καὶ οὐδέποτε ἀνὴρ ἢ γυνὴ ἑτέρα ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ πλὴν τῆς Ἀσενὲθ μόνης. ἦν δὲ καὶ αὐλὴ μεγάλη παρακειμένη τῇ οἰκίᾳ κύκλωθεν καὶ τοῖχος κύκλῳ τῆς αὐλῆς ὑψηλὸς σφόδρα λίθοις μεγάλοις τετραγωνίοις οἰκοδομημένος. ἦσαν δὲ καὶ πυλῶνες ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ σεσιδηρωμένοι τέσσαρες, καὶ τούτους ἐφύλαττον ἀνὰ δέκα ὀκτὼ ἄνδρες δυνατοὶ νεανίσκοι ἔνοπλοι. ἦσαν δὲ πεφυτευμένα αὐλῆς παρὰ τὸ τεῖχος δένδρα ὡραῖα παντοδαπὰ καὶ καρποφόρα πάντα, πεπείρου ὄντος τοῦ καρποῦ αὐτοῦ. καιρὸς γὰρ ἦν θερισμοῦ. ἦν δὲ καὶ πηγὴ ὕδατος πλουσία ἐκ δεξιῶν αὐτῆς τῆς αὐλῆς. καὶ ὑποκάτωθεν τῆς πηγῆς ἦν ληνὸς μεγάλη δεχομένη τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς ἐκείνης, ἔνθα ἐπορεύετο.

cto viri fortissimi juvenes armati. Erat in dextra parte atrii fons aquæ viventis, & deorsum fontis cisterna suscipiens ejus aquam & irrigans omnes arbores in atrio plantatas quæ pulchræ erant & fructiferæ. Erat autem Asseneth magna ut Sara, speciosa ut Rebecca, formosa ut Rahel.

III.

Ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς εὐθυνίας τῶν ἑπτὰ ἐτῶν ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ὀγδόῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἦλθεν ἰωσὴφ εἰς τὰ ὄρη ἡλιουπόλεως συνάγων τὸν σῖτον τῆς χώρας ἐκείνης. καὶ ὡς ἤγγισεν τῇ χώρᾳ ἰωσὴφ ἐκείνῃ, ἀπέστειλεν αὐτοῦ ἄνδρας ιε, πρὸς πεντεφρῆ τὸν ἱερέα ἡλιουπόλεως λέγων, πρός σε καταλύσω σήμερον ὅτι ὥρα μεσημβρίας ἐστὶ καὶ ἀρίστου. καὶ καύσων μέγας ἐστὶ τοῦ ἡλίου. καὶ ἵνα ἀναψύξω ἐπὶ τὴν στέγην τοῦ οἴκου σου. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ πεντεφρῆς, ἐχάρη χαρὰν μεγάλην, λέγων. εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ὅτι ἄξιόν με ἡγήσατο ὁ Κύριός μου ἰωσήφ. καὶ ἐκάλεσεν πεντεφρῆς τὸν ἐπάνω τῆς οἰκίας, καὶ εἶπεν, σπεῦσον καὶ εὐτρέπισον τὴν οἰκίαν μου καὶ δεῖπνον μέγα ἑτοί-

III.

Misit ergo *Joseph* a
Putifarem nunci
quod vellet diver
ad domum ejus. Et g
visus est Putifar, &
xit filiæ suæ quod ve
ret Joseph fortis DE
& vellet eam illi trad
re uxorem. Quæ
dignata respondit
nolle dari viro captiv
sed filio Regis. Illis a
tem loquentibus ve
Joseph sedens in cu
Pharaonis, qui erat
tus aureus, quem t
hebant quatuor equi
bi sicut nix, frenis
auratis. Et erat Jos
indutus tunica cand
splendidissima, & p
lio purpureo & au
texto, & corona au
super caput ejus.
in circuitu corona
rant duodecim lapi
electi, super quos e
duodecim astra aur
& virga regia in ma

μας

μασον, διότι ἰωσὴφ ὁ ejus, & ramus olivæ
δυνατὸς τοῦ Θεοῦ ἔρχεται fructu pinguissimo.
πρὸς ἡμᾶς σήμερον. ὡς δὲ
ἤκουσε ἀσενὲθ, ὅτι ἥκουσιν ἐξ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας αὐτῶν ὁ πατὴρ αὐτῆς καὶ ἡ μήτηρ, ἐχάρη πάνυ καὶ εἶπεν, πορεύσομαι καὶ ὄψομαι τὴν μητέρα μου καὶ τὸν πατέρα μου ὅτι ἥκουσιν ἐξ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας ἡμῶν. διότι ὥρα ἦν θερισμοῦ. καὶ ἔσπευσεν ἀσενὲθ εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς ὅπου ἔκειντο αἱ στολαὶ αὐτῆς. καὶ ἐνεδύσατο στολὴν βυσσίνην ἐξ ὑακίνθου. χρυσὴν, καὶ ψέλια περὶ τὰς χεῖρας αὐτῆς, καὶ τοῖς ποσὶν περιέθηκεν ἀναξυρίδας χρυσᾶς, καὶ περὶ τὸν τράχηλον αὐτῆς περιέβαλετο κόσμον πολύτιμον, καὶ λίθους πολυτελεῖς, οἵτινες ἦσαν κεκαλλωπισμένοι πάντοθεν, ἔχοντες καὶ τὰ ὀνόματα τῶν Θεῶν τῶν αἰγυπτίων, ἐνεγκεκολαμμένα πανταχοῦ ἐπί τε τοῖς ψελίοις καὶ τοῖς λίθοις. ἔθηκεν δὲ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς τιάραν, καὶ διάδημα ἐφῆξεν περὶ τοὺς κροτάφους αὐτῆς, καὶ θερίστρῳ κατεκάλυψεν τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. καὶ ἤδη οὕτως σπεύσασα κατῆλθε ἐκ τοῦ ὑπερῴου αὐτῆς, καὶ ἦλθεν πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα αὐτῆς καὶ ἠσπάσατο αὐτούς. ἐχάρη δὲ πεντεφρῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ αὐτῶν ἀσενὲθ χαρὰν μεγάλην σφόδρα, διότι ἐθεώρουν αὐτὴν ἐκοσμημένην καὶ καλλωπισμένην ὡς νύμφην Θεοῦ. καὶ ἐξήνεγκον πάντα τὰ ἀγαθὰ ὅσα συνηνόχασιν ἐκ τοῦ ἀγροῦ τῆς κληρονομίας αὐτῶν, καὶ δεδώκασιν αὐτὰ τῇ θυγατρὶ αὐτῶν. ἐχάρη δὲ ἀσενὲθ ἐπὶ πᾶσιν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς οἴνοις, διότι ἦσαν πάντα ὡραῖα καὶ καλὰ τῇ γεύσει.

σεν. καὶ εἶπεν πεντεφρῆς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ἀσενὲθ, τέκνον, ἡ δὲ εἶπεν ἰδοὺ ἐγὼ Κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῇ, κάθησον σὺ ἀναμέσον ἡμῶν καὶ λαλήσω πρὸς σὲ τὰ ῥήματά μου. ἡ δὲ καθήσασα ἀνὰ μέσον τοῦ πατρὸς αὐτῆς καὶ μητρὸς, ἐκράτησεν πεντεφρῆς τὴν δεξιὰν αὐτῆς χεῖρα, καὶ κατεφίλησεν αὐτὴν καὶ εἶπεν. τέκνον φίλτατον. ἡ δὲ ἔφη αὐτῷ, ἰδοὺ ἐγὼ Κύριε Πάτερ. καὶ εἶπεν αὐτῇ πεντεφρῆς, ἰδοὺ ὁ ἰωσὴφ ὁ δυνατὸς τοῦ Θεοῦ ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς σήμερον, καὶ οὗτός ἐστιν πάσης γῆς αἰγύπτου ἄρχων, καὶ ὁ βασιλεὺς Φαραὼ κατέστησεν ἄρχοντα καὶ βασιλέα πάσης τῆς γῆς ἡμῶν, καὶ αὐτὸς σιτοδοτεῖ πᾶσαν τὴν γῆν ἡμῶν, καὶ σώζει αὐτὴν ἐκ τοῦ ἐπερχομένου λιμοῦ. ἐστιν δὲ οὗτος ὁ ἰωσὴφ ἀνὴρ θεοσεβὴς καὶ σώφρων, καὶ παρθένος ὡς σὺ σήμερον, καὶ ἀνὴρ δυνατὸς ἐν σοφίᾳ καὶ ἐπιστήμῃ, καὶ Πνεῦμα Θεοῦ ἐστιν ἐπ' αὐτῷ. δεῦρο τέκνον φίλτατον καὶ παραδώσω σε αὐτῷ εἰς γυναῖκα. καὶ ἔσῃ αὐτῷ εἰς νύμφην, καὶ αὐτὸς εἰς νυμφίον εἰς τὸν αἰώνιον χρόνον. καὶ ὡς ἤκουσεν ἀσενὲθ τὰ ῥήματα παρὰ πατρὸς, ἐπεχύθη αὐτῇ ἱδρὼς πολὺς κατὰ τοῦ προσώπου αὐτῆς, καὶ ἐθυμώθη ἐν ὀργῇ μεγάλῃ καὶ ἀνέβλεψεν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῆς πλαγίως τῷ πατρὶ αὐτῆς καὶ εἶπεν. ἵνα τί κύριέ μου πάτερ λαλεῖς τὰ ῥήματα ταῦτα; παραδοῦναί με θέλῃ ὡς αἰχμάλωτον ἀνδρὶ ἀλλογενεῖ καὶ φυγάδι καὶ πεπραμένῳ; οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ κοιμηθεὶς μετὰ τῆς κυρίας αὐτοῦ, καὶ ὁ κύριος αὐτοῦ ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ σκότους, καὶ φαραὼ ἐξήγαγεν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυλακῆς καθ' ὅτι συν-

ἔκρινεν

νέκρινεν τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ, καθὰ συγκρίνουσιν καὶ αἱ γυναῖκες αἱ πρεσβύτεραι τῶν αἰγυπτίων. οὐχὶ, ἀλλὰ γαμηθήσομαι τῷ υἱῷ τοῦ βασιλέως τῷ πρωτοτόκῳ, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν βασιλεὺς πάσης τῆς γῆς ταύτης. ταῦτα ἀκούσας ὁ πεντεφρῆς ᾐδέσθη λαλῆσαι ἔτι τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ ἀσενὲθ περὶ ἰωσὴφ, διότι μετὰ ἀλαζονίας καὶ ὀργῆς ἀπεκρίθη αὐτῷ. καὶ ἰδοὺ νεανίσκος ἀπὸ τῆς θεραπείας τοῦ πεντεφρῆ εἰσεπήδησεν καὶ λέγει αὐτοῖς. ἰδοὺ ἰωσὴφ πρὸ τῶν θυρῶν ἡμῶν ἵσταται τῆς αὐλῆς. καὶ ἤκουσεν ἀσενὲθ καὶ ἔφυγεν ἀπὸ προσώπου τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. καὶ ἀνέβη εἰς τὸ ὑπερῷον, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν θάλαμον αὐτῆς καὶ ἔστη ἐπὶ τὴν θυρίδα τὴν μεγάλην τὴν βλέπουσαν κατὰ ἀνατολὰς, τοῦ ἰδεῖν τὸν ἰωσὴφ ἐρχόμενον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

IV.

Ἐξῆλθεν δὲ εἰς συνάντησιν τῷ ἰωσὴφ πεντεφρῆς καὶ ἡ συγγένια αὐτῶν καὶ ἡ θεραπεία, καὶ ὡς ἀνοίχθησαν αἱ πύλαι τῆς αὐλῆς αἱ βλέπουσαι κατὰ ἀνατολὰς, εἰσῆλθεν ἰωσὴφ καθήμενος ἐν τῷ ἅρματι τῷ δευτέρῳ τοῦ φαραώ. ἦσαν δὲ ἐζευγμένοι ἵπποι τέσ-

IV.

Et venerunt Putifar & uxor ejus in occurſum ejus, & adoraverunt eum. Et intravit Joſeph in atrium, & clauſa ſunt oſtia atrii, & vidit Aſſeneth Joſeph, & conturbata eſt ſuper ſermone quem dixerat de eo, & dixit: Ecce Sol venit de cœlo ad nos in curru ſuo, neſci-

σαρες

σαρες, λευκοὶ ὡς ἡ χιὼν, χρυσοχάλινοι, καὶ τὸ ἅρμα κατασκεύαστο ὅλον ἐκ χρυσίου καθαροῦ. ἦν δὲ καὶ ἰωσὴφ ἐνδεδυμένος χιτῶνα λευκὸν καὶ ἔξαλλον καὶ στολὴ τῆς περιβολῆς αὐτοῦ ἦν πορφύρα ἐκ βύσσου χρυσοφάντου, καὶ στέφανος χρυσὸς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ κύκλῳ τοῦ στεφάνου αὐτοῦ ἦσαν δώδεκα λίθοι ἐκλεκτοὶ, καὶ ἐπάνω τῶν λίθων δώδεκα ἀκτῖνες χρυσαὶ, καὶ ῥάβδος βασιλικὸς ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ δεξιᾷ, ἥτις εἶχεν ἐκτεταμένον κλάδον ἐλαίας, καὶ ἦν πλῆθος καρπῶν αὐτῶν ἐν αὐτῷ. καὶ εἰσελθόντος οὖν τοῦ ἰωσὴφ ἐν τῇ αὐλῇ καὶ κλεισθησῶν τῶν θυρῶν αὐτῆς πᾶς ἀνήρ τε καὶ γυνὴ ἀλλότριοι ἔμειναν ἔξω τῆς αὐλῆς διότι οἱ φύλακες τῶν πυλῶν ἐπεσπάσαντο καὶ ἔκλεισαν τὰς θύρας. ἦλθον δὲ πεντεφρῆς καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ συγγένεια αὐτῶν πλὴν τῆς θυγατρὸς αὐτῶν ἀσενὲθ. καὶ προσεκύνησαν τῷ ἰωσὴφ ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ καταβὰς ἰωσὴφ ἀπὸ τοῦ ἅρματος, κατενύγη ἰσχυρῶς τῇ ψυχῇ, καὶ συνεκλάσθη τὰ σπλάγχνα αὐτῆς καὶ τὰ γόνατα αὐτῆς παρελύθησαν. καὶ συνετρόμαξεν τὸ σῶμα αὐτῆς καὶ ἐφοβήθη φόβον μέγαν, καὶ ἀνεστέναξε τότε καὶ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς. οὐαί μοι τῇ ἀθλίᾳ

ebam quod Joſeph filius DEI erat, quis enim hominum tantam potuit generare pulchritudinem? aut quis venter mulieris tantum portare lumen? Et intravit Joſeph in domum Putifaris, & laverunt pedes ejus.

ἀθλία, ποῦ νῦν ἐγὼ ἀπελεύσομαι ἡ ταλαίπωρος ἢ ποῦ ἀποκρυβήσομαι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ; εἴ πως ὄψεται ἰωσὴφ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, διότι λελάληκα περὶ αὐτοῦ κακά, οἴ μοι τῇ ἀθλίᾳ, ποῦ ἀπελεύσομαι καὶ κρυβήσομαι ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὅτι πᾶσαν ἀκριβεῖ αὐτὸς ὥραν καὶ πάντα γινώσκει καὶ οὐδὲν κρυπτὸν λέληθεν αὐτὸν διὰ τὸ φῶς τὸ μέγα τὸ ὂν μετ' αὐτοῦ. καὶ νῦν ἵλεώς μοι ἰωσὴφ διότι λελάληκα ἐγὼ ῥήματα πονηρὰ ἐν ἀγνοίᾳ περὶ αὐτοῦ. τοίνυν ἐγὼ ὄψομαι ἡ ταλαίπωρος, οὐχὶ, λελάληκα, υἱὸς τοῦ ποιμένος ἰωσὴφ ἔρχεται ἐκ γῆς χαναάν; νῦν οὖν ὡς ἥλιος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἥκει πρὸς ἡμᾶς ἐν τῷ ἅρματι αὐτοῦ, καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν σήμερον καὶ λάμπει εἰς αὐτὴν ὡς φῶς ἐπὶ τῆς γῆς. ἐγὼ δὲ ἄφρων εἰμὶ καὶ θρασεῖα ὅτι ἐξουδένωσα αὐτὸν, καὶ ἐλάλησα ῥήματα πονηρὰ κατ' αὐτοῦ, καὶ οὐκ εἶδον. ἰωσὴφ υἱὸς Θεοῦ ἐστίν. τίς γὰρ ἀνθρώπων ἐπὶ γῆς γεννήσει ποτὲ τοιοῦτον κάλλος; ἢ ποία γυναικὸς κοιλία τέξεται τοιοῦτον φῶς; ταλαίπωρος ἐγὼ ἄφρων ὅτι λελάληκα τῷ πατρί μου ῥήματα πονηρά, νῦν οὖν δότω με ὁ πατήρ μου ἰωσὴφ εἰς παιδίσκην καὶ εἰς δούλην μᾶλλον, καὶ δουλεύσω αὐτῷ εἰς αἰῶνα χρόνον. καὶ ὡς εἰσῆλθεν ἰωσὴφ εἰς τὴν οἰκίαν πεντεφρῆ, ἐκάθισεν ἐπὶ θρόνου. καὶ ἔνιψαν τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ παρέθηκαν αὐτῷ τράπεζαν κατ' ἰδίαν, διότι ἰωσὴφ οὐ συνήσθιε μετὰ τῶν αἰγυπτίων, ὅτι βδέλυγμα ἦν αὐτῷ τοῦτο.

V. Καὶ

V.

Καὶ ἀναβλέψας ἰωσὴφ εἰς τὴν παρακύπτουσαν τὴν ἀσενὲθ καὶ λέγει τῷ πεντεφρῇ, τίς ἐστιν ἡ γυνὴ ἐκείνη ἑστῶσα ἐς τὸ ὑπερῷον πρὸς τὴν θυρίδα; ἀπελθέτω δὴ ἀπὸ τῆς οἰκίας ταύτης. ἐφοβεῖτο γὰρ ἰωσὴφ λέγων, μήποτε καὶ αὐτὴ ἐνοχλήσῃ με. ἠνόχλουν γὰρ πᾶσαι αἱ γυναῖκες καὶ αἱ θυγατέρες τῶν μεγιστάνων καὶ τῶν σατράπων πάσης γῆς αἰγύπτου τοῦ κοιμηθῆναι μετ' αὐτοῦ. ἀλλὰ γυναῖκες καὶ θυγατέρες τῶν αἰγυπτίων ὡς ἐθεώρουν τὸν ἰωσὴφ κακῶς ἔπασχον ἐπὶ τῷ κάλλει αὐτοῦ. καὶ τοὺς πρεσβεῖς ἔπεμπον πρὸς αὐτὸν αἱ γυναῖκες μετὰ χρυσίου καὶ ἀργυρίου καὶ δώρων πολυτίμων. ἀπέστρεφεν ἰωσὴφ μετὰ ἀπειλῆς καὶ πικρίας λέγων, οὐ μὴ ἁμαρ-

V.

Et ait Joſeph: qua erat mulier illa quæ era in cœnaculo ad fen ſtram? Abeat nunc domo iſta. Timebat e nim ne moleſta eſſet i ſicut omnes aliæ, qu certatim mittebar nuncios ſuos ei cur muneribus diverſi g neris, quos projicieb cum indignatione & i juria. Et ait Putifar Domine, filia mea e virgo, & odio haber omnem virum, quar nunquam vidit vir n ego, & tu hodie. vis, veniat & ſalutet t Cogitans ergo Joſeph quod ſi odibat omner virum, nunquam ei im portuna eſſet, ait pa ejus: Si virgo eſt fi veſtra, diligo eam ſic ſororem meam. Et a ſcendit mater ejus adduceret eam, quar

τησω

τήσω ἐνώπιον Κυρίου Θεοῦ, καὶ τοῦ προσώπου τοῦ πατρὸς μου ἰσραήλ. εἶχεν γὰρ ὁ ἰωσὴφ πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν Θεὸν, καὶ ἐμέμνητο ἀεὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔλεγεν γὰρ πολλάκις καὶ ἐνουθέτει ἰακὼβ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἰωσὴφ καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, φυλάξατε τέκνα ἑαυτοὺς ἀσφαλῶς ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας τοῦ μὴ κοινωνῆσαι αὐτῆς. ἡ γὰρ κοινωνία αὐτῆς ἀπώλεια ἐστὶ, καὶ διαφθορά. διὰ τοῦτο εἶπεν, ἰωσὴφ ἀπελθέτω ἡ γυνὴ ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης. καὶ ὁ πεντεφρῆς, κύριέ μου, οὐκ ἐστὶν ἀλλοτρία, ἀλλὰ θυγάτηρ ἡμῶν ἐστὶν παρθένος πάντα ἄνδρα μισοῦσα, καὶ οὐχ ἑώρακεν αὐτὴν πώποτε ἄλλος ἀνὴρ εἰ μὴ σὺ μόνος σήμερον. διότι θυγάτηρ ἡμῶν ἐστὶν παρθένος. καὶ εἰ βούλῃ, κύριε, ἐλεύσεται καὶ προσαγορεύσει σε, διότι ἡ θυγάτηρ ἡμῶν ὡς ἀδελφή σου ἔσται. καὶ ἐχάρη ἰωσὴφ χαρὰν μεγάλην σφόδρα, ὅτι εἶπεν πεντεφρῆς, ὅτι παρθένος ἐστὶν μισοῦσα πάντα ἄνδρα. καὶ εἶπεν ἰωσὴφ τῷ πεντεφρῇ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ. εἰ θυγάτηρ ὑμῶν ἐστι, καὶ παρθένος ὑπάρχει, ἡκέτω διότι ἀδελφή μου ἐστὶ, καὶ ἀγαπῶ αὐτὴν ἀπὸ τοῦ σήμερον ὡς ἀδελφήν μου. τότε ἀνέβη ἡ μήτηρ αὐτῆς εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ ἤγαγεν τὴν ἀσενὲθ πρὸς τὸν ἰωσήφ.

statuit in conspectu Joseph.

VI.

καὶ εἶπεν αὐτῇ πεντεφρῆς, ἄσπασον τὸν ἀδελ-

VI.

Et ait Pater ejus: saluta fratrem tuum, qui

φόν σου. διότι καὶ αὐτὸς παρθένος ἐστὶ ὡς καὶ σὺ σήμερον. καὶ εἶπεν ἀσενὲθ τῷ ἰωσὴφ. χαίροις κύριε, εὐλογημένος τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ. καὶ εἶπεν πρὸς αὐτὴν ἰωσήφ. εὐλογήσει σε Κύριος ὁ Θεὸς ὁ ζωοποιῶν τὰ πάντα. λέγει οὖν πεντεφρῆς τῇ ἑαυτοῦ θυγατρὶ ἀσενέθ. πρόσελθε καὶ φίλησον τὸν ἀδελφόν σου. ὡς οὖν ἀπῆλθεν ἀσενὲθ φιλῆσαι τὸν ἰωσὴφ, ἐξέτεινεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ τὴν δεξιὰν, καὶ εἶπεν ἰωσήφ. οὐκ ἐστὶν προσῆκον ἀνδρὶ θεοσεβεῖ ὡς εὐλογεῖ τῷ στόματι αὐτοῦ τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα, καὶ ἐσθίῃ ἄρτον εὐλογημένον ζωῆς καὶ πίνῃ ποτήριον εὐλογημένον ἀθανασίας, καὶ χρίηται χρίσμα εὐλογημένον ἀφθαρσίας, φιλῆσαι γυναῖκα ἀλλοτρίαν,

odit omnes mulieres alienigenas, ſicut tu omnes viros. Et ait Aſſeneth: ave, benedicte à DEO excelſo. Et ait Joſeph: benedicat te DEUS, qui vivificat omnia. Et dixit Putiphar filiæ ſuæ ut oſcularetur Joſeph. Quod cum illa vellet facere, extendit Joſeph manum ſuam, & poſuit ad pectus ejus, dicens: non decet virum colentem DEUM viventem, & manducantem panem vitæ & calicem incorruptionis bibentem, oſculari mulierem alienigenam oſculantem idola ſurda & muta, & manducantem à menſa eorum panem (*) angoris, & bibentem de ſponſis eorum calicem anedras (**) (calicem occul-

(*) Huic paulla ante *panis vitæ*, & infra cap. 10 *panis benedictionis* opponitur.

(**) Leg. ἐνέδρας, *inſidiarum*.

λατρείαν, ἥτις εὐλογεῖ τῷ στόματι εἴδωλα νεκρὰ καὶ κωφά, καὶ ἐσθίει ἐκ τῆς τραπέζης αὐτῶν ἄρτον ἀγχόνης, καὶ πίνει ἐκ τῆς σπονδῆς αὐτῶν ποτήριον ἐνέδρας, καὶ χρίεται χρίσματι ἀπωλείας. ἀλλ' ὁ ἀνὴρ ὁ θεοσεβὴς φιλήσει τὴν μητέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐκ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν γυναῖκα τὴν εἰς οἶκον αὐτοῦ, αἵτινες εὐλογοῦσιν τῷ στόματι αὐτῶν τὸν Θεὸν τὸν ζῶντα. ὁμοίως δὲ καὶ γυναικὶ θεοσεβεῖ οὐκέτι προσῆκον φιλῆσαι ἄνδρα ἀλλότριον, διότι βδέλυγμά ἐστι τοῦτο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

tum,) & unguentem se oleo (*) inscrutabili.

VII.

καὶ ὡς ἤκουσεν Ἀσενὲθ πάντα τὰ ῥήματα παρὰ Ἰωσὴφ, ἐλυπήθη σφόδρα καὶ ἀνεστέναξεν. καὶ ἦν προσατενίζουσα τῷ Ἰωσὴφ ἀνεῳγμένων τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς ἐπλήσθησαν δακρύων. καὶ ἰδὼν αὐτὴν ὁ Ἰωσὴφ δακρύουσαν ἐλέησεν αὐτὴν σφόδρα, διότι ἦν αὐτὸς πρᾶος καὶ ἐλεήμων, καὶ φοβούμενος τὸν Κύριον. τότε ἐπῆρεν τὴν χεῖρα

VII.

Audiens Asseneth verba Joseph, contristata est valde, & ploravit. Et misertus est ejus Joseph, & posuit manum super caput ejus, & benedixit eam. Et gavisa est Asseneth in benedictione, & misit se super lectum suum, & infirmata est præ timore & gaudio. Et egit pœnitentiam à Diis quos colebat, & abre-

(*) Interpres Germanicus: und schmieret sich mit unheiligen Oel. Contra; c. 10. & 12. *ungaris chrismate sacro.*

αὐτοῦ τὴν δεξιὰν ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτῆς, καὶ εἶπεν αὐτῇ. Κύριε ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου Ἰσραήλ, ὁ ὕψιστος καὶ δυνατὸς Θεὸς ὁ ζωοποιήσας τὰ πάντα καὶ καλέσας ἀπὸ τοῦ σκότους εἰς τὸ φῶς, καὶ ἀπὸ τῆς πλάνης εἰς τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἀπὸ τοῦ θανάτου εἰς τὴν ζωήν, σὺ καὶ τὴν παρθένον ταύτην εὐλόγησον καὶ ζωοποίησον καὶ ἀνακαίνισον αὐτὴν τῷ Πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, καὶ φάγηται ἄρτον τῆς ζωῆς, καὶ πίῃται ποτήριον εὐλογίας σου, καὶ συγκαταρίθμησον τῷ λαῷ σου ὃν ἐξελέξω, πρὶν γενέσθαι τὰ πάντα, καὶ εἰσελθέτω εἰς τὴν κατάπαυσίν σου ἣν ἡτοίμασας τοῖς ἐκλεκτοῖς σου, καὶ ζησάτω ἐν τῇ αἰωνίᾳ σου ζωῇ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. καὶ ἐχάρη Ἀσενὲθ ἐπὶ τῇ εὐλογίᾳ τοῦ Ἰωσὴφ χαρὰν μεγάλην σφόδρα. εἶτα ἀσπάσασα ἀνῆλθεν εἰς τὸ ὑπερῷον αὐτῆς πρὸς ἑαυτὴν καὶ πέπτωκεν ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενοῦσα διότι ἦν αὐτῇ χαρὰ καὶ λύπη καὶ φόβος πολὺς καὶ ἱδρὼς συνεχὴς ὡς ἤκουσεν τὰ ῥήματα ταῦτα παρὰ Ἰωσὴφ, καὶ ὡς ἐλάλησεν αὐτῇ ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. τότε ἔκλαυσε κλαυθμῷ μεγάλῳ καὶ πικρῷ καὶ μετενόει ἀπὸ τῶν θεῶν αὐτῆς ὧν ἐσέβετο, καὶ εἰδώλων οἷς προσώχθησεν. καὶ περιέμενεν τοῦ γενέσθαι ἑσπέραν. ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἔφαγε καὶ ἔπιεν καὶ εἶπεν τοῖς παισὶν αὐτοῦ ζεῦξαι τοὺς ἵππους εἰς τὰ ἅρματα αὐτοῦ. καὶ κυκλεῦσαι πᾶσαν τὴν γῆν

nunciavit illis. Et manducavit Joſeph & bibit. Et cum vellet recedere, voluit eum Putifar retinere una die, & non potuit, ſed receſſit Joſeph, promittens ſe octava die reverſurum.

γῆν. καὶ εἶπεν πεντεφρῆς πρὸς ἰωσήφ. αὐλισθήτω δὴ ὁ κύριός μου σήμερον ἐνταῦθα, καὶ τῷ πρωῒ ἀπελεύσῃ τὴν ὁδόν σου. καὶ εἶπεν ὁ ἰωσήφ, οὐχὶ, ἀλλὰ ἀποστελῶ σήμερον, διότι αὕτη ἐστὶν ἡμέρα ἐν ᾗ ἤρξατο ὁ Θεὸς ποιῆσαι τὰ κτίσματα αὐτοῦ, καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ἐπαναστρέψω κἀγὼ πρὸς ὑμᾶς, καὶ αὐλισθήσομαι ἐνθάδε.

VIII.

Καὶ ὡς ἐξῆλθεν ἰωσὴφ τῆς οἰκίας, ἀπῆλθεν καὶ ὁ πεντεφρῆς καὶ πᾶσα ἡ συγγένεια αὐτοῦ εἰς τὸν κλῆρον αὐτῶν, καὶ κατελήφθη ἀσενὲθ μόνη μετὰ ἑπτὰ παρθένων ῥαθυμοῦσα καὶ κλαίουσα ἕως οὗ ἔδυ ὁ ἥλιος. οὔτε ἄρτον ἔφαγε οὔτ' ὕδωρ ἔπιεν, ἀλλὰ πάντων ὑπνούντων αὐτὴ ἦν μόνη γρηγοροῦσα καὶ κλαίουσα καὶ πατάσσουσα τῇ χειρὶ τὸ στῆθος αὐτῆς πυκνῶς. μετὰ δὲ ταῦτα ἀσενὲθ ἀνέβη ἀπὸ τῆς κλίνης αὐτῆς, καὶ κατέβη εἰς ἴχνος τῆς κλίμακος τοῦ ὑπερῴου καὶ ἐλθοῦσα πρὸς τὸν πυλῶνα, εὗρε τὴν θυρωρὸν καθεύδουσαν μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς, καὶ σπεύσασα καθεῖλεν ἐκ τῆς

VIII.

Et accepit Aſſeneth tunicam nigram, quod erat indumentum triſtitiæ ejus, quando mortuus erat frater ejus minor. Et clauſo ſuper ſe oſtio flevit, & projecit omnia idola ſua per feneſtram quæ reſpiciebat ad aquilonem, & omnem cœnam ſuam regiam projecit canibus, & poſuit cinerem ſuper caput ſuum, & ſuper pavimentum. Et flevit amare per ſeptem dies.

πύλης τὴν δορὰν τοῦ καταπετάματος καὶ ἐπλήσε αὐτὴν τέφρας. καὶ ἀνήνεγκεν εἰς τὸ ὑπερῷον. καὶ ἐπέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ εἶθ' οὕτως ἔκλεισεν τὴν θύραν ἀσφαλῶς, καὶ τὸν μοχλὸν τὸν σιδηροῦν ἐπέθηκεν αὐτῇ ἐκ τοῦ πλαγίου, καὶ ἐστέναξεν στεναγμὸν μέγαν μετὰ κλαυθμοῦ πολλοῦ καὶ μεγίστου. ἀκούσασα δὲ ἡ παρθένος ἣν ἠγάπησεν ἀσενὲθ παρὰ πάσας τὰς παρθένους, τὸν στεναγμὸν αὐτῆς, ἔσπευσεν καὶ ἦλθε πρὸς τὴν θυρίδα διυπνήσασα καὶ τὰς ἄλλας παρθένους, καὶ εὗρεν αὐτὴν κεκλεισμένην. καὶ ὡς ἠκροάσατο τοῦ στεναγμοῦ καὶ τοῦ κλαυθμοῦ τῆς ἀσενέθ . . .

Hic deficit MS. & ex Latina versione veteri, quam integram exhibui Tomo priore, constat in Codice Græco Barocciano 148. cujus apographum benevole mecum communicavit Vir egregius virtute ac doctrina Joannes Christianus Wolfius, deesse illa omnia quæ leguntur cap. IX. ad XIX. à pag. 778. ad 784.

JOBUS.

S. Ephræm apud Josephum Simonium Assemannum in Bibl Orientali Clementino Vaticana pag. 69.

Librum Job Moyses scripsit. Videtur autem hic nactus fuisse Codicem, in quo, veluti in memoriam patientiæ ejus, notata erant verba Job, & amicorum ejus de ipsius tentatione: quod Job ipse indicat, dum ait, quis mihi det, ut scribantur sermones mei.

Hisce

Hiſtoriam tamen ejus obſcurè tradit Moyſes, quum nomen genusque ejus nusquam expreſſerit: idque duas ob cauſas &c. Vocatur autem Jobab filius Zarab, (†) ex genere Eſau, quintus ab Abraham: quod ſic oſtenditur. Jobab filius Zarab, qui Zarab pater Jobi, filius fuit Raguelis, Raguel filius Eſau, Eſau filius Iſaac, Iſaac filius Abraham. Urbs vero Jobi fuit Mathnin, (*) ubi Moyſes occidit Og, deditque eam mediæ Tribui Manaſſe ad Orientem Jordanis. Rex autem erat, & Sacerdos, & Propheta gentium. Rex quidem, (**) ut ex Og, aliisque ſucceſſoribus ejus liquet. Sacerdos autem, ut ex eo conſtat, quod ſacrificia pro filiorum ſuorum delictis offerebat. Propheta vero, ut ex ſcriptis ejusdem oſtenſuri ſumus. Prophetavit annos centum & quadraginta. Præceſſit adventum CHRIſti annos 1725.

(†) *Zara* hic videtur idem cum *Zarnua*, à quo genus ſuum deducebant Magi Perſarum, quos ab Abraamo illud repetere Epiphanius ad S. Baſilium ſcripſerat ad quem ita reſpondet Baſilius Ep. 325. Τὰς ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ γενεαλογίας οὐδεὶς ἡμῖν μέχρι τοῦ παρόντος, τῶν μάγων ἐμυθολόγησεν. ἀλλὰ Ζαρνούαν τινὰ ἑαυτοῖς ἀρχηγὸν τοῦ γένους ἐπιφημίζουσι.

(*) Matthana dicitur, Num. XXI. 18.

(**) Gen. XXXVI. 33. mortuus eſt autem Bela, & regnavit pro eo Jobab filius Zaræ de Boſra.

In additamento qnod in Græca verſione ad calcem libri Jobi legitur, ubi Balaco filio Beor Jobus dicitur ſucceſſiſſe: Thomas Hyde, pag. 73 ad itinera mundi Abrahami Peritſol, pro Βαλακ non abſurde legit Βαλαάμ, putatque ex auctoris additamenti hujus ſententia Bileamo Jobum ſucceſſiſſe in regno Dinhabæ urbis Edom. Multa idem erudite de Jobo ejus que tribus amicis *Eliphaz* Rege Temanis, ſive Arabiæ petrææ, quæ ad Auſtrum Idumææ, *Bildado* Rege Arabiæ deſertæ & *Sophar* Rege Arabiæ felicis. Idem Terram Uz obſervat intelligendam terram Edom ex Thren. IV. 21.

Jobum quidam eundem faciunt cum Jobo Iſachsi filio Jacobi nepote, Geneſ. XLVI. 13. יוב neque alienus eſt ab hac ſententia B. D. Diecmannus in Opuſculis Germanice junctim editis Hamb. 1709. 4. pag. 389. & Jonas Conradus Schrammius in diſſ. de Jobo Talmudico in Bava Batra cap. I. Helmſt. 1716. 4.

Jobum cum Jobabo Geneſ. 36. 33. eundem eſſe diſputat etiam Chriſtianus Franciſcus Paulini in libro an mors ſubſtantia ſit verminoſa p. 134. ſeq. Confer Auguſtini Calmeti commentarium Gallice nuper editum ad Jobum.

Jo. Juſt. Loſii (*) diſſertatio de Philoſophia Jobi Arabica prodiit Gieſſæ A. 1707.

BALAAM

(*) Nova literar. Hamb. A. 1707. p. 321.

BALAAM.

Origenes apud auctorem Catenæ in Pentateuchum, Latine editæ à Francisco Zephyro pag. 202. b.

Balaam dicitur habuisse discipulos, quos Magicam docuit, qui cum in maximo honore talem præceptorem habuissent, memoriæ dicuntur tradidisse illius vaticinia, in quibus de stella oritura meminerat, quam posteriores Magi de eadem Schola suo tempore agnoscentes, Bethleem usque venerunt.

JANNES & JAMBRES.

Ἰαμβρῆς non Μαμβρῆς habet etiam Photius III. contra Manichæos p. 92. 93. quod opus debemus Rev. atq; eruditissimo nostro Wolfio. qui illud in Anecdotis suis Græcis nuper cum versione sua publicavit. Cave autem assentiaris Clarissimo Viro Jo. Henrico Majo, filio, qui in Observationibus sacris lib. 2. p. 32. & 156. Janem & Jambrem putat esse nomina ficta hominum ignotorum, ut *Plonî Almoni* Ruth. IV. 1. & 1. Sam. XXI. 3. & 2 Reg. VI. 8. Certe Christianorum non modo & Judæorum sed Græcorum etiam ut Numenii & Romanorum ut Plinii testimonia suadent, famosos extitisse Magos hoc nomine, sive ut Agobardus (*) appellat, incantatores Ægyptios.

Jannis

(*) T. 14. Bibl. Patrum edit. Lugd. pag. 272.

Jannis & Jambris Monumentum.

Palladius, Lausiaca c. 20. T. 2. à Auctarii Ducæami p. 926. de S. Macario Alex.

Ἐπεθύμησέν ποτε οὗτος ὁ αὐτὸς, ὡς αὐτὸς ἡμῖν διηγήσατο, εἰς τὸ κηποτάφιον εἰσελθεῖν τοῦ Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ τῶν μάγων τῶν ἐπὶ τοῦ Φαραὼ χάριν ἱστορίας ἢ καὶ συντυχίας τῶν ἐκεῖσε δαιμόνων. ἐλέγετο γὰρ παμπόλλους καὶ χαλεποὺς ἀποκεκληρῶσθαι παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῷ τόπῳ ἐκείνῳ δαίμονας δι' ὑπερβολὴν τῆς ἀτίμου τέχνης αὐτῶν. τοῦτο δὲ τὸ κηποτάφιον γέγονεν παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἰαννοῦ καὶ Ἰαμβροῦ τῶν ἀδελφῶν δι' ὑπερβολὴν τῆς μαγικῆς τέχνης τὰ πρῶτα ἐχόντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ παρὰ τῷ Φαραὼ πολλὴν κεκτημένοι τὴν δυ-

Is cupiit aliquando, ut ipse nobis narravit, quod in hortis erat, ingredi monimentum quod dicitur κηποτάφιον, Janne & Jambre magorum qui erant tempore Pharaonis, ut id videret, vel etiam ut conueniret eos qui illic sunt dæmones. Dicebatur enim plurimos, eosque ferocissimos, in eo loco ab illis collocatos esse dæmones per infamis artis eorum excellentiam. Hoc autem monumentum factum est à Janne & Jambre fratribus, qui propter Magicæ artis excellentiam primas partes habebant illo tempore apud Pharaonem. Ut qui er-

νάστειαν

νασείαν τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐν τῷ τῆς ζωῆς αὐτῶν χρόνῳ. ἐκ τετραπέδων λίθων ἔκτισαν τὸ ἔργον ἐκεῖνο, ἐν αὐτῷ μνῆμα πεποιηκότες, καὶ χρυσὸν πολὺν ἀποθέμενοι ἐφύτευσαν δὲ καὶ δένδρα παντοῖα, καὶ φρέαρ ὕδατος μέγιστον ὤρυξαν, ὑπιγμὸς γάρ ἐστιν ὁ τόπος. ταῦτα δὲ πάντα ἐποίησαν, ἐλπίζοντες μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκεῖσε ἄφιξιν ἐν τούτῳ τῷ παραδείσῳ τρυφᾶν. τέλος οὖν ἀγνοῶν τὴν ὁδὸν ἄγουσαν ἐπὶ τοῦτον τὸν τόπον ὁ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος Μακάριος, στοχασμῷ μόνον ἠκολούθει τοῖς ἄστροις καθάπερ οἱ ναυτικοὶ διαβαίνοντες τὰ πελάγη. οὕτως οὗτος ὁ ἅγιος τὴν ἔρημον πᾶσαν διώδευσεν, καὶ λαβὼν δέμα καλάμων, ἕνα κατὰ μίλιον ἵστα χά-

go illo vitæ ſuæ tempore maximam in Ægypto haberent poteſtatem, conſtruxerunt illud opus ex lapidibus quatuor pedum magnitudine: & ſuum illic fecerunt monumentum: & cum multum illic auri depoſuiſſent, & omne genus arbores plantaſſent, maximum quoque puteum aquæ foderunt, eſt enim locus qui cedit facile. Hæc autem omnia fecerunt, ſperantes poſt ſuum hinc diſceſſum, frui deliciis in illo paradiſo. Tandem ergo quoniam neſciebat viam quæ ad eum ducit ortum, DEI ſervus Macarius, conjectura quadam ſequebatur aſtra: & ſicut Nautæ qui tranſmittunt maria, totam pervaſit ſanctus ſolitudinem, & cum aliquot etiam accepiſſet arundines, unam ſtatuit in unoquoque milliari,

ριν

ριν σημείου, ἵνα εὕρῃ δι' αὐτῆς ὑποστρέψαι. διοδεύσας οὖν ἐκείνην τὴν ἔρημον πᾶσαν ἐντὸς ἡμερῶν ἐννέα, καὶ γενόμενος πλησίον τοῦ κήπου ἐκείνου ἐπικαταλαβούσης τῆς νυκτὸς, μικρὸν ἐκαθεύδησεν. ὁ οὖν ἄγριος δαίμων, ὁ ἀεὶ τοῖς ἀθληταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀντιπράττων, συναγαγὼν ὅλους τοὺς καλάμους ἐκείνους τοῦ Μακαρίου καθεύδοντος ἕως ἀπὸ σημείου ἑνὸς τοῦ κηποταφίου πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τεθεικὼς ἀπηλλάγη. ἀναστὰς οὖν εὗρεν τοὺς καλάμους συνδεδεμένους, οὓς αὐτὸς χάριν σημείου κατέπηξεν. τάχα δὲ καὶ τοῦτο τοῦ Θεοῦ συγχωρήσαντος εἰς μείζονα τούτου γυμνασίαν, ἵνα μὴ καλάμοις ἐπελπίζῃ ὁδηγοῦσι τοῦτον, ἀλλὰ τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ τοῦ διὰ στύλου νεφέλης ὁδηγήσαντος τὸν Ἰσραὴλ

ut per eam rediret. Cum ergo intra novem dies totam illam pervaſiſſet ſolitudinem, & eſſet prope illum ortum, ſuccedente nocte parum dormiit. Immanis vero dæmon qui ſemper adverſatur Chriſti athletis, cum collegiſſet omnes illas arundines dormiente Macario, & circiter ad unum lapidem à monimento ad ejus caput poſuiſſet, receſſit. Poſtquam ergo ſurrexit, invenit colligatas arundines quas ipſe fixerat ſigni cauſa. Fortaſſe antem hoc quoque fuit Dei permisſio ad majorem ejus exercitationem, ut non ſperaret in arundinibus ſed in Dei gratia, quæ per columnam nubis deduxit Iſraël quadraginta annis in terribili illa ſolitudine. Dicebat autem

τεσσα-

τεσσαράκοντα ἔτη ἐν τῇ φοβερᾷ ἐρήμῳ ἐκείνῃ. ἔλεγεν δὲ ὁ ἅγιος, ὅτι ἐγγίσαντός μου μόνον τῷ κηποταφίῳ ἀπ' αὐτοῦ ἐξῆλθον εἰς συνάντησίν μου ἑβδομήκοντα δαίμονες παντοίῳ τῷ σχήματι, οἱ μὲν βοῶντες, οἱ δὲ πηδῶντες, οἱ δὲ μετὰ μεγάλου βρυγμοῦ τρίζοντες κατ' ἐμοῦ τοὺς ὀδόντας, ἕτεροι δὲ ὡς κόρακες πτερυσσόμενοι ἐτόλμων κατὰ τῆς ὄψεώς μου λέγοντες. τί θέλεις Μακάριε, πειρασμὲ τῶν μοναχῶν; τί πρὸς ἡμᾶς παρεγένου; μὴ καὶ ἡμεῖς εἴς τινας τῶν μοναχῶν ἐνεργήσαμεν; τὰ ἡμέτερα ἔχεις ἐκεῖ μετὰ τῶν σοὶ ὁμοίων τὴν ἔρημον, κἀκεῖθεν τοὺς συγγενεῖς ἡμῶν ἐξεδιώξατε. οὐδὲν κοινὸν ἡμεῖς ἔχομεν μετά σου. τί ἐπιβαίνεις ἡμῶν τοῖς τόποις; ὡς ἀναχω-

Macarius. Cum propius accessi ad illud monimentum, ex eo egressi mihi occurrerunt ad septuaginta dæmones, variis formis præditi, alii quidem clamantes, alii vero exilientes, alii vero cum magno fremitu in me stridentes dentibus. Alii vero tanquam corui volantes, audebant meo vultui insultare, dicentes: Quid vis Macari, tentatio monachorum? Quid ad nos accessisti? An nos quoque aliquem ex monachis vexavimus? Quæ nostra sunt, tu cum tuis similibus illic habes, nempe solitudinem, & illinc nostros cognatos fugavistis. Nihil est nobis tecum commune. Quid loca nostra invadis? Tanquam Anachoreta, contentus esto solitudine. Qui

ρητὴς

ρητῆς ἀρκέσθητι τῆς ἐρήμου. ἡμῖν τοῦτον τὸν τόπον οἱ κτίσαντες ἀπεκλήρωσαν, οὐ δύνασαι αὐτὸς μεῖναι ἐνθάδε. τί ζητεῖς εἰσελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ κτῆμα, εἰς ὃ οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων τῶν ζώντων εἰσῆλθεν, ἀφ᾽ οὗπερ οἱ τοῦτο κτίσαντες ἀδελφοὶ ὑφ᾽ ἡμῶν ἐνθάδε κατεκηδεύθησαν; καὶ ἔτι πολλὰ πραττόντων τῶν δαιμόνων καὶ ὀλοφυρομένων, εἶπον, αὐτοῖς φησιν ὁ Μακάριος, ὅτι εἰσέλθω μόνον, καὶ ἱστορήσω, καὶ ἀπέρχομαι ἐντεῦθεν. οἱ δὲ δαίμονες. τοῦτο ἡμῖν ὁμολόγησον ἐπὶ τῆς σῆς συνειδήσεως. ὁ δὲ τοῦ Χριστοῦ δοῦλος, τοῦτο ποιήσω. οἱ δὲ δαίμονες ἄφαντοι γεγόνασι. εἰσελθὼν οὖν, φησὶν, ἐθεασάμην τὰ πάντα, ἐν οἷς εὗρον καὶ κάδον χαλκοῦν ἁλύσει

hunc locum ædificarunt, eum nobis assignarunt, non potes hic manere. Quid quæris ingredi in hanc possessionem, in quam nullus ex vivis hominibus est ingressus, ex quo fratribus qui hoc condierunt sunt à nobis hic factæ exequiæ. Et cum multa adhuc facerent & insultarent dæmones, dixit eis sanctus Macarius, Ingrediar tantum, & videbo, & hinc recedam. Dixerunt autem dæmones: Hoc nobis promitte in tua conscientia. Dicit autem Christi servus, Hoc faciam. Dæmones autem evanuerunt. Ingrediente autem eo in cepotaphium, ei occurrit diabolus cum stricta romphæa, ei minitans. Ad quem hanc vocem respondit sanctus Macarius. Tu ve-

σιδη-

σιδηρᾷ κρεμάμενον κατὰ τοῦ φρέατος, λοιπὸν τῷ χρόνῳ ἀναλωθέντα, καὶ καρπὸν ῥοῶν οὐκ ἐχουσῶν ἔνδον οὐδὲν, ἐξήραντο γὰρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. ἀταράχως οὖν ἐκεῖθεν ἀναχωρήσας ὁ ἅγιος διὰ εἴκοσι ἡμερῶν ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κέλλαν.

nis ad me in ſtricta romphæa: & ego contra te ingrediar in nomine Domini Sabaoth, in acie Dei Iſraël. Ingreſſus autem contemplatus ſum omnia. In quibus inveni etiam cadum æneum, catena ferrea pendentem ex puteo, jam tempore conſumptum, & fructum malorum punicorum quæ nihil intus habebant, fuerant enim arefacta à ſole: & plurima aurea donaria. Cum ſanctus ergo illinc receſſiſſet abſque tumultu & citra ullam perturbationem, reverſus eſt per viginti dies in ſuam cellam.

Mosis Nomen.

S. Maximo Confeſſori T. 1. pag. 292. Μωϋσῆς, ὕδωρ σπαίρων. Combefiſio interpreti *aqua ſaliens.* Sed ὕδωρ σπαίρων eſt aquam exſpirans, ſive ut Clemens Alex. ἀποπνεύσας τῷ ὕδατι. Flavio Joſepho quidem Μωϋσῆς exponitur ὁ ἐξ ὕδατος σωθείς. Salmaſius Epiſt. 60. ad Jac. Golium. *Moſis etymon plane Ægyptiacum eſſe conſtat, & ad verbum ſonat* ἀναληφθεὶς ἐξ ὕδατος, *ut vetus Poeta*

apud

apud Eusebium auctor est, hoc est Μωϋσί. Μωῦ *enim illa lingua aquam significat*, σὶ *assumere.* Idem libro de annis climactericis p. 614.

Andreas Mullerus Greiffenhagius in glossario sacro pag. 25.

Mosis Nomen *Hebraicum* esse, Sacer codex asserere videtur. Tradit enim Pharaoniam filiam trimestrem jam puellam, sed expositițium, undisque & providentiæ commissum, ad se recepisse, eique Mosis nomen fecisse dicentem: כי משיתיהו מן המים: *Siquidem ex aquis eum extraxi.*

Itaque id nominis *circumcisionale*, uti quidem *Galesinus* arbitratus est, non fuit. Neque enim de *eventu* hoc, quod tertio mense post infans ex aquis salvandus esset, hominibus, qvum octavo die circumcideretur, constare potuit.

Quo vero nomine die illo lustrico insignitus sit, in abysso antiquitatis reconditum est. *Jojakimum* (a) vocatum volunt nonnulli. Alii *Palthielem* (b) alii *Melchin*, (c) vel etiam *Melchielem.* (d) aut *Jamblichum*, (e) Veteres vero Hebræi tradunt: *Decem fuisse Mosis nomina.*

(a) *Drus.* (b) *Isabar Ali.* (c) *Clem. Alex.* (d) *Philo.* (e) ימליך Ita legend. ap. *Isam bar Ali* pro ימכיל qui quasi ex *Paralipom.* hoc ipsum adducit. Hæc puta:

חבר

חבר *Chaber*, Patris Amrami autoritate ipsi datum,
יקותיאל *Jekuthiel*, matris,
יתר *Jether*, sororis,
אבי זנוח *Abi Zanuach*, fratris,
אבי סוכו *Abi Socho*, Kahati,
שמעיה *Schemaja*, Israëlis,
בן נתנאל *filium Nathanaëlis*,
טוביה *Tobia*,
סיפר *Scriba*.

Ista recenset *Autor Vajkræ Rabbæ* S. 1. & exinde R. *Gedalja Schalschel*. p. 11. b. Sed addunt, sub illis omnibus מדרש sensum quendam *allegoricum* latere. Hunc deducit *Hieron. Qq. Hebr. in Paralipom. T. IV. p.* 115.

Insuper *Aben Esra* tradit, Mosen ab Ægyptiis מוניוס *Monios* vocatum esse. Sic ille ad *Exod. II.* Testatur autem, in libro עבדת הארמה *Agriculturæ* ita legi. Qui liber מלשון מצרי אל לשון קדרים ex lingua Ægyptiaca in *Kedarenam* translatus sit. Est autem *Kedarena* lingua *Arabica*, non *Æthiopica*, uti Kircherus Oed. Æg. T. I. vertit, nec *Armenica. vid. Vorst. ad Pirke Abos.* p. 246. Addit Aben Esra, se idem, quod dixi, in libris חכמי יון *Philosophorum Græciæ* legisse. An vero ibi מוניוס *Monios* vel aliter lectum sit, non liquet. Apud *Gedaljam* sane non מוניוס MONIOS, sed חוניוס CHONIOS legitur l. c. Corruptam esse vocem Kircherus non frustra conjicit Prodr. Copt. 137. Forte MNEVIS est. Sic alter Ægyptiorum *Taurorum*, quem *Heliopolitani* in Diis habuerunt, di-

ctus fuit. *Taurorum* tamen nomine DUCES intelligendi sunt. Namq; & *Tauri* & *Duces* אלופים Hebræis dicuntur. Hinc Fabula de Tauris. Horum Alter, *Memphiticus* videlicet, APIS dicebatur. Fallor, an *Josephus* APIS, *Moses* vero MNEVIS est? Uterque famigeratissimus Hebræorum in Ægypto Dux fuit; Ille eo gentem suam deduxit; Hic exinde reduxit.

Vel dicamus voces מונוים & Μω-ϋσῆς ejusdem originis esse.

Idem Moses Ægyptiace θισίτης dicebatur, autore *Phritiphanta apud Manethon.* quem Josephus citat *contra App.* I. p. 1057. b. 1058. b.

Itemque *Osarsiph.* Quasi ab Osiride, Heliopolitanorum numine. Teste *Manethone* ap. *Josephum l. c.* & p. 1075. a. 1055. c. tum & p. 157. b. 158. b. *v. Glossarium Profan. voc. Arsaph & Osarsiph.*

Redeo ad Pharaoniam filiam, quam *Josephus* βασίλισσαν vocat. *Antiqu. II. 5.* βασιλίδα *Clem. Alex.* Vocatur & *Thermutis* proprio nomine ap. *Joseph l. c.* & *Meris* ab *Artapano*, apud *Euseb.* בתיה *Bithja* in *Capitulis Patrum c.* 48. *Schalschal. Hakkab. p. II. (vid. I. Par. IV.* 18.) *Sibun* apud *Eutych. Alex.* T. I. p. 25.

Ea vero cum *Ægyptia* esset, regnique hæres, *Ægyptiace* proculdubio locuta est, non *Hebraice.* Neque tanti mancipiorum linguam fecisse, credibile est, quod tamen *Aben Esra* conjicit.

Neque iis assentior, qui propter *traditam à Mose ipso nominis ejus Etymologiam Hebraicam*, nomen ipsum *nonnisi Hebraicum* esse contendunt. Sacri enim

enim Scriptores peregrina vocabula ſuis, quod ſæpe *accommodant*, nominumque etyma non in *literis & ſyllabis* quærunt, ſed in *ſenſu & veritate rei*.

Deinde vox iſta משה *Moſe* non *Extractum* aquis significaret *ſed qui extraxiſſet. Extractum vero* משוי *Maſui* diceres. Sicuti & Rabbini de hoc ipſo Moſe loqvuntur: משוך גואל ומשוי ממים *Tractus eſt Redemtor* (Moſes) *extractusque ex aquis.*

Neque *Aben Eſræ commentum* placet, conjectantis, Moſen, *Ægyptiaci nominis* ſui ſententiam *Hebraicè rediddiſſe*, adeoque *hujus*, non *illius Etymon* tradidiſſe.

Quin firmiter ſtatuo, iſtud Moſis nomen *vere Ægyptium* eſſe.

Illud vero idipſum *Ægyptiace* ſignificabat, quod *Hebraice* ſonare dicitur. SERVATUM Scil. EX AQUIS. Ita *Joſeph. Antiq. II. 9. Philo de Vit. Moſis, Clem. Alex. Strom. I. Autor Scalæ Magnæ p. 222. f. Iſa bar Ali ap. Hotting. Hiſt. Orient. p. 52.*

Indeque apud *Euſebium Præpar. XIII. 1.* ὑδογενὴς (ita en. *Joſ. Scaliger* legendum cenſet, non ὑλογενὴς) dicitur.

Vocem compoſitam eſſe omnes, qui nobiscum ſentiunt, agnoſcunt. *Pars prima* AQUAM ſignificat, hodie ΜΩΟΥ ſcribitur, *Philoni* Μῶς, Μῶ *Joſepho*, Μῶυ *Clementi Alexandrino* & Joſepho c. *App.* I. p 1056. g. Inde Μωσηλὲ, *Neptunus*. Affine eſt Hebraico מים *Maym* & multo magis Chaldaico מוי *Moj*, quod *Jonathan* h.l. uſurpavit. *Altera nominis pars* SERVATUM notat. Hoc voci ὑσῆς *Joſephus* tribuit & *Kircherus* Prodr. Copt. p. 138.

138. & Oedip. T. II. P. II. p. 122. Sed est quare dubitem. Primum vix invenias illud ὑσὴς inter Linguæ Ægyptiæ reliquias: Imo *vix Ægyptium* fuit. Nam norunt hodienum SERVATOS aliis vocibus designare. Deinde nec in Pentateucho Coptica, cujus particulam, huc quidem spectantem, Kircherus locis citatis adducit, vestigia hujus dictionis reperiuntur.

Putem a. Mosen Ægyptiace ΜωΟϒϹω† dictum fuisse. Idque plane significat SERVATUM EX AQUIS. Ϲω† enim est *evasio*, *salus*. Jamque Ω & Η in Lingua Ægyptiaca alternant. E. G. Ϲλω dicitur & Cῆθ apud *Vettium*. Litera † finalis quoque in S. transit, quando vox ad Græcos transit, E. G. Αμβρης ex Μ̀ΦΡΗ, veluti *Chaliphas* ex *Chalifat*. Et in ה E. G. פרעה *Pharao* ex Φαραώθης.

Aliter adhuc *Claud. Salmasius*. Vult enim Mosen Ægyptiace Μωϋσὶ dictum esse, h. e. ἀναληφθέντα ἐξ ὕδατος *captum* ex aqua. Siquidem Μωϋ *aquam* significet; ΣΙ vero finale *Passivum* designet. *Ann. Climact. p.* 614. Sed verisimilior est, puto, superius allata originatio.

Interea non dubito, quin & ad *vocationem* Mosis à Spiritu Sancto allusum sit, adeoque iste quasi Eductor ex aquis dictus, *v.* 2, *Sam.* XXII. 17 *Ps.* LXIII. 25.

MOSES

Moses litterarum inventor Hebræis & per Cadmum Græcis.

S. Cyrillus Alex. libro VII. in Iulianum pag. 231.

Εἶμι δὲ δὴ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν ἱεροφάντην Μωυσέα. εἰπάτω, τίς ἐκείνου σοφώτερος, ἤγουν ἐγγὺς καὶ παρὰ βραχὺ παρελθὼν διδασκέτω. ἦν μὲν οὖν τὴν γλῶτταν ἑβραῖος, τό γε μὴν εἰς θεωρίας καὶ τὸ εἰς λόγους ἐντεχνὲς οὐκ ἀθαυμάστως ἔχων. Εὐπόλεμος γοῦν ὁ ἱστορικὸς τοὺς ἐπ' αὐτῷ λόγους συντιθεὶς ἐν τῷ περὶ τῶν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ βασιλέων φησὶν ἐναργῶς, Μωυσέα δὴ πρῶτον γενέσθαι σοφὸν, καὶ γραμματικὴν τοῖς Ἰουδαίοις παραδοῦναι, τὴν τὸ τηνικάδε τάχα που νενομισμένην. Φοίνικας δὲ παρ' αὐτῶν καταχτήσασθαι τε τὴν ἐπιστήμην,

Age enim, ecquis illo ſapientior, aut ad eum vel minimum acceſſerit, doceat obiter. Erat is quidem lingua Hebræus, veruntamen contemplatione rerum dicendique peritia non ignobilis. Unde hiſtoriarum ſcriptor Eupolemus, in libro de Judæorum Regibus, de Moſe verba faciens, ait illum fuiſſe primum ſapientem, Grammatticamque Judæis tradidiſſe, quæ apud illos hodieque forſan eſt in uſu. Phœnices vero ab iis artem accepiſſe, maxime qvum eſſent finitimi

ἅτε δὴ καὶ ὁμόρους ὄντας Ἰουδαίοις. παραδοῦναι δὲ τοῖς ἑλλήνων παισὶ, Κάδμου δηλονότι παρ᾽ αὐτοῖς γεγονότος, καὶ αὐτὰ δὲ διδάξαντος τὰ πρῶτα στοιχεῖα. Ταύτης ἰδίᾳ μέμνηται τῆς ἱστορίας ἐν τοῖς Στρωματεῦσιν ὁ Κλήμης, (*) ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ φιλομαθὴς, καὶ ἀναγνωσμάτων ἑλληνικῶν πολυπραγμονήσας βάθος, ὡς ὀλίγοι τάχα που τῶν πρὸ αὐτοῦ. Ἡ τοίνυν καὶ αὐτὴ τῶν πρώτων στοιχείων ἡ ἐπιστήμη παρ᾽ Ἑβραίων ἧκει τοῖς Ἕλλησι μεταλαβόντος τοῦ Κάδμου, &c.

Judæis. Hos illam Græcorum filiis tradidisse, qvum Cadmus nimirum, apud illos versatus, ipsa prima elementa docuisset. Hujus historiæ nominatim meminit Clemens in Stromatis, vir in primis doctus & eruditus, qui Græcarum literarum altitudinem, quantum forsàn ante illum pauci perscrutatus est. Qvum ergo ipsam primorum elementorum scientiam Græci ab Hebræis per Cadmum susceperint &c.

ASSIMAH mater Moysis:

ejus liber

MEGMOU.

Bartholomæus Herbelotus Bibl. Oriental. p. 872.

Megmou Rouhani. Livre de conjurations & d'operations Magiques attribué à Assimah Mere de Moyse. Il est dans la Bibliotheque du Roy. num. 1026.

Amu-

Amuletum Moysis.

Si Judæis Cabbalistis credimus, hoc προφυλακτικὸν βοήθημα à Moyse frequentatum fuit:

יה יה יהו חי אה אה
אה יהיה יהוה אה הוה יהיה:

Vide Bibliothecam Uffenbachianam T. I. p. 104. Et de verme *schamir*, quo usum Moysen & Salomonem, ad findenda saxa lapidesque dolandos, fabulantur Judæi, Buxtorfium Lexic. Talmud. p 24. 53. Wagenseilium in Sota pag. 1071. seq. Morinum p. 367. Exerc. Bibl. B. D. Pfeiferi dubia vexata p. 409. Michaëlis not. ad Gaffarellum p. 62. 147. &c.

Moyses sapientia Ægyptiorum imbutus.

De hac præter interpretes ad Actor. VII. 22. fuse atque erudite commentatus est vir clarissimus Cornelius Adami in exercitationibus exegeticis, editis Groningæ A. 1712. 4. Exstat etiam Danielis Guilelmi Molleri dissertatio de Mose Philosopho, vulgata Altdorfii A. 1707. 4. De regulis Moysis Logicis, quem διαλεκτικώτατον celebrant Clemens Alex. 1 Strom. p. 354. & Eusebius XI. 6. præparat. p. 575. vide si juvat Melch. Leydeckerum lib. XI. de Rep. Hebræor. cap. 1.

Moyſes auctor Legis oralis venditatus à Judæis.

Conſule ſi placet Joh. Henrici Hottingeri Enneadem diſſ. 1. p. 13. ſeq.

Parva Geneſis.

Fragmentis quæ Tom. I. p. 849. ſeq. quam plurima exhibui, addenda hæc duo vel tria.

Scholion (†) *ad Exodi XXIV. 15. ad verba :* καὶ κατέβη ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦ Σινᾶ καὶ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη ἓξ ἡμέρας]

Ἐνταῦθα ἠξιώθη ὁ μέγας Μωυσῆς μετὰ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας ἰδεῖν δι' ὀπτασιῶν, πῶς ἐν ταῖς ἓξ ἡμέραις ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς, κατὰ τάξιν μιᾶς ἑκάστης ἡμέρας, καὶ συγγράψαι παρεκελεύσθη.

Ibi tunc dignus habitus fuit magnus Moſes poſt illos XL. dies in viſione intueri, quomodo ſex diebus feciſſet Deus cœlum & terram, & quæ in illis ſunt omnia, & ordinem diei cujuscunque, & ſcripto hæc conſignare eſt juſſus.

Georgius Syncellus p. 102. Chronic.

Μαστιφὰμ (*) ὁ ἄρχων

Maſtipham Dæmo-

τῶν

[†] Bibl. Coisliniana celeberr. Montfauconi p. 15.

[*] Μαστιφατ in loco Cedreni, quem habes T. 1. p. 861.

τῶν δαιμονίων, ὡς φησὶν ἡ λεπτὴ Γένεσις, προσελθὼν τῷ Θεῷ, εἶπεν. εἰ ἀγαπᾷ σε Ἀβραὰμ, θυσάτω τὸν υἱὸν αὐτοῦ.

niorum ſupremus, ut narrat parva Geneſis, Deum acceſſit, atque his verbis eſt affatus: Si te diligit Abraham, filium in ſacrificium offerat.

Freculfus lib, 2. Chron. c, 8. T. 14. Bibl. Patrum Lugd. p. 1075.

Moyſes dum in hoſtes irruere diſpoſuit, ut ejus adventum minime prævidendo cognoſcerent, exercitum per loca invia deſerti deduxit. Difficultatem vero itineris impetus maxime ſerpentium, non ſolum repentium ſed etiam volantium per deſertum invia loca præbent. Ille autem divinitus accepto conſilio, ibes in caveis recluſas, quas ſerpentes maxime verentur, ſecum tulit. Eſt autem hoc animal ſerpentibus inimicum. Fugiunt enim eis advenientibus, & cum ſe celare voluerint, velut flatu cervorum abreptæ devorantur. Quarum ſolatio exercitum à peſte animalium venenatorum liberavit.

Catena in Pentateuchum à Franciſco Zephyro edita p. 225.

Eſt quidem in Apocrypho Myſticoque Codice legere, ubi de creatis rebus ſubtilius agitur, nubem lucidam quo tempore mortuus eſt Moſes, locum ſepulchri complexam oculos circumſtantium perſtrinxiſſe ita, ut nullus neque morientem legis-

gislatorem, neque locum videre potuerit, ubi cadaver conderetur.

Flosculi Bibliorum

ad T. 1. p. 864.

Flosculi Bibliorum exſtant in Bibl. Regia Berolinenſi inter libros Theologicos A. 53. in 8. compacti cum Novo Teſt. Bruccioli. Diverſi utique ſunt à parva Geneſi, licet fortaſſe fabulas quasdam ex parva Geneſi petitas tangunt. Complectuntur Hiſtoriam ſacram ab initio Mundi ad ætatem adultam Domini Noſtri JEſu CHriſti. Nullum ſe unquam fœdiorem librum Apocryphum vidiſſe teſtatur V. C. Mat. Veiſſerius la Croſe, ſpeciminis loco afferens hæc c. LII. de Caino: *Caym il qual fu huomo crudele, e fu il primo che trovo l' arte de la Sodomia, che hebbe a fare con uno ſuo figiuolo.* Ibid. c. LIII. Tubal Cain. *queſto fu il primo che tendeſſe padiglioni - - - e fu uccellatore: e fu huomo di grande intelletto, e fu il primo che teneſſe e che domeſticaſſe uccelli in gabia.* Cætera ſunt fere ejusdem farinæ, nonnulla etiam deteriora. Titulus quidem libri deeſt, ſed in fine adſcripta ſunt typis hæc verba: *Finito il libro chiamato Fioretto de tutta la Biblia. Impreſſo in Venetia per Nicolo Zopino e Vincentio Compagni, nel M. CCCCC. XXI. a di 11. del Meſe de Auguſto. Regnante l' inclito Principe Meſſier Antonio Grimani.* In Vita Domini noſtri JEſu CHriſti fere omnes eædemque fabulæ occurrunt quæ in Evangelio Infantiæ leguntur.

XII. Mo-

XII. Moſis fontes

Petrus Bellonius lib. 2. Obſervationum c. 57.

Licet ſatis mature ad duodecim fontes peruenissemus, iſtic tamen ſubſtitimus. Horum aqua admodum ſalſa eſt & amara, feruntque duodecim fontes illos eſſe, quorum in Bibliis fit mentio: etenim Moſis fontes adhuc nominantur: Solo ſterili, arenoſo nitroſoque in ampliſſima planicie ſiti ſunt, quinquaginta paſſibus forſitan inter ſe diſtantes, non quòd omnium æqualis ſit diſtantia, ſed unius centum, alterius quinquaginta, reliquorum plus vel minus. Omnes è terra ſcaturiunt ad tumuli vel colliculi radices, atque in varios riuos ſeſe diffundunt, fontium perennium inſtar, qui paulo poſt in arena ſe condunt & evaneſcunt. Aeſtus tantam ſitim nobis conciliaverat, ut ſalſam illam aquam ſinguli bibere cogeremur: quæ licet ob nitrum amara eſſet, ab omnibus tamen ob ſummam ſitim grati ſaporis fuit reperta.

Moſes cornutus.

Numos in quibus facies Moyſis cornuta, unum alterumque dedi T. 1. p. 868. Ab his diverſum etiam exhibuit Rev. D. Salomo Deylingius parte 3. Obſervationum ſacrarum pag. 65. & ex illo auctor diarii (Neu-eröffnetes Muſeum, XII. Oeffnung pag. 1017.) Illos in opprobrium Chriſtianorum confictos à Judæis ſuſpicatur V. C. Jo. Jacobus Baierus in Oryctographia Norica p. 59. Nam &

Steucho

Steucho Eugubino pridem monitum male habere Judæos, quod cum cornibus Moyſen Chriſtiani depingunt. De cornu Regum inſigni Villalpandus T. 2. in Ezechielem parte 2. p. 337. ubi cornu in galea Tryphonis, in numo aureo. Brockhuſius ad Tibullum p. 207. ubi de Baccho, & Frid. Gotthilf Freytag ſingulari diſſ. de Alexandro cornigero, Lipſ. 1715. Ad radicantem ac ſplendentem Moyſis faciem cornua referenda eſſe probavit nuper V. C. Frid. Adolphus Lampe in diſſert. de cornu ſalutis fulgido, inſerta Tomo ſecundo Bibl. hiſtorico-theologicæ Bremenſis p. 680. ſeq.

De rufis quos Moyſi quidam, itemque Davidi tribuunt crinibus, meminit Paulus Chriſtianus Hilſcher commentario ad Pſalmum centeſimum quinquageſimum primum p. 74. ſeq.

Virga Moſis.

Georgius Codinus Origg. CPol. n. 108. ὅτε δὲ ἤχθη εἰς τὴν πόλιν ἡ Μωσέως ἡ ῥάβδος ἐπὶ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἐδέξατο αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖσε πεζός &c. *Cum ſub Conſtantino magno virga Moyſis in urbem afferretur, pedes eam in hoc loco excepit Imperator, & magnam condidit Eccleſiam Deiparæ, ubi eam depoſuit, atque templum S. Æmiliani valde ampliavit. Cæterum poſtea ſacram illam virgam in Palatium transtulit.*

Moy-

Moyſis ſepulchrum.

B. D. Joh. Wolfgangus Iægerus, Theologus & Cancellarius Tubingenſis, Hiſt. Eccleſ. Seculi XVII. T. 2. p. 112.

Anno MDCLV. menſe Octobri, *Maronitæ* quidam Paſtores capras in montibus *Nebo & Abarim* paſcebant, cumque frequenter obſervarent, quaſdam capras duobus tribusque diebus longius à grege exſpaciari & abeſſe, reduces vero pilis admodum ſuaviter odoris eſſe, viſum ſcrutari rem tam miram. Ergo ducibus capris ad præcipitia immanis profunditatis pervenerunt, intra quæ vallem brevi circuitu ſed amœniſſimam invenerunt, in quam difficilimus per rupes terræ motu, ut videbatur, hinc inde convulſas, deſcenſus dabatur. Ibi reperta cavea ſuaviſſimi odoris & in ejus medio ſepulcrum ex vivo ſaxo, literis quibusdam inſcriptum. Ipſi Paſtores cum ſtupore egreſſi, late odorem de ſe ſordidisque cætera veſtimentis ſpargebant, & rei novitate commoti, *Patriarchæ* Maronitarum in monte Libano & Monaſterio S. Mariæ, quod *Kanoben Kadiſcha Mirjam* vocant, habitanti, nomine *Mataxat*, cuncta quæ viderant, quæ repererant, nunciarunt. Fidem faciebat odor inuſitatæ ſuavitatis. Ergo miſſis eo duobus ſacerdotibus, quos inter *Aben-Uſeph* doctrina ac prudentia excellens, monumentum repererunt; cui literis Hebræis inſcriptum, *Moſes, Servus Domini*, Exhilaratus tanti, ut videdatur, mi-

miraculi magnitudine Patriarcha, Baſſam Damaſci *Morat* precibus ſollicitat, ut ſibi cuſtodia reperti ſepulcri committeretur. Sed *Græci & Armenii* & *Franciſcani*, ac denique Judæi, ſe iis opponere, ac ipſi inter ſe diſcordes, pecunia & largitionibus in aula apud *Muftim & Viſirium* certabant de *ſepulcro* ut putabant, Moſis reperto: Præcipuè Judæi contendebant, *ſepulcrum* Moſis ad ſe ſpectare, & nihil glorioſius inter titulos Imperatoris Turcici fore, quam quod ſit *Dominus* trium ſepulchrorum, *Muhammedis* Meccæ, *IEſu Chriſti* Hieroſolymis, & *Moſis* in monte Nebo. Sed *Ieſuitæ* cunctorum conatus ſuis artibus eluſerunt, ac magnis muneribus impetrarunt, ut *ſepulcrum* & ipſe aditus occluderetur, ac ne cuiquam, *ſub pœna mortis*, ad illud accedere liceret. Ita *Morat* Baſſa, miſſis Sangiakis *Ieroſolymæ & Saphettæ*, montes obſtrui ac ſepulcrum claudi juſſit.

Ipſi verò *Ieſuitæ*, inita cum Druſis conſpiratione, corpus Moſis clam auferre ex ſepulcro, & in *Europam* deportare nitebantur, magnam inde Ordini ſuo ſanctitatem & immenſas opes, haud vane promittentes: Jamque ſepulcrum ipſum multo labore aperuerant, cum vacuum illud & ſine ullo *corpore* aut *reliquiis* inveniunt, & dum inter ſe attoniti muſſitant, dum vel totum ſepulcrum, vel quia id fieri non poterat ob molem, partes ejus auferre ſecum deliberant. Res interea prodita Sangiakis *Hieroſolymæ & Saphettæ*, qui cito miſſis ſub *Iaſer* Aga equitibus, in ipſo conatu Jeſuitas male mulctatos oppreſſerunt, & ipſum ſepulcrum ingenti-

gentibus ſaxis, ut impoſterum inacceſſum foret, obſtruxerunt. Magnæ inde in aula Conſtantinopolitana turbæ, & inter eruditos quæſtiones, *quid de hoc ſepulcro Moſis ſtatuendum*? Sed doctus quidam Judæus, *Iecomas Benbad*, Saphettæ habitans, integro libro de hac materia ſcripto, oſtendit, *non Moſis Servi Domini* hoc eſſe ſepulcrum, ſed alterius cujusdam Moſis, qui multis poſterior ſæculis fuerit. Atque ita opinio de reperto ſepulcro Moſis iterum evanuit.

Moſes aſſumtus in cœlum.

Quanquam Joſephus notat Moyſen in libris ſuis ipſummet ſcripſiſſe ſe mortuum Deut. XXXIV. 5. veritum ſcilicet ne eſſent, qui eum ad Deum adſcendiſſe dicerent, γέγραφε δὲ αὐτὸν ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις τεθνεῶτα, δείσας μὴ δι' ὑπερβολὴν τῆς περὶ αὐτὸν ἀρετῆς πρὸς τὸ θεῖον αὐτὸν ἀποχωρῆσαι τολμήσωσιν εἰπεῖν. Tamen apud Judæos traditio fuit Moyſen aſſumtum in cœlum, ut viri docti ad laudatum Devteronomii locum notant ex Targum ſive Paraphraſi Chaldaica in Pſal. LXVIII. 19. *Aſcendiſti in firmamentum, o Moſes Propheta, & captivam duxiſti captivitatem* &c. Et ad Cantic. I. 5. *Moſes Magiſter eorum adſcendit ad firmamentum, & poſuit pacem inter eos & Regem eorum.* Non obſtante ſcilicet morte Moyſis credi hoc potuit, ut patet ex Matth. XVII. 3. Vide etiam Jo. Potteri notas ad Clementem Alex. pag. 412. & de morte Moyſis adde hæc Trebellii Pollionis in vita Clau-

dii

dii cap. 2. *Doctissimi Mathematicorum centum viginti annos homini ad vivendum datos judica neque amplius cuiquam jactitant esse concessum: tiam illud addentes, Moysen solum, DEI (ut Ju rum libri loquuntur) familiarem centum vig quinque annos vixisse. Qui quum quereretur juvenis interiret, responsum ei ab incerto ferunt mine, neminem plus esse victurum.*

Libellos Rabbinicos de vita & morte Mosis, La tine recudendos dedi cum Gilberti Gaulmini tis Hamb. 1714. 8. additis Pseudo-Dorothei a rumque veterum apospasmatiis de vitis Prop tarum & Apostolorum & de LXX. Christi di pulis: Bensira item, & aliorum Orientalium tentiis à Paulo Fagio & Jo. Drusio pridem vulga & Nicephori Callisti Græco Menologio. Al liber de morte Moysis, de quo C. V. Jo. Henric Majus in Catalogo MSS. Hebraicorum Uffen chianorum p. 143. seq.

Singulari etiam dissertatione de morte Mo ad Devteron. XXXIV. commentatus est Rev Jo. Andreas Schmidius, quæ Helmstadii A. 17 prodiit, recusa A. 1710.

Liber, Assumtio Mosis.

Sixtus Senensis libro 2. Bibliothecæ Sanctæ.

Moysis ascensio, Græce ἀνάβασις τοῦ Μωϋ liber est de quo dicitur Judam Apostolum in Catholica Epistola sumsisse testimonium Arc

geli Gabrielis altercantis cum cadavere Moysis. Inscribitur autem, ut opinor, hic liber Ascensio Moysis, quia continet ascensum Moysis de campestribus Moab super montem Nebo, in verticem Phasga contra Jericho; item colloquia Moysis jamjam morituri cum Deo peracta, & ejusdem sepulchrum Angelorum manibus in occulto loco effossum, disceptationem quoque Michaëlis & Diaboli.

Hugo Grotius ad Matthæi XXVII. 7.

Sic Zacharias (*) illud, *increpet te DEUS, o Satan,* sumsit ex antiqua traditione, quæ deinde perscripta est in libro apocrypho, cui titulus ἀνάληψις Μωύσεως.

Psalmus XC. in Moysis ἀποῤῥήτοις.

S. Athanasius in Psalmos T. 1. edit. Celeberrimi Montfauconi parte 2. p. 1162.

Ταύτην, φησὶ, τὴν προσευχὴν ἐν ἀποῤῥήτοις γεγραφότα τὸν Μωυσέα παραδοῦναι, ὅπως ἂν ἔχοιεν οἱ κατὰ καιροὺς εἰδέναι πῶς δεῖ αὐτοὺς ἐξομολογεῖσθαι περιπεσόντας ταῖς συμφοραῖς αἳ γεγόνασιν αὐτοῖς ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου ἀπείθειάν τε καὶ μαιφονίαν γενομένων. *Hanc ait orationem in arcanis descripsisse Moysen, ut qui consequentibus temporibus futuri erant, nossent quomodo oporteret confiteri delapsos in calamitates, quæ in extremis temporibus acci-*

(*) cap. III. vers. 2.

acciderunt, poſtquam Domino inobedientes fuerunt, illumque occiderunt. Eadem leguntur in Catena in Pſalmos T. 2. p. 859.

JOSUA.

Hunc eundem cum Apolline facit, Edmundus Dickinſon Delphis phœnicizantibus c. 3. Cum Hercule alii, de quo ſingularis diſſ. Val. Gotfridi Herclitzii diſſ. Lipſiæ 1706. edita.

Cabbalam ne, ſive legem oralem à Moyſe acceperit & ad poſteros propagaverit, diſputat Nic. Serarius T. 1. in librum Joſuæ pag. 201. ſeq. Et num idem ſit auctor capitis poſtremi Devteronomii, p. 209.

De precatione *Alenu* præter ſcriptores T. 1. p. 873. à me laudatos conferri poterunt Jo. Wulferus ad Codicem Talmudicum Shekalim p. 39. ſeq. Guil. Henricus Vorſtius ad Davidem Ganz p. 269. Jo. Jacobus Schudt ὁ μακαρίτης Jüdiſcher Denck-Würdigkeiten T. 2. p. 252. ſeq. & T. 3. p. 198. Jo. Henricus Majus in Catalogo MSS. Hebraicorum Uffenbachianorum pag. 65. ſeq. & Ex-Judæi Chriſtophorus Wallich in der Mayeriſchen Synagoga p. 49. ſeq. & Dietericus Schwabe im Jüdiſchen Deck-Mantel lib. 2. c. 14. p. 68. ſeq.

De *numis* Joſuæ & Mardochai, ſæpius laudatus mihi Paulus Chriſtianus Hilſcherus commentario ad Pſalm. centeſimum quinquageſimum primum pag. 46.

Epiſtola Regis Perſarum & Medorum ad Joſuam, cum

cum aliis fabellis ex Abraami Zachut libro Juchasin, & R. Gedaliæ Catena traditionis refertur à Jo. Eusebio Nierembergio de origine S. Scripturæ lib. 1. c. 16. *Vide etiam Nic. Serarium ad Josuam* T. 2. *pag.* 474. *seq.* & *Jo. Buxtorfii nepotis catalecta c.* 274.

Dixit Samuel Scholem: Inueni, & vidi in libro Chronicorum Cuthæorum, seu Samaritanorum narrationem, quam in quodam Judæorum Midras, seu explicatione viderunt ipsi. Ea est ejusmodi: Cum subegisset Israelis terram Josue, & unum ac triginta Reges occidisset, accidit, ut ex istis uni cuidam Regi esset filius Rex minoris Armeniæ, qui Schobach nominabatur. Et hic stetit, Regesque Persarum, ac Medorum congregavit, numero 45. Acceperunt autem hi secum Japheth gigantem, seu robustissimum illum, qui contra multos hastam solitus erat vibrare; simulque arenæ, quæ est in littore maris, instar, exercitum collegerunt, & *epistolam ad Josue* miserunt: Ejus hoc exemplum est: Ab eximia, & fortunata congre-" gatione Persarum, ac Medorum Reges tibi, ô Jo-" sue, fili Nun, salutem. Tu lupus es vespertinus." Cognovimus quæ in propinquos nostros fecisti," quos in palatiorum nostrorum vastationibus ma-" ctasti, & nulli pepercisti, a puero ad senem: Patres" occidisti gladio, omnesque famosas eorum urbes." Et idcirco audi hoc, & cognosce, nos ab hoc die" ad tricesimum ad te peruenturos, obtenturos etiam" te in hæreditatis tuæ finibus, in monte Ephraim." Sumus nos quadragintaquinque Reges fortes: &" nostrum cuilibet sexaginta millia fortium, qui ad"

 jacula,

"jacula, & armis instructi omnes, tenentes gladium, "reique periti bellicæ. In auxilio etiam nostro est "Japheth gigas, (*cujus antea meminimus.*) Eapro- "pter paratus esto: paraque tibi arma & ne dicas, "faciam postea, quia contra te venimus cito, cito. Tradiderunt autem illi hasce literas nuncio cui- dam prudenti ac sapienti, qui abiit, & invenit Jo- sue sedentem in solio suo Regio; circa ipsum ve- ro totum stantem populum. Et jussit Josue suum in conspectum illum adduci nuncium: ad quem tamen non attendit, quoad dijudicandis Israelita- rum negotiis finem imposuisset. Tum vero scri- ptum illud è nuncii manu accepit, ipsumque in Dei domo legit in jejunio, fletu, ac planctu, & sua in domo reseruavit, donec festus Pentecostes dies, qui tunc erat proximus, præteriisset. Noluit enim eo tempore molestiæ populo quidquam creare: sed ut dicebam, illas apud se literas interea custo- divit: & cum Pentecostes elapsum fuit festum, universi cœtum coëgit populi: eoque audiente, literas illas perlegit, & dixit: Ecce quot pugnas pugnavi ego hactenus? Et quot devici Reges? Nihil tamen ii me conturbarunt. Nunc tamen isto in casu pavor me ac tremor invadit. Ea cum audissent viri illi, & dolore affecti essent, vacilla- runt omnium renes, collisa sunt aliis alia genua: dejecerunt in terram capita, & Josue dixerunt: Quemadmodum Moysem audivimus, sic & te audiemus. O Princeps, volumen accipe, digi- tum mitte, & scribe eo modo, ac stylo, quo so- lent homines, iisque, qui oderunt nos, responde,

impro

improbis nimirum, contumacibusque verbis, quæ dura, ſeu velut abſinthium amara ſunt. Reſpondit iis Joſue; Conſiſtite,& curabo audiatis literarum, quas ad illos concinnavi, formulam: & ſi vobis recta videtur, mittam illis. Et dixit omnis populus: Aperi os tuum, & illuſtria fiant verba tua. Tum legit, ac dixit:

In Nomine DEI Iſrael, qui fortes ſuperbos in-" firmat, impios contumaces morte afficit, pecca-" tores nocentes conſociatos diſſipat, diſſipatos" juſtos & ſanctos conſociat, ipſe Deus Deorum,&" Dominus Dominorum, Deus Abraham, Iſaac, &" Jacob: Dominus vir pugnator. A me Joſue ſer-" mo Dei, & ab Eccleſia ſancta, electa, & beato" cœtu Iſraelis, filiorum Abrahæ, Iſaac,& Jacob,po-" pulo nocenti, cœtui exitiali eorum, qui colunt ſi-" mulachra, & adorant varia, ſalus nulla; Dixit" Deus: Scitote quia male feciſtis, quia excitaſtis" leonem dormientem, & exſuſcitaſtis leonem." Nam cruentabitur, ſeu rubefiet ad dandum gla-" dium in manum eorum: Ego, ego evigilavi in ju-" ſtitia ad referendam in caput veſtrum mercedem" veſtram. Et quid vobis ut veniatis in locum ſan-" ctum? Et venietis vos,atque terram noſtram con-" taminabitis? Parate vos ipſos, & ne egrediamini è" loco veſtro, quia una dierum hebdomada veniam" ego ad vos, & interimam fortes, & peribit à vo-" bis fuga. Ecce vos gloriamini, vos eſſe Reges 45." & cum veſtrum quolibet ſexaginta eſſe millia for-" tium. At non gloriabor ego nobiſcum eſſe Re-" ges terræ, ſed Angelos Excelſi, quorum unus So-"

"domam evertit, & Gomorrham; unus diluvium "induxit; unus terram divisit in 70. Populos, & po"pulus, qui mecum est, 600000. fortium robore, "iique transierunt mare, atque aridam: & ante ipsos "præivit Deus noctu & interdiu in columna nubis, "& columna ignis, ex iisque electi duodecies mille "interemerunt quinque Reges Madian, & Baalam "filium Behor occiderunt, omnesque masculos, & "non factus ex iis reliquus quisquam. Sacerdos "autem quidam nomine Phinees, cum sonoras "in manu tubas habet iisque clangit, confestim "hostes nostros omnes cogit ruere. Annon "audistis de Pharaone, omnique ipsius multitu"dine? infixi sunt in mare, & nos velut in arida "transiimus. An vobis non nunciatum quid Ama"lecho, ejusque populo fecerimus? An non vidi"stis, quæ Seoni, & Hogo duobus Amorrhæorum "Regibus intulerimus? Et si vobiscum est Japheth "ille robustus, nobiscum est robustorum robustis"simus Excelsus super omnem excelsum. Et audierunt filii Israel verba hæc, & steterunt in statione sua: dimisitque Josue nuncium illum in terram suam. Is vero venit ad eos, à quibus missus fuerat, iisque retulit, quod viderat: Populi scilicet ordinem & descriptionem staturæ Josuæ, quæ fuit cubitorum quinque: & quemadmodum is indutus hyacintho, & purpura, haberet in capite coronam Regiam, in qua Dei nomen inscriptum esset. Ista illi cum audiissent, ciciderunt in terram, & dixerunt: Quid est hoc, quod fecimus nos? Circumdedimus nobis ipsis omne malum hoc.

Tubas

Tubas Hierichuntinas, quibus uti juſſit Joſua, Juſtiniani Imp. ætate adhuc ſuperſtites jactat Georgius Codinus in Originibus CPol. n. 145.

Georg. Henr. Sappuhnius in Commentatione Philologica ad Punica Plauti, Lipſ. 1713. 8. *p.* 11. ſeq.

Alterum eſt, quod famoſas illas Tingitanas columnas, in quarum inſcriptione Phœnices, profugi Chananæi appellantur, qui fugerunt à facie Joſuæ, nobis obtrudunt, Procopii, Strabonis, Suidæ, Ptolemæi & Leonis Africani teſtimoniis innixi. Verum licet ea non nova fama ſit de fuga Chananæorum, cùm & in Judæorum libris ejus mentio fiat, ut apud Aben Eſram ad Geneſ. XXXVI. 20. *Audivimus ex ore* גרולים *Magnatum, quod* ארץ אלמנייא *Germani ſint Chananæi, qui fugerant a faciebus Iſraëlitarum, qui terram ſanctam occuparunt.* Et apud David Kamium in eundem locum: *Traditione accepimus quod* בני ארון אלמניא *Germani ſint Chananæi, eo enim tempore quo fugerunt à faciebus Joſuæ, venerunt in Alemanniam &* אשקלניא *Aſcaloniam* (*Slavoniam* ſcribendum fuiſſe conjicio) *quæ ſunt regiones Aſcenas.* Cui accedit traditio Talmudis Hieroſolymitani, ad quem Maimonides provocat Hilch. Mel. c. 6. §. 5. *Quod etiam declaratur in Talmud Hieroſolymitano Capite VI. Maſſechet* שבועות *de juramentis: Dixit Samuel Nachmanides: tres προϛαγὰς* פרוסטגיות (de qua voce videatur Cohen de Lara) *miſit Joſua in terras ſeptem Gentium. Prima argumentum fuit: qui fugere vult, fugiat. Secunda: qui pacem vult, dedat ſe. Tertia: qui bel-*

lum mavult, paret bellum. Gergesæi fidem Judaicam amplexi sunt (ſcilicet ut Coſarli cum Rege ſuo, de quo alio tempore dicendi locus erit) *& fugerunt in Africam* (Eſaiæ XXXVI. 17.) terram terræ ipſorum ſimillimam. Inculcat hoc inſuper Bechai ex libro Siphre, & ejus hamaxarius, auctor libri Zenorenna fol. 120. 2. nec non Euſebius Chron. qui dubio procul aliquid inaudivit de fabuloſa columnarum Tingitanarum inſcriptione. Ea enim omnium animos ita occupaverat, ut R. Salomo Iarhhi in Peruſch ad Geneſ. C. I. 1. non dubitaverit vocabulum Græcum ληςȣ̃ quod in dicta inſcriptione Joſuæ, Duci populi Iſrëlitici non ſine inſigni injuria tribuitur, præter morem Gentis, ſuæ explicationi inſerere. *Dixit Magiſter Jizchac: Non erat neceſſe ordiri Legem niſi a præcepto Novilunii*, Exod. XII. 2. *Quare igitur à Bereſit Principium eſt? Hoc factum eſt propter præſtantiam operum DEI, ut indicaret populo, terras Gentium ipſis Iſraëlitis deberi hereditatis loco, ut, ſi populi dicturi ſunt,* לסטים אתם *vos eſtis prædones* (liſtim, λῃςαὶ) שכבשתם ארצות *qui latrocinati eſtis terras Gentium, Iſraëlitæ dicere posſint: ipſe creavit terram, & eam Gentibus ademtam nobis pro lubitu attribuit.* Eas tamen opiniones rejicimns ideo, quia nemini Chananæorum fuga evadere integrum fuit, cum exciſioni deſtinati eſſent, nec conſtans ea apud Scriptores fama eſt, & denique à moribus illarum Gentium alieniſſimum videtur, propriam turpitudinem monumento ad omnium ſæculorum memoriam duraturo confiteri &c.

Tho.

Tho. Hyde notis ad itinera Mundi, auctore Abrahamo Peritzol p. 45.

Oræ maritimæ in Africa incolæ Carthaginensibus antiquiores erant Cananitæ, ſeu illius terræ Mercatores à Joſua expulſi. Sacra enim Scriptura non dicit Joſuam eos interfeciſſe, eos autem à facie ejus fugiſſe. Et quorſum fugerent mercatores rei nauticæ periti niſi per mare ut bona ſua ſecum portarent, & per contrariam plagam, cum Joſua eos per terram invaderet. Ad Procopii ſententiam corroborandam facit quod D. Auguſtinus Epiſtola ad Romanos inchoata *interrogati* inquit, *ruſtici noſtri quid ſint? Punice reſpondent, Chanani* i. e. Cananæi.

Idem Hydeus p. 23. inſcriptionem Procopio (ut T. 1. p. 891. notavi) memoratam putat conceptam fuiſſe ſic:

אנחנו בורחים
מפני יהושע
הגוזל בן נון

Antonii van Dale argumentis, quibus fidem Procopii narrationi conatur detrahere, minime permoveri ſe profeſſus eſt nuper vir eruditiſſ. Ericus Benzelius in notitia litteraria p. 5. neque me vel illius vel Sappuhnii, eruditi viri, permotum profiteor.

Duodecim lapides [*] à Joſua poſiti, adhuc ſu-

[*] Ejusmodi lapidem ſive ςήλην in monumentum po-

perstites incerta fide ferebantur tempore Abbatis Hagioduli, apud Joannem Moschum in prato spirituali capite undecimo. T. 2. auctarii Bibl. Patrum Ducæani p. 1062.

Liber coronamentorum (apicum in litteris שעטנז גץ) quem *Eli* sacerdos attulit ex duodecim lapidibus, quos Josua erexit in Gilgal, memoratur in Buxtorfii Lexico Talmudico p. 2562. & Rev. Wolfii nostri Bibl. Hebraica Tom. 1. p. 97.

Sortes Apostolorum & Prophetarum.

Liber superstitiosus memoratur à Petro Blæsensi de præstigiis fortunæ Tom. 24. Bibl. Patrum, edit. Lugd. p. 1268.

SAMUEL Propheta.

Reliquias ejus CPolin allatas tempore Arcadii Imp. narrat Theodorus Lector lib. 2. Hist. Eccles. p. 568.

Cornu olei, quo inunxit Samuel Reges Israëlis, jactatum CPoli in monasterio μυροκεράτου, ita enim

fuisse fertur Alexander Magnus apud Svidam in Βραχμᾶνες, cui inscriptum: ἐγὼ μέγας Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς ἔφθασα μέχρι τούτου. *Ego magnus Alexander Rex hucusque perveni.*

nim legendum in Codini Originibus CPolitanis n. 128. pro μυελοκεράτου.

Prophetarum Ætas.

ad T. 1. p. 896.

Georgius Cedrenus p. 86. Hist.

Ἐπὶ μὲν Σαοὺλ προφῆται ἦσαν Δαβὶδ καὶ Σαμουήλ. ἐπὶ δὲ Δαβὶδ αὐτὸς ὁ Δαβὶδ, Γὰδ, Νάθαν, Ἀσάφ. ἐπὶ Σολομῶντος καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ἀχίας ὁ Σιλωνίτης, Σαμαίας ὁ Ἀδῶν. ἐπὶ δὲ Ἰωσάφατ καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Μιχαίας, Ἡλίας, Ἐλισσαῖος, Ἀβδίου, Ἰηοῦ, Ὀζιήλ, Ἐλεάζαρ, Ἀζαρίας. ἐπὶ δὲ Ἐζεκίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ὠσηὲ, Ἀμὼς, Ἡσαίας, Ἰωνᾶς. ἐπὶ δὲ Ἰωσίου καὶ τῶν μετ' αὐτὸν, Ἱερεμίας, Σοφονίας, Ὀλδὰ, Βαροὺχ. ἐπὶ Σεδεκίου, Ἱερεμίας, Ἀμβακούμ. Μετὰ δὲ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐπὶ Ἰησοῦ, Ἀγγαῖος καὶ Ζαχαρίας. Δανιὴλ καὶ Ἰεζεκιὴλ ἐν τῇ αἰχ-

Prophetæ fuerunt Sauli tempore Samuel & David. Davidis, ipse, & Gad, Nathan, Assaph. Solomonis & successorum, Achias Silonites, Semæas Adonis. Tempore Josaphati, & qui post eum regnarunt, fuere Michæas, Elias, Elisæus, Abdias, Jeu, Oziel, Eleazar, Azarias. Ezechia regnante ac deinceps, Oseas, Amosus, Esaias, Jonas. Josiæ ætate ac post, Jeremias, Sophonias, Olda, [*] Baruchus. Sedeciæ regno Jeremias, Abacucus. Post captivitatem sub Jesu, Aggæus & Zacharias. Daniel, Ezechiel.

μαλω-

[*] De Holda, vide Acta Sanctor. T. 1. April. 10. p. 858.

μαλωσία ἐν Βαβυλῶνι προεφήτευσαν. que in ipſa captivitate, Babylone vaticinati ſunt.

DAVID Propheta & Rex.

Nomen rectius ſcribitur Δαυὶδ, quam Δαβίδ, atque in vetuſtioribus Codicibus Græcis vel δὰδ, plerumque vel Δαυὶδ exſtat, recte, utpote ex דוד ſive ut plenius in paralipomenis legitur דויד quod interpretantur δυνατὸς χειρὶ vel ἱκανὸς χειρὶ *manu fortis*, ita Olympiodorus in c. 1. Eccleſiaſtæ, Heſychius MS. in Pſalmos, Gallus Confeſſor p.18. ut alios Suicero laudatos omittam. Sunt etiam quibus *viſu deſiderabilis* exponitur. Ita S. Auguſtinus XXII. 87. contra Fauſtum, & Rufinus in Pſalmum 2.

De vita & rebus Davîdis, ſive ut Sedulius Dâvidis, conſulendi:

Jac. Altingius T. V. Opp. p. 362.

Jo. Biſſelius decade tertia illuſtrium virorum.

Joh. Bochius in vita Davidis obſervationibus ad Pſalmos adjuncta.

Abrahami Cowley Davideis, libris IV. Anglico carmine, cum notis.

Hiſtoire de David par Mr. l'Abbé *Choiſi*.

Hieron. Drexelius in Davide Rege, T. 2. Opp.

C. F. Feuerlein & *Gabriel Groddeckius* in dissertationibus Apologeticis pro Davide contra Dictionarium Historico-Criticum *Petri Bælii*, & *Christiani Thomasii* Tom. III. der Historie der Weisheit und Thorheit.

David, poëme heroique, par *Mr. Desfargues*, 12.

Jo. Masson Tom. I. & II. Hist. Criticæ Reip. literar. Gallice editæ.

Georgii Serpilii Leben der Biblischen Scribenten, parte IX.

Petrus Simon & *Augustinus Calmet* in Dictionariis Biblicis Gallice editis.

Jo. Hieron. Sopranis Davides commentario illustratus.

Otto Vietor in vita Davidis Germanice edita, cujus primum Volumen prodiit in 4.

Unschuldige Nachrichten, A. 1703. pag. 133. seq.

S. Damasi & *S. Hieronymi* versus in Davidem T. 27. Bibl. Patrum Lugd. p. 88.

Josua Barnesii Davideis inedita.

DAVID,

DAVID, dum furorem ſimulat, ſcribens neſcio quid in oſtio domus Achis.

Jo. Saubertus in palæſtra diſquiſitionum pag. 182.

De fugitivi & periclitantis Davidis aſtutia refert inter alia Scriptura 1. Sam. XXI. 13. ויתו על דלתות השער quod LXX. male reddidere: καὶ ἐπιπτεν ἐπὶ τῆς θύρας τῆς πύλης. Siquidem verbum תוה ſignificatum habet *ſignandi & ſcribendi*, docente Kimchi in Michlol part. 2. fol. 241. col. 556. R. Mardochai Nathan in Concordantiis explicat גבול או סימן *definire, deſignare*. Marinus, Reuchlinus, Avenarius, Buxtorfius Omnes radicem iſtam vertunt: *ſcripſit, notavit, ſignavit, lineavit* &c. ut ſenſus ſit, Davidem non cecidiſſe, ſed ſtulta opera egiſſe, quale eſt ſcribere ad oſtium domus, pinxiſſe eum ſtultorum more mirabiles & ridiculas figuras in valvis. תוה enim nuſpiam ſignificat cadere, prolabi. Chaldæus rectiſſime vertit: ויתו על רשי הרעא. R. Dav. Kimchi in gloſſa ויתו על דלתות השער Vaitau *ſuper oſtia portæ*] שהיה כותב בדלתו השער או משרט שריטות *Nimirum ſcripſit ſuper valvas januæ, aut incidit ſculpturas*. fol. 319. col. 1. Ita etiam Sal. Jarchi, Levi ben Gerſon, auctor Lakach Tof, aliique Rabbini. Arias Montanus

tanus & Xantes Pagninus: *Et designabat super fores portæ.* Munsterus: *scribebatque super ostia portæ.* Vetus versio Germ. Tigur. und kratzet mit den Nägeln an der Thür an dem Thor. Piscator. und mahlete an die Thür des Thors. Versio Belgica juxta Synodum Dordracenam emendata, paullo aliter: *ende hy bekrabbelde de deuren der poorte.* Latinum interpretem primum vertisse: *& pingebat in ostia portæ*, docet Munsterus. Postea illud *pingebat* mutatum fuit in *impingebat*, compositum verbum, ut hodienum legere est apud Vulgatum. Id cum ambiguum sit, & modo significet *scribere, pingere*, modo *allidere*, decepit aliquot interpretes, neglecto fonte Vulgatum secutos, & manifesto lapso transferentes: und er stieß sich an der Thür im Thor. Sunt tamen hanc quoque versionem cum Fonte qui nituntur conciliare.

Scutum Davidis & Numi.

Iconem scuti Davidici duplicem diversam ab ea, quam T. I. p. 1007. exhibere me memini, dedit Jac. Wolfius in scrutatore amuletorum tabula quinta. De eodem atque aliis Judæorum amuletis Kircherus T. 2. Oedipi parte 2. p. 445. sq. Bartoloccius T. 3. Bibl. Rabbinicæ pag. 251. seq. Gustavus Peringer dissert. de amuletis Judæorum, Upsal. 1685. 8. Jo. Jacobus Schudt in Jüdischen Merckwürdigkeiten T. 2. p. 75. seq. & lib. 6. p. 19. Jo.

Jo. Saubertus in palæſtra diſſ. p. 64. & in operibus poſtumis p. 257. Jo. Wulferus in theriaca p. 74. Wagenſeilius de hydraſpide p. 16. D. Jo. Benedictus Carpzovius ad Schickardi jus regium Hebræor. p. 78. D. Joh. Diecmannus in ſcriptis junctim editis Germanice p. 314. Paulus Chriſtianus Hilſcherus ad Pſalmum 151. p. 28. Jo. Henricus Majus in Catalogo MSS. Hebraicor. Uffenbachianorum p. 180. ubi de libro *ſcutum Davidis*, & p. 371. nec non p. 339. ubi de amuleto compoſito ex Pſalmo XC. atque XCI.

De numis Davidis præter ſcriptores T. 1. p. 1014. memoratos conferri poterunt laudatus Hilſcherus p. 46. ſeq. Rev. Georgius Serpilius parte nona operis de Biblicis ſcriptoribus, editi Germanice, p. 341. ſeq. & Celeberr. Jacobus Baſnage in Hiſtoria Judæorum, Gallice vulgata lib. IV. c. 17. T. 3. p. 252. ſeq. Tantum notare juvat in numis Samaritanis, in quibus litteræ *ſchin* & *daleth* obviæ ſunt, illas non ſignificare ſiclum Davidis, ſed annum quartum Simeonis, principis Maccabæorum. Vide Rich. Simonis novam Bibliothecam ſelectam, itidem vulgatam Gallice T. 2. p. 134.

EPISTOLA

EPISTOLA BARUCHO

TRIBUTA APUD SYROS,

ET DIVERSA AB LIBRO, QUI SUB EJUS FERTUR NOMINE,

ET AB

EPISTOLA JEREMIÆ

PROPHETÆ SUPPOSITA, QUÆ EIDEM LIBRO SUBJICI SOLET.

PETRUS DANIEL HUETIUS

Demonstrat. Evangel. Proposit. IV. edit. Lipsiens. pag. 450.

*Fertur & inter Syros, * ut dixi, Epistola Baruchi, quam omnino suppositam dicas. Ita vero de futuro judicio, & futuræ vitæ pœnis ac cruciatibus disserit, ut Christiani hominis fœtum esse omnino existimem; alicujus fortasse ex his Monachis, qui Syriæ deserta primis Ecclesiæ temporibus magno numero incoluerunt. Nugatoria sunt quæ de Angelis narrat, a Deo missis ad convellendas Hierosolymitanas arces ac mœnia, & abscondenda Templi vasa, ne hæc polluerent hostes, & a se fuisse destructa illa gloriarentur. Scripta fingitur ad novem tribus ac dimidiam, trans Euphratem deportatas, ne hanc Israeliticæ gentis partem neglexisse videretur Baruchus, qui alios a Nabuchodonosore Babylonem adductos, & reliquias populi in Judæa manentes alloquiis & adhortationibus suis, altero Libro descriptis, ad pietatem & pœnitentiam erexerat. Scripta fingitur post Hyerosolymitanum excidium, quod post eamdem calamitatem Baruchi liber fuerit compositus. Quo quidem argumeuto colligitur pro certo habitum fuisse*

* Exstat edita in Polyglottis Parisiensibus & Londinensibus, unde eam desumsi.

fuisse priscis temporibus, Prophetiam BARUCHI *editam fuisse, non solum post abductum Jechoniam, quod volunt quidam, sed etiam post Sedecianam cladem. Capite secundo hujus Epistolæ scripta hæc leguntur:* In hunc etiam modum scripsi fratribus nostris Babylonem, & ipsis quoq; hæc eadem contestor. *Quibus ipsum* BARUCHI *vaticiniorum librum notatum esse credi potest: quod tamen non est ita; nam Syri supposititiam hanc Epistolam, primam Epistolam appellant; Librum vero vaticiniorum Baruchi, secundam Epistolam: nempe quod prior illa non multo post* HIEROSYMÆ *direptionem fingatur scripta, cum e Palæstina nondum excessisset Baruchus; vaticinia vero, toto ab ea clade quinquennio. Præterea vaticiniorum Liber, Epistola non est ad Jechoniam missa, sed Liber ipsi, aliisque exulibus Babylone prælectus.*

EPISTOLA PRIMA
BARUCHI
SCRIBÆ.

CAPUT I.

ATque hi sunt sermones quos misit Baruch filius Neriæ ad novem tribus ac dimidiam quæ erant trans fluvium Euphratem: & hæc scripta erant in ea *Epistola*. Sic dicit Baruch Neriæ filius; Fratribus captivis misericordiam & pacem. Memor, fratres mei, dilectionis ejus qui creavit nos, quâ nos antea dilexit, nec unquam

 nos

nos odit, licet nos castigaverit; & vere cognoscens quod ecce colligati sumus omnes duodecim tribus eodem vinculo, utpote ab uno eodemque patre geniti: Ideo magis studui relinquere vobis verba hujus epistolæ antequam morerer, tum ut consolationem percipiatis in malis quæ vobis acciderunt, tum etiam ut doleatis de malo quod contigit fratribus vestris, tum demum ut justificetis judicium ejus qui sententiam captivitatis in vos tulit: (minus enim est quod passi estis quam quod fecistis:) ut postremis temporibus inveniamini digni majoribus vestris. Si nimirum animo censeatis hæc, voc in bonum vestrum nunc esse passos, ne postremo judicaremini & suppliciis deputaremini; tunc recipietis spem æternam: si præsertim auferatis è corde vestro errorem vanum propter quem hinc demigrastis. Si enim hæc ita feceritis, semper recordabitur vestri is qui singulis temporibus causa nostri pollicitus est iis qui præstantiores nobis erant, se non in perpetuum obliturum nostri aut derelicturum nos, sed multa clementia denuo collecturum eos qui dispersi sunt. Itaque fratres mei, sciendum vobis est primum quid acciderit Sioni: quod scilicet ascenderit contra nos Nebuchadnosar rex Babylonis. (Nam quia peccavimus in eum qui fecit nos, neque servavimus præcepta quæ mandaverat nobis; etiam nobis accidit quod contigit vobis ac multo quidem magis cruciat nos casus noster.) Jam inquam fratres mei, notum facio vobis qvum obsedissent hostes urbem, missos fuisse angelos Altissimi,

destru-

destruxisse arces mœnium fortissimorum, & e-
vertisse angulos munitissimos illos ferreos qui e-
velli non poterant. Veruntamen vasa quædam
vasorum sanctuarii absconderunt, ne compre-
henderentur ab hostibus: & qvum hæc fecissent,
tunc tradiderunt hostibus mœnia jam eversa, do-
mum direptam, templum succensum, & popu-
lum devictum ubi traditus fuisset: Ne gloria-
rentur inimici ac dicerent, Tanto robore excel-
luimus, ut vel ipsam domum Altissimi bello de-
struxerimus. Præterea fratres vestros vinctos
abduxerunt Babylonem, ibique collocarunt;
adeoque remansimus hic admodum pauci. Hic
est dolor quem scribo vobis: nam optime novi
quod magnam afferebat vobis consolationem ha-
bitatio Sionis. Quo certiores eratis eam esse fœ-
licem, tanto quidem major fuit dolor quo affecti
estis quod ab ea recesseritis. Verum quoad con-
solationem, audite verbum: Equidem lugenti
mihi Sionem, & misericordiam petenti ab Altis-
simo, ac dicenti; Quousque tandem hæc per-
durabunt nobis, & incunctanter advenient no-
bis mala ista quæ fecit Potentissimus secundum
misericordiam suam, & Altissimus pro magni-
tudine clementiæ suæ? revelavit mihi verbum ut
consolarer, & ostendit mihi visiones ut amplius
non dolerem, notum fecit mihi secretum tem-
porum, & momentorum adventum indicavit mi-
hi. Propterea fratres mei, scribo vobis, ut con-
solemini à multitudine mœroris vestri. Nove-

 ritis

ritis autem omnino ulturum nos factorem nostrum à cunctis hostibus nostris eodem prorsus modo quo fecerunt nobis; item valde propinqvum esse finem quem facturus est Altissimus, & miserationes ejus ut veniant; neque procul distare terminum judicii ejus. Ecce quidem videmus jam multitudinem prosperitatis gentium, licet ipsæ impie agant; sed vapori similes sunt. Intuemur multitudinem ditionis earum, quamvis eæ perverse se gerant; sed guttulæ similes erunt. Videmus etiam firmitatem roboris earum, licet ipsæ Potentissimo resistant omni momento; verum quasi sputum reputabuntur. Contemplamur gloriam magnitudinis earum, qvum ipsæ non servent præcepta Altissimi; at sicut fumus elabentur. Mente concipimus nitorem vitæ earum, quanvis ipsæ turpiter se gerant; sed velut herba flaccida arescent. Consideramus immanitatem crudelitatis earum, qvum eæ finis nequaquam recordentur; at quasi fluctus labentes conterentur. Animo pervolvimus pulchritudinem potentiæ earum, licet ipsæ negent gratiam largitoris; verum tanquam nubes prætervolans elabentur. Nam Altissimus velocissime accelerabit tempora sua, & quamprimum adducet momenta sua, ac plane judicabit eos qui sunt in orbe suo: omnia veritate examinabit per quascunque actiones earum occultas, & exacte pervestigabit cogitationes arcanas, & quicquid in penetralibus omnium homnis membrorum reconditum est, & in apertum coram omnibus hominibus cum objurgatio-

gatione prodet. Quapropter ne adjiciatis animum ad ullam iſtarum rerum præſentium, ſed potius patienter agamus; quoniam adveniet quod promiſſum eſt nobis. Ne ſpectemus modo gentium voluptates, ſed memores ſimus eorum quæ ad finem promiſſa ſunt nobis. Nam illico tranſituri ſunr termini temporum ac momentorum una cum omnibus iis quæ continentur in eis, in fine vero ſeculi tunc oſtendet potentiam ſuam magnam moderator ipſius, qvum omnia ad judicium venerint. Vos itaque parate corda veſtra ad ea quæ jamdudum credidiſtis, ne utroque ſeculo concludamini; hic captivi, ibi cruciandi.

CAPUT II.

Quod enim modo præſens eſt, aut quod præteriit, aut quod venturum eſt in his omnibus, neque malum eſt abſolute malum, neque bonum perfecte bonum: Siquidem ſanitates omnes præſentes in morbum vertuntur, fortitudo quæque præſens vertitur in imbellicitatem, omnis potentia præſens vertitur in anxietatem, omnis vigor juventutis vertitur in ſenectutem & interitum, omnis pulchritudo decoris præſentis mutatur, flacceſcit & fit exoſa, omne dominium ſuperbum præſens vertitur in abjectionem & in pudorem ſilentii, omnis ſplendor & faſtus præſens vertitur in ruinam defectus, omnis voluptas & jucunditas præſens vertitur in vermem & cor-

& corruptionem, omnis rumor gloriæ præſentis vertitur in pulverem & ſilentium, omnis poſſeſſio divitiarum præſens revertitur ad ſolam foveam, omnes rapinæ aviditatis præſentes vertentur in mortem invitam, omnis concupiſcentia paſſionis vertetur in judicium tormenti, omnis fraus & aſtus præſens vertetur in objurgationem veritatis, omnis dulcedo unguentorum præſens vertetur in judicium & condemnationem, omnis amor falſitaits vertetur in probrum per veritatem. Cum hæc omnia nunc fiant, putatne aliquis ea non eſſe ulciſcenda? Uno denique verbo, omnia ad veritatem ventura ſunt. Ego igitur ecce ſignificavi vobis dum vivo; dixi enim quod virtutes addiſceretis. Nam præcepit mihi Potentisſimus ut hortarer vos & proponerem vobis tantillum ex præcepto judicii ejus, antequam morerer. Mementote quod aliquando conteſtando conteſtatus eſt in vos Moſes cœlum ac terram, * dicens; Si legem transgreſſi fueritis, diſpergemini; ſin autem ſervaveritis eam, cuſtodiemini. Sed & alia prædixit vobis, quæ quoniam dum ſimul eſſetis duodecim tribus in deſerto, poſt obitum ejus rejeciſtis à vobis; iccirco evenerunt vobis ea quæ prædicta fuerant. Nam Moſes quidem prædixerat vobis antequam acciderent vobis, & en acciderunt vobis; dereliquiſtis enim legem. Ego etiam ecce dico vobis poſtquam paſſi eſtis; quod ſi obtemperaveritis iis quæ dicta ſunt vobis, accipietis a Potentiſſimo quicquid repoſitum & reſervatum eſt vobis.

* Deut. XXX, 19.

Sit

Sit autem hæc epiſtola inter me & vos teſtimonio quod eritis memores mandatorum Potentiſſimi; ut mihi quoque ſit excuſatio coram illo qui me miſit. Memores etiam eſtote legis, Sionis, terræ ſanctæ, & fratrum veſtrorum; Et fœderis majorum veſtrorum, ſolennitatum atque ſabbathorum ne obliviſcamini. Tradite hanc epiſtolam cum traditione legis filiis veſtris poſt vos, quemadmodum vobis etiam tradiderunt patres veſtri. Et jugiter omni tempore precamini, & orate diligenter ex toto animo veſtro, ut placetur vobis Potentiſſimus, & non adſcribat *vobis* multitudinem peccatorum veſtrorum, ſed recordetur rectitudinis majorum veſtrorum: nam niſi pro multitudine miſerationum ſuarum judicet nos, væ nobis omnibus genitis. Præterea ſciendum vobis eſt, quod priſcis temporibus & ævis antiquis, majores illi noſtri habebant adjutores, *nempe* juſtos & prophetas ſanctos: quin etiam qvum in terra noſtra eſſemus, adjuvabant nos cum peccaremus, & deprecabantur pro nobis eum qui fecit nos, (quippe qui freti eſſent operibus ſuis,) & Potentiſſimus audiebat orationem eorum, & miſerebatur noſtri. Nunc autem juſti ablati ſunt, & prophetæ occubuerunt, nos etiam è terra noſtra exivimus, & Sion ablata eſt à nobis, & nihil jam reſtat nobis præter Potentiſſimum & legem ipſius. Quod ſi dirigamus & diſponamus corda noſtra, recuperabimus omnia quæ amiſimus, imo multo multisque modis præſtantiora iis quæ amiſimus: quæ enim amiſimus, corruptioni erant

obnoxia; quæ vero accepturi ſumus, incorruptibilia ſunt. In hunc etiam modum ſcripſi fratribus noſtris Babylonem, & ipſis quoque hæc eadem conteſtor. Sint autem ſemper ob oculos veſtros hæc omnia quæ prædicta ſunt, quoniam adhuc in ſpiritu (i. *animati*) ſumus & poteſtate libertatis noſtræ. Inſuper etiam Altiſſimus patienter hic agit nobiscum, notum fecit nobis quæ futura ſunt, neque abſcondit à nobis quæ ſunt eventura. Priusquam ergo judex exigat quod ſuum eſt, & veritas quod ſibi debetur, paremus animum noſtrum ut accipiamus, non ut accipiamur; & ut ſuperemus, non ut erubeſcamus; ut requieſcamus cum majoribus noſtris, non ut cruciemur cum hoſtibus noſtris. Juventus enim mundi præteriit, & vigor creaturæ jamdudum deſiit, & ſpatium temporum perbreve eſt, imo tranſierunt: proxima eſt amphora puteo, & navis portui, curſus itineris urbi, & vita termino. Præterea parate vos ipſos ad quieſcendum poſtquam navigaveritis & è navi aſcenderitis, non autem ad quieſcendum dum iter facitis. Ecce enim qvum adduxerit Altiſſimus hæc omnia, non erit illic amplius locus pœnitentiæ, neque terminus temporibus, neque dilatio momentis, neque mutatio viis, neque locus precibus, neque emiſſio poſtulationum, neque ad capeſſendam ſcientiam, neque condonator culpæ, neque locus pœnitudini, neque deprecatio pro delictis, neque ſupplicatio parentum, neque oratio propheta-

phetarum, neque auxilium justorum. Erit *autem* illic sententia corruptionis, iter ad ignem, & semita perducens ad gehennam. Propterea unum per aliud, una lex, unum seculum, & hi qui in eo sunt, omnes finem habebunt: ac tunc servabit eos quorum misereri poterit, simulque perdet eos qui fuerint peccatis involuti. Qvum ergo meam hanc epistolam acceperitis, legite eam in cœtibus vestris accurate, eamque contemplamini, præcipue diebus jejuniorum vestrorum: meique memores estote per epistolam istam, quemadmodum & ego vestri memor sum in ipsa: & semper valete.

MERO-

MERODACH BALADAN
REX BABYLONIS.

S. Ephraim Syrus in Esaiæ XXXIX. apud Josephum Simonium Assemanum, Syrum Maronitam in Bibl. *Orientali Clementino Vaticana (Rom.* 1719. *fol.) p.* 79.

Sub idem tempus Merodach Baladan, filius Baladan, Rex Babylonis litteras misit & munera Ezechiæ: audierat quippe illum morbo, quo diu jacuerat, convaluisse. Quamvis autem & hanc ob causam legationem ad Ezechiam Baladanus miserit, gratulatum scilicet illi recuperatam valetudinem: altera etiam causa hujus legationis intercessit. Avebat quippe cognoscere portentum retrogradi Solis: Solem enim Baladanus colebat: quamque prima, sexta & nona hora diei adorasset, vesperamque præstolaretur, consuetæ adorationis pensum persoluturus, vidit Solem in medio cœli in meridie. Quærens autem rei insolitæ causam, didicit illud portentum in gratiam Ezechiæ patratum, quo Isaiæ dictis fidem haberet. Misit igitur ad ipsum Baladanus munera & honorificam legationem, rogans ut de Solis portento ipsum tuto doceret. Ille autem Merodach Baladan alius est ab eo qui Jechoniam liberam dimisit

misit, qvum tredecim supra centum anni ab adventu legatorum ad Jechoniæ captivitatem intercesserunt. Paucos nempe dies vixit Sarhadam, ejusque regno per Babylonios sublato, rerum Babylone potitus est Evil Merodach.

Loca ex sacris scriptoribus V.T. allegata

Quæ in illis non leguntur.

S. Chrysostomus ad Matthæi II. ult. homil. IX. pag. 104.

Ἵνα πληρωθῇ γάρ, φησι, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τῶν προφητῶν, ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται. καὶ ποῖος προφήτης τοῦτο εἶπε; μὴ περιεργάζου, μηδὲ πολυπραγμόνει. πολλὰ γὰρ τῶν προφητικῶν ἠφάνισται βιβλίων. καὶ ταῦτα ἐκ τῆς ἱστορίας τῶν παραλειπομένων ἴδοι τις ἄν. ῥάθυμοι γὰρ ὄντες οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ εἰς ἀσέβειαν συνεχῶς ἐμπίπτοντες, τὰ

Ut *impleretur*, inquit, *quod dictum est per Prophetas, quoniam Nazaræus vocabitur.* Quis igitur asseruit prophetarum? Nequaquam scruteris ista, neque in hujusmodi fueris curiosus. Multa enim ex propheticis periere monimentis, quod de historia Paralipomenon probare possibile est. Desides enim cum essent Judæi: nec desides modo, sed & impii: alia quidem perdiderunt

μὲν

μὲν ἠφίεσαν ἀπόλλυσθαι, τὰ δὲ αὐτοὶ κατέκαιον καὶ κατέκοπτον. καὶ τὸ μὲν Ιερεμίας διηγεῖται. τὸ δὲ ὁ τὴν τετάρτην συντιθεὶς τῶν βασιλειῶν, λέγων μετὰ πολὺν χρόνον μόλις τὸ δευτερονόμιον εὑρῆσθαι κατωρυγμένον που καὶ ἠφανισμένον. Εἰ δὲ οὐκ ὄντος βαρβάρου, οὕτω τὰ βιβλία προὔδωκαν, πολλῷ μᾶλλον τῶν βαρβάρων ἐπελθόντων. ἐπεὶ οὖν γε προεῖπον οἱ προφῆται, καὶ οἱ ἀπόστολοι πολλαχοῦ Ναζωραῖον [αὐτὸν] καλοῦσι.

negligenter, alia vero tum incenderunt, tum conciderunt. Et de prophanitate quidem tali Hieremias * refert, de negligentia vero in quarto Regum libro (†) legimus: quoniam post multum temporis vix Deuteronomii sit volumen repertum, desossum quodam in loco, ac pæne deletum. Si autem absque ulla incensione templi, absque ullo impugnante civitatis tumultu, sacri tamen libri varie deperibant: quis jam istud inter illas depopulationes, vastationesque hostium, inter illa templi ac totius urbis incendia contigisse miretur? Ceterum quia prophetæ prædixerant, idcirco etiam Apostoli Nazarenum eum frequenter appellant.

* Jerem. XXXVI. 23.

(†) 4. Reg. XXII.

Athanasius Sinaita cap. 12. hodegi p. 214.

Ὅρος ἄριστος ἀνδρῶν πανσοφωτάτων τυγχάνει λέγων, αἱ πραγματικαὶ ἀντιῤῥήσεις, καὶ παραστάσεις, ἰσχυρότεραι, καὶ πιστότεραι, καὶ κραταιότεραι καθ' ὑπερβολὴν τυγχάνουσι τῶν ῥηματικῶν λέξεών τε, καὶ βιβλικῶν ῥήσεων. αἱ μὲν γὰρ πραγματικαὶ παραστάσεις. οὐδαμῶς παραγραφῆναι, ἢ ῥαδιουργηθῆναι δύνανται. αἱ δὲ ῥηματικαὶ τῶν δέλτων ἐκθέσεις, πολλάκις ὑπὸ ἀνδρῶν κακοφρόνων προσθήκας, καὶ ὑφαιρέσεις πάσχουσιν. ὡς ἔξεστι μαθεῖν τὸν φιλόπονον, καθὼς καὶ ἤδη προεῖπον, ἐκ πολλῶν ἀντιγράφων, οὐ μόνον δογματικῶν, ἀλλὰ καὶ Μωσαϊκῶν, καὶ προφητικῶν παρηλλαγμένων. καὶ γοῦν κατὰ τὸν ἐφετικὸν χρόνον δια-

Præclare à ſapientiſſimis viris dictum eſt; refutationes & probationes per rem & opera, longe eſſe firmiores, fideliores, & valentiores, qvam quæ in ſolis verbis conſiſtunt, & ex libris hauriuntur: illas enim non poſſe depravari, ac in alienum ſenſum flagitioſe detorqueri: has vero ſæpe ab improbis aut additione, aut ſubtractione corrumpi; quod quivis harum rerum ſtudioſus cognoſcet, ut antea diximus, ex multis exemplaribus non modo dogmaticis; ſed & Moſaicis, & Propheticis monumentis; Etenim cum exoptato quodam tem-

Φορα-

φορὰ τεύχη ψηλαφήσας Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, οὐχ εὗρον ὅλως ἐν αὐτοῖς τὰ τριάκοντα ἀργύρια τῆς τιμῆς τοῦ Χριστοῦ. οὔτε τὴν πρᾶσιν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως. εἰ οὖν αὐτῆς ἱερᾶς γραφῆς οὐκ ἐφείσαντο οἱ κακόπιστοι, πόσῳ καὶ μᾶλλον τῶν διδασκαλικῶν λόγων, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν πλατύτερον εἰρήκαμεν. οὐκοῦν διὰ πραγμάτων μᾶλλον ἰσχυροτέρως καταισχύνονται οἱ αἱρετικοὶ, καὶ ἄπιστοι.

pore diversa exempla- ria Hieremiæ Prophe- in manus sumpsissem in illis penitus non re- peri * triginta argen- teos, pretium Christi venditi. Neque figuli agrum venditum. Si igitur ne ipsis quidem sacris litteris à fide or- thodoxa alieni parcunt, quanto minus falsarii manus à doctorum lu- cubrationibus abstine- bunt, de quo jam an- tea copiosius dictum. Rebus igitur valentius & validius in ruborem dantur hæretici, fide- que veræ expertes.

Confer Josephi hypomnesticon cap. CXXI.

De locis Jeremiæ & Esdræ quæ ex Codicibus Biblicis erasa à Judæis scribunt Justinus Martyr, Origenes & alii, Vide Huetium ad Origenem T. I. p. 157. Barthol. Germonium de hæreticis Ecclesiasticorum Codicum corruptoribus p. 171. seqq. sed & B. Tho. Ittigii Diss. recusam in ejus variis Opusculis Lips. 1715. 8. D. Jo. Georgii Neuman- Programmata p. 110. Steph. le Moyne Varia Sacra T. 2. p. 488. 495. & Diss. ad Jeremiæ XXIII. 6 p. 82.

* Sed vide quæ de hoc loco T. I. p. 1103. seq.

P. 82. & D. Salom. Deylingii Observationes sacras parte 2. c. 21. Quam parum verisimiliter hoc Judæi arguantur, paucis ostendi T. 1. p. 1152.

Locus Jacob. IV. 5. ex Apocrypho libro repetitus.

B. Gotfridus Olearius Observatt. ad S. Matthæum pag. 81.

Jacobus Apostolus IV. 5. Scripturam dicere a) ait πρὸς φθόνον ἐπιποθεῖ τὸ πνεῦμα ὃ κατῴκησεν ἐν ὑμῖν, quæ verba ex Genes. VI. 3. 5. eum accepisse statuunt plerique, quibus calculum etiam addidit Hugo Grotius & Henr. Hammondus, solide

a) Negat hoc cum Jacobo Capello Johannes Claudius T. 5. Opp. postumor. p. 28. seq. atque verba ἢ δοκεῖτε ὅτι κενῶς ἡ γραφὴ λέγει; putat referenda esse ad versum præcedentem, ibique faciendam στιγμήν. Sed non verisimile hoc est, neque voces ἡ γραφὴ λέγει ita habent in præcedentibus diserta ad quæ respiciant Scripturæ Vet. Test. verba, ac potius dixisset ἢ δοκεῖτε ὅτι κενή ἐστιν ἡ γραφή, vel ὅτι κενῶς ταῦτα ἡ γραφὴ λέγει, quam verba κενῶς λέγει ita absolute & sine addito ejus quod dicit scriptura posuisset, quod nec Græca nec Latina lingua patitur, licet in Gallica recte dixeris cum Claudio: *pensez vous que l'Ecriture parle en vain?* Idem verba quæ apud Jacobum seqvuntur, ita transfert: *l'Esprit qui habite en nous, convoite contre l'envie, mais il donne une plus grande grace, &*

solide profecto contradixit b) Cartwrigtus in Electis Targumico Rabbinicis ad illum Geneseos locum. Ex Exodi itaque XXIII. 23. depromptum esse putarunt alii, ex Numeror. XI. 29. Junius & Piscator, c) quorum sententiam secutus Tho. Gatakerus fuit Adversar. c. 20. p. 639. Ex Deuteronomii VII. 2. & 5. alii: Ex Jobi V. 2. D. Thomas: Ex Proverbiorum d) capite XXI. solus ni fallor Samuel Wardus, Ipsuicensis: alii rursus ex Epistola ad Rom. XII. 2. Ex libro Sapientiæ I. 4. Hugo & Lyranus. Joannes Clericus, quod in nullo istorum locorum diserte dici, quod Jacobus habet, videret, ad traditionem Judaicam recurrendum sibi esse existimavit, non infrequens existimans, ut traditiones hujusmodi Judæorum de sensu quorundam Scripturæ locorum ipsius Scripturæ nomine allegentur. Simon Episcopius vero in responsione ad 64. quæstiones Quæst. IV. T. I. Opp. part. 2. p. 4. se quidem quæsitum *quis locus sit Scri-*

pour ce il dit, πρὸς φθόνον *contra invidiam*, ut Camerarius & Jo. Coccejus, non *ad invidiam*, ut alii interpretantur. Cæterum verba illa interrogativa esse, quod vult Witsius, non possunt: quia præcedit interrogativum ἢ ante δοκεῖτε, atque post μείζονα sequitur adversativa δέ.

b) Refellit etiam Hermannus Witsius, qui de hoc loco omnino videndus in Meletematibus Leidensibus Diss. XII. de spiritu concupiscente ad invidiam p. 440. seq.

c) Huic sententiæ assentiuntur etiam Ludovicus Capellus, Witsius, Theophilus Amelius, Januar. p. 17.

d) Ex Proverb. III. 34. & IV. 9. Daniel Heinsius, Jo. Coccejus ex 2. Tim. I. 7. & Cantic. VIII. 6.

Scripturæ ad quem respicit Jacobus, dicturum ait *se id nescire. Fieri enim posse credere, ut Scriptura illa* e) *in qua locus ille tum extabat, interciderit.* Quibus gemina ex Adversariis Gatakeri in Synopsi sua Criticorum Matthæus Polus allegavit, quæ tamen apud ipsum Gatakerum ego quidem reperire non potui.

JEREMIÆ Epicedium in cædem Josiæ.

Memoratur 2. Chron. XXXV. 25. atque superfuit adhuc tempore Flavii Josephi: μέχρι νῦν διαμένει *usque ad hæc tempora exstat*, inquit ille lib. X. cap. 6. Antiquitatt. Non legitur hodie Jeremiæ XX. 14-18. neque in threnis, sed intercidit. Utrum vero fuerit Jeremiæ Libnensis, Josiæ soceri, 4. Reg. XIII. 31. ut contendit vir celeberrimus Hermannus ab Hardt programmate in Abenesram, Helmst. 1712. 4. p. 13. An Jeremiæ Anathotensis Prophetæ, ut volunt communiter, ac Josephus diserte testatur, alii viderint. Mihi verisimilior est Josephi sententia, quanquam hactenus viro doctissimo Hardtio adsentior, quod non in sacro Bibliorum codice sed extra illum fuerit istud in cædem Josiæ epicedium. Hæc autem paullo audacior conjectura, quod Josephum non ex sua

e) Idem sentit Socinus Lect. Sacr. p. 306. & Nortonus Knatchbull, *ubi reperiatur scriptum, non liquet, periit ergo ut & alia Scripturæ multa.*

ſententia illud teſtatum fuiſſe, ſed vulgarem tantummodo ſententiam de ſcripto hoc retuliſſe opinatur. Sed verba ejus apponere juvat:

Illa ætate multa circumlata opera & ſcripta veterum, ſacrorum etiam autorum, ſuppoſititia, quæ non ab ipſis viris divinis, ſed ab aliis profecta, pro autoritate tamen illis concilianda *nomen prætextum religioſum.* Neque exinde ſequitur, vel autorum illorum fuiſſe, quorum nominibus venditantur, vel ſacro volumini fuiſſe inſerta quondam, dein excidiſſe, vel latere alicubi in corpore ſacro non agnita. Erat in primis priſcum ſeculum ſolers, ut ſcriptis vel ſuis affingerent autores alios, vel alienis, quorum celebritatem quærerent, magnos, eosque priſci & remoti ævi. Qualia ſcripta, veterum nomine ſuppoſita, in hunc usque diem magno numero inter Judæos ſuperſunt. Quorum aliqua, ob ſuperſtitionem, veterem licet, manifeſtam tamen ab ipſis Judæis rejiciuntur aut refutantur. Nomine Eldad & Medad venditatum opus Aben Eſra ſine metu refellit.

Ipſe eventus locupletisſimus teſtis, Joſephum non ſacrum corpus indigitaſſe ſed alium faſciculum, in quo illud Jeremiæ in Joſiam epicedium. Quandoquidem illud hodie plane expiravit, in Judæorum exilio, integro illorum veteri corpore ſacro ſuperſtite. Quod Joſephus jam tum fore ſubauguratus, qui animadverteret, cum ſcriptum eſſet non ſacrum, ſervatum quidem ea usque

usque esse, fieri tamen posse ut pereat aliquando. Id quod arguit illa timidiuscula formula; *In hunc usque diem servatus libellus*: De quo verendum an semper sit servandus & ad seros annos propagandus. Qui *metus Josephi tacitus* excludit spem perennitatis. Ut eventus hodie illam spei fugacitatem confirmavit.

Interea disquirere animus non est, num Josephus revera ex sua sententia pro Jeremiæ prophetæ libro habuerit, an solum recitaverit communem sententiam. Multorum siquidem peritorum consuetudo, tametsi aliter sint persuasi, & ex solidis principiis convicti, tamen, in rebus historicis aut receptis commemorandis, loqui cum cœtu. Neque enim vel fas, vel locus, impugnare ubique populi sensum vel fascinum, quæ extorquere sæpe nec dignum nec honestum, nec proficuum. Referunt docti passim non quæ sunt, sed quæ æstimantur aut venditantur. Populum refellere, est ignem gladio fodicare. De Josepho vero definire, quæ ejus fuerit mens, an revera senserit ita, ut pro Jeremiæ Prophetæ scripto haberet, an solum ex populi sententia seu communi opinione loqueretur, supervacaneum. Quod si in aliis ex animi sententia, ut apparet, communes populi sententias recensuit, quidni & hic cum populo senserit, similiter opinione sueta & vulgari fascinatus? Plenum autem Josephum esse in commorandis Judaicæ gentis fabellis, periti dudum detexere viri. In rebus sua ætate gestis fidem meretur, quod intelligunt

 experti,

experti, ſed in traditis, millies fide caret, non res habens exploratas, ſed populi rumorem ſecutus, aut ſcripta ſuæ ætatis, quæ vulgo valerent.

Pſalmus CXXXVII. an Jeremiæ?

Catena in Pſalmos T. 3. p. 657.

Ψαλμὸς τῷ Δαβὶδ Ἱερεμίου.

Ἐπιγέγραπται μὲν παρά τισι τῷ Δαβὶδ διὰ Ἱερεμίου. οἱ δὲ πεπλάνηνται καὶ ἀπ᾽ αὐτῶν ἐστι ῥημάτων μαθεῖν. Ἱερεμίας γὰρ τῆς εἰς Βαβυλῶνα αὐτοῖς αἰχμαλωσίας οὐκ ἐκοινώνησε, Βαβυλωνιακὸς δέ ἐστιν οὗτος ὁ ψαλμὸς, ὡς καὶ αὐτὰ δείκνυσιν ἐν προοιμίοις τὰ ῥήματα. Θαυμάσαι δὲ ἄξιον, πῶς μεταξὺ κεῖται τῶν ἐπινικίων, οὗτος αἰχμαλωσίαν κηρύττων. ἐξ οὗ δῆλον τὸ μὴ κατὰ τάξιν συντεθεῖσθαι τοὺς ψαλμούς,

Pſalmus David Jeremiæ.

A nonnullis quidem inſcribitur Davidi per Jeremiam: *verum ipſos erraſſe vel ex ipſis verbis diſcere liceat. Jeremias enim minime particeps fuit captivitatis Babylonicæ: hic autem Pſalmus eſt* Babylonicus, *ut ipſa quoque verba in exordio oſtendunt. Ceterum admiratione dignum eſt, quomodo hic Pſalmus inter victoriales referatur, cum prædicet captivitatem. Unde clarum fit Pſalmos non ſecundum ordinem digeſtos fuiſſe, ſed prout fuerant*

ἀλλ

ἀλλ' ὡς εὑρέθησαν. ἐ. τὸν οὖν αἰχμαλωτιζομένους αὐτοὺς λέγει, καὶ ἄρτι τῆς Βαβυλωνίας ἐπιβαίνοντας.

reperti. Hic igitur captivos eos exhibet, & recens Babyloniam ingressos.

De Abdia Propheta.

Ephræm Syrus apud Joseph. Simonium Assemanum in Bibl. Orientali Clementina p. 70.

Abdias erat ex terra Sichem de agro Ephræm, a) discipulus Eliæ Prophetæ. Hic erat tertius b) ex illis quinquagenariis cui parcens Elias ad Achabum descendit. Posthæc Regis famulatum abdicans, prophetavit & mortuus sepultusque est cum patre suo. Uxor hujus Abdiæ fuit illa c) quæ Elisæum prophetam adiit rogavitque pro duobus filiis suis, à quibus debita patris exigebantur ut solverent aut servirent: cui Elisæus ex aqua oleum fecit.

De Ezechiele Propheta.

Dan. Papebrochius in Actis Sanctor. T. I. April. 10. pag. 857. seq.

Expositus est omnium oculis omnibusque Prophetiarum Ezechielis liber, cujus capite 29. cum

a) Epiphan. ἐξ ἀγροῦ Βηθαχάμαρ.

b) 4. Reg. 1. Epiphanio ὁ τρίτος πεντηκόνταρχος T. 2. p. 245.

c) 4. Reg. IV.

cum notetur transmigrationis annus 27. apparet eum per annos quidem 22. ut minimum prophetasse: quantum vero temporis aut prophetiæ aut vitæ addendum sit, in obscuro manet: uti & mortis genus, nisi quod S. Athanasius libro de incarnatione dicat: *passus est pro populo, quia ventura prædicabat.* Sepulturæ locum licet ex apocryphis habeatur scriptis, credibile est ex vero prodi, ut cujus diu permanserit inter Judæos & Christianos memoria venerabilis: *Agrum Maur* vocatum ajunt, apud Græcos in Synaxario Μιθὲρ scribitur. Quod autem eodem in loco sepulti olim fuerint *Sem & Arphaxad progenitores Abrahæ*, etsi non improbavit Romani martyrologii recognitor Baronius, gratis traditum à Rabbinis aut potius confictum arbitramur: cum de loco vitæ & sepulturæ eorum nihil sacræ literæ habeant, neque credibile sit apud Chaldæos idololatras tam diuturnam eorum superfuisse memoriam. Cæterum & hæc & alia similis farinæ plura ex qualicunque Epiphanio accepta pleraque, prolixe congesta reperimus in Manuscripto Synaxario Græco Collegii Paris. ad diem 21. Julii, quo die ipsum quædam alia Manuscripta Græca, reliqua vero cum excusis Menæis die 23. referunt. Quin & vultus Prophetici lineamenta adduntur, æque gratis excogitata. Videri possunt Ezechielis miracula quæ ex prætenso Epiphanii libro, Hebraicis fabulis scatente habet Surius, & quæ ex eodem libro aliisque collegit Petrus de Natalibus lib. 4. cap. 41. *de quibus*, inquit Salianus, *suspicio est mul-*

torum

torum non improbabilis, hæc à Rabbinis pro sacra in hoc genere licentia ac temeritate fuisse excogitata . . . Et vero quomodo talia nullus Daniel, nullus Baruch, nullus Esdras, nullus Josephus ac Philo, scripto prodidissent, aut vexatos à Chaldæis Judæos non verbo aliquo significassent? Quomodo autem vexari potuerunt quibus in Chaldæa pacate patienterque viventibus multam felicitatem promiserat DEUS, usque in tempus suæ reversioni destinatum & designatum per Hieremiam Prophetam.

DANIELIS Prophetæ visiones.

ad T. 1. pag. 1031. & 1137.

In Codice Barocciano 148. *Danielis visiones.* Incipiunt: ἐν ἔτει τρίτῳ. Ὁράσεις ἕνδεκα τοῦ προφήτου Δανιήλ. Danielis visiones è Codice Regis Galliæ 1845. allegat Anselmus Bandurius ad Antiquitates CPol. p. 872. Leo Allatius de Georgiis p. 351. *Oracula cum figuris picta, Methodii Patarensis, Visiones Danielis, Prophetæ, & Chosroæ Regis Persarum, & Theophili presbyteri Rom. translata Græce à Georgio Zegabeno, prætereaque Leonis Philosophi & Imperatoris.*

DANIELIS περιφυλακτήριον CONTRA LEONES.

Ex MSto Cabbalistico hoc traditur in Catalogo MSS. Bibl. Uffenbachianæ p. 104. תִּיהַ, יַעַו וְאָה מְמֵה הַמֵּה הָלִיךְ.

MARDOCHAI.

Talmudici in Mischna Shekalim cap. V.

Petachias est Mardochai. Eccur autem vocatur nomine Petachiæ? Quia res absconditas aperuit, easque exposuit, & septuaginta linguas calluit.

Plura hanc in rem collegit vir Rev. Johannes Wulferus in notis ad Codicem hunc Talmudicum pag. CXI seq. Etiam Nestoris annos ei tribui à Judæis vitamque ad trecentesimum, vel ut in Juchasin legitur, ad quadringentesimum annum productam pag. 113. observat.

ESDRÆ Anathema in (*) Samaritanos.

Scipio Sgambatus in Archivis Vet. Test. p. 404. ex Jalkut in libros Reg.

Esdras ejusque asseclæ convocarunt Ecclesiam totam in templum Domini, & statuerunt trecentos Sacerdotes tubas manibus tenentes: trecenti quoque pueri adstabant libros legis in manibus habentes. Et clangentibus Sacerdotibus, ac Levitis interea Psalmos concinentibus, obstrinxerunt Samaritanos per arcanum Dei nomen explicatum, & per scripturam tabularum Ana-

(*) Epiphanius Esdram missum ad Samaritanos scribit à Rege Assyriorum, Judæi Dositheum. Vide Sam. Petiti Eclogas Chronologicas lib. 2. p. 115.

Anathemate, quod æque valeret in ſuperna, ac Cæleſti Curia, atque in terrena & humana, ut qui buccellam ſuam cum Samaritano comederet, perinde eſſet, ac ſi ſuillam guſtaſſet; utque nemo audeat Samaritano communicare, nec pars illis eſſet in reſurrectione mortuorum, nec hæreditas, nec memoria in Iſrael: quod Anathema, cum iis miſiſſent, qui Babylone erant Judæis, illi addiderunt חרם על חרם Anathema ſuper Anathema; & Cyrus Rex hæc omnia rata eſſe voluit.

ESDRÆ Index dierum fauſtorum.

Petrus Lambecius lib. VII. de Bibl. Vindobonenſi p. 240. memorat tabulam manu exaratum Græcè quæ inſcribitur: *ἀγαθαὶ ἡμέραι ἃς ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ.*

LIBRI nusquam exſtantes,

Quorum

In ſacris Scriptoribus mentio fit, vel fieri videtur.

Ex Rev. D. Franciſci Alberti Æpini tabulis Biblicis.

Libri Hiſtorici deperditi.

1. Liber bellorum Domini, Num. XXI. 14.
2. Liber juſtorum, Joſ. X. 13. & 2. Sam. I. 18.
3. Liber verborum dierum ſive Chronicon Salomonis, 1. Reg. XI. 41.

4. Chro-

4. Chronicon - Regum Iſraelis, 1. Reg. XIV. 19.

5. - - - Regum Juda, 1. Reg. XIV. 29. XV. 7.

6. Libri Nathanis & Gadis de Rege Davide, Chron. XXX. 29.

7. Libri Nathanis, Ahiæ & Jeddonis de Rege Salomone, 2. Chron. IX. 29.

8. Liber Seruaja de Rege Rehabeamo, 2. Chron. XII. 15.

9. Liber Jehu de Joſaphato, 2. Chron. XX. 34.

10. Liber Eſaiæ de Rege Uſia, 2. Chron. XXVI. 22

11. Liber Chozai de Rege Manaſſe, 2. Chronic. XXXIII. 18.

Libri Prophetici.

12. Prophetia Henochi, Epiſt. Jud. verſ. 14.

13. Liber Lamentationum, 2. Chron. XXXV. 25

14. Volumen Jeremiæ à Jehudio crematum. Jerem. XXXVI. 2. 6. 23.

Dogmatici.

15. Liber rationum regni ſ. juris Regii à Samuele ſcrptus 1. Sam. X. 25.

16. Salomonis parabolæ, Cantica & Diſputatt. Phyſicæ, 1. Reg. IV. 32. ſq.

Adde Joſephi hypomneſticum cap. 120. & è recentionibus Druſium lib. de Henocho c. 27. ſq. & Rev. Wolffii noſtri Bibliothecam Hebraicam Tom. 2. pag. 211. ſeq.

LIBER

LIBER QUARTUS
ESDRÆ
CUM LOCIS VETERUM ILLUM AL-
LEGANTIUM,

ET

DIFFERENTIIS AC *SUPPLEMENTIS*

EX VERSIONE ARABICA,

QUÆ

MANUSCRIPTA EXSTAT OXONIÆ IN BIBL.
BODLEJANA.

AD LECTOREM.

I.

VIr celebris *Guilhelmus Whistonus* ad calcem Voluminis quarti, operis quod edidit Anglice, placuitque illi inscribere *primitivam Christianitatem*, Londini A. 1711. 8. exhibuit versiones duas Anglicas libri quarti Esdræ, alteram factam ex Latino vulgato, alteram à viro litterarum Orientalium callentissimo *Simone Ockleio*, (*) ex veteri versione MSta Arabica expressam. Cum autem in plurimis à vulgato hæc dissideat, alia omittat, plura interdum adjungat, operæ pretium visum est mihi varietates illas omnes ac supplementa latine reddita annotare, & vulgato una cum locis quibusdam veterum, libri illius quædam allegantium, adjungere.

II. Idem Whistonus in diatriba paradoxa (ut sunt illius viri pleraque) qua Apostolicam fidem Constitutionibus quæ sub Apostolorum nomine ambulant, conciliare contendit (*essay on the Apostolical Constitutions pag.* 34. & 76. & 304. seq.) hunc Esdræ librum quartum scriptum esse putat ab ex Judæo quodam Christiano circa A.C. XCIX. cui congruit *Henrici Dodwelli*, eruditissimi viri conjectura, qui in dissertatione quarta Cypriancia §. 2. & 32.

(*) Whistonus præf. historica T. I. præmissa p. 5. Diem obiit Ockleius mense Sept. A. 1720.

& 23. libri hujus ſcriptorem coævum eſſe conjicit *Iohanni* auctori Apocalypſeos, nec non *Hermæ* ſive Hermati, cujus Paſtor bonam partem in viſionibus variis referendis verſatur, perinde uti quartus hic Esdræ liber totus fere eſt in viſionibus atque revelationibus. Neque tamen viſiones Hermæ vel Pſeudo Esdræ, cum divina Apocalypſi & in Eccleſiis CHriſti recepta, niſi temere aliquis comparaverit: neque quod idem Dodwellus diſſ. 2. in Irenæum velit, divinam Hermeti aliisque apocryphis illius ætate ſcriptis tribuerit auctoritatem. De ætate autem libri quarti Esdræ veriſimilior hæc mihi videtur Dodwelli ac Whiſtoni opinio, quam ſuſpicio viri itidem doctiſſimi *Petri Allixii*, qui in Epiſtola ad *Ezech. Spanhemium*, inſerta hujus operi de uſu & præſtantia numiſmatum T. 1. edit. Lond. p. 70. eundem à Montaniſta ex Judæo ſcriptum conjicit. Antequam enim Montanus Eccleſiam hæreſi ſua turbaret, liber ille lectus jam erat à ſcriptore Epiſtolæ quæ ſub Barnabæ Apoſtoli, nomine ambulat. B. D. *Theophilus Spizelius* libro de Iſraëlitis Americanis pag. 43. *Semi-Chriſtianus ille pariter ac Semi-Judæus pſeudo Eſdræani Codicis auctor, ſalutiferis non minus Chriſtianorum placitis, quam ſubtilibus Rabbinorum fabulis ſtrenue imbutus, tantum non ἀμφίβιον agere, & utriusque Religionis conclamatam olim harmoniam haud obſcure eſt meditatus.* Eadem ſententia *Auguſtini Calmet* in diſſ. de hoc libro, Gallicis in Canonicum Esdræ librum commentariis adjuncta.

III. In-

III. *Iosephus Scaliger* in Scaligeranis p. 143. librum hunc dixit ex multis veterum ſcriptis coacervatum eſſe. Certe prima & poſtrema capita quæ in Arabica verſione deſiderantur, potuerunt ceteris fuiſſe adjuncta. Illa autem quæ in Arabica verſione exſtant, verſa ex Syriaco, Syriacum ex Græco, quod ut ſuſpicor Græce legebatur ſub titulo Ἀποκάλυψις Ἔσδρα & memoratur in Catalogo veteri librorum Apocryphorum quem exhibeo infra pag. 308. & à *Nicephoro* homologeta in loco quem dedi Græce & Latine in Codice Apocrypho Novi Teſt. T. 1. p. 652. Syriace tamen & Græce nemo hactenus fuit qui hunc Esdræ tributum librum profeſſus fuerit ſe vidiſſe, uti nec Hebraice: licet *Petrus Galatinus* ſub initium librorum de arcanis Catholicæ veritatis teſtatur ſuo tempore famam fuiſſe de tertio & quarto libro Hebraice repertis CPoli: nec deſint (*) qui tradant Syriacum fuiſſe apud Joſephum Scaligerum, & in Leidenſi Bibliotheca aſſervari, quod minime mihi perſuadeo, neque in Catalogo MSS. Bibliothecæ Leidenſis legati Scaligeriani ullam ejus mentionem potui reperire.

IV. Nicolaus Lyra, quemadmodum & gloſſæ ordinariæ & interlinearis auctores, hunc librum prorſus ſunt prætervecti. Nam & quæ à nonnullis Lyræ adducitur cenſura, non ad hunc quartum

(*) Abraham Bartholus in Præfat. ad aquilam Esdræam oder Auslegung einiger Geſichter in 4. Buch Esdræ. Joh. Chriſtian Nehring Einleitung in die Sybilliniſche Bücher p. 72.

quartum ſed ad tertium, Esdræ adſcriptum, librum pertinet: *Liber iſte qui dicitur Eſdræ ſecundus, videtur magis ab alio doctore, neſcio quo conſcriptus & ex pluribus collectus. Nam ſic deſcribuntur plura, quæ in primo Eſdræ valde ſunt ſufficienter deſcripta. Non eſt autem veriſimile, quod ipſe repetiverit in alio libro ſine neceſſitate: & ideo liber iſte dicitur à doctoribus apocryphus, ut patet in prima parte ſummæ S. Thomæ de Aquino Qu. 10. Artic. circa primum argumentum.* Librum Esdræ ſecundum appellat Lyra, qui aliis tertius eſt, Nehemiæ librum, ſecundi (*) Esdræ libri loco computantibus: Athanaſio in Synopſi, primus. Viciſſim in Arabica verſione qui quartus nobis, primus eſt Esdræ liber, ab auctore ipſo ſecundus in latina verſione habetur ac nuncupatur. Hunc notis aut commentariis nemo veterum, quod ſciam: recentiorum pauciſſimi illuſtrandum ſibi ſumſerunt. Germanice quidem M. *Abrahamus Bartholus* cujus Aquila Esdræa ſive explicatio viſionum quarundam libri quarti Esdræ prodiciit, Lipſiæ 1622. 4. & M. *Joannes Aſſenburgius* ſcholæ Tangermundenſus Rector, cujus verſio & Scholia viderunt lucem ſine loci notatione A. 1598. 4. Latine *Conradus Pellicanus*, cujus ſcholia in quartum librum Esdræ exſtant in ejus Operibus tomo quinto, edito Tiguri A. 1535. fol. *Theodorus Bibliander* expoſitione ſomniorum capitis XII. & XIII. Baſil. 1545. 4. Pauca quædam notavit & interpolavit etiam, Latinam verſionem

m

(*) Ita paſſim veteres, ut Origenes T. I. Huetii, p. 371.

ſionem recenſens *Sebaſtianus Caſtellio*, & qui majore licentia uſus eſt in ea pro lubitu mutanda *Franciſcus Junius*. Veteris latinæ verſionis quæ vulgatis in editionibus, quas ſum ſecutus, in capita XVI. verſiculos DCCCLXXII. diſtinguitur, auctorem eſſe Hieronymum neque argumentis idoneis probari poteſt, neque credibile videtur. Germanicam interpretationem duplicem ab Aſſenburgiana diverſam, una cum tertia Belgica exhibent Biblia pentapla A. 1712. in agro Steinbeccenſi prope Hamburgum excuſa, in Tomo ſecundo.

V. Librum quartum Esdræ fuerunt quoque qui pro Canonica Scriptura haberent, tametſi non à noſtris duntaxat Auguſtanæ Confeſſionis ſubſcriptoribus, & à Reformatis communiter, ſed & à Tridentino Concilio omittitur & Apocryphus habetur: & in variis Bibliorum editionibus ne quidem inter Apocryphos Eccleſiaſticos libros locus illi relinquitur. Præter Gilbertum Genebrardum vero, Johannem item ac Renatum Benedictos, aliosque apud Jo. Rainoldum T. I. prælect. in libros Apocryphos pag. 249. Anabaptiſtæ etiam, Schwenckfeldiani atque Weigeliani apud B. D. Jo. Mullerum noſtrum in Anabaptiſmo edito Germanice Hamb. 1644. 8. p. 30. ſeq. ſacris Scripturis quartum Esdræ, viſionesque in eo recenſitas divinis annumerant. Societatis itidem Roſicruceæ membra quædam pro canonico admiſerunt teſte B. D. Abrahamo Calovio T. 1. Syſtematis Theologici p. 515. cujus generis homines non mirum eſt viſionibus illis ſomniisque du-

cl,

ci, quem in modum Antonia Bourignonia quartum Esdræ non modo inter Canonicos referendum, ſed & reliquis anteferendum ſtatuit. Scaligerum vero Patrem in Exercitationibus ad Cardanum Canonicam tertii quartique Esdræ auctoritatem affirmaſſe, fruſtra, ni fallor, Heideggerus aliique ex his ejus verbis collegerunt: *Arcana multo plura continentur in libris Esdræ atque potiora quavis enarratione. Eos libros, quod hoc eloqui auſus es, ſuſpicor te non vidiſſe, quorum admirabile ac divinum compendium apud me eſt Syra conſcriptum lingua. In iis igitur, longe uti dixi præſtantiores ſententiæ continentur, quam in concionibus ſordidisſimi calumniatoris* &c. Diſputat enim Scaliger adverſus Cardanum, utrum lectis audita præſtent? quod cum affirmet ille lib. XIV. de ſubtilitate, hic Exercitatione CCCVIII. contrarium oſtendere conatur eo argumento, quod libri extent pluribus rebus rarioribus abundantes, longeque plus bonæ frugis in ſe complexi, quam quælibet oralis & extemporalis enarratio. Id Esdræ libris in medium adductis illuſtrat, ubi de canonica eorum auctoritate nihil ei in mentem venit, ſed multa divina, hoc eſt præclara ac mirabilia arcana iisdem contineri innuit. Neque de tertio & quarto Esdræ libro ipſi ſermo fuit, quos Cardano inviſos fuiſſe ne ſuſpicari quidem poterat: ſed de compendio LXX. librorum ſub Esdræ nomine proditorum, quos ſumma ſibi impenſa conquiſitos lectosque teſtatus eſt in Apologia ſua Joh. Picus Mirandulanus. Quem Jo-

hannem Picum non poteſt negari & illos LXX. libros, & quartum Esdræ inſcriptum librum pro vero Esdræ fœtu agnoviſſe. Septuaginta autem, quos ſe habere jactavit, libros, illos ipſos arbitratus eſt, qui 4. Esdræ XIV. 46. celebrantur, quo nomine arguitur à Stephano le Moye notis ad varia Sacra p. 838. Richardo Simone lib. 3. Hiſtoriæ Criticæ Vet. Teſtam. pag. 82. Johanne Morino Exerc. Bibl. pag. 292. & aliis.

VI. Johannes Piſtorius exprobrat B. Luthero, quod Pſeudo-Esdræ libros tertium & quartum non veritus fuerit Æſopi fabulis comparare, Bibliisque exturbare. Cum tamen apocrypha & procul abjicienda ſomnia vocare non dubitaverit Hieronymus, & poſt Sixtum Senenſem Bellarminus ipſe Rabbinorum Talmudiſtarum ſomnia in quarto Esdræ agnoſcat lib. 1. de Verbo DEI cap. ult. Hinc inconſiderantiam Piſtorii merito perſtringunt B. Jo. Gerhardus Exegeſi Loci de S. Scriptura §. 175. & Conradus Hornejus de S. Scriptura p. 119. Ac profecto fabulis valde affinia ſunt, quæ capite VI. 49. ſqq. de Behemoth & Leviathan, capite XIII. 12. ſq. de reditu Iſraelitarum in terram Canaan per Euphratem ſiccatum narrantur. Nec procul item à fabulis abeſt, quod capite XIV. legitur, ſeculum juventutem ſuam perdidiſſe & invalidum à ſenectute factum eſſe, tametſi id inde mutuatus fuerit S. Cyprianus ſub initium libri ad Demetrianum. Neque gentes ab illa opinione abhorruiſſe teſtis eſt poſt alios Lucretius lib. 2. 1149. his verbis:

Jamque

Jamque adeo affecta eſt ætas, (*) effœtaque tellus
Vix animalia parva creat, quæ cuncta creavit
Secla, deditque ferarum ingentia corpora partu.

Ejusdem generis ſunt, quæ de ſeculo in duodecim partes diviſo, eod. capite XIV. narrantur, quæ ſi vera ſint, oportuiſſe mundum ſive ſeculum jampridem deſiiſſe oſtendit Sixtus Senenſis. Fabula quoque eſt ex capite octavo Nehemiæ refutanda, quod capite XIV. 21. ſqq. de lege exuſta & per Esdram reſtituta legitur, tametſi id Pſeudo-Esdras perſuaſerit Clementi Alexandrino 1. Strom. Irenæo lib. 3. adverſus hæreſes cap. 25. Tertulliano de habitu muliebri cap. 3. Johanni Chryſoſtomo Homilia 8. in Epiſt ad Hebræos. Iſidoro lib. 1. de Officiis Eccleſiaſticis cap. 12. aliisque. Qua de re vide ſis Andream Rivetum T. 2. Opp. p. 877. Georg. Calixtum de numero librorum Vet. Teſtam. §. 13. D. Wasmuthi Vindicias S. Hebrææ Scripturæ pag. 47. & B. Chriſtianum Kortholtum libro de variis Bibliorum editionibus capite I. Quæ de promptuariis animarum habentur cap. IV. 35. ſq. & VII. 32. pſychopannychian

m 3

(*) Confutarunt hanc opinionem de mundi effœti ſenio *Guil. Hackewill* egregio opere Anglice edito Lond. 1635. fol. de providentia. *Secundus Lancellotus* in libro Italice vulgato, cui titulus l'Hoggidi, o vero, Mondo non peggiore ne piu calamitoſo del paſſato. Venet. 1623. 4. *Rampallus* in ſcripto vulgato Gallice, l'erreur combattu, diſcours ou il eſt prouve que le Monde ne va point de mal en pis. Paris 1641. 8. *Io. Ionſtonius* libello ejusdem argumenti & *Io.* BUN-

chiam haud obſcure docent, unde Patres quidam & in his S. Auguſtinus præcipue dogma illud hauſiſſe videntur. Nomina angelorum Urielis, Jeremielis &c. quibus cum locutum ſe Pſeudo-Esdras fingit, & quam plurima hujus generis alia lacunas Judaicas ſapientia, nec Propheticum ſpirantia genium, officinam ſatis produnt. Vehementer fallor, niſi qui talia finxit, nomina depromſit ex 1. Chron. VI. ubi Uriel & Jeremiel, non quidem Angelorum ſed Levitarum nomina occurrunt. Neque id facile quisquam ab Esdra ſcriptum crediderit, quod ſub initium quarti libri per XIX. generationes Esdras ab Aarone deſcendiſſe memoretur, cum in canonico Esdra XV. tantum & diverſimode referantur. Etiam converſum potius ad Chriſtianum Religionem Judæum, quam Esdram auctorem arguunt, quæ capite II. & VII. de Eccleſiæ Novi Teſtam. ſtatu ſub Prophetiæ ſpecie venditantur. Nulla enim clarior & manifeſtior foret Prophetia in Veteris Inſtrumenti libris univerſis, ſi Esdras iſta ſcripſiſſet, inprimis VII. 28. ſq. ubi JESU & CHRISTI expreſſa nomina leguntur. At enim Evangeliſta Lucas non ait nomen Jeſu nominatum fuiſſe ab Esdra, antequam

tebart in vindiciis pro Naturæ conſtantia adverſus Auguſtinum Hauptmannum. Stetin. 1650. 4. *Chriſtianus David Funccius* in Vindiciis ſæculi, Francof. 1696. 12. Vide etiam *Gabr. Naudæi* quæſt. 2. jatrophiloſ. *Io. Freinsheimii* Orat. VII. & IX. *Matthiæ Berneggeri* quæſt. 108. ad Tacitum &c.

tequam Salvator conciperetur, sed ab Angelo. Tametsi S. Ambrosius Mediolanensis ad illum Lucæ locum ita ex Pseudo-Esdra commentatur: *Dominus noster Jesus nominatus est antequam natus, cui non Angelus, sed Pater nomen imposuit. Revelabitur enim, inquit, filius meus Jesus cum iis qui cum eo jucundabuntur, qui relicti sunt in annis quadringentis, & erit post annos hos, & morietur Filius meus Christus, & convertetur seculum. Vides angelos quæ audierint, non quæ usurpaverint. nunciare.* Sed nullus Apostolus, nullus Evangelista ad illud testimonium provocavit, quod sine dubio fuissent facturi, nisi liber hic foret suppositus, nullum enim poterant in toto Vet. Testam. manifestius reperire. Neque Patres illud Judæis unquam objicere sustinuerunt, nullam quidē ob rationem aliam, quàm quod à Judæis liber iste nunquam fuerit pro Esdræ libro agnitus. Neque Christiana unquam Ecclesia pro Canonico habuisse legitur, verum cum aliis Apocryphis antiquis, testamento Patriarcharum, Hermæ Pastore, libro Eldad & Medad ac similibus, eodem numero censuisse.

VII. Quemadmodum itaque Apocryphorum istorum testimoniis quandoque usi deprehenduntur antiquissimi quidam Ecclesiæ Doctores, ita non mirum debet videri, si quarti quoque Esdræ libri loca quædam aliquando in testimonium citaverunt. Antiquissimus haud dubie qui ex eo aliquid allegasse reperitur, est auctor Epistolæ quæ sub Barnabæ nomine ferri solet. Non quidem ipse Barnabas, uti Isaaco Vossio aliisque nec paucis

nec indoctis viris videtur: sed alius aliquis, quod veterum dubitatio, & quæ in illa Epistola occurrit, deleti templi mentio persuadere possit: incertum an Polycarpus, quod Stephano le Moyne ex perpetua ejus cum Polycarpi Epistola in MSS. codd. conjunctione verisimile apparet. Quisquis autem auctor ille fuerit, antiquissimus certe est eorum, qui aliquid ex quarto Esdræ libro allegasse reperiuntur. Quod enim CHristus Matth. XXIII. 37. allegaverit 4. Esdræ I. 30. miror quenquam persuadere sibi potuisse. Barnabæ autem verba hæc sunt: ὁμοίως πάλιν περὶ τοῦ σταυροῦ ὁρίζει ἐν ἄλλῳ προφήτῃ λέγοντι. καὶ πότε ταῦτα συντελεσθήσεται; καὶ λέγει Κύριος, ὅταν ξύλον κλιθῇ καὶ ἀναστῇ, καὶ ὅταν ἐκ ξύλου αἷμα στάξει. Ad quem locum doctissimus le Moyne pag. 836. *Hic multa congerit Barnabas adhuc detorta, interpolata ex libris Apocryphis, quæ satis produnt illum non fuisse Apostolum vel Apostolicum virum, cum Apostoli à tali methodo semper abstinuerint, nec tale quid apud Paulum, Jacobum, Petrum, Johannem, occurrat in eorum Epistolis. Docent, monent, hortantur, convincunt, sed semper cum judicio, cum gravitate, locis ex se sensum planum ac facilem fundentibus, & præcipue ex fontibus, & libris, qui auctoritate sua possunt loca & dogmata ex illis hausta omnibus commendare. Hic vero multa ex libris suspectis, & quæ ebus inde derivatis nullum pondus possunt conciliare. Sic locus quem præ manibus habemus, petitus ex libro 4. Esdræ cap. V, vers. 5, qui exulat à Canone,*

Canone, & qui tot fabulis refertus est, ut nulli unquam licet simpliciori & ad nugas admittendas & concoquendas faciliori potuerit se probare. A Judæo quidem fuit compositus, & in eo multa Judaica continentur & Cabbalistica &c. Hactenus Vir doctus.

VIII. Clemens quoque Alexandrinus, qui notante Eusebio lib. 6. cap. 13. in suis Stromateon libris κέχρηται καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν ἀντιλεγομένων γραφῶν μαρτυρίαις, libro 3. Strom. allegat versiculum 35. capitis 5. libri quarti Esdræ, & Esdræ Prophetæ tribuit. Διὰ τί γὰρ οὐκ ἐγένετο ἡ μήτρα τῆς μητρός μου τάφος, ἵνα μὴ ἴδω τὸν μόχθον τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸν κόπον τοῦ γένους Ἰσραήλ; Ἔσδρας ὁ προφήτης λέγει. Sine dubio plures è græcis Patribus quartum Esdræ & legerunt & ejus testimoniis usi sunt, uti auctor operis imperfecti in Matthæum Homil. 34. quod tamen latine tantum extat, necdum græce fuit editum, tametsi græce & latine non semel prodiisse dixerit Possevinus. Ex latinis Patribus Ambrosius inprimis de tribunalibus atque administrationis infulis, ut ipse loquitur, ad sacerdotium raptus quartum Esdræ librum magni fecisse deprehenditur. Nam eum non modo legendum svasit Horontiano in Epistola de natura animæ ad eum scripta, sed & in libro de bono mortis cap. 10. & 11. & in libro secundo commentarii ad Lucam non nihil ex quarto Esdræ adducens, videtur pro genuino Esdra, pro divino & prophetico scripto habuisse. In libro de bono mortis verba hæc

ſunt: " Animarum autem ſuperiora eſſe habi-
"tacula, Scripturæ teſtimoniis valde probatur, ſi-
"quidem & in Esdræ libris legimus, quia cum
"venerit judicii dies, reddet terra defunctorum
"corpora, & pulvis reddet eas quæ in tumulis
"requieſcunt reliquias mortuorum, & habitacu-
"la, inquit, reddent animas quæ his commen-
"datæ ſunt, & revelabitur altiſſimus ſuper ſedem
"judicii. Hæ ſunt habitationes de quibus dicit
"Dominus (*) multas manſiones eſſe apud Patrem
"ſuum, quas ſuis pergens ad Patrem diſcipulis præ-
"pararet. Sed Esdræ uſus ſum ſcriptis, ut co-
"gnoſcant Gentiles ea quæ in Philoſophiæ libris
"mirantur, translata de noſtris. - .. Deni-
"que & Scriptura habitacula illa, animarum prom-
"tuaria nuncupavit, quæ occurrens querelæ hu-
"manæ, eo quod juſti qui præceſſerunt, videan-
"tur usque ad judicii diem, per plurimum ſcili-
"cet temporis debita ſibi remuneratione frauda-
"ri, mirabiliter ait coronæ eſſe ſimilem judicii
"diem, in quo ſicut non noviſſimorum tarditas,
"ſic non priorum velocitas. Coronæ enim dies
" expectatur ab omnibus, ut intra eum diem &
"victi erubeſcant, & victores palmam adipiſcan-
"tur victoriæ Illud quoque non reliquit occul-
"tum, eo quod ſuperiores videantur qui ante
"generati ſunt, infirmiores qui poſtea. Compa-
"ravit enim utero mulieris partus hujus Seculi,
"quoniam fortiores ſunt qui in virtute juventutis
"nati ſunt, infirmiores qui tempore ſenectutis.
"Defecit enim multitudine generationis hoc ſe-
culum

(*) Joh. XIV. 2.

culum tanquam vulva generantis, & tanquam" ſeneſcens creatura robur juventutis ſuæ, velut" marcenti jam virium ſuarum vigore deponit." &c. - - Hæc eſt requies animarum per ſep-" tem ordines, & futuræ gloriæ prima perſunctio," priusquam in ſuis habitationibus quietæ congre-" gationis munere perfruantur. Unde ait Prophe-" ta ad angelum: Ergo dabitur tempus anima-" bus, poſtquam ſeparatæ fuerint de corpore, ut" videant de quo modo dixiſti? Et dixit angelus:" Septem dies erit libertas earum, ut videant in" ſeptem diebus qui prædicti ſunt ſermones. Et" poſtea congregabuntur in habitaculis ſuis. - - " Non timeamus recipi ab hominibus, non verea-" mur illum debitum ab omnibus finem, in quo Es-" dras remunerationem ſuæ devotionis invenit, di-" cente ei Domino: Tu enim recipieris ab homini-" bus, & converſaberis reſiduum cum filio meo, &" cum ſimilibus tuis? - Qvis utiqve prior? Esdras" an Plato? Nam Paulus Esdræ non Platonis ſecu-" tus eſt dicta. Esdras revelavit ſecundum colla-" tam in ſe revelationem, juſtos cum CHRISTO" futuros, futuros & cum Sanctis. Hinc & So-" crates ille feſtinare ſe dicit ad illos ſuos Deos, ad" illos optimos viros. *Hactenus ex Ambroſio.*

IX. Vigilantium autem cum pro ſententia ſua confirmanda aliquid ex 4 Esdr. VII. 45. adduxiſſet, peſſime accepit Hieronymus. Tu vigilans dormis, *inquit*, & dormiens ſcribis, & propinas mihi li-" brum Apocryphum, qui ſub nomine Esdræ à" te & ſimilibus tui legitur, ubi ſcriptum eſt, quod"

poſt

"post mortem nullus pro aliis gaudeat deprecari; "quem ego librum nunquam legi, quid enim ne"cesse est in manus sumere, quod Ecclesia non "recipit. Nisi forte Balsamum mihi & Barbelum, "& thesaurum Manichæi, & ridiculum nomen "Leusiboræ proferas, & quia radices Pyrenæi ha"bitas, vicinusque es Hiberiæ, Basilidis anti"quissimi hæretici, & imperitæ scientiæ incredi"bilia portenta prosequeris, & proponis, quod "totius orbis auctoritate damnatur. Nam in "commentariolo tuo quasi pro te faciens de Sa"lomone sumis testimonium, quod Salomon o"mnino non scripsit, ut qui habes alterum Es"dram, habeas & Salomonem alterum. Et, si tibi "placuerit, legito fictas revelationes omnium Pa"triarcharum & Prophetarum, & cum illas di"diceris, inter mulierum textrinas cantato." Idem Hieronymus præfatione in librum Esdræ & Nehemiæ, ad Domnionem & Rogatianum: *Nec quenquam moveat, quod unus à nobis liber editus est, nec apocryphorum tertii & quarti libri somniis delectetur: quia & apud Hebræos Esdræ Neemiæque sermones in unum volumen coarctantur: & quæ non habentur apud illos, nec de viginti quatuor senibus, sunt procul abjicienda.*

Vide sis etiam quæ Venerandus atque eruditiss. Wolffius noster in Bibliotheca Hebræa T. 1. n. 1768. pag. 941. & T. 2. p. 194. 196. (ubi recentiorum etiam Judæorum censuræ) & pag. 209.

Jo. Morinus libro 2. Exerc. Bibl. p. 225.

Certum quoque est libros tertium & quartum Esdræ, secundum & tertium Maccabæorum Hebraice, aut saltem Chaldaice primum scriptos fuisse, & ex utralibet lingua in Græcam translatos. Materia enim & phrasis Judaica est, stylus quoque totus Judaicus est, & Græcam eloquentiam nullo modo sapit. Judæi præterea linguarum exterarum sunt incuriosissimi, studiumque ejusmodi censetur apud eos homine ingenuo indignum, ut testatur Josephus Antiquitatt. Judaic. lib. XX. cap. ultimo. Quapropter alio idiomate quàm Hebraico compositos primum fuisse nulla conjectura suadet.

Henricus Warthonus auctario Histor. dogmaticæ de Scripturis & sacris vernaculis p. 308.

Denique quod quartum Esdræ librum ab Usserio citatum spectat, iste à falsario quodam Judæo longe post CHristi tempora confictus videtur.

Jacobus Basnage Historia Judæorum libro VI. c. 2. Tom. IV. p. 934.

C'est une vision, quoique très-ancienne, qu'une grosse partie de ces dix Tribus fut envoiée dans des païs inconnus. „ Le faux (*) Esdras assure que Salmanassar aiant trasplanté les dix Tribus au„ delà du fleuve, ils prirent la resolution de quitter„ les Gentils, & de se retirer dans un lieu ou ils pus„sent observer religieusement la Loi, parce qu'ils „avoient été séverement punis de l'avoir violée ; „ &

(*) 4. Esdras XIII. 44.

& cet Hiſtorien donne quatre caracteres au païs qu'ils allerent habiter. 1. Perſonne n'avoit jamais demeuré la : ainſi c'étoit une terre inconuë qu'ils allerent decouvrir. 2. Il fallut marcher *un an & demi* pour y arriver. 3. On paſſoit l'Euphrate; car Dieu fit alors un miracle pour les Juifs de la diſperſion. Il retint les ſources de ce grand fleuve, & ſecha ſon lit, juſqu'à ce qu'ils l'euſſent traverſé; & l'Auteur croit que Dieu fera le même miracle, lors qu'ils reviendront dans les derniers tems. Enfin il apelle ce païs-là Arſareth. Mais comment des peuples ſoumis à des Maîtres fiers, auroient-ils pu conſpirer pour ſe retirer tous en corps hors des terres de leur domination, pour faire ailleurs un Roiaume particulier? Cela doit être arrivé l'an 31. de la Captivité. Cependant le veritable Esdras aſſûre que les Juifs étoient encore dans tous les lieux, où Salmanaſar les avoit tranſportez. La Religion fut le motif de cette entrepriſe; mais les Juifs de la diſperſion avoient alors ſi peu de zêle pour la Loi, qu'ils prenoient le culte & les coutumes des Paiens. Enfin Arſareth eſt une ville de la Medie, ſituée au delà du fleuve Araxes. On croit même que ce ſont les Juifs qui lui ont donné ce nom; & ſi on veut que ce ſoit un lieu éloigné de la Medie, où les dix Tribus étoient, ce païs eſt inconu; lors qu'on examine ſon nom, ou la route qu'il fait tenir aux refugiez qui y alloient, on ne peut deviner le lieu où ils ſe retirerent. C'eſt pourquoi ceux qui ont voulu les faire paſſer à la Chine, en Tartarie, & aux Indes, ou imaginé

né un nouveau fleuve Sabbatius, se servent également des paroles du faux Esdras. Elles sont d'autant plus suspectes, qu'il ne paroît point par l'Histoire de Tobie qu'ils eussent fait une si longue transmigration, ni qu'ils composassent un corps separé des Nations *pour observer leurs Loix.* Au contraire ils étoient alors dispersez à Suze, à Ecbatane, à Raguez, & dans les autres villes des Medes & des Assyriens, sur les bords de l'Euphrate & du Tigre.

Il y a bien des gens qui regardent le faux Esdras comme un Auteur venerable par son antiquité, & qui doit être cru dans les choses qui regardent sa Nation, puis qu'il en devoit conoître l'Histoire & les Rites. Saint Ambroise l'a cité plusieurs fois. L'Eglise Romaine, qui ne le reçoit pas au rang des Livres divins, ne laisse pas de le faire entrer dans la celebration de ses plus grands mysteres; car on (*) dit dans une Messe qui se celebre la semaine de la Pentecôte, *Recevez la joie de vôtre gloire, en rendant graces à celui qui vous a apelez au Regne celeste;* & on couronne ailleurs les Martyrs par la bouche & les paroles d'Esdras. Enfin Pic de la Mirande (**) le recevoit comme un Ouvrage legitime & divinement inspiré.

Cependant on ne peut nier 1. que cet Esdras ne soit un imposteur. En effet le veritable Esdras soutient qu'il étoit descendu d'Aaron par quatorze generations. Il a même inseré dans son Histoire

(*) 4. Esdras II. 36. 37. Missa in Fer. post Pentecostem Miss. Rom. pag. 316. (**) Picus Mirand. Apol. p. 82. T. I.

re les noms de ses Ancêtres, qui devoient entre dans cette Genealogie, au lieu que le faux Esdras compte dix-neuf generations, & se trompe évidemment. 2. C'est un homme qui debite ses imaginations creuses avec la même confiance que si Dieu les lui avoit dictées. Il se vante d'une inspiration divine qu'il n'avoit pas; il pretend l'avoir acquisé par un breuvage de couleur de feu, à la faveur duquel il dicta deux cens quatre rouleaux: il eut la liberté de montrer les premiers aux dignes & aux indignes; mais les soixante & dix *derniers étoient reservez aux Sages du peuple, parce qu'en eux êtoit la source d'Intelligence; la fontaine de Sapience, & le fleuve de Science.* Pic de la Mirande (*) soutient que ces soixante & dix volumes d'une science secrete renfermoient la Cabbale. Il pretendoit même que ces Livres, pleins d'une metaphysique exacte, commençoient à paroître en Latin par ordre du Pape IV. Il les avoit achetez à grands frais, & y avoit trouvé une Theologie tout-à-fait Chretienne. Un autre Critique le censure de s'être laissé tromper par des pieces de faux aloi; & soutient à son tour que ces soixante & dix Livres, louëz par Esdras, étoit la Version des LXX, qu'on lisoit presque en tous lieux, & de là il tire une preuve sensible contre l'imposture du faux Esdras, puis que celui, qui ramena les Juifs de la Captivité, ne pouvoit parler avec éloge d'une Version qui ne fut faite (**) que long tems après lui. &c.

LIBER

(*) Ibid. (**) Le Moyne Var. Sac. p. 838.

LIBER
ESDRÆ QUARTUS.

CAP. I. *

1. Liber Esdræ prophetæ ſecundus, filii a) Sarei, filii Azarei, filii Helciæ, filii Sadaniæ; filii Sadoch, filii Achitob.

2. Filii Achiæ, filii Phinees, filii Heli, filii Ameriæ, filii Aſiel, filii Marimoth, filii Arna, filii Oziæ, filii Borith, filii Abiſei, filii Phinees, filii Eleazar.

3. Filii Aaron ex tribu Levi, qui fuit captivus in regione Medorum; in regno Artaxerxis regis Perſarum.

4. Et factum eſt verbum Domini ad me dicens:

5. Vade & nuncia populo meo facinora ipſorum & filiis eorum iniquitates, quas in me admiſerunt, ut nuncient filiis filiorum;

6. Quia peccata parentum ipſorum in illis creverunt. Obliti enim mei, ſacrificaverunt diis alienis.

7. Nonne ego eduxi eos de terra Ægypti, de domo ſervitutis? Ipſi autem irritaverunt me, & conſilia mea ſpreverunt.

n 8. Tu

* Prima duo capita deſunt in Arabica verſione.

a) 1. Esdr. VII, 3. 3. Esdr. VIII, 1.

8. Tu autem excute comam b) capitis tui, & projice omnia mala ſuper illos, quoniam non obedierunt legi meæ. Populus autem eſt in diſciplinatus.

9. Usque quo eos ſuſtinebo, quibus tanta beneficia contuli?

10. Reges multos propter eos ſubverti. Pharaonem cum pueris ſuis, & omnem exercitum ejus percuſſi.

11. Omnes gentes a facie eorum perdidi, & in Oriente c) provinciarum duarum populos Tyri & Sidonis diſſipavi, & omnes adverſarios eorum interfeci.

12. Tu vero loquere ad eos, dicens: Hæc dicit Dominus:

13. Nempe ego vos per mare transmeavi, & plateas vobis d) initio munitas exhibui. Ducem vobis dedi Moyſen, & Aaron ſacerdotem:

14. Lucem vobis per columnam ignis præſtiti, & magna mirabilia feci in vobis; vos autem mei obliti eſtis, dicit Dominus.

15. Hæc dicit Dominus omnipotens: Coturnix

b) ut Ezechiel. V.

c) Franciſcus Junius hunc verſum ita expreſſit: *Omnes gentes â facie eorum perdidi in Oriente: provinciarum duarum populos* (Chananæos) *Tyrum & Sidonem usque diſſipavi*, &c.

d) *Plateas vocat*, inquit Conr. Pellicanus, *viam per mare rubrum, utrimque aquis pro muro ipſos munientibus.* Exod. XIV.

nix e) vobis in ſigno fuit, caſtra vobis ad tutelam dedi & illic murmuraſtis.

16. Et non triumphaſtis in nomine meo de perditione inimicorum veſtrorum, ſed adhuc nunc usque murmuraſtis.

17. Ubi ſunt beneficia quæ præſtiti vobis? Nonne in deſerto cum eſuriretis proclamaſtis ad me,

18. Dicentes: ut quid nos in deſertum iſtud adduxiſti interficere nos? melius nobis fuerat ſervire Ægyptiis, quam mori in deſerto hoc.

19. Ego dolui gemitus veſtros, & dedi vobis manna in eſcam: panem angelorum f) manducaſtis.

20. Nonne cum ſitiretis g) petram excidi, & fluxerunt aquæ in ſaturitate? propter æſtus foliis arborum vos texi.

21. Diviſi vobis terras pingues: Chananæos & Pherezæos & Philiſtæos a facie veſtra projeci; quid faciam vobis adhuc: dicit Dominus?

22. Hæc dicit Dominus omnipotens: In deſerto cum eſſetis in flumine Amorrhæo h) ſitientes & blaſphemantes nomen meum,

23. Non ignem vobis pro blaſphemiis dedi, ſed mittens lignum in aquam dulce feci flumen.

24. Quid tibi faciam Jacob? Noluiſti obedire Juda. Transferam me ad alias gentes, & dabo eis nomen meum, ut cuſtodiant legitima mea.

e) Exod. XVI.

f) infra V. 35. Sap. XVI. 20.

g) Num. XX. h) amaro. Exod. XV. 23.

25. Quoniam me dereliquiſtis, & ego vos derelinquam. Petentibus vobis a me miſericordiam, non miſerebor.

26. Quando invocabitis me, ego non exaudiam vos. Maculaſtis enim manus veſtras ſanguine, & pedes veſtri impigri ſunt ad committenda homicidia.

27. Non quaſi me dereliquiſtis, ſed vos ipſos, dicit Dominus.

28. Hæc dicit Dominus omnipotens. Nonne ego vos rogavi, ut pater filios, & mater filias, & ut nutrix parvulos ſuos,

29. Ut eſſetis mihi in populum, & ego vobis in Deum, & vos mihi in filios, & ego vobis in Patrem?

30. Ita vos collegi, ut gallina pullos ſuos ſub alas ſuas. i) Modo autem quid faciam vobis? Projiciam vos a facie mea.

31. Oblationem cum mihi attuleritis, avertam faciem meam a vobis. Dies enim feſtos veſtros, & neomenias & circumciſiones repudiavi.

32. Ego miſi pueros meos prophetas ad vos, quos acceptos interfeciſtis, & laniaſtis corpora eorum, quorum ſanguinem exquiram, dicit Dominus.

33. Hæc dicit Dominus omnipotens. Domus veſtra deſerta eſt: Projiciam vos ſicut ventus ſtipulam.

34. Et filii procreationem non facient: quoniam

i) Matth. XXIII. 37.

niam mandatum meum neglexerunt, & quod malum est coram me fecerunt.

35. Tradam domus vestras populo venienti, qui me non audientes, credunt; quibus signa non ostendi, facient quæ præcepi.

36. Prophetas non viderunt, & memorabuntur iniquitatum eorum.

37. Testor populi venientis gratiam, cujus parvuli exultant cum lætitia, me non videntes oculis carnalibus, sed spiritu credentes quæ dixi.

38. Et nunc frater aspice, quæ gloria: & vide populum venientem ab Oriente,

39. Quibus dabo ducatum Abraham, Isaac & Jacob, & Osee, & Amos, & Michææ, & Joel, & Abdiæ & Jonæ.

40. Et Naum & Habacuc, Sophoniæ, Aggæi, Zachariæ & Malachiæ, k) qui & Angelus Domini vocatus est.

CAP. II.

1. Hæc dicit Dominus: ego eduxi populum istum de servitute, quibus mandata dedi per pueros meos prophetas, quos audire noluerunt, sed irrita fecerunt mea consilia.

2. Mater quæ eos generavit, dicit illis: Ite filii, quia ego vidua sum & derelicta.

3. Educavi vos cum lætitia, & amisi vos cum luctu & tristitia, quoniam peccastis coram Domino Deo vestro, & quod malum est coram eo, fecistis.

k) Dius. quæsit, per Epist. 57.

4. Modo autem, quid faciam vobis? Ego vidua ſum & derelicta: Ite filii & petite a Domino miſericordiam.

5. Ego autem te pater teſtem inuoco ſuper matrem filiorum, qui noluerunt teſtameutum meum ſervare,

6. Ut des eis confuſionem, & matrem eorum in direptionem, ne generatio eorum fiat.

7. Diſpergantur in gentes nomina eorum, deleantur a terra: quoniam ſpreverunt ſacramentum meum.

8. Væ tibi Aſſur, qui abſcondis iniquos penes te. Gens mala, memorare quid fecerim Sodomæ & Gomorrhæ,

9. Quorum terra jacet in piceis glebis & aggeribus cinerum. Sic dabo eos, qui me non audierunt, dicit Dominus omnipotens.

10. Hæc dicit Dominus ad Esdram, Nuncia populo meo, quoniam dabo eis regnum Jeruſalem, quod daturus eram Iſrael.

11. Et ſumam mihi gloriam illorum, & dabo eis tabernacula æterna, quæ præ paraveram illis.

12. Lignum vitæ erit illis in odore unguenti, & non laborabunt, neque fatigabuntur.

13. Ita & accipietis. Rogate vobis dies paucos, ut immorentur. Jam paratum eſt vobis regnum: vigilate.

14. Teſtare cœlum & terram. Contrivi enim malum, & creavi bonum, quia vivo ego, dicit Dominus.

15. Mater

15. Mater amplectere filios tuos, educa illos cum lætitia. Sicut columba confirma pedes illorum: quoniam te elegi dicit Dominus.

16. Et reſucitabo mortuos de locis ſuis, * & de monumentis educam illos, quoniam cognovi nomen meum in Iſrael.

17. Noli timere mater filiorum, quoniam te elegi, dicit Dominus.

18. Mittam tibi adjutorium, pueros meos Iſaiam & Jeremiam, ad quorum conſilium ſanctificavi, & paravi tibi arbores duodecim, gravatas variis fructibus,

19. Et totidem fontes fluentes lac & mel: & montes immenſos ſeptem, habentes roſam & lilium, in quibus gaudio implebo filios tuos.

20. Viduam juſtifica, pupillo judica, egenti da, orphanum tuere, nudum veſti,

21. Confractum & debilem cura, claudum irridere noli, tutare mancum, & cœcum ad viſionem claritatis meæ admitte.

22. Senem & juvenem intra muros ſerva.

23. Mortuos ubi inveneris, ſignans commenda ſepulcro, & dabo tibi primam ſeſſionem in reſurrectione mea.

24. Pauſa & quieſce populus meus, quia veniet requies tua.

25. Nutrix bona nutri filios tuos, confirma pedes eorum.

* Epiſtola Clementis Romani ad Corinthios cap. 50. καὶ ἀναϛήσω ὑμᾶς ἐκ τῶν σηκῶν ὑμῶν, quæ verba ex hoc Esdræ loco repetita putabat Paulus Colomeſius.

26. Servos, quos tibi dedi, nemo ex eis interiet: eos ego enim requiram de numero tuo.

27. Noli fatigari. Cum enim venerit dies pressuræ & angustiæ, alii plorabunt & tristes erunt: tu autem hilaris & copiosa eris.

28. Zelabunt gentes, & nil adversus te poterunt, dicit Dominus.

29. Manus meæ tegent te, ne filii tui gehennam videant.

30. Jucundare mater cum filiis tuis, quia ego te eripiam, dicit Dominus.

31. Filius tuos dormientes memorare, quoniam ego eos educam de lateribus terræ, & misericordiam cum illis faciam: quoniam misericors sum, dicit Dominus omnipotens.

32. Amplectere natos tuos usque dum venio, & præstem illis misericordiam: quoniam exuberant fontes mei, & gratia mea non deficiet.

33. Ego Esdras præceptum accepi a Domino in monte Oreb, ut irem ad Israel: ad quos cum venirem, reprobaverunt me, & respuerunt mandatum Domini:

34. Ideoque vobis dico gentes, quæ auditis & intelligitis, Expectate pastorem vestrum, requiem æternitatis dabit vobis: quoniam in proximo est ille, qui in fine sæculi adveniet.

35. Parati estote ad præmia regni, quia lux perpetua lucebit vobis, per æternitatem temporis.

36. Fugite umbram sæculi hujus: accipite jucunditatem gloriæ vestræ. Ego testor palam Salvatorem meum.

37. Com-

37. Commendatum donum accipite, & jucundamini, gratias agentes ei, qui vos ad cœlestia regna vocavit.

38. Surgite & state & videte numerum signatorum in convivio Domini.

39. Qui se de umbra sæculi transtulerunt, splendidas tunicas a Domino acceperunt.

40. Recipe Sion numerum tuum, & conclude candidatos tuos, qui legem Domini compleverunt.

41. Filiorum tuorum quos optabas, plenus est numerus. Roga imperium Domini ut sanctificetur populus tuus, qui vocatus est ab initio.

42. Ego Esdras vidi in monte Sion turbam magnam, quam numerare non potui, & omnes canticis collaudabant Dominum.

43. Et in medio eorum erat juvenis statura celsus, eminentior omnibus illis, & singulis eorum capitibus imponebat coronas, & magis exaltabatur: ego autem miraculo tenebar.

44. Tunc interrogavi Angelum, & dixi: Qui sunt hi, Domine?

45. Qui respondens dixit mihi: Hi sunt qui mortalem tunicam deposuerunt, & immortalem sumpserunt, & confessi sunt nomen Dei: Modo coronantur, & accipiunt palmas.

46. Et dixi Angelo: Ille juvenis, quis est? qui eis coronas imponit, & palmas in manus tradit?

47. Et respondens dixit mihi: Ipse est Filius Dei, quem in sæculo confessi sunt: ego autem magnificare eos cœpi, qui fortiter pro nomine Domini steterunt.

48. Tunc dixit mihi Angelus: Vade, annun-
cia populo meo, qualia & quanta mirabilia Domi-
ni Dei vidisti.

CAP. III.*

1. Anno tricisimo ruinæ civitatis a) eram in Ba-
bylone, & conturbatus sum super cubicu-
lo meo recumbens, & cogitationes meæ ascende-
bant super cor meum:
2. Quoniam vidi desertionem Sion, & abun-
dantiam eorum, qui habitabant in Babylone.
3. Et ventilatus est Spiritus meus valde, & cœ-
pi loqui ad Altissimum verba timorata,
4. Et dixi: O Dominator Domine, tu dixisti ab
initio, b) quando plantasti terram, & hoc solus, &
imperasti populo,
5. Et dedisti Adam corpus mortuum: sed &
ipsum figmentum manuum tuarum erat, & insuf-
flasti in eum Spiritum vitæ, & factus es vivens co-
ram te:
6. Et induxisti eum in paradiso, quem planta-
verat dextera tua, antequam terra adventaret. c)

7. Et

* Hoc loco incipit Arabica versio: *In nomine S. Trini-tatis, Liber primus Ezræ, scribæ Legis.*

a) Arab. *civitatis Jerusalem, ego Ezra, dictus Shelathiel.*

b) *Nonne dixisti ab initio, & facta sunt: cum creasti terram, eamque produxisti solo verbo tuo.* Arab.

c) Arab. *antequam homo esset conditus.*

7. Et huic mandaſti diligere viam tuam, d) & præterivit eam, & ſtatim inſtituiſti in eo mortem, & in nationibus ejus, & natæ ſunt gentes, & tribus, & populi, & cognationes, quarum non eſt numerus.

8. Et ambulavit unaquæque gens in voluntate ſua, & mira agebant coram te, & ſpernebant præcepta tua. e)

9. Iterum autem in tempore induxiſti diluvium ſuper inhabitantes ſæculum, & perdidiſti f) eos.

10. Et factum eſt in unoquoque eorum, ſicut Adæ mori, ſic his diluvium. g)

11. Dereliquiſti autem unum ex his Noe cum domo ſua, & ex eo juſti omnes. h)

12. Et factum eſt cum cœpiſſent multiplicari, qui habitabant ſuper terram, & multiplicaverunt filios, & populos & gentes multas: & cœperunt iterato impietatem facere plus quam priores.

13. Et factum eſt, cum iniquitatem facerent coram

d) Arab. *Et huic dediſti mandatum, quod ille eſt transgreſſus: & ob rebellionem ejus, judicium mortis tuliſti in eum & in ejus liberos, generationesque generationum* &c.

e) Addit Arab. *nec tu eos impediviſti.*

f) Arab. *perditione perdidiſti.*

g) *Omnes illi ſubierunt condemnationem mortis ab Adamo promeritæ.* Arab.

h) Arab. *quia perinde ut ipſe juſti erant.*

coram te, i) elegisti tibi virum ex his cui nomen
erat Abraham.

14. Et dilexisti eum, & demonstrasti ei soli voluntatem tuam. k)

15. Et disposuisti ei testamentum æternum, & dixisti ei, l) ut non unquam derelinqueres semen ejus. Et dedisti ei Isaac, & Isaac dedisti Jacob & Esau.

16. Et segregasti tibi Jacob, m) Esau autem separasti. Et factus est Jacob in multitudine magna.

17. Et factum est, cum educeres semen ejus ex Ægypto, adduxisti super montem Sina.

18. Et inclinasti cœlos, & statuisti terram, n) & commovisti orbem, & tremere fecisti abyssos, & conturbasti sæculum.

19. Et transiit gloria tua portas o) quattuor ignis & terræ motus, & spiritus, & gelu, ut dares semini Jacob legebem, & generationi Israel diligentiam. p)

20. Et

i) *Cum iniquitas eorum magna esset coram Te.* Arab.

k) *Patefecisti ei quæ tempore fatuor eventura essent.* Arab.

l) Arab. *Dixisti ei: benedicendo benedicam te & multiplicando multiplicabo, & semen tuum crescere faciam ac multiplicabo.* Gen. XII. 2.

m) *Dilexisti Jacob, Esau autem odisti,* Rom. IX. 13; *& Jacobum præ aliis multiplicasti gentibus.* Arab.

n) *Inclinasti cælum in terram. id.*

o) *Quatuor terribilia miracula.* Arab.

p) *Præcepta.* Arab.

20. Et non abstulisti ab eis cor malignum, ut faceret lex tua in eis fructum.

21. Cor enim malignum bajulans primus Adam transgressus, & victus est, sed & omnes qui de eo nati sunt.

22. Et facta est permanens infirmitas, & lex cum corde q) populi, cum malignitate radicis, & discessit quod bonum est, & mansit malignum.

23. Et transierunt tempora, & finiti sunt anni: & suscitasti tibi servum nomine David.

24. Et dixisti ei ædificare civitatem nominis tui, & offerre tibi in eadem thus & oblationes.

25. Et factum est hoc annis multis, & deliquerunt qui habitabant civitatem.

26. In omnibus facientes sicut fecit Adam, & omnes generationes ejus: utebantur enim & ipsi corde maligno.

27. Et tradidisti civitatem tuam, in manibus inimicorum tuorum. r)

28. Numquid meliora faciunt, qui habitant Babylonem? Et propter hoc dominabitur Sion?

29. Factum est cum venissem huc, & vidissem impietates, quarum non est numerus, & delinquentes multos vidit anima mea hoc tricesimo anno, s) & excessit cor meum:

30. Quoniam vidi, quomodo sustines eos peccan-

q) Arab. *in corde.*

r) Arab. *Tunc dixi in corde meo:*

s) *His triginta annis captivitatis. id.*

cantes & pepercisti impie agentibus, t) & perdidisti populum tuum, & conservasti inimicos tuos, & non significasti. u)

31. Nihil memini quomodo debeat derelinqui via hæc. Numquid meliora facit Babylon, quam Sion?

32. Aut alia gens cognovit te præter Israel? aut quæ tribus crediderunt testamentis tuis, sicut Jacob?

33. Quarum merces non comparuit, neque labor fructificavit. Pertransiens enim pertransivi in gentibus, & vidi abundantes eas, & non memorantes mandatorum tuorum.

34. Nunc ergo pondera in statera nostras iniquitates, & eorum qui habitant in sæculo: & non invenietur nomen tuum, nisi in Israel. *

35. Aut quando non peccaverunt in conspectu tuo, qui habitant terram? aut quæ gens sic observavit mandata tua?

36. Hos quidem x) per nomina invenies servasse mandata tua, gentes autem non invenies.

CAP. IV.

t) Addit Arab: *Et assidue cogitabam in corde meo, in præsentia Domini, & dicebam.*

u) id. *Nec revelasti cuiquam quare rejeceris viam tuam usitatam, & captivos nos duci permiseris.*

* Loco verborum: *& non invenietur nomen tuum nisi in Israel,* in Arab. est, *ut scias utra præponderent.*

x) Versus ultimus deest in Arab.

CAP. IV.

1. Et respondit ad me Angelus, qui missus est ad me, cui nomen Uriel.

2. Et dixit mihi: Excedens excessit cor tuum in sæculo hoc, & comprehendere cogitas viam Altissimi.

3. Et dixi: Ita, Domine meus. y) Et respondit mihi & dixit: Tres vias missus sum ostendere tibi, & tres similitudines proponere coram te.

4. De quibus mihi si renuntiaveris unam ex his, & ego tibi demonstrabo viam, quam desideras videre, & docebo te, unde sit z) cor malignum.

5. Et dixi: loquere Dominus meus. Et dixit ad me: Vade pondera mihi ignis pondus, aut mensura mihi flatum venti, aut revoca mihi diem, quæ præteriit.

6. Et respondi & dixi: Quis natorum a) poterit facere, ut me interroges de his?

7. Et dixit ad me me: Si essem interrogans te, dicens: Quantæ habitationes sunt in corde maris, aut quantæ venæ sunt in principio abyssi, aut quantæ venæ sunt super firmamentum, aut b) qui sunt exitus paradisi:

8. Dice-

y) Arab. addit: *fac quæ sunt eas intelligam.*

z) Arab. *quid sit.*

a) Arab. *Nebiyina* Prophetarum, pro *Banina* natorum.

b) Arab. *quænam ad inferos via & quænam semita ad paradisum?*

8. Diceres mihi fortaſſis, in abyſſum c) nō
deſcendi, neque in infernum adhuc, neque in cœ
lum unquam aſcendi.

9. Nunc autem non interrogavi te, niſi de ign
& vento, & die, per quem tranſiſti, & a quib
ſeparari non potes: & non reſpondiſti mihi d
eis. d)

10. Et dixit mihi: Tu quæ tua ſunt, tecum, e
coadoleſcentia, non potes cognoſcere:

11. Et quomodo poterit vas tuum capere Alti
ſſimi viam, & jam exterius corrupto ſæculo f) in
telligere corruptionem evidentem in facie mea

12. Et dixi illi: Melius erat nos non eſſe, qua
adhuc viventes vivere in impietatibus, & pati,
non intelligere de qua re.

13. Et reſpondit ad me, & dixit: Proficiſcen
profectus ſum ad ſilvam lignorum campi, h) & co
gitaverunt cogitationem,

14. Et dixerunt: Venite & eamus, & faci

mu

c) id. *ſpatium abyſſi nunquam metitus ſum.*

d) Arab. addit: *quoniam defixa illa ſunt in cogi tione Altiſſimi.*

e) id. *Tu & tui ſimiles.*

f) Arab. *aut corruptioni & diſſolutioni obnoxiu comprehendere incorruptibilia, & captum ex cedentia intelligere?*

g) Arab. *Hæc audiens procidi facie mea in terra & dixi:*

h) id. *Omnes arbores ſilvæ exciſæ ac deletæ ſu quoniam cogitaverunt cogitationem.*

mus ad mare bellum, ut recedat coram nobis, & faciamus nobis alias ſilvas.

15. Et ſimiliter fluctus maris & ipſi cogitaverunt cogitationem, & dixerunt: Venite aſcendentes, debellemus ſilvas campi, ut & ibi conſummemus nobiſmet ipſis aliam regionem.

16. Et factus eſt cogitatus ſilvæ in vanum, venit enim ignis & conſumpſit eam.

17. Similiter & cogitatus fluctuum maris, ſtetit enim arena, & prohibuit eos.

18. Si enim i) eſſes judex horum, quem inciperes juſtificare, aut quem condemnare?

19. Et reſpondi, & dixi: Utique vanam cogitationem cogitaverunt: terra enim data eſt ſilvæ, & mari locus k) portare fluctus ſuos.

20. Et reſpondit ad me, & dixit: Bene tu judicaſti, & quare non judicaſti tibimetipſi?

21. Quemadmodum enim terra ſilvæ data eſt, & mare fluctibus ſuis: l) Sic qui ſuper terram inhabitant, quæ ſunt ſuper terram intelligere ſolummodo poſſunt; & qui ſuper cœlos, quæ ſuper altitudinem cœlorum.

22. Et reſpondi, & dixi: Deprecor te Domine, ut mihi detur ſenſus intelligendi.

23. Non enim volui interrogare de ſuperioribus tuis, ſed de his quæ pertranſeunt per nos

O quo-

i) *Jam ſi tu.*

k) Arab. *quem non debet excedere quando effert fluctus ſuos.*

l) *Et mare habet limites terrori fluctuum ejus oppoſitos.* id.

quotidie. Propter quid Iſrael datus in opprobrium gentibus? quem dilexiſti populum, datus eſt tribubus impiis, & lex patrum noſtrorum in interitum deducta eſt, m) & diſpoſitiones ſcriptæ nusquam ſunt:

24. Et pertranſivimus de ſæculo, nt locuſtæ, & vita noſtra ſtupor & pavor, & nec digni ſumus miſericordiam conſequi.

25. Sed quid faciet nomini ſuo, quod invocatum eſt ſuper nos? Et de his interrogavi.

26. Et reſpondit ad me, & dixit: Si fueris plurimum ſerutatus, frequenter miraberis: quoniam feſtinans feſtinat ſæculum pertranſire,

27. Et non capit portare, quæ in futuris temporibus, juſtis repromiſſa ſunt: quoniam plenum injuſtitia eſt ſæculum hoc, & infirmitatibus.

28. De quibus autem interrogas, dicam: ſeminatum enim eſt malum, & necdum venit deſtructio ipſius.

29. Si ergo non inverſum fuerit quod ſeminatum eſt, & diſceſſerit locus, ubi ſeminatum eſt malum, non veniet locus ubi ſeminatum eſt bonum.

30. Quoniam gramen ſeminis mali ſeminatum eſt in corde Adam ab initio: & quantum impietatatis generavit usque nunc, & generat usque cum veniat area? n)

31. Æſtima autem apud te gramen mali ſeminis, quantum fructum impietatis generavit:

32. Quando

m) Hoc loco, ut infra VIII. 50. folium exciſum eſt in Manuſcripto codice Arabico, unde defectus usque ad verſum 45.

n) Tempus meſſis, ſive frugum in aream colligendorum.

32. Quando ſecatæ fuerint ſpicæ, quarum non
eſt numerus, quam magnam aream incipient
facere?
33. Et reſpondi & dixi: Quomodo & quando
hæc? Quare modici & mali o) anni noſtri?
34. Et reſpondit ad me, & dixit mihi: Non fe-
ſtines tu ſuper Altiſſimum. Tu enim feſtinas ina-
iter eſſe ſuper ipſum. Nam exceſſus tuus multus.
35. Nonne de his interrogaverunt animæ ju-
ſtorum in promptuariis ſuis, dicentes: Usque quo
ſpero ſic? Et quando veniet fructus areæ merce-
dis noſtræ?
36. Et reſpondit ad ea Jeremiel Archangelus,
& dixit: Quando impletus fuerit numerus ſemi-
num in vobis, p) quoniam in ſtatera ponderavit
ſæculum,
37. Et menſura menſuravit tempora, q) & nu-
mero numeravit tempora, & non commovit, nec
excitavit usque dum impleatur prædicta menſura.
38. Et reſpondi & dixi: o Dominator Domine,
ſed & nos omnes pleni ſumus impietate.
39. Et ne forte propter nos non impleantur ju-
ſtorum areæ, propter peccata inhabitantium ſu-
per terram,

o) Geneſ. XLVII. 9.

p) Miſnah Jevahmoth. cap. 6. אין בן דוד בא עד שיכלו כל נשמות שבגוף *Non veniet filius David, privsquam exhauſtæ fuerint univerſæ animæ quæ ſunt in Goph.* adde Windetum p. 53. de vita functor. ſtatu. (T. 4. faſcic. Clariſſ. Crenii p. 112.)

q) Sap. XI, 20.

40. Et respondit ad me, & dixit: Vade, & interroga prægnantem, si quando impleverit novem menses suos, adhuc poterit matrix ejus retinere partum in semetipsa?

41. Et dixi: Non potest Domine. Et dixit ad me: in inferno promptuaria animarum matrici assimilata sunt.

42. Quemadmodum enim illa festinat, quæ parit effugere necessitatem partus: Sic & hæc festinat reddere ea, quæ commendata sunt.

43. Ab initio tibi demonstrabitur de his quæ concupiscis videre.

44. Et respondi, & dixi: Si inveni gratiam ante oculos tuos, & si possible est, & si idoneus sum,

45. Demonstra mihi, si plusquam præteritum sit habet venire, aut plura pertransierunt supra * quam futurum est.

46. Quod pertransivit, scio: quid autem futurum sit, ignoro.

47. Et dixit ad me: ita super dexteram partem, r) & demonstrabo tibi interpretationem similitudinis.

48. Et steti, & vidi: & ecce fornax ardens transiit coram me, & factum est, cum transiret flamma, vidi: & ecce superavit fumus.

49. Post hæc transiit coram me nubes plena aquæ, & immisit pluviam impetu multam: & cum transiisset impetus pluviæ, superaverunt in ea guttæ.

50. Et

* Ab his verbis ultimis Codex Arabicus iterum pergit.

r) Arab. addit, *& vide.*

50. Et dixit ad me: Cogita tibi: ſicut creſcit pluvia amplius quam guttæ, & ignis quam fumus: s) ſic ſuperabundavit quæ tranſivit menſura. Superaverunt autem guttæ, & fumus:

51. Et oravi, & dixi, putas vivo usque in diebus illis? vel quid erit in diebus illis?

52. Reſpondit ad me, & dixit: de ſignis, de quibus me interrogas, ex parte poſſum tibi dicere: t) de vita autem tua non ſum miſſus dicere tibi, ſed neſcio.

CAP. V.

1. De ſignis autem: ecce dies venient, in quibus apprehendentur, qui inhabitant terram in cenſu u) multo: & abſcondetur veritatis via: & ſterilis erit x) a fide regio:

s) Quæ ſequuntur in hoc verſu, Arabica verſio, librarii ut credibile eſt vitio, omittit.

t) Arab. addit, *juſſu Altisſimi.*

u) Videtur legendum: *in ſenſu multo*, hoc eſt, ſcientia pollentes. Nam ita *ſenſus* infra verſ. 9. & hoc loco Arabica verſio habet: *intelligentes tollentur de terra.* Igitur & *apprehendentur* hoc loco ita accipiendum, ut nonnulli interpretantur παραληφθήσεται Matth. XXIV. 40. & Luc. XVII. 34. *duo erunt in agro, unus capietur, alter liber relinqvetur.* Vide Tho. Gatakeri Adverſaria pag. 183. edit. Lond. Ita etiam Nicetas Choniates lib. XI. Hiſt. p. 351.

x) Arab. *fidei regio ſterilis futura eſt.*

2. Et multiplicabitur injustitia super hanc quam ipse tu vides, & super quam audisti olim: y)

3. Et erit imposito vestigio quam nunc vides regnare regionem, & videbunt eam desertam.

4. Si autem tibi a) dederit Altissimus vivere, videbis post tertiam tubam, b) & relucescet subito sol noctu, & luna ter in die,

5. Et de ligno sanguis stillabit, d) & lapis dabit vocem suam, e) & populi commovebuntur: f)

6. Et regnabit, g) quem non sperant qui inhabitant super terram, & volatilia commigrationem facient.

7. Et

y) Addit. Arab. *Et via aspera erit minimeque trita; nec præsto erit dux, & perturbatio magna existet in pluribus locis ab his quæ videbis à Regibus fieri.*

z) id. *& perturbatio magna existet in pluribus regionibus Regum quas videbis, & terra erit desolata.*

a) Arab. *si Altissimus terram conservaverit usque ad illum terminum.*

b) *Videbis post hæc tria signa, terra movebitur.*

c) *Nox & luna, uno die.* id.

d) Barnabæ Epist. c. 12. καὶ λέγει Κύριος, ὅταν ξύλον κλιθῇ καὶ ἀναστῇ, καὶ ὅταν ἐκ ξύλου αἷμα στάξῃ.

e) Ex Habacuc II. 11. διότι λίθος ἐκ τοίχου βοήσεται. Itaque vitiose Arab. *lux dabit vocem suum.*

f) Addit Arab. *& aër immutabitur.*

g) id. *regnabit populus.*

h) Arab. *vivos pisces.*

7. Et mare Sodomiticum pisces h) rejiciet, & dabit vocem noctu, quam non noverant multi. Omnes autem audient vocem ejus.

8. Et chaos i) fiet per loca multa, & ignis frequenter remittetur, & bestiæ agrestes k) transmigrabunt, & mulieres menstruatæ parient monstra, l)

9. Et in dulcibus aquis salsæ invenientur, & amici omnes semetipsos expugnabunt, & absconde- tur tunc sensus, & intellectus separabitur in promptuarium suum:

10. Et quæretur a multis, & non invenietur: & multiplicabitur injustitia, & incontinentia super terram.

11. Et interrogabit regio proximam suam, & dicet: Numqnid per te pertransiit justitia justum faciens? m) Et hoc negabit.

12. Et erit in illo tempore, & sperabunt homines, n) & non impetrabunt: laborabunt, & non dirigentur viæ eorum.

13. Hæc signa dicere tibi permissum o) est mihi: & si oraveris iterum & ploraveris, sicut & nunc,

i) id. *Socordia & stupor.*

k) *The wild beasts of the Princes*, Versio Anglica ex Arabico.

l) In Arabico nihil aliud, quam: *signa erunt in mulieribus.*

m) Addit Arab. *aut num candor in te reperitur?*

n) Addit Arab. *vel unum repertum iri qui recte faciat.*

o) Arab. *jussus sum.*

nunc, & jejunaveris ſeptem diebus, audies iterato horum majora.

14. Et p) evigilavi, & corpus meum horruit valde: & anima mea laboravit, ut deficeret:

15. Et tenuit me, qui venit angelus, qui loquebatur in me, q) & confortavit me, & ſtatuit me ſuper pedes.

16. Et factum eſt in nocte ſecunda, & venit ad me Salathiel r) dux populi, & dixit mihi: Ubi eras? & quare vultus tuus s) triſtis?

17. An neſcis quoniam tibi creditus eſt Iſrael in regione transmigrationis eorum?

18. Exurge ergo, & guſta panem, & non derelinquas nos, ſicut paſtor gregem ſuum in manibus luporum t) malignorum.

19. Et dixi ei, Vade a me, & non appropies ad me. u) Et audivit, ut dixi, & receſſit a me.

20. Et ego jejunavi diebus ſeptem ululans & plorans, ſicut mihi mandavit Uriel * Angelus.

21. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & iterum cogitationes cordis mei moleſtæ erant mihi valde,

22. Et reſumpſit anima mea ſpiritum intellectus,

p) Arab. *Et nequivi ſurgere & corpus meum languebat.*

q) id. *ad me.*

r) Arab. *Phaldiel.*

s) id. *quare color vultus tui alteratus eſt?*

t) Arab. *leonum.*

u) addit Arab. *antequam dies ſeptem effluxerint. Tunc veni & tecum colloquar.*

* Jeremiel. ſupra IV. 36.

ctus: & iterum cœpi loqui coram Altiſſimo ſermones,

23. Et dixi, Dominator Domine, ex omni ſilva terræ, & omnibus arboribus ejus, elegiſti vineam unicam:

24. Et ex omni terra orbis, elegiſti tibi foveam x) unam: & ex omnibus floribus y) orbis, elegiſti tibi lilium unum:

25. Et ex omnibus abyſſis maris, repleſti z) tibi rivum unum: & ex omnibus ædificatis civitatibus, ſanctificaſti a) tibimetipſi Sion:

26. Et ex omnibus creatis volatilibus, nominaſti tibi columbam unam: & ex omnibus plaſmatis pecoribus, providiſti tibi ovem unam:

27. Et ex omnibus multiplicatis populis, acquiſiviſti tibi populum unum: b) & ab omnibus probatam c) legem donaſti huic, quem deſideraſti populo.

28. Et nunc, Domine, ut quid tradidiſti unum d) pluribus? & præparaſti ſuper unam radicem alias, & diſperdidiſti unicum tuum in multis:

O 5 29. Et

x) Arab. *agrum unum.*
y) id. *fragrantibus floribus.*
z) *Sepoſuiſti.*) id.
a) *Fundaſti tibi & ſanctificaſti.* Arab.
b) Addit Arab. *& juſtificaſti eum.*
c) *Accurate examinatam & excellentiſſimam.* id.
d) Arab. *populum tuum impiæ multitudini, & hanc unam radicem amplius abjeciſti quam cæteram multitudinem: unumq; hunc* (populum) *ita diſperſiſti*

29. Et conculcaverunt eum, qui contradic
bant sponsionibus tuis, quique tuis testamen
non credebant.

30. Et si odiens odisti populum tuum, tuis m
nibus debet castigari.

31. Et factum est, cum locutus essem semone
& missus est Angelus ad me, qui ante venerat
me præterita e) nocte,

32. Et dixit mihi: audi me, & instituam te:
intende mihi, f) & adjiciam g) coram te.

33. Et dixi, loquere Dominus meus: Et dix
ad me, Valde tu in excessu mentis factus es p
Israel: an plus dilexisti eum, quam qui eum fec

34. Et dixi ad eum: Non, Domine, sed dole
locutus sum. Torquent enim me renes mei p
omnem horam, quærentem apprehendere sem
tam Altissimi, & investigare partem judicii ejus.

35. Et dixit ad me, Non potes. Et dixi, Qua
re, Domine? Ad quid nascebar h) aut quare non
fieba

persisti ut dissipatus a multitudine fuerit, & con culcaverint eum adversarii (tui.) *Jam perfect odio odisti populum, quod si pœnas afficiendus rat, in tua hoc manu fuit positum.*

e) Ante septiduum intellige. vers. 19. seq.

f) Arab. *dispone cor tuum, ut illud ego illuminem.*

g) Addam ante dictis plura & clariora, ut promiserat vers. 1

h) Arab. *utinam natus non fuissem.*

i) Clemens Alex. III. Strom. pag. 468. διὰ τί γὰρ
ἐγένετο ἡ μήτρα τῆς μητρός μου τάφος,

fiebat matrix matris meæ mihi ſepulcrum, ut non viderem laborem Jacob, & defatigationem generis Iſrael?

36. Et dixit ad me, k) Numera mihi quæ nec dum venerunt, & collige mihi diſperſas guttas, l) & revirida mihi aridos m) flores,

37. Et aperi mihi clauſa promptuaria, & produc mihi incluſos in eis flatus; n) demonſtra mihi vocis imaginem, o) & tunc oſtendam tibi laborem p) quem rogas videre.

38. Et dixi, Dominator Domine, quis enim eſt qui poteſt hæc ſcire, niſi q) qui cum hominibus habitationem non habet?

39. Ego

μὴ ἴδω τὸν μόχθον τοῦ Ἰακὼβ, καὶ τὸν κόπον τοῦ γένους Ἰσραὴλ, ἔσδρας ὁ προφήτης λέγει.

k) Addit Arab. *Si vis judicia Altisſimi pernoſcere, expone & mihi quæ te rogabo.*

l) *Grana ſeminum quæ non ſparſiſti.* id.

m) *Aridas plantas.* id.

n) Spiritus. Arab. *ventos.*

o) Arab. *Imaginem perſonæ cujus formam non vidiſti.*

p) id. *Hæc ſi mihi enarraveris, tunc & ego tibi exponam ea quibus pernoſcendis te affligis & quæ inſpicere deſideras.*

q) Arab. *Niſi Deus qui cum hominibus verſatur.* Sed recte Whiſtonus notat particulam negandi omiſſam. Dan. II. 11. *Sermo quem quæris Rex, gravis eſt: nec reperietur quiſquam qui indicet illum in conſpectu Regis, exceptis Diis, quorum non eſt cum*

39. Ego autem insipiens: & quomodo pote
dicere de his, quibus me interrogasti?

40. Et dixit ad me, Quomodo non potes fac
re unum de his quæ dicta sunt: sic non poteris i
venire judicium meum, aut in fine charitatem
quam populo promisi.

41. Et dixi, Sed ecce Domine tu prope es hi
qui in finem sunt, & quid facient, s) qui ante m
fuerunt, aut nos, aut hi, qui post nos?

42. Et dixit ad me, Coronæ assimilabo judic
um meum. Sicut non novissimorum tarditas, i
nec priorum velocitas.

43. Et respondi, & dixi, Nec poteras facer
eos, qui facti sunt, & qui sunt, & qui futuri sun
in unum, ut t) celerius judicium tuum ostenda

44. Et respondit ad me, & dixit, Non pote
festinare creatura super creatorem, nec sustiner
sæculum eos, qui in eo creandi sunt, in unum.

45. Et dixi: Quomodo dixisti servo tuo, u
quoniam

cum hominibus conversatio. ὧν οὐκ ἔστιν κατ-
οικία μετὰ πάσης σαρκός.

r) Arab. *finem* sive *summum charitatis.*

s) Quæ Te, nimirum, fugiant.

t) Arab. *ut justitia maturaret, & judicium ap*
pareret.

u) Adamo, ræpræsentanti totum genus humanum. Arab.
Quomodo dixisti servo tuo, Vivendo vives: atque
produxisti simul omnes res creatas multivarias
que naturas. Si itaque jussisti omnia eodem
tempor

quoniam vivificans vivificasti a te creatam creaturam in unum, & sustinebat creatura: poterit & nunc portare præsentes in unum.

46. Et dixit ad me, interroga x) matricem mulieris, & dices ad eam: Et si paris, quare per tempy? Roga ergo eam, ut det decem in unum.

47. Et dixi, Non utique poterit: sed secundum tempus.

48. Et dixit ad me, Et ego dedi matricem terræ his qui seminati sunt super eam per tempus.

49. Quemadmodum enim infans y) non parit ea, quæ senum sunt: sic ego disposui a me creatum sæculum.

50. Et interrogavi, & dixi, Cum jam dederis mihi viam, z) loquar coram te: num mater nostra, a) de qua dixisti mihi, adhuc juvenis est? jam senectuti appropinquat.

51. Et

tempore semen producere, naturis eorum confirmatis, nonne & nunc posset fieri, ut eodem tempore omnia nascitura proferrent?

x) *Matrem quæ peperit liberos.* Arab.

y) Arab. *Sicut infans nunquam generat, nec parit, donec perfecte adoleverit & membra ejus fuerint firmata: ita terra non veterascet nec producendi facultate privabitur, donec tempus a DEO destinatum effluxit, sicut omnia quæ in mundo condita ab eo sunt, disposuit.*

z) Addit Arab. *animumque loquendi in tua præsentia.*

a) Arab. *num putas terram matrem nostram, ut dixisti*

51. Et respondit ad me, & dixit: Interroga ea
quæ parit, & dicet tibi.
52. Dices enim ei, Quare quos peperisti, nu
non sunt similes his qui ante te, sed minores n
tura?
53. Et dicet tibi & ipsa, alii sunt qui in juven
te virtutis nati sunt, & alii qui sub tempore sen
ctutis, deficiente matrice sunt nati.
54. Considera ergo & tu quoniam minori st
tura b) estis præ his, qui ante vos:
55. Et qui post vos, minori quam vos, qu
jam senescentes creaturæ, & fortitudinem juve
tutis prætereuntes.
56. Et dixi: Rogo Domine, si inveni gratia
ante oculos tuos, demonstra servo tuo, per que
visites creaturam tuam.

CAP. VI.

1. Et dixit ad me, c) Initio terreni orbis, & an
tequam starent exitus sæculi, & antequam
spirarent conventiones ventorum,
2. Et antequam d) sonarent voces tonitruum,
& ant

*dixisti ad me, juvenem esse initio, deinde inte
jecto tempore veterascere: quanam regula co
gitationes de illa metiris?*

b) Arab. addit, *& robore.* Adde S. Cyprian. ad De
metrianum p. 186. Sed de hoc senio mundi plura præ
ad hunc librum.

c) Arab. *initio propter hominem & deinde propte
me ipsum, antequam mundus existeret, & ante
quam via esset hujus generationis.*

d) id. *Antequam Cherubim ederent voces suas.*

antequam splenderent nitores coruscationum, e) & antequam confirmarentur fundamenta paradisi, f)

3. Et antequam viderentur decori g) flores, & antequam confirmarentur motæ virtutes, h) & antequam colligerentur innumerabiles militiæ angelorum,

4. Et antequam extollerentur altitudines aëris, & antequam nominarentur mensuræ firmamentorum, i) & antequam æstuarent camini in Sion,

5. Et antequam investigarentur præsentes anni, & antequam abalienarentur eorum qui nunc peccant

e) *Stellæ.* id.

f) Nulla paradisi in Arabico mentio, sed ejus loco ibi legitur: *antequam columnæ fundationum firmatæ essent, & variæ opes in orbe spectarentur.*

g) id. *Multivario colore & frangantia.*

h) Verborum, *& antequam confirmarentur motæ virtutes*, nullum in Arabico vestigium. Junius pro *motæ* legit *ignotæ*. At Conr. Pellicanus: *antequam virtutes cælorum inciperent influere suo motu in inferiores creaturas omnes & ad hoc perpetuo agendum confirmarentur.* Sed videtur esse sensus: *antequam angeli qui poterant a bono dimoveri* (Castellio: *mobiles*. Anglicus interpres, *movable*, Jo. Assenburgius: die bißher hin und wieder getriebene Kräffte. Alius interpres Germanicus: bewegliche Kräfte bevestiget/) *& labi, in bono confirmarentur.*

i) Arab. *Antequam res creatæ nomen acciperent* (Gen. II, 19.) *& antequam spatium existeret & lumen*

peccant adinventiones, & consignati essent, qu
fidem thesaurizaverunt:

6. Tunc cogitavi, & facta sunt per me solum, k)
& non per alium: & finis per me, & non per alium.

7. Et respondi & dixi, Quæ erit separatio tem-
porum? l) aut quando prioris finis, & sequen-
tis initium?

8. Et dixit ad me: ab Abraham usque ad Isaac
m) quando nati sunt ab eo & Jacob & Esau, ma-
nus Jacob tenebat ab initio calcaneum Esau, *

9. Finis enim hujus sæculi Esau, & principium
sequentis Jacob.

10. Hominis manus n) inter calcaneum &
manum. Aliud noli quærere, Esdra.

11. Et respondi, & dixi, o Dominator Domi-
ne, si inveni gratiam ante oculos tuos,

12. Orc

lumen fixum esset in suprema parte universi, & Sionis jacta essent fundamenta. Et antequam definitus esset repertus annorum numerus, & antequam opera peccatorum jungerentur, et fidelium thesauri admitterentur & consecrarentur.

k) id. *Quod omnia hæc & erunt & fuerunt per me*

l) Arab. *Quando stellæ mutabuntur? quando finis & completio erit annorum? quando initium finis, & finis ejus?* * Gen. XXV.25.

m) *Usque ad generationem & familiam ejus.* id.

n) *Extremum membrorum hominis calcaneus, initium illorum est manus: & ecce calcaneus & manus invicem junguntur. Igitur noli hæc in præsenti inquirere, Esdra.* id.

12. Oro ut demonſtres ſervo tuo, finem ſignorum tuorum, o) quorum partem mihi demonſtraſti nocte præcedenti. p)

13. Et reſpondit, & dixit ad me, Surge ſuper pedes tuos, & audi vocem pleniſſimam ſonitus.

14. Et erit ſicut commotio, nec commovebitur locus, q) in quo ſtes ſuper eum.

15. Ideo cnm loquitur, tu non expaveas, quoniam de fine verbum, & fundamentum terræ intelligitur,

16. Quoniam de ipſis ſermo tremiſcit & commovetur, ſcit enim quoniam finem eorum oportet commutari.

17. Et factum eſt, cum audiſſem, ſurrexi ſuper pedes meos, & audivi: & ecce vox loquens, & ſonus ejns ſicut ſonus aquarum multarum,

18. Et dixit: Ecce dies veniunt, & erit quando appropinquare incipiam, ut viſitem habitantes in terra:

19. Et quando inquirere incipiam ab eis qui injuſte nocuerunt injuſtitia ſua, r) & quando ſuppleta fuerit humilitas Sion.

20. Et cum ſuperſignabitur s) ſæculum quod incipiet * pertranſire, hæc ſigna faciam. Libri aperientur

P

o) Arab. *Complementum dierum præteritorum.*

p) *Superioribus diebus.* id.

q) Arab. *& quando vox ſonabit, locus in quo ſtas, commovebitur.*

r) Arab. addit. *& de eis quibus injuria facta eſt.*

s) *Finietur.* * al. *incipient.*

34. Et noli festinare cum prioribus temporibus cogitare vana, ut non properes a novissimis temporibus.

35. Et factum est post hæc, & flevi iterum: & similiter jejunavi septem diebus, ut suppleam tres hebdomadas, † quæ dictæ sunt mihi.

36. Et factum est in octava nocte, & cor meum turbabatur iterato in me, & cœpi loqui coram Altissimo.

37. Inflammabatur enim spritus meus valde, & anima mea anxiabatur.

38. Et dixi, O Domine, loquens locutus es ab initio creaturæ in primo die * dicens, Fiat cœlum & terra: & tuum verbum, opus perfectum. l)

39. Et erat tunc spiritus, m) & tenebræ circumferebantur, & silentium, sonus vocis hominis nondum erat abs te. n)

40. Tunc distixisti de thesauris tuis proferri lumen luminosum, quo appareret opus tuum.

41. ** Et die secunda creasti spiritum firmamenti, & imperasti ei ut divideret & divisionem faceret inter aquas, ut pars quædam sursum recederet, pars vero deorsum maneret.

42. Et

† Daniel. X. 2.

* Ita accipit quod ait Moses Gen. cap. I. versu I.

l) *Dixit & facta sunt.* Ps. XXXIII. 9.

m) Arab. addit, *super aquas* ex Gen. I. 2.

n) Arab. *quia non erat operandi locus* (scil. in tenebris.)

** Versus hic totus in Arab. desideratur.

42. Et tertia die imperaſti aquis congregari in ſeptima parte terræ: ſex vero partes ſiccaſti & conſervaſti, ut ex his ſint coram te miniſtrantia ſeminata a Deo, & culta.

43. Verbum enim tuum proceſſit, & opus ſtatim fiebat.

44. Proceſſit enim ſubito fructus multitudinis immenſus, & concupiſcentiæ guſtus multiformes, & flores colore immutabili, o) & odores odoramenti inveſtigabilis, & die tertia hæc facta ſunt.

45. Quarta autem die imperaſti fieri ſolis ſplendorem, lunæ lumen, ſtellarum diſpoſitionem.

46. Et imperaſti eis, ut deſervirent futuro plaſmato homini.

47. Quinta autem die dixiſti ſeptimæ parti, ubi erat aqua congregata, ut procrearet animalia, & volatilia, & piſces: & ita fiebat.

48. Aqua muta, & ſine anima, quæ Dei nutu jubebantur, animalia faciebat, ut ex hoc mirabilia tua nationes p) enarrent.

49. † Et tunc conſervaſti duas animas: nomen uni vocaſti Henoch, * & nomen ſecundæ vocaſti Leviathan,

50. Et ſeparaſti ea ab alterutro. Non enim poterat ſeptima pars, ubi erat aqua congregata, capere ea.

o) Arab. *colore multivario: & arbores amœniſſimæ conſpectu.*

p) Arab. *Generationes.*

† Verſus 49. 50. 51. & 52. in Arab. deſiderantur.

* *Behemoth* legendum.

51. Et dedisti Henoch * unam partem, siccata est tertia die, ut habitet in ea, ubi sunt montes mille.

52. Leviathan autem dedisti septimam partem humidam, & servasti eam, ut fiat in devorationem, quibus vis, & quando vis.

53. Sexta autem die imperasti terræ, ut crearet coram te jumenta, & bestias & reptilia:

54. Et super his Adam, quem constituisti ducem super omnibus factis quæ fecisti, & ex eo educimur nos omnes, quemque elegisti populum.

55. Hæc autem omnia q) dixi coram te Domine, quia propter nos creasti sæculum.

56. Residuas autem gentes ab Adam natas dixisti eas nil esse, & quoniam salivæ r) assimilatæ sunt, & quasi stillicidium de vase similasti abundantiam eorum.

57. Et nunc Domine, ecce, istæ gentes quæ in nihilum deputatæ sunt, cœperunt dominari nostri, & devorare nos. s)

58. Nos autem populus tuus, quem vocasti primogenitum, unigenitum, æmulatorem tuum, t) traditi sumus in manibus eorum. u)

59. Et

* Behemoth, ut recte Franciscus Junius. Vide de hac fabula Judaica Buxtorfii Synagog. Judaicam capite ultimo & scriptores laudatos à me in Codice apocrypho Novi Testam. T. I. p. 334. * & T. II. p. 525.

q) Arab. *Tunc ego sumsi mihi animum & dixi coram te, Domine quia dixisti: propter vos creavi sæculum.*

r) Arab. *pulveri.* s) id. *Conculcare pedibus.*

t) Arab. *amatum tuum.* u) id. *inimicum.*

59. Et, si propter nos creatum est sæculum, quare non hæreditatem possidemus x) cum sæculo? Usquequo hæc?

CAP. VII.

1. Et factum est, cum finissem loqui verba hæc, missus est ad me Angelus, qui missus fuerat ad me primis noctibus, y)

2. Et dixit ad me: Surge Esdra, & audi sermones, quos veni loqui ad te.

3. Et dixi: Loquere Deus meus. z) Et dixit ad me: Mare positum est in spatioso loco, ut esset altum & immensum; a)

4. Erit autem ei introitus in angusto loco positus, ut esset similis fluminibus.

5. Quis enim volens voluerit ingredi mare, & videre eum, vel dominari ejus: si non transierit angustum, in latitudinem quomodo venire poterit?

6. Item aliud, Civitas est ædificata, & posita in loco campestri: Est autem plena omniũ bonorum.

7. Introitus ejus angustus, & in præcipiti positus, ut esset a dextris quidem ignis, a sinistris aqua alta:

P 4 8. Se-

x) Arab. *Quare hæreditate non possidemus sæculum & ea quæ nostra sunt?*

y) Verba: *Qui missus fueras ad me primis noctibus*, desunt in Arab.

z) Arab. *Domine.*

a) Addit Arab. *& qui ingredi illud voluerint, valde timeant.*

8. Semita autem eſt una ſola inter eos poſita, hoc eſt, inter ignem & aquam, ut non capiat ſemita, niſi ſolummodo veſtigium hominis.

9. Si autem dabitur civitas homini in hereditatem, ſi numquam antepoſitum periculum pertranſierit, quomodo accipiet hereditatem ſuam?

10. Et dixi: Sic Domine. Et dixit ad me: Sic eſt & Iſrael * pars.

11. Propter eos enim feci ſæculum, & quando transgreſſus eſt Adam conſtitutiones meas, judicatum eſt quod factum eſt. b)

12. Et facti ſunt introitus hujus ſæculi anguſti, & dolentes & laborioſi: pauci autem & mali, & periculorum pleni: & labore magnopere fulti.

13. Nam majoris ſæculi c) introitus ſpatioſi & ſecuri, & facientes immortalitatis fructum.

14. Si ergo ingredientes non fuerint ingreſſi qui vivunt, anguſta & vana hæc: non poterunt recipere quæ ſunt repoſita.

15. Nunc ergo quare tu conturbaris, cum ſis corruptibilis? & quid moveris tu, cum ſis mortalis? d)

16. Et quare non accepiſti in corde tuo quod eſt futurum, ſed quod in præſenti?

17. Reſpondi & dixi: Dominator Domine, ecce

* Eadem eſt Iſraëlis ſive populi Iſraëlitici conditio.

b] *Facta eſt in creatura diviſio.* Arab.

c] *Futuri ſæculi* id.

d) Deſunt in Arab. verba hæc: *& quid moveris tu cum ſis mortalis?* ejusdem plane cum prioribus ſententiæ.

ce disposuisti lege tua, quoniam justi hæreditabunt
hæc, impii autem peribunt.

18. Justi autem ferent e) angusta, sperantes
spatiosa. Qui enim impie gesserunt, & angusta
passi sunt, f) & spatiosa non videbunt.

19. Et dixit ad me: Non est judex super Deum,
g) neque intelligens super Altissimum.

20. Pereunt enim multi præsentes, quia negli-
gitur, quæ anteposita est Dei lex.

21. Mandans enim mandavit Deus venientibus,
quando venerunt, qnid facientes viverent, & quid
observantes non punirentur.

22. Hi autem non sunt persuasi, & contradi-
xerunt ei, & constituerunt sibi cogitamen vanitatis,

23. Et proposuerunt sibi circumventiones deli-
ctorum, h) & superdixerunt Altissimo, non esse,
& vias ejus non cognoverunt,

24. Et legem ejus spreverunt, & sponsiones e-
jus abnegaverunt, & in legitimis ejus fidem non
habuerunt, & opera ejus non perfecerunt.

25. Propter hoc Esdra, vacua vacuis, i) & ple-
na plenis.

26. Ecce tempus veniet, & erit, k) quando
venient signa quæ prædixi tibi, & apparebit spon-
sa,

e) Arab. *pertulerunt patienter.*

f) id. *non patiuntur.*

g) Arab. *Dei loco.* Cætera desunt usque ad initium versus 21.

h) Arab. *crimen rebellionis.*

i) Arab. *vacua vanis & plena perfectis.*

k) id. *& appropinquat.*

ſa, l) & appareſcens oſtendetur quæ nunc ſubdu-
citur terra:

27. Et omnis qui liberatus eſt de prædictis ma-
lis, ipſe videbit mirabilia mea. m)

28. Revelabitur enim filius meus JESUS * cum
his qui cum eo ſunt, & jucundabuntur qui relicti
ſunt in annis qnadringentis.

29. Et erit poſt annos hos, † & morietur filius
meus CHRISTUS, & omnes qui ſpiramentum ha-
bent homines:

30. Et convertetur ſæculum in antiqvum ſilen-
tium diebus ſeptem, ſicut in prioribus judiciis, n)
ita ut nemo derelinquatur.

31. Et erit poſt dies ſeptem, & excitabitur quod
nondum vigilat ſæculum, & morietur corru-
ptum:

32. E

l) *Civitas.* Arab.

m) id. *ei exſpectatus erit Filius meus.*

* S. Ambroſius in Lucæ II. 21. *Dominus noſter JE-SUS nominatus eſt, antequam natus, cui non Angelus, ſed Pater nomen impoſuit.* Revelabitur enim, *inquit*, Filius meus JESUS cum eis qui cum eo judicabuntur, qui relicti ſunt in annis quadringentis. Et erit poſt annos hos, & morietur Filius meus CHRISTUS & convertetur ſæculum. *Vides Angelos quæ audiverint, non quæ uſurpaverint nunciare.*

† Verba: *& morietur Filius meus CHRISTUS,* in Arab. deſiderantur.

n) Verba: *ſicut in prioribus judiciis*, deſunt in Arab.

32. Et terra reddet quæ in ea dormiunt, & pulvis qui in eo ſilentio habitant, & promptuaria reddent quæ eis commendatæ ſunt animæ.

33. Et revelabitur Altiſſimus ſuper ſedem judicii, o) & pertranſibunt miſeriæ, & longanimitas congregabitur.

34. Judicium autem p) ſolum remanebit, veritas ſtabit, & fides convaleſcet,

35. Et opus ſubſequetur, & merces oſtendetur, & juſtitiæ vigilabunt, & injuſtitiæ non dominabuntur.

Hoc loco addit Arabica verſio:

Tunc juſti & impii ac peccatores proferent in lucem quæ occultaverant: tunc abyſſus pœnarum patebit, contrarius habitationibus conſolationis: & apparebit profundam inferorum, cui oppoſitus erit paradiſus mire amœnus plenusque bonis ac gaudio. Tunc Altiſſimus dicet reſuſcitatis: Videte & intelligite quem negaſtis, cui noluiſtis vos ſubmittere & cujus mandata contemſiſtis. Ecce voluptatem conſolationis ante oculos meos, atque inextinguibilem ignem qui vos circumdabit. Hæc ad eos dicturus eſt in die judicii. In illa die nec ſol erit nec lux, nec luna aut ſtellæ, nec nubes, nec tonitru, nec turbo, nec fulgur, non aqua nec aër, nec tenebræ, nec nox nec dies. Non æſtus, nec autumnus, nec ver, nec hiems: Non

o) addit Arab. *& veniet miſericordia.*

p) id. addit: *Domini qui perſonnas non accipit.*

Non tempeſtas, nec æſtus, nec nix, nec ventus, nec pluvia, nec frigus, nec ros. Neque lumen à tenebris ſupervenientibus comprehendendum. omnes enim lumini gloriæ ſupplicare cogentur. Hæc futura ſunt neceſſario, & numerus horum omnium eſt hebdomas annorum, & hæc eſt menſura omnium horum quæ eventura ſunt illorumq; ordo. Tuque unicus cui ſingula hæc ſunt revelata.

Tunc ego, beati, inquam, Domine ſunt illi qui deprehendentur ſervaſſe illa omnia quæ mihi dixiſti, atque ego hoc à te peto & oro, ut mihi detur illa ſervare. Sed quotusquisque eſt qui non peccat, & quis natus eſt ex filiis hominum qui fœdus non transgreditur? Et quam paucos video qui ad ſupplicationem & gaudium futuri ſæculi accedunt? Loca vero pœnarum multivaria ſunt, & multi ad ea ruunt, quoniam malus in cordibus noſtris omnia hæc mala poſuit, & nos decepit, & à via fecit declinare, & ad interitum nos ſeduxit, viamque nos docuit mortis, & à via vitæ longe nos removit, neque hoc tantum, ſed amplius etiam.

Et reſpondit mihi, audi, inquit, o Eſdra, ut doceam te tempus ſecundum, & quod Altiſſimus non unum ſed duos mundos condidit. Non ne dicebas puros non adeo multos eſſe, impios autem longe plures? Audi ad hæc reſponſum. Si pretioſos habes lapides paucos numero, num illis adjunges plumbea luteaque? Minime, inquam. Tum ille, roga inquit terram & illa te edocebit. Dicas illi, tu produxiſti aurum & argentum, æs, ferrum & plumbum & lutum. Et ecce plus argenti eſt quam auri,

auri, plus æris quam argenti, plus ferri quàm æris, plus plumbi quàm ferri, & plus luti quam ferri. Expende jam tecum ecquod horum sit melius & electius & jucundius, id quod frequentius est an vero id quod est rarius? Respondi ego, id quod frequentius est, minime melius est: illud vero quod est rarius, est etiam præstantius & electum.

Et dixit ad me, intellige hæc de te ipso ex iis quæ jam nosti, quod ille qui rariora habet, magis in illis gaudebit, quam qui habet quæ latius & frequentius obvia sunt. Et hæc est ratio processus quo utar in judicio quod promisi. Gaudebo in paucis illis qui evadent, quoniam illi sunt missi ad gloriam Altissimi. Hi sunt populus peculiaris in quo nomen vocatum est meum, magnam autem multitudinem præteribo qui peribunt, ligati merito ad infernum, quos oportet ad judicium veritatis adduci. Hi in fumum redigentur die punitionis & tradentur in flammas ignis qui ardet in inferno, ad eversionem, ruinam & exstirpationem.

Et respondens dixi: & tu o lutum unde & quomodo factum est ut ad lapsum te deprimi contigerit? Utinam simile fuisses nunquam creatis, utinam nunquam exstitisses! & quid dicam de intellectu quem accepimus? nonne bonus ille nobis dux erat & in nobis adolescebat? ideo autem puniendi erimus quia intellectus fuit in nobis, & nos eum destruximus. Hominum igitur conditio lamentabilis ac deploranda: bestiæ gaudebunt, homines lugebunt. Gaudebunt quadrupeda quoniam

niam sors illorum melior quam nostra est: illa enim non adducentur in judicium, neque pœnæ ab iis repetentur, neque post mortem illorum vita illis alia exspectanda restat. Nos autem quale beneficium est quod accipiemus, iterum redituri in vitam, quos pœnæ inferorum manent. Homines omnes subacti peccatis, omnes pleni iniquitate, omnes onere transgressionum gravati. Quoniam igitur post mortem subeundum nobis judicium est, præstaret nobis nunquam natos fuisse.

Et respondit mihi, dixitque: Cum DEUS altissimus crearet mundum, & Adamum, & ex ipso nascituros, præparavit etiam judicium his qui merituri illud essent. Igitur secundum tua ipsius verba age, intellige. Ais intellectum nobiscum adolescere, cum alia in terris illo careant. Propterea igitur puniendi erunt, quoniam præditi cognitione & donati munere ac principio moderandi intellectus, hoc contemserunt & transgressi sunt: acceperunt mandata & illa non servarunt, sed libidines suas statuerunt veluti legem contrariam, & à lege veritatis quam acceperunt longe recessere. Igitur non habebunt excusationem qua se defendant in die judicii, neque responsum in die ultimo. Quoties DEUS gratiam tolerandi homines hujus mundi prolongavit? Non propter vos autem tantummodo prolongat misericordiam suam, sed ut numerus temporum dilatorum impleatur, quem in Verbo suo significavit.

Et

Et ego, si gratiam, inquam, inveni apud te, unum hoc mihi, servo tuo expone. Post mortem hanc præsentem, cum ab unoquoque anima reddita erit, nunc in locum quietis recondemur usque ad tempus quo judicium feres in justitia, & in novas creaturas eos immutabis, an statim ad pœnam rapiemur?

Et ille respondit mihi ac dixit: & hoc tibi explicabo. Nam quod ad te attinet, quia tu non es conjunctus rebellibus, neque similis iis qui in corde suo veritati non obediunt, non numeraberis inter eos à quibus pœnæ repetentur, quia thesaurum habes plenum bonorum operum, comparatum tibi ab Altissimo, qui in præsenti à te non animadvertitur, sed in plenitudine temporum apparebit. Quod ad præsentem vero mortem attinet, attende. Quando decretum exit ab Altissimo, atque ipse jussit hominem mori, spiritus ejus & quicquid habet vitæ mutatur, donec corpore ejus exeat, ut revertatur ad DEUM qui immisit eum. Et ante omnia coram gloria Altissimi prosternit se, atque si rebellis fuerit & legum transgressor, nec servaverit vias Altissimi, neque similis fuerit iis qui ipsum timent: hæc anima non intrabit plena lucis habitacula, sed ab eo tempore ligabitur, & addetur iis qui in judicium adducendi sunt. Hi magno luctu cordis, septemplici doloris genere vicem suam lamentabuntur. *Primo* quod corda ipsorum sunt inobedientia ad incedendum in viis Altissimi. *Secundo* quod ab hoc tempore nihil possunt facere boni, ut vivant. *Tertio* quod vident

dent præmia quæ tribuuntur iis qui præcepta Altissimi servarunt. *Quarto* quando vident pœnas sibi paratas atque in futurum eis immittendas. *Quinto* quando considerant loca in quibus animæ ipsorum custodiuntur & conclusæ tenentur ab angelis. *Sexto* quod ægritudine cordis liquescunt præ metu pœnarum quæ eos manent. *Septimum* doloris genus omnibus hactenus memoratis majus est & gravius, quoniam superfundentur confusione & remorsu arrodentur, & in mœrore manebunt ob severitatem quam extimescunt, quando spectabunt magnitudinem gloriæ Altissimi: vitam enim suam consumsere in peccatis in conspectu ejus qui sententiam postea de illis feret, & hereditas ipsorum erit pœna sempiterna. Solatia autem eorum, qui mandata Domini Altissimi custodivere, hæc erunt: Primo omnium, quando illi placuerit transferre quosdam eorum ex corpore hoc corruptibili, quod per tempus aliquod manet, & Domino servivit in timore, præcipua ipsorum consolatio est quod intuebuntur gloriam Altissimi, dum ab illo præmia recipiunt quæ septem excellentibus generibus & ordinibus sive gradibus consistunt. *Primus* gradus est, quod varios eluctati sunt labores donec superarunt eum qui creatus cum ipsis est, inimicum & omnia ejus mala opera & omnes ejus turpes cogitationes, ita ut non potuerit eos seducere deceptione per vires aut technas suas, ut a vita ad mortem eos deflecteret. *Secundus* gradus est, quod visuri sunt impios ardere siti & flammis ignis perpetuis, igne æterno excruciandos.

Tertius

Tertius gradus eſt, quod videbunt teſtimonium dari ſibi ab Altiſſimo, quod obſervatione mandatorum vitam per fidem ſuam obtinuerunt. *Quartus* gradus eſt, quod perfruentur voluptate conſolationis, bonaque ſpe bonorum ac felicitatis quæ ipſis evenient, & quibus olim in habitationibus vitæ perfruentur. *Quintus* gradus eſt genus & modus gaudii quod ſentient, corruptio enim hoc tempore longe ab illis remota, atque ſeipſos præparant ad fruendum vita quæ jam initium capiet, viſuri eum quem oculus non vidit. Tunc conſiderabunt anguſtum per quem inceſſerunt tramitem, & quomodo per hunc ad vitam pervenerint & moleſtias cum quibus luctandum illis fuerit, & quod per has jam in ſolutum ſtatum ac libertatem ſunt perducti. Tributa quoque ipſis eſt vitæ laxitas; ut à morte immunes ſint in æternum. *Sextus* gradus eſt, quod ſciunt facies ſuas ſplendere, & ſimiles fore fulgori ſolis, & ſplendori micantium ac lucentium ſtellarum, neq; lapſuros amplius nec corruptioni obnoxios futuros. *Septimus* gradus omnibus prioribus ſuperior eſt, quod lætabuntur in magnitudine beatitatis, & in conſolatione ſine ſollicitudine, nec facies eorum confundentur. Laudabunt DEUM & gaudebunt in perpetuum, intuentes gloriam DEI cujus ſatietatem capere nemo poteſt. Illi enim faciem ejus intuebuntur qui ſervierunt illi, & illi cum eo vivent qui eos glorificabit & præmiis afficiet. Hi ſunt gradus glorioſi qui obtingent animabus juſtorum, quique promiſſi illis ſunt: & hæc eſt deſcriptio

cruciatum & tormentorum quæ impios manent.

Et respondi ac dixi: Dabiturne animabus aliquod tempus, qvum corporibus excesserunt priusquam videant illa de quibus dictum est? Et ait mihi: per septem dies liberum ipsis erit spectare intra hoc septiduum omnes habitationes de quibus antea ad te dixi: postea singuli transferentur in loca quibus digni sunt, & diligenter custodientur.

Et ego ad illum, si gratiam, inquit, inveni coram facie tua, expone quæso servo tuo quod ex te quæram. In die judicii integrum ne erit viro justo intercedere pro peccatore apud Altissimum, aut parentibus pro liberis, liberis pro parentibus, aut cognatis pro cognatis, aut amicis pro amicis? Et respondit mihi & dixit; Quoniam invenisti gratiam coram oculis meis, etiam hoc tibi exponam & te edocebo. Dies judicii determinabit omnia & decretoriam feret sententiam ac firmo sigillo obsignabit. Sicut igitur qvum homo ex hac vita excessit, pater non potest ad filium mittere aut negotia ejus sciscitari, nec patris filius, aut dominus servi, vel amicus amici, num dormiat, edat, an securam degat vitam, neque ullo modo curam ejus gerere potest. Similiter illo tempore nullus pro altero intercedet vel orabit, sed quilibet suam ipse personam causamque sustinebit, sive impius sive justus fuerit.

Hactenus ex Arabica versione.

36. Et dixi, primus Abraham p) propter Sodomitas oravit, & Moyſes pro patribus, qui in deſerto peccaverunt,

37. Et qui poſt eum q) pro Iſrael in diebus Achani.

38. Et Samuel & David pro confractione, & Salomon r) pro eis qui venerunt in ſanctificationem.

39. Et Elias s) pro his qui pluviam acceperunt, & pro mortuo ut viveret,

40. Et Ezechias t) pro populo in diebus Sennacherib, & multi pro multis.

41. Si ergo modo quando corruptibile increvit, & injuſtitia multiplicata eſt, & oraverunt juſti pro impiis: quare & nunc ſic non erit?

42. Et reſpondit ad me, & dixit: præſens ſæculum non eſt finis, u) gloria in eo frequens manet:

p) Arab. *Quomodo invenimus Abrahamum oraſſe pro Sodomitis, & Moſen* &c. Gen. XVIII. 23. Exod. XXXII. 32.

q) Joſuæ VII. 6. ſeq. 1. Sam. VII. 9. 2. Sam. XXXIV. 17. In Arab. hæc ita leguntur: *Et Joſua poſtea pro filiis Iſrael. Et Samuel in diebus Davidis. Et David pro plaga quæ affligebat populum, & Salomon cum poneret fundamentum ædis quam ædificabat Domino.*

r) 3. Reg. VIII. & 2. Chronic. VI.

s) 3. Reg. XVIII. 42. & XVII. 21.

t) 4. Reg. XIX.

u) Arab. *in præſenti ſæculo id poteſt fieri, quia honor ejus non eſt perennis.*

net: propter hoc oraverunt pro invalidis.*

43. Dies enim judicii x) erit finis temporis hujus, & initium temporis futuræ immortalitatis, in quo transivit corruptela:

44. Soluta est intemperantia, y) abscissa est incredulitas: crevit autem justitia, orta est veritas.

45. Tunc enim nemo poterit salvare eum qui periit, neque demergere qui vicit.

46. Et respondi, & dixi: Hic est sermo meus primus & novissimus, quoniam melius erat non dare terram Adam, vel cum jam dedisset, z) coërcere eum ut non peccaret.

47. Quid enim prodest hominibus, in præsenti vivere in tristitia, & mortuos sperare punitionem?

48. O tu quid fecisti, Adam? si enim tu peccasti, non est factus solius tuus casus, a) sed & noster qui ex te advenimus.

49. Quid enim prodest nobis, si promissum est nobis immortale tempus: b) nos autem mortalia opera egimus?

50. Et

* Pro impiis, intellige.

x) Arab. *Sed in futuro sæculo id non amplius fiet: nam finis hujus sæculi est initium ejus cujus vita non morietur & à qua remota est corruptela.*

y) *Evanuit malitia.* id.

z) Arab. *vel non tribuere ei intellectum & cognoscendi vim, ut non posset peccare.*

a) *Quomodo igitur non tibi soli meruisti mortem?* Arab.

b) *Promissa vita non mors*, id.
Mortem afferentia.

50. Et quoniam prædicta est nobis perennis spes, nos vero pessimi vani facti sumus. c)

51. Et quoniam reposita sunt nobis habitacula sanitatis d) & securitatis: nos vero male conversati sumus.

52. Et quoniam reposita est gloria Altissimi protegere eos qui tarde e) conversati sunt: nos autem pessimis viis ambulavimus.

53. Et quoniam ostendetur paradisus, cujus fructus incorruptus perseverat, in quo est securitas & medela:

54. Nos vero non ingrediemur. In ingratis * enim locis f) conversati sumus.

55. Et quoniam super stellas g) fulgebunt facies eorum, qui abstinentiam habuerunt: nostræ autem facies super tenebras nigræ.

56. Non enim cogitavimus viventes quando iniquitatem faciebamus, quod incipiemus post mortem pati.

57. Et respondit, & dixit: Hoc est cogitamentum a) certaminis, quod certabit qui super terram natus est homo,

c) *Nos vero vana agimus.* Arab.

d) *Laboris expertia & sollicitudinis libera, nos vero vitam nostram malis operibus consumsimus.* id.

e) Arab. *In abstinentia.*

f) id. *In malis operibus.*

* Daniel. XII. 13.

g) *Ecce quando nati viventes peccamus, videmus quod in futurum meruimus luctum & pœnas.* id.

a) Arab. *imaginatio & cogitatio hujus sæculi.*

58. Ut si victus fuerit, b) patiatur quod dixisti: si autem vicerit, recipiet c) quod dico:

59. Quoniam hæc est vita, quam Moyses dixit d) cum viveret, ad populum, dicens, Elige tibi vitam ut vivas.

60. Non crediderunt autem ei, sed nec post eum prophetis: sed nec mihi, qui locutus sum ad eos. e)

61. Quoniam f) non esset tristitia in perditionem eorum, sicut futurum est gaudium super eos, quibus persuasa est salus.

62. Et respondi, & dixi: Scio Domine, quoniam vocatus est Altissimus misericors in eo, quod miseratur his, qui nondum in sæculo advenerunt,

63. Et quod miseretur illis, qui g) conversionem faciunt in lege ejus:

64. Et longanimis est, quoniam longanimitatem præstat h) his qui peccaverunt, quasi suis operibus: i)

65. Et

b) *si certet & victus fuerit.* id.

c) *Gaudium quod dixi.* id.

d) Arab. *dixit ad populum.* Deut. XXX. 15. 19.

e) Arab. *ad te.*

f) *Itaque non doleo neque impedire velim eorum exitium: sed gaudeo in eo, quia cor eorum bono obsequi recusat.* id.

g) Arab. *qui assueti viæ rectæ, legem ejus observant.*

h) *Longum tempus exspectat.* id.

i) Addit Arab. *retribuitque iis qui operati sunt justitiam.*

65. Et munificus eſt, k) quoniam quidem donare vult pro exigentiis.

66. Et multæ miſericordiæ, quoniam multiplicat magis miſericordias his l) qui præſentes ſunt, & qui præterierunt, & qui futuri ſunt.

67. Si enim non multiplicaverit miſericordias ſuas, non vivificabitur ſæculum cum his, qui inhereditabunt in eo.

68. Et donat: quoniam ſi non donaverit de bonitate ſua, ut alleventur hi, qui iniquitatem fecerunt, de ſuis iniquitatibus non poterit decies milleſima pars vivificari hominum.

69. Et judex m) ſi non ignoverit his qui curati ſunt verbo ejus, & deleverit multitudinem contentionum: non fortaſſis derelinquerentur in innumerabili multitudine, niſi pauci valde.

 CAP. VIII.

k) *Et liberaliter largitur iis qui quærunt bonum, præmiaque operibus rependit.* id.

l) Arab. *his qui humiliant ſe aguntque pœnitentiam & ad eum convertuntur, ac confitentur ei cum magna gratiarum actione. Si enim ira ejus excandeſceret, mundus hic omnino non eſſet, neque qui ſunt in eo, viverent. Sed multiplicat dona digna quæ grato animo accipiantur.*

m) *Judex juſtus qui non accipit perſonas,* id.

CAP. VIII.

1. Et respondit ad me & dixit: Hoc sæculum fecit Altissimus propter multos, futurum autem propter paucos.

2. Dicam autem coram te similitudinem, Esdra. Quomodo autem interrogabis terram, & dicet tibi, quoniam dabit terram multam magis unde fiat fictile, parvum autem pulverem unde aurum fit: sic & actus præsentis seculi.

3. Multi quidem creati sunt, pauci autem salvabuntur.

4. a) Et respondi, & dixi: Absorbe ergo anima sensum, & devora quod sapit.

5. Convenisti enim obaudire, & prophetare volens. Nec enim tibi datum est spatium, nisi solummodo vivere.

6. O Domine, si non permittes servo tuo, ut oremus coram te, & des nobis semen cordi, & sensui culturam, unde fructus fiat, unde vivere possit omnis corruptus, qui portabit locum hominis?

7. Solus

a) Arab. 4. *Et dixit ad me: anima cum descendit, sensus & intelligentiæ facta est particeps & cogitatio ducit ad auscultandum.* 5. *Et tibi vero non omne tempus datum est, sed breve tantum spatium ad vivendum.* 6. *Et dixi ad Eum: si tu jubes me servum tuum coram te orare, da cordi meo ut fructum ferat, & inde utilitatem ego capiam, & ut omnes carne induti salvemur.*

7. Solus enim es b) & una plaſmatio nos ſumus manuum tuarum, ſicut locutus es:

8. Et quomodo nunc in matrice plaſmatum eſt corpus, & præſtas membra: conſervatur in igne & aqua tua creatio: & novem menſibus patitur tua plaſmatio tuam crearuram quæ in ea creata eſt:

9. Ipſum autem quod ſervat, & quod, ſervatur, utraque ſervabuntur: ſervataque quandoque iterum reddit matrix, quæ in ea creverunt.

10. Imperaſti enim ex ipſis membris, hoc eſt mamillis præbere lac fructui mamillarum,

11. Ut nutriatur id, quod plaſmatum eſt usque in tempus aliquod, & poſtea diſponas eum tuæ miſericordiæ.

12. Enutriſti eum tua juſtitia, & erudiſti eum in lege tua, & corripuiſti eum tuo intellectu:

13. Et mortificabis eum, c) ut tuam creaturam; & vivificabis eum ut opus tuum.

14. Si ergo perdideris eum qui tantis laboribus plaſmatus eſt: tuo juſſu facile eſt ordinari, ut & id quod fiebat ſervaretur.

15. Et nunc Domine, dicam, de omni homine tu magis ſcis: de populo autem tuo, ob quem doleo;

16. Et de hereditate tna, propter quam lugeo: & propter

b) *Omnes enim idem ſumus.* id.

c) Arab. 13. *Et tu morti das eum quem creaſti, & tantopere amaſti utpote opificium manuum tuarum.* 14. *Si ergo deſtruis eum poſt tantam molem quem creaſti, cur omnino dediſti ei ut exiſteret?*

& propter Iſrael, propter quem triſtis ſum: & de
Jacob, propter quem doleo:
17. Ideo incipiam orare coram te pro me, &
pro eis: d) quoniam video lapſus noſtros, qui in-
habitamus terram.
18. Sed audivi celeritatem judicis qui futu-
rus eſt.
19. Ideo audi vocem meam, & intellige ser-
monem meum, & loquar coram te.
20. Initium verborum Esdræ priusquam aſſu-
meretur: e) & dixi, Domine, qui inhabitas ſæ-
culum, f) cujus oculi elevati in ſuperna & aëre:
21. Et cujus thronus inæſtimabilis, & gloria in-
comprehenſibilis: cui aſtat exercitus angelorum
cum tremore,
22. Quorum ſervatio g) in vento & igni con-
vertitur: cujus verbum verum, h) & dicta per-
ſeverantia:
23. Cujus juſſio fortis, & diſpoſitio terribilis:
cujus aſpectus areſacit abyſſos, & indignatio ta-
beſcere i) facit montes, & veritas teſtificatur:

24. Exaudi

d) In Arab. ſequitur: *& vidi ictum qui imminet crea-
turæ tuæ.* Deinde ſtatim verſ. 19.

e) Verba hæc: *Initium verborum Esdræ prius-
quam aſſumeretur*, in Arab. deſunt.

f) *Qui es ante ſempiterna ſæcula, & qui accurate
perſpicis cœlos & omnia ſublimia.* id.

g) *Quorum arma lucem præ ſe ferunt ac ſplendo-
rem.* Arab. Pſal. CIV. 4.

h) *Magnum & verum.* id. i) Arab. *tremere.*

24. Exaudi orationem ſervi tui, & auribus percipe precationem figmenti tui.

25. Dum enim vivo, loquar: & dum ſapio, k) reſpondebo:

26. Nec reſpicias populi tui delicta, ſed qui tibi in veritate l) ſerviunt.

27. Nec intendas impia gentium m) ſtudia, ſed qui tua teſtimonia cum doloribus cuſtodierunt.

28. Nec cogites n) qui in conſpectu tuo falſe converſati ſunt, ſed memorare qui ex voluntate tua timorem cognoverunt.

29. Neque volueris perdere, o) qui pecudum mores habuerunt: ſed reſpicias eos, qui legem tuam ſplendide p) docuerunt.

30. Nec indigueris eis, q) qui beſtiis pejores judicati ſunt: ſed diligas eos, qui ſemper in tua juſtitia confidunt, & gloria.

31. Quoniam nos & patres noſtri talibus morbis languemus: r) tu autem propter nos peccatores miſericors vocaberis.

32. Si

k) *Dum cogito.* id.

l) *In juſtitia & veritate.* id.

m) Arab. *Ne reſpicias opera impiorum, ſed eorum qui tuum fœdus cuſtodierunt, ecce enim ſunt in miſeria conſtituti.*

n) *Neque iraſcaris nobis propter eos qui in populo tuo fecerunt vana in conſpectu tuo.* id.

o) Arab. addit: *nos cum populo qui &c.*

p) *Splendorem legis tuæ docuerunt.* id.

q) Arab. *Nobis propter eos.*

r) Pro hac priore parte commatis in Arab. eſt: *Tu DE-*

32. Si enim desideraveris ut nostri miserearis, s) tunc misericors vocaberis, nobis autem non habentibus opera justitiæ.

33. Justi enim quibus sunt opera multa reposita, ex propriis operibus recipient mercedem. t)

34. Quid est enim homo, ut ei indigneris: u) aut genus corruptibile, ut ita amarus sis de ipso?

35. In veritate enim nemo de genitis est, qui non impie gessit, & de confitentibus x) qui non deliquit.

36. In hoc enim annuntiabitur justitia tua, & bonitas tua Domine, cum misertus fueris eis qui non habent substantiam bonorum operum.

37. Et respondit ad me, & dixit: Recte locutus es aliqua: y) & juxta sermones tuos, sic & fiet.

38. Quoniam non vere cogitabo z) super plasma

us es DEUS Patrum nostrorum. Nos & qui ante nos fuerunt in misericordiam tuam speramus.

s) *Quia nos elegisti tibi in populum.* id.

t) *Opera justorum coram te splendent, & per opera sua digni sunt mercede quam recipient in futuro sæculo quod fine caret.* Arab.

u) Quæ sequuntur in hoc versu, Arab. non habet.

x) Hoc est, de piis etiam & qui DEUM confitentur. Arab. *substantiam habentibus*, bonorum operum intellige, de qua v. 36.

y) *Aliqua*, deest in Arab.

z) Arab. *Non valde curo de illis creaturis meis quæ* &c.

ſma eorum, qui peccaverunt ante mortem, ante judicium, ante perditionem:

36. Sed jucundabor ſuper juſtorum figmentum, & memorabor peregrinationis a) quoque, & ſalvationis & mercedis receptionis.

40. Quomodo ergo locutus ſum, ſic & eſt.

41. Sicut enim agricola ſerit ſuper terram ſemina multa, & plantationes multitudinis plantat, ſed non in tempore omnia quæ ſeminata ſunt, ſalvantur, ſed nec omnia quæ plantata ſunt, radicabunt: ſic & qui in ſæculo ſeminati ſunt, non omnes ſalvabuntur.

42. Et reſpondi, & dixi: Si inveni gratiam, loquar.

43. Quomodo ſemen agricolæ ſi non aſcenderit, aut non acceperit pluviam tuam in tempore, aut ſi corruptum fuerit multitudine pluviæ, b)

44. Sic perit: & ſimiliter homo qui manibus tuis plaſmatus eſt, & tu ei imago nominatus, quoniam ſimilatus es ei, propter quem omnia plaſmaſti: & ſimilaſti ſemini agricolæ. c)

45. Non iraſcaris ſuper nos, ſed parce populo tuo, & miſerere hereditati tuæ. Tu autem creaturæ tuæ miſereris.

46. Et reſpondit ad me, & dixit: Quæ ſunt præſentia præſentibus, d) & quæ futura futuris.

47. Mul-

a) *Vitæ ipſorum.* id.

b) Pro *multitudine pluviæ*, Arab. habet, *variis de cauſis.*

c) Arab. *itaque ſimilaſti eum ſemini agricolæ.*

d) *Præſenti congruentia ætati.* id.

47. Multum enim tibi restat, e) ut possis diligere meam creaturam super me: tibi autem frequenter & ipsi proximavi, injustis autem nunquam.

48. Sed & in hoc mirabilis es coram Altissimo.

49. Quoniam humiliasti te sicut decet te, & non judicasti te, ut inter justos plurimum glorificeris.

50. * Propter quod miseriæ multæ, & miserabiles efficientur eis, qui habitant sæculum in novissimis: quia in multa superbia ambulaverunt.

51. Tu autem pro te intellige, & de similibus tuis inquire gloriam.

52. Vobis enim apertus est paradisus, plantata est arbor vitæ, præparatum est futurum tempus, præparata est abundantia, ædificata est civitas, probata est requies, perfecta est bonitas & perfecta sapientia.

53. Radix mali signata est a vobis: infirmitas & tinea a vobis absconsa est, & in infernum fugit corruptio in oblivione.

54. Transierunt dolores, & ostensus est in fine thesaurus immortalitatis.

55. Noli ergo adjicere inquirendo de multitudine eorum qui pereunt.

56. Nam

e) Arab. *Multum continuasti objectiones: num quid plus diligis creaturam meam quam ego?* (Confer supra V. 33.) *Te illis dixisti similem & injustis te annumerasti, cum non sis injustus.*

* Hoc loco deest folium in Codice Manuscript. Arabico, ut supra, IV. 23.

56. Nam & ipſi accipientes libertatem, † ſpreverunt Altiſſimum, & legem ejus contempſerunt, & vias ejus dereliquerunt.

57. Adhuc autem juſtos ejus conculcaverunt.

58. Et dixerunt in corde ſuo, ** non eſſe DEUM: & quidem ſcientes quoniam moriuntur.

59. Sicut enim vos ſuſcipient quæ prædicta ſunt: ſic eos ſitis, & cruciatus, quæ præparata ſunt. Non enim voluit hominem diſperdi.

60. Sed & ipſi qui creati ſunt, coinquinaverunt nomen ejus qui fecit eos: & ingrati fuerunt ei qui præparavit eis vitam.

61. Quapropter judicium meum modo appropinquat.

62. Quæ non omnibus demonſtravi, niſi tibi, & tibi ſimilibus paucis. Et reſpondi & dixi:

63. Ecce nunc Domine demonſtraſti mihi multitudinem ſignorum, quæ incipies facere in noviſſimis: Sed non demonſtraſti mihi quo tempore.

CAP. IX.

1. Et reſpondit ad me, & dixit: metiens metire tempus in ſemetipſo: & erit cum videris, quando tranſierit pars quædam * ſignorum quæ prædicta ſunt.

2. Tunc intelliges quoniam ipſum eſt tempus in

† Libertatem arbitrii.

** Pſalm. XIV. 1 LIII. 1.

* Hoc loco iterum incipit Codex Manuſcriptus Arab.

in quo incipiet Altiſſimus viſitare ſæculum quod ab eo factum eſt. a)

3. Et quando videbitur in ſæculo motio locorum, b) & populorum turbatio,

4. Tunc intelliges quoniam de his erat Altiſſimus locutus a diebus qui fuerunt ante te ab initio,

5. Sicut enim omne quod factum eſt in ſæculo, initium habet, pariter & conſummationem, & conſummatio eſt manifeſta:

6. Sic & Altiſſimi tempora initia habent manifeſta in prodigiis & virtutibus, & conſummationes in actu & in ſignis.

7. Et erit, omnis qui ſalvus factus fuerit, & qui poterit effugere per opera ſua, & per fidem c) in qua credidiſtis,

8. Relinquetur de prædictis periculis, & videbit ſalutare meum in terra mea, & in finibus meis, d) quoniam ſanctificavi me a ſæculo. e)

9. Et tunc miſerebuntur f) qui nunc abuſi ſunt vias meas: & in tormentis commorabuntur hi qui eas projecerunt in contemptu.

10. Qui

a) Arab. *præſens ſæculum.*

b) *Mutationes, tumultus & ſeditiones populorum, tyrannidem Principum Rectorumqve variis in locis, nemine exiſtente qvi illos dirigat.* id.

c) Arab. *fidem in DEUM.*

d) *In monte ſanctitatis meæ.* id.

e) Arab. *Qvos ante ſæculum ſanctificavi.*

f) *Mirabuntur & ſtupebunt.* id.

10. Qui enim non cognoverunt me, viventes g) beneficia consecuti:

11. Et qui fastidierunt legem meam, cum adhuc erant habentes libertatem,

12. Et h) cum adhuc esset eis apertus pœnitentiæ locus, non intellexerunt, sed spreverunt: i) hos oportet post mortem in cruciamento cognoscere. k)

13. Tu ergo noli adhuc curiosus esse, quomodo impii cruciabuntur: Sed inquire quomodo justi salvabuntur, & quorum sæculum, l) & propter quos sæculum, & quando. m)

14. Et respondi, & dixi,

15. Olim locutus sum, & nunc dico, & postea dicam: quoniam plures sunt qui pereunt, quam qui salvabuntur, sicut multiplicatur fluctus super guttam.

16. Et respondit ad me & dixit,

17. Qualis ager, talia & semina: & quales flores, tales & tincturæ: n) & qualis operator, ta-

r lis

g) *Cum viverent, & ego illis benefacerem.* Arab.

h) *Et ego misericordiam facerem illis,* id.

i) Arab. *nec consideræverunt ut converterentur, sed hic populus avertit vias suas, & corde suo non obedivit.*

k) addit Arab. *Quis sit ille quem rejecerunt.*

l) *Sæculum futurum,* id.

m) *Et quod in perpetuum in illo commoraturi sunt.* Arab.

n) Arab. *quale genus bonorum ramorum, tale*

secu-

lis & creatio: & qualis agricola, talis cultura: quoniam tempus erat sæculi. o)

18. Et nunc cum essem parans eis, his qui nunc sunt; antequam fieret sæculum, in quo habitarent; & nemo mihi contradixit.

19. Tunc enim p) quisque, & nunc creator in mundo hoc parato, & messe indeficienti, & lege investigabili corrupti sunt mores eorum.

20. Et consideravi sæculum, & ecce erat periculum q) propter cogitationes quæ in eo advenerunt.

21. Et vidi & peperci ei valde, & servavi mihi acinum de botro, & plantationem de tribu multa. r)

22. Pereat

sæculum ex eo oriens: & qualia opera, tale judicium: & qualia signa agrorum, talis mensura areæ triturationis.

o) id. *Nam qui in illa ætate futuri sunt, plures erunt qvàm qui hic numerantur: parata enim erit pro iis qvi ad mundum futurum pertinent, qvi erunt in illo ita ut nemo impediat. Nam mundus ille non similis nostro est temporalis & sæcularis, sed perpetuus in quo bona innumera & mansiones incomprehensibiles.*

p) Arab. *Sed præsentis ætatis populus vias suas malis operibus corrupit.*

q) *Vergens ad destructionem.* id.

r) Arab. *arborem unam ex magna silva.*

22. Pereat ergo multitudo s) quæ ſine cauſſa nata eſt, & ſervetur acinus meus, & plantatio mea: quia t) cum multo labore perfeci.

23. Tu autem ſi adhuc intromittas ſeptem dies alios, ſed u) non jejunabis in eis:

24. Ibis in campum florum, ubi domus non eſt ædificata: & manducabis ſolummodo de floribus campi, & carnem non guſtabis, & vinum non bibes, ſed ſolummodo flores:

25. Deprecare Altiſſimum ſine intermiſſione, & veniam, & loquar tecum.

26. Et profectus ſum, ſicut dixit mihi, in campum qui vocatur Ardath, x) & ſedi ibi in floribus. Et de herbis agri manducavi, & facta eſt mihi eſca earum in ſaturitatem.

27. Et factum eſt poſt dies ſeptem, & ego diſcumbebam ſupra fœnum, & cor meum iterum turbabatur ſicut ante.

28. Et apertum eſt os meum, & inchoavi dicecere coram Altiſſimo, & dixi,

29. O Domine, te nobis oſtendens, oſtenſus es patribus noſtris in deſerto, quod non calcatur, & infructuoſo, quando erant exeuntes de Ægypto: & dicens dixiſti,

30. Tu Iſrael audi me, & ſemen Jacob intende ſermonibus meis.

s) Arab. *& deſtruam multitudinem quæ ambulavit in vanitate.*

t) id. *quam.*

u) Arab. *& jejunabis in eis.* Minus bene.

x) Arab. *Araat.*

31. Ecce enim ego ſemino in vobis legem meam, & faciet in vobis fructum, & glorificabimini in eo per ſæculum.

32. Nam y) patres noſtri accipientes legem non ſervaverunt, & legitima mea non cuſtodierunt, & factus eſt fructus legis non parens z) nec enim poterat, quoniam tuus erat.

33. Nam qui acceperunt, perierunt, non cuſtodientes quod in eis ſeminatum fuerat.

34. Et ecce, conſuetudo eſt, ut, cum acceperit terra ſemen, vel navem mare, vel vas aliquod eſcam vel potum: cum fuerit exterminatum id, in quo ſeminatum eſt, vel in quod miſſum eſt:

35. Simul id quod ſeminatum, vel miſſum eſt, vel quæ ſuſcepta ſunt, exterminantur, & ſuſcepta jam non manent apud nos: a) Sed nobis ſic non factum eſt.

36. Nos

y) Verum patres noſtri &c.

z) Hoc eſt, *nullus fructus apparuit.* Ita Conradus Pellicanus: & interpres unus Germanicus, Belgicusque. Sed Jo. Aſſenburgius: die Frucht des Geſetzes iſt nicht worden Gehorſam. Alius interpres Germanicus: die Frucht des Geſetzes iſt nicht verdorben. Ac ſi legiſſet *periens.* Franciſcus Junius: *fructus vero legis non periit.* Whiſtonus: *the fruit of thy law did not periſh.* Arab. *fructus non cadet in terram.* Confer infra, v. 37.

a) Arab. *ſi plantata vel immiſſa perdantur, at illa quæ ea ſervare & curare ſtuduerunt, integra manent,* ut terra, mare, vas.

36. Nos quidem qui legem accepimus, peccantes perivimus, & cor nostrum quod suscepit eam:

37. Nam lex non periit, sed permansit in suo labore. b)

38. Et cum loquerer hæc in corde meo, respexi oculis meis, & vidi mulierem in dextera parte, & ecce hæc lugebat, & plorabat cum voce magna, & animo dolebat valde, & vestimenta ejus discissa, & cinis super caput ejus.

39. Et dimisi cogitatus, in quibus eram cogitans, & conversus sum ad eam, & dixi ei,

40. Ut quid fles? & quid doles animo? Et dixit ad me,

41. Dimitte me, Dominus meus, ut defleam me, & adjiciam dolorem, quoniam valde amaro sum animo, & humiliata sum valde.

42. Et dixi ei, Quid passa es? dic mihi. Et dixit ad me,

43. Sterilis fui ego famula tua & non peperi, habens maritum annis triginta.

44. Ego enim per singulas horas, & per singulos dies, & annos hos triginta deprecor Altissimum nocte ac die. c)

45. Et factum est, post triginta annos exaudivit me DEUS ancillam tuam, d) & vidit humilitatem meam, & attendit tribulationi meæ, & dedit mihi filium: & jucundata sum super eum valde ego,

b) Arab. *honore.*

c) addit Arab. *ut fructum ventris mihi largiretur.* d) *suam.* id.

go, & vir meus, & omnes cives mei, & honorificabamus valde Forten.

46. Et nutrivi eum cum labore multo.

47. Et factum est cum crevisset, & venisset accipere uxorem, feci diem epuli.

CAP. X.

1. Et factum est, cum introisset filius meus in thalamo suo, cecidit & mortuus est:

2. Et evertimus omnes lumina, e) et surrexerunt omnes cives mei f) ad consolandum me, & quievi usque in alium diem usque nocte.

3. Et factum, est, cum omnes quievissent ut me consolarentur ut quiescerem: g) & surrexi nocte, & fugi: & veni sicut vides, in hoc campo:

4. Et cogito jam non reverti in civitatem, sed hic consistere: & neque manducare, neque bibere, sed sine intermissione lugere, & jejunare usque dum moriar.

5. Et dereliqui sermones in quibus eram, & respondi cum iracundia ad eam, & dixi,

6. Stulta super omnes mulieres, non vides luctum nostrum, & quæ nobis contingunt?

7. Quoniam Sion mater nostra omni tristitia constristatur, & humilitate humiliata est, & luget validissime.

8. Et nunc quoniam omnes lugemus, & tristes sumus:

e) Arab. *& morte ejus lumen nostrum versum est in tenebrras.*

f) *Vicini mei.* id.

g) Arab. *& tota luctu eram oppressa.*

ſumus: quoniam omnes contriſtati ſumus, tu autem contriſtaris in uno filio?

9. Interroga enim terram, & dicet tibi: quoniam hæc eſt, quæ debeat lugere caſum tantorum ſuper eam germinantium.

10. Et ex ipſa ab initio omnes nati & alii venient: & ecce, pene omnes in perditionem ambulant, & exterminium fit multitudo eorum. h)

11. Et quis ergo debet lugere magis, niſi hæc quæ tam magnam multitudinem perdidit, quam tu, quæ pro uno doles?

12. Si autem dicis mihi, quoniam non eſt planctus meus ſimilis terræ: quoniam fructum ventris mei perdidi, quem cum mœroribus peperi, & cum doloribus genui:

13. Terra autem ſecundum viam terræ, abiitque in ea multitudo præſens, quo modo venit: & ego tibi dico,

14. Sicut tu cum labore peperiſti, ſic & terra dat fructum ſuum homini ab initio ei qui fecit eam.

15. Nunc ergo retine apud temetipſam dolorem tuum, & fortiter fer qui tibi contigerunt caſus.

16. Si enim juſtificaveris terminum DEI, & conſilium ſuum recipies in tempore, i) & talibus collaudaberis;

17. Ingredere ergo in civitatem ad virum tuum. Et dixit ad me,

h) Arab. *quia plerique eorum in vanitate.*

i) *Filium tuum recipies in tempore.* Arab.

18. Non faciam, neque ingrediar civitatem, ſed hic moriar.

19. Et appoſui adhuc loqui ad eam, & dixi,

20. Noli facere hunc ſermonem, ſed conſenti k) perſuadenti. Quot enim caſus Sion? conſolare propter dolorem Jeruſalem.

21. Vides enim quoniam ſanctificatio noſtra deſerta effecta eſt, & altare noſtrum demolitum eſt, & templum noſtrum deſtructum eſt,

22. Et l) pſalterium noſtrum humiliatum eſt, & hymnus conticuit, & exultatio noſtra diſſoluta eſt, & lumen candelabri noſtri extinctum eſt, & arca teſtamenti noſtri direpta eſt, & ſancta noſtra contaminata ſunt, & nomen quod invocatum eſt ſuper nos, pene prophanatum eſt: & liberi noſtri m) contumeliam paſſi ſunt, & ſacerdotes noſtri ſuccenſi ſunt, & Levitæ noſtri in captivitatem abierunt, & virgines noſtræ coinquinatæ ſunt, & mulieres noſtræ vim paſſæ ſunt, & juſti noſtri rapti ſunt, & parvuli noſtri perditi ſunt, & juvenes noſtri ſervierunt, & fortes noſtri n) invalidi facti ſunt:

23. Et quod omnium majus, ſignaculum Sion, o) quoniam reſignata eſt de gloria ſua. Nam & tra-

k) Arab. *confirma cor tuum adverſitatibus Sionis: & exemplum cape ex miſeriis Jeruſalem.*

l) Pro pſalterio & hymno eſt in Arab. *Et lampades noſtræ extinctæ ſunt & abolitæ;*

m) *Libertatem noſtram infregerunt.* Arab.

n) *Et ſpolium facti ſunt parvuli noſtri.* id.

o) *Signaculum Sion pedibus conculcatum eſt.* Arab.

& tradita eſt in manibus eorum qui nos oderunt.

24. Tu ergo excute tuam triſtitiam multam, & depone abs te multitudinem dolorum, ut tibi repropitietur Fortis, & requiem faciet tibi Altiſſimus requietionem laborum.

25. Et factum eſt, cum loquebar ad eam, facies ejus fulgebat ſubito & ſpecies, coruſcus fiebat viſus ejus, ut eſſem pavens valde ad eàm, & cogitarem, quid eſſet hoc.

26. Et ecce, ſubito emiſit ſonitum vocis magnum timore plenum, ut commoveretur terra a mulieris ſono, & vidi:

27. Et ecce, amplius mulier non comparebat mihi, ſed civitas ædificabatur, & locus demonſtrabatur de fundamentis magnis: & timui, & clamavi voce magna, & dixi,

28. Ubi eſt Uriel angelus, qui a principio venit ad me? quoniam ipſe me fecit venire in multitudine p) in exceſſu mentis hujus, & factus eſt finis meus in corruptionem, & oratio mea in improperium.

29. Et cum eſſem loquens ego hæc, ecce venit ad me, q) & vidit me.

30. Et ecce eram poſitus ut mortuus, & intellectus meus alienatus erat, & tenuit dexteram meam, & confortavit me, & ſtatuit me ſuper pedes meos, & dixit mihi,

 31. Quid

p) *In locum hunc, in quo res hæc mira evenit.* Arab.

q) Arab. addit: *Angelus qui antea ad me venerat.*

31. Quid tibi eſt? & quare conturbatus eſt in-
tellectus, et ſenſus cordis tui? et quare conturba-
ris? Et dixi,

32. Quoniam dereliquiſti me, & ego quidem
feci ſecundum ſermones tuos, et exivi in campum
& ecce vidi, & video quod non poſſum enarrare.
Et dixit ad me,

33. Sta ut vir, & commonebo te. r) Et dixi,

34. Loquere Domine meus tu in me, noli me
derelinquere, ut non fruſtra moriar:

34. Quoniam vidi quæ non ſciebam, s) & au-
dio quæ non ſcio,

36. Aut numquid ſenſus meus fallitur, & ani-
ma mea ſomniat?

37. Nunc ergo deprecor te, ut demonſtres ſervo
tuo de exceſſu hoc. Et reſpondit ad me, & dixit,

38. Audi me & doceam te, & dicam tibi de qui-
bus times: quoniam Altiſſimus revelabit tibi my-
ſteria multa.

39. Vidit rectam viam tuam, quoniam ſine in-
termiſſione contriſtabaris pro populo tuo, & val-
de lugebas propter Sion.

40. Hic ergo intellectus viſionis t) quæ tibi ap-
paruit ante paululum.

41. Quam vidiſti lugentem, inchoaſti conſo-
lari eam.

42. Nunc

r) Arab. *& attende ſenſu tuo.*

s) *Vidi enim quæ nunquam ante videram: & au-
divi quæ nunquam audiveram in ſenſu meo, &
anima mea ferre iſtud non poteſt.* id.

t) Arab. *mulieris.*

42. Nunc autem jam ſpeciem mulieris non vides, ſed apparuit tibi civitas ædificari:

43. Et quoniam enarrabat tibi de caſu filii ſui, hæc abſolutio eſt. u)

44. Hæc mulier quam vidiſti, hæc eſt Sion: & quoniam dixit tibi, quam & nunc conſpicies, ut civitatem ædificatam.

45. Et quoniam dixit tibi, quia ſterilis fuit triginta annis: propter quod erant anni ſcilicet triginta, x) quando non erat in ea adhuc oblatio oblata.

46. Et factum eſt poſt annos triginta, y) ædificavit Salomon civitatem, z) & obtulit oblationes: tunc fuit quando peperit ſterilis filium.

47. Et quod tibi dixit, quoniam nutrivit eum cum labore, hoc erat, habitatio in Jeruſalem. a)

48. Et quoniam dixit tibi, quod filius meus veniens in ſuo thelamo mortuus eſſet, & contigiſſet ei caſus: hoc erat, quæ facta eſt ruina Jeruſalem.

49. Et ecce vidiſti ſimilitudinem ejus: & quoniam filium lugeret, inchoaſti conſolari eam: & de his quæ contigerunt, hæc erant tibi aperienda.

50. Et nunc videt Altiſſimus, quoniam ex animo contriſtatus es, & quoniam ex toto corde pateris pro ea, oſtendit tibi claritatem gloriæ ejus, & pulcritudinem decoris ejus.

51. Pro-

u) Arab. *hæc deſcriptio ejus eſt.*
x) Arab. *anni termille.*
y) *Termille.* id.
z) Arab. addit: *& templum.*
a) *Excitatio* ſive *ædificatio Jeruſalem.* id.

51. Propterea enim dixi tibi. ut maneres in cam-
po ubi domus non est ædificata.

52. Sciebam enim ego, b) quoniam Altissimus
incipiebat tibi ostendere hæc:

53. Propterea dixi tibi ut venires in agrum, ubi
non est fundamentum ædificii.

54. Nec enim poterat opus ædificii hominis su-
stineri in loco, ubi incipiebatur Altissimi civitas
ostendi. c)

55. Tu ergo noli timere, neque expavescat cor
tuum: sed ingredere, & vide splendorem & ma-
gnitudinem ædificii, quantum capax est tibi visus
oculorum videre:

56. Et post hæc audies quantum capit auditus
aurium tuarum audire.

57. Tu enim beatus es præ multis, & vocatus
es apud Altissimum sicut & pauci. d)

58. Nocte autem, quæ in crastinum futura est,
manebis hic:

59 Et ostendet tibi Altissimus eas visiones su-
premorum, quæ faciet Altissimus his qui habitant
super tuarum a novissimis diebus.

60. Et dormivi illam noctem, & aliam, sicut
dixerat mihi.

CAP.

b) Arab. *sciebat enim Altissimus quod vellet ti-
bi ostendere hæc.*

c) *Ubi Dominus volebat tibi ostendere res miras
& civitatem.*

d) *Sicut parvuli infantes.* Arab.

CAP. XI.

1. Et e) vidi ſomnium, & ecce aſcendebat de
mari aquila, cui erant duodecim alæ pen-
narum, & capita tria.
2. Et vidi, & ecce expandebat alas ſuas in om-
nem terram, & omnes venti cœli inſufflabant in
eam, & colligebantur. f)
3. Et vidi, & de pennis ejus naſcebantur con-
trariæ g) pennæ, & ipſæ fiebant in pennaculis mi-
nutis & modicis,
4. Nam capita ejus erant quieſcentia, h) & di-
midium caput i) erat majus aliorum capitum, ſed
ipſa quieſcebat cum eis.
5. Et vidi, & ecce aquila volavit in pennis ſuis,
& regnavit ſuper terram, & ſuper eos qui habitant
in ea.
6. Et vidi, quoniam ſubjecta erant ei omnia
ſub cœlo, & nemo illi contradicebat, neque unus
de creatura quæ eſt ſuper terram.
7. Et vidi, & ecce ſurrexit aquila ſuper ungues
ſuos, & miſit vocem pennis ſuis, dicens,
8. Nolite omnes ſimul vigilare, dormite unus-
quisque in loco ſuo, & per tempus vigilate.
9. Capita autem in noviſſimo ſerventur.

10. Et

e) Arab. addit: *in ſecunda nocte.*
f) addit Arab. *nubes cœli.*
g) Arab. *parvæ.*
h) Arab. *ſilentia nec vocem edentia. Et caput medium majus cæteris captibus omnibus, & ſimiliter ſilens erat.* i) medium. infra v. 28.

10. Et vidi, & ecce vox non exibat de capit bus ejus, ſed de medietate corporis ejus.

11. Et numeravi contrarias k) pennas ejus & ecce ipſæ erant octo.

12. Et vidi, & ecce a dextera parte ſurrexit un penna, & regnavit ſuper omnem terram.

13. Et factum eſt cum regnaret, l) venit ei fi nis, & non apparuit locus ejus: & ſequens exſur rexit, & regnabat: ipſa multum tenuit m) tempus.

14. Et factum eſt cum regnaret, & veniebat fi nis ejus, ut non appareret, ſicut prior.

15. Et ecce, vox emiſſa eſt illi, dicens,

16. Audi tu, quæ tanto tempore tenuiſti ter ram, hæc annuncio tibi antequam incipias non apparere.

17. Nemo poſt te tenebit tempus tuum, ſed nec dimidium n) ejus.

18. Et levavit ſe tertia, & tenuit principatum ſicut & priores: & non apparuit & ipſa.

19. Et ſic contingebat omnibus aliis ſingulatim principatum gerere, & iterum nuſquam com parere.

20. Et vidi, & ecce in tempore ſequentes pen næ erigebantur a dextera parte, ut tenerent & ipſæ principatum: & ex his erant quæ tenebant: ſed tamen ſtatim non comparebant.

21. Nam

k) *Breviores* Arab. pennacula v. 3. et 22. 23.

l) id. *cum venit in circulum* hoc eſt, vertente anno.

m) Arab. *regnavit*.

n) Arab. *ſed dimidium ejus*.

21. Nam & aliquæ ex eis erigebantur, ſed non tenebant principatum.

22. Et vidi poſt hæc, & ecce non comparuerunt duodecim pennæ & duo pennacula: o)

23. Et nihil ſupererat in corpore aquilæ, niſi duo capita quieſcentia & ſex pennacula. p)

24. Et vidi, & ecce de ſex pennaculis diviſæ ſunt duæ, & manſerunt ſub capite, quod eſt ad dexteram partem. q) Nam quattuor manſerunt in loco ſuo. r)

25. Et vidi & ecce ſubalares cogitabant ſe erigere & tenere principatum.

26. Et vidi & ecce una erecta eſt, ſed ſtatim non comparuit.

27. Et ſecundæ velocius, s) quam priores, non comparuerunt.

28. Et vidi & ecce duæ quæ ſuperaverunt, apud ſemetipſas cogitabant t) & ipſæ regnare.

29. Et in eo cum cogitarent, ecce unum quieſcentium capitum quod erat medium, evigilabat, hoc enim erat duorum capitum majus.

30. Et

o) *Duæ pennæ ex iis quæ aſcenderant.* Arab.

p) addit Arab. *quæ provenerant & ex duodecim pennis aſcenderant.*

q) *A dextro latere capitis receſſerunt.* id.

r) Arab. *quatuor reliquæ parvæ ſuperaſcenderunt. 25. Et cum aſcendiſſent, tenuerunt principatus.*

s) *Æque velociter ac prior.* id.

t) Arab. *iratæ erant & evigilare cœperant.*

30. Et vidi quoniam completa ſunt duo cap
ſecum: u)

31. Et ecce converſum eſt caput cum his
cum eo erant, & comedit duas ſubalares quæ c
gitabant regnare.

32. Hoc autem caput perconterruit omn
terram, & dominabatur in ea his qui habitant
ram cum labore multo, & potentatum tenuit
bis terrarum ſuper omnes alas quæ fuerunt:

33. Et vidi poſt hæc, & ecce medium caput
bito non comparuit, & hoc ſicut alæ.

34. Superaverunt autem duo capita, quæ
ipſa ſimiliter regnaverunt ſuper terram, & ſup
eos qui habitant in ea.

35. Et vidi, & ecce devoravit caput a dext
parte illud quod a læva.

36. Et audivi vocem dicentem mihi, Conſpi
contra te, & conſidera quod vides.

37. Et vidi, & ecce ſicut leo concitatus de ſil
rugiens: & vidi quoniam emittebat vocem hom
nis ad aquilam. Et dixit, dicens,

38. Audi tu, & loquar ad te, & dicit Altiſſ
mus tibi,

39. Nonne tu es, qui ſuperaſti de quatuor a
malibus, quæ feceram regnare in ſæculo meo,
et ut per eos veniret finis temporum eorum?

40. Et quartus y) veniens devicit omnia a
ma

u) Arab. *cum loqueretur ad duo cætera capita*
illa inclinabant.

x) *Ab origine ſæculi.* Arab.

y) Arab. *& quartus tu veniens viciſti &c.*

malia quæ transierunt, & potentatu tenuit sæculum cum tremore multo, & omnem orbem cum labore pessimo, & inhabitavit tot temporibus orbem terrarum cum dolo.

41. Et judicasti terram non cum veritate.

42. Tribulasti enim mansuetos, z) & læsisti quiescentes, a) & dilexisti mendaces, & destruxisti habitationes eorum b) qui fructificabant, & humiliasti muros eorum qui te non nocuerunt.

43. Et ascendit contumelia tua usque ad Altissimum, & superbia tua ad Fortem.

44. Et respexit Altissimus superba tempora, & ecce finita sunt, & scelera ejus completa sunt.

45. Propterea non appareas tu aquila, & alæ tuæ horribiles, & pennacula tua pessima, & capita tua maligna, & ungues tui pessimi, & omne corpus tuum vanum,

46. Uti refrigeretur omnis terra, & revertatur liberata de tua vi, c) & speret judicium & misericordiam ejus qui fecit eam. d)

S CAP. XII.

z) addit Arab. *& prædam illos fecisti.*

a) Arab. *læsisti bonos, & odisti ambulantes in justitia.*

b) *propugnacula perfectorum.* id.

c) *Levetur tuo onere, & inquitate tua liberetur.* Arab.

d) id. *& respiciam ad constituendum judicium, & misericordiam qua erga eam usus sum.*

CAP. XII.

1. Et factum est dum loqueretur e) leo verba
hæc ad aquilam: & vidi,

2. Et ecce quod superaverat caput, f) & non
comparuerunt quatuor alæ illæ g) quæ ad eum
transierunt, & erectæ sunt ut regnarent: & erat
regnum eorum exile, & tumultu plenum.

3. Et vidi, & ecce ipsa non apparebant, & o-
mne corpus aquilæ incendebatur, & expavesce-
bat terra valde, & ego a tumultu & excessu men-
tis, & a magno timore vigilavi, & dixi spiritu
meo:

4. Ecce tu præstisti mihi hoc in eo, quod scruta-
ris h) vias Altissimi.

5. Ecce adhuc fatigatus sum animo, & spiritu
meo invalidus sum valde, & nec modica in me est
virtus, a multo timore, quem expavi nocte hac.

6. Nunc ergo orabo Altissimum, ut me confor-
tet usque in finem.

7. Et dixi: Dominator Domine, si inveni gra-
tiam ante oculos tuos, & si justificatus sum apud
te præ multis, i) & si certe ascendit deprecatio
mea ante faciem tuam,

8. Con-

e) Arab. *finisset*.

f) *Caput interiit*. id.

g) Arab. *parva pennacula:* duo nempe reliqua ex illis sex, de quibus supra XI. 24.

h) *Ut ego scrutarer* Arab.

i) *Si honorasti me supra quam meritus sum, & me exaltasti valde, vires meas confirma*. Arab.

8. Conferta me, & ostende servo tuo mihi interpretationem, & distinctionem visus horribilis hujus, ut plenissime consoleris animam meam.

9. Dignum enim me habuisti k) ostendere mihi temporum novissima. Et dixit ad me:

10. Hæc est interpretatio visionis hujus.

11. Aquilam quam vidisti ascendentem de mari, hoc est regnum l) quod visum est in visione Danieli fratri tuo. m)

12. Sed non est illi interpretatum, quoniam n) ego nunc tibi interpretor.

13. Ecce dies veniunt, & exurget regnum super terram, & erit timor acrior omnium regnorum quæ fuerunt ante eum.

14. Regnabunt autem in eo reges duodecim, unus post unum.

15. Nam secundus * incipiet regnare, & ipse tenebit amplius tempus præ duodecim.

16. Hæc est interpretatio duodecim alarum quas vidisti.

17. Et quam audisti vocem quæ locuta est, non de capitibus ejus exeuntem, sed de medio corporis ejus,

18. Hæc est interpretatio, quoniam post tempus regni illius nascentur contentiones non modi-

k) *Et dignum me habe, ut doceas me extrema temporum, & novissimas ætates explices,* id.

l) *Regnum quartum.* Arab.

m) addit Arab. *prophetæ.* Dan. VII.7.

* Augustus Imp.

n) *Sicut ego nunc tibi interpretor.* d.

cæ, & periclitabitur ut cadat; Et non cadet tunc
ſed iterum conſtituetur in ſuum initium.

19. Et quoniam vidiſti ſubalares octo cohæren-
tes alis b) ejus,

20. Hæc eſt interpretatio. Exſurgent in ipſo o-
cto reges, quorum erunt tempora levia, c) & an-
ni citati, & duo quidem ex ipſis perient.

21. Appropinquante autem tempore medii
quatuor ſervabuntur in tempore, cum incipiet ap-
propinquare tempus ejus ut finiatur: duo vero in
finem ſervabuntur.

22. Et quoniam vidiſti tria capita quieſcentia,

23. Hæc eſt interpretatio: in noviſſimis ejus
ſuſcitabit Altiſſimus tria regna, d) & revocabit in
ea multa, & dominabuntur terram.

24. Et qui habitant in ea, cum labore multo e
ſuper omnes qui fuerunt ante hos, propter hoc ipſi
vocati ſunt capita aquilæ.

25. Iſti enim erunt, qui recapitulabant impie-
tates ejus, & qui perficient noviſſima ejus.

26. Et quoniam vidiſti caput majus non appa-
rens, hæc eſt interpretatio ejus. Quoniam unus
ex eis ſuper lectum ſuum morietur, & tamen cum
tormentis.

27. Nam duo qui perſeveraverint, gladius eos
comedet.

28. Unius

b) *Aſcendentes de alis aquilæ.* Arab.
c) Arab. addit: *& tranquilla,*
d) Arab. *tres reges, & in eorum diebus multi mo-
tus ac tumultus, & affligent terram.*
e) *Injuſtitia & crudelitate, id.*

28. Unius enim f) gladius comedet qui cum
eo: sed tamen hic gladio in novissimis cadet.
29. Et quoniam vidisti duas subalares g) traji-
cientes super caput, quod est in dextera parte,
30. Hæc est interpretatio. Hi sunt quos con-
servavit Altissimus in finem suum, h) hoc est re-
gnum exile, & turbationis plenum. i)
31. Sicut vidisti & leonem, quem vidisti de sil-
va evigilantem, & rugientem, & loquentem ad
aquilam, & arguentem eam, & injustitias ipsius
per omnes sermones ejus sicut audisti:
32. Hic est unctus k) quem servavit Altissimus,
in finem ad eos, & impietates ipsorum: l) & ar-
guet illos, & incutiet coram ipsis discerptiones m)
eorum.
33. Statuet enim eos in judicio vivos: & erit,
cum arguerit eos, tunc corripiet eos. n)

S 3 34. Nam

f) Versus 28. in Arab. desideratur.

g) Arab. *duo pennacula surgentia ex dextra capi-tis parte.*

h) *Ab initio usque ad imum interitus. Et finis totus respondet initio, ut vidisti.* id.

i) Verba: *hoc est regnum exile & turbationis plenum*, in Arab. desiderantur.

k) In Arabico Manuscripto notatur hoc esse vaticinium de Messia. Pro *unctus*, al. edit. *ventus*. infra cap. 13.

l) addit Arab. *& surget ex semine Davidis.*

m) Al. *descriptiones*. Arab. *inquitates illorum & oppressiones exprobrabit & stultitiam eorum reddet manifestam.*

n) *Tunc peribunt.* id.

34. Nam residuum populum meum liberabit cum miseria, p) qui salvati sunt super fines meos, q) & jucundabit eos quoad usque veniet finis, dies judicii, de quo locutus sum tibi ab initio.

35. Hoc somnium r) quod vidisti, & hæ interpretationes.

36. Tu ergo solus dignus fuisti scire Altissimi secretum hoc.

37. Scribe ergo omnia ista in libro quæ vidisti, & pone ea in loco abscondito:

38. Et docebis ea sapientes de populo tuo, quorum corda scis posse capere, & servare secreta hæc.

39. Tu autem adhuc sustine hic alios dies septem, ut tibi ostendatur, quidquid visum fuerit Altissimo ostendere tibi.

40. Et profectus est a me. Et factum est, cum audisset omnis populus quoniam pertransierunt septem dies, & ego non fuissem reversus in civitatem, & congregavit se omnis a minimo usque ad maximum: & venit ad me, & dixerunt mihi dicentes:

41. Quid peccavimus tibi, & quid injuste egimus in te, quoniam derelinquens nos sedisti in loco hoc?

42. Tu enim nobis super es solus ex omnibus populis, s) sicut botrus de vinea, & sicut lucerna

p) Arab. *liberabitur per misericordiam & condolentiam.*

q) *Super montem sanctitatis meæ.* id.

r) *Visio.* Arab.

s) Arab. *ex omnibus prophetis.*

na in loco obſcuro, & ſicut portus & navis t) ſalvata a tempeſtate.

43. Aut non ſufficiunt nobis mala quæ contingunt?

44. Si ergo tu nos dereliqueris, quanto nobis erat melius ſi eſſemus ſuccenſi & nos cum incendio Sion?

45. Nec enim nos ſumus meliores eorùm qui ibi mortui ſunt. Et ploraverunt voce magna. Et reſpondi ad eos, & dixi:

46. Confide Iſrael, & noli triſtari tu domus Jacob.

47. Eſt enim memoria veſtri coram Altiſſimo, & Fortis non eſt oblitus veſtri in tentione. u)

48. Ego enim non dereliqui vos, x) neque exceſſi a vobis: ſed veni in hunc locum ut deprecarer pro deſolatione Sion, ut quærerem y) miſericordiam pro humilitate ſanctificationis veſtræ.

49. Et nunc ite unusquisque veſtrum in domum ſuam, & ego veniam ad vos poſt dies iſtos. z)

50. Et profectus eſt populus, ſicut dixi ei, a) in civitatem:

51. Ego autem ſedi in campo ſeptem diebus, ſicut

t) *Portus ſalvandæ navi.* id.

u) addit Arab. *ſed pro vobis eſt victor & expugnator.*

x) *Nec ego vos derelinquam.* id.

y) Arab. *& inquirerem diligenter finem ejus, & afflictionis ejus ac templi.*

y) *Poſt dies certos.* id.

a) Arab. *ut rogavi eum.*

cut mihi mandavit: & manducabam de floribus solummodo agri, de herbis facta est esca mihi in diebus illis.

CAP. XIII.

1. Et factum est post dies septem, & somniavi somnium nocte.

2. Et ecce de mari ventus exsurgebat, ut conturbaret omnes fluctus ejus.

3. Et vidi, & ecce b) convalescebat ille homo cum millibus cœli: & ubi vultum suum vertebat, ut consideraret, tremebant omnia quæ sub eo videbantur:

4. Et ubicunque exibat vox de ore ejus, ardescebant c) omnes qui audiebant voces ejus, sicut liquescit cera, d) quando senserit ignem.

5. Et vidi post hæc, e) & ecce congregabatur multitudo hominum, quorum non erat numerus, de quatuor ventis cœli, ut debellarent hominem qui ascenderat de mari.

6. Et vidi, & ecce sibimetipsi sculpserat montem magnum & volavit super eum.

7. Ego

b) Arab. *in medio mari ventus hic exsurgens instar viri, & videbam virum hunc cum cœli nubibus volantem.*

c) id. *movebantur & concutiebantur: & loca plura liquescebant præ voce oris ejus.*

d) Perperam in aliis editionibus: *quiescit terra.*

e) addit Arab. *congregari post hæc quatuor ventos cœli.*

7. Ego autem quæſivi videre regionem, vel locum unde ſculptus eſſet mons, & non potui.

8. Et poſt hæc vidi, & ecce omnes qui congregati ſunt ad eum, ut expugnarent eum, timebant valde, tamen audebant pugnare.

9. Et ecce, ut vidit impetum multitudinis venientis, non levavit manum ſuam, neque frameam tenebat, neque aliquod vas bellicoſum: niſi ſolummodo ut vidi,

10. Quoniam f) emiſit de ore ſuo ſicut flatum ignis, & de labiis ejus ſpiritus flammæ, & de lingua ejus emittebat ſcintillas & tempeſtates, & commiſta ſunt omnia ſimul, hic flatus ignis, & ſpiritus flammæ, & multitudo tempeſtatis:

11. Et concidit ſuper multitudinem in impetu, quæ præparata erat pugnare, & ſuccendit omnes, ut ſubito nihil videretur de innumerabili multitudine, niſi ſolummodo pulvis, & fumi odor: g) & vidi, & extimui.

12. Et poſt hæc vidi ipſum hominem, deſcendentem de monte, & vocantem ad ſe multitudinem aliam pacificam,

13. Et accedebat ad eum vultus hominum multorum quorundam gaudentium, quorundam triſtantium: aliqui vero alligati, aliqui adducentes ex eis, qui offerebantur: h) & ægrotavi a multitudine pavoris, & expergefactus ſum, & dixi:

f) addit Arab. *quando vocem edidit.*
g) *Aſcendens*, addit Arab.
h) Arab. *quorum opera erant varia*, hoc eſt, bona partim, partim mala.

14. Tu ab initio demonſtraſti ſervo tuo mira-
lia hæc, & dignum me habuiſti, ut ſuſciperes de-
precationem meam:

15. Et nunc demonſtra mihi adhuc interpreta-
tionem ſomnii hujus.

16. Sicut enim exiſtimo in ſenſu meo, væ q-
derelicti fuerunt in diebus illis: & multo plus v-
his, qui non ſunt derelicti.

17. Qui enim non ſunt derelicti, triſtes erunt.

18. i) Intelligo nunc quæ ſunt repoſita in no-
viſſimis diebus, & occurrent eis, ſed & his qui de-
relicti ſunt.

19. Propter hoc venerunt enim in pericula ma-
gna, & neceſſitates multas, ſicut oſtendunt ſo-
mnia hæc.

20. Attamen facilius eſt periclitantem venire
in hunc, quam pertranſire, ſicut nubem a ſæculo,
& nunc videre quæ contingunt in noviſſimo. Et
reſpondit ad me & dixit:

21. Et viſionis interpretationem dicam tibi: &
de quibus locutus es k) adaperiam tibi.

22. Quo-

i) Arab. 18. *quia non cognoſcant quæ futura ſunt in noviſſimis diebus, quos non attingent. Illis autem* (relictis) *væ erit. 19. Quia videbunt tu-multus magnos & calamitates, ut viſio hæc indi-cat. 20. Pœna enim & afflictio erit inſtar nubis in hoc mundo quam non poſſunt effugere qui ſub ea ſunt. Ita & futurum erit in extremis diebus.*

k) *Et ſignificationem eorum quæ vidiſti.* id.

22. Quoniam de his dixiſti, qui derelicti ſunt;
l) hæc eſt interpretatio:
23. Qui aufert m) periculum illo tempore, hic
ſe cuſtodivit, n) qui in periculo inciderunt, hi
ſunt qui habent opera & fidem ad Fortiſſimum.
24. Scito ergo quoniam magis beatificati ſunt
qui derelicti, ſuper eos qui mortui ſunt.
25. Hæ interpretationes viſionis, quia vidiſti
virum aſcendentem de corde maris,
26. Ipſe eſt o) quem conſervat Altiſſimus multis temporibus, qui per ſemetipſum liberabit creaturam ſuam: & ipſe diſponet, a) qui derelicti
ſunt.
27. Et quoniam vidiſti de ore ejus exire, ut ſpiritum, & ignem, & tempeſtatem:
28. Et quoniam non tenebat frameam, b) neque vas bellicoſum: corrupit enim impetus ejus multitudinem, quæ venerat expugnare eum. Hæc eſt interpretatio:
29. Ecce dies veniunt, quando incipiet Altiſſimus liberare eos, qui ſuper terram ſunt:
30. Et veniet in exceſſu mentis c) ſuper eos
qui inhabitant terram. 31. Et

l) addit Arab. *& qui non ſunt relicti.*

m) Perfert.

n) Arab. *& ſe cuſtodivit à lapſu in calamitatibus.*

o) In Arab. annotatum eſt, de Domino noſtro ac Meſſia eſſe ſermonem.

a) *Judicabit & ſententiam feret.* Arab.

b) Gladium.

c) Arab. *& veniet ſtupor & exceſſus mentis ſuper terram.*

31. Et alii alios cogitabunt debellare: civit
civitatem, & locus locum, & gens adverſus gen
tem, & regnum adverſus regnum.

32. Et erit, cum fient hæc, & contingent ſign
quæ ante oſtendi tibi: & tunc revelabitur fili
meus, quem vidiſti, ut virum d) aſcendentem.

33. Et erit quando audierint omnes gentes vo
cem ejus: & derelinquet unusquisque in region
ſua e) bellum ſuum, quod habent ad alterutrum

34. Et colligetur in unum multitudo innume
rabilis, ſicut volentes venire, & expugnare eum

35. Ipſe autem ſtabit ſuper cacumen mont
Sion.

36. Sion autem veniet, & oſtendetur omnibu
parata, & ædificata, ſicut vidiſti montem ſculp
ſine manibus.

37. Ipſe autem filius meus arguet f) quæ adin
venerunt Gentes, impietates eorum has, quæ tem
peſtati appropinquaverunt propter mala cogita
menta eorum, & cruciamenta quibus incipien
cruciari:

38. Quæ aſſimilatæ ſunt flammæ, & perdet eos
ſine labore, per legem g) quæ igni aſſimilata eſt

39. Et quoniam vidiſti eum h) colligentem ad
ſe aliam multitudinem pacificam,

40. Hæ

d) Arab. addit. *ex medio mari.*

e) *Dicteria ſua & bellum.* id.

f) Arab. *reprobabit gentes has propter impieta tem & bona opera eorum.*

g) Legis non mentio in Arab.

h) *Vocantem & colligentem ad ſe.* Arab.

40. Hæ ſunt decem i) tribus, quæ captivæ factæ ſunt de terra ſua in diebus Oſee regis, * quem captivum duxit Salmanaſar rex Aſſyriorum: k) & tranſtulit eos trans flumen, l) & translati ſunt in terram aliam. m)

41. Ipſi autem ſibi dederunt conſilium hoc, ut derelinquerent multitudinem gentium, & proficiſcerentur in ulteriorem regionem, † ubi nunquam inhabitavit genus humanum:

42. Vel ibi obſervare legitima ſua, quæ non fuerant ſervantes in regione ſua.

43. Per introitus autem anguſtos fluminis Euphratis introierunt.

44. Fecit enim eis tunc Altiſſimus ſigna, n) & ſtatuit venas fluminis usque quo tranſirent.

45. Per eam enim regionem erat via multa itineris, anni unius & dimidii: nam regio illa vocatur o) Arſareth.

46. Tunc inhabitaverunt ibi usque in noviſſimo tempore: & nunc iterum cum cœperint venire, p) 47. Iterum

i) *Novem & dimidia.* id. * 4. Reg. XVII.

k) *Aſmouna fuit Rex Syriæ, & vocatus eſt Rex Mauſal.* Arab.

† Americam, ſi placet Menaſſæ Iſraëlidi. Vide Rev. Wolfium noſtrum Bibliothec. Hiſt. Hebr. T. I. p. 125. 783. & quæ notavi in Bibliograph. antiquaria p. 18. ſeq.

l) *Trans mare.* id.

m) addit Arab. *ut ibi ſoli ſubſiſtant.*

n) addit Arab. *fecit aquas præ illis fugere.*

o) Arab. *Acſarari Kararáwin.*

p) Arab. *& quando deſideraverint tranſire.*

47. Iterum Altissimus statuet venas fluminis q) ut possint transire: propter hæc vidisti multitudinem cum pace.

48. Sed & qui derelicti sunt de populo tuo, hi sunt qui inveniuntur intra terminum meum. r)

49. Factum erit ergo, quando incipiet perdere s) multitudinem earum, quæ collectæ sunt gentes, proteget t) eos qui superaverunt populum:

50. Et tunc ostendet u) eis multa plurima portenta.

51. Et dixi ego, Dominator Domine, hoc mihi ostende, propter quod vidi virum ascendentem de corde maris. Et dixit mihi:

52. Sicut non potes hæc vel scrutari, vel scire quæ sunt in profundo maris: sic non poterit quisque super terram videre filium meum, x) vel eos qui cum eo sunt, nisi in tempore diei.

53. Hæc est interpretatio somnii quod vidisti, & propter quod illuminatus es hic solus.

54. Dereliquisti enim tuam, y) & circa meam vacasti legem, & quæsisti. z)

55. Vitam

q) *Fontes aquarum oceani.* id.
r) Arab. *in monte sanctitatis meæ.*
s) id. *postquam perdidi.*
t) *Revertar & pugnabo pro populo meo.* Arab.
u) *Ostendam.* id.
x) Arab. *arcanum Filii mei, quoniam opera ejus mirabilia.*
y) Arab. *dereliquisti res tuas, & circa meas vacasti.*
z) *Et præceptis legis meæ es obsecutus.* id.

55. Vitam enim tuam disposuisti in sapientia, & sensum tuum vocasti matrem. a)

56. Et propter hoc ostendi tibi b) merces apud Altissimum, erit enim post alios tres dies, ad te alia loquar, & exponam tibi gravia & mirabilia.

57. Et profectus sum, & transii in campum, c) multum glorificans & laudans Altissimum de mirabilibus quæ per tempus faciebat:

58. Et quoniam gubernat ipsum, d) & quæ sunt in temporibus illata, & sedi ibi tribus diebus.

CAP. XIV.

1. Et factum est tertio die, e) & ego sedebam sub quercu. f)

2. Et ecce, vox exivit contra me de rubo, & dixit: Esdra Esdra. Et dixi: Ecce ego Domine. Et surrexi g) super pedes meos. Et dixit ad me:

3. Revelans revelatus sum super rubum, * & locutus sum Moysi, quando populus meus serviebat in Ægypto,

4. Et

a) Arab. *Elegisti doctrinam, & cognitionem ad te invitasti.*

b) addit Arab. *hæc omnia: neque enim perit.*

c) addit Arab. *in quo herbæ.*

d) *Disposuit tempora & præterita, & illa quæ futura sunt.* id.

e) Arab. *die quarto.*

f) *Sub arbore.* id.

g) Arab. addit: *attonitus.*

* Exod. III.

4. Et misi eum, & eduxi h) populum meu
de Ægypto, & adduxi eum i) super montem Si-
na, & detinebam k) eum apud me diebus mult
5. Et enarravi ei mirabilia multa, & ostendi
temporum secreta & finem: & præcepi ei, l) di-
cens:
6. Hæc in palam facies verba, & hæc absco
des.
7. Et nunc tibi dico:
8. Signa quæ demonstravi, & somnia quæ vi-
sti, & interpretationes quas tu vidisti, in cor
tuo repone ea:
9. Tu enim recipieris ab omnibus, n) conve
teris residuus cum consilio meo & cum similib
tuis, usque quo finiantur tempora.
10. Quoniam sæculum perdidit juventutem su-
am, & tempora appropinquant senescere,
11. Duodecim enim partibus o) divisum e
sæculum, & transierunt ejus decima, * & dimid
um decimæ partis:
12. Supersunt autem ejus post medium decima
partis.

13. Nun

h) Arab. *ut educeret.*
i) addit. Arab. *è deserto.*
k) *Nubibus obtegebam.* id. Exod. XIX. 16.
l) *Præcepta dedi ei.* Arab.
n) Arab. *transfereris ex hominibus, & conversab-ris cum Filio meo.*
o) Pro integro commate 11. & 12. in Arabico tantum le-guntur hæc: *major annorum pars præteriit, & modum pauci supersunt.* * Novem.

13. Nunc ergo dispone domum tuam, p) & corripe populum tuum, & consolare humiles eorum, q) & renuntia jam corruptelæ,

14. Et dimitte abs te mortales cogitationes, & projice abs te pondera humana, & exue te jam infirmam naturam, & repone in unam partem molestissima tibi cogitamenta, & festina transmigrare a temporibus his:

14. Quæ enim vidisti r) nunc contigisse mala, iterum horum deteriora facient:

16. Quantum enim invalidum fiet sæculum a senectute, tantum multiplicabuntur super inhabitantes, mala. s)

17. Prolongavit enim se magis veritas, & appropinquavit mendacium, jam enim festinat venire, quam vidisti visionem. t)

18. Et respondi, & dixi coram te Domine:

19. Ecce enim ego abibo, sicut præcepisti mihi, & corripiam u) præsentem populum. Qui autem iterum nati fuerint, quis commonebit?

20. Positum est ergo sæculum in tenebris, & qui inhabitant in eo, sine lumine.

t 21. Quo-

p) *Moneto & instruito liberos tuos.* Arab.

q) Arab. addit: *& dociles doce.*

r) *Omnia enim plena vanitatis, & deteriora his etiam sequentur.* id.

s) Arab. *inhabitantium vitia.*

t) Arab. *visionem aquilæ*, supra cap. XI.

u) *Docebo.* Arab.

21. Quoniam lex tua incensa est, x) propter quod nemo scit quæ a te facta sunt, vel quæ incipient opera.

22. Si enim inveni in te gratiam, immitte in me Spiritum Sanctum, & scribam omne quod factum est in sæculo ab initio, quæ erant in lege tua scripta, y) ut possint homines invenire semitam; & qui voluerint vivere in novissimis, vivant.

23. Et respondit ad me, & dixit: Vadens congrega populum, & dices ad eos, ut non quærant te diebus quadraginta.

24. Tu autem præpara tibi buxos multos, z) & accipe tecum Saream, Dabriam, Salemiam, Echanum, & Asiel, a) quinque hos qui parati sunt ad scribendum velociter.

25. Et venias huc, & ego accendam in corde tuo lucernam intellectus, quæ non extinguetur, quoadusque finiantur quæ incipis scribere.

26. Et tunc perfectis quædam palam facies, b) quædam sapientibus absconse trades. In crastinum enim hac hora incipies scribere.

27. Et

x) Lacerata lex Habac. I. 4. conscissa scalpello scribæ & projecta in ignem. Jerem. XXXVI. 23.

y) De traditione veteri hoc loco nixâ, quæ legem ac libros sacros ab Esdra restitutos jactat, dixi in Codice pseudepigrapho Vet. Test. pag. 1156. seq.

z) Arab. *tabulas multas ad scribendum.*

a) Arab. *Saran, Dirin, Limiyan, Pharan & Asiel.*

b) Arab. *quædam dignis palam facies, cætera secreta servabis.*

27. Et profectus ſum, ſicut mihi præcepit, & congregavi omnem populum, & dixi:

28. Audi Iſrael verba hæc:

29. Peregrinati ſunt patres noſtri ab initio in Ægypto, & liberati ſunt inde:

30. Et acceperunt legem vitæ, quam non cuſtodierunt, quam & vos poſt eos transgreſſi eſtis:

31. Et data eſt vobis terra in ſortem, & terra Sion, c) & patres veſtri, & vos iniquitatem feciſtis, & non ſervaſtis vias, quas præcepit vobis Altisſimus:

32. Et juſtus judex cum ſit, abſtulit a vobis d) in tempore quod donaverat.

33. Et nunc vos hic eſtis, & fratres veſtri introrſum e) veſtrum ſunt.

34. Si ergo imperaveritis ſenſui veſtro, f) & erudieritis cor veſtrum, vivi conſervati eritis, & poſt mortem miſericordiam conſequemini.

35. Judicium enim poſt mortem veniet, quando iterum reviviſcemus g) & tunc juſtorum nomina parebunt, h) & impiorum facta oſtendentur.

36. Ad me igitur nemo accedat nunc, neque requirat me usque dies quadraginta.

c) In Arab. deſunt verba: *& terra Sion.*

d) Arab. *abſtulit vobis tempora benevolentiæ & gratiæ.*

e) *Inter vos.* id.

f) Arab. *ſi amatis libertatem veſtram.*

g) *In futuro ſæculo.* id.

h) *Tunc juſtus apparebit in juſtitia.* Arab.

37. Et accepi quinque viros, * ſicut mandavit
mihi, & profecti ſumus in campum, & mansi-
mus ibi.

38. Et factus ſum in craſtinum, & ecce vox vo-
cavit me, dicens: Esdra, aperi os tuum, & bibe
quo te potavero.

39. Et aperui os meum, & ecce calix plenus por-
rigebatur mihi. Hoc erat plenum ſicut aqua: co-
lor autem ejus ut ignis ſimilis.

40. Et accepi & tibi: & in eo cum bibiſſem, cor
meum cruciabatur intellectu, & in pectus meum
increſcebat ſapientia. Nam ſpiritus meus conser-
vabatur memoria.

41. Et apertum eſt os meum, & non eſt clau-
ſum amplius.

42. Altiſſimus dedit intellectum quinque viris,
& ſcripſerunt i) quæ dicebantur exceſſiones no-
ctis, quas non ſciebant.

43. Nocte autem manducabant panem, ego
autem per diem loquebar, & per noctem non ta-
cebam.

44. Scripti ſunt autem per quadraginta dies li-
bri ducenti quatuor. k)

45. Et

* Quorum nomina, v. 24.

i) Arab. *ut ſcriberent quæ eſſem dicturus ad eos, ſecundum ordinem ſignorum de rebus in vicem ſuccedentibus, quas illi neſciebant. Et fui illic per dies quadraginta, & illi per hos dies ſcripſerunt.*

k) Arab. *quatuor & nonaginta.* Adde ſi placet quæ notavi in Codice Pſeudepigrapho Vet. Teſt. pag. 1154.

45. Et factum est cum complevissent quadraginta dies, locutus est Altissimus, dicens; Priora l) quæ scripsisti, in palam pone, & legant digni & indigni.

46. Novissimos autem septuaginta conservabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo.

57. In enim est vena intellectus, & sapientiæ fons, & scientiæ flumen. Et feci sic. m)

Præsenti loco desinit Arabica versio, hanc habens clausulam.

Et vixi septuaginta sex annos: post annum à creatione mundi qvinqvies millesimum vigesimum quintum die duodecima tertii mensis, Esra translatus est susceptusque in regionem viventium ipsi consimilium. Hic scripsit omnia ista, & vocatus est Autor Legis & intelligentiæ & cognitionis Altissimi, cui sit gloria & potentia in æternum, Amen.

Finitus est liber primus Esra scribæ Legis, quem secundus insequetur. Gratiæ in æternum persolvantur datori intelligentiæ. Finitus est secunda die (hebdomadis) *quæ est dies decima septima mensis Barmahat* (Martii) *anno sanctorum martyrum millesimo quinquagesimo primo* (Christi 1299.) *O Domine miserere peccatoris qui hunc librum transscripsit, & cæterorum filiorum baptismi, Amen.*

l) Arab. addit: *volumina viginti quatuor.*

m) Verba, *& feci sic*, in Arab. non exstant.

CAP. XV.

1. Ecce loquere n) in aures plebis meæ sermo-
nes prophetiæ, quos immisero in os tu-
um, dicit Dominus:

2. Et fac ut in charta scribantur, quoniam fide-
les & veri sunt.

3. Ne timeas a cogitationibus adversum te, nec
turbent te incredulitates dicentium.

4. Quoniam omnis incredulus in incredulita-
te sua morietur.

5. Ecce ego induco, dicit Dominus, super or-
bem terrarum mala, gladium, & famem, & mor-
tem, & interitum:

6. Propter quod superpolluit iniquitas o-
mnem terram, & adimpleta sunt opera nociva
illorum.

7. Propterea dicit Dominus:

8. Jam non silebo de impietatibus eorum, quæ ir-
religiose agunt, nec sustinebo in his quæ inique ex-
ercent, ecce sanguis innoxius & justus clamat ad
me, & animæ justorum clamant perseveranter.

9. Vindicans vindicabo illos, dicit Dominus,
* & accipium omnem sanguinem innoxium ex il-
lis ad me.

10. Ecce

n) Non est credibile quod Francisco Junio visum est, capitibus his duobus postremis summatim exponi quæ libris CXXXVI. arcanis continebantur.

* Apocal. VI. 10.

10. Ecce populus meus quasi grex ad occisionem ducitur, ** jam non patiar illum habitare in terra Ægypti:

11. Sed educam eum in manu potenti, & brachio excelso, & percutiam plaga sicut prius, & corrumpam omnem terram ejus.

12. Lugebit Ægyptus, & fundamenta ejus plaga verberata, & castigatione, quas inducet ei DEUS.

13. Lugebunt cultores operantes terram, quoniam deficient semina eorum ab uredine, & grandine, & a sidere terribili.

14. Væ sæculo & qui habitant in eo:

15. Quia appropinquavit gladius, & contritio eorum, & exsurget gens contra gentem ad pugnam, & rhomphæa in manibus eorum.

16. Erit enim inconstabilitio hominibus, & alii aliis invalescentes non curabunt regem suum, & principes viæ gestorum suorum in potentia sua.

17. Concupiscet enim homo in civitatem ire, & non poterit.

18. Propter superbiam enim eorum civitates turbabuntur, domus exterentur, homines metuent.

19. Non miserebitur homo proximum suum: ad irritum faciendum domos eorum in gladium, ad diripiendas substantias eorum propter famem panis & tribulationem multam.

** Jerem. XLIV.

20. Ecce, ego convoco, dicit DEUS, omnes reges terræ ad me verendum, qui sunt ab Oriente & ab Austro, ab Euro & a Libano, ad convertendos in se, & reddere quæ dederunt illis:

21. Sicut faciunt usque hodie electis meis, sic faciam & reddam in sinu eorum. Hæc dicit Dominus DEUS.

22. Non parcet dextera mea super peccatores, nec cessabit rhomphæa super effundentes sanguinem innoxium super terram.

23. Exiit ignis ab ira ejus & devoravit fundamenta terræ, & peccatores quasi stramen incensum.

24. Væ eis qui peccant, & non observant mandata mea, dicit Dominus.

25. Non parcam illis. Discedite filii a potestate. Nolite contaminare sanctificationem meam,

26. Quoniam novit Dominus omnes qui delinqunt in illum; propterea tradidit eos in mortem, & in occisionem.

27. Jam enim venerunt super orbem terrarum mala, & manebitis in illis. Non enim liberabit vos DEUS, propter quod peccastis in eum.

28. Ecce visio horribilis, & facies illius ab Oriente.

29. Et exient nationes draconum * Arabum in curribus multis, & sicut flatus, eorum numerus fertur super terram, ut jam timeant & trepident omnes qui illos audient.

30. Car-

* Deserta colentium. Es. XIII, 21.

30. Carmonii * insanientes in ira, & exient ut apri de silva, & advenient in virtute magna, & constabunt in pugnam cum illis, & vastabunt portionem terræ Assyriorum.

31. Et post hæc supervalescent dracones nativitatis suæ memores, & convertent se conspirantes in virtute magna ad persequendos eos.

32. Isti turbabuntur & silebunt in virtute illorum, & convertent pedes suos in fugam,

33. Et a territorio Assyriorum subsessor obsidebit eos, & consumet unum ex illis, & erit timor, & tremor in exercitu illorum, & contentio in reges ipsorum.

34. Ecce nubes ab oriente, & a septentrione usque ad meridianum, & facies earum horrida valde, plena iræ & procellæ,

35. Et collident se invicem, & collident sidus copiosum super terram, & sidus illorum, & erit sanguis a gladio usque ad ventrem,

36. Et fimus hominis usque ad substramen cameli, & erit timor & tremor multus super terram,

37. Et horrebunt, qui videbunt iram illam, & tremor apprehendet illos: & post hæc movebunt nimbi copiosi.

38. A meridiano & septentrione, & portio alia ab occidente:

39. Et superinvalescent venti ab oriente, & recludent eam, & nubem quam suscitavi in ira, & sidus ad faciendam exterritationem ad orientalem ventum & occcidentem violabitur:

t 5 40. Ex

* Carmanii.

40. Et exaltabuntur nubes magnæ & val
plenæ iræ, & ſidus, ut exterreant omnem t
ram, & inhabitantes eam, & infundent ſuper
mnem locum altum & eminentem ſidus te
bile,
41. Ignem & grandinem & rhomphæas vol
tes, & aquas multas, ut etiam impleantur om
campi, & omnes rivi plenitudine aquarum m
tarum.
42. Et demolientur civitates, & muros, & mo
tes, & colles & ligna ſilvarum, & fœnum pra
rum, & frumenta eorum.
43. Et tranſibunt conſtantes usque Babylone
& exterent eam:
44. Convenient ad ipſam, & circuibunt ea
& effundent ſidus, & omnem iram ſuper eam,
ſubibit pulvis & fumus usque in cœlum, & om
in circuitu lugebunt eam:
45. Et qui ſub ea remanſerint, ſervient his, q
exterruerunt.
46. Et tu Aſia concors in ſpem Babylonis,
gloria perſonæ ejus,
47. Væ tibi miſera propter quod aſſimilaſti
& ornaſti filias tuas in fornicatione, ad place
dum & gloriandum in amatoribus tuis, qui tecu
cupierunt ſemper fornicari.
48. Odibilem imitata es in omnibus operib
ejus, & in adinventionibus ejus: propterea d
DEUS,
49. Immittam tibi mala, viduitatem, paup
tatem,

tatem, & famem, & gladium, & peſtem ad devaſtandas domos tuas a violatione, & morte, & gloria virtutis tuæ.

50. Sicut flos ſiccabitur, cum exſurget ardor qui emiſſus eſt ſuper te,

51. Infirmaberis ut paupercula plagata & caſtigata a mulieribus, ut non poſſint te ſuſcipere potentes & amatores.

52. Numquid ego ſic Zelabor te,' dicit Dominus,

53. Niſi occidiſſes electos meos in omni tempore, exaltans percuſſionem manuum, & dicens ſuper mortem eorum, cum inebriata eſſes,

54. Exorna ſpeciem vultus tui?

55. Merces fornicationis tuæ in ſinu tuo, propter hoc redditionem accipies.

56. Sicut facies electis meis, dicit Dominus, ſic faciet tibi DEUS, & tradet te in malum.

57. Et nati tui fame interient: & tu rhomphæa cades, & civitates tuæ conterentur, & omnes tui in campo gladio cadent.

58. Et qui ſunt in montibus fame peribunt, & manducabunt carnes ſuas, & ſanguinem bibent a fame panis & ſiti aquæ.

59. Infœlix per maria venies, & rurſum accipies mala.

60. Et in tranſitu allident civitatem occiſam, & exterent aliquam portionem terræ tuæ, & partem gloriæ tuæ exterminabunt, rurſum revertentes ad Babylonem ſubverſam.

61. Et

61. Et demolita eris illis pro ſtipula, & ip
runt tibi ignis:

62. Et devorabunt te, & civitates tuas, ter
tuam & montes tuos, omnes ſilvas tuas & lign
fructiferum igni comburent.

63. Filios tuos captivos ducent, & cenſum
um in prædam habebunt, et gloriam faciei tuæ
terminabunt.

CAP. XVI.

1. Væ tibi Babylon et Aſia, væ tibi Ægypt
Syria.

2. Præcingite vos ſaccis et ciliciis, et plan
filios veſtros, et dolete: quoniam appropin
vit contritio veſtra.

3. Immiſſus eſt vobis gladius, et quis eſt q
vertat illum?

4. Immiſſus eſt in vobis ignis, et quis eſt
extinguat illum?

5. Immiſſa ſunt vobis mala, et quis eſt qui
pellat ea?

6. Numquid repellet aliquis leonem eſuri
tem in ſilva, aut extinguet ignem in ſtipula, n
quando cœperit ardere?

7. Numquid repellet aliquis ſagittam a ſag
rio forti miſſam?

8. Dominus fortis immittit mala, & quis
qui repellat ea?

9. Exiit ignis ex iracundia ejus, & quis eſt
extinguat eum?

10. Coruſcabit, & quis non timebit? Tonabit, & quis non pavebit?

11. Dominus comminabitur, & quis non funditus conteretur a facie ipſius?

12. Terra tremuit & fundamenta ejus, mare fluctuat de profundo, & fluctus ejus diſturbabuntur, & piſces ejus a facie Domini, & a gloria virtutis ejus:

13. Quoniam fortis dextera ejus quæ arcum tendit: ſagittæ ejus acutæ quæ ab ipſo mittuntur, non deficient, cum cœperint mitti in fines terræ.

14. Ecce mittuntur mala, & non revertentur donec veniant ſuper terram.

15. Ignis ſuccenditur, & non extinguetur, donec conſumat fundamenta terræ.

16. Quemadmodum non redit ſagitta miſſa a valido ſagittario, ſic non revertentur mala quæ miſſa fuerint in terram.

17. Væ mihi, væ mihi: quis me liberabit in illis diebus?

18. Initium dolorum & multi gemitus, initium famis & multi interitus, initium bellorum & formidabunt poteſtates, initium malorum & trepidabunt omnes.

19. In his quid faciam cum venerint mala?

20. Ecce fames & plaga, & tribulatio, & anguſtia miſſa ſunt flagella in emendatione,

21. Et in his omnibus ſe non convertent ab iniquitatibus ſuis, neque flagellorum memores erunt ſemper,

22. Ecce,

22. Ecce, erit annonæ vilitas ſuper terram, ut putent ſibi eſſe directam pacem, & tunc gen nabunt mala ſuper terram, gladius, fames, & m gna confuſio.

23. A fame enim plurimi qui inhabitant terr interient, & gladius perdet ceteros qui ſupera rint a fame,

24. Et mortui ſicut ſtercora projicientur, non erit qui conſoletur eos. Derelinquet enim terra deſerta, & civitates ejus dejicie tur.

25. Non derelinquetur qui colat terram, qui ſeminet eam,

26. Ligna dabunt fructus, & quis vindem bit illa?

27. Uva matura fiet, & quis calcabit illam erit enim locis magna deſertio.

28. Cupiet enim homo hominem videre, vocem ejus aũdire.

29. Relinquentur enim de civitate decem, duo de agro, qui abſconderit ſe in denſis nem ribus, & ſciſſuris petrarum:

30. Quemadmodum derelinquetur in olive & ſingulis arboribus tres aut quatuor olivæ.

31. Aut ſicut in vinea vindemiata racemi re qvuntur ab his, qui diligenter vineam ſcruta tur:

32. Sic relinquentur in diebus illis tres aut q tuor ab ſcrutantibus domos eorum in rho phæa.

33.

33. Et relinquetur terra deserta, & agri ejus inveterabunt, & viæ ejus, & omnes semitæ ejus germinabunt spinas, eo quod non transient homines per eam.

34. Lugebunt virgines non habentes sponsos, lugebunt mulieres non habentes viros, lugebunt filiæ earum non habentes adjutorium:

35. Sponsi earum in bello consumentur, & viri earum in fame exterentur.

36. Audite vero ista, & cognoscite ea servi Domini.

37. Ecce verbum Domini, excipite illud: ne diis credatis de quibus dicit Dominus.

38. Ecce appropinquant mala & non tardant.

39. Quemadmodum prægnans cum parit in nono mense filium suum, appropinquante hora partus ejus, ante horas duas vel tres, dolores circumeunt ventrem ejus, & prodeunte infante de ventre, non tardabunt uno puncto:

40. Sic non morabuntur mala ad prodeundum super terram, & sæculum gemet, & dolores circumtenebunt illud.

41. Audite verbum, plebs mea: parate vos in pugnam, & in malis sic estote, quasi advenæ terræ.

42. Qui vendit, quasi qui fugiat: & qui emit, quasi qui perditurus.

43. Qui mercatur, quasi qui fructum non capiat: & qui ædificat, quasi non habitaturus.

44. Qui seminat, quasi qui non metet:
qui vineam putat, quasi non vindemiaturus.
45. Qui nubunt, sic quasi filios non factur.
qui non nubunt, sic quasi vidui.
46. Propter quod qui laborant, sine cau.
borant:
47. Fructus enim illorum alienigenæ me.
& substantiam illorum rapient, & domos
tent, & filios eorum captivabunt, quia in
tivitate & fame generant natos suos.
48. Et qui negotiantur in rapina, quantum
exornant civitates & domos suas, & possess.
& personas suas.
49. Tanto magis adzelabor eos super pe
ta sua dicit Dominus:
50. Quomodo zelatur fornicaria mulierem
neam & bonam valde,
51. Sic zelabitur justitia iniquitatem quum
ornat se & accusat eam in facie, cum vene
qui defendat exquirentem omne peccatum
per terram.
52. Propterea nolite similari ei, nec oper.
ejus:
53. Quoniam adhuc pusillum, & tolletur
quitas a terra, & justitia regnabit in vos.
54. Non dicat peccator se non peccasse:
niam carbones ignis ** comburet super
ejus, qui dicit: Non peccavi coram Do
DEO & gloria ipsius.

* Messias. ** Rom. XII, 20.

55. Ecce Dominus cognoſcit omnia opera hominum, & adinventiones illorum, & cogitationes illorum, † & corda illorum.

56. Dixit enim: ** Fiat terra, & facta eſt: fiat cœlum, & factum eſt.

57. Et in verbo illius ſtellæ fundatæ ſunt, †† & novit numerum ſtellarum.

58. Qui ſcrutatur abyſſum, & theſauros illarum: qui menſus eſt mare & conceptum ejus.

59. Qui concluſit mare in medio aquarum, & ſuſpendit terram ſuper aquas verbo ſuo.

60. Qui extendit cœlum quaſi cameram, ſuper aquas fundavit eum.

61. Qui poſuit in deſerto fontes aquarum, & ſuper verticem montium lacus ad emittendum flumina ab eminenti petra, ut potaret terram.

62. Qui finxit hominem, & poſuit cor ſuum in medio corporis, & miſit ei ſpiritum, vitam & intellectum,

63. Et ſpiramen DEI omnipotentis, qui fecit omnia, & ſcrutinat omnia abſconſa in abſconſis terræ.

64. Hic novit adinventionem veſtram, & quæ cogitatis in cordibus veſtris, peccantes & volentes occultare peccata veſtra.

65. Propter quod Dominus ſcrutinando ſcrutinavit omnia opera veſtra, & traducet vos omnes,

U 66. Et

† Luc. XVI. 15. ** Geneſ. I.
†† Pſal. CLXVII. 4.

66. Et vos confusi eritis cum processerint pec-
cata vestra coram hominibus, & iniquitates eru-
quæ accusatores stabunt in die illo.

67. Quid facietis? aut quomodo abscondet
peccata vestra coram DEO & angelis ejus?

68. Ecce judex DEUS, timete eum. De-
nite a peccatis vestris, & obliviscamini iniqui-
tes vestras jam agere eas in sempiterno, & DEU
educet vos, & liberabit de omni tribulatione.

69. Ecce enim incenditur ardor super vos tu-
bæ copiosæ, & rapient quosdam ex vobis, & c-
babunt idolis occisos:

70. Et qui consenserint eis, erunt illis in de-
sum, & in improperium, & in conculcationem.

71. Erit enim locis locus, & in vicinas civitat-
exsurrectio multa super timentes Dominum.

72. Erunt quasi insani nemini parcentes, a-
diripiendum & devastandum adhuc timente-
Dominum.

73. Quia devastabunt, & diripient substantias
& de domibus suis eos ejicient.

74. Tunc parebit probatio electorum me-
rum, ut aurum quod probatur ab igne.

75. Audite dilecti mei, dicit Dominus: Ec-
ce adsunt dies tribulationis, & de his libera-
bo vos.

76. Ne timeatis, nec hæsitetis, quoniam DE-
US dux vester est,

77. Et qui ſervat mandata & præcepta mea, dicit Dominus DEUS, ne præponderent vos peccata veſtra, ne ſuperelevent ſe iniquitates veſtræ.

78. Væ qui conſtringuntur a peccatis ſuis, & obteguntur ab iniquitatibus ſuis, quemadmodum ager * conſtringitur a ſilva, & ſpinis tegitur ſemita ejus, per quam non tranſit homo, & excluditur, & mittitur ad devorationem ignis.

* 2. Sam. XXIII. 6.

FINIS.

ESDRÆ APOCALYPSIS.

In Codice Bibl. Seguierianæ ſive Coislinianæ, cujus meminit celeberrimus Vir, Bernhardus de Montfaucon pag. 194. poſt τὰ ἐξω βιβλία ſive extra Canonem libros, *Sapientiam Salomonis*, *Sapientiam Sirach*, *quatuor Maccabaica*, *Eſther*, *Judith*, *Tobit*, numerantur Apocryphi Vet. Teſtam. libri ſic: καὶ ὅσα ἀπόκρυφα.

α, Ἀδάμ.
β, Ἐνώχ.
γ, Λάμεχ.
δ, Πατριάρχαι.
ε, Προσευχὴ Ἰωσήφ.
ϛ, Ἐλδὰδ καὶ Μοδάδ.
ζ, Διαθήκη Μωσέως.
η, *Deeſt*.
θ, Ψαλμοὶ Σολομῶντος.
ι, Ἠλίου ἀποκάλυψις.
ια, Ἡσαΐου ὅρασις.
ιβ, Σοφονίου ἀποκάλυψις.
ιγ, Ζαχαρίου ἀποκάλυψις.
ιδ, Ἔσδρα ἀποκάλυψις.

HISTO-

HISTORIA
JOSEPHI,
FABRI LIGNARII.

EX

ARABICO CODICE MANUSCRIPTO

BIBLIOTHECÆ REGIÆ PARISIENSIS

LATINE VERSA

à

V. C.

GEORGIO WALLINO;

SVECO.

GEORGIUS WALLINUS

Præfat. ad Apocrypham hanc hiſtoriam, Arabice & Latine cum notis primum editam Lipſiæ 1722. 4.

Codex unde eam deſumſimus, inter Arabicos est CCCCXXXII. *quinque complectens diverſos tractatus. 1.) Diſputationem Monachi & celebris Philoſophi cum Viziro quodam Africano. 2.) Dicta Patrum de doctrina Chriſtiana, imprimis Joannis Chryſoſtomi. 3.) Miracula XII. Virginis Mariæ in loco quodam (forſan Ægypti) dicto Banbal Aſali. 4.) Hiſtoria Joſephi. 5.) Preces & hymnos.*

Si interiora reſpicimus, res, dogmata & ſcribendi modum, tantum non omnia cum antiquis potius quàm hodiernis Orientalium moribus doctrinaque convenire videntur - - ſtilus per omnia humilis eſt & ſimpliciſſimus, à floſculis & metaphoris, ut plurimum longe petitis, recentiorum Arabum procul remotus, idem fere cum eo quo conſcriptum eſt Pſeudevangelium Infantiæ Chriſti - - Arabice primitus conſcriptum eſſe vix putamus. Ita conjiciendi primam nobis anſam dedit ſermonis Arabici impuritas, nævis & ſolœciſmis quàm ſæpiſſime ſcatet, quam non tam auctori, ſua utique lingua ejusque genii gnaro, quam

quàm translatori potius minus accurato tribuendam, forte non immerito, censemus. Accedit judicium Henrici Sike, credentis Evangelium etiam Infantiæ ex Græca, Syriaca vel alia quacunque Orientalium lingua in Arabicum idioma translatum esse. Si reliquos libros Apocryphos hic nominare velimus, lingua Hebræa illorum non pauci scripti feruntur, v. g. Evangelium Nicodemi, Evangelium juxta Hebræos quod perperam à multis, Papiæ secutis auctoritatem, confunditur cum genuino S. Matthæi Evangelio. Item Historia Apostolica Abdiæ &c. Et quid multis te moramur, Lector Benevole? Paucis omnia accipe: Historia Josephi fabri lignarii ligua Hebræa contexta est, cujus versionem Latinam A. 1340. factam legit olim Isidorus de Isolanis.

Acta Sanctorum T. 3. Martii 19. p. 7.

Kalendaria Coptica ad XX. diem Julii, festum Josephi referunt: & in eo quidem quod apud Seldenum est, libro de Synedriis Hebræorum, ad calcem, expressum additur Fabri Lignarii. *Testatur autem Isidorus de Isolanis, ex Ordine S. Dominico ante annos 140. (*) scriptor, in Summa de donis S. Josephi parte 4. cap. 9. Orientis Catholicos consuevisse eum diem ingenti cum veneratione agere, suisque in Ecclesiis quandam S. Josephi vitam legere, cujus de Hebræo*

u 4

(*) Ad Hadrianum VI. Anno 1523. In iisdem Actis sanctorum, mentio Legendæ antiquæ de S. Josepho, quæ Manuscripta Ultrajecti in Ecclesia S. Salvatoris. De Josepho hoc Græci Dominica post Nativitatem JESU, Latini

bræo in latinum A. 1340. translatæ nactus exem[...] illius epitomen tradit, multis omiſſis, quæ ab[...] ctæ Romanæ Eccleſiæ cultoribus, cujus d[...] cere nequit veritas, CHriſto conſervante, m[...] me reciperentur. *In hac autem CHriſtus ipſe, [...] in monte Oliveti ad diſcipulos loquenti tota illa [...] Joſepho narratio tribuitur, ſic concludere fingitu[...]* Et poſuerunt corpus Joſeph patris mei in ſepu[...] chro juxta corpus patris ſui Jacob. Mortuus e[...] autem die XX. Julii. (*Confer infra cap.* XXIX.)

tini 19. Mart. E recentioribus Tillemontius Tom[...] memoriar. Eccleſ. Baronius & alii Annalium ſcripto[...] & Hiſtoriæ interpretes Evangelicæ: & ſingularibus [...] bris Carolus Stengelius & Jacobus Reiſſ: atque Itali[...] Antonius Maria Affaitati: Gallice Steph. Binetus, Pa[...] lus Barry. Philippus de Uliesberghe des Champs, [...] Carolus à S. Paulo Fevillantes &c. Hiſpanice Joſeph[...] de Valdivieſſo presbyter Toletanus poëmate diviſo [...] libros XXIV. de quo eruditiſſimus Vir M. V. la Croz[...] Epiſt. ad Clariſſimum Wallinum, ubi Apocrypha[...] hanc hiſtoriam fœtum Chriſtiani alicujus Neſtoriani Ori-entalis eſſe ſuſpicatur.

IN

IN NOMINE DEI UNIUS IN SUA ESSENTIA, ET TRINI IN SUIS PERSONIS.

Hiſtoria mortis Patris noſtri, ſancti, ſenis JOSEPHI, Fabri lignarii. Benedictiones ejus & preces ſervent nos omnes, O Fratres, Amen.

Fuit tota ipſius vita centum & undecim annorum, contigitque migratio ejus ex hoc mundo, viceſimo ſexto (die) *menſis Abib, qui reſpondet menſi Ab.* Oratio ejus ſervet nos. Amen. Et quidem Dominus noſter* JESUS CHRISTUS *ille ipſe* (fuit,) *qui retulit hanc* (hiſtoriam) *diſcipulis ſuis mundis in monte Oliveti, atque omnem laborem ejus* (Joſephi) *& dierum ipſius conſummationem. Apoſtoli autem ſancti conſervarunt hunc ſermonem, & literis conſignatum reliquerunt in Bibliotheca Hieroſolymis. Oratio eorum ſervet nos. Amen.*

CAPUT I.

Contigit una die, cum Servator, Magiſter, DEUS & Salvator noſter JESUS CHRISTUS ſederet una cum ſuis diſcipulis, congregatique in monte Oliveti omnes eſſent, ut diceret illis: O fratres & amici mei, filii Patris, qui vos elegit de omnibus hominibus. Scitis me vobis ſæpius retuliſſe, quod oporteat me crucifigi &

U 5 mori

* Julio & Auguſto noſtro reſpondet.

mori propter salutem Adami & posteritatis e
& quod surgam de mortuis. Committam au
vobis doctrinam Evangelii sancti, (*vobisque an*
nuntiati, ut prædicetis illud per omnem m
dum. Et induam vos virtute de alto, a) ac imp
bo vos Spiritu Sancto. Annuntiabitis vero c
ctis gentibus pœnitentiam & remissionem pec
torum. Nam scyphus aquæ b) unicus, si eum in
nerit homo in seculo futuro, præstantior (*est*)
major cunctis divitiis hujus totius mundi. Et
cus, (*quantum occupare potest*) pes unus, in do
Patris mei, major (*est*) & excellentior omn
opibus terræ. Immo hora unica in læto pio
habitaculo, felicior (*est*,) & magis pretiosa m
annis inter peccatores. Quippe fletus eorum
planctus non desinet, & lacrimæ eorum non c
sabunt, neque invenient sibi solatium vel quiet
ullo unquam tempore. Et nunc, O mem
mea honoranda, ite, prædicate omnibus gen
bus, nuntiate & dicite illis: Utique Servator d
ligenter inquirit in hæreditatem debitam, & (
administrator justitiæ. Et illi (*Angeli*) profliga
bunt (*inimicos*,) & pugnabunt pro illis in die con
flictus. Atque ille (*DEUS*) examinabit unu
quodque verbum, quod loqvuntur homines in
ptum & otiosum, c) (*&*) reddent de eo rationem
Quemadmodum enim nemo a morte excludetur
sic unius cujusque etiam opera patebunt die jud
cii, sive bona fuerint sive mala. d) (*Nuntiate*) qu
q

a) Luc. XXIV. 49. b) Luc. XVI, 24. Matth. X. 42.
c) Matth. XII, 36. d) Eccles. XII. 14.

que hoc verbum, quod dixi vobis hodie: Neque glorietur fortis de fortitudine sua, nec dives de suis divitiis, e) sed qui gloriari vult, glorietur in Domino.

CAPUT II.

Fuit vir, cui nomen Josephus, gente oriundus Bethlehemitica, de urbe Juda & civitate Davidis Regis. Hic ipse doctrina & scientiis probe instructus, Sacerdos factus est in templo Domini. Calluit praeterea artem fabrilem lignariam, &, more cunctorum hominum, uxorem duxit. Genuit quoque sibi filios filiasque, quatuor (*nimirum*) filios, atque duas filias. Hæc vero sunt eorum nomina: Judas, Justus, Jacobus & Simon. Nomina duarum filiarum (*erant*) Assia & Lydia. Tandem morte decessit uxor Josephi justi, gloriæ Divinæ intenta in omnibus suis operibus. At Josephus, vir iste justus, pater meus secundum carnem, (*&*) sponsus Mariæ matris meæ, abivit una cum suis filiis ad professionem suam, artem exercendo fabri lignarii.

CAPUT III.

Cum vero viduus factus fuit Josephus Justus, jam impleverat Maria mater mea benedicta, sancta, (*&*) pura duodecim annos. Quippe parentes ipsius obtulerunt eam in templo tres annos natam, mansitque illa in templo Domini novem annos. Tunc, ut viderunt sacerdotes virginem sanctam, (*&*) timentem Dominum adolescere, se

e) 1. Cor. I. 31. & 2. Cor. X. 17. ex Jerem. IX. 3.

ſe invicem allocuti ſunt, dicentes: Quær. virum juſtum, (&) pium, cui committatur usque ad tempus nuptiarum; Ne manenti in plo accidat, quod accidere ſolet mulieribus, e nomine peccemus, & ſuccenſeat nobis DEUS.

CAPUT IV.

Proinde, ſtatim emiſſis (*nuntiis*,) convocat duodecim ſenes de tribu Juda. Et ſcripſer nomina duodecim tribuum Iſraëlis. Cecidit aut ſors ſuper ſenem pium, Joſephum juſtum. T reſpondentes, dixerunt ſacerdotes matri meæ nedictæ: Ito cum Joſepho, & eſto apud illum que ad tempus nuptiarum. Accepit ergo Jo phus juſtus matrem meam, eamque abduxit domum ſuam. Et invenit (*Maria*) Jacobum norem in domo patris ſui fractum animo at mœſtum propter orbitatem (*matris*,) & educ illum. Hinc appellata eſt Maria mater Jaco Deinde relinquens eam Joſephus in domo ſua, bivit ad officinam, ubi exercetur ars fabrilis lig ria. Poſtquam vero exegerat ſancta virgo in mo ejus biennium, facta eſt præciſe ætas ejus q tuordecim annorum, incluſo ſimul tempore, q eam recepit (*Joſephus*.)

CAPUT V.

Dilexi (*autem illam peculiari quodam*) volunt motu, cum beneplacito Patris mei, & c ſilio Spiritus Sancti. Et incarnatus fui de illa,

sterio creaturarum rationis captum superante. Sed, elapsis a conceptione tribus mensibus, rediit vir justus (*Josephus*) de loco, ubi artem suam exercuit. Atque, ubi deprehendit Virginem matrem meam gravidam, mente conturbatus, cogitavit eam clanculum dimittere. Præ timore etiam, tristitia & pectoris sui angustia, nec edere nec bibere illo die sustinuit.

CAPUT VI.

Sub medio autem die apparuit ipsi angelorum princeps sanctus Gabriel in somnio, mandato instructus Patris mei. Et dixit illi: Josephe fili David, ne timeas accipere Mariam sponsam tuam. Quippe concepit de Spiritu Sancto, & pariet filium, cujus nomen appellabitur JESUS. Hic ille (*est*,) qui gubernabit omnes gentes sceptro ferreo. (*Hæc prolocutus*) discessit ab eo angelus. Surrexit vero Josephus de somno suo, & fecit quemadmodum ipsi dixerat angelus Domini. Et permansit Maria apud illum.

CAPUT VII.

Interjecto deinde tempore, prodiit mandatum ab Augusto Cæsare (*&*) Rege, ut describeretur universus orbis habitabilis, quisque mortalium in sua civitate. Surgens itaque senex justus Josephus, accepit (*secum*) Mariam virginem. Et venerunt Bethlehemum, quia instabat partus ejus. Inscripsit autem (*Josephus*) nomen suum catalogo.

Nam

Nam Josephus filius David, cujus sponsa (e
Maria, fuit de tribu Juda. Et quidem Maria
ter mea peperit me Bethlehemi, in spelunca pro
ma sepulcro Rachel, uxoris Jacobi Patriarchæ,
(*fuit*) mater Josephi & Benjamin.

CAPUT VIII.

Sed Satanas ivit, retulitque (*hoc*) Herodi Mag
patri Archelai. Idemque hic Herodes (er
qui capite truncari jussit Joannem, amicum &
gnatum meum. Proinde me diligenter per
vit, existimans regnum meum fore de hoc m
do. Verum admonitus fuit (*hac de re*) Josep
senex ille pius, per somnium. Ideo surgens,
cepit Mariam matrem meam, & ego in ipsius
(*recubui.*) Comitem etiam itineris ipsis se præ
Salome. Profectus ergo domo, in Ægypt
secessit. Permansitque ibi spatium unius int
anni, donec transiit invidia Herodis.

CAPUT IX.

Obiit vero (Herodes) pessimo mortis gene
pœnam luens effusi puerorum sanguinis, q
e medio inique sustulit, cum ipsis non inesset
catum. Atque, extincto tyranno isto impio
rode, reversi sunt (*cum JESU parentes*) in ter
Israëlis. Et habitarunt in urbe Galilææ, qu
pellatur Nazareth. Josephus autem professio
artis lignariæ repetens, manuum suarum
vitam sustinuit. Neque enim alieno labore

ctum gratis quærebat unquam, quemadmodum (*olim*) præceperat lex Mosis. a)

CAPUT X.

Tandem, increscentibus annis, provectæ ætatis senex evasit. Nulla tamen corporis laboravit infirmitate, nec defecit visus, neque ullus de ore ejus dens periit. Mente quoque, toto (*ætatis*) tempore, nunquam deliravit. Sed similis puero, juvenilem semper in negotiis suis vigorem præstitit. Et membra ejus integra (*permanserunt*,) omniaque dolore vacua. Tota autem ejus vita centum constabat & undecim annis, producta quam diutissime ipsius senecta.

CAPUT XI.

Justus vero & Simeon seniores Josephi filii, ductis uxoribus, in familias suas abiverunt. Ambæ pariter nupserunt filiæ, & in alias secesserunt ædes. At remanebant in domo Josephi Juda & Jacobus minor, nec non mater mea virgo. Ego insuper una cum illis (*ibidem*) permansi, haut aliter ac si unus fuissem de filiis ejus. Transegi autem omnem ætatem meam sine culpa. Mariam appellabvi matrem meam, & Josephum patrem, atque in omnibus, quæ dixerunt, morem ipsis gessi. Neque repugnavi illis unquam, sed obtemperavi eis, ut facere solent reliqui, quos terra producit, homines. Nec iram illis concitavi ullo die, aut verbum aliquod seu responsum (*duriusculum*) ipsis oppo-

a) Deut. XV. 4.

oppoſui. E contrario, ingenti eos proſec
ſum amore, ceu pupillam oculi.

CAPUT XII.

Contigit poſt hæc, ut adpropinquaret mor
nis illius pii, Joſephi, ipſiusque de hoc mun
exitus, more reliquorum hominum, qui huic
culo ortum debent. Atque, nutante ad int
tum corpore ejus, indicavit ipſi angelus Dom
jam inſtare mortis horam. Proinde eum tim
& ingens animi perturbatio invaſit. Surgens
tem, abivit Hieroſolymam. Et ingreſſus te
plum Domini, effuſisque ibi coram Sanctu
precibus, dixit:

CAPUT XIII.

O! Deus, (*qui*) auctor (*es*) omnis ſolatii, De
omnis miſericordiæ, & Dominus univerſi
mani generis, Deus, (*inquam*) animæ, ſpiritu
corporis mei. Supplex Te veneror, O! Dom
& Deus mi. Si jam conſummati ſunt dies m
tempusque adeſt, quo hæc mihi exuenda eſt m
talitas, mittas (*quæſo mihi*) Michaëlem, ſumm
angelorum tuorum ſanctorum principem. M
neatque mecum donec egredietur anima mea
ſera ex ærumnoſo hoc corpore, (*ut fiat illud*)
moleſtia, ſine terrore & impatientia. Etenim
gens timor, & triſtitia vehemens omnia occu
corpora in die mortis eorum; Sive mas ſit,
fœmina, ſive beſtia, ſive fera, quidquid ve

mi reptat, vel in aëre volitat. In ſumma, creaturæ omnes, quæ (ſunt) ſub cœlo, quibusque ineſt vitalis ſpiritus, horrore concutiuntur, metu magno & laſſitudine ingenti, diſcedentibus de corporibus ſuis, illarum animabus. Nunc igitur, O Domine, & Deus mi, adſit auxilio ſuo angelus tuus ſanctus animæ meæ & corpori, donec a ſe invicem diſſolventur. Neque facies angeli, mihi ad cuſtodiam inde a formationis meæ die deſignati, averſa ſit a me. Verum præbeat ſe mihi itineris ſocium, usque dum me ad Te perduxerit. Sit, (*inquam*) vultus ejus mihi amœnus & hilaris, & comitetur me in pace. Ne autem permittas, ut (*dæmones*) adſpectu formidabiles accedant ad me in via, qua iturus ſum, donec ad Te feliciter perveniam. Neque ſinas, ut oſtiarii animam meam ingreſſu (*Paradiſi*) prohibeant. Neque, detegendo delicta, me probro exponas coram tribunali Tuo terribili. Neque irruant in me leones. Neque prius ſubmergant animam meam fluctus marini ignei, (hoc *enim* omnis pertranſire * debet animus) quam gloriam Divinitatis Tuæ conſpexero. O Deus, juſtiſſime judex, qui in juſtitia & æquitate mortales judicabis, & retribues unicuique ſecundum opera ejus; O! Domine, (*quæſo*) & Deus mi, adeſto mihi miſericordia Tua, & viam meam illumina, (*ut perveniam*) ad Te. Tu (*enim*) exſtas omnibus abundans bonis & gloria in æternum. Amen.

* Infra cap. 26. pag. 331.

CAPUT XIV.

Factum deinde est, cum domum suam in u[...] Nazareth rediit, ut morbo correptus, le[...] teneretur. Atque hoc erat illud tempus, quo [...] bitum, omnibus injunctum hominibus, natu[...] persolvit. Graviter autem hoc morbo laborab[...] neque, ut in præsentia, ægrotaverat unquam [...] nativitatis suæ ortu. Et ita certe res Josephi j[...] disponere CHristo placuit. Quadraginta (vi[...] annos, ante initum matrimonium. Manit (d[...] de) uxor sub tutela ejus quadraginta & novem [...] nos, iisque elapsis, vitam clausit. Uno aut[...] post mortem ejus anno, commissa ipsi (*Joseph*[...] fuit mater mea beata, Maria a sacerdotibus, [...] eam custodiret usque ad tempus nuptiarum. B[...] ennium illa in domo ejus consumsit (*nulla re m*[...] *movabile.*) At tertio commorationis ejus an[...] apud Josephum, suæ vero ætatis decimo quin[...] peperit me super terram mysterio, quod nec p[...] netrare nec capere potest ulla creatura, nisi eg[...] Paterque meus & Spiritus Sanctus, unam mecu[...] constituens essentiam.

CAPUT XV.

Tota itaque ætas patris mei, senis illius ju[...] centum confecit & undecim annos, ita d[...] cernente Patre meo (*cœlesti.*) Et dies, quo de[...] ruit anima corpus ejus, erat vigesimus sextus m[...] sis Abib. Cœpit enim jam aurum exquisit[...] splendorem perdere, & argentum usu deteri, [...]

tellectum innuo & scientiam ejus. Cibum quoque fastidivit & potum, atque cessavit peritia artis fabrilis lignariæ, neque ejus ullam amplius rationem habuit. Contigit igitur prima luce vigesimi sexti diei (*mensis*) Abib, ut inquieta redderetur anima senis Josephi justi (*decumbentis*) in lecto suo. Quare aperuit os suum, suspiria edens, manusque suas adversus invicem collisit. Et alta voce exclamavit, in hunc modum dicens:

CAPUT XVI.

Væ diei, quo natus sum in mundum. Væ utero, qui gestavit me, (*&*) væ visceribus, quæ admiserunt me. Væ uberibus, quæ lactaverunt me. Væ pedibus, super quos sedens quievi, Væ manibus, quæ portarunt, & educarunt me usque dum adolevi. Quippe in iniquitate conceptus sum,* & in peccatis concupivit me mater mea. Væ linguæ & labiis meis, quæ protulerunt & locuta sunt vanitatem, obtrectationem, mendacium, inscitiam, irrisionem, figmentum, versutiam, & hypocrisin. Væ oculis meis, quæ conspexerunt scandalum. Væ auribus meis, quæ calumniatorum sermonibus delectabantur. Væ manibus meis, quæ rapuere ad se non jure pertinentia. Væ ventri meo & intestinis, quæ appetivere escam ipsis esu interdictam. Væ gutturi meo, instar ignis, omnia, quæcunque inveniebat, consumenti. Væ pedibus meis, qui sæpius Deo ingratas ambularunt vias. Væ corpori, & væ animæ meæ tristi,

* Psalm LI. 7.

sti, jam a Deo auctore suo aversæ. Quid ... cum ad locum illum perrexero, ubi consiste... mihi est coram justissimo judice, & ille me ... hensurus est, propter opera, quæ cumulavi i... ventute mea? Væ omni homini morienti in ... catis suis. Profecto, eadem illa hora terri... quæ contigit patri meo Jacobo, cum evola... corpore anima ejus, ecce! mihi jam immine... quam ego miser hodie sum & lamentatione ... nus! Verum solus Deus est director animæ & ... poris mei, ille etiam pro lubitu cum illis age...

CAPUT XVII.

Hæc sunt, quæ locutus est Josephus, sene... justus. Ego autem ingressus apud illum, ... prehendi animam ejus vehementer commot... erat enim in magna angustia constitutus. E... illi: salve mi pater Josephe, vir juste; qui v... Ille vero respondit mihi: plurimum salve, ... le mi dilecte. Equidem dolor metusque m... jam circumdedere me; sed, statim ac audivi v... cem tuam, requievit anima mea. O! JEsu N... zarene, JEsu suspitator mi, JEsu liberator ani... meæ, JEsu protector mi. JEsu, O! suavissim... nomen in ore meo, omniumque amantium i... Ocule, qui vides, & auris, quæ audis, exaudi ... Ego servus tuus hodie humillime te veneror, ... coram te lacrimas meas effundo. Tu es ... Deus meus, tu es Dominus meus, quemad... dum mihi sæpissime retulit angelus. Præ...

aut...

autem eo die, quo fluctuavit animus meus cogita-
tionibus perverſis ob puram (&) benedictum Mari-
am in utero geſtantem, quamq; ego ſecreto dimit-
tere cogitabam. Hæc vero mihi meditanti ecce!
apparuere per quietem angeli Domini miro myſte-
rio, dicentes mihi: * O Joſephe fili David, ne time-
as accipere Mariam ſponſam tuam, neque contri-
ſteris, neque verba indecora loquaris de conce-
ptione ejus. Quia gravida eſt de Spiritu Sancto,
& pariet filium, cujus nomen vocabitur JEſus, ille
enim ſalvum faciet populum ſuum a peccatis eo-
rum. Ne autem ob hanc cauſam mihi male cu-
pias, O Domine, ignoravi enim myſterium nati-
vitatis tuæ. Recordor etiam, mi Domine, diei iſti-
us, qvum morſu ſerpentis ** puer iſte necabatur.
Voluerunt autem propinqui ejus tradere te Hero-
di, dicentes te interfeciſſe illum. Sed reſuſcita-
tum a mortuis eum illis reddidiſti. Tunc ego ac-
cedens, & prehenſa manu tua, dixi: mi fili, ca-
ve tibi. At tu reſpondiſti mihi: nonne tu es pa-
ter meus ſecundum carnem? docebo te, quis ego
ſum. Nunc igitur, O Domine & Deus mi, ne
mihi ſuccenſeas vel condemnes me propter illam
horam. Ego ſum ſervus tuus & filius ancillæ tuæ.
Tu vero es Dominus meus, Deus & Servator me-
us, filius Dei certiſſime.

X 3 CAPUT

* Matth. I. 20.

** Evangel. Infantiæ cap. 42. pag. 203. Cod. Apocryph. Novi Teſtam.

CAPUT XVIII.

Hæc ubi dixerat pater meus Josephus, flere amplius non potuit. Et conspexi mortem ipsi dominantem. Surgens autem mater mea virgo illibata, & accedens ad me dixit: O fili dilecte, jam jam moritur hic pius senex, Josephus. Et respondi ego: O mater mea amantissima, utique omnibus creaturis, quæ in hoc mundo generantur, eadem incumbit moriendi necessitas, mors enim in universum genus humanum jus obtinet. Tibi etiam, O mater mea virgo idem, ac reliquis mortalibus, vitæ exitus expectandus est. Attamen mors tua, ut & mors senis hujus pii mors non est, sed vita perennis in æternum. Quin oportet etiam me emori qua corpus quod a te suscepi. Verum surge, O mater mea veneranda, ito & ingredere ad Josephum senem benedictum, ut videas quid, ascendente (*de corpore anima*) ejus, continget.

CAPUT XIX.

Ibat igitur Maria mater mea pura, & ingrediebatur locum, ubi erat Josephus. Atque ego ad pedes ejus sedebam, illum respiciens. Signa vero mortis jam apparuere in vultu ejus. At senex ille benedictus, levato capite, & defixis oculis in faciem meam intuebatur. Nulla tamen me alloquendi ipsi vis inerat, ob mortis, qui eum circumseptum tenuit, dolorem: locus saltim præ-

alti

altis dabatur suspiriis. Ego autem manus ejus per unius integræ horæ spatium tenui. Et, conversa ille ad me facie, indicabat, ne ipsum desererem. Imposita deinceps pectori ejus manu mea, deprehendi animam ejus, jam faucibus vicinam, abitum parare de suo receptaculo.

CAPUT XX.

Ut autem conspexit me mater mea virgo tangentem corpus ejus, tetigit & illa pedes. Atque inveniens illos jam emortuos, & calore destitutos, dixit mihi: O fili mi dilecte, profecto incipiunt jam pedes ejus frigescere, & nivis algorem imitantur. Proinde convocatis filiis & filiabus ejus, dixit eis: Venite quotquot estis, & accedite ad patrem vestrum, certe enim ad extrema nunc perventum est. Respondit Asia filia ejus (*Josephi*,) dicens: Væ mihi, O fratres mei, utique hic idem est morbus, qui (*fuit*) matris meæ dilectæ. Ejulabat autem & lacrimabatur, simul plorantibus reliquis omnibus Josephi liberis. Ego etiam & Maria mater mea una cum illis flevimus.

CAPUT XXI.

At convertens ego ad meridianam plagam oculos, vidi mortem jam adventantem, totamque cum illa gehennam, exercitu suo & satellitibus stipatam. Et vestimenta, vultus & ora illorum fundebant ignes. Hæc ubi conspexit pater meus Josephus recta ad se pergere, in lacrimas

oculi ejus soluti sunt. Eodemque tempore [...]rum in modum ingemuit. Proinde visa suspirio[...] ejus vehentia, mortem repuli, ac totum, q[...] ipsam comitabatur, famulorum agmen. A[...] invocavi Patrem meum bonum, dicens:

CAPUT XXII.

O Pater omnis clementiæ: ocule qui vides, [...] auris, quæ audis. Exaudias, *(quaeso)* sup[...]cationem, ac preces meas pro sene Josepho. [...] mittas Michaëlem angelorum tuorum principe[...] atque Gabrielem præconem lucis, omnemque a[...]gelorum tuorum lucem. Et *(totus)* eorum or[...] ambulet cum anima patris mei Josephi, donec pe[...]duxerint eam ad Te. Hæc est hora, qua opus [...]bet pater meus misericordia. Ego autem di[...] vobis, quod omnes sancti, immo quotquot i[...] mundo nascuntur, homines, sive justi sint, sive perversi, necessario gustare debeant mortem.

CAPUT XXIII.

Venerunt itaque Michael & Gabriel ad anima[...] patris mei Josephi. Et acceptam, eam inv[...]verunt involucro lucido. Sic commisit spiritu[...] in manus Patris mei boni, & *(hic)* impertivit [...] pacem. Nondum autem ullus ex liberis eum o[...]dormivisse scivit. At angeli conservarunt ani[...]mam ejus a dæmonibus tenebrarum, qui erant i[...] via. Et laudaverunt Deum, usque dum eam pe[...]ducerent ad habitaculum piorum.

CA-

CAPUT XXIV.

Corpus vero ejus prostratum jacuit, & exsangue. Quare, admota oculis ejus manu, eos composui, ipsiusque os clausi, atque Mariæ virgini dixi: O mater mea, ubi est ars ejus, quam professus est toto isto tempore, quo in hoc mundo (*vixit?*) Ecce periit jam illa, (*factaque est*) quasi nunquam extitisset. (*Hæc*) ubi audiverunt liberi ejus me loquentem cum matre mea, virgine pura, cognoverunt eum jam exspirasse, admixtisque lacrimis, ejularunt. Dixi autem illis: utique mors patris vestri, mors non est, sed vita sempiterna. Etenim liberatus ærumnis hujus seculi, ad requiem transiit perpetuam, (*&*) æternum duraturam. Hisce auditis, sciderunt vestes suas, flentes.

CAPUT XXV.

Et quidem incolæ (*urbis*) Nazareth, & (*totius*) Galilææ, cognito ipsorum planctu, ad eos confluxere. Et fleverunt ab hora tertia usque ad nonam. Hora autem nona omnes ad cubiculum ejus (*Josephi*) simul abiverunt. Atque sustulerunt corpus ejus, postquam illud unguentis sublimibus imbuerant. Ego vero precabar Patrem meum oratione cœlestium. Hæc eadem illa (*est*,) quam manu mea prius exaravi, quam utero portarer Mariæ viriginis, matris meæ. Simul autem ac eam absolvi, & enuntiavi Amen, ingens angelorum multitudo accessit. Duobusque ex illis

mandavi, ut vestem expanderent lucidam, [illegible]que corpus senis benedicti Josephi obvo[illegible]rent.

CAPUT XXVI.

Et affatus Josephum dixi: non dominabitu[r] te odor mortis vel fœtor, neque proc[edet] vermis de corpore tuo unquam. Non frange[tur] de eo membrum vel unicum, neque ullus mu[ta]bitur in capite tuo pilus: neque peribit quidq[uam] de corpore tuo, O mi pater Josephe. Sed ma[ne]bit integrum & incorruptum usque ad convivi[um] milie annorum. Et quisquis mortalium cu[ram] habuerit oblationis die recordationis tuæ, ipsi e[go] benedicam, & retribuam in congregatione vi[rgi]num. Et quicunque cibum dederit miseris, p[au]peribus, viduis & orphanis de labore manuu[m] su[arum], die, quo tua celebratur memoria, (*[et] quidem*) in nomine tuo, non (*ille*) destituetur b[o]nis, omnibus vitæ suæ diebus. Quisquis e[tiam] scyphum aquæ vel vini bibendum præbuerit [vi]duæ aut orphano in nomine tuo, dabo tibi illu[m], ut ingrediaris cum illo ad convivium mille an[no]rum. Omnisque homo, cui curæ erit oblatio[nis] commemorationis tuæ, ipsi benedicam, & re[mu]nerationem præstabo in ecclesia virginum. Re[d]dam, (*inquam*) ipsi pro uno triginta, sexaginta[,] centum. Et quicunque historiam vitæ tuæ de[scri]pserit, laboris tui, & migrationis de hoc mun[do], sermonemque (*hunc*) ore meo prolatum, il[lum] tuæ tutelæ committam, dum in hac vita ve[rsa]-

tur. Discedente autem de corpore anima ejus, & ubi hic ipsi mundus deserendus est, librum delictorum ejus comburam, nec ullo eum torquebo supplicio in die judicii. Sed trajiciet mare igneum, * atque sine molestia & dolore illud pertransibit. Hoc (*est*,) quod incumbit omni homini egeno, qui præstare nequit quidquam ex iis, quæ commemoravi: Nimirum, si nascitur ipsi filius, vocabit nomen ejus Josephum. Sic locum non habebit in illa domo vel penuria, vel repentina aliqua mors in sempiternum.

CAPUT XXVII.

Convenerunt deinceps optimates urbis in locum, ubi positum erat corpus senis benedicti Josephi. Et afferentes secum amicula feralia, voluerunt illud (*eu*) involvere juxta consuetudinem, qua componere solent (*cadavera*) Judæi. Sed deprehenderunt eum sindonem suam (*quasi adstrictam*) tenere, ita enim illa corpori ejus adhæsit, ut cupientibus eam exuere, inventa sit, instar ferri, immobilis & indissolubilis. Neque ullas in sindone illa reperire potuerunt extremitates, quæ res maximam ipsis admirationem injecit. Tandem extulerunt eum ad locum, ubi sita erat spelunca, & aperuerunt januam, ut conderent corpus ejus inter corpora patrum ejus. Tunc mihi in mentem veniebat dies, qua mecum ambulavit in Ægyptum, summaque illa molestia, quam mea caussa sustinuit. Proinde (*mortem*) ejus

* Supra cap. 13 pag. 321.

ejus multo tempore deflevi, &, reclinans super corpus ejus, dixi:

CAPUT XXVIII.

O! Mors, quam omnem ſcientiam tu redd vanidam, tot vero lacrimas excitas & c tus? Verum enim vero Deus, Pater meus ipſe (*eſt*,) qui hanc tibi poteſtatem conceſſit. transgreſſionem enim Adami & conjugis ej væ intereunt (*homines*,) neque parcit mor unico. Nemini tamen accidit aut infertur quam ſine mandato Patris mei. Utique ex re homines, qui vitam produxerunt ad nong tos usque annos; ſed denati ſunt. Imm cet eorum nonnulli diutius vixerint, eid hilominus fato ſuccubuere, nec ullus de unquam dixit: ego non guſtavi mortem. Q pe Dominus nunquam eandem pœnam im niſi ſemel, qvum Patri meo placuerit eam ho ni immittere. Eodemque momento, ubi p cedens illa conſpicit mandatum ad ſe de dens de cœlo, ait: prodibo contra illum *minem, ingentem excitatura*) commotion Tunc fit ſine mora in animam impetus, & minatur ipſi (*mors*,) ad ſuum arbitrium cu agens. Propterea enim, quod Adam non voluntatem Patris mei, ſed transgreſſus eſt datum ejus, ad iram contra illum concitat ter meus, eum addixit morti, & (*hac ratio* greſſa eſt mors in mundum. Quod ſi ob

ſet Adam præceptum Patris mei, nunquam illi mors obtigiſſet. Putatisne me petere poſſe a Patre meo bono, ut mihi mittat currum igneum, qui ſuſcipiat corpus patris mei Joſephi, illudque transferat in locum quietis, ut habitet cum ſpiritalibus? Verum ob prævaricationem Adami deſcendit iſta ærumna & mortis violentia in univerſum genus humanum. Atque hæc eſt cauſſa, cur me oporteat mori ſecundum carnem, (*nimirum*) pro opere meo (*ſeu hominibus,*) quos creavi, ut conſequantur gratiam.

CAPUT XXIX.

Hæcce locutus, amplexabar corpus patris mei Joſephi, & flebam ſuper illud. (*Reliqui*) vero ſepulcri januam aperuerunt, & repoſuerunt corpus ejus in eo juxta corpus patris ejus Jacobi. Tempore autem, quo obdormivit, completi ipſi erant centum & undecim anni. Nunquam ipſi doluit dens ullus in ore ejus: nec hebes reddita fuit oculorum acies: nec ſtatura ejus incurva: neque decreverunt vires. Sed operam dedit arti fabrili lignariæ usque ad extremum vitæ ſuæ diem. Et hic dies erat ſextus & vigeſimus (*menſis*) Abib.

CAPUT XXX.

Nos vero Apoſtoli, ubi (*iſta*) audivimus a Servatore noſtro, læti ſurreximus, & prono

cor-

corpore ipſi honorem exhibentes, diximus: Servator noſter, tuam nobis exhibeto gratiam equidem nunc audivimus ſermonem vitæ. Miramur tamen, O Servator noſter, fata Henochi & Eliæ, eos nimirum nulli obnoxios fuisse morti. Enimvero ſedem incolunt juſtorum ad præſentem usque diem, neque viderunt corpora eorum corruptionem. At ſenex ille Joſephus faber lignarius, erat tamen pater tuus ſecundum carnem. Juſſiſti autem, ut euntes per totum mundum, prædicemus ſanctum Evangelium. Et dixiſti: nunciate illis (*etiam*) mortem patris mei Joſephi, & feſtum ipſi diem (*ac*) ſacrum anniverſaria ſolennitate celebrate. Quicunque vero diminuerit quidquam de hoc ſermone, ſive illi aliquid addiderit, ille delinquit. Miramur utique (*Joſephum*) inde ab illo die, quo natus fuiſti Bethlehemi, te appellaviſſe filium ſuum ſecundum carnem. Quare igitur eum, æque ac illi (*Henochus & Elias*) ſunt, non reddidiſti immortalem? Et du dicis eum juſtum fuiſſe & electum.

CAPUT XXXI.

Reſpondit vero Servator noſter, & dixit: Equidem prophetia Patris mei jam conſummata eſt ſuper Adamum ob inobedientiam ejus. Et omnia ad nutum voluntatemque Patris mei diſponuntur. Quippe ſi homo miſſum facit mandatum Dei, & opera ſectatur diaboli, committet

mittendo peccatum, producitur (*sæpe*) ætas ejus. In hoc scilicet (*vivus*) servatur, ut forte pœnitentiam agat, & perpendat se tradendum esse in manus mortis. Quod si fuerit aliquis bonorum operum studiosus, & ipsi vitæ prorogatur spatium, ut increbrescente senectutis ejus fama, eum homines probi imitentur. Ubi vero hominem conspicitis, cujus animus in iram præceps est, utique dies ejus abbreviantur; hi enim sunt, qui in ætatis suæ flore auferuntur. Omnis itaque prophetia, quam pronuntiavit Pater meus de filiis hominum, in qualibet re impleri debet. Quod vero attinet ad Henochum & Eliam, quomodo in hunc diem vivi subsistant, eadem servantes corpora, cum quibus nati fuerunt, & quod ad patrem meum Josephum attinet, cui æque ac illis non contigit in corpore suo permansio; Equidem, etiamsi vixerit homo multas annorum myriadas in mundo, cum morte tamen vitam aliquando commutare cogitur. Et dico vobis, O fratres mei, quod oporteat illos ipsos (*Henochum & Eliam*) sub finem temporum redire in mundum, & vita defungi, in die nimirum commotionis, terroris, angustiæ, & afflictionis. Nam Antichristus quatuor interficiet corpora, eorumque effundet sanguinem aquarum in modum, propter opprobrium, cui eum exposituri sunt, & ignominiam, qua, detecta ipsius impietate, eum vivi notabunt.

CAPUT

CAPUT XXXII.

Et diximus: O Domine noſter, Deus & vator noſter. Quinam ſunt illi quos dixiſti e medio ſublaturum eſſe Antiſtum ob exprobrationem eorum? Resp. Servator: illi ſunt Henoch, Elias, Schila & bitha. Hunc ſermonem cum audivimus a vatore noſtro, gaviſi ſumus & exultavi Omnemque gloriam & gratiarum actionem limus Domino, Deo & Servatori noſtro CHriſto. Hic eſt, cui debetur gloria, dignitas, dominium, potentia & laus, ac Patri bono cum eo, & Spiritui Sancto canti dehinc & omni tempore, in ſeculum ſeculorum, Amen.

FINIS.

JOSEPHI
VETERIS CHRISTIANI SCRIPTORIS
HYPOMNESTICON,

SIVE

LIBER SACER MEMORIALIS,

NUNC PRIMUM

IN LUCEM EDITUS

CUM

VERSIONE ET NOTIS

JO. ALBERTI FABRICII

SS. Theol. D. et Prof. Publ.

HAMBURGI,

Sumtu THEODORI CHRISTOPH. FELGINER.

MDCCXXXIII.

VIRIS

SUMME REVERENDO ATQUE ERUDITISSIMO

CHRISTIANO FRIDERICO BOERNERO

SS. THEOLOGIÆ DOCTORI, EJUSDEMQUE IN ACADEMIA LIPSIENSI PROFESSORI MERITISSIMO, ACADEMIÆ BIBLIOTHECARIO ET CANONICO CIZENSI.

VIRTUTEQUE ET DOCTRINA NOBILISSIMO

JO. ADOLPHO HOFMANNO,

S. D.

JO. ALBERTUS FABRICIUS.

Utriusque Vestrum studio ac benevolentiæ debere hoc me profiteor, Fautores honoratissimi,

ut Josephum huncce Christianum in lucem proferre praesenti mihi liceat: aequum igitur est justumque ut pace Vestra nullis prius quam Vobis ille, qualiscunque mea industria recensitus, offeratur. Tu primis, Egregie HOFMANNE, *ad editionem scriptoris istius suscipiendam princeps auctor mihi extitisti, cum redux ex Anglia pro Tuo in me amore hoc me mactasti munere jucundissimo, & apographum Codicis Clarissimi Viri* THOMAE GALEI, *manu Tua castigatum mecum communicasti. Vix autem fama editionis à me coeptae ad Te, Venerande* BOERNERE *pervenerat, cum placuit & Tibi, pro Tua in me benignitate, & litteras ornandi impenso studio Codicem tuum quem, ex Cantabrigiensi ipse olim in Anglia descripsisses, sponte ad me mittere, & non paucorum locorum emendatius atque integrius exprimendorum, ita ducem Te mihi praebere & auctorem. Conceptissimas utrique Vestrum hoc nomine ago habeoque gratias, atque agi etiam a lectoribus meis cupio: inprimis autem voveo, ut ambo Vos decus Ecclesiae & litterarum diu ornare pulcherrime, & insigni opera vestra magnos & multos fructus, per multos annos, in vinea Domini ferre possitis. Opto etiam publicae eruditionis caussa, ut praeter*

alia

alia quæ meditaris utilia, exquisita, præclara, Tuum Venerande BOERNERE *Photium, sive Photii Bibliothecam, ingenio & doctrina Tua expolitam illustratamq; videre, quamprimum nobis liceat: atque ut Tibi, Nobilissime* HOFMANNE, *qui animi Tui ac doctrinæ gustum non inficiandum nobis nuper dedisti in libro aureolo de αὐταρκείᾳ, & in elaboratis de Republica commentariis, nec non in Marco Antonino Germanis nostris digna interpretatione commendato; detur propediem in lucem & communes usus proferre, erudita & ampla Tua quæ apud Te pridem vidi in Justinum Martyrem Commentaria: detur absolvere affectum quod habes in Epistolam ad Romanos opus egregium, variaque alia quæ sive versu sive libero exarata sermone servas in scriniis, vel musinaris non premenda diutius, sed lectione meditationeque studiosorum bonæ mentis dignissima.*

De Josepho autem hoc, quem in lucem Vestro beneficio profero, aliorum potius, & Vestrum malim audire judicium, quam meum interponere. Sane non integer ad nos pervenit: & est ubi curam in eo desideres, est ubi nitorem: neminem tamen breve hoc scriptum perlustrasse pœnitebit, quod inter obvia

 plura,

plura, docet etiam nonnulla quæ annotasse juv. & quæ vix usquam alibi reperiuntur. Laudat. est à multis viris doctis, qui illud adhuc ineditum. voluerunt, Patricio Junio in notis ad Epistolam C. mentis Romani, Isaaco Vossio contra Rich. Simone Cangio, Seldeno, Cotelerio, Joanne Crojo, T. Galeo ad Jamblichum de mysteriis Ægyptiorum, Go frido Oleario τῷ μακαρίτῃ observationibus ad Ma thæum, Guil. Caveo aliisque: unde illud non ingr. tum studiosis futurum esse existimavi. De ætate ei assentior laudato Caveo, qui refert ad A. C. 42 neque Isaaco Vossio, qui auctorem hypomnestici puta. eundem esse cum Josepho Tiberiensi, ex Judæo Chr. stiano, quem laudat Epiphanius hæresi XXX. 4. si. Nam haud dubie longe est junior, etiam Theodo. Cantuariensi Episcopo A. 690. defuncto: neque Co dex Cantabrigiensis Manuscriptus ab eo in Ang. am allatus est, qui non potest esse antiquior Leo. Philosopho, cujus versus quosdam eadem manu ex aratos exhibet: neque Hippolyto Thebano (à q. citatur Simeon Metaphrastes,) cujus Hippolyti loc capite 136. hypomnestici eodem charactere expre. legitur. Et huncce ipsum cum Codicibus noni & dec mi sæculi accurate convenire, pulchre notatum

Te, eruditissime BOERNERE, est ad Bibliothecam sacram Jacobi le Long. pag. 354. Miror autem quid in mentem venerit Casimiro Oudino ut T. 2. de scriptoribus Eccles. pag. 1061. scribat reperisse se hypomnesticum hoc nihil aliud esse quam editionem latinam Josephi Gorionidis, quod omni modo est â veritate repulsum. Fallitur etiam Lambecius III. pag. 32. qui Manuscriptam memorans μέθοδον Ἰωσήππου ἐκ τῶν ὑπομνηστικῶν αὐτοῦ καὶ χρονικῶν συνταγμάτων, πῶς συνέστη τὸ ψαλτήριον, Flavium Josephum non dubitans intelligi, pro ὑπομνηστικῶν, legere ὑπομνημάτων jubet. Plures autem fuere sequiori ætate in Græcia, Josephi, etiam sæculo decimo: ex quibus quis demum hypomnestici auctor fuerit, nullis adhuc indiciis reperire potui. Quod autem in hæresium recensione nullos juniores quam quarti sæculi memorat hæreticos, inde non licet firmiter concludere eum juniorem non fuisse, quia fieri potuit ut præ manibus habens, quem excerperet, Epiphanium, cum illo etiam desineret, nec ulterius progrederetur. Utcunque autem fuerit, ut opera qualiscunque mea in hoc scriptore posita boni consulatur à lectoribus, & à Vobis, Fautores honoratis-

ratis.

ratissimi, quibus illam grati animi testandi ca-
cum maxime consecro, in haud sinistram partem
cipiatur, opto voveoque, & Vestro me amori co-
mendatum porro cupio. Vos autem egregio Ecc-
& litterarum bono, vestroq; & hunc qui imminet
multos insecuturos annos, Valete. Scripsi Hambu-
XII. *Calend. Januarii A. C.* CIƆIƆCCXXIII.

ΙΩΣΗΠΠΟΥ
βιβλίον Ὑπομνηστικόν.

JOSEPHI
Christiani Scriptoris
LIBELLUS SACER MEMO-
RIALIS.

ΥΠΟΜΝΗΣΙΚῸΝ ΒΙΒΛΊΟΝ ἸΩΣΉΠΠΟΥ.

ΚΈΦ. α.

Ὅσαι γεγόνασιν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ, ἕως τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας, γενεαί.

α, Ἀδάμ. β, Σὴθ. γ, Ἐνὼς. δ, Καϊνᾶν. ε, Μαλελεὴλ. ϛ, Ἰάρεδ. ζ, Ἐνώχ, οὗτος μετετέθη, καίπερ ἔτι ζῶν καὶ φυλαττόμενος. η, Μαθουσάλα. θ, Λάμεχ. ι, Νῶε, οὗτος ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ διασώζεται ἐν λάρνακι, μετ' οἴκου παντός. τρεῖς δ' αὐτῷ γεγόνασι παῖδες, Σὴμ, Χὰμ, Ἰάφεθ. ἡ δὲ γενεαλογία εἰς τὸ Ἑβραίων ἐρχομένη γένος ἀπὸ τοῦ Σὴμ συνίσταται. ια, Σὴμ. ιβ, Ἀρ-

JOSEPHI LIBELLUS MEMORIALIS.

CAP. I.

Quot fuere generationes ab Adamo usque ad Servatoris adventum?

1) Adam. 2) Seth. 3) Enos. 4) Cainan. 5) Maleleel. 6) Jared. 7) Enoch qui vivus adhuc & ſentiens translatus eſt. 8) Mathuſala. 9) Lamech. 10) Noë, qui in arca ex diluvio cum univerſa domo eſt ſervatus: huic tres fuere filii Sem, Cham & Japhet, at ſtirpis origo in Hebræorum genus progrediens à Semo conſtituitur. 11) Sem. 12) Arphaxad.

φαξάδ.

φαλὰδ. ιγ, Σάλα. ιδ, ἔβερ. ιε, φαλὲκ, ἐπὶ τούτου ἐμερίσθη ἡ γῆ: πληροῦνται γὰρ ἐπ' αὐτὸν, ἀπὸ ἀδὰμ ἔτη γ. ὥστε εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου, τῆς παρούσης ἑξάδι χιλιάδων καταστάσεως. ις, Ραγαῦ. ιζ, Σεροὺχ. ιη, Ναχώρ. ιθ, Θάῤῥα. κ, Ἀβραὰμ, ὃς ἀπὸ τῆς χαλδαίας εἰς τὴν χαναναίαν θείῳ μετοικίζεται προστάγματι. κα, Ισαάκ. κβ, Ιακὼβ, οὗτος ἐγέννησε τοὺς δώδεκα φυλάρχους, ἐξ ὧν τὸ δωδεκάφυλον τοῦ Ισραὴλ συνίσταται, ἀπὸ δὲ τοῦ ἰούδα, ὃς ἦν τέταρτος αὐτῷ γένος, τὸ βασιλικὸν παράγεται γένος. κγ, Ιού-

a] 13) Sala. 14) Eber. 15) Phalec, ſub quo terra diviſa eſt, ſiquidem & ab Adamo in eum implentur anni termille, b] ut illud ſit dimidium temporis de præſenti ſenarii millenariorum conſtitutione. 16) Ragau. 17) Seruch. 18) Nachor. 19) Tharra. 20) Abraam, qui ex Chaldæa in Chananæam divino juſſu transmigravit. 21) Iſaac. 22) Jacob qui duodecim tribuum auctores procreavit, ex quibus duodecim tribus Iſraëlis conſtiterunt: A Juda autem, quarto natu filio, ſtirps Regia deducitur.

A 2 δας.

a) Omittitur hoc loco CAINAN, de quo vide Grotium ſed & Millium ad Luc. III. 36. Jo. Cordeſium in libello de Genealogia Chriſti Gallice edito. Sam. Bochartum in Phaleg. lib. 2. cap. 13. Leonem Allatium ad Euſtathium Antiochen. p. 244. Sam. Petitum c. 27. Var. Lect. (lib. 4. c. 5.) Uſſerium &c.

b) Similiter Procopius Gazæus ad Geneſ. XI. 18. Euſtathius Antiochenus ſive quisquis auctor in Hexaëmeron p. 54. Heſychius presb. fragmento in Natalem Chriſti, Joannes Malala p. 294. Chronographiæ.

δας. κδ, Φαρὲς. κε, Εσρώμ. κϛ, Αράμ. κζ, Αμιναδὰβ, ἐπὶ τούτου, ἡ ἐξ αἰγύπτου ἔξοδος τοῦ λαοῦ, μωϋσέως ἡγουμένου γεγένηται. κη, Ναασσών. κθ, Σαλμὼν, ὅστις ἠγάγετο τὴν ῥαὰβ, τὴν τοὺς κατασκόπους κατακρύψασαν. λ, Βοὸζ, ὅστις τὴν μωαβίτιν ῥοὺθ ἠγάγετο ἔστις δέκατος ἀπὸ ἀβραὰμ, καὶ πληροῦται ἐπὶ ῥοὺθ, τὸ προῤῥηθὲν ὑπὸ μωϋσέως, μωαβίτις οὐκ εἰσελεύσεται εἰς τὴν ἐκκλησίαν Κυρίου, μέχρι γενεᾶς δεκάτης. λα, Ωβήδ. λβ, Ιεσσαί. λγ, Δαβίδ, ὃς χρίεται τοῦ λαοῦ βασιλεὺς, δι' ἐπιείκειαν εὑρεθεὶς* ἀπὸ θεοῦ, ἄρχειν τοῦ λαοῦ. λδ, σολομὼν, ὃς τὸν ναὸν, τὸν ἐν ἱεροσολύμοις ἐδείματο. λε, Ροβοὰμ, ἐφ' ὃν ἡ βασιλεία τοῦ δαβὶδ διῃρέθη, καὶ τὸν ἱεροβοὰμ ὁ ἰσραὴλ ἔστησεν ἑαυτῷ βασι-

23) Judas. 24) Phar 25) Esrom. 26) Ar 27) Aminadab, cu ætate exitus populi Ægypto, Moyse duc re contigit. 28) N asson. 29) Salmon q uxorem duxit Raab o cultatricem explora rum: 30) Booz, q Moabitiden Ruth dux uxorem decimus a Abraamo, ita ut in Rut impletum fuerit quo dictum est à Moyse: *Moabitis non intrabit Ecclesiam Domini ad decimam usque generationem.* 31) Obed. 32) Jessæ. 33) David qui unctus est in Regem populi, ob modestiam animi dignus inventus à Deo qui populo imperaret. 34) Salomo qui templum Hierosolymis condidit. 35) Roboam sub quo regnum Davidis discissum est, & Israël Jeroboamum sibi

λεία,

e] Deut, XXIII, 3. * an αἱρεθεὶς, electus.

λέα, μελεαθεὶς ἀπὸ τοῦ ἰούδα. λϛ, Ἀβιά. λζ. ἀσά. λη, ἰωσαφάθ. λθ, Ἰωράμ. μ, Ὀχοζίας. μα, Ἰωάς. μβ, Ἀμασίας. μγ, Ὀζίας. μδ, Ἰωάθαμ. με, Ἀχάζ. μϛ, Ἐζεκίας, ἐφ' οὗ ὁ ἰσραὴλ αἰχμάλωτος ἤχθη. μζ, Μανασσῆς. μη, ἀμών. μθ, Ἰωσίας. ν, Ἰεχονίας ὁ καὶ ἰωακείμ, ὃς αἰχμάλωτος ἤχθη εἰς βαβυλῶνα. να, Σαλαθιήλ. νβ, Ζοροβάβελ, ἐφ' οἷς ἡ τοῦ ἰούδα αἰχμαλωσία ἀνήχθη ὑπὸ κύρου βασιλέως περσῶν. νγ, ῥησά. νδ, ἰωαννᾶ. νε, ἰωλὰ νϛ, ἰωρήχ. νζ, σεμεή. νη, ματθάν. νθ, ναγγαί. ξ, σελήμ. ξα, ναούμ. ξβ, ἀμώς. ξγ, ματταθί. ξδ, ἰωσήφ. ξε, ἰαννά. ξϛ, μελχί. ξζ, λεϋί. ξη, ματθάν. ξθ, ἠλί. ο, ἰωσήφ, ὁ τῆς παρθένου μαρίας, τῆς θεοτόκου μνηστήρ, τῆς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χρι-

ſtatuit Regem, factâ à Juda ſeparatione. 36) Abia. 37) Aſa. 38) Joſaphath. 39) Joram. 40) Ochozias. 41) Joas. 42) Amaſias. 43) Ozias. 44) Joatham. 45) Achaz. 46) Ezechias ſub quo Iſraël in captivitatem abductus eſt. 47) Manaſſes. 48) Amon 49) Joſias. 50.) Jechonias qui etiam Joachim, qui captivus ductus eſt Babylonem. 51) Salathiel. 52) Zorobabel, ſub quibus captivitas Judæ ſublata eſt à Cyro Rege Perſarum. 53) Rheſa. 54) Joanna. 55) Jola. 56) Jorech. 57) Semei. 58) Matthan. 59) Nagge. 60) Selim. 61) Naum. 62) Amos. 63) Mattathias. 64) Joſeph. 65) Janna. 66) Melchi. 67) Levi. 68) Matthan. 69) Heli. 70) Joſeph Virgini Mariæ Deiparæ deſponſatus, quæ Deum noſtrum Jeſum

A 3 ςὸν,

στὸν, τὸν προϋπάρχοντα θεὸν λόγον, θεὸν συναΐδιον τῷ Πατρί, τετοκυίας.

Christum, præexistentem Deum Verbum Patri coæternum peperit.

ΚΕΦ. β.

Ὅσοι γεγόνασιν ἀρχιερεῖς ἀπὸ τοῦ Ἀαρῶνος ἀρξάμενοι.

CAP. II.

Quotnam fuere Principes sacerdotum a] *sive Pontifices maximi, facto ab Aarone initio?*

Τοῦ ἰακὼβ τρίτος γέγονε παῖς λευῒς, τοῦ δὲ λευῒ καὰθ, τοῦ δὲ καὰθ ἄμβραμ, ἐξ οὗπερ γί-

Tertius natu filius Jacobi fuit Levi, filius Caath, Caathi Ambram, ex quo nati sunt

vovſ[...]

a] Cum hac recensione Pontificum Hebr. conferendi præter sacros scriptores ac Josephum, Eusebius lib. 8. demonstrat. Evangel. p. 391. sq. Epiphan. LV. 3. Nicephorus CPol. in Chronographia p. 306. sq. post Eusebii Chronicon Scalig. & Chronicon Paschale p. 188. 207. &c. E recentioribus Carolus Sigonius lib. V. de Rep. Hebr. cap. 2. p. 457. sq. edit. Jo. Nicolai τοῦ μακαρίτου, Chronologi Usserius, Salianus, Torniellus, Spondanus &c. Alstedius p. 155. Ricciolus Tomo 3. Chronologiæ reformatæ p. 8. Paulus Eberus in populi Judaici historia Witteb. 1562. 8. Jo. Meyerus ad Seder Olam p. 623. seq. Montacutius Exerciatione VI. analect. & apparatus ad Origg. Eccles. Lud. Cappellus historia Apostolica illustrata p. 86. sq. Præ cæteris Jo. Seldenus libro priore de successione in Pontificatum & Josephus de Voisin ad Raymondi Martini pugionem fidei p. 16-26. Wilhelmus Gœree T. 4. Mosaicæ historiæ Eccles. Hebræorum quam Belgicè edidit p. 37. seq. &c.

νονται ἀαρὼν καὶ μωϋσῆς, καὶ ὁ μὲν μωϋσῆς, ἡγεμόνευσε τῆς τοῦ λαοῦ ἐξ αἰγύπτου πορείας. ἀαρὼν δὲ πρῶτος ἀρχιερεὺς ὑπὸ τοῦ μωϋσέως χρίεται. α, ἀαρών. β, ἐλεάζαρ. γ, φινεές. δ, ἐβιέζερ. ε, βοκχί. ς, ὀζή. ζ, ἠλί. η, ἀχιτώβ, ἐφ' οὗ ὁ σαμουήλ, προφήτης ἦν, καὶ ἱερεὺς ἅμα, καὶ κριτὴς τοῦ λαοῦ. θ, ἀχιμέλεχ, ὃς ἀναιρεῖται μετὰ τριακοσίων πεντήκοντα ἱερέων, ὑπὸ τοῦ σαοὺλ, διὰ τὴν τοῦ δα-

Aaron & Moyſes. Moyſes populi ex Ægypto exeuntis dux fuit, Aaron primus ſummus ſacerdos à Moyſe unctus eſt. 1] Aaron. 2) Eleazar. 3) Phinees. 4) Ebiezer. b] 5) Bocchi. c] 6) Oze. d] 7) Heli. * 8) Achitob, e] ſub quo Samuel fuit Propheta idem Sacerdos ſimul, & Prætor ſive Judex populi. 9) Achimelech f] qui cum trecentis ac quinquaginta ſacerdotibus interfectus

b] Niceph. Ἀβιοῦ. Joſeph. V. ult. Ἀβιεζέρης al. *Abiſuab.* 1. Paralip. VI. 5. Ἀβισοῦ,

c] Niceph. Βεχεί. Joſeph. Βοκκεί. 1. Paralip. VI. 5. Βοκκί.

d] Niceph. Ὀζεί. Joſeph. Ὄζις. *Uzzi.* al. Hoc loco alii interſerunt *Zerachiam*, *Merajoth*, *Amariah* ſive Ζαραΐαν, Μαριὴλ, Ἀμαρίαν, ex 1. Paralip. VI. 6. 7. Chronicon Paſchale p. 96. Joannam & Azariam.

* 1. Sam. I. c. 9. Ἠλί. Joſeph. Ἠλίς. Hic primus ex ſtirpe Ithamar. De ejus majoribus infra cap. 8.

e] Niceph. Ἀχίτωφ.

f] Male Ἀβιμέλεχ in quibusdam Codd. 1. Sam. XXII. 11. aliis idem eſt cum *Achia*: à Nicephoro omittitur.

βὶδ δεξίωσιν. ι, ἀβιαθὰρ, ὃς μόνος διασωθεὶς ἀπὸ τῶν ἀναιρεθέντων ἱερέων, κατέφυγεν ἐπὶ τὸν δαβίδ. ια, σαδὼκ, ἐφ' οὗ ὁ ναὸς ὑπὸ σολομῶνος ᾠκοδομήθη. ιβ, ἀχιμάας. ιγ, ἀζαρίας. ιδ, ἰωρὰμ. ιε,

est à Saule, quod Da[...] dem suscepissent. [...] Abjathar † qui solus [...] interfectis sacerdotib[...] servatus incolumis a[...] Davidem confugit. 11) Sadoc, g] sub quo templum à Salomone conditum est. 12) Achimaas. h] 13) Azarias. i] 14) Joram. ἰωάμ

† 1. Sam. XXIII. 6.

g] Niceph. Ζαδώκ. Josepho Σάδοκος. Chron. Paschal. p. 99. Σαδοὺχ. filius Achitob. 2. Sam. VIII. 17. cum vero Josephus ab Aarone ad Sadocum tredecim numeret pontifices, ut numerus hic prodeat; alii inter Achitob & Achimelech interserunt *Achiam*, atque inter Achimelech & Abjathar *Jojadam*. Post tredecim istos usque ad Josedecum idem Josephus XX. 8. numerat Pontifices duodeviginti, quem numerum etiam Talmud utrumque & libri Rabbot & Siphre confirmant teste Azaria in Meor Enajim.

h] Filius Sadoci. 2. Sam. XV. 36. 1. Paralip. VI. 8. Niceph. Ἀχιμάζ. Josepho Ἀχιμᾶς.

i] Sadoci filius 3. Reg. IV. 2. hoc est nepos. Niceph. hoc loco turbat omnia, duosque memorat Azarias & deinde statim Uriam, post quem sequuntur Σομνᾶς ὁ πονηρὸς καὶ ἄσωτος ἐπὶ Ἐζεκίου βασιλέως, Ἐλιακείμ, Μωσελοὺμ, & Χελκίας. Alii post Azariam nominant summos Pontifices *Joacham*, *Joarib*, *Josaphat*, *Jojada*, *Phedaia*, *Sedechia*, *Joël*, *Joatham*,

ἰωδαὲ, ὗτος ἔζησεν ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα, ὃς καὶ τὴν γοδολίαν, ἐξαλεῖψαι τὸ τοῦ δαβὶδ γένος βουλομένην, ἀνεῖλε. ιϛ, ἀζιωρὰμ. ιζ, φειδαῖος. ιη, σωβαῖος. ιθ, ἰῆλος. κ, ἰώθαμος. κα, ὀρίας, ὗτος ἐπὶ ἄχαζ καὶ ἐζεκίου ἱεράτευσεν. κϐ, ἰκρὴ, κγ,

k] 15) Jodaë l] qui vixit annos centum & triginta * atque Godoliam genus Davidis cupientem exstinguere interfecit. 16) Azioram. m] 17) Phidæus. n] 18) Sobæus. o] 19) Jëlus. p] 20) Jothamus. 21) Urias qui summum sacerdotem gessit sub Achazo & Ezechia. 22) Jcre. q]

A 5

Joatham, Uria, Neria, Hosaia, Sellum, Chelkiam, Azariam, Sereiam & Josedek. Sic Talmudici in Gemara ad Joma cap. 1.

k] Josepho Ἰώραμος, lib. X. cap. 11.

l] Josepho Ἴσος al. *Joachas.*

* Centum & viginti. Chron. Paschal. p. 101. sed emendandum ex p. 100. ubi recte legitur centum & triginta.

m] Josepho Ἀξιώραμος. Hic alio nomine *Jojada* sive *Jehojada.* 2. Reg. XI.

n] Josepho Φιδέας. al. *Pedaja.*

o] Josepho Σουδέας.

p] Josepho Ἴουλος X. 11. sed rectius VI. 3. Ἰώηλος.

q] Josepho Νηρίας. In Chronico Paschali post Uriam Pontificem p. 114. memoratur Σοβνὰρ, ejusque successor Ἐλιακεὶμ, filius Chelkiæ. Pro Σοβνὰρ apud Nicephorum est Σομνᾶς ὁ πονηρός, ut jam notavi.

κγ, ἰωασὴ. κδ, Σελλȣμ. κε, χελκίας, ὃς ἐπὶ τȣ̃ ἰωσίȣ τȣ̃ εὐσεβȣ̃ς βασιλέως, ἱεράτευσεν. κϛ, σαραίας. κζ, ἰωσεδὲκ, ἐφ᾽ ȣ̃ ὁ λαὸς αἰχμάλωτος ὑπὸ τȣ̃ ναβȣχοδονόσορ ἤχθη. κη, ἰησȣ̃ς ὁ τȣ̃ ἰωσεδὲκ, ἐφ᾽ ȣ̃, ἰȣ́δας ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ὑπὲρ κύρȣ ἀνήχθη, ϗ μετὰ τȣ̃ ζοροβάβελ τȣ̃ λαȣ̃ προέστη. κθ, ἰωακεὶμ, ἐπὶ τȣ́τȣ νόμȣς ἔσδρας ἀνέγνω. λ, ἐλιασὴφ. λα, ἰωάχας,

23) Joaſſe. r] 24)… lum. s] 25) Chel… ** qui ſub Joſia pio… ge ſacerdos maxim… fuit. 26) Saræas. t] … Joſedec, u] ſub quo… pulus captivus du… eſt à Nabuchodonoſo… 28) Jeſus Joſedeci F. … quo Judas ex captivi… te à Cyro reductus … & poſt Zorobabel… populo præfuit. … Joakim, ſub quo leg… x] Esdras legit. 30)… aſiph. y] 31) Jo…

r] In Joſephi Codd. Ὠδέας. leg. Ὠσέας.

s] Joſephi Σαλδȣ̃μος, leg. Σαλλȣ̃μος, 1. Paralip. … 12. Σελλȣ̃μ. Niceph. Ἐλιακεὶμ, Μωσελ… lege Ἐλιακεὶμ, Ὠσέας, Σελλȣ́μ.

** Al. Ἐλκίας vel Ἐλιακίας. Hujus loco in Chro… Paſchali inter Sellum p. 117. & p. 131. Saræam … 120. ἀζαρίας.

t] Joſepho & Niceph. Σαραίας, al. Sareja, שריה.

u] Joſepho ἰωσάδοκος ὁ αἰχμαλωτισθείς. De h… nus commemoratis poſt Sadocum, addit Joſephus … lum non patri ſuo in Pontificatu ſucceſſiſſe.

x] Neemiæ VIII. 3. ſq.

y] Joſepho XI. 5. ἐλεάσιβος. Euſebio p. 393. de… ſtrat. ἐλιασȣ̃βος. Niceph. ἐλιασȣ̃ν vitioſe.

ἐφ᾽ οὗ τὰ κατὰ ἐσθὴρ καὶ μαρδοχαῖον. λβ, ἰωάννης. λγ, ἰαδδαῖος, ἐφ᾽ οὗ, ὁ ἐν γαριζῇ ναὸς ᾠκοδομήθη. λδ, ὠνίας. λέ, σίμων. λς, ἐλεάζαρος, ἐφ᾽ οὗ, οἱ βίβλοι τῶν ἑβδομήκοντα, πτολεμαίου τοῦ δευτέρου βουληθέντος, ἡρμηνεύθησαν. λζ, μανασσῆς. λη, ἀνανίας, ἐπὶ τούτου τὰ δεινὰ ὑπὸ τοῦ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς

chas z] cujus temporibus gesta sunt quæ de Esthere & Mardochæo scripta exstant. 32) Joannes.* 33) Jaddæus a] sub quo templum conditum est in Garize. 34) Onias. 35) Simon. b] 36) Eleazarus c] sub quo libri sacri à LXX. Interpretibus, Ptolemæo secundo desiderante in Græcam linguam versi sunt. 37) Manasses. 38) Ananias d] sub quo gravia illa ab Antiocho Epipha-

ἐπὶ

z] Josepho *Judas* Eleasibi F. Neemiæ XII. 10. ἰωδαέ. ita & Euseb. ac Niceph.

* Eidem Eusebio ἰωνάθης ex Neemiæ XII. 11. Nicephoro ἰωνάν.

a] Josepho & Euseb. ἰαδδοῦς. Niceph. ἰαδδώ.

b] Hic est *Simon*, cognomento *Justus*. Joseph. XII. 2. Eusebio deinceps Pontifices ita enumerantur: *Onias*, *Eleazarus*, *Onias* alter, *Simon* cujus tempore scripsit Jesus Sirachides, *Onias* tertius & *Judas* Maccabæus. Ante Judam ab Auctore Tzemach David, etiam summum pontificatum gessisse traditur *Matthathias*.

c] Simonis frater.

d] Josepho XII. 3. *Onias* Simonis Justi F. Ita & Niceph.

ἐπὶ τῶν μακκαβαίων συμβέβηκε. λθ, σίμων. μ, ὠνίας. μα, ἰησοῦς. μβ, ὠνίας. μγ, ἄλκιμος, ὃν ἀντίοχος κατέστησεν, οὐκ ὄντα τοῦ ἱερατικοῦ γένους, ἀνελὼν τὸν ὠνίαν. ἐπὶ τούτου ὠνίας ὁ τοῦ ὠνίου υἱός, φυγὼν εἰς αἴγυπτον, ναὸν ὅμοιον τῷ ἐν ἱεροσολύμοις ᾠκοδόμησεν ἐν τῷ ἡλιουπολίτῃ νόμῳ.

ne quæ in Maccab[æo]rum libris e] refer[un]tur, sunt gesta. 39) S[i]mon. 40) Onias. f] 41) Jesus. g] 42) Oni[a]as. h] 43) Alcimus i] quem Antiochus inte[r]fecto Onia constitu[it,] licet ex sacerdotali g[e]nere k] non esset. [...]us tempore Onias On[iæ] F. in Ægyptum aufug[it,] ibique templum Hi[e]rosolymitano simile [in] provincia Heliopolit[a]na k] condidit. 44)

e] 1. Maccab. I. II. seq. &c.

f] *Onias* Simonis secundi F. vide Josephum XII. 4.

g] al. *Jason* Oniæ frater. ὁ μὲν ἰησοῦς ἰάσωνα ἑαυ[τὸν] μετωνόμασε. Joseph. XII. 6.

h] *Onias* Jesu frater junior, dictus etiam *Menelaus* [a] Josepho. Hunc primum vivi ac superstitis decessor[is] locum intrusum notat idem XV. 3. Menelao Lysima[chum] fratrem successisse legas 2. Maccab. IV. 26.

i] Ἄλκιμος ὁ καὶ Ἰάκιμος κληθείς. Joseph. XII.

k] Idem XX. 8. de hoc Alcimo: γένους μὲν τοῦ Ἀαρ[ῶνος] οὐκ ὢν δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. *Ex genere Aaro[nis] quidem, sed non ex eadem* (cum Onia) *familia.*

k] Permittente Ptolemæo Philomentore. Vide Josephum XIII. 6.

μδ, ἰȣ́δας ὁ μακκαβαῖος ἐκ τῶν ἀσαμωναίȣ. με, ἰωνάθης ἀδελφὸς. μϛ, σίμων ἀδελφὸς. μζ, ἰωάννης ὁ καὶ ὑρκανὸς. μη, ἀριςόβȣλος, ὃς καὶ διάδημα πρῶτος περιτίθεται. μθ, ἰανναῖος ὁ καὶ ἀλέξανδρος. ν, ὑρκανὸς, ἐφ᾽ ȣ̃ πομπήιος ὁ ῥωμαίων βασιλεὺς, τὸ ἱερὸν ἐπιβὰς, τὰ κειμήλια ἀφείλετο. να, ἀντίγονος, ὃς πάρ-

Judas Maccabæus ex Aſſamonæi ſtirpe. 45) Jonathas frater. l] 46) Simon frater. 47) Johannes qui & Hyrcanus. 48) Ariſtobulus qui primus diadema m] ſibi impoſuit. 49) Jannæus ** qui & Alexander. 50) Hyrcanus, ſub quo Pompejus Rex n] Romanorum templo occupato res pretioſas abſtulit. o] 51) Anti-

l] Poſt quadriennii vacationem conſtitutus eſt Jonathan ab Alexandro Antiochi Epiphanis F. vide Joſephum XIII. 5. Jonathani huic Euſebius p. 394. demonſtrat, ſtatim ſucceſſorem dat Ariſtobulum.

m] Joſeph. XX. 8. τὴν ἱερωσύνην κατασχὼν μετὰ βασιλείας. & XIII. 19. Τὴν ἀρχὴν εἰς βασιλείαν μεταθεῖναι δόξας, διάδημα πρῶτος ἐπιτίθεται.

** Niceph. Ἰωάννης ὁ καὶ Ἰανναῖος.

n] Rectius Euſebius p. 394. demonſtrat. Πομπήιος Ῥωμαίων ςρατηγὸς ὢν. ſummum enim ducem exercitus, non *Regem* Romanorum fuiſſe Pompejum, nemo neſcit. Idem ob victorias ab hoſtibus reportatas, iterum iterumque *Imperator*, etiam in nummis apud Mediobarbum.

o] Dio quoque lib. 36. p. 37. cum templum à Pompejo occupatum narraſſet, ſubjungit: καὶ πάντα τὰ χρήματα

πάρθȣς ἐπηγάγετο κατὰ ὑρκανȣ̃, ὑπὸ ἡρώδȣ ἐκβάλλεται τῆς ἱερωσύνης. νβ, ἀνανῆλος, ὁ ὑπὸ ἡρώδȣ καταςαθεὶς ȣ̓κ ὢν τȣ̃ ἀρχιερατικȣ̃ γένȣς. νγ, ἀριςόβȣλος, ὃν ἡρώδης καθί-

gonus qui Parthos adversus Hyrcanum duxit, & ab Herode sacerdotio depulsus 52) Ananelus ab Herode constitutus, licet non esset ex genere sacerdotali. q] 53) Aristobulus r] quem Herod

μαλα διηρπάσθη. Sed verius est quod XIV, 8. Josephus, Pompejum à thesauris templi manus abstinuisse. Cicero pro Flacco c. 28. *Cn. Pompejus captis Hierosolymis victor ex illo fano nihil attigit.* Idem notat Pontificatum gessisse etiam Hyrcani fratrem *Aristobulum*, hic enim est qui post tres menses fratrem majorem natu victum bello pepulit & ipse sacerdotium numque invasit. Inde Romanorum inploravit auxilium Hyrcanus, ut refert etiam S. Augustinus XVIII. 45. Civ. Dei. Itaque exorta hæc inter fratres dissidia cladem populo attulisse eumque Romanis subjecisse non diffitetur loco laudato Josephus. Aristobulum captum deinde in triumpho Pompejus duxit, fratrique ejus Hyrcano regnum & sacerdotium restituit, sed eum prohibuit uti diademate.

p] Bazaphernem & Pacorum. Vide Joseph. XX. 8. Antigonus ille Aristobuli F. à Romanis deinde captus & sacerdotio exutus.

q] Familiam summorum sacerdotum intellige. Nam qui sacerdos erat. Ἱερεά τῶν ἀσημοτέρων vocat Josephus XV. 2

r] Hyrcani nepos. Joseph. XV. 3. & XX. 8. Hujus sororem Mariamnem Herodes duxit uxorem. Apud Eusebium p. 397. D. demonstrat, ubi de hoc Aristobulo, pro υἱὸν, lege υἱωνόν.

ϛησι, τὸν ἀνανῆλον ἐξομοσάμενος, καὶ πάλιν δολοφονήσας τὸν ἀριστόβουλον, καθίστησι τὸν ἀνανῆλον. νδ, πάλιν ἀνανῆλος. νε, ἰησοῦς ὁ τοῦ φαυβῆ. νϛ, σίμων ὁ ἡρώδου κηδεστής. νζ, ματθίας. νη, ἰώσηπος, κατὰ τὴν τῆς νηστείας ἡμέραν, ἀντὶ ματθίου. νθ, ἰώζαρος. ξ, ἐλεάζαρος, ἐφ' οὗ ἡρώδης ἀπέθανε. ξα, ἰησοῦς ὁ τοῦ σεέ. ξβ, ἄνανος, οὗ-

Ananelo ejurato ſubſtituit, atque iterum Ariſtobulo per dolum interfecto s] Ananelum reſtituit. 54) Ananelus iterum. 55) Jeſus Phaube t] F. 56) Simon u] Herodis ſocer. 57) Matthias. x] 58) Joſephus ad diem jejunii y] in Matthiæ locum. 59) Jozarus. z] 60) Eleazarus a] ſub quo Herodes obiit. 61) Jeſus See b] F. 62) Ana-

τός

s] Per luſum & jocum ſuffocato in aquis. Poſtremus Haſmonæorum fuit hicce Ariſtobulus.

t] Φάβητος, Joſeph. Hunc Jeſum omittit Niceph.

u] Boëthi F. Joſeph. XVII. 6.

x] Theophili F.

y] πρὸς μίαν ἡμέραν ἣν Ἰουδαῖοι νηστείαν ἄγουσιν, Ἰώσηπος ὁ τοῦ Ἐλλίμου συνιεράσατο, αὐτῷ συγγενὴς ὤν. Joſeph. XVII. 8. Hunc Joſephum Niceph. & Euſeb. omittunt.

z] Frater uxoris Herodis, filius Boëthi, aliis Ἰωάζαρος.

a] Jozari frater vivo ſucceſſor datus. Joſeph. XVII. 15.

b] Vivo Eleazaro ſurrogatus Jeſus τοῦ Σιέ. Apud Nicephorum male tanquam quinque Pontifices referuntur Ἐλεάζαρ, Ἰησοῦς, Ὠσηὲ, Ἰωάζαρ, Ἄνανος. Legendum Ἰησοῦς ὁ Σιέ.

τός ἐςιν ὁ καϊάφα πενθερός. ξγ, ἰσμαῆλος ὁ τȣ̃ βιαβῆ. ξδ, ἐλεάζαρος ἀνάνȣ. ξε, σίμων καθήμȣ. ξϛ, καϊάφας ὁ καὶ ἰώσηππος ἐφ' ȣ̃ τὸ σωτήριον πάθος, ὁ Κύριος ἡμῶν ὑπέμεινε. ξζ, ἰωνάθης ἀνάνȣ. ξη, θεόφιλος ἀδελφός. ξθ, σίμων βοήθȣ. ο, πάλιν ἰωνάθης ὁ ἀνάνȣ. οα, ματθίας ἀδελφός.

nus c] socer Caiphæ 63) Ismaël Biabe e 64) Eleazarus Anan 65) Simon Cathimi f 66) Caiphas qui & Jo phus, g] sub quo Dom nus noster salutar passionem subiit. 6 Jonathes Anani F. 6 Theophilus frater 69) Simon i] Boëthi 70) Iterum Jonathes Anani F. 71) Matth

c] Hoc loco, si Flav. Josephum XVIII. 3. sequimur, iter ponendus Jozarus, cui iterum exauctorato Quirinius A num Sethi F. Ἄνανον τὸν Σὲθ sive Annam (ut sa scriptoribus appellatur) suffecit.

d] Joh. XVIII. 13. Ἄννας πενθερὸς τȣ̃ Καϊάφα. de Luc. III. 2.

e] τȣ̃ Φαβί. Joseph. XVIII. 13. Idem nomen, licet a XX. 6. Ἰσμαῆλος Φαβεῖ παῖς. Apud Euse p. 399. demonstrat, pro τὸν τȣ̃ Φήβα lege τ Φαβῆ, quæ est vera lectio. Genitivus Φάβητος supra, t.

f] Joseph. τȣ̃ Καμίθȣ.

g] Ἰώσηπος ὁ Καϊάφας.

h] Frater Jonathæ cui deposito illum surrogavit Vite Imp.

i] Cognomine Κανθήρας. Joseph. XIX. 5.

k] de hoc apud Flav. Josephum nihil, qui Simoni depo Matthiam ab Agrippa surrogatum scribit. XIX. 6.

οβ, ἠλὶ ὁ νέος. ογ, Ἰώσηππος κάμη. οδ, ἀνανίας ὁ τοῦ νεβεδαίου. οε, ἰωνάθης. ος, ἰσμαῆλος φαβίου. οζ, ἰώσηππος ὁ κάμης. οη, ἄνανος ἀνάνου, ὁ ἰάκωβον ἀποκτείνας τὸν δίκαιον, τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου. τούτω καὶ ὁ παῦλος εἶπε, τύπτειν σε μέλλει ὁ Θεὸς, τοῖχε κεκονιαμένε. οθ, ἰησοῦς ὁ γαμαλιὴλ. π, ματθίας θεοφίλου, ἐφ'

as frater. 72) Eli l] junior. 73) Josephus Came m] F. 74) Ananias Nebedæi F. 75) Jonathes. n] 76) Ismaël Fabii o] F. 77) Josephus Cames p] 78) Ananus Anani F. interfector Jacobi Justi q] qui frater Domini fuit. Huic Anano Paulus, r] *Percutiet te Deus, paries dealbate.* 79) Jesus Gamaliel. s] 80) Matthias Theophili F. sub quo

B οὗ, ὁ

l] Josepho XIX. 7. Ἀλιωναῖος ὁ τοῦ κιθαίου παῖς.

m] ὁ τοῦ κανεῖ. Joseph. XX. 1. al. legas τὸν τοῦ καμύδου.

n] hic à Flavio Josepho omissus.

o] Φαβεῖ. Joseph. XX. 6.

p] Joseph. XX. 7. καβεῖ. Pontifex ille *Josephus* Simonis de quo proxime, filius. Niceph. statim post Jonathanem Anani F. Ἰωνάθης Αἰλωνέων, ὁ καὶ Ἰώσηπος, ὑπὸ Νέρωνος καπεςαθείς.

q] De Jacobi minoris cæde Hegesippus apud Euseb. lib. 2. c. 23. Hist. ex quo pseudo Abdias libro sexto & alii.

r] Actor. XXIII. 3. ubi à sacro scriptore Pontifex ille dicitur *Ananias*.

s] apud Flav. Josephum XX. 8. & Nicephorum duo *Jesu* nomine se excipiunt Ἰησοῦς ὁ Δαμνέου (Niceph. Δαμναίου) & Ἰησοῦς ὁ τοῦ Γαμελιήλ.

ȣ, ὁ πρὸς ῥωμαίȣς πόλεμος, ἀρχὴν εἰλήφοι, ἔτȣς ὀγδόȣ Κλαυδίȣ.
πα, Φινᾶιος, ἐφ' ȣ̃ ἡ πόλις, καὶ ὁ ναὸς, καὶ τὸ ἔθνος ὑπὸ Τίτȣ ἑάλω, καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν ναὸν κατελύθη.

bellum cum Roma cepit initium octa Claudii anno. 81) Fineus t] sub quo Urb templum & popul Tito capta sunt, omn que cum templo versa.

ΚΕΦ. γ.

Τίνες οἱ ἐκ τȣ̃ κάϊν γεινόμενοι, καὶ εἰς ἑβδόμην γενεὰν ἀνέκαθεν;

α, Κάϊν. β, ἐνώχ. γ, γαϊαδάδ. δ, μαϊὴλ. ε, μαθȣσάλα. ϛ, λάμεχ. ζ, ἰωβὴλ, καὶ ἰȣβὰλ, καὶ θοβὲλ, ἐπὶ δὲ τȣ́των, ἡ πανόλεθρος τȣ̃ κάϊν γέγονε διαφθορά.

CAP. III.

Quinam nati sunt ex Ca no in septimam usque generationem?

1) Cain. 2) Enoch 3) Gaiadad. 4) Maleleel. 5) Mathusala. 6) Lamech. 7) Jobel & Jubal, Tobelque quorum tempore u Cainus ultimo exitio peremtus est.

ΚΕΦ. δ.

t] Niceph. Φινεές. Josepho IV. 12. de bello Jud. Φαννίας, Samuelis F. κώμης Ἄφθας, ex vico Aphthasi. De *Ismaële* Elisæi F. quem in eversione Hierosolymæ occisum narrat auctor libri Tzemach David, alii ne γρύ.

u] Veteres quidam locum Genes. IV. 23. ita intellexerunt, ut Cainum putaverint puniendum שבעתים hoc est in septima generatione occidendum à Lamecho.

ΚΕΦ. δ.

Τίνες οἱ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ διασωθέντες.

Νῶε, καὶ υἱοὶ τρεῖς, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ, καὶ αἱ τούτων τέσσαρες γυναῖκες.

CAP. IV.

Quinam sunt in arca servati è diluvio?

Noë filiique ejus tres Sem, Cham, Japhet, cum quatuor x) horum conjugibus.

ΚΕΦ. ε.

Τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ ἰακὼβ παῖδες, οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι.

Ἐκ μὲν λείας, ῥουβὶμ, συμεὼν, λευῒ, ἰούδας, ἰσάχαρ, ζαβουλών. ἐκ δὲ ῥαχὴλ, βενιαμίν. ἐκ δὲ βάλλης, δὰν, νεφθαλείμ. ἐκ δὲ ζελφῆς, γὰδ, ἀσήρ. οὗτοι ἐν οε ψυχαῖς καλέ-

CAP. V.

Quinam sunt Jacobi filii, Patriarchæ populi?

Ex Lea * Ruben, Simeon, Levi, Judas, Isaschar, Zabulon: Ex Rachele, Joseph & Benjamin. Ex Balla, Dan, Nephthalim: Ex Zelpha, Gad, Asser. Hi, septuginta duæ y] ani-

cho, ut docet S. Hieronymus Epist. 125. ad Damasum Sed id jam olim confutavit magnus Basilius Epist. 317. pag. 1087. seq.

x] Igitur Noë dicitur servatus ὄγδοος, 2. Petr. II. 5.

* Genes. XXXV. 23. seq.

y] Scriptor recognitionum Clementis, lib. 1. cap. 34. *De Jacob, duodecim Patriarchæ, & ex ipsis duodecim, septuaginta duo.*

καἱέβησαν εἰς αἴγυπὶον.

mæ in Ægyptum scenderunt.

ΚΕΦ. ϛ.

Τίνες εἰσὶν οἱ οε, οἱ μετὰ τȣ̃ ἰακὼβ εἰς αἴγυπὶον καὶαλύσανἱες.

α, Ρȣβὶμ ὁ πρωτότοκος, καὶ οἱ ὑοὶ αὐἱȣ̃, ἐνώς, φαλλȣς, ἀσρὼμ, χάρμης. β, συμεὼν, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτȣ̃, ἰεμȣὴλ, ἰαμηνὼθ, ἰακεὶμ, σααρ, σαȣλ. γ, λευὶ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐἱȣ̃, γεδεὼν, καὰθ, μεραρί. δ, ἰȣ́δας, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτȣ̃, σηλὼμ, καὶ

CAP. VI.

Quinam sunt illi L[XX-] z] qui commigr[arunt] cum Jacobo in Æ-gyptum?

I) Ruben primog[eni]tus, filiique [ejus] 2) Enos, a] 3) Ph[al]lus, 4) Asrom, [5)] Charmes. b] II) [Si]meon & filii ejus [6) Je]muel, 8) Jamenoth, 9) Jakim, d] 10) [Sa]ar, 11) Saul. III) L[e]vi & filii ejus 13) G[e]deon, e] 14) Caa[th,] 15) Merari. IV) [Ju]das & Filii ejus, 17) [Se]lom, f] & 18) Pha[res]

z] Genes. XLVI. 27. in Græca versione, & Actor. V[II.]

a] Genes. XLVI. 9. Ἐνώχ.

b] Ibid. χαρμί.

c] Genes. XVI. 10. Ἰαμεὶν.

d] Id. Ἀὼδ καὶ Ἀχεὶν.

e] Id. 11. Γηρσὼν.

f] Ante Selomum memorantur, Genes. XLVI. 12. [...]

Φαρές, ὑοὶ δὲ Φαρές, ἐσρὼμ, ἰεμουήλ. ε, ἰσάχαρ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ θωλὰ, Φουὰ, ἰασοὺμ, ἀμραμ. ς, ζαβουλὼν; καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, σέδερ, ἀλλὼμ, αἰὴλ, οὗτοι ἐκ λείας, λ. ζ, γὰδ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, σαφὼν, ἀγγὴς, σαυνὴς, βοασαμὼν, δίδης, ἀρὼ, ἀδδὴς, ἀροὴλ. η, ἀσὴρ, καὶ οἱ ὑοὶ αὐτοῦ, ἰεμναεσσοῦ, ἰεοὺλ, μαρία, σάρρα ἀδελφὴ, ὑοὶ δὲ μαρίας, χορὲβ, καὶ μελχιὴλ, οὗτοι ἐκ ζελφῆς, ιζ. θ, ἰωσὴφ,

Filii autem Phares, Esrom, 20) Jemuel. V.) Isaschar & filii ejus 22) Thola, 23) Phua, 24) Jasum, g] 25) Amram. h] VI) Zabulon & filii ejus 27) Seder. i] 28) Allom. 29) Æel. Hi ex Lea, triginta. κ] VII) Gad & filii ejus 32) Saphon, 33) Agges, 34) Savnes 35) Boasamon, 36) Dides, 37) Aro, 38) Addes, 39) Aroël. VIII) Aser & filii ejus, 41) Jemnaëssu, 42) Jeul, 43) Maria, 44) Sarra soror, filiique Mariæ 45) Choreb, 46) Melchiel. Hi ex Zelpha,

Αὐνάν. Sed illi in terra Chanaan jam obierant. Non omittendus tamen ex eodem loco erat quintus Judæ filius Ζαρά. Cui si addas Rahelem, Ballamque & Zelpham, jam pro LXVIII. quos auctor noster annumerat, habebis promissos LXXII.

g] Genes. XLVI. 13. Ἀσούμ.

h] Σαμβράν.

i] Σερέδ, Ἀλλὼν, Ἀχοὴλ. Genes. XLVI. 14.

k] Ex hoc numero patet superius perperam à librariis omissum Zaram.

ἰωσὴφ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, λεχθέντες ἐν αἰγύπτῳ, μανασσῆς, καὶ ἐφραὶμ, σουτὰλ, ταλιμμέδεκ. ι, βενιαμὶν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, βαλλὰ, φοὺς, ἐβὴλ, υἱοὶ βαλλὰ, γηρά, νεομάν, ἰαχὴς, ῥὼς, μαμφὴν. υἱοὶ γηρά, ἀράδ. οὗτοι ἐκ τῆς ῥαχὴλ, ιη. ια, δὰν καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀσώμ. ιβ, νεφθαλεὶμ, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ἀσιὴλ, γωΰνὴ, ἀσσὰς, συλλὴμ, οὗτοι ἐκ βαλλῆς, ζ, ὁμοῦ, οβ. καὶ ὁ πατὴρ ἰακὼβ, καὶ δεῖνα ἡ θυγάτηρ, καὶ λεία, ὁμοῦ ψυχαὶ οε:

septem ac decem. Joseph & filii ejus i[illegible] gypto nati 48) M[illegible] ses & 49) Ephraim. Sutal, 51) Talim[illegible] dek. **X**) Benjam[illegible] filii ejus 53) Balla. Phus. 55) Ebel. Ballæ: 56) Gera, Neoman. 58) Jac[illegible] 59) Ros. 60) Mamph[illegible] Filii Geræ: 61) A[illegible] Hi ex Rachele duo[illegible] viginti. XI) Dan 63) filius ejus Aloe[illegible] XII) Nephthalium &[illegible] lii ejus 65) Asiel. 6[illegible] Goyne. 67) Assas. 68[illegible] Syllem. Hi ex Balla, se[illegible] tem. Simul LXXII. &[illegible] cum patre Jacobo & D[illegible] na filia, Leaque simul animæ LXXV.

ΚΕΦ. ζ.

CAP. VII.

Τίνες οἱ τοῦ σαμουὴλ πρόγονοι ἱερατικοί.

Quinam fuere Samuel[illegible] majores ex sacerdotal[illegible] generere?

α, Κορὲ, ὁ ἐπισυστὰς ἐπὶ μωϋσῇ. β,

1) Core, qui Moy[illegible] sis tempore se[illegible]

τȣ́τȣ υἱὸς ἐλκανᾶ. γ, ἐναὲδ. δ, ἐλιάδ. ε, ἱεραὰμ. ϛ, ἐλκανὰ. ζ, σαμȣὴλ, ἐξ ȣ̃ γεγόνασιν υἱοὶ δύο, ἰωὴλ, καὶ ἰσαμινὰ, καὶ δωροληπτοῦντες ȣ̓κ ἄξιοι τῆς πατρικῆς διαδοχῆς εἶναι ἐκρίθησαν.

ditionem l] movit. 2) Filius hujus Elkana. m] 3) Enaed. n] 4) Eliad. o] 5) Jeraam. p) 6) Elkana. q) Samuel, ex quo nati filii duo Joël & Isamina, r] qui donorum captatores patria successione indigni judicati sunt.

ΚΕΦ. η.

Τίνες οἱ ȣ̃ ἠλὶ πρόγονοι ἱερατικοί.

CAP. VIII.

Quinam majores Eli, ex stirpe sacerdotali?

α, Καὰθ. β, ἀβιτὼμ. γ, ἀβιμέλεχ. δ, ἀβιάθαρ. ε, ȣ̓ρίȣ. ϛ, καὶ ναθὰν. ζ, ἠλί, ἐξ ȣ̃ γεγόνασιν υἱοὶ δύο,

1) Caath. 2) Abitom. 3) Abimelech. 4) Abjathar. 5) Uriu. 6) Nathan. 7) Eli, ex quo nati duo filii, Oph-

l] Num. XVI.

m] Exod. VI. 24. 1. Chron. VI. 23.

n] Ναὰθ 1. Chron. VI. 26.

o] Ἐλιὰβ, 1. Chron. VI. 27. Ἠλιȣ̀ 1. Sam. I. 1.

p] Ἱεροὰμ (ita enim legendum 1. Chron. VI. 27. pro Ἱεροβοάμ) Ἱερεμεήλ 1. Sam. I. 1.

q] 1. Chron. VI. 28. ושני אביה Σανὶ, Ἀβιά. Pro Σανὶ Ald. habet Ἰωήλ.

r] 1. Sam. II. 12. seq.

ὀφνὴ, καὶ Φινεὲς, οἱ τὰς θυσίας ἐντρυφῶντες, ἀναιρεῖσθαι ἐν πολέμῳ τῶν ἀλλοφύλων.

ni & Phinees, qui ex sacrificiis delicatam vitam cum egiſſent, bello à Philiſtæis perierunt.

ΚΕΦ. θ.

Τίνες οἱ τοῦ ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.

α, Ἰωδαὲ. β, Φαδναίας. γ, ἀμοῤῥίας. δ, ζαχώρ. ε, Σαμουε. ς, ἐφεδλά. ζ, μελχιοῦ. η, ἀλώμ. θ, γομοῤῥίας. ι, βαρούχ. ια, σοφονίας. ιβ, μασσαίας. ιγ, χελκίας. ιδ, βουζῆ. ιε, ἰεζεκιὴλ ὁ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ τοῦ ἰούδα, προφητεύσας ἐν βαβυλῶνι.

CAP. IX.

Quinam majores Jezechielis Prophetæ de Sacerdotibus?

1) Jodaë. 2) Phadnæas. 3) Amorrhias. 4) Zachor. 5) Samue. 6) Ephedla. 7) Melchin. 8) Alom. 9) Gomorrhias. 10) Baruch. 11) Sophonias. 12) Maſſæas, t] 13) Chelkias, 14) Buze, u] 15] Jezechiel qui in captivitate populi Judaici Babylone prophetatus eſt.

KEΦ. ι.

s] 1. Sam. IV. 11.

t] Al. Μαασαίας.

u] Ezech. I, 3.

ΚΕΦ. ι.

Τίνες οἱ ἱερεμίȣ τȣ̃ πρoφήτȣ πρόγονοι ἱερατικοί.

α, Ἀαρών. β, φινεὲς. γ, ὀζίας. δ, ῥαζαζᾶς. ε, μωριὰδ. ϛ, ἀμωρίας. ζ, ἀμητὼβ. η, σεδȣ̀κ. θ, ἀχιμὰς. ι, τȣ́τȣ υἱὸς ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ σαλώμ. ια, σαλώμȣ υἱὸς, ἰωρὰμ. ιβ, ἀμὼς, καὶ ἰωδαὲ. ιγ, σεδεκίας. υἱὸς ἰωδαὲ. ιδ, ἰωὴλ. ιε, ȣ̓ρίας. ιϛ, νηρὴ. ιζ, σαλὼμ. ιη, χελκίας. ιθ, ἱερεμίας ὁ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐν τῇ ἰȣδαίᾳ προφητεύσας.

CAP. X.

Quinam Jeremiæ Pophetæ fuerunt majores ex ſacerdotali genere?

1) Aaron. 2) Phinees. 3) Ozias. 4) Razazas. 5) Moriad. 6) Amorias. 7) Amitob. 8) Seduc. a] 9) Achimas. 10) Hujus filius Elias Propheta & 11) Salom. 12) Salomi filius Joram. 13) Amos & 14) Jodaë. 15) Sedekias filius Jodæ. 16) Joël. 17) Urias. 18) Nere. 19) Salom. 20) Chelkias. b] 21) Jeremias qui captivitatem Judææ vaticinando prædixit.

a] Sadoc.

b] Jerem. I. 1.

ΚΕΦ. ια.

Τίνες, οἱ τοῦ λαοῦ κριταὶ μετὰ τὴν ὑπὸ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ γεγενημένην τῆς γῆς διανέμησιν, γενόμενοι.

α, Χουσαραθὼν, ποταμῶν συρίας βασιλεύς. β, γοθονιὴλ κριτής. γ, ἰησοῦς τοῦ ναυῆ. αἰγλὼν βασιλεὺς μωαβιτῶν. δ, ἀὼδ κριτής. ε, ἰαβὴς, βασιλεὺς χαναάν. ϛ, δεβόρρα προφῆτις, σὺν βαρὰκ. ζ, μαδιναῖοι ἔθνος. η, γεδεὼν κριτής. θ, ἀβιμέλεχ κρι-

CAP. XI.

Quinam fuere pop[uli] (Israëlitici) Judices, p[ost] divisionem terræ à Jes[u] Nave factam c] constituti?

1) Chusarathon d] Syriæ inter fl[u]vios Rex. 2) Gothon[i]el e] Judex. 3) Je[sus] Nave. 4) Æglon f] Rex Moabitarum. [5)] Aod g] Judex. 6) Ja[]bes h] Rex Chanaan[.] 7) Debora Prophetis [i] cum Baraco. 8) Mad[i]næi sive Madianitæ, k] populus. 9) Gedeon [l] Judex. 10) Abimelec[h]

τής.

c] Josuæ XIII. seq.

d] *Chusanrasathaim*, χουσαρσαθαὶμ Rex Mesopotamiæ. Judic. III, 8.

e] Id. 9.

f] Id. 12.

g] Id. 15.

h] Ἰάβιν Judic. IV. 2.

i] Id. 4. seq.

k] μαδιὰμ Judic. VI. 1.

l) id. 14.

τῆς. ι, θωλὰ κϱιτὴς. ια, εἰϱ κϱιτὴς. ιβ, ἀμμονῖται ἔθνος. ιγ, ἰεφθαὲ κϱιτὴς. ιδ, ἐσεβὼν κϱιτὴς. ιε, ἀλλὼν κϱιτὴς. ιϛ, ἀϐδὼν κϱιτὴς. ιζ, ἀλλόφυλοι. ιη, σαμψὼν κϱιτὴς. κα, εἰϱήνη, καὶ σαμανίας κϱιτὴς, μεταὶ

m] Judex. 11) Thola n] Judex. 12) Ir o] Judex. 13] Ammonitæ, p] populus. 14) Jephtæ q] Judex. 15) Essebon r] Judex. 16) Allon s] Judex. 17) Abdon t] Judex. 18] Philistæi. u) 19) Sampson x] Judex. 20) Semenar y] Judex. 21) Anarchia z] & 22) Sa-

m] Judic. IX.

n] Judic. X. 1. male Βωλεᾶς apud Clementem Alex.

o] Ἰαὶϱ Judic. X. 3.

p] Id. 7.

q] Judic. XI.

r] Ἀβαισσὰν Judic. XII. 8. אבצן Clementi Ἀβατθάν male: pro quo Ἐσσεβὼν est etiam apud Cyrillum 1. in Julian. p. 11. Apud Theophilum Antiochen. Eusebium. Nicephorum, & alios Ἐσβών, in Chronico Hieron. *Esebon*, quasi legissent אצבן Vide Scaligerum ad Euseb. p. 52.

s] Judic. XII. 11. *Abialon*, Αἰλώμ.

t] id. 13. infra cap. 30. *Labdon*, pro quo alii *Lambdon*.

u] Judic. XIII. 1.

x] Judic. XV. 20.

y] Hujus & Samiri ac Samaniæ nulla in libro Judicum mentio, neque apud Clementem I. Strom. p. 324. aut Eusebium X. 14. præparat.

z] Judic. XVII. 6. XVIII. 1. 31. XXI. 24.

τὰ δὲ τούτους, ἱερεῖς ἔκρινον τὸν λαὸν, ἠλὶ καὶ σαμουὴλ, μεθ' οὓς βασιλεῖς.

mir Judex. 23) Pa... & Samanias Judex, Po... hosce populum judica... runt sacerdotes 24) E... a] & 25) Samuel, b] d... post eosdem, Reges.

ΚΕΦ. ιβ.

Τίνες ἐβασίλευσαν τοῦ λαοῦ.

α, Σαοὺλ. β, δαβίδ. γ, Σολομῶν. δ, ῥοβοὰμ, ἐφ' οὗ ἐμερίσθη ἡ βασιλεία. ε, ἀβιὰ. ϛ, ἀσὰ. ζ, ἰωσαφάτ. η, ἰωρὰμ. θ, ὀχοζίας. ι, γοδολία γυνὴ, μήτηρ τοῦ ὀχοζίου.

CAP. XII.

Quinam populo (Israëliti... co) *regnarunt?*

1) Saul. c] 2) David d... 3) Salomon e]... 4) Roboam f] sub quo... regnum divisum est. ... Abia g] 6) Asa. h] 7... Josaphat. i] 8) Joram. k] 9) Ochozias. l] 10... Godolia m] fœmina, ... *ια,*

a] 1. Sam. IV. 18.
b] 1. Sam. VII. 15.
c] 1. Sam. XIII. 1.
d] 2. Sam. V. 4. & 3. Reg. II. 11.
e] 3. Reg. VI. 1. XI. 43. 2. Chron IX. 30.
f] 3. Reg. XIV. 21. 2. Chron. XII. 13.
g] 3. Reg. XV. 1. 2. Chron. XIII. 2.
h) 3. Reg XV. 10. 2. Chron. XV. 13.
i] 3. Reg. XXII. 42. 2. Chron. XX. 31.
k] 4. Reg. VIII. 17. 2. Chron. XXI. 5.
l] 4. Reg. VIII. 26. 2. Chron. XXII. 2.
m] Athalia aliis, 4. Reg. XI. 3. 2. Chron. XXII. 12.

ια, ἰωᾶς. ιϐ, ἀμασίας. ιγ, ὀζίας. ιδ, ἰωθάμ. ιε, ἄχαζ. ις, ἐζεκίας. ιζ, μανασσῆς. ιη, ἀμώς. ιθ, ἰωσίας. κ, ἰωακείμ. κα, ἰεχονίας. κϐ, σεδεκίας, ἐφ' οὗ καὶ ἡ δευτέρα αἰχμαλωσία τοῦ ἰούδα ἐγεγόνει, καὶ ὁ ναὸς ἐνεπρήσθη.

Ochoziæ mater. 11) Joas. n] 12) Amaſias. o) 13) Ozias. p] 14) Jotham. q) 15) Achaz. r] 16) Ezekias. s] 17) Manaſſes. t] 18) Amos. u] 19) Joſias. x) 20) Joakim. y] 21) Jechonias. z] 22) Sedekias. a] ſub quo ſecunda captivitas Judæ accidit & templum fuit exuſtum.

ΚΕΦ. ιγ.

n] 4. Reg. XII. 1. 2. Chron. XXIV. 1.
o] 4. Reg. XIV. 2. 2. Chron. XXV. 1.
p] Azarias aliis, 4. Reg. XV. 2. 2. Chron. XXVI. 3.
q] 4. Reg. XV. 16. 2. Chron. XXVII. 1.
r] 4. Reg. XVI. 2. 2. Chron. XXVIII. 1.
s] 4. Reg. XVIII. 2. 2. Chron. XXIX. 1.
t] 4. Reg. XXI. 1. 2. Chron. XXXIII. 1.
u] 4. Reg. XXI. 19. 2. Chron. XXXIII. 21.
x] 4. Reg. XXII. 1. 2. Chron. XXXIV. 1.
y] Hoc loco addendus Joachas ex 4. Reg. XXIII. 32. 2. Chron. XXXVI. 2. De Joakimo autem vide 4. Reg. XXIII. 37. 2. Chron. XXXVI. 5.
z] 4. Reg. XXIV. 8. 2. Chron. XXXVI. 9.
a] 4. Reg. XXIV. 18. 2. Chron. XXXVI. 11.

ΚΕΦ ιγ.

Τίνες βασιλεῖς γεγόνασι τοῦ ἰσραὴλ μετὰ τὴν ἀπὸ ἰούδα διαίρεσιν.

α, Ἱεροβοάμ. β, ναδάβ. γ, βαασὰ, δ, ἐλά. ε, ζαμβρή. ϛ, ἀμβρή. ζ, ἀχαάβ. η, ὀχοζίας. θ, ἰωράμ. ι, ἰηοῦ. ια, ἰωάχας. ιβ, ἰωάς. ιγ, ἱεροβοάμ. ιδ, ζαχαρίας. ιε, σελλίμ.

CAP. XIII.

Quinam fuere Reges Israëlis post factam à Juda separationem?

1) Jeroboam. b] 2) Nadab. c] 3) Baasa. d] 4) Ela. e] 5) Zambri. f] 6) Ambri. g] 7) Achaab. h] 8) Ochozias. i] 9) Joram. k] 10) Jeu. l] 11) Joachas. m] 12) Joas. n] 13) Jeroboam. o] 14) Zacharias. p] 15) Sel-

b] 3. Reg. XIV. 20.
c] 3. Reg. XV. 25.
d] 3. Reg. XV. 33.
e] 3. Reg. XVI. 8.
f] id 15.
g] id. 23.
h] id. 29.
i] 3. Reg. XXII. 52.
k] 4. Reg. III. 1.
l] 4. Reg. X. 36.
m] 4. Reg. XIII. 1.
n] 4. Reg. XIII. 10.
o] 4. Reg. XIV. 23.
p] 4. Reg. XV. 8.

ιϛ, μαναοσῆς. ιζ, Φακεσίας. ιη, Φακεὲ. ιθ, ὡσηὲ, ἔ ἐννάτῳ ἔτει ἡ καθαίρεσις τῆς βασιλείας γέγονε.

lim. q] 16) Manaſſe. r] 17) Phaceſias. s] 18) Phacee. t] 19) Oſee u] cujus anno nono regni everſio contigit.

ΚΕΦ. ιδ.

Τίνες προφῆται γεγόνασιν ἐν τῷ θείῳ λόγῳ οἱ καὶ τὰς προφητείας ἐγγράφως πεποίηνται.

CAP. XIV.

Quinam fuere Prophetæ in Divino Verbo memorati, qui etiam vaticinia ſcripto conſignaverunt?

α, Μωϋσῆς. β, ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ. γ, δαβὶδ. δ, Σαλομὼν. ε, ἠσαΐας. ϛ, ἱερεμίας. ζ, ἰεζεκιὴλ. η, δανιὴλ. θ, ὡσηέ. ι, ἰωὴλ. ια, ἀμὼς. ιβ, ἀβδιοῦ. ιγ, ἰωνᾶς. ιδ, μιχαίας. ιε, ναοὺμ. ιϛ, ἀββακοὺμ. ιζ, σοφονίας. ιη, ἀγγαῖος. ιθ, ζαχαρίας. κ, μαλαχίας. οὗτοι μὲν οἱ εἴκοσι, ἐγ-

1) Moyſes. 2) Jeſus Nave. 3) David. 4) Salomon. 5) Eſaias. 6) Jeremias. 7) Jezekiel. 8) Daniel. 9) Oſee. 10) Joël. 11) Amos. 12) Abdiu. 13) Jonas. 14) Michæas. 15) Naum. 16) Abbacum. 17) Sophonias. 18) Aggæus. 19) Zacharias. 20) Malachias. Hi viginti ſcripto

γράφυς

q] id. 13.
r] id 17.
s] id. 23.
t] id. 28.
u] 4. Reg. XVII. 1.

γράφους καλέλιπον αὐτῶν τὰς προφητείας.

consignatas vaticina-nes suas reliquerunt

ΚΕΦ. ιε.

Τίνες δὲ γεγόνασιν ἄλλοι προφῆται οἱ μὴ ἐν γράμμασιν αὐτῶν καταλείψαντες τὰς προφητείας.

CAP. XV.

Quinam fuere Proph- alii x] qui non tra- derunt scriptis su- vaticinatio- nes?

α, Ἀδὰμ. β, νῶε. γ, ἀβραὰμ. δ, ἰσαὰκ. ε, ἰακώβ. ϛ, ἐλδὰδ. καὶ ζ, μηδάδ. η, σαμουὴλ. θ, γάδ. ι, νάθαν. ια, ἀχίας ὁ Σιλωνίτης. ιβ,

1) Adam. 2) Noë. Abraam. 4 ac. 5) Jacob. 6) E & 7) Medad. y] 8 muel. z] 9) Gad 20) Nathan. b] Achias Silonites.

σαμ

x] Conferendum Epiphanii ἀποσπασμάτιον de Prophetis quod edidit Cotelerius ad Constitut. stol. IV. 6. & quæ ex Talmudicis in Gemara Me notavit Bartoloccius T. 3. Bibl. Rabbinicæ pag. Utraque dedi etiam in Codice Pseud-epigrapho pag. 896. seq.

y] Num. XI. 26. Vide Targum Jonathan & Hierosol ad illum locum: & quæ in eodem Codice pseudepigrapho p. 801. seq.

z] Non itaque pro scriptore Samuelem auctor noster hab

a] 1. Sam. XX. 5. & 2. Sam. XXIV. 11. sq.

b] 2. Reg. VII. 2. seq. XII. 1. &c.

c] ἐν Σηλώμ. 1. Sam. XIV. 3.

σαμάιας, ὑὸς ἀνανί. ιγ, σαλαμὶν. ιδ, ἀνανίας. ιε, ἠλίας. ις, ἐλισαῖος. ιζ, μιχάιας ὑὸς ἰέμβλα. ιη, ἀβδαδὼν. ιθ, βȣζῆ. κ, ȣρίας. κα, σαμαίας. κβ, ἰαδὼν, ὁ ἐπὶ τȣ ἱεροβοὰμ, τὴν πλῶσιν τȣ ἐν βεθὴλ θυσιαςηρίȣ, καὶ τὴν καθαίρεσιν τῆς τȣ ἰσραὴλ πολιτείας, προφητεύσας. καὶ ἐπὶ τῆς παρȣσίας τȣ Κυρίȣ. κγ, ζαχαρίας ὁ τȣ βαπτιςȣ ἰωάννȣ πατὴρ. κδ, συμεὼν. κε, ἰωάννης

12) Samæas d] Anani F. 13) Salamin. 14) Ananias. 15) Elias. 16) Elisæus. 17) Michæas e] Jemblæ F. 18) Abdadon. f] 19) Buze. 20) Urias. 21) Samæas. 22) Jadon g] qui Jeroboami tempore dejectionem altaris Bethel, & Reip. Israëliticæ eversionem divinando prædixit. Et sub adventum Domini 23) Zacharias h] Joannis Baptistæ pater, 24) Simeon. i] 25) Joannes k] Baptista.

C

d] Atqui scripta Samææ laudantur 2. Paralip. XII. 15. De Samæa Græci in Menæis 8. Januar. Bolland. Tom. I. p. 458. seq. Apud Clementem Alex. 1. Strom. p. 326. Σαμαίας υἱὸς Ἀμαμή.

e] 3. Reg. XXII. 8. 2. Paralip. XVIII. 7.

f] Addo, cujus scripta laudantur 2. Paralip. XII. 15. XIII. 22. adde Acta Sanctor. T. 3. Martii 30. p. 797.

g] Nomen hujus Prophetæ tacetur 3. Reg. XIII. Ἰάδων est etiam apud Flav. Josephum VIII. 3. *Jaddun* apud Freculfum. Alias aliorum sententias vide apud Coteleri-um T. I. Patrum Apostol. p. 294. seq.

h] Luc. I. 67.

i] Luc. II. 26.

k] Luc. III. 5. 6. VII. 26.

ϛης ὁ βαπτιϛὴς. κϛ, ἄγαβος. Καὶ ἄλλοι ἐπὶ τοῦ ἰσραὴλ γεγόνασι προφῆται. κζ, αἴας. κη, υἱὸς ανανί.

ΚΕΦ. ιϛ.

Τίνες προφήτιδες γυναῖκες γεγόνασιν.

α, Σάῤῥα. β, ῥεβέκκα. γ, μαρία, ἡ τοῦ μωϋσέως ἀδελφή. δ, σεπφόρα, ἡ τοῦ μωϋσέως γυνή. ε, δεβόῤῥα, ἡ τὸν βαρὰκ ἐπὶ τὸν πόλεμον ϛείλασα. ϛ, ὀλδᾶ. ζ, ἄννα ἡ τοῦ σαμουὴλ μήτηρ. καὶ ἐπὶ τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, η, ἐλισάβετ. καὶ μαρία ἡ θεοτόκος. καὶ ἄννα, θυγάτηρ φανουὴλ, ἐκ φυλῆς ασὴρ.

26) Agabus. l] Fue alii in Iſraël Proph 27) Ajas, m] 28) n] Anani F.

CAP. XVI.

Quænam fuere prop des mulieres?

1) Sarra. 2) Rebec 3) Maria Mo ſoror. 4) Sepphora uxor Moyſis. 5) De ra quæ Baracum in b lum miſit. 6) Olda, Anna mater Samue Et ſub Domini adve tum 8) Eliſabeth & Maria Deipara & Anna filia Phanuelis tribu Aſer.

ΚΕΦ.

l] Actor. XI. 28. XXI. 10.

m] 3. Reg. XIV. 18.

n] Ἰοῦ, υἱὸς Ἀνανίου, Clementi Alex. 1. Strom. p. 32

o] Ab Epiphanio Sepphora inter Prophetides omittitur post Annam Samuelis matrem additur Judith.

ΚΕΦ. ιζ.

Τίνες εὐσεβεῖς γεγόνασι βασιλεῖς.

α, Δαβίδ. β, ἀσά. γ, ἰωσαφάτ. δ, ἐζεκίας. ε, ἰωσίας. σολομὼν δὲ, καὶ ὀζίας, πρὸς τὸ γῆρας ὠλιγόρησαν, ὁ μὲν, γυναιξὶν ἐθνικαῖς ὑπαχθείς, ὁ δὲ, ἱερατεύσασθαι ὑπερηφανίσας.

Τίνες βασιλεῖς ἐδυσσέβησαν.

α, Ἰωράμ. β, ὀχοζίας. γ, ἰωάς. δ, ἀμασίας. ε, ἰωάθαμ. ς, ἀχάζ. ζ, μανασσῆς. η, ἀμών. θ, ἰάχας. ι, σεδεκίας. σαοὺλ δὲ ὁ τῆς βασιλείας ἐναρξάμενος φθονῶν τῷ δαβίδ, ἐξέπεσε τῆς εὐσεβείας, καὶ

CAP. XVII.

Quinam fuere Reges pii?

1) David. 2) Aſa. 3) Joſaphat. 4) Ezekias. 5) Joſias. Salomon autem & Ozias ætate ingraveſcente in deterius prolapſi ſunt, ille quidem p] uxoribus Ethnicis obnoxius, hic vero q] ſacerdotiî partes ſibi arrogans.

Quinam reges impie ſe geſſerunt?

1) Joram. 2) Ochozias. 3) Joas. 4) Amaſias. 5) Joatham. 6) Achaz. 7) Manaſſes. 8) Amon. 9) Jachas. 10) Sedekias. Saul vero qui primus Rex fuit, Davidi invidit r] & a pietate excidit, Deo-

p] 3. Reg. XI.
q] 2. Paralip. XXVI. 16. ſeq.
r] 1. Sam. XVIII. 8.

θεοῦ ἀνηκούστησε, καὶ τέλος, ἐγγαστριμύθῳ προσπέφευγε.

ΚΕΦ. ιη.

Τίνες ψευδοπροφῆται ἐν τῷ λαῷ γεγόνασι.

Σεδεκίας ὑὸς χανὰ, ὁ μετὰ τῶν τετρακοσίων ψευδοπροφητῶν τῆς ἰεζάβελ, ἀπατῶν τὸν ἀχαὰβ, εἰς τὴν ῥεμὼθ, πόλιν τοῦ γαλαὰδ παράληψιν. οἱ, υ, τῆς ἰεσάβελ προφῆται, οὓς ἠλίας ἀπελέγξας, διὰ τοῦ λαοῦ διεχειρίσατο. πάσχωρ, ὁ τὸν ἱερεμίαν ἐγκλείσας ἐν φυλακῇ, ὡς πρὸς τὸν ναβουχοδονόσορ καταφεύγοντα. ἀνανίας ὑὸς ἀλὼμ, ὁ τὰ

que inobſequens s] denique ad ventriloquam t] confugit.

CAP. XVIII.

Quinam fuere in populo Pſeudo-Prophetæ?

1) Sedekias Chanæ F. u] qui cum quadringentis Jeſabelis Pſeudo-Prophetis Achaabum decepit ut in Remoth, urbem Galaad, expeditionem ſuſciperet. 2) Quadringenti Prophetæ Jeſabelis x] quos convictos Elias per populum interfecit. 3) Paſchor y] qui Jeremiam incluſit carceri, ut qui ad Nabuchonodonoſorem vellet aufugere. 4) Ananias z) A-

τοῦ

s] 1. Sam. XV. 23.

t] 1. Sam. XXVIII. 7.

u] 3. Reg. XXII. 11. 2. Paralip. XVIII. 10.

x] Qvadringenti & quinquaginta 3. Reg. XVIII. 19. 40.

y] Σαρουία, Jerem. XXXVIII. 13.

z] Jerem. XXVIII. 1. Ἀνανίας υἱὸς Ἀζώρ.

τοῦ ἱερεμίου ξύλινα κλοιὰ συντρίψας, ἐν ὑποδείγματι, τοῦ τὸν βαβυλώνιον συντρίβεσθαι. σαμαίας ὁ ἐν βαβυλῶνι αἰχμάλωτος, ὁ καὶ σοφονίᾳ τῷ ἱερεῖ γράφων ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, τιμωρεῖσθαι τὸν ἱερεμίαν, ὡς τοῖς ἐν βαβυλῶνι γράφοντα, τὴν αἰχμαλωσίαν ἀποτείνειν. ἀχαὰβ υἱὸς κουλίου: καὶ σεδεκίας μαασίου, κατὰ τοῦ ἱερεμίου προφητεύοντες. ἰεζονίας ὁ τοῦ ἀσοὺρ, καὶ φαλτίας ὁ τοῦ βεναίου, παρὰ τοῦ ἰεζεκιὴλ σημαινόμενοι.

lomi F. qui juga lignea Jeremiæ contrivit velut in exemplum, similiter Babylonicum jugum esse conterendum. 5) Samæas captivus Babylone, a] qui Sophoniæ sacerdoti Hierosolymis scripsit, ut puniretur Jeremias, quod ad eos qui Babylone versarentur scripsisset ut in captivitate perdurarent 6) Achaab b] Culii F. & 7) Sedekias c] Maasiæ F. qui adversus Jeremiam vaticinati sunt. 8) Jezonias Assuris & 9) Phaltias Benæi F. qui ab Ezechiele d] significantur.

ΚΕΦ. ιθ.

Τίνες ἐξῆρχον τῶν φυλῶν, κατὰ τὴν ἔξοδον τῆς αἰγύπτου.

Τῆς μὲν λευϊτικῆς φυλῆς, μωϋσῆς, καὶ

CAP. XIX.

Quinam præfuerunt tribubus in exitu ex Ægypto?

Leviticæ tribus duces fuerunt Moyses &

a] Jerem. XXIX. 24. b] Ἀχιάβ. Jerem. XXIX. 21. 22.
c] ibid. d] Ezech. XI. 1.

ἀαρὼν. τῆς δὲ ἰούδα, ἀμιναδάβ. τῆς δὲ ῥουβὶμ, ἐλιοὺζ. τῆς δὲ συμεὼν, σαρισαλαὶ. τῆς δὲ ἰσάχαρ, δωγάρ. τῆς δὲ ζαβουλὼν, χελλὼν. τῆς ἐφραὶμ, σεμιοὺλ. τῆς μανασσῆ, φαλασσούρ. τῆς βενιαμὶν, γαδεών. τῆς δὰν, ἀμισαλᾶν. τῆς ἀσὴρ, ἐχρᾶν. τῆς γὰδ ῥαγουὴλ. τῆς νεφθαλὶμ, ἐλὰμ. οὗτοι οἱ ἐν τῇ ἐξόδῳ ἡγούμενοι, φύλαρχοι τοῦ λαοῦ, οἱ καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπέθανον.

Aaron. 2) Juda, Aminadab. a] 3) Rubenis, Eliuz b] 4) Simeonis, Sacrisalai. c] 5) Isacharis, Dogar. d] 6) Zabulonis, Chellon. e] 7) Ephraim, Semiul f] 8) Manasse, Phalassur. g] Benjaminis, Gadeon. h] 10) Danis, Amisalan. i] 11) Aser, Echran. k] 12) Gad, l] Raguel. 13) Nephthalimi, Elam. m] Hi tempore exitus, duces populi fuerunt, qui in deserto sunt mortui.

ΚΕΦ. ια

a] Imo Naasson, filius Aminadabi, Numeror. I. 7.
b] Ἐλισοὺρ id. 5.
c] Σαλαμιὴλ. id. 6. & XXXIV. 20.
d] Nathanaël, filius Sogar Σωγάρ. Num. I. 8.
e] Eliab, filius Χαιλών. id. 9.
f] Elisama, filius Ἐμιούδ. id. 10.
g] Gamaliel, filius Φαδασσούρ. id.
h] Abidan filius Γαδεωνί. id. 11.
i] Achiezer. filius Ἀμισαδαί. id. 12.
k] Phageel, filius Ἐχεάν. id. 13.
l] Elisaph, filius Raguelis, id. 14.
m] Achire, filius Ἀινάν. id. 14.

ΚΕΦ. κ.

Τίνας ἔσχε μωϋσῆς ὑιοὺς, καὶ ἐκ τίνος.

Ἐκ σεπφώρας τῆς θυγατρὸς ἰωθὼρ, ἱερέως μαδιὰμ, α, γήρσων, ϐ, ἐλιέζερ.

CAP. XX.

Quos habuit Moyſes filios & ex qua?

Ex Sepphora filia Jothor ſacerdotis Madiam, 1) Gerſon. n] 2) Eliezer.

ΚΕΦ. κα.

Τίνας ἀαρὼν ἔσχεν ὑιοὺς.

Ἐκ τῆς ἐλισάβετ, θυγατρὸς ἀμηναδὰβ, ἀδελφῆς δὲ νaασσὼν, οἳ καὶ ἐκ τῆς φυλῆς ἰούδα κατάγονται, α, τὸν ναδὰβ. ϐ, τὸν ἀϐιοὺδ. γ, τὸν ἐλεαζαρ. δ, τὸν ἰθάμαρ.

CAP. XXI.

Quos filios habuit Aaron?

Ex Eliſabet filia Aminadab, ſorore Naasſon, o] qui ex tribu Juda ducunt originem, 1) Nadab, 2) Abiud, 3) Eleazar. 4) Ithamar.

n] Γηρσάμ. Exod II. 22. XVIII. 22.

o] Exod. VI. 23. Hinc emendandus Epiphanius hæreſi LXXVIII. 13. Eliſabetham illam pro Aaronis filia, Naaſſonis uxore venditans.

ΚΕΦ. κβ.

Τίνα ἐςὶ τὰ ἔθνη ἃ ὁ λαὸς ἐκληρονόμησεν.

Χαναναῖον. εὐαῖον. γεργεσαῖον. Ἰεβουσαῖον. χετταῖον, ἀμορραῖον. φερεζαῖον.

ΚΕΦ. κγ.

Τίνας, καὶ τίνων ἐθνῶν, βασιλεῖς, ὁ λαὸς ἀπέκτεινεν.

Ἐπὶ τοῦ μωϋσέως ἐκτάσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ. τὸν ἀμαλήκ. β, διὰ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ τὸν ἀδωνιβεζέκ, βασιλέα ἱερουσαλήμ. καὶ τὸν ιλὰμ βασιλέα χεβρῶν. καὶ τὸν φειδὼ βασιλέα ἱεριμοῦς.

CAP. XXII.

Quanam sunt gentes p] quorum hereditatem populus Israëliticus occupavit?

Chananæa, Evæa, Gergesæa, Jebusæa, Chetæa, Amorrhæa, Pherezæa.

CAP. XXIII.

Quosnam & quarum gentium Reges interfecit populus?

Sub Moyse, cum ille manus suas attolleret, Amalecum, q] per Jesum Nave. 2) Adonibezec, r] Regem Jerusalem, & 3) Ilam, s] Regem Chebron, 4) Phido, t) Regem Jeri-

καὶ

p] Septem illarum gentium mentio Exod. XXIII, 23. Jos. IX. 1. XII. 8. aliisque locis pluribus.

q] Exod. XVII. 11. 13.

r] Judic. I. 6. seq.

s] Ἐλὼμ. Jos. X. 3.

t] Φιδὼν βασιλέα Ἱεριμοῦθ. id.

καὶ τὸν σιφὰ βασιλέα λάχης. καὶ τὸν δαμὶς βασιλέα ὀδαλλάμ. καὶ τὸν ἰαβὶν, βασιλέα ἀσόρ. καὶ βασιλέα σομορῶν, καὶ βασιλέα ζὶφ, καὶ ἄλλους βασιλεῖς ἕως τῆς σιδωνίας, τοὺς πάντας ὁ ἰησοῦς ἀνεῖλε, βασιλεῖς κθ. τὸν δὲ σηὼν βασιλέα τῶν ἀμοῤῥαίων, μωϋσῆς ἀνεῖλε, καὶ τὸν ὤγ, βασιλέα τῆς βασάν. καὶ ὁ ἰούδας δὲ ἀπέκτεινε τὸν ἀδωνιβεζὲκ, οὗ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν, πρότερον ἐξέτεμεν. ὅ, τε

mus, 5) Sipha, u] Regem Laches, 6) Damis, x] Regem Odallam, 7) Jabin, y] Regem Assor. 8) Regem Somororum. z] 9) Regem Ziph a] aliosque Reges ad Sidoniam usque quos omnes Jesus interfecit Reges XXIX. b] Seon c] autem Regem Amorrhæorum & Og d] Regem Basan interfecit Moyses. Judas e] vero interfecit Adonibesecum, cujus extrema pedum prius abscidit. Gothoniel f]

u] Ἰεφθᾶ βασιλέα λαχίς. id.

x] Δαβὶν βασιλέα Ὀδαλλάμ. id.

y] Judic. IV, 2. Ἰαβὶν βασιλεὺς Χαναὰν ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἀσώρ.

z] Jos. XII, 20.

a] ibid.

b] Jos. XII. 9 -- 24.

c] Num. XXI. 24. Deut. II, 33.

d] Num. XXI. 33. seq. Deut. III, 3.

e] Judic. I. 2. seq.

f] Judic. III. 10.

γοθονιὴλ ὁ κριτὴς, τὸν χουσὰρ ἑλὼν, βασιλέα συρίας. καὶ ὁ αὼδ ὁ ἀμφοτεροδέξιος, τὸν αἰγλὼμ βασιλέα μωαβιτῶν, δόλῳ διαχρησάμενος αὐτὸν τῇ λαιᾷ χειρί. δεβόρρα δὲ τοῦ βαρὰκ, τὸν σισάρα βασιλέα ἰακὶς, ὃν ἰαὴλ γυνὴ, πασσάλῳ διὰ τῶν ὤτων διήλασε. γεδεὼν δὲ, τὸν ὠρὴμ, μαδιὰμ βασιλέα. καὶ ἰεφθάε τὴν τοῦ ἀμαλὴκ βασιλείαν.

Judex cepit Chusarem Regem Syriæ. Et Ao ambidexter Æglonum g] Regem Moabitarum, dolo eum ob truncans læva manu Debora per Baracum peremit Sisaram Regem Jakis, h] quem Jaël mulier i] clavo per aures transfixit. Gedeon Oremum k] Regem Madiam, & Jephtha cepit regnum l] Amalec.

ΚΕΦ.

g] Judic. III. 21.

h] Sisara non Rex fuit sed Dux exercitus Regis Chananæorum Jabini, ἄρχων τῆς δυνάμεως Ἰαβίν. Jud. IV, 7.

i] id. 21.

k] Oreb & Zeb. Judic. VII. 25.

l] Ammon. Judic. XI.

ΚΕΦ. κδ.

Πόσα ἔθνη καὶ τίνα συνέστη ἀπὸ τῶν τριῶν τοῦ Νῶε παίδων, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ.

Ἑβραῖοι. ἀσσύριοι. πέρσαι. μῆδοι. ἄραβες. μαδιανοὶ. ἀδιαβηνοὶ. ταϊνοὶ. παλαιστινοὶ. σαρακηνοὶ. μάγοι. κάσπιοι. ἀλβανοὶ. ἴνδοι. αἰθίοπες. αἰγύπτιοι. λίβυες. χαγγαῖοι. χαναναῖοι. φερεζαῖοι. εὐαῖοι. ἀμορῥαῖοι. γεργεσαῖοι. ἰεβουσαῖοι. ἰδουμαῖοι. σαμαρεῖς. φοίνικες. σύροι. κίλικες. καππαδόκαι. ἀρμένιοι. ἴβηρες. βεβρανοὶ. σκύθαι. κολχοὶ. σαμνοὶ. βόσποροι. ἀββιανοὶ. ἴσαυροι. λυκάονες. πισίδαι. γαλάται. παφλαγόνες. φρύγες. ἕλληνες, οἱ καὶ ἀχαιοὶ. θεσσαλοὶ. μακεδόνες. θρᾶκες. μαυσοὶ.

CAP. XXIV.

Quot & quænam gentes a] *exortæ ſunt à tribus Noë filiis Sem, Cham, & Japheth?*

Hebræi, Aſſyrii, Perſæ, Medi, Arabes, Madiani, Adiabeni, Taini, Palæſtini, Saraceni, Magi, Caſpii, Albani, Indi, Æthiopes, Ægyptii, Libyes, Changæi, Chananæi, Pherezæi, Evæi, Amorrhæi, Gergeſæi, Jebuſæi, Idumæi, Samaritæ, Phœnices, Syri, Cilices, Cappadoces, Armenii, Iberes, Bebrani, Scythæ, Colchi, Samni, Boſpori, Abbiani, Iſauri, Lycaones, Piſidæ, Galatæ, Paphlagones, Phryges, Græci qui & Achæi, Theſſali, Macedones, Thraces, Mauſi,

βεσσοὶ.

a] Conferendus Sam. Bochartus in Phaleg, ad Geneſ. X. Flavius Joſephus lib. 1. Antiquitat. cap. 6. Coſmas Indopleuſtes lib. 2. 2. 131. ſeq.

βεσσοὶ. δαρδανοὶ. σαρμάται. γερμανοὶ. παννόνιοι. παίονες. νωρικοὶ. δαλμάται. ῥωμαῖοι. λίγυρες. γάλλοι, οἱ καὶ κελτοὶ. σπανοὶ οἱ καὶ τυρηνοὶ. μαργοὶ. μακουακοὶ. σελευκοὶ. ἄφροι. μάζικες. γαραμάντες, οἱ καὶ βοράδες, ἕως τῆς αἰθιοπίας ἐκτείνουσιν.

Bessi, Dardani, Sarmatæ, Germani, Pannonii, Pæones, Norici, Dalmatæ, Romani, Ligures, Galli qui & Celtæ, Hispani qui & b] Tyrrheni, Marg, Macuaci, Seleuci, Afri, Mazices, Garamantes, qui & Borades & q. usque ad Æthiopiam porriguntur.

ΚΕΦ. κε.

Τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐνδιαθέτα βιβλία, κβ.

CAP. XXV.

Libri XXII. * *Veteris Testamenti.*

b] Vide Ausonium Tollii p. 686. Antonium Augustinum Dialog. 3. de numism.

* Libros XXII. Veteris Testam. computant Flavius Joseph lib. 1. in Apionem pag. 1036. & ex eo Eusebius III. Hist. Origenes apud eundem VI. 25. & in Philocal. capite 3. Hieronymus in Prologo galeato, Cyrillus Hierosol. Catechesi IV. §. 33. Hilarius prolegom. in Psalm. Epiphanius T. 1. p. 19. & 941. & T. 2. lib. de mensur. & ponder. §. 4. Canon ultimus Laodicenus, Gregor. Naz. carmine 33. de divinis scripturis T. 2. pag. 98. & ad Seleucum quod Amphilochio alii tribuunt pag. 194. Rufinus in Symb. Cassiodorus de divinis lect. c. 12. Anastasius Sinaita in Hexaemeron lib. 7. Leontius Actione de sectis: Athanasius Epistola ἑορταστικῇ & auctor synop. Scripturæ. Antiochus prologo homil Agobardus de priv. & jure sacerd. Hugo de St. Victore. Ab his non dissenti-

α, Βρησὴθ, ὅπερ ἐστὶν, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν.	1 Bresith, quod est *in principio* fecit. a]
β, ὀυελεσμὼθ, ὅ ἐστι, ταῦτα τὰ ὀνόματα.	2 Uellesmoth, b] *haece nomina.*
γ, ὀυικρὰ, ὅ ἐστι, καὶ ἐκάλεσεν.	3 Uicra, c] *Et vocavit.*
δ, ἀμμεσφεκωδὶμ, ὅ ἐστιν ἀριθμοὶ.	4 Ammelsphecodim, d] *Numeri.*
ε, ἐλεαδεβαρὶμ, δευτερονόμιον, οὗτοι οἱ λόγοι.	5 Elleadebarim, e] Deuteronomium, *haec sunt verba.*

5, ἰωσηε

Tertullianus IV. 7. contra Marcionem & Victorinus aliique in Apocalypseos quartum, libros XXIV. numerant. Vide D. Cosini Historiam Canonis S. Scripturæ, editam Anglice Lond. 1672. 4. p. 38. 78. 117. 133. 156.

a] Vocabulum Βρησὶθ tantummodo significat *in principio*, atque ita recte Origenes in Psalmos p. 41. edit. Huetii, & apud Eusebium lib. VI. hist. cap. 25. Nicephorum lib. V. cap. 16. ubi editur Βρησὶδ, & Suidam in Ὠριγένης, ubi Βαρηνσίδ, utrumque minus emendate. Hebr. בראשית

b] Euseb. Ὀυαλεσμῶθ. Niceph. Ὀυελλεσμώθ. אלה שמות

c] Ὀυικρά. Euseb. & Niceph. ויקרא

d] Ἀμμεσφεκωδεὶμ Eusebii codices manuscripti quatuor, quibus Valesius est usus: pro quo Niceph. ἀμεσφεκκωδίμ. Rob. Stephanus audaciore conjectura ἀμμισπαρὶμ ἢ πεκουδίμ חמספרים ופקרים *Numeri & præcepta.* Vide Huetium ad Origenem p. 9.

e] Euseb. ἐλλεαδδιβαρίμ. Niceph. ἐλλεαδαβαρίν. אלה הדברים

ϛ, ἰωσὺε βενουὴ, ἰησοῦς ὁ τοῦ ναυῆ.	6	Josue ben Nun, f] Jesus Nave.
ζ, ἰωσοφατὴμ, κριταί.	7	Sophatim, g] Judices.
η, ῥοὺθ.	8	Ruth.
θ, σαμουὴλ, ὅπερ ἑρμηνεύθη ὁ κλητός.	9	Samuel, quod nomen h] exponitur vocatus.
ι, οὐαμμέλεχ δαβίδ, ὅ ἐστι, βασιλεὺς δαβίδ.	10	Uammelech David i] hoc est Et Rex David.
ια, δαβρὴ ἰαμμὴμ, ὅ	11	Dabre ajamim, k]

f] Euseb. Ἰωσοῦε βὲν Νοῦν. Niceph. Ἰησοῦ ἐβεννοῦν

g] Euseb. παρ᾽ αὐτοῖς ἐν ἑνὶ Σωφετίμ. Niceph. Ἰωσαφατίμ, שפטים

h] ὁ θεόκλητος Euseb. & Niceph. pro quo Flavius Josephus pag. 165. exponit θεαίτητον *rogatum à DEO*. Confer. 1. Sam. 1. 20. quasi שאול מאל Vide Campegii Vitringæ observationes sacras lib. I. p. 23. seq. Samuelis nomen interpretantur αἴτημα ἀπὸ τοῦ θεοῦ & ὑπακοὴν θεοῦ. Ita auctor libri de nominibus Hebraicis 2. Hieron. Marcianei p. 163. 266. & S. Maximus T. 1. 292. 683. Aliis est σωτηρία θεοῦ ἐπακούσαντος. Cyrillus Hierosol. p. XI. edit. Oxon. Philoni τεταγμένος θεῷ p. 261. & 294. Hieronymo de nominibus Hebraicis, *Samuel, nomen ejus Deus.* Aliis ὄνομος θεοῦ αὐτῶν vel ἐκεῖ αὐτὸς θεός. Vide Martianæi Hieronymum T. 2. p. 235.

i] Prima verba libri tertii Regum והמלך דוד Vi... apud Niceph. ἐνενὶ οὐαμμέλχ Δαυὶδ ὅπερ ἐστὶ βασιλεία Δαυίδ.

k] Euseb. διβρὴ ἀϊαμίμ. Niceph. ἐνενιδαβρεϊαμ... דברי הימים

ἐστι, λόγοι ἡμερῶν.	*Verba dierum.*
ιβ, ἔσδρας, ὅπερ ἐστὶ, βοηθὸς, βίβλος.	12 Esdras, l] id est *adjutor.*
ιγ, σεφαρθελλὶμ, ὅ ἐστι, βίβλος ψαλμῶν.	13 Sephar Thellim m] *liber Psalmorum.*
ιδ, μελδώθ, παροιμίαι.	14 Meldoth, n] *parœmiæ.*
ιε, ὁ κωέλεθ, ἐκκλησίας τύπος.	15 Coëleth, *Ecclesiæ typus.* o]
ις, σὶρ ἀσσιρὶμ, ᾆσμα ᾀσμάτων.	16 Sir assirim, p] *Canticum Canticorum.*

ιζ. πρε-

l] Niceph. ἐνενέζρα.

m] Euseb. σέφερ θιλλίμ. Niceph. σφαρθελίμ. ספר תהלים

n] Euseb. μισλώθ. Niceph. μεσλώθ. משלי

o] Pro ἐκκλησιαστὴς, quo vocabulo קהלת redditur à LXX. interpretibus, vitiose ut existimo, hypomnestici auctor ἐκκλησίας τύπος.

p] Euseb. σὶρ ἀσσιρὶμ, שיר השירים dicitur autem *Canticum Canticorum* ita ut R. Akibæ apud Cartwrightum IV. 2. mellificii Hebr. *Cum universa hagiographa sint sanctum, Canticum Canticorum est sanctum sanctorum.* Ita Pentateuchum fuit qui vocaret *quinarium quinariorum.* Vide Gonsalez de Salas libello de duplici terra viventium p. 123. Sic Threnos Jeremiæ Paschasius Radbertus appellat *lamentationem lamentationum.* Eleazar *princeps principum Levitarum* Num. III. 32. ut *Rex Regum* Artaxerxes. Thales σοφὸς σοφῶν Timoni apud

ιζ, προφῆται ιϐ.
ιη, ἠσαΐας.
ιθ, ἱερεμίας.
κ, ἰεζεκιὴλ.
κα, δανιὴλ,
κϐ, ἰὼϐ.

Ἔξω δὲ τούτων ἐσθὴρ καὶ τὰ μακκαβαϊκὰ, ἅπερ ἐπιγέγραπται, σαρβὴθ σαβαναιέλ.

17 Prophetæ duode-cim.
18 Esaias
19 Jeremias.
20 Jezechiel.
21 Daniel.
22 Job.

Præter istos q] sunt Esther & Maccabaici li-bri, qui inscribuntur Sar-beth Sabanaiel. r]

ΚΕΦ. κ

apud Laërtium lib. 1. c. 34. Syracusæ *urbs urbium* Floro, at Mysi, *barbari barbarorum.* Theolog. τέχνη τεχνῶν, ἐπιστήμη ἐπιστημῶν, Grego Naz. Logica ὄργανον ὀργάνων, DEUS *ens entium* Aristoteli. Magnum Sabbatum, *sabbatum sabbatorum* Philoni Carpathio &c.

q] Vide D. Godofridi Olearii τοῦ μακαρίτου observationes in Matthæi Evangel. p. 74.

r] Hanc lectionem etiam habet Nicephorus & in quat Eusebii codicibus MScr. reperisse se Valesius testatur. cet Rob. Stephanus edidit σαρβανὲ ἐλ, quod interpretantur ut dixi lib. 3. Bibl Græcæ Cap. 29. p. 748. Novissime D. Olearius quem modo laudavi, lectioni nostræ insistens שרבט זבני אל *destru eos, qui me vendunt, DEUS.*

ΚΕΦ. κϛ.

Ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖα τῶν παρ' ἑβραίοις στοιχείων.

Ἄλφ, μάθησις. βὲθ, οἴκου. γίμελ, πλήρωσις. δάλεθ, δέλτων. ἢ, αὐτη. οὐὰυ, ἐπ' αὐτῇ. ζάϊ, ζῇ. ἤθ, ζῶν. τὴθ, καλή. ἰὼθ, ἀρχή. κὰφ, ὅμως. λάμεδ, μάθετε. μὴν, ἐξ αὐτῶν. νοῦν, αἰώνια. σάμεχ, βοήθεια. ἄιν, πηγὴ ἢ ὀφθαλμοῦ. φῆ, στόμα. σαδὶ, δικαιοσύνη. κὼφ, κλῆσις. ῥῆς, κεφαλῆς. σὶν, ὀδόντες. θαῦ, σημεῖα. ὁμοῦ ἀπαρτίζει τοιαύτην διάνοιαν. μάθησις οἴκου, πλήρωσις δέλτων, αὐτὴ ζῇ ὁ ζῶν. καλὴ ἀρχὴ, ὅμως μάθετε ἐξ αὐτῶν αἰώνια. βοήθεια ὀφθαλμοῦ, στόμα

CAP. XXVI.

Nomina literarum apud Hebræos, a] *nominumque ſignificatio.*

Aleph, doctrina. *Beth,* domus. *Gimel,* plenitudo. *Daleth,* librorum. *He,* ipſa. *Vau,* in illa. *Zai,* vivit. *Heth,* vivens. *Teth,* bonum. *Joth,* principium. *Caph,* tamen. *Lamed,* diſcite. *Mem,* ex illis. *Nun,* æterna. *Samech,* auxilium. *Ain,* fons vel oculus. *Phe,* os. *Sade,* juſtitia. *Coph,* vocatio. *Res,* caput. *Sin,* dentes. *Thau,* ſigna. Iſthæc juncta hujuscemodi perficient ſententiam: Doctrina domus, plenitudo librorum. In illa vivit vivens. Bonum principium, tamen

D καὶ

a] Conferendi Euſebius in præparatione Evangelica lib. X. c. 5. p. 474. & lib. XI. c. 6. p. 519. Hieronymus Epiſtola CIV. ad Paulam Urbicam T. 3 p. 131. & è recentioribus Druſius in Alphabeto Hebraico p. 29. ſeqq. & Jo. Morinus Exerc. Bibl. p. 504.

καὶ δικαιοσύνη, κλῆσις κεφαλῆς καὶ ὀδόντων σημεῖα.

ΚΕΦ. κζ.

Μῆνες ἑβραίων, αἰγυπτίων, μακεδόνων, ῥωμαίων.

Νησὰν, φαρμουθί, ξανθικὸς, ἀπρίλλιος.

Ἔιαρ, παχὼν, ἀρτεμίσιος, μάϊος.

Σιουὰν, παυνὶ, δέσιος, ἰούνιος.

Θαμοὺζ, ἐπιφί, πάνεμος, ἰούλιος.

Ἄβ, μεσορῆ, λῶος, αὔγουστος.

Ἐλοὺλ, θώθ, γορπιαῖος, σεπτέμβριος.

Ὀσρὶ, φαωφί, ὑπερ-

diſcite ex illis ætern Auxilium oculi, os justitia. Vocatio capitis ac dentium ſigna.

CAP. XXVII.

Menſes a] *Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.*

Niſan, Pharmuthi, Xanthicus, Aprilis.

Jar, Pachon, Artemiſius, Majus.

Sivan, Payni, Deſius, Junius.

Thammuz, Epiphi, Panemus, Julius.

Ab, Meſſori, Lous, Auguſtus.

Elul, Thoth, Gorpiæus, September.

Tiſri, Phaophi, Hy-

βερ-

a] De his plura in Menologio meo quod edidi Hamb. 1712. 8. Vide etiam Volum. X. Bibl Græcæ p. 112. ubi hoc caput hypomneſtici Græce exhibetur. Sed & apud Lambecium III. p. 55. memoratur ante alphabetum hebraicum Græca explicatione illuſtratum MSta ſeries menſium apud Hebræos, Ægyptios, Cappadoces, Athenienſes, Lacedæmonios, Bithynos, Cyprios, Macedones & Græcos Chriſtianos poſt Conſtantini M. tempora.

βερεταῖος, ὀκτώμβριος.
Μαρσαβᾶν, ἀθύρ, δῖος, νοέμβριος.
Χασελεῦ, χοιὰκ, ἀπελλαῖος, δεκέμβριος.
Τηβὴθ, τύβυ, αὐδυναῖος, ἰανουάριος.
Σαβὰθ, μεχὴρ, περίτιος, φευρουάριος.
Ἀδὰρ, φαμενουθί, δύστρος, μάρτιος.

perberetæus, October.
Marſeban, Athyr, Dius, November.
Chaſeleu, Chyac, Apellæus, December.
Tebeth, Tybi, Audynæus, Januarius.
Sabath, Mechir, Peritius, Februarius.
Adar, Phamenoth, Dyſtrus, Martius.

ΚΕΦ. κη.

Ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο χρῖσμα.

Ἄνθους σμύρνης ἐκλεκτῆς σίκλοι, φ. ποιεῖ γόμορ: κε: γι-

CAP. XXVIII.

Quomodo ſacrum unguentum a] *præparabatur?*

Sumebantur floris myrrhæ electæ, ſicli b] quingenti: c] - -

a] Exod. XXX. 23. ſeq. ad quem locum præter interpretes conſulere juvabit Ed. Bernhardum ad Flav. Ioſephi Antiquit. III. 8. 3. D. Georg. Wolffgangum Wedelium, Centuria 2. Exerc. Medicophilolog. decade 3. p. 20. ſq. atque Edmundum Dickinſonum in Phyſica vetere & vera c. 20. qui ex hac unguenti præparatione Moyſen chemicæ artis peritum fuiſſe diſputat.

b] Semunciæ Atticæ.

c] Hoc loco non licuit MStum Codicem, vitioſe expresſum aſſequi, itaque malui ſine interpretatione relinquere quæ

νενί, ϑϑ, τῶν ἐν τῷ ἁγίῳ ϛαθμῷ ὁ σίκλος ὁ εἷς νόαρ, ἤγυν, ϑϑ ἐξ. κινναμώμυ εὐώδυς τῷ ϛ: σίκλοι σν: Γο Γο. ξϐϛ: γίνονται, ϑϑε. καλάμυ εὐώδυς σίκλοι, σν. ϑϑε. ἴρεως σίκλοι: φ: ϑϑτ: ἐλαίυ ἐξ ἐλαίων, ἐὶν, ποιεῖ. χθ, ὁμῦ ΛΛΛ.

cinnamomi odorati dimidia, sicli duc quinquaginta: c mi fragrantis, sicli centi quinquaginta: casiæ sicli quingenti, olei ex olivetis nus sive sesqui dius. - - -

Ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο θυμίαμα.

Quomodo sacrum pa batur d] *suffimentum?*

Μ ϛακτὴν, ὄνυχα, χαλβάνην, λέβανον, δάφνην, ἴσον ἴσῳ, φησιν, ἔϛαι.

Sumebant pingu nem myrrhæ, o chem, galbanum, t & e] laurum pari, in pondere f] singula

ΚΕΦ.

quæ non intellexi. Pro Γόμορ κέ, legendum quia dimidium infra est ξβϛ. $62\frac{1}{2}$. Pro ἐιν mensuræ nomen est, male scriptum erat ἐν ῷ.

d] Exod. XXX. 34. Sirach. XXIV. 18. Confer Jo. Ursinum sacri horti aromatici lib. 3. c. 6. & Wed p. 41. seq.

e] Laurum non addit Moses, neque Siracides memin

f] Pondus universi thymiamatis fuisse 368. minar Rabbinorum scriptis observat Lud. Cappellus pag. Opp. postum.

ΚΕΦ. κθ.

Τίνες γεγόνασι γίγαντες.

Πρῶτοι ἐκεῖνοι, οἱ ταῖς θυγατράσι τῶν ἀνδρῶν, συμπλακέντων τῶν δαιμόνων, γεννηθέντες· δι' οὓς καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο, εἴκοσι καὶ ἑκατὸν ἐτῶν γεγονότων αὐτῶν: περὶ ὧν καὶ μωϋσῆς φησὶν, ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ' αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί. δεύτερος ὁ νεβρὼδ ὁ κυνηγὸς, ὁ τῆς βαβυλῶνος ἀρξάμενος βασιλεὺς, περὶ οὗ καὶ μωϋσῆς μέμνηται ὡς ἐν παραδείγματι μυθευομένου λέγων, διὰ τοῦτο ἐροῦσιν, ὡς νεβρὼθ γίγας κυνηγὸς ἔναντι τοῦ θεοῦ. ἐγένοντο δὲ καὶ ἐν ἀσταρὼθ χαρνὲμ, γίγαντες, οὓς κατέκρυψε χοδολλογόμορ βασιλεὺς ἐλλάμ.

CAP. XXIX.

Quinam fuere Gigantes?

Primi illi, ex filiabus hominum, qui cum dæmonibus concubuerunt, progeniti, propter quos & diluvium factum eſt, cum annos nati eſſent centum & viginti, de quibus & Moyſes ait: a] *iſti ſunt gigantes à ſæculo viri famoſi.* 2) Secundus Nemrod venator, qui Babylone regnare cœpit, de quo & Moyſes facit mentionem, velut in exemplum narrans ferri ſolitum: b] *Quaſi Nemrod robuſtus venator coram Domino.* 3) Fuerunt etiam gigantes in Aſtaroth charnem, quos oppreſſit c] Chodollogomor Rex Ellam. 4)

a] Geneſ. VI. 4.
b] Geneſ. X. 9.
c] Legendum κατέκοψε ex Geneſ. XIV. 5.

μετὰ ταῦτα ἐν τῇ χεβρὼν, τρεῖς οἱ τοῦ σεννὰδ υἱοὶ, οὕς τινας, χάλεβ ὁ τοῦ ἰεφωνῆ, λαβὼν ἐν κλήρῳ τὴν πόλιν, ἐξολόθρευσε. καὶ ἐπὶ τοῦ βασιλέως δαβὶδ γεγόνασι γίγαντες, δ, οὓς καὶ ἀναιροῦσιν οἱ τοῦ δαβὶδ στρατηγοί. ἰεσβὴ, ὃν ἀνεῖλεν ἀβισά. σὲθ, ὃν ἀνεῖλε σοβοχῆς ὁ ἀστοθοῦ. ἐλαιᾶν, ὃν ἀνεῖλεν ἀριὼν ὁ βηθλεεμίτης. τέταρτος δὲ μᾶλλον ὁ ἑξαδάκτυλος, ὃν ἐπάταξεν ἰωνάθαν, υἱὸς

Postea in Chebron filii Enac, d] quos (leb, filius Jephone, urbs illa sorte obve rat, interfecit. sub Davide Rege runt Gigantes qu or, e] quos Davidici ces deleverunt. Je f] quem interfecit A sa. g] Seth h] qu interfecit Soboches Astothi F. Elæan quem interfecit Arie Bethleemites. Quar senos habens digitos quem percussit Jon

d] Pro Σεννὰδ legendum Ἐνὰκ ex Judic. I. 20.

e] 2. Sam. XXI. 22. & in Græca versione I. Paralip. XX

f] 2. Sam. XXI, 16.

g] Ἀβεσσά. id. 17.

h] Σαφοὺτ. I. Paralip. XXI. 4. Σέφ. 2. Sam. XXI. 18

i] Σοβοχαὶ Σωσαθί. I. Paralip. XX. 4. Σεβοχ Ἀσατωθί. 2. Sam. XXI. 18.

k] I. Paralip. XX. 5. Ἐλεανὰν dicitur interfecisse Gigant Λαχμὶ, Goliathi fratrem. Ἐλεανὰν υἱὸς Ἀρω γὶμ τὸν Γελιὰθ 2. Sam. XXI. 19.

l] I. Paralip. XX. 6. 2. Sam. XXI. 20.

σαμάιȣ, ἀδελφȣ̃ δαβὶδ. καὶ γολιὰθ δὲ ὁ γετθαῖος ἐν τοῖς γίγασιν ἀριθμεῖται, ὅν, νέος ὢν δαβὶδ, σφενδονίσας ἀνεῖλεν, ȣ̃ καὶ τὸ δόρυ ἀνελόμενος, ἀνέθηκεν εἰς τὸ ἱερόν.

than Samæi F. fratris David. 6) Etiam Goliath Getthæus Gigantibus annumeratur, quem juvenis David lapide è funda misso feriens interfecit m] hastamque ei ereptam n] dedicavit in templo.

ΚΕΦ. λ.

Τίνες πολύπαιδες γεγόνασιν.

Ἰακὼβ, τρεῖς καὶ δέκα παῖδας ἐσχήκει. γεδεὼν ὁ κριτὴς, ο′, ȣ̃ς καὶ ἀνεῖλεν ὁ νόθος αὐτȣ̃ παῖς ἀβιμέλεχ, τὴν ἀρχὴν ἑαυτῷ τȣ̃ λαȣ̃ περιποιȣ́μενος. ἰαεὶρ ὁ κριτὴς ὁ γαλααδίτης, λβ′, παῖδας, καὶ ȣ̃τος

CAP. XXX.

Quinam multorum liberorum parentes extiterunt?

1) Jacobus qui tres & decem a] habuit filios. 2) Gedeon Judex, cui LXX. fuere filii b] quos nothus ipsius Abimelech interfecit, sibique principatum populi vindicavit. 3) Jair Judex, Galadita, qui triginta duos c] filios sus-

m] 1. Sam. XVII. 49.

n] 1. Sam. XXI. 9.

a] Duodecim, Genes. XXXV. 23. sq. Sed pro Josepho, videtur auctor noster computare duos ejus filios, Ephraim & Manasse.

b] Judic. IX. 5.

c] Judic. X, 3. in Græca versione. Nam in Hebr. *triginta.*

ἐσυςήσατο. λάβδων, καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς κριταῖς γεγονὼς, λ, πατὴρ παίδων γέγονεν. δαβὶδ ὁ βασιλεύς, κβ, τοὺς πάντας. ῥοβοὰμ ὁ τοῦ σολομῶνος υἱὸς, υἱοὺς κη, καὶ θυγατέρας, ξ, ἀβίας υἱὸς, υἱοὺς κβ, καὶ θυγατέρας ιγ. ἀχαὰβ, ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ο, υἱοὺς, οὓς ἀπέκτεινεν ἰηοῦ.

cepit. 4) Labdon qui & ipse inter Judic fuit pater triginta e liorum. 5) David R liberos in universum XXII. 6) Roboam Salomonis F. filios XXV g] & filias LX. 7) Ab ejus filius, filios XX h] & filias XIII. i] Achabus Rex Israëli filios LXX. k] qu Jeu interfecit.

ΚΕΦ. λα.

Ὅπως κατενεμήθη ὁ λαὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὡς ὁ ναυῆ ἰησοῦς αὐτοῖς ἐκληροδότησεν.

Φυλὴ ῥουβὶμ, καὶ γὰδ, καὶ ἥμισυ φυλῆς

CAP. XXXI.

Quomodo populus divi terram promissam, ut Jo sua Nave ipsis sortem tribuit.

Tribus *Ruben* & *Ga* dimidiumque tribus

μαι

d] Al. *Abdon.* Judic. XII. 13.

e] ita Græca versio, sed in Hebr. *quadraginta.* id. 14.

f] 1. Paralip. III. 1. seq. 2. Sam. V. 14. seq. Confer tabulas genealogicas sacras B. Jo. Petri Grunbergii, tabula XVII.

g] 2. Paralip. XI. 21.

h] 2. Paralip. XIII. 21.

i] Al. XVI.

k] 4. Reg. X. 7.

μανασσῆ, πρῶτοι οὗτοι παρὰ μωϋσέως, τὴν πέραν τοῦ ἰορδάνου χώραν περιειλήφασι, τὴν πρότερον οὖσαν ἀμορραίων, καὶ ῥαφὶμ τὴν βασανῖτιν ἅπασαν.

Φυλὴ μανασσῆ, τὸ ἕτερον ἥμισυ σκῆπτρον. πέραν καὶ τοῦτο τοῦ ἰορδάνου περὶ γαδάραν, γεργεσαίων χώραν, καὶ τὴν νῦν λεγομένην σκυθόπολιν, μέχρι τῆς παραλίας Δώρ.

Φυλὴ ἰούδα, τὴν ἐπάνω τῆς ἰδουμαίας χώραν ἅπασαν, διήκουσαν μέχρι τῆς σοδομί-

Manasse, a] primi à Moyse regionem trans Jordanem accepere, quæ antea Amorrhæorum fuerat, & Raphim, Balaanitidem universam.

Tribus *Manasse* dimidia pars altera sortita fuit & ipsa trans Jordanem circa Gadaram regionem Gergesæorum, & quæ nunc vocatur Scythopolis, b] usque ad maritimam urbem Dor. c]

Tribus *Juda*, regionem universam quæ est ultra Idumæam d] *usque ad Hierosolymam, latitudine vero* pertingit usque ad Sodomiti-

D 5 τιδος

a] Jos. XIII. 8. seq. 14. seq.

b] Antea Bethsan, confer Adr. Relandi Palæstinam p. 992. sq.

c] Ex Judic. I. 27. & Flav: Josepho V. 1. Antiqu. & VIII. 2. pro παρὰ Λίδωρον, scripsi παραλίας Δώρ. Nam *Dor* urbs maritima in extremis finibus Manasse ad occasum. Vide laudatum Relandum p. 738. Δώρων πόλις eidem Flav. Josepho.

d] Jos. XV. 1. seq. Flav. Josephus V. 1. 23. ex quo illa, quæ aliis litteris expressa sunt, in versione addidi.

πίδος, πόλεις δὲ κατὰ θάλασσαν ἔχουσαν γάζαν καὶ ἀσκάλωνα.

dem *paludem*, urbe- que maritimas hab- Gazam atque e] Asc- lonem.

Φυλὴ συμεὼν, τὴν ἰδουμαίαν, τὴν αἰγύπτῳ καὶ ἀραβίᾳ πρόσορον ἔχουσαν, παράλιον, τὴν ἐπέκεινα γάζης.

Tribus *Simeon* Id- mæam quæ Ægypto Arabiæ finitimam habet regionem mari- mam ultra Gazam.

Φυλὴ βενιαμὶν, ἱεριχοῦντα καὶ βεθὴλ, καὶ ἱεροσόλυμα, ἕως θαλάσσης, ἐν στενῷ ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου ποταμοῦ μέχρι γαβαώ. εὐαίων, ἀμορραίων περὶ βεθὴλ, ἰεβουσαίων περὶ ἱερουσαλήμ.

Tribus *Benjamin* Je- richuntem & Bethela- que Hierosolyma us- que ad mare, in angu- sto tractu à Jordan- fluvio usque ad Gaba- Evæorum sedes & A- morrhæorum Bethe- Jebusæorum in Jerusa- lem. g]

Φυλὴ ἐφραὶμ, ἀπὸ βεθὴλ, ἐπὶ τὸ μέγα πεδίον, μέχρι γαζάρων, ἀπὸ τοῦ ἰορδάνου,

Tribus *Ephraim* à Be- thel ad ingentem cam- pum, usque ad Ga- zara. h] à Jordane. Se- des Pheresæorum A-

Φερ-

e] Judic, I. 18.

f] Male scriptum erat πρὸς ὅρον ἔχουσα παρ' ἄλλοι-

g] Judic. I. 21.

h] Jos. XVI, 10.

Φερεζαίων, ἀμοῤῥαίων, σαμοῤῥαίων.

morrhæorum, Chananæorum. i]

Φυλὴ ἰσάχαρ, κάρμηλον τὸ ὄρος καὶ Ἰταβύριον ὄρος, τέρμονα τὸν ποταμὸν ἔχοντες. Φερεζαίων καὶ αὐτὴ ἡ χώρα.

Tribus *Isachar*, Carmelum montem & montem Itabyrium k] sive Tabor, qui in fluvio terminantur. Regio etiam hæc Pheresæorum.

Φυλὴ ζαβουλὼν, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς γεννησαρίτιδος λίμνης, καὶ τὴν κοιλάδα καλουμένην. Φερεζαίων καὶ ὧδε ὁ χῶρος.

Tribus *Zabulon* à fluvio (Jordane) usque ad Gennesaritidem lacum, & terram quæ vallium l] venit nomine. Pheresæorum etiam hic tractus est.

Φυλὴ ἀσὴρ, τὰ περὶ σιδῶνα τετραμμένα ἐν οἷς καὶ πόλις ἄρκης, χαναναίων ἡ χώρα.

Tribus *Aser* ea quæ ad Sidonem conversa sunt in quibus etiam civitas Arce. Regio Chananæorum.

Φυλὴ νεφθαλείμ, τὰ περὶ δαμασκὸν, γαλιλαίας καθύπερθεν καὶ τῶν ἰορδάνου πηγῶν, αἳ

Tribus *Nephthalim*, regionem circa Damascum ultra Galilæam & fontes Jordanis qui ex

monte

i] Pro Σαμοῤῥαίων legendum χαναναίων ex laudato Josuæ loco.

k] male scriptum erat Ἰλαμύριον pro Ἰταβύριον.

l] Flav. Joseph. τὴν ἀπὸ τοῦ καρμήλου κοιλάδα προσαγορευομένην.

τὸ ῥεῖν ἐκ τοῦ ὄρους ἔχουσι, τοῦτο κιναίων ἡ χώρα.

Φυλὴ δὰν, τὰ περὶ ἄζωτον, ἰαμνίαν, καὶ γίτταν, ἀπὸ ἀκκάρωνος, ἕως ὄρους, ἐξ οὗ ἡ ἰούδα ἤρκτο φυλή. αἱ δὲ κληρουχίαι πᾶσαι, ἀπὸ ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν ἐγένοντο, τῶν πασῶν φυλῶν, καὶ τὴν παράλιον νειμαμένων παλαιστίνης καὶ φοινίκης.

monte defluunt. Ha Kinæorum m] regio.

Tribus *Dan* ea qu circa Azotum, Jamn am & Gittam ab Acc rone usque ad mont ex quo tribus Juda pe debat. Sortes aute universæ ab occiden in orientem, tribuu omnium etiam earu quæ maritimam for tæ sunt, fuere in Pal stina & Phœnicia.

ΚΕΦ. λβ.

Τίνες εἰσὶν αἱ φυγαδευτήριοι πόλεις εἰς ἃς κατέφευγον, οἱ ἀκούσιον φόνον δεδρακότες.

CAP. XXXII.

*Quænam sunt civita perfugii, * in quas con gerunt qui involunta am cædem commi serant?*

Ἐν μὲν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου ἐν πεδίῳ φυλῆς ῥουβὶμ, βοσορὴ, πρὸς τῇ ἐρήμῳ. ἐν δὲ τῇ φυλῇ γὰδ τὴν ῥαμὼθ, πρὸς τῇ γαλαὰδ χώρᾳ.

Ultra Jordanem qu dem in agro trib Ruben, Bosor n) pro desertum: In trib Gad, Ramoth in terr Galaad. In tribu Mana

m] Chananæorum. Judic. I. 33.

* Ex Lege, Numeror. xxxv. 10. seq.

n] Josuæ XX. 8. & XXI. 36. seq.

ἐν δὲ τῇ φυλῇ μανασσῆ τὴν γαῦλον, πρὸς τὴν βασὰν χώραν. ἐν δὲ ταῖς ἐννέα φυλαῖς, καὶ ἡμισεία, κεδὲς ἐν τῇ γαλιλαίᾳ ἐν ὄρει νεφθαλεὶμ, καὶ τὴν συχεὶμ, ἐν ὄρει ἐφραὶμ, καὶ τὴν χεβρὼν ἐν ὄρει ἰούδα. αὗται πόλεις ἕξ, ἀμφὶ τὸν ἰορδάνην κείμεναι.

ſæ, Gaulon o] in regione Baſan. In novem tribubus & dimidia Cedes p] in Galilæa, in monte Nephthalim, & Sichem q] in monte Ephraim, & Hebron r] in monte Juda. Hæ civitates ſex ſitæ circa Jordanem.

ΚΕΦ. λγ.

Τίνες αἱ μητροπόλεις αἱ τοῖς λευΐταις ἀφορισθεῖσαι.

Ἀπὸ φυλῆς ἰούδα, καὶ φυλῆς συμεὼν, πόλις καριαθαρβόκ, ἥ ἐστι χεβρών. πόλις ἐλώμ. καὶ τὴν γέλλαν, καὶ τὴν δαβήρ. καὶ τὴν ἀσάν.

CAP. XXXIII.

Quænam ſunt metropoles attributæ Levitis?

A tribu *Juda*, & à tribu *Symeon*, s] civitas Kariatharboc t] quæ eſt Hebron. Civitas Elom u] & Gella x] & Dabir & Aſa &

καὶ

o] Joſuæ XX. 8, & XXI. 27.
p] Joſuæ XX. 7. XXI. 32.
q] id. XX. 7. XXI. 21.
r] id. XX. 7. XXI. 13. 1. Paralip. VI. 57. ſeq.
s] Joſ. XXI. 9.
t] Joſ. XX. 7. Ἀρβὸκ, nam vocabulum καριαθ קרית ut notum eſt, civitatem denotat.
u] Αἰλώμ. Joſ. XXI. 14.
x] Γέλλα eſt laudato Joſuæ loco.

καὶ τὴν ἀχὰν, καὶ τὴν βεθσαμὶς, καὶ τὴν ἐλβὰ, καὶ τὴν βεθὲρ.

ἀπὸ φυλῆς βενιαμὴν, τὴν γαβαὼν, καὶ τὴν γαβεὲ, καὶ τὴν ἀνὰχ, καὶ τὴν γαλαμὰθ, αὗται πόλεις, ιγ.

ἀπὸ φυλῆς ἐφραίμ, τὴν συχὲμ, καὶ τὴν γαζὲρ, καὶ τὴν γαβαὶν καὶ τὴν βεθορὼν, αὗται πόλεις, δ.

ἀπὸ φυλῆς δὰν, τὴν ἐλθακὼλ, καὶ τὴν γεβαὼν, καὶ ἐδὼμ, καὶ τὴν γεερὲμ: καὶ αὗται πόλεις, δ.

Achan y] & Bethsamis & Elba & Bethar. z]

A tribu *Benjamin*, Gabaon & Gabee a] & Anach b] & Galamath b] Hæ civitates XIII.

A tribu *Ephraim*, Sichem & Gazer & Gabaim, c] & Bethoron, civitates IV.

A tribu *Dan*, Elthacol, d] & Gebaon, e] & Edom f] & Geerem, g] etiam hæ civitates IV.

y] Τανύ. Jos. XXI 16.

z] Pro his duabus apud Josuam XXI. 13. & 16. est Λεμνὰ sive Λεβνὰ & Γεμά.

a] Ita & codices quidam Jos. XXI. 17. sed al. Γαθεὲθ.

b] Ἀναθώθ. id 18.

b] Γάμαλα Jos. XXI. 18.

c] Al. Κασβαείμ.

d] Jos. XXI. 23. al. Ἐλθεκὼ. al. Ἐλκωθαίμ. minus bene.

e] Γεβαδών.

f] Leg. Αἰλὼν ex Jos. XXI. 24.

g] Γεθερεμμών.

ἀπὸ ἡμίσεως φυλῆς μανασσῆ, τὴν καναχῆ, καὶ τὴν βετσὰν, αὗται πόλεις β.

A dimidia tribu *Manasse*, Kanache h] & Betsan, i] Civitates II.

ἀπὸ ἑτέρου ἡμίσεως φυλῆς μανασσῆ, τὴν γαῦλον, καὶ τὴν βοσσόρον, καὶ αὗται πόλεις β.

Ab altera parte tribus Manasse dimidia, Gaulon & Bosoron k] etiam hæ Civitates II.

ἀπὸ φυλῆς ἰσάχαρ, τὴν κισσὼ, καὶ τὴν ῥαμὰθ, καὶ τὴν δεββαθὰ, καὶ τὴν ἡλίη, αὗται πόλεις δ.

A tribu *Isaschar*, Cisso, l] & Ramath, & Debbatha & Helie, m] Civitates IV.

ἀπὸ φυλῆς ἀσὴρ, τὴν μασαλὰ, καὶ τὴν ἀβδὼθ, καὶ τὴν χελκὰθ. καὶ τὴν ῥαάβ, αὗται πόλεις δ.

A tribu *Aser*, Masala, n] & Abdoth o] & Chelcath & Rhaab. Civitates IV.

ἀπὸ φυλῆς νεφθαλείμ, τὴν κεδὲς τὴν ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, καὶ τὴν ἐμὰθ, καὶ τὴν καρεὶν, αὗται πόλεις γ.

A tribu *Nephthalim*, Cedes in Galilæa, & Emath, p] & Carein, q] Civitates III.

ἀπὸ

h] Θαανάχ vel Ταναχ ex Jos. XXI. 25.
i] Βαιθσά ibid. al. Ἰεβαθά.
k] Βοσσοῤῥάν. Jos. XXI. 27.
l] Κισών.
m] Πηγὴν γραμμάτων. Jos. XXI. 29.
n] Al. Βασελλὰν vitiose.
o] Rectius Ἀβδών.
p] Al. Νεμμὰθ vitiose, Jos. XXI. 32.
q] Καραΐν. al. καρθάν.

ἀπὸ φυλῆς ζαβελὼν, τὴν ἰεκκὼμ, καὶ τὴν κασσεὶρ, καὶ τὴν ῥεμμὼν, καὶ τὴν ἐλλὰν, ἄυται πόλεις, δ.

ἀπὸ φυλῆς ῥεβὶμ, πέραν τοῦ ἰορδάνου τὴν βοσὸρ, καὶ τὴν ἰαζείρ, καὶ τὴν κεδμώθ, καὶ ἀφαάθ, ἄυται πόλεις, δ.

ἀπὸ φυλῆς γὰδ, τὴν ῥαμώθ, καὶ ματθανὴν, καὶ τὴν ἐσεβῶν, καὶ τὴν ἀζείρ, καὶ ἄυται πόλεις, δ.

A tribu *Zabulon*, J[...] com, r] & Calir[...] Rhemmon, s] & El[...] t] Civitates IV.

A tribu *Ruben*, tr[...] Jordanem, Bosor & [...] zir & Cedmoth, & [...] phaath, u] Ci[...] tes, IV.

A tribu *Gad*, [...] moth, & Matthan[...] x] & Esebon. & A[...] y] Etiam hæ Ci[...] tes. IV.

ΚΕΦ. λδ.

Τίνας εἰλήφασι πόλεις καὶ βασιλεῖς, ἰησοῦς καὶ χάλεφ οἱ πιστοί.

Τὸν βασιλέα ἰεριχῶ. καὶ τὸν βασιλέα τῆς

CAP. XXXIII.

Quasnam Civitates quos Reges ceperun[t] sua & Caleb, fi[de]les viri?

Regem. 1) Jeric[ho] & Regem 2[...]

r] Ἰεκναάμ.

s] Hebr. *Carthat* & *Dinova*.

t] Græci Codices Jos. XXI. 35. Σελλά Hebr. [...]

u] Μαφαάθ. Jos. XXI. 36.

x] Μαναὶμ. id. 37. y] Ἰαζήρ.

z] Jos. XII. 9. seq.

γαὶ, ἣ ἐςι πλησίον βεθὴλ. βασιλέα ἱερȣσαλὴμ. βασλέα χεβρῶν. βασιλέα λάχις. βασιλέα ἱερμȣ̀θ. βασιλέα γαζὲρ. βασιλέα αἰγλὼμ. βασιλέα ἀδὲρ. βασιλέα δαβὴρ. βασιλέα ὀδολλὰμ. βασιλέα ἑρμᾶ. βασιλέα θαπφȣ̃. βασιλέα λεβνᾶ. βασιλέα βὲκ. βασιλέα μακηδά. βασιλέα σαμρῶν. βασιλέα ὀφὲρ. βασιλέα ἀχσάφ. βασιλέα ἀσώρ. βασιλέα μελδὼν. βασιλέα μαῤῥὼν. βασιλέα κέδες. βασιλέα θανὰκ. βασιλέα

quæ Betheli vicina eſt. Regem 3. Jeruſalem, Regem 4. Hebron, Regem 5. Lachis, Regem 6. Jerimuth, Regem 7. Gazer, Regem 8. Æglom. a] Regem 9. Ader, Regem 10. Daber, Regem 11. Odollam, Regem 12. Herma, b] Regem 13. Tapphi, c] Regem 14. Lebna, Regem 15. Bec. d] Regem 16. Maceda. Regem 17. Samron. Regem 18. Opher. Regem 19. Aſchaph. e] Regem 20. Aſor f] Regem 21. Meldon. g] Regem 22. Marron. h] Regem 23. Cedes. Regem 24. Thanac, i] Re-

E λέα

a] Al. Αἰλάμ.
b] Ἑρμάθ.
c] Al. Ταφȣ̀τ.
d] Ὀφέκ. * Συμοών.
e] Al. Ἀζίφ.
f] Ἀσώμ.
g] Μαρεδώθ.
h] Μαμβρώθ.
i] Ζαχάκ.

λέα ἰεκονὰμ ꝧ χερμὲλ. βασιλέα δώρ. βασιλέα ꝧ ναφὲρ δῶρ. βασιλέα γωὶμ τῆς γογὲλ. βασιλέα θερσὰ. πάντες ὗτοι βασιλεῖς κθ, ὓς ἀνεῖλεν ἰησοῦς σὺν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, καὶ ἐκληροδότησεν αὐτὰς τοῖς ὑοῖς ἰσραήλ.

gem 25. Jeconam k] Chermelis, Rege 26. Dor, Regem Nepherdor, l] Reg 28. Goim m] Galila Regem 29. Therſa. U niverſi hi Reges un triginta quos debella Joſua cum civitati ipſorum, & has fi Iſraëlis in ſortem at buit.

ΚΕΦ. λε.

Τίνες, οἱ βασιλεῖς, ἐπελθόντες τῇ ἁλυκῇ πεδιάδι, ὓς ἐπάταξεν ἀβραάμ.

CAP. XXXV.

Quinam fuere Reges gressi in valle ſal quos fudit Abraam?

Μαρφὰλ, βασιλεὺς σενναάρ. ἀριώχ βασιλεὺς ἐλλαά. χοδολλογόμορ βασιλεὺς ἐλὰμ. θαργὰρ βασιλεὺς ἐθνῶν.

Amarphal Rex Senn ar, Arioch Rex E laa, n] Chodollo mor Rex Elam, Tha gar o] Rex gentium

ΚΕΦ. λς

k] ἰεκόμ.
l] Φενεαλδώρ.
m] Γέλ.
n] Ἐλλασάρ. Geneſ. XIV. 1. & 9.
o] Θαργάλ.

ΚΕΦ. λϛ.

Τίνες οἱ βασιλεῖς, οὓς διέσωσεν ἀβραὰμ μετὰ τοῦ λώτ.

Ἔλλαμ, βασιλέα σοδόμων. μεγαβερσᾶν, βασιλέα γομόρρας. σενναάρ, βασιλέα ἀδαμῶν. σομοβὸρ, βασιλέα σεβώημ. βαλὰκ, βασιλέα σεγὼρ. τούτους ἀβραὰμ ἐπιδιώξας καὶ ἀνελὼν ἐκ τῆς ἀπαγωγῆς, ἐφεξείλατο, ἐπιστρατεύσας αὐτοῖς τοὺς ἑαυτοῦ παῖδας, ὄντας τὸν ἀριθμὸν. τιη.

CAP. XXXVI.

Quinam fuere Reges quos Abraam cum Lotho servavit?

Ellam p] Rex Sodomorum, Bersan q] Rex Gomorrhæ, Senaar Rex Adamorum, Somobor r] Rex Seboim, Balac Rex Segor. Hos abductos Abraam insecutus, ex captivitate eripuit, pugnæ sociis in hostes usus servis suis s] numero CCCXVIII.

ΚΕΦ. λζ.

Τίνες ἑβραῖοι γυναῖκας ἐθνικὰς ἠγάγοντο.

Ἰούδας τὴν σουᾶ, ἐξ ἧς ἔσχεν υἱοὺς, τὸν σεὶρ, καὶ

CAP. XXXVII.

Quinam Hebræi uxores duxerunt Ethnicas?

1) Judas Savam t] ex qua habuit filios

p] Βαλλὰ Genes. XIV. 2.
q] Βαρσά.
r] Συμοβόρ.
s] Genes. XIV. 14. seq.
t] Genes. XXXVIII.

τὸν αὐνᾶ, καὶ τὸν σιλὰμ. ἔλαβε δὲ γυναῖκα τὴν θάμαρ τῷ υἱῷ αὐτοῦ σεὶρ, καὶ τούτου ἀποθανόντος ἔδωκεν αὐτὴν τῷ αὐνᾷ γυναῖκα, καὶ τούτου δὲ ἀποθανόντος καὶ μὴ ἀπολύοντος αὐτὴν ἑτέρῳ γαμηθῆναι, δόλῳ ἡ θάμαρ ἔσχεν ἐξ αὐτοῦ υἱοὺς, τὸν Φαρὲς καὶ τὸν ζαρά. μωϋσῆς τὴν σεπφόραν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν γερσὼν, καὶ τὸν ἐλιέζερ. σαλμὼν τὴν ῥαὰβ τὴν πόρνην τοὺς κατασκόπους κατακρύψασαν, ἐξ ἧς ἔσχε τὸν ἰωβὴδ τὸν τοῦ ἰεσσαι πατέρα, ἐξ οὗπερ γεννᾶται ὁ δαβίδ. οὗτοι μὲν οὖν, οἱ τεχθέντες ἐκ τῶν

Seir u] & Aunam & Silomum. Filioque Seir collocavit uxo Thamar, & hoc de ćto dedit eam uxo Aunæ, & poſt hunc iam defunćtum c non permitteret alii nubere, per do Thamar ex ipſo ha filios Phares & Zara. Moſes Sepphoram x qua Gerſonem y] cepit & Eliezerem. Salmon z] mere cem Raab, quæ ſpe latores occultaverat ex eaque habuit B ſum. 4) Booz Moab dem Ruth, b] ex habuit Jobedum trem Jeſſæ ex quo ge tus eſt David. Hi tur ex ethnicis ge

u] Ἤρ.

x] Exod. II. 21.

y] Γηρσάμ.

z] Atavus Davidis. Matth. I. 5.

a] Joſuæ II.

b] Ruth. IV. 10.

ἐθνικῶν γυναικῶν, καὶ εἰς τὴν τοῦ Σωτῆρος συντελοῦσι σάρκωσιν. ἐπὶ δὲ βλάβῃ ἑαυτῶν, ἔσχον ἐθνικὰς γυναῖκας, σαμψὼν τὴν δαλιλά, δι' ἧς ἀπατηθεὶς, καὶ τὸν ἁγιασμὸν τοῦ ναζηραίου διεφθάρη, καὶ ἐκτυφλωθεὶς ἀδοξῶν τελευτᾷ. σολομὼν τὴν τοῦ αἰγυπτίου θυγατέρα ἀγόμενος, καὶ μωαβίτιδας, καὶ ἀμμανίτιδας, σύρας, καὶ ἰδουμαίας, χετταίας, καὶ ἀμορραίας.

mulieribus etiam ad Salvatoris incarnationem aliquid contulere. Reprehenſionem vero quod ethnicas conjuges duxiſſent incurrerunt, 1) Sampſon c] Delilam, à qua deceptus, ſanctimonia Nazaræi d] violata excœcatus eſt, atque inglorius obiit. 2) Solomon qui Ægyptii duxit filiam, e] nec non Moabitidas, & Ammonitidas, Syras f] & Idumæas, Chettæas & Amorrhæas.

ΚΕΦ. λη.

Τίνες πολλὰς ἤγαγον γυναῖκας.

Ἰακὼβ, δ, τὴν λίαν, ῥαχὴλ, τὴν βαλλὰν, τὴν ζελφὰν, ἐξ ὧν καὶ παῖδες αὐτῷ γεγόνασι,

CAP. XXXVIII.

Quinam multas duxere uxores?

Jacob quatuor, g] Leam, Rachelem, Ballam & Zelpham è quibus & liberi nati ei ſunt

c] Judic. XVI.
d] id. XVI. 17. De lege autem Nazaræatus vide Numer. VI. 13. ſeq.
e] 3. Reg. XI. I.
f] Sidonias, id.
g] Geneſ. XXIX. & XXX.

ιγ. γεδεὼν - - - ἐξ ὧν καὶ παῖδες τούτῳ γεγόνασιν, ο. δαβὶδ πλείους, ἢ, ι, τὴν ἀχιναάν, καὶ τὴν μελχώλ, τὴν ἀβιγαὶλ, τὴν ἐγγὴθ, τὴν βιτὰλ, τὴν αἰγλήν, τὴν βεθσαβεέ, καὶ ἄλλας, ἃς ἔλαβεν εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ πλήρης τὴν βασιλείαν ἀπολαβὼν, ἐξ ὧν καὶ, ιγ, υἱοὺς ἐκτήσατο, ὧν γυναικῶν τὰ ὀνόματα οὐκ ἀναγέγραπται. ἔσχε δὲ καὶ ἀβισὰ τὴν σουναμίτιν τὴν θερμαίνουσαν αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀπόψυξιν. ὁ δὲ σολομῶν ἑπτακο-

tredecim. * Gedeon u-
xores multas h] ex q-
bus filii ei ſeptuagin-
nati ſunt. David ux-
res plures quam d-
cem, Achinaam i]
Melchol, k] Abigail,
Engeth, m] Bittal,
Æglen, o] Bethſabe
p] aliasque * quas d-
xit Hieroſolymis cu-
regnum ad plenum ſu-
cepiſſet, ex quibus d-
tredecim ſuſcepit filio
quorum uxorum no-
mina non ſunt ſcript-
tradita. Habuit etiam
Abiſag Sunamitide
quæ eum ob corpori
frigus, calore fovere
Salomoni qui ſeptin-

* Supra, cap. 30. h] Judic. VIII. 30.
i] 1. Sam. xxv. 43.
k] 1. Sam. xviii. 27.
l] 1. Sam. xxv. 42.
m] *Haggith*, 2. Sam. III. 4. &. 1. Paralip. III, 2.
n] *Abital*. id. o] 1. Paralip. III. 5.
p] Mater Salomonis. 3. Reg. I. 11.
* ut Maacha. 2. Sam. III. 3. & 1. Paralip. III. 2.
q] 3. Reg. I.
r] 3. Reg. xi. 3.

σίας γυναῖκας, καὶ παλλακὰς ἐσχηκώς, ἕνα μόνον υἱὸν, τὸν καὶ τῆς βασιλείας ἐγκρατῆ γεγενῆσθαι μὴ δυνάμενον, ἔσχηκεν, ἀπὸ Ναμὰ τῆς ἀμμανίτιδος, ἢ, ὡς ἄλλη ἔκδοσις ἔχει, ἀπὸ θαμὰρ, θυγατρὸς ἀβεσσαλώμ.

gentas conjuges & pellices trecentas habuit, unum tantummodo qui ne quidem regnum integrum asſere ſibi potuit, fuit filius ex Navane s] Ammonitide ſive ut alia habet editio, ex Thamare t] filia Abeſſalonis.

ΚΕΦ. λθ.

Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας διέφθειραν.

Εὔα τὸν ἀδὰμ ἀπατηθεῖσα καὶ αὐτὴ πρὸς τοῦ διαβόλου. δαλιλὰ τὸν σαμψὼν ἀποξυρήσασα, καὶ δέσμιον τοῖς πολεμίοις παραδοῦσα, καὶ διὰ ταύτην ἀναιρούμενον, ἐκτυφλωθέντα πρότερον αἰσχρῶς. καὶ τοῦ λαοῦ δὲ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ τὴν ἀναίρεσιν, αἱ τῶν ἀμορραίων ἐποιή-

CAP. XXXIX.

Quænam mulieres viros ſuos perdiderunt?

1) Eva Adamum, u] decepta & ipſamet à Diabolo. 2) Delila x] Sampſonem radens & vinctum tradens hoſtibus, qui per eam adeo interfectus eſt, cum prius oculis fœde privatus fuiſſet. 3) Etiam populi Iſraëlitici cladem intulere Amorrhæorum mulieres y] à DEO ut de-

s] 3. Reg. XIV. 21. Νααμά.
t] Hujus mentio. 2. Sam. XIV. 27.
u] Geneſ. III.
x] Judic. XVI.
y] Numer. XXV.

σαντο γυναῖκες, κατὰ γνώμην τοῦ μάντεως Βαλαάμ, τὴν τῷ Βαλὰκ εἰσηγηθεῖσαν, εἰς ἀπόστασιν αὐτοὺς ἐπαγαγομένων. ἡ αἰγυπτία, ἡ τὸν ἀρχιμάγειρον τοῦ βασιλέως, μετὰ τὸ μὴ δυνηθῆναι τὸν ἰωσὴφ ἀπατῆσαι, συμπείσασα, ὡς ἐπελθόντος αὐτῇ τοῦ ἰωσὴφ, καὶ ποιήσασα αὐτὸν ἐγκατάκλειστον, τὸν σώφρονα. ἡ τοῦ ἰὼβ γυνὴ ἐπιχειροῦσα πείθειν τὸν εὐσεβέστατον ἰὼβ λαλεῖν ῥῆμά τι πρὸς Κύριον, ἀλλ' οὐ δυνηθεῖσα διὰ τὸ ἰσχυρόγνωμον τοῦ εὐσεβοῦς. οὕτω δὴ καὶ τὸν σοφώτατον σολομῶντα γυναῖκες ἃς παρανόμως ἠγάγετο, εἰς τοὺς ναοὺς οἰκοδομεῖν, οἷς αὗται δαίμοσιν ὡς θεοῖς ἐτίμων, ἀνέπεισαν. ἰε-

ficerent, eos abducen tes, ex vatis Balaam sententia, qui hoc Bala co z] suaserat. 4) Ægy ptia a] quæ princi coquorum Regis, cum Josephum non potuis set illicere, persuasit a si Josephus ipsam soli citasset, castumque il lum fecit in carcerem includi. 5) Jobi uxor b] conata piissimo Jo bo persuadere ut laxa ret frena dicto adversus Dominum, licet effice re hoc ob pii hominis robur & constantiam non valuit. 6) Ita et iam sapientissimum So lomonem mulieres quas præter fas duxerat, c] impulerunt ut templa conderet quibus illæ Dæmones d] tanquam Deos colebant. 7) Je-

ζάβελ

z[Numer. XXXI. 16.
a] Genes. XXXIX.
b] Job. II. 9.
c] 3. Reg. XI.
d] Astarten. & Moloch. id. 5.

ζάβελ τὸν ἀχαὰβ τῇ ἀσάρτῃ θύειν ἠπάτησεν, καὶ τὸν προφήτην ἐκδιώκειν ἡλίαν, διὸ καὶ τετιμώρηνται. γοθολία, ἡ τοῦ ἀχαὰβ καὶ τῆς ἰεζάβελ θυγάτηρ: τὸ τοῦ δαβὶδ γένος ἀφανίσαι, διὰ τῶν ἐπηκόων αὐτῆς μηχανωμένη. ἡρωδιὰς, τὸν ἡρώδην, φονεύειν τὸν βαπτιστὴν ἰωάννην, διὰ τῆς εὐρύθμως ὀρχησαμένης τῆς ἑαυτῆς θυγατρὸς, ἐπαγαγομένη.

zabel Achabum fraude induxit ut Astartæ e] sacra faceret & Eliam Prophetam f] persequeretur, propter quam rem etiam pœnas g] dedit. 8) Gotholia, h] Achaabi & Jezabelis filia quæ Davidis genus disperdere per eos, qui ipsi obsequebantur, machinata fuit. 9) Herodias i] quæ Herodem per filiam suam scite ad numerum saltantem, induxit ut Joannem baptistam interficeret.

ΚΕΦ. μ.

Ὅσαι γυναῖκες τοὺς ἄνδρας εὐεργέτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν, εὐάρεστοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.

CAP. XL.

Quænam mulieres bene erga maritos se gesserunt, & per ea quæ fecerunt DEO probatæ sunt?

Σάρρα πεισθεῖσα τῷ ἀβραὰμ, καὶ λέ-

Sarra uxor Abrahami, k] sororem se ipsi-

c] Baal. 3. Reg. XVI. 31.
f] 3. Reg. XVII. 10.
g] 4. Reg. IX.
h] 4. Reg. XI. 1.
i] Math. XIV.

k] Genes. XII.

γοῦσα ἀδελφὴν αὐτοῦ εἶναι, κατὰ τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ, πρὸς τὰς διὰ τὸ κάλλος αὐτῆς ἐπηρείας. καὶ πάλιν παρακαλοῦσα αὐτὸν, συγγενέσθαι τῇ παιδίσκῃ τῇ ἄγαρ, ἵνα καταστήσαιτο παιδίον, πρὸς τὸ μὴ δι' αὐτὴν στεῖραν οὖσαν, ἄπαιδον καὶ αὐτὸν ἀποθανεῖν.

us ſicut inter eos co venerat, profeſſa, q niam propter pulc tudinem improbius petebatur. Eadem ſuadens ei l] ut c ancilla Agar concu beret, ſuſciperetque ea filium, ne d ipſa erat ſterilis, ille i prolis è vita exceder

Ῥαχὴλ, καὶ Λία, ὑπακοῦσαι τῷ ἀνδρὶ, καὶ ἀκολουθοῦσαι αὐτῷ εἰς τὴν χαναναίαν, τὸν πατρῷον οἶκον καταλιμπάνουσαι.

Rahel & Lea m] ma rito obtemperantes, lictaque patria domo cutæ eum in Chana næam.

Ῥεβέκκα δὲ ὁμοίως τοῦ μόνον ὀνομασθέντος ἀνδρὸς αὐτῆς, ἰσαὰκ πόθῳ κατέλιπε τὴν πατρῴαν ἑστίαν, καὶ πρὸς τὸν μνηστῆρα ἐξανάγεται.

Rebecca quæ simi ter Iſaaci viri ejus nominati deſiderio pa trium reliquit focum, que ad procum n] greſſa eſt.

Ἡ τοῦ γεδεὼν γυνὴ, δείσαντα τὸν ἄνδρα τὴν τοῦ

Uxor Manoë, o] qu virum Angeli conſp

ἀγγ

l] Geneſ. XVI.
m] Geneſ. XXIX.
n] Geneſ. XXIV. 58.
o] Judic. XIII. 23.

ἀγγέλου ἐπιφάνειαν, ῥώννυσιν ἀπὸ τοῦ δέους, πίστιν αὐτῷ τὴν ἀπὸ γνώμης ἐντιθεῖσα σωτήριον.

ctu territum confirmavit à metu, fidemque salutis ex DEI sententia ei fecit.

Μελχὼλ, τὸν δαβὶδ, ἀναιρεῖσθαι ὑπὸ τοῦ σαοὺλ μέλλοντα, καθιμώσασα διὰ θυρίδος, καὶ δρασμὸν αὐτῷ τὸν ἀπὸ τοῦ φόνου περιποιησαμένη.

Melchol p] Davidem, cum Saul eum vellet interficere, demittens per fenestram, & fugæ copiam à cæde ipsi suppeditans.

Ἡ ἀβιγαὶλ, ἡ τὸν ναβὰλ πανώλεθρον ἀναιρεῖσθαι μέλλοντα, τὸν δαβὶδ ἐξυβρίσαντα, ῥυσαμένη τῆς διαφορᾶς διὰ τῆς παρακλήσεως τῆς πρὸς τὸν δαβὶδ, δώροις αὐτὸν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς ἐξευμενισαμένη.

Abigail q] quæ Nabalem perditum jam & interficiendum, quod Davidem ignominia affecisset, periculo eripuit obtestatione ad Davidem, donisque quibus animum ejus pro viro delinivit.

ἡ δὲ τοῦ σολομῶνος μήτηρ ἡ βηθσαβεέ, ἡ κατὰ τὰς τοῦ προφήτου νάθαν ὑποθήκας, τὴν βασιλείαν τῷ υἱῷ περιποιησαμένη, διδάξασα τὸν δαβὶδ τὰ τῷ ἀδωνίᾳ τετολμημένα.

Bethsabee r] Salomonis mater, quæ secundum Prophetæ Nathanis præcepta regnum filio suo paravit, edocens Davidem quæ auderet Adonias.

Ῥαὰβ δὲ διὰ πίστεως

Raab per fidem pro-

εὐδοκι-

p] 1. Sam. XIX. 12.
q] 1. Sam. XXV.
r] 3. Reg. I. II. seq.

εὐδοκιμεῖ παρὰ τῷ Θεῷ, διασώζουσα τοὺς κατασκόπους, καὶ δι' ἄλλης ὁδοῦ τούτους ἀπολύουσα, καὶ συνθήκας περὶ σωτηρίας πρὸς αὐτοὺς ποιουμένη.

Ῥοὺθ ἡ μωαβῖτις, ἡ τῆς ἑκυρᾶς, διὰ πόθον ἱερὸν ἀχώριστος, καὶ εἰς ἐκκλησίαν Κυρίου καταταττομένη.

Καὶ ἡ γυνὴ, ἡ τὸν ἐναγέστατον ἀβιμέλεχ, τὸν δεινὰ κατὰ τοῦ λαοῦ ἐργασάμενον, μέγιστόν τι κατώρθωσε τῷ λαῷ, μύλου κλάσματι, τοῦτον, ἐκ τοῦ τείχους, κατὰ τοῦ κράνους αὐτοῦ ἀπορριφέντι, ἀνελοῦσα.

καὶ ἡ τὸν σαβεὲ δὲ, τὸν τοῦ Βοχορί, προκατειληφότα τὴν ἄβελ καλουμένην πόλιν, ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἀποστάντα δα-

bata DEO s] quæ e ploratores servavit per aliam viam t] dimisit, & pacto cum lis inito de salute prospexit.

Ruth Moabitis, à cru sua u] per sacr desiderium non passa disjungi, atque acce sita Ecclesiæ Domini.

Mulier quæ detesta lem Abimelechum, gr via molitum adver populum, lapidis m laris frusto immisso caput ejus de muro in terfecit, magnamq & egregiam rem pop lo præstitit.

Mulier quæ Sabee lium Bochri, z] qui Rege Davide defecer civitatemque cui no men Abel, præoccup

s] Hebr. XI. 31.
t] Josuæ II. 21.
u] Ruth. I. 14. seq.
x] Ruth. IV. 14.
y] Judic. IX. 52.
z] 2. Samuel. XX.

βὶδ, ἀποκτείνασα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, διὰ τοῦ τείχους τῷ ἰωὰβ ῥίψασα, καλὸν καὶ σοφὸν ἔργον ἐπεδείξατο, ὅλην πόλιν πολιορκίας ῥυσαμένη.

verat, interfecit, caputque ejus per murum ad Joabum projecit, facinusque edidit pulchrum ſapiensque, atque integram civitatem obſidione liberavit.

Σοφὴ δὲ καὶ ἡ θεκουΐτις, ἡ τὸν ἀβεσαλὼμ, τῆς φυγῆς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς κληθῆναι ποιησαμένη ταῖς τοῦ ἰωὰβ ὑποθήκαις.

Sapiens mulier Thecuitis, a] quæ Abeſſalomum de fuga à Patre revocari fecit Joabi conſilio.

Σαβὰ δὲ, ἡ τῶν αἰθιόπων βασιλὶς, τῆς σοφίας ἕνεκα σολομῶνος, εἰς τὴν ἰουδαίαν σταλεῖσα, ἐπὶ σοφίᾳ καὶ αὐτὴ δικαίαν ἀπηνέματο τιμήν.

Saba Regina b] Æthiopum, quæ propter ſapientiam Salomonis in Judæam profecta eſt & ipſa meritum de ſapientia honorem retulit.

Ἡ χήρα, ἡ ἐν σαρέφθοις τὸν ἠλίαν δεξιωσαμένη, ἐπὶ τιμῇ τῇ παρὰ θεοῦ.

Vidua in Sarepthis, c] quæ hoſpitio excepit Eliam honoris apud DEUM causâ.

Ἡ γυνὴ ἡ σουναμίτις ἡ τὸν ἐλισσαῖον δεξιουμένη,

Mulier Sunamitis d] quæ ſuſcepit Eliſæum &

σεν,

a] 2. Sam. XIV.
b] 3. Reg. X. adde Bocharti Phaleg. II. 26. & Obſerv. Hallenſ. T. V. p. 260. ſeq.
c] 3. Reg. XVII. 10. ſeq.
d] 4. Reg. IV.

καὶ οἶκον αὐτῷ σχολαῖον εὐτρεπίσασα, μεγάλα καὶ τὸν ἄνδρα καὶ τὸν ἑαυτῆς οἶκον ὤνησεν, υἱόν τε γὰρ οὐ πρότερον ὄντα αὐτῇ, ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ἀποθανόντα, ζῶντα ἀπειλήφει.

Ἐν δὲ τῇ χάριτι τῇ κατὰ χριστὸν, τὴν τοῦ κόσμου σωτηρίαν, μαρία διηκονήσατο, γεννήσασα ἡμῖν σαρκὶ, τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν Κύριον ἡμῶν ἰησοῦν χριστόν.

Ἐλισάβετ, ἡ τοῦ ζαχαρίου γυνὴ, τὸν πρόδρομον τοῦ Κυρίου, ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν συλλαβοῦσα, καὶ προφητεύειν ἠξίωται.

Τήν τε ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου αἱ τρεῖς μαρίαι πρῶται θεασάμεναι, τοῖς μαθηταῖς ἀπήγγελον.

Ἀλλὰ καὶ ἰωάννα ἡ τοῦ

domum ei quietam i[n]struens plurimum marito & toti dom[ui] ſuæ profuit, nam fi[li]um cum non habuiſſ[et] nacta eſt, & hunc cu[m] eſſet mortuus, vivu[m] recepit.

Tempore Gratiæ Chriſto, Mundi ſal[u]tem Maria e] miniſtra[]vit, peperit enim Je[]ſum Chriſtum unige[ni]tum DEI filium Dom[i]num noſtrum.

Eliſabet Zachariæ u[]xor præcurſorem Domi[]ni Joannem baptiſta[m] cum concepiſſet, etia[m] Prophetidis munere digna eſt habita.

Et reſurrectionem Domini tres Mariæ primæ ſpectarunt, & di[]ſcipulis nunciavere.

Sed & Joanna, h]

e] Matth. I. 25.
f] Luc. I. 42. ſeq.
g] Maria Mater JEſu cum Maria Magdalena & Maria Jacobi. Matth. XXVII. 56. Marc. XVI. 1.
h] Luc. XXIV. 10.

ἐπιτρόπου Ἡρώδου γυνὴ μετὰ καὶ ἄλλων πιστοτάτων γυναικῶν ἀκολουθοῦσα τῷ Κυρίῳ, τὰ χρήματα ἐπιφερομένη κατήναλε εἰς τὴν διακονίαν τῶν ἑπομένων τῷ Σωτῆρι.

procuratoris i] apud Herodem uxor cum aliis fidelibus mulieribus secuta Dominum, opes contulit, & ad ministrandum iis qui Salvatorem sequebantur, insumsit.

ΚΕΦ. μα.

Τίνες ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

Σὴμ καὶ Ἰάφεθ, ὀπισθοφανεῖς ἐπιβαίνοντες, τὴν τοῦ πατρὸς καλύψαι γυμνότητα. Ἰωσὴφ, τὰς καθ' ἑαυτὸν ὑποφέρων σοφῶς συμφορὰς, καὶ τὰ ὀνείρατα διαλύων, καὶ τὸν καιρὸν τῶν εὐφοριῶν καὶ τοῦ λιμοῦ πανσόφως οἰκονομῶν. Βεσελεὴλ ὁ τοῦ Οὐρὶ καὶ Ἐλιάβ ὁ τοῦ Ἀ-

CAP. XLI.

Quinam viri sapientia admirabili extitere.

Sem & Japheth qui facie aversa a] accesserunt, Parentis sui nuditatem contecturi. Josephus calamitates quæ ipsi accidebant b] ferens sapienter, & somnia explicans, c] temporaque fertilitatis & famis d] sapientissime administrans. Besseleel, filius Ori, & Eliab, e]

χισα-

i] Chuzæ Luc. VIII, 3.
a] Genes. IX. 22.
b] Genes. XXXVII. & XXXIX.
c] Genes. XL. & XLI.
d] Genes. XLI. 34. seq.
e] Exod. XXXI. 2. 6.

χισαμὰχ, οἱ τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἐργασάμενοι. χουσί, ὁ τοῦ δαβὶδ σύμβουλος, τὴν τοῦ ἀχιτόφελ σοφίαν μεταχειρισάμενος. σολομὼν ὁ τῆς σοφίας χάρισμα κομισάμενος. οἱ υἱοὶ μαοὺλ, αἰθὰν, καὶ ἐσρὰν, καὶ ἡμὰν, καὶ χαλχὰλ, καὶ δαρδὰν, περὶ ὧν καὶ ἐν ταῖς βασιλείαις, ὡς σοφῶν, κατὰ τὰ τοῦ σολομῶνος, μνήμη γίνεται. ἰωδαὲ ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ τὴν γοθολίαν ἀποκτείνας, καὶ τὸν ἐκ τοῦ δαβιδικοῦ γένους ἰωὰς, σοφῶς εἰς βασιλείαν παραγαγών. Δανιὴλ, ὁ τὰ μυστικὰ τῶν βασιλέων θεάματα ἀποκαλύπτων, περὶ οὗ καὶ πρὸς τὸν διάβολον εἰρη-

filius Achisamach, sacrum tabernac construxerunt. C d] Davidis à con qui Achitophelis entiam evertit. S mon, cui sapientiæ num e] obtigit. Maul, Ætham, Esr Eman, Chalchal & D dan, quorum in Reg libris f] tanquam pientum circa Salom nis tempora fit men Jodaë Pontifex m mus, qui Gotholiam terfecit g] & Joa ex Davidica stirpe gem sapienter con it. Daniel qui pl mysterii Regum v nes explanavit, h] quo etiam ad Diab

d] 2. Sam. XVII. 7.

e] 3. Reg. III. 12.

f] 3. Reg. IV. 31. ubi Salomo traditur sapientia e ὑπὲρ Γαιθὰν τὸν Ζαρίτην καὶ Αἰνὰν τὸν χαλκὰδ, καὶ Δαράλα, υἱοὺς μαοὺλ.

g] 2. Sam. XI. 15. seq.

h] Dan. II. 27. seq. id. IV. 19. seq. V. 25.

ται, μὴ σὺ σοφώτερος εἶ τοῦ δανιήλ; ἔσδρας, ὁ τῶν ἱερῶν γραφῶν, μετὰ τὴν ἐκ βαβυλῶνος τοῦ ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ἐπάνοδον, μνήμην ποιησάμενος.

dictum est, i] *tunc sapientior es Daniele?* Esdras qui post populi Judaici de Babylone reversionem, sacrarum litterarum k] (restituendarum) mentionem fecit.

ΚΕΦ. μβ.

Τίνες, ἐπὶ σοφίᾳ γυναῖκες θαυμασταὶ γεγόνασι.

CAP. XLII.

Quænam fuere sapientia admirandæ mulieres?

Θάμαρ, ἐπὶ παιδογονίᾳ τὸν ἰούδαν σοφισαμένη. ῥεβέκκα, τῷ ἰακὼβ, τὰς παρὰ τοῦ πατρὸς εὐλογίας, οἰκονομήσασα δοθῆναι, καὶ εἰς τὴν μεσοποταμίαν αὐτὸν, πρὸς τὴν ἑαυτῆς συγγένειαν ἐκπέμπουσα,

Thamar quæ Judam a] ut filios ab eo conciperet decepit. Rebecca rem ita moderata ut benedictio Patris b] daretur Jacobo, eumque ad cognatos suos c] mittens in Mesopotamiam, ut Esavi iram effugeret.

F Διὰ

i] Ezech. XXVIII, 3.

k] Nehem. VIII. 2. Fuere etiam qui traderent Esdram ex memoria Legem restituisse, ut notavi in Codice Pseud-epigrapho Vet. Testam. p. 1156. seq. Sed illi sententiæ laudatus Nehemiæ locus perspicue adversatur.

a] Gen. XXXVIII. 13. seq.

b] Gen. XXVII. 6. seq.

c] id. 43.

διὰ τὴν τοῦ ἠσαῦ μῆνιν. ἰωσαβὲλ ἡ τοῦ βασιλέως ἰωρὰμ θυγάτηρ, ἰωδαὲ δὲ τοῦ ἀρχιερέως γυνὴ, κρύψασα ἰωὰς τὸν ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς υἱὸν, ἵνα μὴ πρὸς τῆς γοδολίας ἀναιρεθῇ, καὶ φυλάξασα εἰς τὴν τῆς δαυϊτικῆς βασιλείας ἔκφανσιν. σοφὴ καὶ ἡ σουναμῖτις, ἡ τὸν προφήτην ἐλισσαῖον δεξιωσαμένη, τῇ τε τῆς οἰκίας παρασκευῇ, καὶ τῇ παραμονῇ, τῇ τοῦ προφήτου.

Josabel d] Regis Jo... mi filia, uxor Jo... Pontificis maximi, q... Joasum fratris sui O... ziæ filium occultav... à Gotholia interfic... tur, conservavitque ... um donec in Regi... Davidis successione ... palam est restitu... Sapiens etiam Sunam... tis e] quæ Prophet... Elisæum domus suæ a... paratu excepit, atq... Prophetæ non desiit ... sistere f] (donec secu... descenderet, filiumq... vitæ restitueret.)

ΚΕΦ. μγ.

Τίνες ἐπὶ δεινότητι γενόμενοι σοφοί, διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοντο.

CAP. XLIII.

Quinam nimium sapie... tes sua ipsi perierun... sapientia?

Οἱ τὸν πύργον οἰκοδομεῖν ἕως οὐρανοῦ βουλόμενοι, διελύοντο τῇ

Turrim quæ ad cœ... lum usque per... geret volentes exstr...

πολ...

d] 4. Reg. XI. 2. ἰωσαβεέ.
e] 4. Reg. IV. 10.
f] id. 30.

πολυφωνία. φαραὼ κατασοφιζόμενος τὴν τοῦ λαοῦ διαφθορὰν, καὶ κατέχειν εἰς δούλους βουλόμενος, συναπολλύμενος τῇ τοιαύτῃ ἐπιχειρήσει. ἀβιμέλεχ ὁ τοῦ γεδεὼν υἱὸς, σοφιζόμενος ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν περιποιήσασθαι, καὶ τοὺς ο, ἀδελφοὺς φονεύσας: ὑπὸ γυναικὸς ὡς κύων ἀναιρούμενος. σαοὺλ μηχανώμενος τὴν τοῦ δαβὶδ ἀναίρεσιν, καὶ τὸν δόρυ κατ' αὐτοῦ βάλλων, ὑπὸ τοῦ ἰδίου ξίφους διολλύμενος. ἀχιτόφελ δεινὰ σοφιζόμενος, καὶ παρευδοκιμηθεὶς πρὸς τὸν ἀβεσαλὼμ, ὑπὸ τοῦ χουσῆ ἀγχόνῃ χρησάμενος. οἱ τὸν δανιὴλ συσκευασάμενοι, τοῖς λέου-

ere, a] linguarum multiplicitate distracti sunt. Pharao populi Judaici exitium callide moliens b] cupiensque eos servos sibi retinere, in illo conatu cum suis periit. Abimelech c] Gedeonis F. qui cupiens astuto consilio vindicare sibi principatum, septuaginta fratribus ideo interfectis, perinde ut canis occisus est à muliere. Saul qui Davidi machinatus necem, d] hastam in ipsum jecit & suo ipse gladio interiit. Achitophel qui astutum speculatus consilium e] sed Abessaloni propter Chusium minus probatus, laqueo vitam sibi finiit. Qui Danielem objicere leo-

a] Genes. XI.
b] Exod. XIV.
c] Judic. IX.
d] 1. Sam. XVIII. 10. & XXXI. 4.
e] 2. Sam. XVII. 23.

σιν ἐκδοθῆναι, αὐτοὶ τοῖς θηρίοις ἐκδοθέντες. καὶ ἔτι πρότερον, οἱ τοῦ ἰωσὴφ ἀδελφοὶ, ἀφανίζειν αὐτοῦ τὴν ἐκ τῶν ὀνειράτων ἐπίδοξον προσδοκίαν σοφισάμενοι, ὑπὸ τὴν κρίσιν αὐτοῦ, περὶ τοῦ παντὸς, ἔκειντο.

nibus f] pararunt, ipsi bestiis illis lacera traditi sunt. Et diu te, fratres Josephi qui cum propter ips somnia vellent ips speciosa fraude exc tata de medio toller illius deinde judicio totamque salutem sua obnoxiam habuerunt.

ΚΕΦ. μδ.

Τίνες ἐπικρύψει τῆς ἀληθείας σοφοὶ, σωτηρίαν εὕραντο.

CAP. XLIV.

Quinam in occultand veritate sapientes, be sibi consuluere?

Ἀβραὰμ ἀδελφὴν ἑαυτοῦ λέγων εἶναι τὴν σάῤῥαν, ἵνα μὴ ὑπὸ τῶν αἰγυπτίων, δι' αὐτὴν ἀναιρεθῇ. Μωϋσῆς πρὸς τὸν αἰγύπτιον λέγων, τριῶν ἡμερῶν τὸν λαὸν, ἐπὶ τὴν θεοῦ λατρείαν ἀπάξειν. σαμουὴλ, χρίων τὸν δαβὶδ εἰς βασι-

Abraam professus Sa ram esse suam so rorem, a] ne illius cau sa ab Ægyptiis inter ceretur. Moyses b] Ægypti Regi ajens po pulum se per iter tridu deducturum ad cultum DEO præstandum. Sa muel Davidem unctu

λια

f] Daniel. VI.

g] Genes. XXXVII. & XLIII. seq.

a] Genes. XX. 2. 12. ita & Isaacus. id. XXVI. 7.

b] Exod. V. 3.

λέα, ἐπὶ θυσίαν φάσκων, εἰς τὴν βηθλεὲμ ἀφικνεῖσθαι. ἰωνάθαν λέγων πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα τὸν σαοὺλ, περὶ τοῦ δαβὶδ, ὡς ὑπ' αὐτοῦ παρακληθεὶς εἴη, εἰς τὴν βηθλεὲμ ἀπιέναι. ὁ δαβὶδ φεύγων τὸν σαοὺλ, πρὸς τὸν ἱερέα τὸν ἀβιμέλεχ φάσκων, ὡς ὑπὸ τοῦ βασιλέως ἀπεσταλμένος εἴη, ὅτι τι πρᾶγμα προσῆκον αὐτῷ. καὶ πρὸς τὸν ἀλλόφυλον ἐλθὼν, δείσας, μὴ ὡς στρατηγὸς ὢν τοῦ λαοῦ ἀποθάνῃ, μανίαν ἐσκήψατο, πρᾶγμα προβαλλόμενος οὐκ ἀληθὲς, διὰ σωτηρίαν. καὶ μελχὼλ δὲ, τοῦ πατρὸς ἐπαγανακτοῦντος αὐτῇ διὰ τὴν τοῦ δαβὶδ

rus in Regem & caussatus sacrificii celebrandi gratia Bethlehemum se venisse. Jonathan ad Patrem suum Saulem dicens de Davide d] quod à se impetraverit veniam Bethlehemum proficiscendi. David cum Saulem fugeret, Abimelecho e] Sacerdoti ajens missum se à Rege de negotio ad eum pertinente. Et ad Philistæorum Regem f] delatus metuensque ne utpote dux populi interficeretur, furere se assimilavit, rem minime veram fingens ut salvus evaderet. Melchol g] indignante Saule patre, quod Davidem dimisisset, caussata est

ἀπο-

c] 1. Sam. XVI. 2.

d] 1. Sam. XX. 6.

e] 1. Sam. XXI. 2. אחימלך

f] Achis, 1. Sam. XXI. 13.

g] 1. Sam. XIX. 17.

ἀπόλυσιν, ἀναιρεῖσθαι λέγουσα πρὸς αὐτοῦ εἰ μὴ τοῦτο πεποιήκει.

mortem illum commi natum sibi, ni hoc fe cisset.

ΚΕΦ. με.

Τίνες δὲ δόλῳ, δικαιοσύνης ἔργα διεπράξαντο.

CAP. XLV.

Quinam per dolum opera justitiæ consentanea peregerunt?

Αὼδ ὁ κριτὴς, τὸν αἰγλὼμ, τὸν τῶν μωαβιτῶν βασιλέα, ὡς ὑπήκοος, πρὸς αὐτὸν μετὰ δώρων ἐλθὼν, ἀνελὼν δόλῳ. ἰαὴλ ἡ τοῦ κιναίου χαβὲρ γυνὴ, τὸν σισάρα φεύγοντα, φιλοφρόνως δεχομένη, καὶ γάλακτι ποτίζουσα, κατακοιμήσασά τε, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τελευταῖον πασσάλῳ διελάσασα.

1) Aod judex, Æglomum a] Moabitarum Regem tanquam ipsi subditus ad eum cum donis accedens, doloque eum interficiens. 2) Jaël Kinæi Gaberis uxor b] Sisaram fugientem benevole excipiens potansque lacte & ad somnum componens, caput denique ipsius clavo transfigens.

ΚΕΦ. μς.

Τίνες προσχήματι χρηστότητος, ἢ εὐσεβείας, θάνατον κατειργάσαντο.

CAP. XLVI.

Quinam bonitatis prætextu ve'l pietatis mortem intulere?

Πρῶτος ὁ ὄφις, τὴν εὔαν διὰ χρηστότητος

Primus serpens c] qui Evæ bonis verbis

a] Judic. III. 21. b] id. IV. 21. c] Gen. III.

τητῷ ἔπεισεν, ἐφάπτεσθαι τοῦ τῆς γνώσεως φυτοῦ, ὡς θεῶν γινομένων εἰ φάγοιεν, καὶ διὰ ταύτης, εἰς θάνατον ἐνέβαλε. Κάϊν, τὸν ἀδελφὸν φιλοφρόνως ὡς εἰς ἑώρησιν προτρεπόμενος, διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον φάμενος, οὕτως ἀναιρῶν. ἡ ἰεζάβελ προσχήματι νηστείας, Θεῷ προσαγομένης, ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, τὸν ναβουθαὶ συκοφαντοῦσα. ὁ ἰσμαὴλ, φιλίας προσχήματι πρὸς τὸν προστάτην τοῦ ὑπολειφθέντος εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ λαοῦ, τὸν γοδολίαν, παραγενόμενος, καὶ τοῦτον οὕτως ἀνελών.

persuasit ut arborem scientiæ contingerent, veluti Dii futuri essent si de illa vescerentur, atque per hoc in mortem eos præcipitavit. 2) Cain fratrem amice velut ad considerandum cœlum invitans dicensque ad eum d] *exeamus in campum*, atque ita interficiens. 3) Jezabel obtentu jejunii DEO pro Rege offerendi e] Nabathæum opprimens calumniâ. 4) Ismaël simulatione amicitiæ f] ad Godoliam, populi in Jerusalem relicti præfectum accedens, eumque ita interficiens.

ΚΕΦ. μζ.

Τίνες δίκαιοι ἀνῃρέθησαν.

Ζαχαρίας ὁ τοῦ ἀρχιερέως ἰωδαὲ υἱὸς, ἐ-

CAP. XLVII.

Quinam justi obtruncati sunt?

Zacharias Pontificis maximi Jodaë filius ἐπι-

d] Genes. IV. 8. e] 3. Reg. XXI. 9. f] 4. Reg. XXV. 25.

ἐπιπλήττων δυσσεβοῦντι τῷ ἰωᾶς, λιθόλευστος ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου ἀναιρεῖται. οὐρίας ὁ προφήτης, φεύγων τὰς ἀπειλὰς τοῦ λαοῦ, ἐπείπερ παρῄνει μὴ δυσσεβεῖν, κληθεὶς ἀπὸ τῆς αἰγύπτου, εἰς τὴν ἰερουσαλήμ, ἐφονεύετο. Ναβουθαὶ ὁ ἰεζραηλίτης τὸν ἑαυτοῦ πατρικὸν ἀμπελῶνα μὴ βουληθεὶς δοῦναι τῷ ἀχαὰβ, ὑπὸ τῆς ἰεζάβελ συκοφαντούμενος, λίθοις βαλλόμενος ἀνῄρητο. γοδολίας, ὁ τοῦ λαοῦ μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν προϊστάμενος, ὑπὸ ἰσμαήλου διὰ τὸ εἶναι προστάτην ἀνῄρητο. ἠσαΐας ὁ προφήτης ὑπὸ μανασσῆ ἐπρίσθη (ὡς ἡ

g] cum impium J... ium objurgasset, la... dibus obrutus in... templum & altare c... truncatur. 2) Ur... propheta h] minas p... puli fugiens, quand... quidem eos ab impie... te dehortatus fuerat, ... vocatus ex Ægypto H... rosolymam, interf... ctus est. 3) Nabuthæ... Jesraëlites i] cum vine... am à patre sibi relictam nollet Achaabo dare, à Jezabele circumventus calumniis & lapidibus obrutus, peremtusque est. 4) Godolias k] populo post captivitatem præpositus, ideo quod præfectum se gereret, ab Ismaële est interfectus. 5) Esaias Propheta à Manasse l]

g] 2. Paralip. XXIV. 20. 22. Matth. XXIII. 35.
h] Jerem. XXVI. 23.
i] 3. Reg. XXI.
k] 4. Reg. XXV. 25.
l] Idem præter scriptores in Codice pseudo-grapho V. T. pag.

παράδοσις ἔχει, οὔτε γὰρ ἡ γραφὴ τοῦτο ἔφησεν.) Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, καὶ οἱ ἀσαμωναίου παῖδες, ὑπὸ Ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ἐπ' εὐνομίᾳ θείως αἰκισθέντες ἀνῃρέθησαν. Ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ διὰ τὴν ὑπερβάλλουσαν ἀρετὴν, δίκαιος ἐπικληθεὶς, ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἀνῃρέθη.

ſerrâ diviſus eſt ut habet traditio, neque enim Scriptura m] hoc affirmat. 6) Judas Maccabæus n] & Aſamonæi filii ab Antiocho Epiphane ob accuratam Legis Divinæ obſervationem graviter afflicti & interfecti ſunt. 7) Jacobus Domini frater o] propter abundantem virtutem juſti appellatus nomine, à populo obtruncatus fuit.

F 5 ΚΕΦ. μη.

pag 1088. ſeq. laudatos tradunt Hippolytus de antichriſto c. 30. & Joannes Antiochenus in excerptis Peireſc. pag. 786.

m] Alludere tamen ad hoc videtur Origeni & aliis Paulus Apoſtolus Hebr. XI. 37. quando uſus vocabulo ἐπρίσθησαν.

n] 1. Maccab. IX. 18. Et apud Flavium Joſephum XII. 19. traditur de Judæ Maccabæi nece, qui in prælio adverſus Bacchidem à Demetrio Seleuci filio miſſum occubuit: ſed tunc Antiochus Epiphanes jam obierat, primus ille auctor bellorum & perſecutionum in Judæos de quo 2. Maccab. & 1. Maccab. I. ſeq.

o] De Jacobi minoris nece confer ſi placet quæ notavi in Codice Apocrypho N. Teſtamenti pag. 605. ſeq. & in parte tertia pag. 582. ſeq.

ΚΕΦ. μη.

Τίνες ἀδελφοὺς ἀπέκτειναν.

Κάϊν, τὸν ἄβελ. ἀβιμέλεχ ὁ τοῦ γεδεὼν υἱὸς, τοὺς ό. ἀβεσσαλὼμ, τὸν ἀμνών. σολομὼν, τὸν ἀδωνίαν. ἰωρὰμ ὁ τοῦ ἰωσαφὰτ υἱὸς τοὺς, ε, ἀδελφοὺς αὐτοῦ.

CAP. XLVI

Quinam fratrum interfectores

Cain p] interfe belem. Abim q] Gedeonis F. septuaginta. Abe mus r] Amnonem mon s] Adoniam ram t] Josaphati F que fratres suos.

ΚΕΦ. μθ.

Τίνες παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ θεῷ χρηστευσάμενοι, ἀναιροῦνται.

Σαοὺλ, μὴ ἀποκτείνας ἄγαγ τὸν τοῦ ἀμαλὴκ βασιλέα, προσταχθεὶς πανώλεθρον αὐτὸν διαφθεῖραι, ἀλλὰ φεισάμενος αὐτοῦ, παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ, κατακρίνεται ὑπὸ τοῦ προφή-

CAP. XLI

Quinam contra usi misericordia rierunt?

Saul cum non in cisset Agager maleci F. Rege jussus funditus pare, sed illi DEI voluntatem cisset, à Proph

p] Genes. IV. 8.
q] Judic. IX. 5.
r] 3. Reg. XIII. 28.
s] 3. Reg. II. 25.
t] 2 Paralip. XXI. 4.
u] 1. Samuel. XV.

τοῦ σαμουὴλ, τὴν καθαίρεσιν τῆς βασιλείας. ἀχαὰβ, παραλαβὼν τὸν τοῦ ἄδερ υἱὸν, βασιλέα συρίας εἰς ἀναίρεσιν, παρὰ τὴν τοῦ θεοῦ βουλὴν ἐλεεῖ, τὸν ἐκδοθέντα αὐτῷ εἰς θάνατον, καταφρονητὴν γεγονότα τοῦ Θεοῦ ἰσραὴλ, διόπερ αὐτὸς ἐξεδόθη τῇ παγγενεῖ διαφθορᾷ. ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου, παίσειν αὐτὸν, εἰς ἔλεγχον τῆς τοῦ ἀχαὰβ ἀνηκόου, τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίας, καὶ μὴ πατάξας, λέοντι περιπίπτειν ἀκούει, διὰ τὴν παρακοὴν, τῷ θηρίῳ, καὶ τούτῳ περιπεσὼν κατὰ τὴν ὁδὸν, ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀναιρεῖται. ὁ προφήτης ὑπὸ τοῦ ἱεροβοὰμ εἰς τὴν βεθὴλ ἀποσταλεὶς, προλέγειν τὴν τῶν ψευδοπροφητῶν ἐσομένην ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κατὰ-

muele dejectionis à regno damnatur. Achab cum Aderis filium x] Regem Syriæ internecioni dandum cepiſſet, contra DEI conſilium ei miſeretur, qui contemtor DEI Iſraëlis fuerat atque interficiendus Achaabo traditus erat, ideoque ipſe cum tota ſtirpe ſua datus exitio fuit. Juſſus à Propheta y] percutere ipſum ad revincendam Achaabi inobedientiam benignitati amantis homines DEI præſtitam, audit ſe propter denegatum obſequium leoni beſtiæ objiciendum, eique in via objectus ab eo interficitur. Propheta z] à Jeroboamo miſſus in Bethel, futuram ſuper altari cremationem Pſeudo-prophetarum prædicturus, pro-

x] Benhadad 3. Reg. XX.
y] 3. Reg. XX. 35. ſeq.
z] 3. Reg. XIII.

κατάκαυσιν, καὶ κελευσθεὶς εἰς τὴν τοῦ ἰσραὴλ μὴ ἑστιαθῆναι χώραν, παρακουσθεὶς ὑπὸ λέοντος θηλείας κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφονεύετο.

hibitusque in Israe... ca regione pati se e... pi convivio, non ... diit; pseudo-prop... humanitate per... a] & à leone besti... via obtruncatus est.

ΚΕΦ. ν.

Τίνες μισθὸν δικαιοσύνης τὸ ἀποθανεῖν ἐκομίσαντο, καὶ τίνες δι' ἀσεβείας ἐπεβίωσαν.

CAP. L.

Quinam mercedem ... tiæ retulerunt mort... quinam propter im... tatem in vita m... sere?

Ὁ τοῦ ἱεροβοὰμ βασιλέως υἱὸς, νέος ὢν ἀποθνήσκει, ἐπειδὴ εὑρέθη ῥῆμα ἀγαθὸν ἐν αὐτῷ, παρὰ Κυρίου, ὡς ἀχίας ὁ προφήτης, πρὸς αἰνῶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, περὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐρωτῶσαν, ἔφη. Ἰωσίας εὐσεβήσας ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ δικαιοσύνῃ ἀποθνήσκει, ἀκούσας παρὰ τῆς προφήτιδος ὀλδῆς, τα-

Regis Jeroboami ... us obit juvenis ... quoniam Domin... co bonum reper... Achias Propheta ... no matrem ejus ... ta filii sciscitantem ... Josias pius Rex, ... ter justitiam m... auditis ex Prop... Olda verbis: c]

a] 3. Reg. XIII. 18. seq.
b] 3. Reg. XIV.
c] 4] Reg. Reg. XXII.

σε λέγει Κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ προστίθημί σε πρὸς τοὺς πατέρας σου, καὶ προστεθήσῃ ἐν εἰρήνῃ, ἵνα μὴ ἴδωσιν οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγὼ ἐπάγω ἐπὶ τὸν τόπον τοῦτον, καὶ πάντα τὸν λαόν.

ait Dominus: *ecce ego colligam te ad patres tuos, & adjungeris in pace, ne videant oculi tui omnia mala quæ ego adduco super locum hunc, & totum populum.*

Κάϊν ἵνα εἰς ἑβδόμην γενεὰν, - - τὴν τῆς ἀδελφοκτονίας. καὶ τὰ Χαναναίων ἔθνη ἵνα πληρωθῶσιν αὐτῶν αἱ ἁμαρτίαι.

Cain superstes mansit d] ut in septimam generationem daret pœnas fratricidii. * Chananæorum gentes, e] ut ipsorum peccata implerentur.

ΚΕΦ. να.

Τίνες οὐ νοσήσαντες, ἀποθνήσκειν ἐκελεύοντο.

Ἀαρὼν, εἰς τὸ ὄρος ἀνελθεῖν κελευόμενος, ἵνα ἀποθάνῃ. μωϋσῆς, ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος να-

CAP. LI.

Quinam sunt quibus non ægrotantibus injunctum fuit mori?

1) Aaron, qui jussus est ascendere in montem a] ibi moriturus. 2) Moses, à quo audita

βαυ,

d] Genes. IV. 15.
* Lacuna hoc loco in Manuscripto Græco Codice.
e] Judic. I. & III. 1. seq. Jos. XVII. 13.
a] Montem Hor. Num. XX. 25.

βᾶυ, καὶ τελεύτα, ἀκȣ́ων. Δανιὴλ, ἀκȣ́ων παρὰ τȣ̃ ἀγγέλȣ, καὶ σὺ βάδιζε καὶ ἀνάπαυȣ, καὶ ἀναπαύσῃ, καὶ ἀναστήσῃ εἰς τὴν δόξαν σȣ, εἰς προθεσμίαν ἡμερῶν. ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.

vox: b] *ascende in montem Nabau & mor*[...] 3) Daniel, qui ex an[gelo] audiit verba: [...] *iam tu abi ac qui*[esce] *Et quiesces & resu*[rges] *in gloriam tuam pr*[aefini]*to tempore.* 4) Joan[nes] Evangelista. d]

ΚΕΦ. νβ.

Τίνες τῶν ἁγίων, τυφλὸι τὴν ὅρασιν γεγονότες, ἀπέθανον.

Ἰσαὰκ. ἰακὼβ. ἠλεὶ ὁ ἱερεὺς. ἀχίας ὁ προφήτης ὁ σιλωνίτης.

CAP. LII.

Quinam sancti o[culis] *capti diem obierunt?*

Isaacus, a] Jacobus [b]] Eli c] sacerdos, [A]chias d] Propheta [Si]lonites.

ΚΕΦ. νγ.

Τίνες διέμειναν, καὶ ȣ̓κ ἀπέθανον.

Ἐνὼχ, ἐν ἑβδόμῃ γενεᾷ τῇ ἀπὸ τȣ̃ ἀδάμ,

CAP. LIII.

Quinam superstites [man]*sere & non* [sunt] *mortui?*

Enoch e] septim[a] [ab] Adamo gener[atione]

b] Deut. XXXII. 49. 50. c] Dan. XII. 13.
d] De has traditione dixi in Codice Apocrypho Nov. notis ad lib. V. Abdiæ cap. ult. pag. 589. seq.
a] Gen. XXVII. 1. b] id. XLVIII. 10. c] 1. Sam. [...]
d] 3. Reg. XIV. 4. e] Hebr. XI. 5. Gen. V. 24.

μετετέθη, καὶ οὐκ εὑρίσκετο. ἡλίας, ἐν ἅρματι πυρὸς, ἀναληφθεὶς ὡς εἰς τὸν οὐρανόν. τοῦ δὲ μελχισεδὲκ θάνατος οὐ γέγραπται, ἐπεὶ μηδὲ γέννησις, τέθνηκε γὰρ ἐπειδὴ καὶ γεγέννηται, διὰ δὲ τὸ τύπον αὐτὸν εἶναι τῆς ἀρχιερωσύνης χριστοῦ, οὐκ ἀναγέγραπται.

ne f] translatus & non repertus eſt. Elias g] curru igneo, ſuſceptus in cœlum. Melchiſedeci vero mors perinde ut nativitas ejusdem h] ſcripta non eſt: mortuus eſt igitur, ſiquidem & natus, mors vero ejus, quoniam ſummi ſacerdotii Chriſti typus i] extitit, ſcripto non eſt conſignata.

ΚΕΦ. νδ.

Τίνες ἀποθανόντες ἀνέζησαν.

Ὁ τῆς χήρας τῆς σαρεφθινῆς υἱὸς ὑπὸ ἠλιοῦ τοῦ προφήτου. ὁ τῆς σουναμίτιδος υἱὸς ὃν ἐλισσαῖος ἀνέστησεν. ὁ ἐκκομιζόμενος, καὶ διὰ τὴν ἔφοδον τῶν λῃστῶν, δεισάντων τῶν ἐκκομιζόντων,

CAP. LIV.

Quinam mortui revixere?

Viduæ Sarephtinæ filius k] ab Elia Propheta ſuſcitatus. 2) Filius Sunamitidis l] quem Eliſæus in vitam revocavit. 3) Homo qui ſepeliendus efferebatur, & metuentibus porti-

f] Judæ 14.
g] 4. Reg. II. 11.
h] Inde ἀπάτωρ, ἀγενεαλόγητος, Hebr. VII. 3.
i] Pſalm CX. 4. Hebr. VII. 17.
k] 3. Reg. XVII. 22.
l] 4. Reg. XIII. 21.

ζόντων, ἐπιῤῥίψεὶς τῷ τοῦ ἐλισσαίου μνήματι, ἀναστὰς καὶ πεφευγὼς μετὰ τῶν καταῤῥιψάντων αὐτόν. ὑπὸ δὲ τοῦ Σωτῆρος τρεῖς ἀνέστησαν νεκροί. ἡ τοῦ ἰαείρου θυγάτηρ ἡ δωδεκαετής. ὁ τῆς χήρας μονογενὴς υἱὸς, ἐκκομιζόμενος πρὸς αὐτὸ τὸ μνῆμα. λάζαρος τεταρταῖος ὀδωδὼς, ἀπὸ τοῦ μνήματος κληθείς. τρεῖς ἐν τῇ παλαιᾷ, τρεῖς ἐν τῇ νέᾳ. καὶ διὰ τῶν ἀποστόλων, ἡ δορκὰς ἐν ἰόππῃ, ὑπὸ πέτρου. εὔτυχος, ὑπὸ παύλου, ἐν τρωάδι.

toribus propter la[...] num incursionem, [...] jectus in Elisæi mo[...] mentum, m] sur[...] & cum iis qui eum [...] cerant profugit. A[...] vatore autem tres [...] tui resuscitati sunt. [...] Jairi filia n] duo[...] annos nata. 2) U[...] nitus filius Viduæ [...] qui ipsam jam ad se[...] turam efferebatur. [...] Lazarus quatridu[...] p] & olens, * ex [...] pulchro vocatus in [...] tam. Tres adeo in [...] teri, tres in Novo [...] stamento. Et per [...] stolos 1) Dorcas [...] Joppe à Petro, [...] Troade à Paulo r[...] tychus.

KE[...]

m] 4. Reg. XIII. 21.
n] Marc. V. 41. & Luc. VIII. 54.
o] Luc. VII. 14.
p] Joh. XI. 43. * id. 39.
q] Actor. IX. 40.
r] Actor. XX. 10.

ΚΕΦ. νε.

Τίνες στεῖραι τετόκασι.

Σάῤῥα ἡ τοῦ ἀβραὰμ γυνὴ, τὸν ἰσαὰκ γεννήσασα. ῥεβέκκα, ἡ τοῦ ἰσαὰκ γυνὴ, τοὺς διδύμους, τὸν ἠσαῦ, καὶ τὸν ἰακὼβ, γεννήσασα. ῥαχὴλ ἡ τοῦ ἰακὼβ ἡ τὸν ἰωσὴφ, καὶ τὸν βενιαμὶν, γεννήσασα. ἄννα ἡ τοῦ ἐλκανᾶ, ἡ τὸν προφήτην σαμουὴλ γεννήσασα. ἡ σουναμῖτις, ἡ παρὰ τοῦ ἐλισαίου λαβοῦσα τὸν υἱὸν, καὶ ἀποθανόντα αὖθις λαβοῦσα. ἐλισάβετ ἡ ζαχαρίου γυνὴ, ἡ τὸν βαπτιστὴν ἰωάννην γεννήσασα.

CAP. LV.

Quænam steriles cum essent, pepererunt?

Sarra uxor Abraami: s] quæ Isaacum peperit. Rebecca t] Isaaci uxor quæ peperit geminos, Esauum, Jacobumque. Rahel u] uxor Jacobi quæ Josephum & Benjaminum. Anna x] uxor Elcana, quæ peperit Samuelem Prophetam. Sunamitis y] quæ ab Elisæo Propheta & nacta est filium, & mortuum iterum recepit. Elisabet uxor Zachariæ z] quæ Joannem Baptistam peperit.

G KEΦ. νϛ.

s] Genes. XXI.

t] Genes. XXV. 21. seq.

u] Genes. XXX. 22. seq. & XXXV. 16. 17.

x] 1. Samuel. I.

y] 4. Reg. IV.

z] Luc. I, 57.

ΚΕΦ. νϛ.

Τίνες πατέρα ἠτίμασαν.

Χάμ, τὸν νῶε, τὴν γύμνωσιν αὐτοῦ, τοῖς ἀδελφοῖς ἐξαγγείλας. ἠσαῦ, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην, γυναῖκας χαναναίας ἀγαγόμενος. ἀβεσσαλώμ, ἐπαρθεὶς κατὰ τοῦ δαβίδ, καὶ πολεμῶν αὐτῷ, καὶ τὰς γυναῖκας αὐτοῦ μιάνας. ἀδωνίας, αὐτοχειροτόνητον ἑαυτὸν βασιλέα, παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην, ἀναδεῖξαι πειραθείς.

CAP. LVI.

Quinam patrem dehonorarunt?

1) Chamus Noëmu a] nuditate e fratribus enunciata. Esau quum præter tentiam patris b] du uxores Chananæas. Abessalom, insurge adversus Davidem ipsique bellum infer & ejus d] polluens xores. 4) Adonias contra sententiam tris suo se creatum fragio Regem e] ve tare instituit.

ΚΕΦ. νζ.

Τίνες ἀλαζονευσάμενοι κατηνέχθησαν.

Οἱ τὸν εἰς οὐρανὸν διήκοντα βουληθέντες

CAP. LVII.

Quinam propter ar gantiam eversi sunt?

1) Qui turrem co exstruere

a] Genes. IX. 22.
b] Genes. XXVI. 34.
c] 2. Samuel. XV. seq.
d] Id. XVI. 22.
e] 3. Reg. I. 5. seq.

οἰκοδομεῖν πύργον, τῇ
πολυγλώσσῳ διασχισθέν-
τες φωνῇ. Φαραὼ, ἐπὶ
τῇ ἑαυτοῦ δυνάμει θρασυ-
νόμενος, καὶ λέγων, τὸν
Θεὸν οὐκ ἐπίσαμαι, καὶ
τὸν λαὸν οὐκ ἀποστέλλω,
μετὰ τὰς δέκα πληγὰς,
ὑπὸ βυθὸν πανστρατιᾷ
καλυπτόμενος. Ῥοβο-
άμ καταφρονήσας τοῦ
λαοῦ, καὶ μείζω τοῦ σο-
λομῶνος τοῦ ἑαυτοῦ πα-
τρὸς, θελήσας φρονεῖν,
τῆς πατρικῆς ἐξέπεσεν
ἀρχῆς. γολιὰθ μέγα
φρονήσας, κατὰ παρα-
τάξεως ὅλης τοῦ ἱεροῦ λαοῦ,
ὡς κύων, λίθῳ νεανίου,
βάλλοντος αὐτὸν, κα-
τέπεσεν. ἀβεσσαλὼμ
ἐπὶ κόμῃ, καὶ ἀδωνίας
ἐπὶ κάλλει ἐπαρθέντες,
ἀτίμωτον ἑαυτοῖς βίον
κατέστρεψαν. ὁ τῶν βα-
βυλωνίων βασιλεὺς σεν-
ναχηρεὶμ, μέγα θρασυν-

tingentem ad cœlum usque, in voces multilingues a] ſunt diſciſſi. 2) Pharao ſua potentia elatus, *DEUM*, inquit, *non novi*, b] *& populum non dimittam*. Hic poſt decem plagas, cum toto exercitu c] in abyſſo demerſus eſt. 3) Roboam, qui aſpernatus populum, & plus patre ſuo Salomone volens ſapere, paterno principatu excidit. 4) Goliath qui magno tumens ſpiritu, in totius aciei ſacri populi conſpectu, tanquam canis lapide juvenis d] eum ferientis concidit. 5) Abeſſalom coma & Adonias formoſitate ſuperbientes, inhonoratum vitæ exitum habuere. 6) Rex Babyloniorum Sennacherim

a] Geneſ. XI. 7.
b] Exod. V. 2.
c] Exod. XIV. 28.
d] I. Samuel. XVII. 49.

θεὶς ἐπὶ τῇ τῶν ἐθνῶν περιλήψει, καὶ κατὰ τοῦ Ἐζεκίου, ὡς μὴ δυναμένου βοηθεῖσθαι διὰ Ῥαψάκου καταπαρθεὶς, τὸν ἑαυτοῦ στρατὸν θεηλάτῳ πληγῇ ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν ἀπολλὺς, καὶ δραπέτης, μόνος ἀποδιδράσκων εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν, κἀκεῖσε πρὸς τῶν οἰκείων παίδων ἀναιρούμενος. ὁ Συρίας βασιλεὺς Ἀδάδου ὁ υἱὸς, πάντα τὸν τοῦ Ἰσραὴλ λαὸν ἀφανίζειν ἀπειλῶν, διὰ παιδαρίων σλβ, μυρίους πολεμιστὰς ἑαυτοῦ ἀπολλυσι, καὶ τὴν ὅλην ἑαυτοῦ βασιλείαν διεφθείρετο. Ὀζίας ὁ βασιλεὺς, ἐπὶ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ἱερᾶσθαι βουλόμενος, λεπρωθεὶς,

magna arrogantia te ciens ob gentes dev & adversus Ezechiam ut qui expers esset au lii, per Rapsacem efferens, exercitum um divino ictu per b vissimum temporis m mentum amisit, & p ripiens se in terram am solus aufugit, f que à suis filiis est in fectus. 7) Syriæ R Adadi F. g] cum univ sum populum Isra cominatus esset dele à ducentis & trig duobus pueris prof tus innumeras co perdit & totum regn suum affligit. 8) O Rex, justitiæ opini inflatus cum vellet crificare, h] lepra c reptus, non regno do sed domo i] eje

e] 4. Reg. XVIII. & XIX. Esaiæ XXXVI. & XXX
f] 4. Reg. XIX. 37. Esa. XXXVII. 38.
g] 3. Reg. XX. 15. seq.
h] 2. Chron. XXVI. 16.
i] Domo Domini id. 21.

ου μόνον τῆς βασιλείας, ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκίας ἐξέβαλεν. Ναβουχοδονόσορ, ἐπὶ τῇ πάντων κρατήσει τῶν ἐθνῶν, καὶ τῆς Βαβυλῶνος αὐξήσει, ὑπὲρ ἅπαντας ἐπαρθεὶς, τὴν τοῦ ἀνθρώπου διάνοιαν ἀφαιρεθεὶς, θηρίου ψυχὴν καὶ τρόπον ἔσχηκε. καὶ Φαρισαῖος, ἐπὶ τῇ ἑαυτοῦ δικαιοσύνῃ μέγα φρονήσας, καὶ ἐπὶ ταύτῃ, κατὰ τοῦ τελώνου θρασυνθεὶς, τὴν δικαιοσύνην ἀπώλωλε.

eſt. 9) Nabuchodonoſor quod oinnes gentes debellaſſet & Babylonem incrementis auxiſſet, ſupra cunctos ſeſe efferens, humana mente ſpoliatus eſt k] beſtiæque animam ac mores obtinuit. Et 10) Phariſæus ſua juſtitia ſuperbiens, & propter eam publicano inſultans, l] juſtitiam perdidit.

ΚΕΦ. νη.

Τίνες διὰ ταπεινοφροσύνην εἰς δόξαν καὶ ὕψος ἤχθησαν.

Ἰωσὴφ, ταπεινοφρονήσας, ἐφ' οἷς ὑπέμεινε χαλεποῖς παρὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῆς

CAP. LVIII.

Quinam per humilitatem in ſublimem gloriam producti ſunt?

1) Joſephus cum in malis quibus per fratres m] & quam habebat Dominam n] affici-

k] Dan. IV. 3. Sub hujus Nabuchodonoſoris nomine Xerxem Græcorum latere contendit Jo. Chriſt. Artopæus Diſſ. I. de Xerxe Nebucadnezare, & altera de furore Nebucadnezaris.

l] Luc. XVIII. 11. 14.

m] Geneſ. XXXVII. n] Gen. XXXIX.

νομισθείσης δεσποίνης, εἰς τὸ κρατεῖν τῆς αἰγύπτου προήγετο. ἰακὼβ φεύγων τὰς τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὰς, καὶ ξένην ἀντὶ τῆς πατρῴας ἑστίαν ἀλλαξάμενος, πλούσιος ἐπανήρχετο καὶ τίμιος. ἰούδας ἐπιπεσὼν τῷ ἰωσὴφ ἐφ' οἷς εἰς αὐτὸν ἐπλημμέλησαν, βασιλικοῦ γένους ἀξιοῦται γενέσθαι φύλαρχος. γαβαωνῖται τὸν ἰησοῦν ὑπελθόντες ἐν τῇ τῶν ἐθνῶν παραλήψει, διὰ ταπεινοφροσύνης, ἐν τοῖς οἰκείοις μεμενήκασι, τῆς σωτηρίας τετυχηκότες. Δαβὶδ δὲ ὅλου ταπεινοφρονῶν, ἐφ' οἷς ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ὑπέμεινε, καὶ τὴν βασιλείαν ἀπελάμ-

ebatur, humilem se pr buisset, ad præfectur Ægypti o] fuit eve 2) Jacobus fratris fu ens minas, p] & pa um peregrino lare p mutans dives & hon ratus revertit. 3) das coram Josepho p cidit q] eorum ca quæ in eum fra admiserant, & dign deinde habitus est Regiæ stirpis r] cap esset. 4) Gabaon 5) ad Josuam, cum gentes cepisset, acc dentes per humilitate salute potiti sunt, at in suis ut manerent c tinuere. s] David omne tempus in i quæ à Saule perpeti tur, t] modestus humilis, regnum de

o] Genes. xli. 41.
p] Genes. xxviii. seq.
q] Genes. xl. v. 18.
r] Matth. I. 2. Luc. III. 33.
s] Josuæ IX. t] 1. Samuel. xviii. seq.

βαίνειν. Ἱερεμίας τυπτόμενος καὶ φυλακιζόμενος ἐπὶ ταῖς ἀληθέσι προῤῥήσεσι, καὶ φέρων ταπεινοφρόνως, προστάτης τοῦ λαοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν ἐγίνετο τῆς πολιορκίας. Νινευΐται, ταπεινοφρονήσαντες, ἐπὶ τὸ τοῦ Ἰωνᾶ κήρυγμα, ἐλέους τετυχήκασιν, ἀπήμαντοι διαμείναντες. Καὶ ὁ Κύριος δὲ, τὸν τελώνην, πολλῇ ταπεινοφροσύνῃ, εἰς τὸ ἱερὸν ἀνεληλυθότα, καὶ ἑαυτὸν ἐπὶ ταῖς πλημμελείαις κατακρίναντα, δεδικαιῶσθαι, ἔφη, ὑπὲρ τὸν μεγαλοῤῥήμονα Φαρισαῖον.

de accepit. 6) Jeremias pulſatus incluſusque carceri u] ob vera quæ erat vaticinatus, cum tuliſſet hoc modeſte, præfectus poſtea populi, x] tempore obſidionis urbis fuit conſtitutus. 7) Ninevitæ y] ad prædicationem Jonæ humiles ſe præbuerunt, & miſericordia potiti ſunt malorumque immunes manſere. Et 8) Dominus publicanum z] multa humilitate aſcendentem in templum, ſeque ipſum de peccatis condemnantem ait juſtificatum fuiſſe præ magniloquo Phariſæo.

u] Jerem. XXXVII. 14.
x] Jerem. XLII. 2.
y] Jon. III.
z] Luc. XVIII.

ΚΕΦ. νθ.

Τίνες ἐφ' οἷς ἔδρασαν φόνοις, ἀπεδέχθησαν, καὶ εὐάρεστοι παρὰ Θεῷ γεγόνασι.

Μωϋσῆς τὸν αἰγύπτιον ἀνελὼν, καὶ ἐκδικίαν τοῦ ἀδικουμένου ἑβραίου ποιησάμενος. Φινεὲς ὁ τοῦ ἀαρὼν υἱὸς τὸν ζαμβρὴν καὶ τὴν χασβὴν διελάσας, καὶ οὕτω τὴν κατὰ τοῦ λαοῦ δικαίαν τοῦ Θεοῦ μῆνιν, ἐξιλασάμενος. σαμουὴλ, ὁ ἱερεὺς καὶ προφήτης, τὸν τῶν ἀμαληκιτῶν βασιλέα τὸν ἀγὰγ, ἀνελὼν, καὶ πληρώσας βουλὴν Θεοῦ, ἣν ὁ σαοὺλ οὐκ ἐπλήρωσεν. οἱ εἰς τὴν ἔρημον προσδεδραμηκότες καλοῦντι τῷ μωϋσῇ, καὶ τοὺς προσήκοντας αὐτοῖς, ἐπιμεμενηκότας τῇ δυσσεβεῖ γνώμῃ τῆς εἰδωλο-

CAP. LIX.

Quinam ob cædes qu[...] patravere, accepti Deoq[...] probati exstiterunt?

1) Moyses cum inte[...] fecisset Ægyp[...]um, a] atque injuria[...] Hebræo illatam ul[...] fuisset. 2) Phinees A[...]ronis F. qui Zambre[...] & Chasben b] trans[...] verberavit, itaque exp[...]avit justam DEI adver[...]sus populum iram. [...] Samuel Sacerdos [...] Propheta qui Agag[...] Amalekitarum Rege[...] c] interemit, Deiqu[...] consilium quod Saul [...]cere neglexerat, imple[...]vit. 4) Qui vocant[...] Moyse in deserto accu[...]rerunt, propinquosque d] in impia idololatr[...] sententia persistente[...]

a] Exod. II. 12.
b] Num. XXV. 8.
c] 1. Sam. XV. 8.
d] Num. XXV. 4. seq.

λατρείας, ἀποσφάξαντες. Δαβὶδ τὸν νεανίαν ἀμαληκίτην, τὸν καυχώμενον ἐπ' αὐτῷ, ὡς τὸν σαοὺλ αὐτὸς ἀποσφάξας εἴη. καὶ τὸν ῥιχὰβ, καὶ τὸν βαανᾶν, τοὺς τοῦ ῥεμμὼθ υἱοὺς τοῦ βηῤῥοθέου, τοὺς τὸν μεμφιβοσθὲ τὸν τοῦ σαοὺλ υἱὸν, ὡς πρὸς αὐτοῦ χάριν, ἀπεκτανκότας, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομίσαντας αὐτῷ. ἡ γυνὴ, ἡ τὸν ἀβιμέλεχ ἀπὸ τοῦ τείχους, κλάσματι μύλου ἐπιῤῥίφοτι αὐτῷ, ἀνελοῦσα. ἡ γυνὴ, τὸν ἀβεσσᾶ μέλλοντα πολιορκίαν κινεῖν τῇ πόλει, ἀναιρεθῆναι ποιήσασα, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, τῷ ἰωὰβ, ἀπὸ τοῦ τείχους ἀκοντίσασα.

obtruncarunt. 5) David morti dans juvenem Amalekitam e] qui gloriabatur ſe eſſe qui Saulem interfeciſſet: nec non perimens Rechabum ac Baananem f] filios Remmoth, Berrhothenſis, qui Memphiboſethum Saulis F. velut in Davidis gratiam ajebant ſe peremiſſe, caputque illius huic afferebant. 6) Mulier quæ fragmento lapidis molaris g] in Abimelechum conjecto de mœnibus, eum interfecit. 7) Mulier quæ Abeſſam obſidionis cauſam futurum civitati, h] interimendum ſuaſit, caputque ejus ad Joabum de muro miſit.

e] 2. Sam. I. 15.
f] 2. Sam. IV. 12.
g] 2. Sam. XI. 21.
h] 2. Sam. XX. 21. ſeq.

ΚΕΦ. ξ.

Τίνες ἐπὶ παρανομίας, λιθόλευστοι ἀνηρέθησαν.

Ὁ σαλωμὶθ ὑὸς τῆς θυγατρὸς δαβρεὶ, ἐπὶ βλασφημίᾳ, ὃς μετὰ ἑτέρου μαχόμενος, Θεὸν ἐβλασφήμησεν. ὁ ἐν σαββάτῳ ξύλα ἐκλέξας εἰς τὴν ἔρημον. ἀχὰρ ὁ ἱερόσυλος, ὁ ἐκ τῶν ἀναθημάτων τῆς ἱεριχοῦς ἀποκρυψάμενος.

CAP. LX.

Quinam ob delicta lapidibus obruti periere?

Filius Salomith Dabri a] prop blasphemiam, qui c altero jurgans, De blasphemaverat. Qui ligna sabbato legerat in deserto. 3) Achar c] sacrileg qui ex devotis re civitatis Jericho n nulla occultaverat.

ΚΕΦ. ξα.

Καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ' εὐσεβείᾳ.

Ναβουθαὶ ὁ ἰεζρεελίτης, συκοφαντηθεὶς, ὑπὸ τῆς ἰεζάβελ, ὡς καταρασάμενος Θεὸν καὶ βασιλέα. ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς, ὁ τοῦ ἰωδαὲ,

CAP. LXI.

Et quinam justi, ob pie facta?

Nabuthæus Jesraeli d] à Jezabele c cumventus calumni si DEO & Regi mal xisset. Zacharias P tifex Maximus, e] fi

a] Levit. XXIV. 11.
b] Num. XV. 32.
c] Jos. VII.
d] 3. Reg XX. 13.
e] Supra Cap. XLVII.

ὑπὸ ἰωᾶς βασιλέως, ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου λιθασθεὶς, ὅτι παρῄνει αὐτῷ μὴ δυσσεβεῖν.

Jodaë, à Joaſo Rege inter templum & altare lapidatus eſt, quod eum ab impietate dehortatus erat.

ΚΕΦ. ξβ.

Τίνες παρανόμους μίξεις πεποίηντο.

Λώτ, ταῖς θυγατέρασι συμμιχθείς. ῥουβὶμ, τῇ τοῦ πατρὸς παλλακῇ. οἱ ἐν γαβαᾶ τῆς φυλῆς βενιαμὶν, τῇ τοῦ λευίτου γυναικὶ ἐπιξενωθέντος αὐτοῖς, συγχρησάμενοι, ὡς καὶ ὀχληθεῖσαν ἀποθανεῖν, ἐφ' ᾗ πράξει, καὶ πολὺς τοῦ λαοῦ φόνος, ἐγένετο. ἀμνὼν, τὴν ἀδελφὴν θάμαρ, παρθένον φθείρας, καὶ μετὰ τὴν ὕβριν, τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας ἀποπέμψας. ἀβεσσαλὼμ τὰς τοῦ πατρὸς γυ-

CAP. LXII.

Quinam inceſtos concubitus admiſerunt?

Lot cum filiabus f] congreſſus. Ruben cum patris ſui g] pellice. Gabaonitæ in tribu Benjamin, uxore Levitæ h] qui hoſpitio apud eos utebatur abuſi, ita ut fatigata moreretur, ſuper quo facinore magna populi cædes facta eſt. Amnon ſororem Thamar i] virginem violans, & poſt illatum dedecus domo ſua dimittens. Abeſſalom Patris vitians conjuges, in

γυναῖκας

f] Geneſ. XIX. 31. ſeq.
g] Geneſ. XXXV. 22. & XLIX. 4.
h] Judic. XIX.
i] 2. Sam. XIII.

ναίκας, ἐπ' ἀτιμίᾳ τοῦ πατρὸς, γνώμῃ τοῦ ἀχιτώφελ, διαφθείρας.

ejusdem ignominiam * ex consilio Achitophelis.

ΚΕΦ. ξγ.

Τίνες διώνυμοι γεγόνασι.

Ἰωθὼρ ὁ τοῦ μωϋσέως γαμβρὸς, καὶ ῥαγουὴλ καὶ ἰωβὰβ κικλήσκεται. ὁ βασιλεὺς γὲθ, παρ' ᾧ ὁ δαβὶδ φυγὼν, κατήγετο. ἰώσηππος δὲ φησὶ, μελχίαν ὠνομᾶσθαι ὑπὸ τῶν γονέων, μωϋσῆν ἐν τῇ περιτομῇ, ὑπὸ δὲ τῆς ἀναλαβούσης αὐτὸν, τῆς τοῦ φαραὼ θυγατρὸς, μωϋσέα

CAP. LXIII.

Quibusnam duplex fuit nomen?

Jothor socer Moysis, etiam Raguel k] & Jobab l] vocatus est. Rex Geth m] ad quem David profugus adductus fuit. Josephus ait Melchi nomen inditum Moysi à parentibus in circumcisione, sed à Pharaonis filia quæ eum suscepit cognominatum Moysen. Gedeon

* 2. Sam. XVI. 21.

k] Exod. II. 18.

l] Num. X. 29. Judic. IV. 11. adde B. D. Glassii Philolog. Sacr. IV. 3. observ. 12.

m] Achis filius Maoch. 1. Sam. XXVII. 2.

n] Flav. Josephi locus me fugit: ita tamen Eustathius p. ... in Hexaem. & Cedrenus p. 34. Sed Clemens Alex. ... Strom. p. 343. ait Mystas tradere, MELCHIS nomen Moysi inditum demum in cœlo, postquam fuerit assumtus. Nominis hujus mentio etiam apud Georgium Syncellum p. 120. Occasionem videtur præbuisse quod Moses מלך Deut. XXXIII. 5.

προσονομάζεσθαι. γεδεὼν ὁ κριτὴς, ὁ αὐτός ἐστιν ἱεροβαάλ. ἀδωνίας ὁ καὶ ὀρνίας. ὀχοζίας ὁ καὶ λαζίας. ἠλιακεὶμ, ὁ καὶ Ἰωακείμ. ἰδιθοὺμ ὁ ψαλτῳδὸς ὁ καὶ ἐθάμ. χειρὰμ ὁ ἐπὶ τοῦ σαλομῶνος τὸν ναὸν δειμάμενος, ὁ καὶ ἐχίας. Ἔσδρας ὁ καὶ σαλαθιήλ. Ναθανίας ὃν μετωνόμασε ναβουχοδονόσορ σεδεκίαν. καὶ ἐν τῇ νέᾳ, πέτρος, ὁ καὶ σίμων καὶ συμεὼν καὶ κηφᾶς. Θω-

Judex o] idem etiam est Jerobaal. Adonias idem etiam p] Ornias. Ochozias dictus etiam q] Lazias. Eliakim idem etiam r] Joakim. Idithun cantor, s] alio nomine Ethan. Chiram qui Salomoni templum exstruxit, dictus etiam t] Echias. Esdras idem & u] Salathiel. Nathanias x] cujus nomen Nabuchodonosor mutavit Sedekiam. In Novo Testamento Petrus y] idem Simon quoque, & Simeon & Cephas. z]

μᾶς

o] Judic. VII. 1.

p] Procopius in 3. Reg. I. 5. καὶ Ὀρνιὰ ὑιὸς Ἀγγὲθ Δαβίδ] Ἀδωνίας. καὶ γὰρ ἦν διώνυμος.

q] Jehoachaz 2. Paralip. XXI. 17. & Azarias 4. Reg. VIII. ult. & XXII. 6. adde Buxtorfium Vindic. Hebr. pag. 930.

r] 4. Reg. XXIII. 34.

s] 1. Paralip. XXV. 1. 3. & XV. 7. 2. Paralip. V. 12. & alibi.

t] hoc alibi non memini me legere.

u] Agg. I. 1.

x] 4. Reg. XXIV. 17. Ματθανίας.

y] Matth. IV. 18. &c. 2. Petr. I. 1.

z] Joh. I. 42.

μᾶς ὁ καὶ δίδυμος, Θαδδαῖος ὁ καὶ λεββαῖος. καὶ ἰούδας ἰακώβου. μάρκος ὁ καὶ ἰωάννης.

Thomas a] qui & Did[...] mus. Thaddæus [...] idem etiam Lebbæus[...] Judas Jacobi c] Marc[...] idem etiam d] Joann[...]

ΚΕΦ. ξδ.

Τίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐπωνομάσθησαν.

CAP. LXIV.

Quinam secundo nom[...]ne cognominati sunt?

Ἄβραμ, ἐπωνομάσθη ἀβραάμ. ἰακὼβ, ἰσραήλ. ἰωσὴφ, κόμφθομ βανὴχ. ἀνανίας, σεδράχ. ἀζαρίας, μισάκ. μισαὴλ, ἀβδενεγώ. δανιὴλ, βαλτάσαρ. πασχὼρ, μέτοικος. καὶ ἐν τῇ νέᾳ, σίμων ἐπωνομάσθη πέτρος. ἰωάννης, καὶ

Abram deinde nom[...] natus est e] Abraa[...] Jacobus, f] Israël. Jo[...] phus, g] Psontomph[...] nech. Ananias, Sedra[...] Azarias, Misac. [...] sael, Abednego. h] D[...] niel, i] Balthasar. [...] schor, k] Metœc[...] (transmigrans.) [...] in Novo Testame[...] Simon l] alio nom[...] appellatus est Pe[...]

a] Joh. XI. 16. XX. 24. XXI. 2.
b] Matth. X. 3. c] Actor. I. 13.
d] Actor. XII. 12. XV. 37.
e] Gen. XVII. 5. Philo libro περὶ μετονομαζομέ[...] Anastasius Sinaita qu. 51.
f] Gen. XXXII. 28. g] Gen. XLI. 45. h] Dan. I[...]
i] Dan. IV. 16. k] Jerem. XX. 3. l] Matth. IV. 1[...]

Ἰάκωβος, οἱ ἀπόστολοι, βοανεργὲς, ὅ ἐστιν, υἱοὶ βροντῆς.

Joannes & Jacobus Apoſtoli dicti m] boanerges, hoc eſt filii tonitru.

ΒΙΒΛΟΣ β.

LIBER. II.

ΚΕΦ. ξε.

Τίνα τὰ ἐπὶ τῆς μιᾶς Θεότητος παραλαμβανόμενα.

Ἄκουε ἰσραὴλ, Κύριος ὁ Θεός σου, Κύριος εἷς ἐστιν, ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου. καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ Κύριος, μόνος ὕψιστος, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. καὶ ὁ Κύριος φησιν, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. καὶ ἡ κιβωτὸς ἐν ᾗ ὁ νῶε διεσώθη, εἰς ἕνα πῆχυν συνετελεῖτο. εἷς ὁ ναὸς ἐν ᾧ ὁ Θεὸς ἐλατρεύετο. εἷς ὁ νόμος, ἡ κιβωτὸς μία.

CAP. LXV.

Quænam de una Deitate ſumuntur teſtimonia?

Audi Iſraël n] *Dominus DEUS tuus Dominus unus eſt. Ego ſum* o] *Dominus DEUS tuus. Et noſcant* p] *quod Tu Dominus, Tu ſolus altiſſimus ſuper univerſam terram.* Et Dominus ait: q] *ut cognoſcant Te ſolum verum DEUM.* Et arca qua Noë ſervatus eſt, in unam ulnam r] faſtigiabatur. Templum unum s] in quo DEUS colebatur, lex una, t] arca u] una.

ΚΕΦ. ξς.

m] Marc. III. 17. n) Deut. VI. 4. o) Exod. xx. 5.
p] Pſ. LXXXII. ult. q) Joh. XVII. 3. r) Geneſ. VI. 16.
s] 3. Reg. VI. t) Exod. xx. u] Gen. VI. ſeq.

ΚΕΦ. ξς.

Τίνα δὲ τὰ ἐπὶ δυαδικῆς ὑποστάσεως.

Ποιήσωμεν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα ἡμετέραν, καὶ καθ' ὁμοίωσιν. ἰδοὺ γέγονεν ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν. Τί τὸ ὄνομα αὐτοῦ; ἢ τί τὸ ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ; καὶ ὁ Κύριος φησὶν, ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἕν ἐσμεν. καὶ ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν θεὸν, καὶ ὃν ἀπέστειλας Ἰησοῦν χριστὸν, εἰς τὸν κόσμον. καὶ πάλιν, ἐλευσόμεθα ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιησόμεθα. ἐν δύο πλαξὶν ὁ νόμος ἐγγέγραπτο. διὸ καὶ ἐν τῷ μυστικῷ ᾄσματι, τοῦ νυμφίου οἱ μαστοὶ; οἷς ἡ νύμφη τρέφεται, ἐν νόμῳ καὶ χάριτι. δύο καὶ

CAP. LXVI.

Quænam de dup[...] *persona?*

Faciamus x] *hom*[...] *ad imaginem no*[...] *& ad similitud*[...] *Ecce* y] *Adam factu*[...] *lut unus nostrum.* [...] *quod nomen ei* z] [...] *quod nomen filio ej*[...] Et Dominus ait: a] [...] *go & Pater unum* [...] Atque: b] *ut cogno*[...] *Te unum verum DE*[...] *& quem misisti Je*[...] *CHristum* in mund[...] Et iterum c] *Venie*[...] ego & Pater, *& m*[...] *onem apud eum fa*[...] *mus.* Duabus tabul[...] lex inscripta fuit. [...] etiam in mystico c[...] co sponsi ubera e[...] bus sponsa nutritur. [...] & gratia. Duo iti[...]

x] Genes. I. 26. y] Genes. III. 22. z] Prov. XX[...]
a] Joh. x. 30. b) Joh. XVII. 3. c) Joh. XIV. 23.
d) Exod. XXIV. 12. e) Cantic. VII. 3. IV. 5. f) [...]
ticor. VIII. 8.

τῆς νύμφης, τὸ ἱερατικὸν καὶ λαϊκὸν τάγμα.

ΚΕΦ. ξζ.

Τίνα τὰ ἐπὶ τριαδικῆς παραλαμβανόμενα.

Δεῦτε καταβάντες, συγχέωμεν ἐκεῖ τὰς γλώσσας αὐτῶν. Τὸ βάπτισμα τὸ ἐν τριάδι, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. τρία νοερὰ τάγματα, οὐρανίων, ἀερίων, ἐπιγείων. τρεῖς τοῦ παντὸς γένους ἀνθρώπων γενάρχαι, σὴμ, χὰμ, ἰάφεθ. τρεῖς οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι, ἀβραὰμ, ἰσαὰκ, ἰακώβ. ἡ κιβωτὸς ἐν ᾗ νῶε διεσώζετο, τρεῖς ἀ-

ſponſæ, f] ordo ſacerdotalis, laicusque.

CAP. LXVII.

Quanam ſumuntur teſtimonia de Trinitate, ſive triplici perſonarum numero.

Agite deſcendamus g] *& confundamus ibi linguas eorum.* Baptiſmus in Trinitate, h] in nomen Patris & Filii & Spiritus ſancti. Tres ordines intellectu præditi, i] cœleſtium, aëriorum & terreſtrium. Tres communes parentes univerſi generis humani, k] Sem, Cham, Japheth. Tres patriarchæ l] populi Judaici Abraam, Iſaac, Jacob. Arca in qua Noë con-

H σταθμοὺς

f] Cantic. VIII. 8.
g] Geneſ. XI. 7.
h] Matth. XXVIII. 19.
i] Philipp. II. 10. Cœleſtium, terreſtrium & inferorum. Sed inferi etiam principes aëris Epheſ. II. 2.
k] Geneſ. IX. 19.
l] Matth. I. 2

ἀριθμοὺς ἔφερε, τὸν, λ, τὸν, ν, τὸν, τ, καὶ εἰς ἕνα πῆχυν συνεπληροῦτο, ἡ μονὰς, ἐν τριάδι, γνωρίζεται· τρεῖς ἄγγελοι τῷ ἀβραὰμ ὤφθησαν, τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ ἐκ στείρας υἱοῦ, ποιούμενοι. τρεῖς ἑορταὶ νόμιμοι ἐτήσιοι, ἑορτὴ τοῦ Φασὲκ, ἑορτὴ τῆς πεντηκοστῆς, ἑορτὴ τῶν σκηνοπηγιῶν. τριῶν ἀνδρῶν ἡ μαρτυρία ἀληθής ἐστι. τρεῖς τὸ πνεῦμα μαρτυρίας φέρει, περὶ ἀληθείας, περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ κρίσεως. τρεῖς ἐν ᾅδου ὁ Κύριος πεποίηται ἡμέρας, οὗ τύπος ἦν ὁ ἰωνᾶς.

ſervabatur, tres
bat numeros m] X
& L & CCC & in un
ulnam complebat
unde unitas in trini
cognoſcitur. Tres
geli n] Abrahamo
paruerunt, qui pro
ſum ei dederunt de
ſcituro ex ſterili co
ge filio. Tria feſta
niverſaria, lege conſt
ta, o] feſtum Phaſe
ve Paſchatis, feſt
Pentecoſtes & feſt
tabernaculorum. T
um virorum teſtimo
p] conſtat veritas. T
fert teſtimonia Spiri
q] de veritate, de j
tia & de judicio. T
in inferno dies r] p
git Dominus, cujus
Jonas typus fuit.

ΚΕΦ.

m] Geneſ. VI. 15. 16. n] Geneſ. XVIII. 2.
o] Levit. XXIII. p] Deut. XVII. 6. Matth. XVIII.
q] Joh. XVI. 8. r] in ſepulchro Matth. XII. 40.
s] Jon. II. 1.

ΚΕΦ. ξη.

Τίνες εἰσὶν οἱ σαθμοὶ τῆς πορείας τοῦ λαοῦ, οἱ ἀπ' αἰγύπτου.

Τῷ πρώτῳ μηνὶ, τῇ πέντε καὶ δεκάτῃ τοῦ μηνός, (οὗτος δέ ἐστιν ὁ παρὰ μακεδόσι ξανθικός) ἀπῆραν ἀπὸ ῥαμεσσῆ, τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα, φαγόντες τὸ πρόβατον τὸ φασὲκ εἰς τὴν αἴγυπτον. πρῶτον τοίνυν σαθμὸν ἦλθον εἰς σοκχώθ. β, εἰς βουθὰν, γ, εἰς πηρώθ. δ, ἀπέναντι μαγδώλου. ε, ἀπέναντι ἡρώθ. ς, διέβησαν τὴν θάλασσαν εἰς τὴν ἔρημον, ὁδὸν τριῶν ἡμερῶν περάσαντες, ἦλθον εἰς πικρίαν, τρίτῃ ἡμέρᾳ τὴν διαίρεσιν τῆς θαλάσσης ὁδεύσαν-

CAP. LXVIII.

Quænam sunt mansiones t] in itinere populi Judaici ex Ægypto?

Primo mense, die decima quinta mensis qui Macedonibus Xanthicus est, profecti fuerunt à Ramesse: postridie Paschatos, postquam ovem paschalem in Ægypto comedissent. Prima igitur mansione venerunt in Socchoth. Secunda in Buthan, u] tertia in x] Peroth. Quarta prope Magdolum. Quinta prope Heroth. Sexta transsierunt per mare in desertum, trium dierum exacto itinere, y] perveneruntq; ad aquas amaras, cum tertia die per mare di-

t] Exod. XII. 37. & Flav. Joseph. II. 6. Antiqu. Ex recentioribus Usserii Annal. ad A. 1491. seq. ante Christum natum.

u] Ὀθώμ Exod. XIII. 20.

x] פי החירת Exod. XIV. 2.

y] Exod. XV. 22.

τες. ζ, σαθμὸν, ἦλθον ἀπὸ τῆς πικρίας, ἥ ἐςι μερρὰ πηγὴ, εἰς ἐλεὶμ, ἔνθα εὗρον πηγὰς, ιϐ, καὶ φοίνικας ο. η, σαθμὸν, ἀπὸ τῆς ἐλεὶμ, ἦλθον εἰς θάλασσαν ἐρυθράν. θ, ἀπὸ θαλάσσης ἐρυθρᾶς, εἰς ῥαφικὰ. ι, εἰς ἄλλην ἐλεὶμ. ια, εἰς ῥαφιδὶμ, ὅπου ἐπῆλθεν ὁ ἀμαλὴκ τῷ λαῷ, καὶ ταῖς ἐπάρσεσι τῶν μωϋσέως χειρῶν κατεβλήθη. ιβ, ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. ιγ, ἐν μνήματι τῆς ἐπιθυμίας, ἔνθα πολλὰ γογγύσαντες, ἐπείπερ εἰς ἀνάμνησιν ἦλθον, ὧν ἤσθιον ἄρτων ἐν αἰγύπτῳ, καὶ κρεῶν, κατεβόων τοῦ μωϋ-

visum viam inven[...] sent. Septima mans[...] à Merrha z] sive a[...] amaris venerunt in [...] lim a] ubi invener[...] fontes duodecim [...] palmas septuaginta[...] ctava mansione ab [...] venerunt ad mare [...] brum. b] Nona à [...] ri rubro ad Raphica[...] Decima ad Elim d] [...] ram. Undecima ad [...] phidim, e] ubi Ama[...] populum adortus [...] sublatione manu[...] Moysis profligatus [...] Duodecima in de[...] to f] Sina. Decima [...] tia mansio fuit ad [...] numentum cupidita[...] g] ubi cum in recor[...] tionem venerunt p[...] carniumque quibus [...] Ægypto vesci illis c[...] tigerat, multa mur[...]

z] Exod. XV. 23. a] id. 27. & Num. XXXIII. 9.
b] Num. XXXIII. 10. c] id. 12. Ῥαφακά.
d] id. 13. Αἰλοῦς. e] Exod. XVII. f] Exod. XI[...]
g] Num. XI. 34. XXXIII. 16.

σέως, τοῦ μάννα τοῦ ἐξ οὐρανοῦ νειφομένου βρώματος, τὴν ὑπόσχεσιν ἐκομίσαντο. ἀπὸ τοῦ τῆς ἐπιθυμίας μνήματος, ιδ, σαθμὸν, ἦλθον εἰς ἀσηρώθ. ιε, εἰς ῥαθαμά. ις, εἰς ῥεμμωφερὲς. ιζ, εἰς ἐλβῶνα. ιη, εἰς δεσελὲθ. ιθ, εἰς εἰσμακελὰθ. κ, εἰς σαφὰρ. κα, εἰς χαραδάθ. κϐ, εἰς μακελὼθ. κγ, εἰς χατλοὰθ. κδ, εἰς ταραὰθ. κε, εἰς ματγεκά. κς,

rantes adverſus Moyſen clamarunt, & mannæ, cibi de cœlo nivis inſtar deſcendentis tulerunt, promiſſionem. A monumento cupiditatis decima quarta manſione venerunt in Aſeroth. h] Decima quinta in Rathama. i] Decima ſexta in k] Remmopheres. Decima ſeptima in Elbona. l] Duodevigeſima in Deſeleth. m] Undecigeſima in Makelath. n] Vigeſima in Saphar. Vigeſima prima in Charadath. Vigeſima ſecunda in Makeloth. Vigeſima tertia in Chattoath. o] Vigeſima quarta in Tarath. Vigeſima quinta in p]

H 3 εἰς

h] Num. XI. 35. XXXIII. 17.
i] Num. XXXIII. 18.
k] Ῥεμμὼν Φαρές id. 19.
l] id. 20. Λεϐωνᾶ.
m] Ῥεσσάν. id. 21. n] id. 22.
o] Καταάθ. id. 26.
p] Μαθεκκά. id 28.

εἰς σελμῶνα. κζ, εἰς μασȣρȣ̀θ. κη, εἰς βάβεθ. κθ, εἰς τὸ ὄρος γαλαὰδ. λ, εἰς σενεβαθὰ. λα, εἰς σεβρωνά. λβ, εἰς γεσιῶν γαβὲρ λγ, ἐν μηνὶ τρίτῳ ἀπὸ τῆς ἐξόδȣ, ἐν τῇ ἐρήμῳ σινᾶ. ἐνταῦθα ἰωθὼρ ὁ μωϋσέως γαμβρὸς παραγίνεται πρὸς αὐτὸν, ἄγων αὐτῷ τὴν γυναῖκα, καὶ τȣ̀ς ὑȣ̀ς. ἐνταῦθα, Θεȣ̃ ἐπιφάνεια πρὸς μωϋσῆν, καὶ διδασκαλία πρὸς τὸν λαὸν, καὶ νȣθεσία, καὶ τȣ̃ λαȣ̃ δυσσέβεια ἐπὶ τῇ μοσχοθυσίᾳ. ἐπεὶ δὲ δυσσεβεί-

Matgeca. Vige[illegible] sexta in Selmona. S[illegible] tima & vigesima in [illegible] suroth. Duodetri[illegible] ma in Babeth. q] [illegible] detrigesima in mon[illegible] Galaad. r] Trige[illegible] in Senebatha. s] Tri[illegible] sima prima in Sebro[illegible] t] Trigesima secun[illegible] Gesion Gaber. Trig[illegible] ma tertia, tertio [illegible] exitum ex Ægypto m[illegible] se in desertum Sina. [illegible] Jothor Moysis socer [illegible] ad illum accessit, u[illegible] remque & liberos ad[illegible] um adduxit. Ibi app[illegible] ritio DEI facta Mo[illegible] populusque edoctus [illegible] monitus, & populi i[illegible] pietas in cultu vituli [illegible] & ob hanc impietate[illegible] inflicta pœna ut no[illegible] perveniret in terra[illegible]

q] Βαναία. id. 31. r] id. 32. Γαδγάδ.
s] Ἐτεβαθά. id. 33. t] Ἐβρωνά. id. 34.
u] Exod. XVIII. 5. seq. x] Exod. XXXII.

ας τιμωρούμενος ὁ λαός, πρὸς τὸ μὴ ἐπιβῆναι τῇ γῇ τῆς ἐπαγγελίας, περιείλετο κατὰ τὴν ἔρημον πλανώμενος, καὶ τριακοστὸν τέταρτον σταθμὸν εἰς τὴν ἔρημον φαρὰν κατήγετο, ἥ ἐστι κάδης. λε, ἀπὸ κάδης, εἰς τὸ ὄρος τῆς ἐδώμ, ὧδε ἀποθνήσκει ἀαρών, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ τῆς ἐξόδου ἀπὸ αἰγύπτου, τοῦ λαοῦ, τῷ πέμπτῳ μηνί, ὅς ἐστι παρὰ μακεδόσι λῶος, μιᾷ τοῦ μηνός, ἦν δὲ ἐτῶν, ρκγ. ἀπὸ ὢρ τοῦ ὄρους, τριακοστὸν ἕκτον σταθμόν, ἦλθον εἰς ἐλμωνᾶ. λζ, εἰς φινώ. λη, εἰς ὠβώθ. λθ, εἰς γαι, ἐπὶ τῶν ὁρίων μωάβ. ἐν τούτοις τοῖς ὁρίοις, ὁ βασιλεὺς τῶν μωαβιτῶν, καλεῖ τὸν μάγον τὸν βαλαάμ, καταράσα-

promiſſionis, y] in deſerto errabundus circumducebatur, & trigeſimam quartam ſtationem habuit in deſerto Pharan z] quæ Cades eſt. Trigeſimam quintam à Cades in montem Edom a] ubi Aaron moritur, ab exitu populi ex Ægypto anno quadrageſimo, menſe quinto qui apud Macedones eſt Lous, prima menſis die, annos natus centum viginti tres. Ab monte Or manſione trigeſima ſexta venerunt in Elmona. b) Trigeſima ſeptima in Phino. Duodequadrageſima in Oboth. Undequadrageſima in Gai, c) in confiniis Moab. In hiſce Rex Moabitarum magum Balaamum d) vocat, ad devovendum

y] Num. XIV. Hebr. III. 11. z] Num. XXXIII. 36.
a] id. 37. ſeq. b] Σελμωνᾶ id. 41. c) id 44.
d) Num. XXII. ſeq.

ἀθῃ τὸν λαόν. μ, σταθμὸν, ἀπὸ τῆς μωὰβ, τιμωρηθεὶς ἐπὶ τῷ τελεσθῆναι τῷ βεελφεγὼρ, ἦλθον εἰς ζαρέθ. μα, εἰς σοπερὰν ἀρνών. μβ, εἰς φρέαρ. μγ, εἰς δεββωγάδ. μδ, εἰς γαιμῶν δεβλαθὲμ. με, εἰς τὰ ὄρη τὰ ἀμωρῆ ἀπέναντι ναβαῦ. μς, ἐπὶ δυσμῶν μωὰβ κατὰ ἱεριχώ. μζ, ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, ἀναμέσον σιμὼθ ἕως μελσὰτ, τὸ κατὰ δυσμάς. ἐνταῦθα μωϋσῆς κατέληξε, καὶ τὸ δευτερονόμιον γράψας πέραν τῆς ἰορ-

diris populum Israë cum. Quadragesima tione ex Moabitica re one, ubi populus pu est quod Beelphegor sacra fecisset, vener in Zareth. f) Qua gesima prima in So ran Arnon. g) Q dragesima secunda puteum. Quadragesi tertia in Debbogad. Quadragesima quarta Gæmon Deblathem. Quadragesima quin in montes Amoreos probe Nabau. Quadr gesima sexta ad oc dentem Moab versus richo. Quadragesima ptima ad Jordanem ter Simoth l) usque Melsat m) versus oc dentem, ubi vitam fi Moyses, cũ Deuteron mium scripsisset, tran

e) Num. xxv. f) Deut. II. 13. seq.
g) Φάραγγα Ἀρνῶν. id. 24. 36.
h) Δαιβὼν Γάδ. Num. XXXIII. 45.
i) id. 46. γελμὼν δεβλαθαίμ. k) ὄρη τὰ Ἀβαρ
l) Αἰσιμὼθ. id. 49.

δάνου ἐν τῇ ἐρήμῳ πρὸς δυσμὰς, κατέλεξε τῷ λαῷ, ἐν ἔτει τεσσαρακοστῷ τῆς ἐξόδου, ἑνδεκάτῳ μηνὶ, οὗτος δέ ἐστι δύστρος παρὰ μακεδόσι, νεομηνίᾳ τοῦ μηνός. ἠ κελευσθεὶς ἀνελθεῖν ἐπὶ τῇ κορυφῇ τοῦ ὄρους Φασγᾶ καὶ θεάσασθαι πᾶσαν τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν πόρρωθεν, ἐκεῖ γενόμενος, ἐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι τελευτᾷ.

Jordanem in deſerto occidentali prælegiſſet coram populo, n] anno ab exitu ex Ægypto quadrageſimo, menſe undecimo qui Macedonibus eſt Dyſtrus, menſis novilunio. Juſſusque aſcendere in verticem montis Phasga, o] univerſamque terram promiſſionis ſpectare de longinquo, ibi verſans anno centeſimo & vigeſimo ætatis p] obiit.

ΒΙΒΛΟΣ δ.

ΚΕΦ. ξθ.

Τίνα ἐστὶν, ἃ τεθέαται ὁ μωϋσῆς θαυμάσια, καὶ δι' αὐτοῦ κατείργασαι.

Ἐν τῷ σινᾶ ὄρει τὴν βάτον ὁρᾷ καιομέ-

LIBER IV.

CAP. LXIX.

*Quænam miranda * vidit Moyſes & quænam per illum patrata ſunt?*

In monte Sina rubum videt ardentem

 νην

n] Deut. IV. 44. ſeq. o] Deut. XXXIV. 1. Num. XXVII. 12. Deut. III. 27.

p] Deut. XXXIV. 7. Joſeph. IV. ult. Antiqu.

* De miraculis Moyſis confer Menaſſem Iſraëlidem in Con-

νην ἀλλὰ χλοάζουσαν, καὶ μὴ κατακαιομένην. σημεῖον αἰτήσας παρασχεῖν τῆς εἰς τὴν αἴγυπτον αὐτοῦ ἀποστολῆς, τὴν ῥάβδον τὴν ποιμενικὴν ῥίπτειν ἐκελεύετο. καὶ πάλιν τὸν ὄφιν ἀπὸ τῆς κέρκου δραξάμενος, εἰς ῥάβδον ἐπανῆγε. τὴν χεῖρα ἀποκρύπτειν εἰς τὸν κόλπον κελευόμενος, λευκὴν ὡσεὶ χιὼν, καὶ παρηλλαγμένην ἐξήγαγε, καὶ πάλιν ἀποκρύψας αὐτὴν, εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἀποκαταστᾶσαν, ἐπανήγαγε. κατιὼν ἐπὶ τὴν προστεθεῖσαν αὐτῷ λειτουργίαν εἰς τὴν αἴγυπτον, ἀγγέλῳ περιτυχὼν ἀπεπνίγετο, ἀλλ' ἡ γυνὴ γνοῦσα, τὸν ἄγγελον ἐξευμενισαμένη, νυμφίος σύ μοι δι' αἱμάτων, αὐτῷ φήσασα, τῆς ἐπιθέσε-

q] sed flagrando n… exustum. Petens … num præberi sibi … sionis divinæ in Æ… ptum, jussus est b… lum pastoritium r] … jicere, atque ite… serpentem caudâ ap… hendens, restitui… baculum. Jussus … num in sinu abscon… re s] candidam … instar & alteratam … xit: atque iterum … abscondisset, rei… tam in statum nat… lem reduxit. Cum … scenderet in Ægy… ad commissum sibi … nus, incidit in … lum t] qui fauce… apprehendit: sed … hoc intelligens, … lum delinivit, … *sponsus sanguinum* … *mibi*, atque ita ne…

Conciliatore ad Deut. XXXIV. 10. & Ezechielis … ris tragici fragmenta à Clemente Alex. & Euseb… vata.

q] Exod. III. r] Exod. IV. 2. seq. VII. 9. seq.
s] Exod. IV. 6. seq. t] id. 24. seq.

ὡς ἀπεῖρξε. κατελθὼν εἰς τὴν αἴγυπτον, τὸ δαμαζόμενον τοῦ λαοῦ πλῆθος ὑπὸ τῇ τῶν αἰγυπτίων δουλαγωγίᾳ παρεμυθήσατο, ὡς ὑπὸ Θεοῦ εἴη ἀπεσταλμένος | τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς ποείσασθαι, καὶ τῷ βασιλεῖ ἀπειθοῦντι, συγχωρεῖν, τὸν λαὸν ἐπὶ Θεοῦ λατρείαν ἐξιέναι, τὰς δέκα πληγὰς ἐπήγαγε, τοῦ λαοῦ συνόντος τοῖς αἰγυπτίοις, καὶ μηδὲν ἐκ τῶν πληγῶν, διὰ τὴν συνουσίαν ὑφισαμένου. πρώτῃ μὲν γὰρ πληγῇ, τὰ αἰγύπτου ὕδατα, εἰς αἵματι μετέβαλε, καὶ πάλιν παρακληθεὶς ἀντικαθίστη. β, πληγῇ, βατράχων πλήθει, τὴν ἅπασαν αἴγυπτον ἐπλήρου. ἐπεὶ δὲ καὶ τούτοις ἀπειθοῦν, συναγαγὼν σκνιπῶν ἄπλετον γένος, τὸν

tius illi insisteret, repulit. In Ægyptum cum venit, populi multitudinem Ægyptia servitute pressum solatus est velut missus à DEO ad libertatem eis comparandam, Regique renuenti concedere u] ut populus ad sacra DEO facienda proficisceretur, decem plagas induxit, populo qui inter Ægyptios versabatur, nihil ex illis plagis propter illam propinquitatem percipiente. Primâ quidem plaga x] Ægypti aquas mutavit in sanguinem, & rogatus, iterum restituit. Secunda plaga y] multitudine ranarum universam Ægyptum opplevit. Cum vero & his non flecterentur, culicibus z] innumerabilibus aërem

ἀέρα

u] Exod. V. seq. x] Exod. VII. 19.
y] id. VIII. 2. z] id. 17.

ἀέρα τῆς αἰγύπτου συνεμέσωσε. κυνόμυιαν τε ἐπὶ τούτοις, τὴν ἀναισχυντοτάτην ἐπέφερε τοῖς αἰγυπτίοις, ἥν, οὐκ ἐνδιδόντων τὸν λαὸν, εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ λατρείαν προελθεῖν, εἰργάσατο. ἐπὶ δὲ τούτοις, χάλαζαν ἐπήγαγεν, ἀναιροῦσαν ἅπερ ὕπαιθρα κατελαμβάνετο. ἔπειτα ἀκρίδων νέφη τοὺς καρποὺς ἅπαντας καταναλώσασαι. σκότος τε, μόνους σκοτίζον τοὺς αἰγυπτίους, τοῖς ἑβραίοις οὐ μελαινόμενον. δεκάτην δὲ, καὶ τελευταίαν, ἐπέρριψεν αὐτοῖς πληγὴν, τὸν τῶν πρωτοτόκων, ἀθρόον ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν, θάνατον. μετὰ δὲ τὴν ἔξοδον τοῦ λαοῦ, τὴν ἀπ

Ægypti miſcui[r.] ...ſcam caninam a] ... impudentiſſimam ... tulit Ægyptiis, q... uon permittentibu[s] ... cet illis populum ... DEI cultum proc[ede]re, iterum ſuſt[ulit]. Poſt hæc immiſit ... dinem b] dele... omnia quæcunque ... dio deprehendit. ... ſtea nubes locuſt[arum] c] à quibus fruge[s o]mnes depaſcebant. Tenebras inde, ſol[is] ... caliginem obduc... Ægyptiis, Heb[ræos] neutiquam circum... tes nigrore. Dec[imam] denique plagam ... timam illis inflix[it] ... primogenitorum ... unum eundemq; t[em]poris articulum co... tas mortes. Poſt ...

a] id. 24. Hoc loco omiſſæ duæ plagæ, peſtis pec[orum et] ulcera hominum de quibus Exod. IX.

b] id. IX. 18. ſeq. c] Exod. X. 13. ſeq.

d] id. 21. ſeq. e] Exod. XI. ſeq.

αἰγύπτου, ἐπιδιώκοντος αὐτὸν τοῦ αἰγυπτίου στρατοῦ, τὴν ἐρυθρὰν διεῖλε θάλασσαν, εἰς δίοδον τοῦ λαοῦ· καὶ πάλιν ἐπήγαγε ταύτην, κατὰ τοῦ διώκοντος βασιλέως, ὃν ἐπεκάλυψε τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ, πλήξας τὴν θάλασσαν, ῥάβδῳ, ὥσπερ αὐτὴν εἰς τὴν τοῦ λαοῦ δίοδον, καὶ πρότερον ἔπληξε. τὸ πικρὸν ὕδωρ μερρᾶς τῆς πηγῆς, εἰς νᾶμα μετέβαλε πότιμον, ξύλον βάψας ἐν αὐτῇ, ὥσπερ δὴ καὶ ἐκελεύσθη. μάννα προεῖπεν ὕειν τὸν Θεὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ εἰς τὴν τοῦ λαοῦ διατροφὴν, καὶ οὕτως ἐγίνετο. ὀρτυγομήτραν καθίπτασθαι προειπὼν, ἐπιθυμήσαντος κρέα φαγεῖν τοῦ λαοῦ, εἰς θεογνωσίαν τὸν λαὸν ἐπαιδαγώγει. ἐκ ξηρᾶς πέ-

puli ex Ægypto exitum, perſequente eum Ægyptio exercitu; rubrum mare Moyſes diviſit f] ut populus poſſet tranſire, atque iterum illud commiſit adverſus Regem perſequentem, quem profundo maris, quod baculo percuſſit, obruit: ſicut & prius illud, ut populo liceret tranſire, percuſſerat. Amaram aquam g] Maræ fontis in aptum potui mutavit fluentum, ligno in illud immiſſo ſicuti juſſus fuerat. Prædixit futurum ut manna h] DEUS in deſerto ad alendum populum plueret, atque ita factum eſt. Idem prædicens coturnicem i] devolaturam populo carnibus veſci deſiderante, ad DEI cognitionem populum perdu-

τρας

f] Exod. XIV. g] Exod. XV. 25. h] id. XVI. 4. ſq.
i] id. 12. ſeq.

γρας, ῥάβδῳ πληγείσης, ποταμίων ὑδάτων ἀθρόον ῥύσιν προΐκατο. χειρῶν ἐκτάσει, πολέμου νίκην, κατὰ τοῦ ἐπελθόντος στρατοῦ τοῦ ἀμαλὴκ, τῷ λαῷ εἰργάσατο. νόμον ἐδέξατο παρὰ Θεοῦ, ἐν διπτύχῳ γραφέντα πλακὶ, τεσσαράκοντα νηστεύσας ἡμέρας, καὶ πάλιν διὰ τὴν τοῦ λαοῦ δυσσέβειαν, τὰς Θεογράπτους συντρίψας πλάκας, δεύτερον ἐπιβὰς τῷ σινᾶ ὄρει, καὶ νηστεύσας ὁμοίως ἄλλας ἡμέρας τεσσαράκοντα, τὸν νόμον, ἐν αἷς ἀνεκόμισε λαξεύσας πλαξὶν, ἀνενεώσατο. τὸ πρόσωπον κατέβη δεδοξασμένος, ὡς μήτε τὸν λαὸν ἐνορᾶν αὐτῷ δύνασθαι. καὶ αὐτὸς δὲ

xit. Ex arida baculo percussa k] men aquæ largite entis provocavit. nuum elatione l] ctoriam in bello ad sus exercitum Am qui populum inv bat, conciliavit. gem à DEO accep plicibus scriptam tabulis, cum per draginta dies jej set: deinde pro populi impietatem bulas à DEO sc confregit n] & se da vice in monte na ascendens, atq militer aliis quadr ta jejunans diebu tabulis quas iterum comparavit, reno legem. Descend monte, o] glori facie sic ut populo quidem intueri esset integrum.

k] Exod. XVII. l] id. XVII. 11.
m] Exod. XXXIII. 19. n] Exod. XXXIV. 28.
o] id. 29.

νομοθέτης ἐπὶ πᾶσι τοῖς δικαιώμασι τοῦ λαοῦ γεγένηται. Θείας ὀπτασίας παρὰ πάντας τοὺς προφήτας ἠξίωται. τῆς νοερᾶς οὐσίας, θαυμαστοὺς χαρακτῆρας, ἐθεάσατο, πρὸς οὓς τὴν ἱερὰν σκηνὴν κατασκευάζειν ἐκελεύετο. τὴν ἱερὰν σκηνὴν ἀντίτυπον τῆς νοερᾶς κατεσκεύασεν οὐσίας. τὸ ἱερὸν χρῖσμα ἐν ᾧ τὴν ἱερωσύνην καθεσθεὶς, συνέθηκεν. ἀρχιερέας ἀπέδειξε, τὸν ἀδελφὸν ἀαρὼν, καὶ τοὺς τούτου παῖδας, διὰ τοῦ κατεσκεύασε χρίσματος. τὴν ἱερὰν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ τῷ ἁγίῳ χρίσματι χρίσας, ἡγίασε. σάββατον αὐ-

ipſe etiam legislator populi p] conſtitutionumque omnium auctor fuit. Divino q] conſpectu præ omnibus Prophetis dignus habitus. Eſſentiæ intellectualis admirandos characteres conſpicatus, r] & ſecundum eosdem ſacrum juſſus condere tabernaculum intellectualis eſſentiæ antitypum ſive imaginem condidit. Sacrum s] unguentum quo ſacerdotium inaugurabat, compoſuit. Pontifices ſacerdotum inſtituit t] Aaronem fratrem ejusq; filios chriſmate quod paraverat. Sacrum tabernaculum u] & omnia quæ in illo erant ſacro ungens oleo ſanctificavit. Sab-

τὸς

p] Exod. XX. ſeq. q] id. XXXIII. 11. Num. XII. 7. r] Exod. XXV. 40.
s] de hoc ſupra cap. 28. t] Levitic. VIII.
u] id. VIII. 11.

τὸν πρῶτος ὥρισατο, δείξας αὐτὸ, διὰ τῆς διπλῆς ἐκλογῆς τοῦ μάννα, καὶ τῆς ἀσήπτου διαμονῆς αὐτοῦ, οὐ πρότερον ἐγνωσμένον. τρεῖς νομίμους ἑορτὰς τῷ λαῷ παρέδωκε τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑορτάζειν. τοὺς μοσχοποιήσαντας ἐτιμωρήσατο διὰ τῶν προσδεδραμηκότων αὐτῷ, τρισχιλίους τοὺς ἀνεπιστρέπτους ἀποκτείνας. τὸν λαὸν ἐνομοθέτησε. ἀπηρίθμησε καὶ τοὺς λευΐτας, ἀπ' αὐτῶν διελὼν, περὶ θυσιῶν αὐτοῖς διετάξατο, καὶ ἀπάρσεως τῆς ἱερᾶς σκηνῆς, καὶ πορείας ἐντάκτου. πῦρ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, κατὰ

batum ipſe primus
finivit, x] non
cognitum demonſ
illud duplici ma
collectione, & qu
corrupta illa perſe
ret. Tria lege p
pta feſta y] populo
didit quæ annu
DEO celebrarent.
qui vitulum fece
punivit, z] ter
qui non reverſi fu
occiſis per hos q
ipſum accurrerant
pulo legem tul
Etiam Levitas à p
lo ſeparans num
b] & de ſacrificiis
que ſacri taber
ſublatione & pe
one ſecundum
nem inſtituenda
lis præcepit. Ign
per altare oſtend

x] Exod. XVI. 23.

y] Levitic. XXIII. Num. XXVIII. & Deut. XVI.

z] Exod. XXXII. 28. ubi Vulgata 23000.

a] Exod. XX. ſeq. b] Num. III. ſeq.

c] Levitic. I. ſeq. d] Num. I. ſeq.

τὴν πρώτην πρόοδον, ἐξ οὐρανοῦ καταβιβαζόμενον ἔδειξεν, ὃ καὶ διέμεινεν ἄσβεστον. τοὺς προσαγαγόντας οὐκ ἐκ τούτου πυρὸς, ναβὰδ καὶ ἀβιοὺδ τοὺς ἀρχιερεῖς, θεηλάτῳ πληγῇ καταπεσόντας ἀπέδειξε. καθαρῶν, καὶ μὴ καθαρῶν ζώων, διάκρισιν ἐποιήσατο. ὑπὲρ ἁμαρτιῶν λύσεως τὰς ἀφορισμένας θυσίας ἐπέταξε δεῖν προσάγεσθαι. λεπρῶν καὶ ἀναπήρων διακρίσεις, ἀπὸ τῆς ἱε-

ma celebratione e] de cœlo deſcendentem qui & poſtea perſeveravit f] inextinctus. Principes ſacerdotum Nabad & Abiud qui non ex iſto igne obtulerant, g] divinitus inflicta plaga occumbentes demonſtravit. Mundorum & non mundorum animantium h] diſcrimen ſtatuit. Pro peccatis diſſolvendis ſingularia ſacrificia i] conſtituit oportere offerri. Leproſa k] & mutila l] ſecernenda à ſacra con-

e] Levit. IX. 24. Confer *Jo. Buxtorfii* exercitat. 2. ad hiſtoriam ignis ſacri & cœleſtis: *Henrici Horchii* orationem de igne ſacro victimas abſorbente, quæ cum ejus hermeneutica ſacra prodiit, Heiborn. 1691. 4. *Davidis Henrici Köpkenii* diſſ. de igne cœleſti, Roſtoch. 1704. *Jo. Gottlieb Bohnii* de igne Gentilium ſacro in Iſraëlitarum ſacra injurio diſſertationes duas Witeb. 1708. *Bælii* dictionarium in voce Egnatia, *Petri Dan. Huetii* Alnetanas quæſt. lib. 2. cap. 12. §. 21. p. 215. ſeq. &c.

f] Levitic. VI. 13. g] Levitic. X. I. Num. III. 4.

h] Levit. XI. i] Levit. IV. ſeq. k] Levit. XIII. ſq.

l] Levit. XXI. 17. ſeq.

ρὰς συναγωγῆς ὑπέδειξε, καὶ περὶ καθάρσεως αὐτῶν, τίνα προσάγεσθαι, καὶ ὅπως χρὴ, διετάξατο. τοὺς ἀμορραίους ἀναιμωτὶ κατελθὼν τὴν γῆν αὐτῶν ταῖς δύο φυλαῖς τῇ τοῦ ῥουβὶμ καὶ τῇ τοῦ γὰδ ἀπένειμεν εἰς κλήρους. τὸν τῶν μαδιανιτῶν ἀνεῖλε βασιλέα, καὶ τὸν μάντιν βαλαὰμ κακοσύμβουλον αὐτῷ κατὰ τοῦ λαοῦ γενόμενον. τοὺς τελεσθέντας τῷ βεελφεγὼρ ἐκ τοῦ λαοῦ, δισμυρίους τετρακισχιλίους ἀναιρεθησομένους, προεῖπε. σημεῖον καὶ τύπον τοῦ σωτηρίου σταυροῦ, ἐν ὥσπερ ἀνέστησεν ὄφει χαλκῷ προκατεβάλετο, ᾧ προσέχοντες οἱ δακνόμενοι ὑπὸ τῶν ὄφεων, οὐκ ἀπόλλυν-

gregatione docuit.
de mundatione eo
quæ offerri & quo
do oporteat, præc
Cum Amorrhæos
ſanguinis effuſion
oppreſſiſſet, m] ter
eorum duabus tribu
Rubeni & Gad in
tem adtribuit. M
anitarum ſuſtulit
gem n] & Balaam
vatem qui mali con
o] Regi adverſus p
lum Judaicum au
extiterat. Prædixit
p] qui ex populo
Beelphegori fecer
quater & vicies m
interficiendos. Sig
typumque ſalut
Crucis erexit q] a
ſerpente in illa pr
ſito, quod intuente
à ſerpentibus morſi
erant, neutiquam
ribant. Quinque

m] Deuter. III. & Numer. XXXII.

n] Numer. XXXI. 8. o] id. 16.

p] Num. XXV. q] Num. XXI. 9.

ϐ. πέντε βίβλυς τῷ λαῷ συνέταξεν, εἴς τε μελέτην διηνεκῆ, καὶ διδασκαλίαν λόγων ἱερῶν, καὶ μνήμην τῶν ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ εἰς αὐτὺς γεγενημένων, καὶ προφητείαν τῶν ἐπιόντων αὐτοῖς δεινῶν, ῥαθυμίᾳ τε ἀπὸ τῆς εὐσεβείας, καὶ ἀποκλίσει τῇ ἐπὶ δυσσέβειαν κατέλιπεν. ἀλλὰ καὶ ᾠδὴν αὐτοῖς, μετὰ τὴν ἐπὶ τὴν διὰ θαλάσσης σωτηρίαν, καταλεχθεῖσαν, ἑτέραν ᾖσεν, ὡς τὰ ἔθνη προτιμηθήσεσθαι, αὐτῶν δυσσεβησάντων, τὰ πρότερα ἀσύνετα, καὶ ὑπὸ Θεῦ προσληφθήσεται πρὸς παροργισμὸν αὐτῶν, τῶν ἐπὶ ταῖς πολλαῖς εἰδωλολατρείαις,

bros r] populo compcsuit, & post se reliquit in assiduam meditationem doctrinamque sermonum sacrorum, & in memoriam rerum quæ & pro ipsis & in ipsos actæ fuerant, nec non in prædictionem gravium pœnarum quæ super illos venturæ essent, negligentiamque eorum à pietate & declinationem ad impietatem castigaturæ. Sed & canticum illis, s] postquam per mare servati fuerant, recitatum, aliud t] cecinit, quod si ipsi impie egerint, gentes pri' insipientes, illis honore sint præferendæ suscipiendæque à DEO ad indignationem sollicitandam ipsorum qui frequenti i-

I 2 παροργ-

r] Distinctionis in quinque libros auctorem Mosen negat Josephus Antonius Gonsalez in mantissa ad dissert. de duplici terra viventium sect. 4. p. 121. 123. non firmioribus argumentis usus quam alii qui auctorem pentateuchi Mosen inficiantur.

s] Exod. XV. t] Deuter. XXXII.

παροργισάντων τὸν Θεόν. ἔστι δὲ τὰ πέντε αὐτοῦ βιβλία, γένεσις, ἔξοδος, λευϊτικὸν, ἀριθμοί, δευτερονόμιον.

dolorum cultu DE ad iram sollicita Libri Moysis quin sunt Genesis, Exo Leviticus, Num Deuteronomion.

ΚΕΦ. ο.

Τίνα τὰ διὰ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ ἐπιτελεσθέντα σημεῖα, καὶ δι' αὐτοῦ τῷ λαῷ κατεργασθέντα θαύματα.

CAP. LXX.

Quænam sunt signa su Nave perfecta & m cula quæ per ipsum populo patrata sunt?

Τὸν ἰορδάνην ποταμὸν εἰς τὸ παρελθεῖν τὸν λαὸν, ἐπὶ τὴν τῆς ἐπαγγελίας γῆν, διεῖλε. δώδεκα λίθους, κατὰ ἀριθμὸν τῶν δώδεκα φυλῶν, ἐκ τοῦ ποταμοῦ ἀνακομισθῆναι μεγάλους, εἰς μνημόσυνον ἀποτεθειμένους τῷ λαῷ, τῆς πορείας αὐτοῦ, τῆς διὰ τοῦ ξηροῦ γενομένου ποταμοῦ, προσέταξεν. τὰς ἑξήκοντα μυριάδας τοῦ λαοῦ, πε-

Fluvium Jordanem visit a] ut popu ceret transire ad ter promissionis occup dam. Duodecim des ingentes b] pr mero duodecim um ex fluvio edu nique jussit à pop monumentum iti ab ipsis peracti per dũ fluvium. Saxeis tris c] sexcenta p millia circumcidit.

a] Jos. III. b] id. IV. c] Jos. V. 2. seq.

κερίναις περιέτεμε μαχαίραις τὰ ἐν Ἱεριχῷ τείχη, σαλπίγγων ἠχῇ, κατεστρέψατο. τὸν ἱεροσυλήσαντα ἀχαραῒν, δι᾽ ὃν ὁ λαὸς ἡττᾶτο, κληρωτὸν ἀνεύρηκε, καὶ λιθόλευστον ἀνεῖλε. τὰς πόλεις τῶν ἐθνῶν, καὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν, ἀναιμωτὶ παρείληφεν. ὑπὲρ γαβαωνιτῶν, τῶν αὐτομόλων τῷ λαῷ γεγονότων, πολεμῶν, εἰς τελείαν νίκην τὴν ὑπὲρ αὐτῶν, τὸν ἡλίου δρόμον ἔστησε. ταῖς φυλαῖς κατὰ κλήρους αὐτῶν, τὴν γῆν ἣν παρειλήφει παρὰ τῶν ἐθνῶν, κατένειμε. τῷ πιστοτάτῳ χαλὲβ τῷ τοῦ ἰεφωνῆ, τὸν ἄξιον αὐτοῦ κλῆρον ἀπένειμε. τὴν ῥαὰβ, τὴν τοὺς κατασκό-

barum clangore d] muros Jericho evertit. Sacrilegii reum Achanem e] cujus causa populus inferior in prælio fuerat, per sortem indicatum deprehendit, & lapidibus obrutum sustulit. Urbes gentium f] ipsorumque Reges sine sanguinis effusione cepit. Pro Gabaonitis dimicans qui sponte populo Israëlitico se dediderant, ut perfectam pro iis victoriam reportaret, Solis cursum g] ad tempus inhibuit. Terram captam de gentibus, per sortem cujusque h] inter tribus distribuit. Fidelissimo Chalebo i] Jephone filio, dignam sortem assignavit. Raabi k] quæ exploratores susceperat, habuit ho-

d] Jos. VI. e] id. VII. 18. seq. f] Jos. VIII. seq. supra cap. 34. g] Jos. X. 12. h] Jos. XIII. seq. supra cap. 31. i] id. XIV. 12. seq. & XXI. 12. k] Jos. VI. 17. 23. 25.

πὺς δεξαμένην ἐτίμησε, τῷ λαῷ συγκαταλάξας αὐτήν. τοῖς ἱερεῦσι καὶ τοῖς λευΐταις, τὰς πόλεις, καὶ τὰ προάστεια ἀποδέδωκε. τὰς φυγαδευτηρίους ἓξ πόλεις ἀπέδειξε. πάντα κατορθώσας, κατὰ τὰς μωσέως ὑποθήκας. ἀπολύων τὸν λαὸν ἐπὶ τοὺς κλήρους οὓς κατένειμεν αὐτὸς λίθον ἔστησεν, εἰς μαρτύριον τῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ λεγομένων αὐτοῖς, ὡς ἀληθῆ εἴη. ἃ δὲ ἦν, ὡς μετ᾽ αὐτὸν καταλείψουσι, τὸν σωτῆρα καὶ προστάτην αὐτῶν γενόμενον Θεόν, καὶ τοῖς τῶν ἐθνῶν εἰδώλοις προστεθήσονται, ὅθεν καὶ αὐτοὶ παραλειφθέντες ὑπὸ Θεοῦ, δαίμοσιν οἵσπερ εἵλαντο ἐκδοθήσονται, καὶ μετὰ πολλὰς τιμωρίας ἃς καὶ ἐν τοῖς πατρῴοις κλήροις ὑποστήσονται,

norem & populo … adſcripſit. Sacerd… bus l] ac Levitis … tates, earumque ſub… bia tribuit. Sex civ… tes ſtatuit perfugii, … omnibusque ſec… dum Moyſis ſtatuta… ɛte ordinatis popul… in ſortes n] quas i… diſtribuerat, dimi… Statuit lapidem o] … teſtimonium, quod … ra eſſent quæ ipſis d… xerat, hæc nempe … quod poſt ſe deſer… eſſent Servatorem … Antiſtitem ipſorum D… um, gentiumque id… lis acceſſuri, unde … ipſi deſerti à DEO … dentur dæmonib… quos ſibi elegerint: … poſt multas pœnas q… etiam in patria ſ… ſint obituri, expulſ…

l] Supra cap. 33. m] ſupra cap. 32.
n] ſupra cap. 31. o] Joſ. xxiv.

τὴν ἐκβολὴν τὴν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ εἰς τὰ ἔθνη διασπορὰν, γενησομένην αὐτῶν ἄτιμον ἐπιγνώσονται.

nem e terra Canaan atque in gentes dispersionem ignominiosam experientur.

ΚΕΦ. οα.

Τίνα τὰ διὰ τῶν κριτῶν θαυμάσια γενόμενα.

Τὸν ἀδωνιβεζὲκ βασιλέα τῶν ἀλλοφύλων, ἑβδομήκοντα βασιλεῖς ἀκρωτηριάσαντα πολεμήσαντες, ποδῶν καὶ χειρῶν ἐξέτεμον, καὶ μυρίους αὐτοῦ στρατιώτας διὰ τῆς τοῦ ἰούδα φυλῆς ἀνεῖλον. τὸν βασιλέα μωαβιτῶν, δουλαγωγοῦντα τὸν λαὸν, ἐδὼμ δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, ἀὼδ ὁ κριτὴς ἐπελθὼν, ὡς εὔνους αὐτῷ περὶ τὴν ὑπακοὴν ἐσόμενος, καὶ δωροδοκήσας, ἀνεῖλε δόλῳ: ἀμφοτεροδέξιος γὰρ ὢν ὁ ἀὼδ, ὡς βουλόμενος

CAP. LXXI.

Quænam sunt miranda quæ contigerunt per Judices?

Adonibesec a] Regem Philistæorum, qui septuaginta Reges mutilaverat, debellarunt pedibusque multarunt & manibus, & decem millia ejus militum per tribum Juda deleverunt. Regem Moabitarum Edom b] nomine, qui servitute populum premebat, Aod Judex accedens, benevolum præ se ferens obsequium, & velut munera oblaturus dolo sustulit. Ambidexter enim Aod, velut pri-

a] Judic. I. 6. seq.
b] Eglon. Judic. III.

αὐτῷ ἰδίᾳ τι λέγειν τῶν συμφερόντων, τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ, παρόντος οὐδενὸς, εἰς τὸν κοιτῶνα αὐτὸν διεχειρίσατο. τὸν σισάρα πάλιν βασιλέα τῶν χαναναίων, κρατοῦντα τοῦ λαοῦ διὰ τὸ δυσσεβεῖν, δεββώρα τις γυνὴ, στείλασα τὸν βαρὰκ, τὸν ἐκ φυλῆς νεφθαλεὶμ, τοῦτον κατεπολέμησε, καὶ τετρακισχιλίους μὲν αὐτοῦ στρατιώτας ἀναιρεῖ, αὐτὸν δὲ τὸν σισάρα μόνον ἀποδράντα τοῦ πολέμου, ἰαζὴλ τις μαινομένη γυνὴ, φεύγοντα, πρὸς τὴν ἑαυτῆς οἰκίαν, ὡς εἰς καταφυγὴν προσηκαμένη, ποτίζει γάλακτι διψῶντα, καὶ κατακοιμίζει πρὸς τῷ ἐδάφει, ἀποκαθευδήσαντα δὲ αὐτὸν πάσσαλον διὰ τοῦ κράνους περάσασα διαχρᾶται, ζητοῦντι δὲ αὐτὸν καταλαβεῖν, τῷ βα-

vatim cum ipso collo cuturus de rebus alicu jus momenti, præsent nemine, manu sinistr in cubiculo eum ob truncavit. Sisaram ru sus, c] Chananæorum Regem, qui Israëlitis quia impii erant præ valuerat, Debbora mu lier misso adversus e um Baraco è tribu Nephthalim, oppugna vit, quater mille ejus milites interfecit, ip sumque Sisaram fugi entem e prælio, Jazel ira furens fœmina & perfugium domi suæ quærentem excipiens, sitientem lacte potat, humique ad somnum capiendum reclinat, consopiti vero cranium clavo transfigit atque ita obtrnncat, cupien tique eum comprehen dere Baraco ostendit in terra jacentem trans xum. Madianitis ite

ρὰκ,

c] Judic. IV.

...ἐᾶν, δείκνυσιν ἰαζὴλ τῇ γῇ καταπεπαρμένον. πάλιν μαδιναίων ἐπικειμένων τῷ λαῷ, διὰ τὸ ἐπὶ ταῖς δυσσεβείαις ὑπὸ Θεοῦ ἐκκαταλελεῖφθαι, γεδεὼν δι' ἀγγέλου προβάλλεται κριτής, καὶ σημεῖον οὗτος αἰτεῖ, εἰ προστῆναι οἷός τε εἴη τοῦ λαοῦ, τοιοῦτον αὐτῷ δοθῆναι: πόκον ἀποθέμενος ἐν τῇ γῇ, τοῦτον ᾔτει δρόσου πληροῦσθαι, τῆς περὶ τὸν πόκον γῆς, μηδόλως ὑγραινομένης. ὡς δὲ οὕτως ἐγίνετο, πάλιν ᾔτει, τὸ μὲν περὶ τὸν πόκον ἔδαφος, ὑγραίνεσθαι, τὸν δὲ πόκον ἄυετον μένειν. ὡς δὲ εἶδε οὕτω γινόμενον ὡς ᾐτήκει, ἐνεχείρει τοῖς προστεταγμένοις. καλεῖ γοῦν συναποθέσθαι αὐτῷ τοὺς βουλομένους τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τὸν τῶν ἐχθρῶν πόλεμον, καὶ συνέρχονται δισχίλιοι

rum populo incumbentibus quoniam propter impietatem derelictus à DEO fuerat, Gedeon per Angelum Judex præficitur, d] signumque cum peteret an ipse idoneus esset populo præesse, tale ipsi datum fuit: Vellus reponens in terra, hoc rogavit rore repleri, solo circa vellus neutiquam humectato. Et cum hoc ita factum esset, iterum rogavit solum rigari circa vellus, vellus autem impluvium manere. Cumque & hoc ita contigisse videret ut rogaverat, injuncta sibi aggressus, convocat quotquot vellent ex populo secum sese sacramento obstringere ad hostes bello persequendos. Conveniunt igitur duo & viginti millia, e]

d] Judic. VI. 37. e] Judic. VII.

καὶ δισμύριοι· πολλοὺς δὲ αὐτῷ τοὺς συνεληλυθότας ὁ Θεὸς εἰπὼν εἶναι, ἀποπέμπειν ἐκέλευε τοὺς δειλοὺς, μένουσι δὴ, τούτων ἀποπεμφθέντων, μύριοι. Βουλόμενος δὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ δεικνύειν, ὡς οὐ πολεμούντων πλήθει περιέσται, τῶν πολεμίων ἀπείρων ὄντων, ἀλλὰ θείᾳ χειρὶ, πάλιν αὐτῷ κελεύει, κατιέναι πρὸς τῷ παρακειμένῳ ποταμῷ, κἀκεῖσε δεικνύει τοὺς συνελευσομένους ἐν τῇ μάχῃ. ὡς δὲ εἰς ὕδωρ πιεῖν οἱ μύριοι κατέβησαν, ἐπιτηρεῖσθαι κελεύεται τοὺς τὰ στόματα τοῖς ὕδασι καταβάλλοντας, κατακαμπτομένους ἐν τῷ πίνειν, καὶ τοὺς χερσὶν ἀνιμωμένους τὸ ποτὸν, καὶ λάπτοντας ὡσεὶ κύνες. οὗτοι δὲ ὤφθησαν ὄντες μόνοι τριακόσιοι. καὶ πάλιν πέμψας ἑπτακοσίους καὶ ἐννακισ-

DEO autem respon dente nimis mul esse qui convenissen jussus est dimitte quotquot meticul essent, illisque dimi sis remanent decem milla. Sed DEUS vo lens ipsi demonstr non pugnantium m titudine parari vic riam, cum hostium c piæ infinitæ essent, se Divina manu, iterum jubet ad proxime vi num fluvium accede ibique quinam in p gnam cum eo abire d beant ostendit. Cu enim ad aquam bibe dam decem millia d scendissent, jube observare quinam i clinantes se ad bibe dum ora aquis admo veant, & quinam m nibus haurientes la bant canum instar. H autem non plures e deprehensi sunt qu trecenti. Remissis

λίους, ἀκούει ὡς διὰ τῶν τριακοσίων τοὺς πολεμίους ἀμαχητὶ τροπώσεται. ὑδρίας οὖν αὐτοὺς ἐπιφέρεσθαι, καὶ λαμπάδας ἐν τῇ εὐωνύμῳ χειρὶ, κελεύει, καὶ σάλπιγγας ἐν τῇ δεξιᾷ. εἶτα ἀποῤῥίψαντας τὰς ὑδρίας, σαλπίζειν, καὶ ἐπιβοᾶν, ῥομφαία τῷ Θεῷ καὶ τῷ Γεδεών, τούτων δὲ οὕτω …μένων, οἱ πολέμιοι ὑφ' ἑαυτῶν ἐκόπτοντο, πλῆθος ὄντες ἄπειρον, καὶ τέσσαρας βασιλεῖς τοὺς πολεμίους χειρωσάμενος, πελεκίζει, τὸν ὠρὴβ, καὶ τὸν ζὴφ, καὶ τὸν ζεβεὲ, καὶ σαλμανᾶ, μαδιανιτῶν, καὶ ἀμαληκιτῶν τοὺς βασιλέας. μετὰ δὲ ταῦτα πάλιν ἁμαρτῶντι τῷ λαῷ καὶ ἀσεβοῦντι, ἐπικρατεῖς οἱ πολέμιοι γίνονται. κριτὴς ἰεφθαὲ ὁ γαλααδίτης προβάλλεται, ὃς

πολε-

tur novies millenis & ſeptingentis accipit quod per trecentos citra dimicationem hoſtes eſſet ſuperaturus. Hydrias igitur ferre & lampades manu ſiniſtra jubet, dextraque tubas, exinde projectis hydriis tuba canere & inclamare, *gladius DEO & Gideoni.* His ita perfectis, hoſtes à ſe ipſis invicem contrucidantur, multitudine infiniti, Gedeon autem quatuor Reges hoſtium captos ſecuri percutit Oreb, Zeph, e] Zebee, & Salomona f] Reges Madianitarum & Amalecitarum. Poſt hæc iterum peccante populo impieque agente hoſtes potentiores evaſerunt. Poſtea Judex Jephthae g] Galaadita præ-

e] Judic. VII. 25. f] id. VIII. 5. ſeq.
g] Judic. XI.

πολεμῶν, τὸ τῶν ἀμμανιτῶν ἔθνος, ἐπηύξατο πρὸς τῇ νίκῃ, τὸν ἀπαντῶντα αὐτῷ ἀνιόντι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πρῶτον οἰκίας, προσαγαγεῖν ὑπὲρ τῆς νίκης, εἰς θυσίαν. ἀπαντᾷ γοῦν αὐτῷ μονογενὴς παρθένος, ἣν εἶχε θυγάτηρ, καὶ προσήγαγε ταύτην, ἐπιδούσης ἑαυτὴν καὶ τῆς κόρης. πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς εὐσεβείας ἀποραθυμήσαντι τῷ λαῷ, καὶ καταπονουμένῳ πρὸς Φυλιστιαίων, καὶ θρηνοῦντι τὴν ἐπάχθειαν, σαμψὼν ναζηραῖος τῇ ἀναστροφῇ, γίνεται κριτὴς, ὃς ἐν ταῖς θριξὶν εἶχε τὴν δύναμιν, καὶ πρῶτον μὲν, λέοντα κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτῷ περιτετυχότα ἔκτεινε ταῖς χερσὶ περιδεξάμενος, ἔπειτα εἰσελθὼν εἰς θέαν τοῦ νεκροῦ λέοντος, καὶ

ficitur, qui Amman- tarum gentem bello p- tens, si contigerit vi- ctoria, vovet redeun- sibi primum quodq- obviam factum e do- sua oblaturum se p- victoria in sacrificiu- Obviam igitur d- ipsi unigenita qu- habebat virgo filia. - am igitur obtulit, - ella etiam se ad - tradente. Populo - stea iterum per neg- gentiam deficiente - pietate, & afflicto à P- listæis, calamitatemq- deflenti, Sampson - tæ genere Nazeræ- Judex h] constitu- qui in capillis i] ro- habebat, & primo l- nem k] in via datum - hi obviam, manib- corripiens interfec- deinde ad inspici- dum leonis cadaver- accedens invenit e-

h] Judic. XV. 20. i] id. XVI. 17.
k] Judic. XIV. 6. l] id. 8.

…ῶν ἐσμὸν μελισσῶν, ἐπικαθεζόμενον αὐτοῦ τῷ κρανίῳ, μέλι λαβὼν, ἐξ αὐτοῦ βέβρωκεν. ἀθετούμενος διὰ γυναῖκα, ἐθνικὴν οὖσαν ἠγάγετο, παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, τιμωρεῖται τοὺς συμ…ιλους αὐτοῦ, ταύτῃ. τριακοσίους ἀλώπεκας συλλαβόμενος, καὶ κατὰ δύο προσδήσας αὐτῶν τὰς κέρκους λαμπάσιν ἡμμέναις, κατὰ τὰς χώρας ἀπέλυσεν. οὕτω τε αὐτῶν ἅπαντας τοὺς καρποὺς, (καὶ γὰρ ἦν αὐτοῦ καιρὸς) ἐνέπρησε. ἔπειτα πολεμοῦσι τοῖς ἀλλοφύλοις τὸν λαὸν διὰ τὴν τοιαύτην τοῦ Σαμψῶν ἀδικίαν, λύσις ὁμολογεῖται τοῦ πολέμου γενέσθαι, εἰ τὸν Σαμψῶν δέσμιον αὐτοῖς παραδῶσιν. καὶ δήσαντες ἑκόντα οἱ προσήκοντες, καλωδίοις, παρέδοσαν τοῖς ἀλλοφύλοις,

men apum inſidens ejusdem cranio, unde mel ſumſit & de eo comedit. Cum a Patre uxoris quam ethnicam duxerat, rejectus fuiſſet, populares ejus hoc modo ultus eſt. m] Trecentas cepit vulpes, binarumque caudis colligatis, facibus accenſas in agros eorum emiſit, atque ita univerſas ipſorum fruges, erat enim meſſis ſub tempore, incendit. Poſtea à Philiſtæis populum ob hanc Sampſonis injuriam bello petentibus, promittitur bellum ſolvendum ſi Sampſon vinctus n] ipſis tradatur. Volentem itaque vinciunt cives eum ſui funibus, Philiſtæisque tradunt, at ille ſtatim ruptis vin-

ὁ δὲ

m] Judic. XV. n] id. 13. ſeq.

ὁ δὲ παραυτίκα τὰ δεσμὰ διαῤῥήξας, καὶ σιαγόνος ὀστέου περιτυχὼν ὄνου, χιλίους αὐτῶν, ἐν αὐτῷ παίων, ἀπέκτεινεν. ἐκ δὲ τοῦ κόπου τῆς ἀναιρέσεως αὐτῶν δίψει φλεγόμενος, ἀπόλλυτο, καὶ πάλιν ἀπολαβὼν τὴν σιαγόνα, ὕδωρ αὐτῷ ῥύσασαν, ὅσον ἰάσασθαι τὴν δίψαν ἠδύνατο, εὕρατο. ἄλλοτε δὲ προσβαλὼν τῇ γαζαίων πόλει, καὶ καθεσθήσας παρά τινι γυναικί, ἐφυλάττετο παρὰ τῶν πολιτῶν, πρὸς ἀναίρεσιν. ὁ δὲ νύκτωρ ἐγερθεὶς, καὶ τοὺς φύλακας ἐν ταῖς πύλαις καθεύδοντας θεασάμενος, ἐφ᾽ ὤμων μετὰ τῶν παραστάδων, μοχλοῖς αὐτοῖς καὶ ἀψῖσι, τὰς πύλας ἀράμενος, εἰς τὸν καταντικρὺ τῆς πόλεως βουνὸν ἀπέθετο, δέκα σταδίους ἀπέχοντα. ἡττ-

culis atque maxilla a[...] ni comprehensa, mil[...] ex iisdem cecidit & i[...] terfecit, cumque pr[...] siti qua ex fatigation[...] cædis eorum flagrab[...] jam deficeret, maxi[...] lam iterum apprehen[...] dit & aquam ex ea pro[...] fluentem quanta siti[...] psius mederi poter[...] reperit. Alio tempor[...] ingressum in civitate[...] o] Gazæorum atque a[...] pud mulierem qua[...] dam versantem obs[...] vabant opidi incolæ u[...] eum interficerent. [...] ille de nocte surgen[...] custodesque in por[...] dormientes conspica[...] portas humeris sust[...] una cum antepagme[...] tis & repagulis ipsis[...] que arcubus, repo[...] que in colle qui ex [...] verso civitatis de[...] stadiis aberat. Poste[...]

o] Judic. XVI. 1. seq.

…ῆς δ' εἰς θ' ὕστερον ἀλ-
…ούσης πόθῳ γυναι-
…ς, καὶ τὴν ἀλκὴν ἐν
… κέκτηται βιασαμέ-
… αὐτὸν ἐξειπεῖν,
…δόθη τοῖς πολεμίοις.
… γὰρ ἔγνω τὴν ἀλ-
… τὸ γύναιον ἐν ταῖς
…ξὶν αὐτῷ παρεῖναι,
…αλκῆ διέδειξεν τοῦτον
…ίσασα. λαβόν-
… δὲ αὐτὸν αἰχμάλω-
… εἶχον οἱ πολέμιοι,
… κατέπαιζον αὐτοῦ,
…ὰ τοὺς ἑαυτῶν Θεοὺς
…χούμενοι, καὶ τοῖς ὄμ-
…μασιν αὐτὸν πηρώσαν-
…ς, ἐκόλαζον. ὡς δὲ
…ἔγνω τὰς τρίχας αὐτοῦ
…ναι, καὶ τὴν ἀλκὴν
…γίνεσθαι, ἐπεύχεται τῷ
…ῷ τὴν ἐκδίκησιν αὐ-
… ποιεῖσθαι, καὶ βλη-
…ς, εὐωχουμένων τῶν
…ίων, παρὰ τοὺς ἐκεί-
… Θεοὺς, εἰς τὸ κατα-
…εσθαι, ἠξίου τὸν ὁδη-
…, παρὰ τοὺς κίονας
…ειν, τοὺς τὸν ναὸν ὑ-

vero alienigenæ mulieris victus cupidine, p] coactusque ab illa exponere qua in re situm robur suum haberet, proditus est hostibus. Mulier enim comperto robur ejus positum esse in capillis, radit eum atque adeo viribus exuit: hinc captivum eum ductum hostes in potestate sua habuere, eique inter epulas apud Deos suos illuserunt, oculisque q] multarunt. Cum vero sensit capillos iterum sibi crescere atque subire robur, DEUM oravit ut in ultionem sui consurgeret. Projectus igitur hostibus epulantibus, apud ipsorum Deos ut ei illuderent, ductorem suum rogavit ut ad columnas r] se adduceret

προφέ-

p] Judic. XVI. 4. seq.
r] Judic. XVI. 26. seq.

q] id. 21.

προφέροντας, ὡς δὲ ἦγεν οὐκ ὁρῶντα, δραξάμενος τῶν δύο κιόνων, καὶ μέγα βοήσας πρὸς τὸν Θεὸν, καθ' ἑαυτοῦ, καὶ τοῦ συναυλισθέντος, εἰς τὴν ἐφ' ὕβριν θέαν αὐτοῦ, λαοῦ, τὸν ναὸν ἐπεσπάσατο. οὕτω γοῦν τόν τε ναὸν κατέσπασε, καὶ ἑαυτὸν μετὰ τοῦ τῆς πόλεως πλήθους ἀνεῖλε, πλείους ἀποκτείνας ἐν τῷ θνήσκειν, ἤπερ ζῶν ἀπέκτεινεν.

quæ templum sustin- bant. Cœcus itaque ... perductus, appreh- sis duabus colum- magna voce ad DEU- apud se clamavit, mu- toq; populo ad ignom- niosum ejus spectac- lum congregato, tem- plum concussit. Ita convulsum ab eo tem- plum & ipse una cum multitudine civitatis ... peremtus, pluribus ... morte ipsius neci da- quam vivus interfe- cerat.

ΚΕΦ. οϐ.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ Σαμουὴλ διαπεπραγμένα θαύματα.

Μειράκιον ὢν ἔτι, θείας ἤκουε φωνῆς, ἐν τῇ ἱερᾷ σκηνῇ τρεφόμενος, ὡς Ἠλεὶ ὁ ἀρχιερεὺς, πανέστιος ἀπὸ τῆς ἀρχιερωσύνης καθαιρεῖ-

CAP. LXXII.

Quænam miranda à Sa- muele patrata sunt?

CUm adhuc adole- scens in sacro tab- naculo aleretur, di- nam audiit a] voce- quod Heli pontifex m- ximus cum tota do- sua summo sacerdo-

τῆ

a] 1. Sam. III.

ται. ἱερεὺς ὁμοῦ, καὶ προφήτης, καὶ κριτὴς γενόμενος τοῦ λαοῦ, ἐν ἀριστοκρατίᾳ πρυτανεύσας διέπρεψεν ἐν ἅπασι. τὸν λαὸν εὐνομεῖν ἐδίδασκε. κατὰ τῶν ἀλλοφύλων πολεμεῖν, κατὰ τὸν τῆς διδασκαλίας καιρὸν ἐπελθόντων, παρεθάῤῥυνε, παραινῶν μὴ δεδιέναι τοῦ πλήθους τῶν πολεμίων τὴν ἔφοδον. παραυτίκα δὲ τῆς ἐντεύξεως ἱερουργῶν τοὺς πολεμίους ἐτρέψατο, καὶ τὴν κατ' αὐτῶν ἀπεδίδου τῷ λαῷ νίκην, πλουσίους ἐξ ὧν κατειλήφασι σκύλων, μετὰ τὴν αἵρεσιν αὐτῶν, ποιησάμενος. αἰτήσαντι τῷ λαῷ, τοῖς ἔθνεσιν ἴσα βασιλεύεσθαι, κέχρικε τὸν Σαοὺλ, καὶ προεῖπεν αὐ-

dejiciendus esset. Inde Pontifex simul & Propheta & Judex factus populi, b] inter optimates gerens imperium, in omnibus enituit. Populum bonis institui legibus docuit, animumque addidit ad bellum adversus Philistæos tempore judicii c] irruptionem facientes gerendum, hortatus insultum multitudinis hostium neutiquam pertimescere. Statimque precibus factis, sacrificiisque oblatis hostem fugavit, populoque victoriam reddidit, atque ex præda quam post cæsos illos ceperant, auxit divitiis. Petenti populo ut sibi more gentium regi subesse d] daretur, unxit Saulem, e] unctoque præ-

b] 1. Sam. III 20. seq.
c] 1. Sam. VII. 6. seq. Flav. Joseph. VI. 2. Antiquitat.
d] 1. Sam. VIII. Flav. Joseph. VI. 4. seq.
e] 1. Sam. IX.

τῷ χρισθέντι, τὰ κατὰ τὴν ὁδὸν ἀπιόντι, πιςοτικὰ τῆς βασιλείας ἀπαντήσοντα σύμβολα. δημηγορήσας τῷ λαῷ, περὶ τῆς ἑαυτοῦ πρότερον ἀριστοκρατίας, καὶ διδάξας εὐνομεῖν, καὶ τὴν βασιλείας ἐξουσίαν, οὐδὲ γὰρ ᾔδεισαν ἡλίκη, ἀναδείκνυσιν αὐτοῖς τὸν κεχρισμένον βασιλέα, πρὸς δὲ πίςωσιν αὐτοῦ, τῶν ἀληθινῶν, καὶ τῶν Θεῷ εὐδοκήτων λόγων, ὄμβρους αἰτῆσαι τὸν Θεὸν παρασχεῖν, καὶ παραυτίκα βροντῶν καὶ θεοσημειῶν γενομένων, ὗσεν ὁ Θεὸς τοσοῦτον, ὡς δείσαντα τὸν λαὸν τὴν ἐπομβρίαν, ὁμολογῆσαι γνῶσιν ἔχειν δι' αὐτοῦ, τοῦ Θεοῦ, καὶ δεηθῆναι τοῦ Θεοῦ, τοῦ προ-

dixit quæ in via essen[t] ei abeunti eventura f] gna, regni fidem facientia. Orationem haben[s] ad populum de gesta se prius aristocratia, [g] docensque eunden[ ] bonis obsequi legibu[s] & exponens quænam sit regni potestas, g] neque enim quanta illa esset, populus cognoverat, unctum illis ostendit regem, atque ut fidem sermonibus suis faceret, verosque & DEO probatos demonstraret, oravit, imbres h] ut immitteret DEUS: & ex templo tonitribus & nimbis exortis plu[it] DEUS usque adeo, ut populus veritus tempestatem, profiteretur se Samuelis monitu DEO obsecuturum, & à Propheta cuperet DE-

φήτ

f] 1. Sam. XII. 2. seq.
g] 1. Sam. VIII. 11. seq. & X. 25.
h] id. XII. 17.

ίτου, περὶ τῆς τῶν ὄμβρων ἀνοχῆς. ἁμαρτόντι τῷ σαοὺλ, καὶ ἀπειθοῦντι περὶ τὰ προσταττόμενα, περὶ καθαιρέσεως προσεῖπε τῆς βασιλείας, καὶ ὡς ἑτέρῳ δέδοται, ζῶντος ἐπ' αὐτοῦ, παρὰ τοῦ Θεοῦ. τὸν δαβὶδ υἱὸν ἰεσσαὶ τοῦ βηθλεεμίτου χρίει βασιλέα, κρατοῦντος ἔτι τοῦ σαοὺλ, καὶ προεῖπεν αὐτῷ ὡς εὐάρεστος ἔσται τῷ θεῷ. γηραιὸς γενόμενος, εἰς τὴν ἑαυτοῦ πόλιν τελευτᾷ, υἱοὺς καταλείψας οὐκ ἀξίους τῆς ἑαυτοῦ διαδοχῆς.

UM orari ut imbres cessarent. Cum peccaret deinde Saul, & præceptis non auscultaret, i] prædixit ei auferendum regnum, & vivente etiamnum illô dandum alteri à DEO. Hinc Davidem Jessæ Bethlehemitæ filium, k] regnante adhuc Saule regem ungit, & DEO probatum iri prænunciat. Senio denique confectus in civitate sua l] moritur filiis relictis indignis m] qui ipsi succederent.

ΚΕΦ. ογ.

Τίνα ἐστὶ τὰ τῷ δαβὶδ πεπραγμένα, καὶ εἰς αὐτὸν θαύματος ἄξια πραχθέντα.

CAP. LXXIII.

Quænam sunt gesta à Davide, & in ipsum digna miratu admissa?

Χρισθεὶς εἰς βασιλέα, ἔμενε παρὰ τοῦ πατρὸς

Unctus in Regem, a] perseveravit Pa-

i] 1. Sam. XV. k] 1. Sam. XVI.
l] Ramatha 1. Sam. XXV. 1. m] 1. Sam. VIII. 1. seq. Flav. Joseph. VI, 3. Antiquit. a] 1. Sam. XVI. 13.

νέμων ποίμνια, τέως τοῖς ἀνθρώποις ὢν ἄγνωστος. τὸν γεθθαῖον γολιὰθ, ἄνδρα γίγαντα, καὶ παντὸς τοῦ ἑβραίων στρατοπέδου κατακενοτομοῦντα, κατέβαλεν ἑνὸς λίθου βολῇ. λέοντας ἀναιρεῖ, καὶ ἄρκτους, ἐπιπνίγων χειρὶ τοὺς ἐπιόντας τῷ αὐτοῦ ποιμνίῳ. τὸν ἐνοχλοῦντα δαίμονα, τῷ σαοὺλ ψάλλων ἔπαυε τῆς ἐνοχλήσεως, καὶ κατεπράϋνε τῷ σαοὺλ ἄχθος. τοὺς δεκαπλασίους ἐπαίνους παρὰ τὸν βασιλέα τὸν σαοὺλ, μαρτυρούμενος ἔχειν παρὰ προφητευουσῶν ἐν χορείαις παρθένων, οὐκ ἐπαίρετο τοῖς ἐπαίνοις, ἀλλ᾽ ἐφθονεῖτο πρὸς τοῦ βασιλέως. τὰς τοῦ φθονοῦντος, ἀναιρεῖν αὐτὸν πολλάκις ὁρμήσαντος, προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ, διέφυγε χεῖρας. τὰς ὁρισθεί-

tris gregem pascere
hominibus hinc adhu
incognitus. Goliathum
Getthæum gigantem
universo Hebræorum
exercitui, vano obl
quenti opprobrio, u
nius lapidis ictu b]
teremit. Leones
stulit & ursos, c] gre
gemque ipsius inv
dentes manu suffoca
vit. Dæmonem à quo
Saul infestabatur, ps
lendo compescuit, d]
& Saulem molestia li
beravit. Decemplic
tarum laudum testim
nio, quod divinantes
choreis virgines e] p
Saule Rege ei perhib
ere, neutiquam ela
sed expertus est Reg
invidiam, invident
que & sæpius eum c
nantis interficere,
manus DEO provide
te effugit. Definita p

b] I. Sam. XVII. 50. c] id. XVII. 34.
d] I. Sam. XVI. 23. e] XVIII. 7.
f] XIX. 9. 11.

τας αὐτῷ ὑπὲρ μνηστείας τῆς μελχὸλ, κατὰ δει…ητα τοῦ πατρὸς, ἑκατὸν ἐκόμισεν ἀκροβυστίας. τοὺς πεμφθέντας ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ἄγειν αὐτὸν ἐπ᾽ ἀναιρέσει, προφητεύοντας ἔβλεπεν αὐτοῦ τὴν βασιλείαν, καὶ πάλιν τοὺς ἄλλους πεμφθέντας τὰ αὐτὰ τοῖς προτέροις προφητεύοντας. ἐπεὶ δὲ παραγίνεται μὴ πιστεύων τοῖς ἀπαγγέλλουσι περὶ τῶν προφητευόντων, ὁ σαοὺλ ἀναιρεῖν αὐτοῦ, δι᾽ ἑαυτοῦ πειρᾶσθαι βουλόμενος, καὶ αὐτὸς ἐβλέπετο προφητεύων ἀσχημόνως, τὴν τοῦ Θεοῦ βασιλείαν. ἐξ ἑαυτοῦ γὰρ γενόμενος, καὶ γυμνούμενος ἐν ὑπαίθρῳ ταῦτα ἀγνοῶν ἀπεφθέγγετο. φεύγων τὸν σαοὺλ, εἰς τὴν ἱερατικὴν ἐπελθὼν πόλιν, τὴν τοῦ γολιὰθ ἐκόμιζε-

desponsatione Melchol centũ præputia, g] quæ Pater virginis callide ab eo desiderabat, attulit. Missos à Saule qui ipsum interficerent, vidit vaticinantes ei Regnum, h] aliosque iterato missos eadem cum prioribus præsagientes. Cum vero Saul nollet credere iis qui de prophetantibus nunciabant, ipse per se Davidem volens interficere, visus etiam ipse est Prophetam de Regno DEI agere parum decore, extra se enim positus & sub dio nudus i] & quæ diceret nescius hæc pronunciavit. Fugiens Saulem David in civitatem sacerdotalem k] gladium Goliathi l] tulit, quem prius ante

g] 1. Sam. XVIII. 25. 27.
h] 1. Sam. XIX. 20 21.
i] XIX. 23.
k] 1. Sam. XXI. 1. *Nobe.*
l] id. 8.

τὸ μάχαιραν, τὴν ὑπ' αὐτοῦ πρότερον ἀνατεθεῖσαν, καὶ τοὺς ἱερούς, ἤσθιεν, ἅμα τοῖς αὐτῷ συνοῦσιν, ἄρτους. ὑφ' ἧς εἰλήφει, κακοχόλῳ τοῦ πατρὸς γνώμῃ γυναικὸς, πρὸς ἀναίρεσιν, ὑπὸ ταύτης διεσώζετο, διὰ θυρίδος αὐτὸν, ἐκ τῶν φονικῶν τοῦ πατρὸς χειρῶν εἰς φυγὴν ἐκπεμψάσης. εἰς βασιλέα τῆς γετθίνης ἐλθὼν ἀγχοῦς, καὶ ἐπιγνωσθεὶς αὐτὸς ὤν, ὁ τὸν γολιὰθ καταβαλὼν, ἐπιληψίαν σοφισάμενος, καὶ διὰ ταύτην οἰκτισθείς, ἀπελύετο τῆς ἀναιρέσεως. τοῦ σαοὺλ, διὰ τὴν αὐτοῦ δεξίωσιν, ἀνελόντος τοὺς, τν, ἱερεῖς, πεφευγότα τὸν ἀβιάθαρ ὑποδέχεται, καὶ αὐτὸς

ibi reposuerat, sacros que panes m] ipse a qui cum eo erant co medit. Quæ ex ma gna Patris sententia i exitium ei nubserat u xor, eum servavit, & per fenestram n] eum ex truculentis Patris manibus, emisit in fu gam. Ad Anchusum o] Regem Getthine veniens, agnitusque ipse esse qui Goliathum peremerat, epilep cum se assimilans & ideo dignus visus mi seratione necem effu git. Cumque Saul quod Davidem susce pissent sacerdotes p] CCCL interfecisse, Abjatharem ad se co fugientem q) recip

m] I. Sam. XXI. 6. n] XIX. 12.
o] I. Sam. XXI. 12. Achis, אכיש
p] τριακοσίους καὶ πέντε XXII. 18. Hebr. Vulgat. *Octoginta quinque.*
q] I. Sam. XXII. 20.

ἐν φυγαῖς διάγων, καὶ ἐν τοῖς δέουσιν ἱερωμένων. Τοὺς ἐπιόντας πολεμίους τῷ λαῷ, ἐκδιωκόμενος τῆς Ἰουδαίας, ἐπὶ ὧν ἐπολέμει, καὶ τοῖς ἐκδιώκουσιν αὐτὸν ἔπεμπεν ἀφαιρόμενος ἀπὸ τῶν πολεμίων ἐθνῶν τὰ σκῦλα. ἐπελθόντα τὸν Σαοὺλ δεύτερον, οὐκ ἀνεῖλεν, ἀλλὰ καὶ σημεῖα τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, πῆ μὲν τὰ τῆς χλαμύδος κράσπεδα, πῆ δὲ τὸ δόρυ καὶ τὸ νυκτιπότιον ἀφελόμενος ἀπεδίδου, δεικνὺς ὡς Θεὸν ἀναμένει τὸν ἀμυνόμενον, καίπερ λαβὼν παρ' αὐτοῦ δύνασθαι τὴν ἐξουσίαν. Ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ ταῖς ἐρημίαις, κατὰ τὸν τῆς φυγῆς καιρὸν διάγων, φύλαξ ἐγίνετο τῶν ποιμνίων, καὶ τοῖς τὰ ποί-

cum ipſe in fuga conſtitutus eſſet & Sacerdote indigeret. Hoſtes populo inſultantes perſecutus, Judæa expulit, r) prædamque hoſtilibus gentibus ereptam ad eos s) qui ipſum perſequebantur miſit. Saulem iterato venientem in poteſtatem ſuam, non interfecit ſed & documenta dimiſſi è manibus, jam fimbriam chlamydis, t) jam haſtam & nocturnum poculum u) quæ abſtulerat reddidit, demonſtrans quod DEUM præſtolaretur vindicem, licet ab eo ulciſcendi ſe poteſtatem nactus eſſet. In montibus ac deſertis cum fugæ tempore & exilii verſaretur, x) cuſtodem ſe gregum, & eo-

r] I. Sam XXIII. s] I. Sam. XXIII. 5.
t] I. Sam. XXIV. 5. u] XXVI. II.
x) I. Paralip. XII.

μνια κεκτημένοις, ἣν καὶ τούτοις ἐπίκουρος. ἐνυβρίσαντα τὸν νάβαλ, αὐτὸν, ἐν καιρῷ τῆς κουρᾶς τῶν προβάτων, εὐλογίας ὑπὲρ τῆς φυλακῆς τῶν ποιμνίων αἰτήσαντα, τὴν ὕβριν οὐχ ὑποίσας, ἔμελλεν ἀναιρεῖν ὁρμήσας, εἰ μὴ σοφή τις ἡ τοῦ νάβαλ γυνὴ, ἀβιγαία δὲ ἦν ὄνομα αὐτῇ, ἀντιάσασα τοῖς δώροις αὐτὸν, καὶ προφητικοῖς ἐξευμενίσατο λόγοις. ἐκδικεῖται πρὸς τοῦ Θεοῦ, τοῦ νάβαλ τὴν ταχίστην ἀποθανόντος, ἀνανήψας γὰρ οὗτος ἐκ τῆς μέθης, καὶ γνοὺς ἅπερ ἐνύβρισε, καὶ ἃ πάσχειν ἔμελλε, φόβῳ καταπλαγεὶς, ἀπεθάνετο. τὸν ἀγχοῦς βουλόμενον ἔχειν αὐτὸν σύμμαχον ἐν τῷ κατὰ σαοὺλ πολέμῳ, οὐκ εἴων οἱ τούτῳ

rum quibus greges e[...]
rant defensorem ge[...]
Cum pro custodia gre[...]
gium à Nabale tempo[...]
re tonsuræ ovium [...]
expetisset munera, [...]
ignominiose ab eo [...]
isset exceptus, non fe[...]
rens hanc injuriam, [...]
jam adversus eum co[...]
tendebat, volebatque [...]
lum interficere, ni[...]
prudens Nabalis uxor,
Abigæa nomine, obvi-
am ei cum donis ve-
nisset, propheticisque
sermonibus animum
ejus leniisset. Ulcis-
tur autem injuriam
ipsi illatam DEUS, Na-
bale subito mortuo. [...]
cum enim resipisce[...]
hic ex crapula, & c[...]
ignominia Davide[...]
excepisset quæque ip-
sum maneret vindict[...]
cogitasset, metu per-
culsus occubuit. Cum
Anchus a) vellet eo[...]

πρὸς

y] 1. Sam. XXV. z] id. 38.
z] Achis 1. Sam. XXVII. seq.

προσήκοντες καίπερ καὶ τοῦ δαβὶδ βουλομένου. ἀλλην καὶ νῦν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θεοῦ πρόνοιαν, καὶ γὰρ βουλόμενος συμμαχεῖν [illegible], τοῖς ἀλλοφύλοις ἐπὶ τῇ τοῦ σαοὺλ καὶ τοῦ ἰωνάθαν ἀναιρέσει, ἀπεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀγχοῦς, ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν ἑαυτοῦ λαὸν μάχης, ἔγνω τὰς τοῦ ἰούδα πόλεις, ὑπὸ ἀμαληκιτῶν ἐσκυλεῦσθαι, καὶ καταδιώξας, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς πολεμίους, ἀποστέλλει τοῖς ἐσκυλευμένοις, τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα, καὶ προστάτης οὕτω καὶ ἡγεμών, ἀντὶ πολεμίου, τοῖς οἰκείοις ἐγίνετο. ἐνταῦθα νόμον ἔθετο, τὰ ἐκ πολεμίων σκῦλα σκευοφύλαξι καὶ πολεμισταῖς ἐξ ἴσου δα-

ſocio uti in bello adverſus Saulem, Davide licet aſſentiente non paſſi id ſunt b] qui Anchuſo miniſtrabant. Sed ecce aliud providentiæ Numinis ſuper ipſo ducumentum, Philiſtæis enim opem laturus, cum Saul & Jonatham interficiendi eſſent, ab Anchuſo dimiſſus fuit, c] ut non neceſſe eſſet ipſi contra populum ſuum pugnare. Comperiens autem civitates Judæ diripi ab Amalecitis, d] eos perſequens, hoſtes cædit, ſpoliatisque uxores ſuas remittit liberosque, atque adeo præfectus & dux ſuis pro hoſte factus eſt. Tunc legem e) tulit de præda capta ex hoſtibus æqualiter diſtribuenda, inter militantes & armarii atque

b] 1. Sam. XXIX. ſeq. 9. c] id. 10. ſeq.
d] 1. Sam. XXX. e] id. 23. ſeq.

σμολογεῖσθαι, ἐπείπερ οἱ φαῦλοι τῶν μετ' αὐτοῦ καταδιωξάντων τοὺς ἀμαληκίτας, οὐκ ἐβούλοντο τῆς λείας ἀπονέμειν, τοῖς δι' ἀρρωστίαν παραμεμενηκόσι τὴν τοῖς κοινοῖς ἐφοδίοις. ἀποθανόντα τὸν σαοὺλ ἐν τῇ πρὸς ἀλλόφυλον ἀγχοῦς μάχῃ, οὐχ ὡς πολέμιος ἤκουσε πεσόντα, ὡς δὲ γνήσιον ἐθρήνησε, καὶ κηδεμόνα, καὶ τὸν ἐπιτάφιον αὐτῷ τε καὶ τῷ υἱῷ συνέγραψεν ὕμνον. τὸν δὲ κομίσαντα τὰ βασιλέως τοῦ σαοὺλ σημεῖα, καὶ τὴν ἀναίρεσιν αὐτοῦ μηνύσαντα, καὶ δὴ πρὸς χάριν αὐτοῦ δεδρακέναι τι εἰς αὐτὸν φήσαντα, καὶ ὡς εὐαγγέλιον αὐτῷ παραγεγονέναι δόξαντα, ὡς κακὸν ἄγγελον

impedimentorum c[...] ſtodes, quoniam era[...] iniqui qui cum D[...] vide Amalecitas perſ[e-] cuti fuerant, & præ[dæ] partem cedere nol[e-] bant iis qui propter i[n-] firmitatem hæſerun[t a-] pud communem [...] pellectilem. Cum Sa[ul] in pugna adverſus [...] chuſum Philiſtæum [...] periiſſet, non ut ho[stis] audivit ejus caſum, [...] velut genuinum a[...] cum & Patronum l[...] xit, g] atque funebr[...] hymnum ipſi fil[io-] que ejus compoſ[...] eum autem qui Re[...] Saulis ipſi afferebat insignia necemque [e-] jus referebat, atque Davidis gratiam ali[...] in Saulem commi[...] ſe profitebatur, vi[...] bi jucundiſſimi [...] nuncii auctor, tanqu[am]

f] 1. Sam. XXXI. g] 2. Sam. I, 17.
h] id. 10.

...λε. Τρίτον εἰς βασιλείαν χρίεται, πρότερον μὲν ἀπὸ τοῦ ἱερέως σαμουὴλ, εἰς τὴν αὐτοῦ οἰκίαν, τὴν βηθλεέμ. δεύτερον, ἀπὸ τοῦ ἰουδαϊκοῦ δήμου, καὶ τρίτον ἀπὸ παντὸς ὁμοῦ τοῦ λαοῦ, εἰς ἣν διέτριβε πόλιν τὴν χεβρῶν. τοὺς τὰ λείψανα τοῦ σαοὺλ καὶ υἱέως περιστείλαντας, (ἀπὸ δὲ πόλεως ἦσαν ἰαβὴς οὕτω καλουμένης) ...καλέσας, μεγαλοπρεπῶς ἠγάσθη, καὶ ἠξίωσεν εὐλογίας. ἐπ᾽ ἐχθροῖς οὐκ ἥσθη πώποτε ἀπολλυμένοις, καὶ γὰρ τοὺς ἀνελόντας τὸν τοῦ σαοὺλ υἱὸν μεμφιβοσθὲ, ὑπό τισι τιμώμενον καὶ τὴν τοῦ πατρὸς ἀρχὴν ὡς ὀφειλομένην αὐτῷ, δεῖν ὑπ᾽ αὐτοῦ κατέχεσθαι ἡγούμενον, οὐ μόνον

infauſtum nuncium interfecit. Tertio in Regem ungitur, primum quidem à Sacerdote Samuele, i] domi ſuæ Bethlehemi: deinde à populo Judaico, k) & tertium ab universo ſimul populo, l) in civitate Chebron, in qua verſabatur. Reliquias Samuelis filiique ejus qui humandas curaverant Jabes m) opidi cives vocavit ad ſe excepitque magnifice & benedictione n) dignatus fuit. Super hoſtibus deletis nunquam eſt lætatus, namque & eos qui interfecerant Memphiboſtheum o) Saulis filium, quem nonnulli colebant, & qui Patris principatum utpote debitum ſibi, cupiebat vindicare, non

οὐκ

i] 1. Sam. XVI. 13. k] 2. Sam. I. 4.
l] 2. Sam. V. 3. m] Jabes in Galaditide 1. Sam. XXXI. 11. ſeq. n] 2. Sam. II. 4. ſeq.
o] 2. Sam. XXI.

οὐκ ἀπεδέξατο, ἀλλὰ καὶ ἰσάμενος ἀνεσκολοπισμένα παντὶ τῷ λαῷ τὰ σώματα αὐτῶν, περὶ τὰς λεωφόρους ἐπεδείξατο. ἐμίσει καὶ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ δοκοῦντας τι δρᾷν τῶν οὐκ ὀφειλόντων διδόναι δίκας. τὸν ἰωὰβ γοῦν, στρατηγὸν αὐτοῦ γεγονότα, ἀποτείναντα τὸν τοῦ μεμφιβοσθοῦ στρατηγὸν (ἀβεννὴρ δὲ ἦν ὄνομα τούτῳ) τοσοῦτον ἀπεστράφη, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐχθροῖς ἀριθμεῖν, καὶ φυλάττειν αὐτῷ τὴν ὑπὲρ τοῦ κακῶς ἀναιρουμένου, οὐκ ἀνεκδίκητον τίσιν. ἕνεκα τῶν ἀκροβυστιῶν, ἠγάγετο γυναῖκα τὴν μελχὸλ, ἣν παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκδοθεῖσαν ἑτέρῳ τινὶ τῷ φαλτίᾳ, ταύτην ἀνειλή-

modo non fovit, etiam pœnas ab eis egit, corporaque rum suffixa crucibu conspectu totius puli per trivia ex fuit. Odio quoque secutus est eos qu bi visi sunt in ejus tiam patrare aliq pro quo nullas de rent pœnas pend Itaque & Joabum quo Duce exercit sus fuerat, cum A nerum Ducem M phibosthei interi set, adeo est aversa ut & in hostium ha ret numero, & pr fas interemti, p haud dubie illi l das in animo su servaret. Præputiis stium oblatis q) u rem duxit Melch quam à patre collo tam inde alteri cui Phaltiæ, r] postea

p] 2. Sam. III. 28. seq. q] 1. Sam. XVIII. 25. 27. r] 1. Sam. XXV. 44.

ἀπολαβὼν τὴν βα-
ιαν, οὔτε τὸν Φαλτί-
ἀδικεῖν, οὔτε μοιχα-
ίδα τὴν Μελχὸλ γε-
ναι, λογισάμενος.
ψυχῆς οἰκεῖα δεί-
ματα ἔχοντας σώμα-
α, τοὺς ἰεβουσαίους
λοὶ γὰρ ἐτύγχανον,
καὶ τυφλοὶ πάντες) εἴρ-
γειν αὐτὸν πειρωμένους,
εἰς τὴν πόλιν εἴσο-
, καταςχὼν τὴν πό-
, τὴν ἀναίρεσιν δὲ
ὧν εἰργάσατο. τὰ
κείμενα τῷ λαῷ πο-
μικὰ ἔθνη, καὶ τοὺς
ικους ἐχθροὺς τοῦ
λαοῦ, τοὺς ἀλλοφύλους
αβίτας τε καὶ σύ-
, καὶ μὴν ἀμμανί-
τας καὶ ἀμαληκίτας
καθελὼν τῆς οἰκείας
τοῦ λαοῦ δυναςείας,
φόρους αὐτῷ πε-
ται, καὶ τὸν ἑαυτοῦ
, τὸν ἰσραὴλ, ἀνει-
ἐκ τῶν πάλαι

regnum consecutus reduxit, s] neque à Phaltia illatam sibi injuriam, neque Melchol ream adulterii factam esse existimavit. Jebusæos t] corpora documenta animorum habentes, (claudi enim & cœci erant singuli) cum ab ingressu in urbem voluissent eum prohibere, urbe in potestatem redacta fecit occidit. Gentes bellicosas populo Judaico imminentes, u] vicinosque populi Philistæos, Moabitas & Syros, Ammanitasque & Amalecitas a potestate quam in populum exercebant dejecit illique tributarios reddidit: suum vero populum Israeliticum communem à pristinis hostibus, & omnibus

πολε-

s] 2. Sam. III. 15. t] 2. Sam. V. 6.
u] 2. Sam. VIII. & 1. Paralip. XVIII.

πολεμίων, καὶ φοβερὸν ἅπασι τοῖς ἔθνεσι κατεστήσατο. τὴν ἱερὰν κιβωτὸν, τὴν ὕπαιθρον καὶ ἀσκήνητον ἔτι ȣ̓͂σαν, εἰς τὴν ἑαυτȣ͂ πόλιν, μετὰ δημοτελȣ͂ς ἀνήγαγεν εὐωχίας, καὶ αὐτὸς τοῖς χορεύȣσιν ἐπὶ τῇ ταύτης ἐπανόδῳ συσκιρτῶν, ἐπὶ Θεȣ͂ δόξῃ τὴν βασιλέως ἀξίαν ἀποτιθέμενος, τὴν δὲ ἰδιώτȣ περιχάρειαν περιαιρȣ́μενος. βȣληθεὶς ναὸν οἰκοδομῆσαι τῷ Θεῷ, διὰ τȣ͂ προφήτȣ νάθαν ἐκωλύετο, διδασκόμενος τὸν ἐν πολέμοις κεκμηκότα, μὴ δεῖν τέμενος ἱερωσύνης παριστᾶν, τῷ δ' ἐξ αὐτȣ͂ φῦντι παρέχειν τὸν Θεὸν εἰρηναίαν τὴν βασιλείαν, καὶ τὴν τȣ͂ ναȣ͂ κατασκευὴν, ὁ προφή-

gentibus metuendu[m] effecit. Arcam facr[am] x] quæ hactenus i[n] dio, * tecti expers [...] titerat, in civitatem [...] am publica ac sole[nni] cum pompa redu[xit] ipseque inter cho[ros] eam deducentium [...] tabundus, propter [...] gloriam regiæ pe[...] nam majeftatis tan[...] per depofuit, priva[...] induit exultation[...] & lætitiam. Cum c[...] ret templum DEO [...] dere, y] à Prop[heta] Nathane fuit pro[hibi]tus, didicitque [...] cis fatigati labor[...] non effe fanctam [...] dedicare: at nat[...] DEUM hoc largi[...] idem Prophera [...] fit, z] ut pace & [...] quillo regno ut[...]

x] 2. Sam. VI.

* Et in domo Obededom. id. 10. feq.

y] 2. Sam. VII. & 1. Paralip. XXII. 8.

z] 1. Sam. VII. 13. & 3. Reg. V. 3. feq. 1. P[...] XXII. 10.

ἀπισχνεῖτο. Κατα-
μενον ἐπιγνὺς τὸ
σαοὺλ γένος διὰ τὴν
αὐτὸν εὐλάβειάν τε
τιμὴν, ἐπιζητεῖσθαι
τοὺς ἐκείνῳ προσ-
κοντας, ὅπως αὐτοὺς
τιμήσειε καὶ εὐ-
ας, καὶ δὴ μηνυθέν-
αὐτῷ, παιδὸς ἰωνά-
(μεμφιβάαλ δὲ
νομα αὐτῷ) ὃς καὶ
πόδας πληγεὶς πε-
το, περιλελειμμέ-
τινος, φιλοφρονεῖ-
αὐτὸν, καὶ ὁμοέστι-
χε, καὶ τὴν οὐσίαν
σαν αὐτῷ δίδωσι
σαοὺλ, ἐπίτροπον
οὺς πάντων ὁμοῦ
πραγμάτων, σιβᾶν
ην, δοῦλον αὐτῷ
γεγενημένον.
ἦν καὶ περὶ τοὺς
οὺς ὁσιώτατος. Ὁ
ἀμμανιτῶν βασι-
λεὺς,

& templum conderet. Edoctus ex reverentia & honore in ipsum, Saulis progeniem extinctam esse, a] jussit inquiri ejusdem propinquos, ** ut honore & benevolentia eos prosequeretur: igitur cum ipsi indicatum foret superesse quendam Memphibaal b] nomine, Jonathanis filium laborantem pedibus luxatumque, amanter eum complexus communi mensa secum uti jussit omneque Saulis patrimonium ipsi largitus procuratorem ei dedit omnium simul negotiorum Sibam c] qui Patris servus fuerat. Ita erga defunctos etiam pium imprimis David se gessit. Sed & Ammonitarum Regem d]

a] 2. Sam. IV. ** 2. Sam. IX.
b] Mephiboseth 2. Sam. IX. 3. c] id. 9.
d] Naas, 1. Sam. XI. idem Rex Moab, ad quem confugit David 1. Sam. XXII.

λεὺς, φεύγοντα δεξιωσάμενον αὐτὸν, ἐν τοῖς φίλοις ἠριθμεῖτο, ἐπειδὴ τεθνήκει, τὴν ἐκείνου μνήμην τιμῶν, ἀπέστειλεν ἐπὶ τὸν τούτου παῖδα ἄνανον, τοὺς παρακαλέσοντας, διάδοχον αὐτὸν, τῆς πατρικῆς φιλίας εἶναι βουλόμενος, ὁ δὲ ὡς κατασκόπους αὐτοῦ τῆς βασιλείας, τοὺς ἐπὶ τὴν παράκλησιν ἐσταλμένους νομίσας, ξυρεῖ τοὺς πώγωνας αὐτῶν, καὶ τὰς χλαμύδας ἀποτέμνει. γνοὺς δὲ ὁ δαβὶδ τὴν ἄφρονα τούτου πρᾶξιν, τοὺς μὲν οἰκείους, κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν, ἄχρι τῆς τῶν τριχῶν ἀναφύσεως, τὸν δὲ ἄνανον πρὸς τῇ πονηρᾷ πράξει ἐκπολεμεῖν αὐτῷ παρασκευασμένον, κατεπόρθησε διὰ τοῦ στρατηγοῦ ἰωὰβ, σὺν ἑτέροις πέντε βασιλεῦσιν

à quo exul ſuſcep
fuerat, inter am
computavit, igitur
iam defuncti c
memoriam, ad fi
ejus Ananum e] m
conſolaturos, eum
patriæ amicitiæ h
dem eſſe peroptan
ille ſolandi cauſa
ſos pro explorato
Regni habens, b
eorum raſit, chl
desque præſcidit
David igitur com
ſtolida hac actione
os quidem in loco
erant perſeverare
donec barba ſucce
ſet: Ananum
præter malam ill
ctionem etiam
tem bello ſe im
& quinque re
quos ſocios bell
adduxerat, devi
Ducem Joabum.
peccatum prolap
vid flevit amare,

e] 2. Sam. X. f] id. 4.
g] quatuor. id. 6. & 8.

ὁ ἄνναν@ συμμά-
χους συνεπηγάγετο. πε-
σὼν ἀμαρτάδι πι-
κρῶς ἐδάκρυσε, καὶ περὶ
συγγνώμης ἱκέτευε τὸν
θεὸν εὐθύμως. γυναῖ-
κα γὰρ θεασάμενος
εὐπρεπῆ τὴν βηθσαβεὲ,
ταύτην οἴκαδε καλέ-
σας ἐκτήσατο. ὡς δὲ
αὐτὴν ἔγνω γενομένην
ἐγκύμονα, δηλοῖ τῷ δα-
βὶδ ὅπερ ἐπεγνώκει, ὁ
δὲ μηχανώμενος, τὸν
ἄνδρα ὃν ἑαυτῆς δια-
φυλάξειν τὴν αὐτοῦ τε, καὶ
τῆς αὐτοῦ γυναικὸς συν-
ουσίαν, καταπέμπεται
μεταπέμπεται ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου,
καὶ γὰρ ἦν ἀνδρεῖος τε
εὔνους στρατιώτης. ὡς
δὲ ἀφικόμενος ἐγνώρι-
σε τῷ βασιλεῖ καὶ εἰ-
πὼν ἕκαστα τὰ κατὰ τὴν
τάξιν τοῦ πολέμου
πεπραγμένα, εἰς τὴν ἑ-
αυτοῦ οἰκίαν ἀπιέναι
προσετάττετο. ὁ δὲ οὐκ
ἤθελε, στρατιώτης γὰρ

amque DEUM oravit h] toto pectore. Nempe qvum Bethſabee i] inſigni forma fœminam ſpectaſſet, domum eam ad ſe vocavit illaque potitus eſt. Cum vero gravidam illa ſenſiſſet ſe, Davidi hoc quod ſenſit ſignificavit. David itaque machinari cupiens ut vir mulieris ſuum cum uxore ipſius commercium non comperiret, arceſſivit eum ab exercitu, qui fortis & Regis amans miles redux ei expoſuit narravitque ſingula quæ apud exercitum geſta eſſent. Juſſit itaque domum abire, quod ille non fe-

L ἦν

h] 2. Sam. XII, 13. i] id. XI.

ἦν ἀνδρεῖος, ἀλλ' ἔμει-
νεν ἐπὶ τῆς παρατάξε-
ως, λογισάμενος ἐπι-
μένειν ὡπλισμένος
ὑπαίθριος. ἐπεὶ δὲ
τοῦτο τῷ βασιλεῖ ἀνηγ-
γέλθη, ἔγνω μηχαναῖς
καταβαλεῖν τὴν τοῦ οὐ-
ρίου (καὶ γὰρ οὕτως ἐκι-
κλήσκετο) προβεβλη-
μένην ἀνδρείαν. οὕτω γοῦν
λογισάμενος γράφει τῷ
τοῦ πολέμου στρατηγῷ με-
τιέναι τὸν οὐρίαν, κἀκεῖ
τέχνῃ χρησάμενον. καὶ
γενομένου τούτου, ἔλεγ-
χος αὐτῷ τῆς ἐναγοῦς
πλημμελείας, νάθαν ὁ
προφήτης ἀποστέλλεται.
ὡς δὲ ἔγνω μὴ δεδυνῆ-
σθαι κρύπτειν τὸν Θεὸν τὸ
μεμηχανημένον, κατα-
θρηνεῖ καὶ καταλοφύρε-
ται τὴν δεινὴν αὐτοῦ πρᾶ-
ξιν, καὶ πικρὸν χελλιά-
σας τὸν οἶκτον ἐξῃτεῖτο,
ὅνπερ ὁ προφήτης αὐ-
τῷ πάλιν ἐλθὼν ἔφη
δεδόσθαι, δι' ἥσπερ ἐπι-

cit, sed utpote mil
strenuus rediit iteru
ad exercitum; atq; in a
mis sub dio perseve
re duxit satius. Istu
cum nunciatum Re
esset, consilium cep
fortitudinem sibi ob
stantem Uriæ (hoc e
nim erat viro nom
machinis dejicere.
que animo scripsit
Ducem belli ut Uri
ibi arte quadam perd
ret. Hoc facto mi
ad Davidem est quin
fandum ejus peccatu
argueret Nathan Pr
pheta, k] utque cogn
vit non potuisse se a
scondere à DEO qu
machinatus fuisset, g
ve delictum suum
crymis & planct
prosequitur, amare
quiritans misericor
am expetit, quam P
pheta reversus iter
datam ipsi pronun
ita tamen ut super

k] 2. Sam. XII.

...ῆς αὐτῷ ἐκδέξεται
...κης. ἐπὶ δὲ ταύτῃ τῇ
...μμελείᾳ ἄρχεται δει-
... κατὰ πάσης αὐτοῦ τῆς
...κίας, καθὼς ἡμάρτη-
...κε [πέπονθεν.] ἠράσθη
...γὰρ ἀμνὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ
...τῆς πρὸς πατρὸς ἀδελ-
...φῆς αὐτοῦ θάμαρ, καὶ
...τυχὼν ἧς ἤρα, πλεῖον
...ερον αὐτῆς ἤρα παραμυ-
...κῶς ἐμίσησεν. ἀναιρεῖ
...τοῦτον τὸν ἀμνὼν, ἀ-
...βεσσαλὼμ, ὁ καὶ πρὸς
...ς ἀδελφὸς τῆς
...θάμαρ γεγενημένος,
...αἰσχρῶς διϋβρισμέ-
...νην ἐκδικεῖν βουλευσά-
...μενος. ἐπανίσταται δὲ
...ὁ ἀδελφοῦ φονεὺς ἀ-
...βεσσαλὼμ καὶ αὐτῷ τῷ
...πατρί, καὶ πληροῖ λύ-
...θρου τὴν τοῦ πατρὸς ὁ-
...κίαν, ὁ δὲ μὴ φέ-
...ρων υἱὸν πρὸς μάχην ἀ-
...φανίζειν, καὶ νικᾶν
...οὐκ ἐλάσσονα νίκην,
...ἀνίσταται τῆς βασι-

turam ſit expertur͛ pœnam. Propter illud enim peccatum irrevocabilia mala in totam ejus domum, ſicut ipſe deliquerat, immiſſa ſunt. Nam Amnon l] ejus filius amore Thamaris, ſemigermanæ ſororis captus, potitusque ea, quam amabat, majore deinde odio illam habuit. Hunc Ammonem, Abeſſalom m] Thamaris frater uterinus interfecit, turpiter violatam cupiens ulciſci. Iſte interfector fratris in ipſum deinde Patrem ſuum inſurrexit n] totamque illius domum implevit cruore. At David non ferens filium in prælio configere, o] aut victoriam vincere clade non meliorem, ex regia ſua excedit atque in deſer-

 λικῆς

l] 2. Sam. XIII. m] id. XIII. 28.
n] id. XV. ſeq. o] id. XVIII. 5.

λικῆς αὐτοῦ οἰκίας ἀποδιδράσκων ἐπὶ τὴν ἔρημον, καὶ ὑπέφερεν, οὐ μόνον ἅπερ ἔφερεν ἑαυτῷ γυμνόπους βαδίζων καὶ ἀλύων ἄχθει, ἀλλὰ καὶ ὑβριζόμενος ἀπὸ σεμεῆ τινος, οἰκέτου τοῦ σαοὺλ γεγονότος, κόνιν καταπάσσοντος αὐτὸν, καὶ χέρμασι κατακοντίζοντος, καὶ λοιδορουμένου, ἀλλ' οὐκ ἠμύνετο τὸν κακόστομον, καίπερ δυνάμενος διὰ τῶν ἑπομένων, ἐλογίζετο δὲ ταῦτα ταῖς οἰκείαις προσήκειν ἁμαρτίαις. ἐπιτείνων δὲ ὁ ἀβεσσαλὼμ τὴν αὐτοῦ πατρολῷον πρᾶξιν, τολμᾷ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς διαφθείρειν ἐν ὑπαίθρῳ γυναῖκας, αἳ καλήλασον, δεικνὺς τοῖς ὑπαχθεῖσιν αὐτοῦ τῇ κακοπραγίᾳ, τὴν κατὰ τοῦ πατρὸς ἐπανάστασιν. καὶ ταῦτα καταπραξάμενος,

tum p] abit. Perp
ſusque eſt non m
quos ferebat in ſe,
dipes oberrans dolo
ſed etiam ignom
affectus à Simei q] q
dam, qui Saulis ſer
fuerat, & pulvere
eum ſpargebat, tr
que jaciebat lapid
& convitia: neque
pœnas Rex ſumſit a
ledico, quod facere
terat per hos qui
ſequebantur, ſed
peccatis ſuis congru
ter ita ſibi evenire
gitabat. Abeſſalom
ro r] magis etiam
aggerato in Patris
tium facinore auſ
ſub dio violare u
Patris quæ cum eo
ierunt, hoc ipſo
demonſtraturus i
ſcelere ſibi ſubje
adverſus Patrem
ſurrexiſſe. Iſto p

p] 2. Sam. XV. 23. q] 2. Sam. XVI. 5. ſeq.
r] id. 22.

πεσι καλὰ τὴν ἔρημον, καθελεῖν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τὸν πατέρα κατεπειγόμενος, καὶ συμβουλῆς κατ' αὐτοῦ γινομένης, κατηντιβόλει τοὺς ἑαυτοῦ στρατιώτας ὁ δαβίδ, φείδεσθαι τοῦ ἀβεσσαλώμ, καὶ προσέχειν ὅπως μηδὲν πάθοι δεινόν. ἐν δὲ τῇ μάχῃ τρέπεται, καὶ νῶτα δίδωσιν ὁ ὑπαχθεὶς ἄθλιος τοῦ ἀβεσσαλὼμ δῆμος, αὐτὸς δὲ ὁ πατραλοίας ὑπὸ τῆς δίκης ἐλαυνόμενος, ἀπὸ κλάδων ἀναρτᾶται δρυὸς, καὶ γὰρ ἔτρεφε κόμας, ἐφ' αἷς ἐπῄρετο, καὶ τὴν ἧτταν γνοὺς, ἱππότης ἀποδιδράσκειν ἠπείγετο. οὗτος γοῦν ἀνηρτημένον καταλαβόντες οἱ τῷ βασιλεῖ προσήκοντες καλατοξεύσαντες ἀνακρούουσι, καὶ καθελόντες κολοσσιαῖον κατὰ τῆς ἀπεριστάλτου ταφῆς αὐτοῦ, σωρὸν ἐπή-

facinore contendit ad desertum, annititurque Patrem principatu dejicere: at inito adversus eum consilio milites suos rogavit David, s] Abessalomi parcerent, caverentque ne quid grave illi eveniret. In prælio igitur in fugam Abessalon vertitur, tergaque dat victus miser ejus populus, ipse vero parricida persequente eum vindicta, ramis quercus hærens pependit, comas enim quibus solebat se efferre, aluit, cognitaque suorum clade, in equo t] aufugere instituit, Sic igitur suspensum deprehendentes Regis milites u] trajiciunt detrahuntque, & detracto ingentem lapidum acervum pro rudi ingerunt tumulo. David

s] 2.Sam. XVIII. 5. t] mula id. 9.
u] Joab ipse & ejus armigeri, id. 14. 15.

γεῖραν λίθων. ὁ δὲ Δα-
βὶδ μαθὼν τὴν ἔνδικον
τίσιν, οὐχ ὡς ἐπὶ πα-
ραλοίᾳ πεσόντι γεγή-
θει, ὡς δὲ ἐπὶ παιδὶ
γνησίῳ διεθρήνει, καὶ τὸν
θάνατον αὐτοῦ περιπα-
θῶς ὠλοφύρετο. ἔνθεν
οὕτω διὰ τὸ πλημμελη-
θὲν αὐτῷ, τῶν συνομαρ-
τηθέντων δεινῶν, ἀπαλ-
λαγεὶς, αὖθις ἀπειλή-
φει τὴν βασιλείαν. ἐ-
πανελθὼν εἰς τὰ βασί-
λεια, τοὺς μὲν ἁλόντας
αὐτῷ πολεμίους γεγονέ-
ναι ἐτιμωρήσατο, τοὺς δὲ
συνελθόντας αὐτῷ καὶ
δεξιωσαμένους αὐτὸν ἐν
τῇ φυγῇ, καὶ ἐτίμησε
καὶ συνεςίους ἐποιήσατο.
ἐν παρατάξει πολέμου
διάγων, καὶ τῶν πολε-
μίων τὴν περὶ τὸν ἑαυτοῦ
στρατὸν ἅπασαν χώραν
περικατειληφότων, ὕδα-
τος ἐπεθύμησεν ἐξ ἰ-
δίου λάκκου τοῦ ἐν Βηθ-
λεέμ, οἱ δὲ στρατηγοὶ τὴν
τῶν πολεμίων διακό-

vero cognita justa ul
one non gavisus est v
lut de eo qui in par
cidio quod moliebat
occubuisset, sed ta
quam genuinum fi
um luxit, o] morte
que ejus magno ani
affectu ejulatibus
prosecutus. Inde p
quam ita pœnas p
peccato suo per gr
quæ ipsi evenerunt d
derat, regno iteru
restitutus fuit. Rever
sus igitur in regiam p
eos quos hostes ipsi
fuisse constabat pu
vit, qui vero eum co
mitati fuerant aut in f
ga susceperant, hon
ribus prosecutus est
ad mensam adhibu
Cum in expediti
bellica versaretur, h
stibus omnem quæ
pias ipsius ambiebat r
gionem obtinentibu
aquam ex proprio fo
te Bethlehemitico

o] 2. Sam. XVIII. 33. p] 2. Sam. XIX.

ξαντες φάλαγγα, ὥρμησαν εἰς τὴν Βηθλεὲμ, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτῷ διεκόμισαν. ὁ δὲ ἀποθαυμάσας αὐτοὺς τῆς ἀνδρείας, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν εὐνοίας, οὐκ ἤνεγκε τοῦ ὕδατος πιεῖν, αἷμα αὐτὸ τῶν στρατηγῶν εἶναι λογισάμενος, τῷ δὲ Θεῷ τοῦτο δῶρον ἔσπεισε ψαύσας. ἐπενόησε παρὰ τὸ Θεῷ δοκοῦν ἐπαριθμῆσαι τὸν λαὸν, οὗπερ ἦρχεν, ὑπομένει δὲ ἀγανάκτησιν ἐπὶ τούτῳ, καὶ δι' αὐτὸν ὑπομένει ἐξήλατον ὁ λαὸς πληγήν. καὶ θεασάμενος ἄπειρον πεσὸν τοῦ λαοῦ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ πλῆθος, ἑαυτὸν ἠξίου καταληφθῆναι, προσπεσὼν τῷ Θεῷ τῇ τιμωρίᾳ, ἐγὼ λέγων ὁ ποιμὴν ἡμαρτον, καὶ ἐγὼ ἐκακοποίησα, καὶ τὸ ποίμνιον τί ἐποίησε; βουληθεὶς οὖν ἐπέγνω χῶρον ἐπιτήδειον

bere desideravit, q] itaque duces militum phalange hostium perrupta Bethlehemum contenderunt, aquamque illi attulerunt, qui virtutem eorum & in se benevolentiam miratus, de aqua illa bibere renuit, sanguinem eum Ducum esse reputans, sed DEO hoc libavit munus effuditque. Venit ipsi in mentem præter DEI placitum, populum cui imperitabat numerare: r] qua de causa dolorem ipse, & populus ejus causa divinitus immissam plagam subiit: cumque videret David innumerabilem populi multitudinem una die morte occumbere, seipsum corripi voluit, divinamque pœnam interpellans supplex, *ego*, inquit *peccavi pastor, ego malum patravi, grex*

q] 2. Sam. XXIII. 15. seq. r] id. XXIV.

εἰς τὴν τοῦ ναοῦ κατα-
σκευὴν εἶναι, πειρᾶται
παρὰ ὄρνου τινὸς, τοῦ τοῦ-
τον τότε κεκτημένου, προῖ-
κα τοῦτον αὐτῷ προσά-
γοντος, οὐκ ἐδέξατο
τὸν τόπον, οὐκ εὐαγῆ οὐ-
δὲ εὐπρόσδεκτα λογισά-
μενος εἶναι, τὰ ἐκ δω-
ροδοκίας τῷ Θεῷ καθω-
σιωμένα, ἀλλὰ χρήμα-
τα δοὺς ὅσαπερ ἐκεῖνος
ἐβούλετο, τὴν ἐκ δικαιο-
σύνης οὕτως ἀνέθετο τῷ
Θεῷ, κτῆσιν. πᾶσαν
αὐτοῦ συγγραφὴν ἐφ'
ἑκάστῳ τῶν συμπιπτόν-
των δι' ὕμνων συνεγρά-
ψατο, καὶ τὸν ἅπαντα
βίον τὸν ἑαυτοῦ Θεὸν ὑ-
μνῶν διετέλει, καὶ ψαλ-
τήριον δὲ μουσικὸν ὄργα-

ecquid admisit? Volen[s]
inde quem intelle[xerat]
idoneum esse locu[m]
struendo templo s] [re-]
dimere ab quodam (Or-
na t] illius tunc posse[ssore]
fore, cum hic gra[tis]
eundem illi offerre[t],
accipere noluit, ar[bi-]
tratus nec pia nec D[EO]
accepta esse quæ ex d[o-]
natione DEO sacraret:
itaque pecunias nume-
rans quantas ille posce-
bat, possessionem quam
jure sibi vindicaverat
DEO dedicavit. Uni-
versam rerum suarum
historiam per singula
quæ ipsi evenerunt h[y-]
mnis complexus est,
omnemque vitam su[am]
DEUM hymnis cele-
brando exegit, & [...]
hoc psalterio u) [...]
resonante instrumen[to]

s] Aræ. 2. Sam. XXIV. 18.

t] ארניה Vulgat. *Areuna.*

u] Psalterium erat instrumentum Musicum in quo chordæ di-
gitis tangebantur: ita psalterii δεκαχόρδου men[tio]
Psal. XXXIII. 2. & alibi.

ἦχον εἶχεν ἐν τούτῳ. χορὸς δὲ ἔστησε ψαλτῳδοὺς τὸ λευϊτικὸν γένος ἅπαν, ὑπὲρ τοὺς τρισμυρίους ὄντε, ὑπὸ τρεῖς ἐπιστάμενος χοροδιδασκάλους, εἰς τὸ ψάλλειν διηνεκῶς καὶ ὑμνεῖν τὸν θεόν, τοὺς ἑαυτοῦ ὕμνους ἐπιτάξας· καὶ πεποίηται μὲν ψαλμοὺς ἀπείρους, οὓς καὶ κατέλεξε τοῖς τῶν λευϊτῶν χοροδιδασκάλοις, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς Ἐζεκίας, τὸ τῶν ψαλμῶν πλῆθος ἐν ὀλιγωρίᾳ ἄγον, τοὺς λευΐτας ἐπιγνοὺς, τοὺς ἑκατὸν τούτους καὶ πεντήκοντα ψαλμοὺς, διὰ τῶν ἐν τῷ λαῷ σοφῶν, ἀπὸ τοῦ πολλοῦ πλήθους ἐποίησεν ἐπιλεχθῆναι. διάδοχον τῆς αὐτοῦ βασιλείας τὸν υἱὸν ἐποιήσατο τὸν Σολομῶν, ὃν ἐκ τῆς

musico usus est. Choros cantorum constituit genus universum Leviticum ad triginta * millia eâ ætate, sub tribus chorodidascalis, x) ad DEUM sine intermissione psallendo & hymnos concinendo celebrandum, suos ipse hymnos ordine injungens. Et innumeros quidem Psalmos composuit, quos Levitarum distribuit chorodidascalis: verum Rex Ezechias y) Psalmorum multitudine neglecta, Levitas sciscitatus, centum & quinquaguinta hosce per populi sapientes ex illa multitudine deligi curavit. Successorem regni sui filium constituit Salomonem, z) quem ex Bethsabee susceperat, un-

L 5 Βηθ-

* Triginta octo. 1. Paralip. XXIII. 3.
x] 1. Paralip. XV. 19. & XXV. 1.
y] adde quæ infra p.176. & c. 120, & Glycam p. 182. Annal.
z] 3. Reg. 1. 35. seq.

Βηθσαβεὲ ἐκτήσατο, καὶ χρισθέντα διὰ τοῦ προφήτου νάθαν, αὐτὸς ἐπικυρῶν αὐτῷ τὴν βασιλείαν προσεκύνησε, παρῄνει δὲ αὐτῷ τὴν πρὸς Θεὸν εὐσέβειαν εἰλικρινῆ διατηρεῖν, τῆς ἀρίστης ἀρχῆς ταύτην ὑπόθεσιν εἶναι λέγων. καὶ τὸν ναὸν δὲ ἐκέλευσεν αὐτῷ οἰκοδομεῖν, τὴν ὅλην αὐτοῦ διάθεσιν, μέτρα τε καὶ σχήματα τῆς ὅλης αὐτοῦ δομήσεως παραδοὺς, καταλείψας αὐτῷ τῆς μεγαλοπρεποῦς καὶ πολυτελοῦς κατασκευῆς ἐπάξια δαπανήματα, χρυσοῦ τε καὶ, γὰρ ἦν τάλαντα δεκάκις μύρια καὶ ἑκατοντάκις. ἀργύρου δὲ καὶ σιδήρου σταθμὸς ὅσος ἦν, ὑπὸ ἀριθμὸν ἐλθεῖν οὐκ ἠδύ-

ctumque à Prophe
Nathane ipse regnu
ei confirmans adora
a) monuit quoq; pie
tem puram in DEU
servare, b] principa
optimi hoc fundame
tum esse professus: ju
sit & templum ædi
re, c] cujus omn
conditionem, men
ras formamque univ
sæ structuræ ei tradid
reliquitque facultates i
doneas magnificæ p
tiosæque structu
sumtibus faciend
auri talenta d]
(1100000) MCM, a
genti ferrique pond
innumerabile. Neq
eos qui temporibus
prosperis ei insulta

a] 3. Reg. I. 48. b] 3. Reg. II.

c] 1. Paralip. XXIII.

d] 100000. talenta auri. & argenti 1000000. 1. Para-
lip. XXIII. 14.

λαβ. καὶ τοὺς ἐνυβρί-
σαντας αὐτῷ κατὰ τὸν τῆς
δυσπραγίας καιρὸν, οὐκ
ἐκόλασεν ἀγνῶτας, κατέ-
λειψε γὰρ καὶ τούτους τῷ
σολομὼν ὅπως αὐτοὺς
ἀποβλέπηται. τεσσαρά-
κοντα δὲ βασιλεύσας ἐ-
νιαυτοὺς εὐκλεῶς τελευτᾷ
τῷ σαλομὼν παραδοὺς
τὴν βασιλείαν.

rant reliquit inultos, nam & in hos ut animadverteret, Salomoni edixit. e) Cum vero per quadraginta annos f] regnasset gloriose decessit regnumque Salomoni tradidit.

ΚΕΦ. οδ.

Τίνα ἐστὶ τὰ τῷ σολομῶντι
δεδρασμένα.

Δωδεκαετὴς τῆς βα-
σιλείας ἐφαψά-
μενος, τὸν ἀδελφὸν αὐ-
τοῦ, ὃς αὐτῷ τὴν βασι-
λείαν ἔτι ζῶντος τοῦ πα-
τρὸς ἁρπάζειν ἐπειρᾶ-
το· αἰτήσαντα δὲ καὶ
γυναῖκα λαβεῖν τὴν συγ-
καθεῖσαν τῷ δαβὶδ,
παρθένον διαμείνασαν,
τὴν ἀβισὰν, ἀνεῖλε. τὸν

CAP. LXXIV.

Quænam sunt gesta à Salomone?

Duodecim annos natus a) capessivit regnum, fratremque suum b] interfecit qui vivo etiamnum parente illud eripere conatus sibi fuerat, & uxoris loco Abissam lecti Davidis sociam adhuc virginem expetebat. Ab-

ἀβιά-

e] 3. Reg. I. f] 2. Sam. V. 4. 5.

a] Alii XVIII. vel XX.

b] Adoniam 3. Reg. II. 25.

ἀβιάθαρ ὃς ἦν ἀρχιερεὺς, τῆς ἱερωσύνης ἐξήγαγε, τὸν συνελθόντα τῷ ἀδωνίᾳ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἐπιχείρησιν. τὸν ἰωὰβ ὃς ἦν τοῦ πατρὸς στρατηγὸς, εἰς τὸ θυσιαστήριον καταφυγόντα διὰ τὸ συμπράττειν τῷ ἀδωνίᾳ, καὶ αὐτὸν ἀνεῖλεν, ὑπομνήσας αὐτῷ ὡς ἐπώφειλε τὸν βίαιον θάνατον, ἀποκτείνας παρὰ τὴν τοῦ πατρὸς γνώμην δύο στρατηγοὺς εὐαρέστους αὐτῷ, τὸν ἀβεννὴρ υἱὸν νὴρ, καὶ τὸν ἀβεσσὰ υἱὸν ἰωθὼρ, γεγενημένους. Τὸν σεμεὴ τὸν τοῦ ἀβεσαλὼμ δοῦλον, ὃς δυσπραγοῦντα τὸν πατέρα θεασάμενος κατηρᾶτο, καὶ ἐλίθαζεν, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ περιώρισε, καὶ μηνυθέντα τὴν πόλιν που προεληλυθέναι, ὡς ὑπέρφονα τοῦ βασι-

jatharem c) summum sacerdotem sacerdo exuit, qui Adoniæ a regnum ei vindican dum sese conjunxera Joabam ducem exerc tus Davidici, d] quon am cum Adonia facie bat, etiam ipsum co fugientem ad altare ne ci dedit, monuitq hujusmodi necis re illum esse, quod præte patris sententiam bin duces exercitus eide probatos interfecisse Abnerum Neri F. & Abessa f] filium J thor. Abessalomi se vum Semei, g) qui p trem rebus adver conflictantem conf catus incesserat ma dictis, & lapidibus pe tierat, intra Hieroso lymam manere jusse delatumque quod u fuisset egressus, ve

c] 3. Reg. II. 26. seq. d] id. 29. seq.
e] 2. Sam. III. 27. f] Amasa 2. Sam. XX. 10.
g] 3. Reg. II. 36. seq.

λέως γνώμης ἀπέκτει-
νε. χιλιόμβην πρώτην
ποιούμενος ἀπὸ τῆς ἑαυ-
τοῦ βασιλείας θυσίαν,
ἔθυσεν εἰς τὴν γαβαὼν
τῷ Θεῷ, ὧδε γὰρ εἵλε-
το προσαγαγεῖν, τῆς
ἱερουσαλὴμ οὔπω δομη-
θείσης. ἐπὶ τῇ εὐσεβεῖ
θυσίᾳ, κελευσθεὶς δι' ὀ-
νειράτων θέας αἰτῆσαι
τι παρὰ τοῦ Θεοῦ, ᾔτησε
σοφίαν, δι' ἧς τὰς ἐνδί-
κους οἷός τε εἴη τοῦ λαοῦ
κρίσεις ἐκφέρειν. ἀπο-
δεχθεὶς δὲ ἐπὶ τῇ τοι-
αύτῃ αἰτήσει, καὶ τὴν
σοφίαν εἰλήφει, καὶ ἅ-
περ οὐκ ᾐτήκει πλοῦτόν
καὶ δύναμιν, καὶ τὴν εἰ-
ρηναίαν διαγωγήν. δύσ-
λυτον ἔλυσε δύο γυναι-
κῶν προσελθουσῶν αὐτῷ
κρίσιν, περὶ ζῶντος καὶ
τεθνεῶτος κρινομένων
παιδίων, ἐπιγνοὺς εἰλή-

ſententiæ Regis contemtorem interfecit. Chiliombem h] ſive mille boum ſacrificium prima vice de regno ſuo obtulit DEO Gabaone, ibi enim offerendum delegit, cum Hieroſolymitanum templum nondum ædificatum eſſet. Poſt pium hocce ſacrificium juſſus per inſomniorum viſum rogare aliquid à DEO, i) ſapientiam popoſcit per quam idoneus eſſet juſtas ſententias populo ferre in judicio. Exaudita igitur hac precatione & ſapientiam conſecutus eſt, & quas non petireat divitias, potentiamque & pacificam regni adminiſtrationem. Duobus mulieribus de vivo altero altero mortuo filiolo inter ſe contendentibus k] diffici-

φει

h] 3. Reg. III. 4. i] 3. Reg. III. 9.
k] 3. Reg. III. 10. ſeq.

φει σοφίᾳ, καὶ τὸ ζῶν ποίας εἴη γυναικὸς στοργῇ τῇ τοῦ παιδίου, καὶ τὸ τεθνηκὸς ὡς τῆς ἑτέρας διὰ τὴς περὶ αὐτὸ τὸ ζῶν ἀφειδίας. ἀπόλεμον καὶ εἰρηναῖον ἀπὸ τῶν περιοίκων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν, τὸν τῆς βασιλείας διετέλεσε χρόνον, ὑπὸ τὰς ἑαυτὸν ἐκείνας τοῦ λαοῦ διάγοντος. ἐν εὐφορίαις ἀνειμένος, τὸν ναὸν ᾠκοδόμησεν ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, κατὰ τὰς τοῦ πατρὸς ὑποθήκας, ἐν ἓξ καὶ εἴκοσιν ἐνιαυτοῖς αὐτὸν ἐκτελέσας, καὶ τὴν ἱερὰν κιβωτὸν, ἣν μωϋσῆς κατεσκεύασεν, ἀναθεὶς εἴσω, βοῶν δὲ εἴκοσι καὶ δύο χιλιάδας διὰ τῶν ἱερέων καταθύ-

lem dissolvit quæstionem, comperitque sapienter, ex amore in filium viventem colligens, utrius esset mulieris superstes ille, & utrius filius mortuus ex alterius mulieris in filium viventem crudeli animo. Immunis à bellis & tranquillus à finitimis aliisque gentibus tempus regni peregit, populo pace ac quiete sub illo vivente. Rebus secundis recreatus templum condidit l) Hierosolymis ex præscripto Patris, illudque annis sex & viginti m] perfecit, sacramque arcam n] quam paraverat Moyses, interius reposuit, boum o] viginti duo millia per sacerdotes sacrifi-

σαι

l] 3. Reg. VI.

m] Imo septem. 3. Reg. VI. 38. Flav. Josephus pag. 34[illegible] & 351. odit. Oxon.

n] 3. Reg. VIII. & Flav. Joseph. VIII. 4. Antiquit.

o] 2. Paralip. VII. 5. & 3. Reg. VIII. 63.

ρας, καὶ τὸν λαὸν τῶν δώδεκα φυλῶν εἰς τὸν ἐγκαινισμὸν συγκαλέσας, ἐφ' ἡμέρας δὲ ἑπτὰ θύσας, ἀπέλυσε ἀγαλλόμενος. τὴν Αἰθιόπων βασιλίδα (Σαβα δὲ ἦν αὐτῇ ὄνομα) τῆς αὐτοῦ σοφίας ἕνεκα πρὸς αὐτὸν ἀφιγμένης, ἐξέπληξεν ἐπὶ τῇ φρονήσει, καὶ περὶ πάντων ὅσπερ μαθεῖν ἠβούλήθη, γνῶσιν αὐτῇ παρέσχεν ἀτρεκεστάτην. πάσας τὰς ἔξωθεν κειμένας πόλεις τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ ἐποιήσατο βασιλείας, καὶ ἐκόμιζον ἐτησίους εἰσφορὰς πάντες ἑκόντες, χρυσοῦ τε καὶ ὧν εἶχον ἐξαιρέτων ἐν δώροις, ἐπιχωρίων ἐπιτηδείων. Τρεῖς βίβλους ἐξέδωκε πρὸς παίδευσιν καὶ ἱερὰν ὠφέλειαν τῷ λαῷ τιμιωτάτας, καὶ τὴν μὲν παροιμίαν, τὴν δὲ, ἐκκλησιαστὴν, τὴν δὲ

vit & populum duodecim tribubus ad encænia ſive inaugurationem templi convocatis, cum per ſeptem dies ſacra feciſſet, lætus eum iterum dimiſit. Reginam p] Æthiopum (Saba illi nomen) quæ propter ipſius ſapientiam ad eum venerat, attonitam reddidit prudentia, ac de omnibus quæcunque diſcere ea volebat, certiſſimam notitiam ei impertiit. Omnia regna externa per ſapientam ſuam tributaria ſibi fecit, q) ut annua tributa penderentur ab omnibus libenter, aurumque & quæ ſua cuique tellus ferret oportuna & eximia afferrentur dona. Tres vulgavit libros ad inſtitutionem &ſacrum uſum populo habendos in ſummo honore: eo-

ᾆσμα

p] 3. Reg. X. q] 3. Reg. x. 25.

ᾆσμα ᾀσμάτων ἐπέγραψεν. εἰσὶ δὲ καὶ ἕτεροι πλεῖστοι λόγοι, οὓς ἀπέκρυψεν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς ἐζεκίας, οὐδὲν ὄφελος ἐπὶ πολλοῖς εὑρίσκεσθαι λόγοις, τοὺς δὲ δαιμόνων ἐκφευκτικοὺς, καὶ παθῶν ἰατρικοὺς, καὶ κλεπτῶν φωρατικοὺς, οἱ τῶν ἰουδαίων ἀγύρται παρ' ἑαυτοῖς φυλάσσουσιν ἐπιμελέστατα, τῶν πιστῶν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας τούτοις οὐ κεχρημένων, διὰ τὸ τῇ χριστοῦ πίστει καθοσιοῦν ἑαυτοὺς δεδιδάχθαι. ἑνδεκαετὴς καὶ πρὸ τῆς βασιλείας υἱὸν φαίνεται γεννήσας, δωδεκαετὴς γὰρ γενόμενος ἐφήψατο τῆς βασιλείας, βασιλεύει δὲ τὰ πάντα

rum unum inscri… Proverbia, alterum E… clesiastem, & terti… Cantica Canticoru… Sunt & alii ejus li… complures, quos … scondidit Rex pius … zechias, r] inutile … telligens in mu… rum versari man… qui vel fugandis … monibus vel morbi… nandis, vel deprehe… dendis furibus sunt d… stinati, quos Juda… rum agyrtæ summa … ligentia asservant, … fideles in sacra Eccl… illis neutiquam ut… tur, utpote qui … Christi sanctificare … se edocti sunt. Vi… tur filium generasse … no ætatis undecim… antequam regnum … pesseret, id enim …

r] Confer Codicem Pseude-pigraphum Vet. Testa… pag. 1043. seq. & scriptorem hunc supra p. 169.

s] Duodevigesimo. Vide Usserium ad A. Period. 3698.

[τεσ]σαράκοντα ἔτη, καταλιπὼν ῥοβοάμῳ τῷ [υἱῷ] τὴν βασιλείαν, ἐνι[αυσί]ων γεγονὼς * τελευ[τᾷ], γυναῖκας ἑπτακοσίας καὶ παλλακὰς τριακοσίας κτησάμενος. [Οὐκ] ἐξ εὐκλεῶς ἀποθνήσκει [ἐπ]είπερ ταῖς ἐθνικαῖς αὐτοῦ χαριζόμενος γυναιξὶ, ναοὺς τοῖς αὐτῶν θεοῖς ᾠκοδόμησε.

duodecimo t] ætatis anno: regnavit enim annos universe quadraginta, u] filioq; Roboamo regnum reliquit. Obiit annos natus x] conjuges habuit septingentas, pellices trecentas. y) Non gloriose finiit vitam, quippe ethnicis suis gratificatus uxoribus z] templa diis illarum condidit.

ΚΕΦ. ΟΕ.

Τίνα τὰ ὑπὸ ἡσαΐου τοῦ προφήτου πεπραγμένα θαύματα.

Περὶ τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας, πολλοῖς καὶ ποικίλοις τρόποις προεφήτευσε. ὀφθαλ-

CAP. LXXV.

Quænam miracula facta sunt à Propheta Esaia?

De Salvatoris adventu multis & variis modis a) vaticinatus est. Propheticis oculis glo-

M μοφανῆ

t] Undevigesimo.

u] 3. Reg. XI. 41.

x] Excidit in Manuscripto numerus 52., licet ex Usserii calculo debeat esse 59.

y] 3. Reg. XI. 3. z] id. 4. seq.

a] Es. II. 2. seq. VII. 14. XI. 1. seq. XL. 3. XLII. LIII. LV. 3. LX. LXI. LXII. LXIII. &c.

μοφανῆ τὴν δόξαν τοῦ Σωτῆρος τὴν θεϊκὴν τοῖς προφητικοῖς ὀφθαλμοῖς ἐθεάσατο. Τῆς παρθενικῆς γεννήσεως τοῦ κυρίου τὸν τύπον ἐπιδεῖξαι, ἐν τῷ ἐμμανουὴλ τεχθέντι αὐτῷ, κατὰ προφητείαν υἱῷ ἠξίωται. τὴν ἀγνωσίαν τοῦ λαοῦ τὴν περὶ τὸν Σωτῆρα, καὶ τὴν διὰ τοῦτο ἐπιβουλὴν αὐτῷ, καὶ τὴν τῶν ἐθνῶν ἀντεισαγωγὴν, διὰ πλειόνων ἐξέφαινεν. ὡς καὶ ἐκ τῆς ῥίζης ἰεσσαὶ, Κύριος ἀναφανήσαιτο, αὐτὸς ὢν ὁ δίκαιος κριτὴς, καὶ ἐξημερῶν τὰ θηρία πρὸς ἀνθρώπους, εἰς τὸ καὶ ἡμέρως συνεῖναι τοῖς αὐτῶν κτήνεσιν. προεῖπεν ὡς τὰ εἴδωλα πάντα, σὺν αὐτοῖς ναοῖς, καθαιρεθήσονται. Φανερῶς ἐξεῖπεν ὡς καὶ

riam Salvatoris divin
b] evidenter fuit con
spicatus. Dignus ide
est habitus qui typu
nativitatis Domini
Virgine, c] nato
secundum prophe
am filio Emmanu
demonstraret. Po
Judaici ignoration
de Salvatore, & qu
ideo ipsi essent insi
turi, d) & quod vi
sim gentes illius lo
adducendæ sint, p
ribus manifesta
Quod ex radice Je
e] Dominus prod
rus esset ipse Jude
stus, ferasque be
mansvefacturus h
nibus, ut etiam pl
cum ipsorum peco
f] versentur. Præd
xit idola g] omnia cu
ipsis templis delend
Perspicue edixit, qu

b] Es. VI. 1. seq. Joh. XII. 41.
c] Es. VII. d] Es. LIII. e] Es. XI. 1. 10.
f] Es. XI. 6. g] Es. II. 17. seq. & XLV.

τῶν εἰς δυσέβειαν ἐναπομεινάντων πόλεις ἀνατραπήσονται, καὶ μετὰ ῥητοὺς χρόνους ἀνακτισθήσονται. τῆς χριστοῦ θεότητος πρὸς ἐπίγνωσιν πολλαχῶς προεῖπεν. ἑκατὸν ὀγδοήκοντα καὶ πέντε χιλιάδων ἀναίρεσιν βαβυλωνίου στρατοῦ, τῇ ἱερουσαλὴμ ἐπικειμένου, ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἐζεκίου, προεῖπεν ἔσεσθαι. καὶ ἐκείνην ἣν προεφήτευσεν ἡμέραν, ὁ τοσοῦτος θεηλάτῳ πληγῇ, νεκρὸς ἔκειτο στρατὸς, ὑπὸ μίαν καιροῦ ῥοπὴν, ἐν νυκτὶ, ἀλλὰ καὶ σενναχηρείμου τοῦ βασιλέως τούτου τοῦ τοσούτου στρατοῦ προεῖπε τὴν ἀπὸ τοῦ ἐπικεῖσθαι τῇ ἱερουσαλὴμ μόνου φυγὴν, καὶ τὴν παραυτίκα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ, γενη-

civitates h] eorum qui persisterent in impietate, evertendæ essent, & post certum annorum numerum i) instaurandæ. Christi divinitas * ut possit cognosci multifariam prædixit. Cum Babylonius exercitus, tempore regis Ezechiæ k] Jerusalem obsideret; vaticinatus est peritura ex illo centum & octoginta quinque millia. Eadem qua futurum hoc esse prædixerat die tantus exercitus, divinitus inflicta plaga, noctu, uno temporis articulo mortuus jacuit. Sed & Sennacherimum tanti hujus exercitus Regem prædixit solum de obsidione Jerusalem aufugiturum, & mox domi

h] Es. XVII. i] Es. XXIII. 15. seq.

* Es. VI 6. Joh. XII. 41. Es. IX. 6. seq. XXV. 9. XXXV. 4. XL. 3.

k] Es. XXXVII.

σομένην αὐτὴν ἀναίρεσιν, καὶ οὕτω τὴν τάχιστην ἐγίνετο. ὑπαγορευθέντι τῷ βασιλεῖ ἐζεκίᾳ νοσοῦντι, καὶ ἀκούσαντι ἐντείλεσθαι περὶ τῆς βασιλείας ὡς τεθνηξόμενον, κλαύσαντι τῷ βασιλεῖ ἐπὶ τῇ τοῦ ζῆν ἀπογνώσει, προεῖπεν ὡς οὐ τεθνήξοιτο, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ πεντεκαίδεκα ἐνιαυτοὺς εἰς τὸ βιῶναι ἔτι προσειλήφει. τὸν ἥλιον προεῖπεν, ἀπὸ δυσμῶν ἐπ᾽ ἀνατολῇ ἀνατρέχειν, σημεῖον τῆς ὑγιείας διδοὺς τῷ ἐζεκίᾳ βασιλεῖ, καὶ τοῦτο μὲν ἐγίνετο, ἀπὸ τῆς ἑνδεκάτης ὥρας ἐπὶ πρώτην ἐπαναδραμηκότος τοῦ ἡλίου. ὡς ὁ ἰσραὴλ, αἰχμάλωτος εἰς τὴν βαβυλωνίαν, διὰ τὰς δυσσεβείας ἀπαχθήσοιτο, πρῶτος προεῖπεν, ὅπερ ἐγεγόνει, τῆς προῤῥήσε-

ſuæ interficiendum quod celerrime ita fa-ctum eſt. Monito Regi Ezechiæ ægrotanti l] audientique quod tanquam brevi moriturus de regno deberet conſtituere, flentique de vitæ deſperatione prædixit non eſſe moriturum ſed quindecim inſuper annos vitæ acceſſionem habiturum. Solem m] prædixit ab occidente orientem verſus remeaturum, ſignum valetudinis reſtituendæ dans Ezechiæ Regi: quod factum eſt ſole ab undecima hora recurrente ad primam. Quod Iſraël captivus in Babyloniam n] propter impietatem eſſet abducendus, primus prædixit, quod accidit prædicti-

l] Eſ. XXXVIII. m] Eſ. XXXVIII. 8.
n] Eſ. V. 13.

ως μετὰ ἔτη ὀκτὼ πληρωθείσης. ὡς καὶ ἰούδας εἰς τὴν βαβυλωνίαν αἰχμάλωτος, διὰ τὰς αὐτὰς τῷ ἰσραὴλ δυσσεβείας, ἀπαχθήσοιτο, προεῖπεν. ἀλλὰ καὶ ἐζεκίᾳ τῷ βασιλεῖ, τοῖς ἀπὸ τοῦ βαβυλωνίου ἐπὶ σκέψιν αὐτοῦ ἀποσταλεῖσιν, ἐπιδείξαντι τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον καὶ τὰ κειμήλια, προεῖπεν ὡς εἰς τὴν βαβυλωνίαν ταῦτα ἀπαχθήσοιτο σκῦλα γενησόμενα, καὶ οἱ αὐτοῦ ἔγγονοι παράληπτοι τοῖς βαβυλωνίοις ἔσονται. καὶ κῦρον τὸν περσῶν βασιλέα, μετὰ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἐνιαυτοὺς τῆς αὐτοῦ προφητείας τίκτεσθαι μέλλοντα, καθαιρήσοντα τὴν τῶν βαβυλωνίων ἀρχὴν προηγόρευσε, καὶ ὡς τοὺς ἰουδαίους ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνήσειν. ὡς καὶ ἐπαναχθεὶς ὁ

ne post octo annos impleta. Prædixit quod etiam Judas o) in Babyloniam propter eandem ut Iſrael impietatem captivus abducendus eſſet. Sed & Ezechiæ Regi p] qvum miſſis à Babylonio ad ſpeculandum eum, divitias ſuas & cimelia monſtraſſet, prædixit hæc in Babyloniam; abductum iri, prædæque loco futura, & poſteros ipſius à Babyloniis capiendos. A Cyro q] quoque Perſarum Rege post centum & quinquaginta à vaticinatione Eſaiæ, annos naſcituro prænunciavit everſum iri Babyloniorum principatum, redituroſque ex captivitate Judæos. Quod et-

o] Eſ. LXV. p] Eſ. XXXIX. 6.
q] Eſ. XLV.

Ἰουδαίων λαός, αὖθις ἐκδοθήσοιτο τῇ ἐν ἅπασι τοῖς ἔθνεσιν αἰχμαλωσίᾳ, διὰ τὸ ἀπειθῆσαι ἐν εὐτελεῖ σχήματι παραγινομένῳ χριστῷ, ἐμφανῶς προεφήτευσεν. ὡς τὰ ἔθνη προσλήψεται χριστὸς, διὰ τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, καὶ τιμήσει, τοῦ ἀχαρίστου λαοῦ ἀποβληθέντος, ἐκήρυξεν. ὡς μετὰ τὴν ἀποβολὴν, πάλιν ὁ λαὸς ἀπὸ τῆς τῶν ἐθνῶν διασπορᾶς, χριστῷ πιστεύσας ἐπαναχθήσεται, τὰς πρὸς τοὺς πατέρας ἀγαθὰς ὑποσχέσεις, πληρούμενος, μετὰ τὴν ἔκτισιν τῶν διὰ τὴν εἰς χριστὸν τόλμαν τιμωριῶν, πολλὰς προῤῥήσεις ἐξεῖπεν. ἐπ' ἔτη δὲ ἑκατὸν πεντεκαίδεκα

iam Judæorum popu lus iterum tradendu esset captivitati in om mnes gentes, r) quo niam Christo in vili sp cie apparenti non cre diderint, perspicue e vaticinatus. Prædi vit etiam quod gen acceptururus esset Ch stus s] per fidem in psum, atque honora rus, ingrato populo re jecto: & multis præd ctionibus exposu quod post rejection populus ex gentium dispersione Christo cre dens iterum sit redu rus, t] bonasque pro missiones patribus fa ctas impleturus p datas pœnas auda adversus Christum i solenter susceptæ. In Annum usque æta centesimum decimu

r] Esa. L.

s] Es. LXVI. 19. sc. & longe pluribus in locis quæ v sis apud Huetium demonstrat, Evangel. proposit. iX cap. 158.

t] Esa. LXV.

προφητεύσας, ὑπὸ μανασσῆ τοῦ βασιλέως (ὡς ἡ παράδοσις ἔχει) πρισθεὶς ἀναιρεῖται, ὡς δὲ τὸ γράμμα τῆς προφητείας αὐτοῦ δηλοῖ, ἐπὶ ὀκτὼ καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη προεφήτευσεν.

quintum cũ prophetasset ut fert traditio, u] à Manasse Rege x] serra dissectus de vita tollitur: ut vero prophetiæ ejus scriptura y] significat, octo & octoginta annos prophetæ munus gessit.

ΚΕΦ. ος.

CAP. LXXVI.

Τίνα ἐστὶν ἃ ἱερεμίας προεφήτευσε, καὶ προφητεύων ὑπέμεινε.

Quænam sunt quæ Jeremias vaticinatus est, & Prophetam gerens fuit perpessus?

Πρῶτον ἰσχὺς αὐτῷ δίδοται παρὰ Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι φέρειν τοὺς κατ' αὐτοῦ κινουμέ-

Primo robur ipsi tribuitur à DEO * ut posset ferre motos à populo & principibus ad-

u] Colligitur hoc ex numero annorum quibus imperitarunt quatuor Reges quorum mentio Esa. I. 1.

x] Supra cap. 47.

y] Abulpharajus pag. 39. *Quod non prohiberet Ilziam Esaias, ablata est illi prophetia viginti octo annis, donec moreretur Ilzias: tum restituta est illi prophetia sexaginta & uno annis aliis, cum prophetasset etiam antea viginti quatuor annis.*

* Jerem. I. 17. seq. XV. 19. 20. 21.

νας, τοῦ λαοῦ καὶ τῶν ἀρχόντων ἐπαναστάσεις, προλέγων τῷ λαῷ τὰ ἐπερχόμενα διὰ τὴν ἀπείθειαν δεινὰ, καὶ μὴ πιστευόμενος, ὑπέμενε τέως μόνος τὰ χαλεπά. εὐχὰς προσάγειν τῷ Θεῷ ἀπὸ τοῦ λαοῦ διεκωλύετο, ὡς οὐκ ἀκουσθησόμενος διὰ τὸ ὑπερβάλλειν τὰς τοῦ ἔθνους ἁμαρτίας, τὰς ὑπὲρ αὐτῶν, τῶν ἁγίων πρεσβείας. τῶν ψευδοπροφητῶν τἀναντία αὐτῷ, καὶ τὰ πρὸς ἀρέσκειαν τοῦ λαοῦ προφητευόντων καὶ πιστευομένων, ὕβριν ὑπέμεινε, καὶ χαλεπῶς ἠνιᾶτο. προὔλεγε καὶ ὡς ὁ Ἰσραὴλ τῆς σωτηρίας τῆς τῷ λαῷ ὑπεσχημένης ἐκβληθήσεται, καὶ τὰ

versus eum tumult
a)qvum populo præd
ceret mala quæ pr
ter inobedientiam i
eventura essent, det
ctataque ipsi fide fol
tunc gravia pertul
Prohibebatur prec
apud DEUM pro p
pulo intercedere,
utpote qui non ex
diendus esset propte
quod gentis pecc
longe sanctorum p
ipsis intercessiones i
pergrederentur. Pl
do - prophetarum
contraria ipsi atque
populo placerent p
gientium fidemque i
venientium contum
lias pertulit, grav
que * afflictus est. P
dixit etiam Israelem
lute populo promi
dejiciendum, gent

ἐθν

a] Jerem. XXXVIII.

b] Jerem. VII. 16. XI. 14. XIV. 11. XV.

c] id. XIV. 13. XXIII. 16. XXVIII. XXIX. 8.

* id. XX.

...ίη ταύτης τεύξηται. ...ρτυς ὑποδειγματικοὺς ...εάσατο, τῶν μὲν τὴν παντελῆ διαφθορὰν, καὶ ἀνεπίστρεπτον ὑπομενόντων τοῦ λαοῦ, ἐν τῷ κεραμείῳ, τοῦ πεσόντος κεραμοῦ καὶ συντριβέντος δεικνυμένην. τῶν δὲ ἀνακληθησομένων, ἐν τῷ ἀποπεσόντι ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ κεραμέως ἀπὸ τοῦ τροχοῦ σκεύει, καὶ πάλιν ἀναληφθέντι ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, καὶ ἀναπλασθέντι. βασιλεῖ τοῦ ἰούδα τῷ ἰωάχαζ, ὡς πρὸ ἐνῶς αἰχμάλωτος ἀχθεὶς πρὸς τοῦ βαβυλωνίου, καὶ τῆς βασιλείας παντελῶς ἐκπεσεῖσθαι. ἀλλὰ καὶ τῷ σεδεκίᾳ προέλεγεν ὡς πανέστιος, αἰσχρῶς τὴν ἑαυτοῦ καταστρέψει βασιλείαν, καὶ τὴν βαβυλω-

que d] illam sortituras. Vidit in officina figuli e] figuram subeuntium è populo eversionem plenam & irrevocabilem, in vase fictili prolapso & confracto demonstratam: revocandorum autem in vase excidente de rota ex manu figuli, f] atque iterum de solo ab eodem elevato refectoque. Regi Judæ Joachaz g] qui ante breve tempus captivus ductus erat à Babylonio, prædixit quod regno prorsus excidet. Sed & Sedekiæ h] prædixit quod cum tota domo sua fœde regno privabitur, & Babylo-

d] Jerem. III. 17. IV. 2. XVI. 9. 19.
e] Jerem. XIX. 10. f] id. XVIII. 4.
g] Jojakim. Jerem. XXII. 18. seq.
h] Jerem. XXIV.

νίων ἀρχὴν, μετὰ ο, ἔτη τῆς τοῦ ἰεχονίου ἀποικίας, καθαιρεθήσεσθαι προεφήτευσε, καὶ τὸν λαὸν μετὰ τὴν τῆς βασιλείας ἐπαναχθήσεσθαι καθαίρεσιν. τοῖς μετὰ τοῦ ἰεχονίου εἰς τὴν βαβυλωνίαν ἀποικισθεῖσιν, ὑπὸ ψευδοπροφητῶν ἀπατωμένοις, ὡς ἐπαναχθήσονται τὴν ταχίστην, ἐπέστελλε μὴ πείθεσθαι τούτοις ἀλλ' ἐκδέχεσθαι καὶ τοὺς ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, μετὰ τοῦ σεδεκίου μεμενηκότας, ἅμα αὐτοῖς ἀποικισθήσεσθαι.

niorum principat vaticinatus est sept ginta i) post Jechon transmigrationem nis evertendum, red cendumque post reg illius eversionem pulum. Exules aut k] qui cum Jech abducti erant, à P do-prophetis decep ac si quam primum sent reducendi, per teras monuit ne fid his haberent, sed los quoque qui c Sedekia in Judæa m ferant, similiter u sos in exilium du dos exspectarent.

ΚΕΦ. οζ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε σοφονίας.

Ὡς ἐκκάθαρσις τῆς κακίας γενήσεται. ὡς ἡ ἱερουσαλὴμ τὰ χαναναίων πράξασα, τὰ

CAP. LXXVII

Quænam vaticinat Sophonias?

Quod malitiæ a) tura sit expurg Quod Jerusalem m Chananæorum imi

χαν

i] Jerem. XXV. 11. k] Jerem. XXIII.

a] Sophon. 1, 2, seq.

χαναναίων πείσεται. καὶ τῶν ἐθνῶν προλέγει τῶν ἐπαναστάντων τῷ λαῷ τιμωρηθήσονται. καὶ κατὰ τῆς νινευῒ ὡς ἐπαρθεῖσα κατενεχθήσεται.

b) etiam pœnas Chananæorum feret. Gentibus c] qui in populum insurrexerant, prædicit quod pœnas daturæ sint. Et contra d] Ninevi, quod elata deprimetur.

ΚΕΦ. οη.

CAP. LXXVIII.

Τίνα προεφήτευσεν ἀγγαῖος.

Quænam prædicta sunt ab Aggæo?

Μετὰ τὴν ἐπάνοδον τοῦ λαοῦ, τὴν ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, προφητεύων αἰτιᾶται τοῖς ἐπανελθοῦσιν, ὅτι ῥαθυμότερον προσφέρονται τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ, καὶ προτρέπεται ταύτης ἔχεσθαι. τῷ τε ζοροβάβελ καὶ τῷ τοῦ ἰωσεδὲκ ἰησοῦ τοῖς τοῦ λαοῦ ἡγεμόσι προφητεύει, ὡς ἔχουσι τὸν θεὸν προστάτην, ἐπί τε τῇ τοῦ ναοῦ οἰκοδομῇ καὶ τῇ τοῦ λαοῦ ἐπιστασίᾳ. καὶ

Post populi ex captivitate reditum vaticinans arguit reversos a] quod templi ædificationem negligentius curent, illamque cordi ut sibi esse sinant, hortatur. Zorobabeli & Jesu Josedeci filio b] principibus populi prænunciat DEUM illis fore præsidem, tam in templi exstructione, quam in gubernatione populi. Etiam in sacerdo-

περὶς

b] Sophon. III. c] id. II. 9. sq.
d] Sophon. II. 13. seq.
b] id. II. 3. seq.
a] Agg. I. 2. seq.

πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἀποτείνεται, ὡς ἡ δικαιοπραγία τὸν ἁγιασμὸν, οὐχ ἡ τῶν ἱερῶν βρωμάτων βρῶσις παρέχεται.

tes c] invehitur, ctimoniamque just vitæ, non sacrorum borum comestione stare docet.

ΚΕΦ. οθ.

Τίνα προεφήτευσε Ζαχαρίας.

Ὑπόμνησιν ποιεῖται τῶν προγονικῶν δυσσεβειῶν τοῦ λαοῦ, δι' ἃς ἀπήχθησαν εἰς αἰχμαλωσίαν. δι' ὀπτασίας τῆς τῶν ἵππων εἰδέας, καὶ ἐπιβάτου ἵππου; τὴν γεγενημένην δι' ἀγγέλων, ὁρᾷ τὴν τοῦ λαοῦ, μετὰ τὴν ἐπάνοδον κηδεμονίαν. καὶ τῶν τεσσάρων βασιλειῶν τῶν ἐκπολεμησάντων τὸν λαὸν τὴν καθαίρεσιν ὁρᾷ, ἐν τέσσαρσι κέρασι, διὰ τεσσάρων τεκτόνων, γενησομένην. ὁρᾷ καὶ τῆς ἱερουσαλὴμ τὴν ἐντελῆ θείαν οἰκοδομίαν, καὶ

CAP. LXXIX.

Quænam prophetav charias?

Mentionem facit tarum impieta populi a] ob qua captivitatem abd sunt. In visione ciei equorum & equo b) conspic populi curam post ditum geri ab ange Videt & quatuor gnorum c] qui po lum oppugnaver eversionem in qu cornibus per tot fabros fieri. Vide perfectam instaur nem d] Hierosol evenire divinitus,

e] Agg. II. 11. seq. a] Zachar. I. 2. seq.
b] Zach. I. 8. seq. c] id. 18. seq. d] Zach. III.

τὴν ἐκ τῆς διασπορᾶς τοῦ λαοῦ ἐπάνοδον γενημένην. καὶ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ διαβόλου, τὴν τοῦ ἰησοῦ τοῦ ἰωσεδὲκ ἀρχιερέως, ὃς καὶ ἦν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ, τοῦ ἐπουρανίου ἀρχιερέως τύπος. εἶδε καὶ τὴν ἐξ ἐπιτιμήσεως Θεοῦ πλῶσιν γεγενημένην τοῦ διαβόλου. τὴν τοῖς ἐπιορκοῦσι πανώλεθρον ἐθεάσατο διαφθοράν, καὶ τὴν τῶν δυσσεβούντων εἰς βυθὸν ᾅδου κατάπλωσιν. τὴν περικόσμιον ἀγγελικὴν ἐπιστασίαν τεθέαται ἐν τύπῳ τεσσάρων ἁρμάτων, ποικίλοις ἵπποις ὑπεζευγμένων ἐπιδειχθεῖσαν. εἶδε καὶ τὸν ἐν τύπῳ τοῦ Σωτῆρος ἀρχιερέα, τὸν ἐν τῇ ἐπανόδῳ τοῦ λαοῦ ἀρχιερατεύσαντα, ἰησοῦν τὸν τοῦ ἰωσεδὲκ, ἐξ ἀδοξίας εἰς δόξαν προεληλυθότα.

pulique reditum ex dispersione. Et diabolum e] resistentem adversus Jesum Josedeci F. summum sacerdotem, qui & Domini nostri JESU, cœlestis summi Pontificis typus erat. Videt etiam casum Diaboboli increpante factam DEO. Perjurorum exitialem vidit perditionem f] impiorumque prolapsum in abyssum inferorum. Angelicum quod mundum circumdat præsidium conspicit demonstratam sub figura quatuor curruum g] versicoloribus junctorum equis. Vidit etiam Pontificem maximum, Salvatoris typum gerentem, Jesum Josedeci F. h] & reditu populi obire munus sacerdotis summi, & ex

προ-

e] Zachar. IV. f] Zach. V.
g] Zach. VI. h] Zach. III.

προεφήτευσε καὶ περὶ τῆς τῶν ἐθνῶν ἐν πίστει προλήψεως, καὶ τῆς τοῦ ἰσραὴλ μετὰ ταῦτα γενησομένης. καὶ ὡς ὁ ἀντίχριστος ἐπιθήσεται τῇ τοιαύτῃ προσλήψει, εἰς δύο ῥάβδους περικοφθησομένας τὰς δύο κλήσεις ἐπιτυπῶν. προεῖπε καὶ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου προδοσίας, ὡς ἀντὶ τῆς ὀφειλομένης αὐτῷ παρὰ τοῦ λαοῦ τιμῆς καὶ εὐεργεσίας, τριάκοντα χρυσῶν αὐτὸν ἐτιμήσαντο, ὡς ὑπὲρ τῆς προδοσίας ὁ ἰούδας εἰλήφει, καὶ ὡς ἐν τῷ γαζοφυλακίῳ τὸ χρυσίον ἐβάλετο, καὶ πάλιν εἰς τιμὴν τοῦ ἀγροῦ τοῦ κεραμέως ἐξοδιάζετο. καὶ περὶ τοῦ ἀντιχρίστου πάλιν, ὡς ἐπιθήσεται τοῖς ἁγίοις, καὶ καθαιρεθήσεται. προεφήτευ-

contemta conditi
evectum in glori
Vaticinatus etiam
fide prius amplecte
à gentibus, & dein
etiam ab Iſraele,
quod Antichriſtus h
acceptioni fidei ad
ſabitur, per duos
culos confractos, i]
po denotans duas
cationes. Prædixi
iam de proditione
mini, quod pro ho
re & benefactis qu
li populus debeba
ginta eum aureis
ſtimarunt, quod
hoc pretium prod
nis Judas accepit;
aurumque Gazop
cio m] immiſſum
que iterum pro
agri figuli n) e
ſum fuit. Atque
rum de Antich
quod ſanctis inſi
rus o] atque pe

i] Zach. XI. 10. 14. k] Argenteis. Zach. XI. 12
l] Matth. XXVI. 15. m] Matth. XXVII. 5.
n] id. 7. o] Zach. XI. 16. ſeq.

καὶ περὶ τοῦ σωτη-ρίου πάθους χριστοῦ, καὶ τῆς ἐνδόξου παρουσίας αὐτοῦ. καὶ ὡς ἐπὶ τοῦ ὄρους τοῦ ἐλαιῶνος φανή-σεται. προεῖπε καὶ τὴν γὼγ καὶ μαγὼγ ἔφοδον, κατὰ τῶν ἁγίων τόπων, γενησομένην ἐν τέλει, καὶ τὴν θεήλατον αὐτοῦ τιμωρίαν, ἀλλὰ καὶ ὡς εἰς ὕστερον, τὰ ἔθνη τοῦτον πορισμὸν ἕξουσι σωτηρίας, ὥστε εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ θεῷ πληρουμένην προσκύνησιν, ὑπ' αὐτῶν ἐπιτελεσθησομένην.

dus sit. Vaticinatus etiam est de Salvatoris Christi passione, p] & glorioso adventu ejusdem: & quod in monte oliveti q] sit apparitururus. Prædixit & futuram in fine invasionem Gogi & Magogi in loca sancta, r] pœnamque divinitus ei immittendam: sed & quod postremo gentes hunc habituri sint exitum salutis, ut DEI cultus ab eis in Jerusalem s) celebretur.

ΚΕΦ. π.

Τίνα προεφήτευσε μαλαχίας.

Ὀνειδίζει τὸν λαὸν, ὡς γεγονότες υἱοὶ τοῦ

CAP. LXXX.

Quænam prophetavit Malachias?

Pudorem incutit populo, a] quod cum ὑπὸ

p] Zach. XII. 10. XIII. 7.

q] Zach. XIV. 4.

r] De Gog & Magog non apud Zachariam sed apud Ezechielem diserta mentio XXXVIII. 2. & XXXIX. 6.

s] Zachar. XIV. 16.

t] Malach. I.

ἰακώβ, τοῦ προτιμηθέντος ὑπὸ Θεοῦ παρὰ τὸν ἠσαῦ, ἀγνώμονες περὶ τὸν τετιμηκότα πεφήνασιν. ἐγκαλεῖ καὶ τῷ ἱερῷ τάγματι, ὡς ἐκλεχθέντες ἐν τῷ λευῒ εἰς ἱερατεύειν, ἀμελεῖς περὶ τὴν ἱερωσύνην ἁλίσκονται. μέμφεται καὶ τοῖς τὰς γαμετὰς ἀδίκως ἀπολύουσι. καὶ τοῖς τὴν παρὰ Θεοῦ δικαίαν κρίσιν περὶ πάντων ἐκφέρεσθαι μὴ προσδοκῶσι. κατακρίνει καὶ τοὺς τὰς νομίμους ἀπαρχὰς καὶ δεκατίας μὴ προσάγοντας τοῖς ἱερεῦσι, καὶ τοὺς ἐξουθενοῦντας τὴν θείαν λατρείαν. προφητεύει καὶ ὡς ἡ δικαία κρίσις τοῦ Θεοῦ, περὶ πάντας ἐκφανήσεται.

ſint filii Jacob, qu[illegible] honore DEUS [illegible] prætulerat, ingrat[illegible] verſus eum qui eos [illegible]noraſſet inveniam[illegible] Sacro etiam ordini [illegible] probrat, b) quod [illegible] e Levitis delecti ſin[illegible] ſacra obeunda, [illegible] cro munere depre[illegible] dantur eſſe negl[illegible] tes. Reprehendi[illegible] iam eos qui uxore[illegible] juſte repudiant, [illegible] neque juſtum de om[illegible] bus à DEO ferend[illegible] judicium exſpec[illegible] Damnat etiam ho[illegible] primitias d] decim[illegible] que offerre ceſſan[illegible] cerdotibus, divin[illegible] que cultum nihil[illegible] unt. Vaticinatur [illegible] que juſtum DEI [illegible] um e) ſuper omne[illegible] nifeſte apparituru[illegible]

ΚΕΦ.

b] Malach. II. c] Malach. II. 14. ſeq.
d] id. III. 8. ſeq. e] id. IV.

ΚΕΦ. πα.

Τίνα δεῖ τὰ διὰ ἠλίου γεγονότα θαυμαστὰ σημεῖα.

Ἐξ ὀλιγίστου ἀλεύρου καὶ ἐλαίου, ἐν καιρῷ λιμοῦ, πεμφθεὶς εἰς σαρεφθὰ τῆς σιδωνίας, γυναῖκα χήραν, καὶ τὸν ταύτης υἱὸν, καὶ ἑαυτὸν, ἐπὶ τριετῆ διέθρεψε χρόνον. δεύτερον, υἱὸν τῆς ξενοδόχου τῆς χήρας ἀποθανόντα ἀνέστησε. τρίτον, πῦρ ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὰ ἱερεῖα κατήγαγε. τέταρτον, ὑετὸν ἐξ ἀνομβρίας προειπὼν ἔσεσθαι, εὐθέως ἐπήγαγε. πέμπτον, πεντηκόνταρχον ἐπ' αὐτὸν ἐλθόντα, παραστάσεως εἵνεκα τῆς πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτοῦ, φορᾷ πυρὸς οὐρανίου κατέπρησε, καὶ πάλιν τὸν

ἐλθόντα

CAP. LXXXI.

Quænam sunt signa admirabilia, facta ab Elia?

Pauxillo farinæ & olei, a] famis tempore missus Saraphtham Sidoniæ, mulierem viduam ejusque filium & se per triennium aluit. Deinde filium hospitis b) viduæ mortuum revocavit in vitam. Tertio ignem de cœlo c) in sacrificia deduxit. Quarto imbrem d] post longam pluviæ cessationem prædicens futurum esse, immisit statim. Quinto ductorem quinquaginta militum e] qui veniebat ut eum Regi sisteret, una cum illis quinquaginta, cœlestis ignis impetu combussit, alte-

a] 3. Reg. XVII. 12. seq. b] id. 19. seq.
c] 3. Reg. XVIII. 38. d] id. 41. seq.
e] 4. Reg. I. 9. seq.

ἐλθόντα δεύτερον ὁμοίως ἀνεῖλεν. ἕβδομον, τῇ μηλωτῇ τὸν Ἰορδάνην περάσας, διεῖλε πλημμυροῦντα ποταμὸν, εἰς πάροδον αὐτοῦ τε, καὶ ἐλισσαίου.

rumque accedentem militer perdidit. Se timo Jordanem tra cturus, per summ fluvii æstum ovillâ pe illum divisit ut & i & Elisæus per e transire posset.

ΚΕΦ. πβ.

Τίνα δεῖ τὰ διὰ ἐλισσαίου γεγονότα διπλᾶ ἐν πνεύματι ἠλιοῦ θαυμαστὰ σημεῖα.

Ἰορδάνην ποταμὸν, τῇ τοῦ ἠλιοῦ μηλωτῇ διελὼν, παρελήλυθε. β, τὰ ἐν ἱεριχῷ ὕδατα ἄγονα, ἰάσατο. γ, τεσσαράκοντα παῖδας διαπαίζοντας αὐτὸν, ἄρκτοις δυσὶν, ἐξελθεῖν κελεύσας ἀπὸ τοῦ δρυμοῦ, διεχειρίσατο. δ, ἀτέκνῳ γυναικὶ, στείρα οὔσῃ, τῇ σουμανίτιδι, υἱὸν ἐ-

CAP. LXXXII

Quænam sunt admi da signa quæ per Elis duplicata in spiritu E facta sunt?

Jordanem fluvium visit ovilla pelle liæ, a] transiitque. Aquas steriles in Je cho b] salubres red dit. 3) Quadrag pueros ipsum habe ludibrio, ursis du c] ex sylva prodire sis confecit. 4) M eri improli ac steril namitidi d] dona

f] 4. Reg. II. 8.
a] 4. Reg. II. 14. b] 4. Reg. II. 21.
c] 4. Reg. II. 24. d] 4. Reg. IV. 16.

δωρήσασθαι, ε, καὶ τοῦτον πενταετῆ γενόμενον, καὶ ἀποθανόντα, ἀναζῆσαι ἐποίησε. ς, θανάσιμον βρῶμα, δι᾽ ἀλεύρου ἐπιβληθέντος, ἀβλαβὲς ἀπετέλεσεν. ζ, ἐξ ἄρτων κριθίνων ι, ἑκατὸν ἄνδρας ἐν καιρῷ λιμοῦ, χορτάσας καὶ περισσεῦσαι ἐποίησεν. η, νεεμὰν λεπρωθέντα σύρον τῆς λέπρας ἰάσατο. θ, τὸν γιεζῆ, χρήματα παρ᾽ αὐτοῦ κομισάμενον ἐλέπρωσεν. ι, σίδηρον ἀναπλεῦσαι ἀπὸ βυθοῦ, τῇ τοῦ στηλαίου ἐποίησεν ἐπῳδῇ. ια, τοὺς ἐπ᾽ αὐτὸν ἐλθόντας στρατιώτας σύρους ἀορασίᾳ περιβαλών, εἰς τὴν πόλιν εἰσήγαγε. ιβ, πολιορκουμένῳ βασιλεῖ, καὶ συνερχομένῳ εἰς τὴν σαμάρειαν, τῶν πολε-

lium, & 5) hunc qvum quinquennis obiisset, in vitam e] iterum revocavit. 6) Cibum mortiferum f] farina injecta reddidit innoxium. 7) Panibus hordeaceis decem g] fecit famis tempore viros centum saturari, & superabundare. 8) Neemani Syri leprosi h] lepram sanavit. 9) Giezio pecunias à Neemano accipienti i] immisit lepram. 10) Ex fundo fecit enatare ferrum, k] incantato ligneo manubrio. 11) Milites Syros adversus ipsum venientes percussit cœcitate l] & in civitatem Samariam introduxit. 12) Regi obsidione presso, atque constituto cum militibus suis in urbe Sama-

e] 4. Reg. IV. 34. f] id. 41.
g] *Viginti.* id. 42. h] 4. Reg. V.
i] id. 22. seq. k] 4. Reg. VI. 6.
l] id. 18. seq.

μίων ἐπικειμένων, καὶ διὰ τοῦτο, λιμῷ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει φθειρομένων, ἀφθονίαν σίτου, καὶ κριθῶν ἀθρόον προεῖπεν ἔσεσθαι, καὶ ἀγγελικῇ δυνάμει οἱ πολέμιοι ἐξηλαύνοντο, καὶ αἱ τροφαὶ εὕρηντο. ιγ, τρεῖς βασιλεῖς καὶ στρατὸν ἄπειρον] διὰ δίψαν ἀπολλύμενον, ὑδάτων ἀθρόων ἐπιφορᾷ ῥαγδαίῳ ποτῷ διέσωσε. ιδ, ἐλαίου ῥύσιν, χήρᾳ γυναικὶ, μελλόντων δουλοῦσθαι διὰ πατρῷον χρέος, τῶν υἱῶν αὐτῆς πρὸς τὴν τῶν χρεῶν ἔκτισιν, καὶ διατροφὴν αὐτῶν, καὶ τῆς μητρὸς, ἐποιήσατο. ἐν δὲ τῷ μνήματι αὐτοῦ, νεκρὸς ὑπὸ τῶν ἐκκομιζόντων αὐτὸν ἐπιῤῥιφεὶς, ἀνήλατο, καὶ μετὰ τῶν ἐπιῤῥιψάντων αὐτὸν

ria, cum hoſtes inſi... rent, omnibus in c... tate tantum non ... oppreſſis, m] magn... frumenti & hordei ... piam affuturam pr... xit, inde angelicis ... ribus hoſtes prop... ſunt, & cibi (in ... rum caſtris) inve... 13) Tres reges n] ... numerabilemque ex... citum ſiti deficien... affluente per con... tarum immiſſionem ... quarum potu ſerva... 14) Mulieri vidu... fluxum olei o] ad... bita exſolvenda, ... creditores ob pater... debitum filios eju... ſervitutem addi... vellent, & ad ea... tremque alendos ... buit. 15) In ipſi... pulchrum p] con... ab efferentibus mo... us, ex eo iterum ...

m] 4. Reg. VII. n] 4. Reg. III.
o] 4. Reg. IV. p] 4. Reg. XIII, 21.

θεεν ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ γὰρ ἦσαν ὁρμῶντες εἴσω τῆς πόλεως, λῃστὰς ἐπιδιώκοντας αὐτοὺς ἀποδιδράσκοντες.

liit, & cum iis qui eum in illud projecerant cucurrit ad civitatem, in hanc enim confugere properabant, latronibus qui eos persequebantur cupientes sese subducere.

ΚΕΦ. πγ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἠλίας.

Βασιλεῖ τοῦ ἰσραὴλ τῷ ἀχαὰβ εἶπεν, ὡς οὐ μὴ βρέξῃ, ἕως οὗπερ αὐτὸς τὸν ὄμβρον ἐπικαλέσοιτο, καὶ οὕτως ἐγένετο. Ὀχοζίᾳ τῷ τοῦ ἀχαὰβ υἱῷ νοσοῦντι, καὶ ἀποστείλαντι περὶ τῷ ἐν τῇ ἀκκαρῶν Θεῷ, ἐπερωτῶν εἰ ζήσεται, τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ περιτυχὼν, προεῖπε λέγειν αὐτῷ ὅτι ὡς δυσεβῶν, περὶ δαι-

CAP. LXXXIII.

Quænam sunt quæ vaticinatus est Elias?

Regi Israelis Achabo dixit non pluiturum, q] donec ipse Elias imbrem precibus vocaret, atque ita factum est. Ochoziæ Achabi filio ægrotanti, cum misisset ad Deum in Accaron, r] rogatum num convaliturus esset, nunciis ejusdem factus obviam prædixit edicendum ei quod impie fecisset dæmonum divinationes

q] 3. Reg. XVII. 1. & XVIII. 45.
r] 4. Reg. I. Confer quæ ad Philastrium cap. 13.

μόνων περὶ τοῦ ζήσεσθαι τὰς μαντείας αἰτεῖ, καὶ διὰ τοῦτο οὐ ζήσεται.

ΚΕΦ. πδ.

Τίνα ἐστὶν ἃ ἐλισσαῖος προεφήτευσεν.

Ἐλθὼν εἰς τὴν δαμασκὸν, ἀζαήλῳ προεῖπεν, ὡς ὁ μὲν τῆς δαμασκοῦ βασιλεὺς ὁ ἄδερ τεθνήξεται, (ἐτύγχανε δ' ἀπεσταλμένος ὑπ' αὐτοῦ κακουμένου, πευσόμενος αὐτὸν εἰ ζήσεται,) αὐτὸς δὲ διάδοχος αὐτοῦ τῆς βασιλείας ἔσται, καὶ πάμπολλα τοῦ ἰσραὴλ ἐνδείξεται δεινὰ, καὶ τὸν ἰηοῦ προεῖπε, τοῦ ἰσραὴλ ἐπὶ τετάρτην αὐτοῦ γενεὰν βασιλεύσειν, ἐπὶ καθαιρέσει τοῦ οἴκου τῆς τοῦ ἀχαὰβ βασιλείας, προβεβλημένον εἰς τὴν βασιλείαν. παραγενομένῳ

de vita sua consulen ac propterea neu quam convaliturum.

CAP. LXXXIV.

Quænam prædicta ab Elisæo?

Damascum qvum nisset, prædixit A elo quod Ader, a] D masci Rex prox moriturus, (ab h enim male se habe missus erat sciscitat ex Propheta, num convalescendi spes ret) Azaëlque futur esset in regno succe b] & quam plurim Israeli illaturus ma Etiam Jeu evectum regnum, prædixit gnaturum Israeli quartam generation c] ad excisionem re domus Achaabi. E accedenti ad se Jeu

a] Al. Adad. b] 4. Reg. VIII.
c] 4. Reg. X. 30. d] 4. Reg. XIII.

πρὸς αὐτὸν τῷ ἰηῦ, προεῖπεν, ὡς τρίτον προσβαλεῖ τῇ βασιλείᾳ δαμασκῦ, καὶ νικήσει τὸν κατ' αὐτῆς πόλεμον. καὶ ἐπειδὴ ἐκέλευσε τοξεύειν συνεχέστατα, τρίτον ἀκοντίσας τὸ βέλος, ἐπέσχε τὴν βολήν. λυπηθεὶς δὲ ὁ προφήτης ἔφη τὸ τρίτον ἐκνικᾶν, εἰ γὰρ πέμπτον ἠκόντισεν ἄν, πάντως τὴν δαμασκηνῶν ἤμελλε καθαίρειν βασιλείαν.

prænunciavit quod tertium conflicturus cum regno Damaſci, belloque ſuperior futurus eſſet. Cumque juſſiſſet eum identidem jaculari, poſt telum tertium miſſum, arcum cohibuit: triſtatus itaque Propheta dixit ter victoriam eſſe reportaturum; ſed ſi quintum jaculatus ſuiſſet, regnum Damaſcenorum funditus fuiſſe everſurum.

ΚΕΦ. πε.

Τίνα ἐστὶν, ἃ γὰδ προεφήτευσε.

Ἀπαριθμήσαντι τῷ δαβὶδ παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ τὸν λαὸν, ἀγανακτεῖν ἔφη τὸν Θεὸν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἐκ τριῶν ἐπικειμένων τιμωριῶν, δηλαδὴ * τοῦ τριετοῦς λιμοῦ, πολέμου τριμηνι-

CAP. LXXXV.

Quænam ſunt quæ vaticinatus eſt Gad?

Cum David præter DEI ſententiam numeraſſet populum, e] dixit DEUM adverſus eum accenſum eſſe ira, itaque ex tribus pœnis ipſi imminentibus unam quam vellet eligeret, nimi-

e] 2. Sam. XXIV. 11. ſeq.

* al. διὰ δὴ.

αἰῶ, καὶ λοιμῶ τριημέρου ἑλέσθαι ἣν ἂν βούλοιτο.

mum famem per trie[nnium], bellum tri[bus] mensibus, vel pe[sti]lentiam per triduum.

ΚΕΦ. πϛ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε νάθαν.

Βουληθέντι τῷ δαβίδ, τὸν ναὸν οἰκοδομεῖν, μὴ βούλεσθαι τὸν Θεὸν δὶ αὐτοῦ τὴν οἰκοδομὴν, ἀπήγγειλε γίνεσθαι, τὸν δὲ ἐξ αὐτοῦ γενησόμενον υἱὸν, τὸν σαλομῶν, οὐδέπω τεχθέντα, τοῦτον προεῖπε μέλλειν αὐτὸν προβαλέσθαι, καὶ συμπληροῦν. τὸ εἰς τὴν βηρσαβεὲ, καὶ τὸν οὐρίαν πλημμελῆσαι, ἤλεγξε τὸν δαβίδ, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ παίδευσιν ἐπιοῦσαν αὐτῷ προεῖπε, καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ταπεινοφροσύνῃ αὐτοῦ, τοῦ ἁμαρτήματος λύσιν. τὸν παρ

CAP. LXXXVI.

Quænam sunt quæ N[a]than prophetavit?

Volenti Davidi te[m]plum condere, [an]nunciavit non ve[lle] DEUM ut ab eo æd[ifi]catio perficeretur, [sed] à filio qui nascitur[us] ex eo esset Salomon[e] nec dum nato, ab h[oc] prædixit illud de[si]gnandum perficien[]dumque. Davidem a[r]guit g] de eo quod [in] Bethsabee & Uri[am] peccasset, castiga[tio]nemque propter p[ec]catum hoc ei imminen[]tem, atque peccat[i] remissionem, qu[ia] am humilem se præbu[]erat, prænunciavit. F[]

αὐτ[]

f] 2. Sam. VII. g] 2. Sam. XII.

αὐτοῦ προφητευθέντα τὴν ἱερουσαλὴμ οἰκοδομεῖν, ἡν αὐτοῦ τὸν σαλομῶντα, αὐτὸς εἰς τὴν βασιλείαν προηγάγετο, ὑπομνήσας τὸν δαβὶδ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τὸν ἐπαναστῆναι τῇ βασιλείᾳ πειραθέντα τὸν ἀδωνίαν, σοφῶς καθαιρεθῆναι παρασκευασάμενος.

lium ipſius h] Salomonem à quo Jeruſalem ædificandam eſſe vaticinatus fuerat, ipſe in regnum produxit promiſſione Davidi revocata in memoriam, & Adoniæ qui in regnum inſurgere tentaverat, everſione ſapienter procurata.

ΚΕΦ. πζ.

Τίνα προεφήτευσεν ἀχίας ὁ σιλωνίτης.

Τῷ ἱεροβοὰμ προεῖπεν ὡς τῶν δέκα τοῦ ἰσραὴλ φυλῶν βασιλεύσει, διαρρήξας γὰρ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, εἰς δώδεκα μέρη πεποίηκε, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ, δέκα μέρη λαμβάνειν ἐκ τούτων, προειπὼν αὐτῷ ὡς δέκα φυλῶν τοῦ ἰσραὴλ βασιλεύσει. ἀνονίτῃ τῇ τοῦ ἱεροβοὰμ γυναικὶ,

CAP. LXXXVII.

Quænam prophetavit Achias Silonites?

Prædixit Jeroboamo quod decem tribubus Iſraelis regnaturus eſſet. i] Veſtimentum enim ſuum diſrupit ac in duodecim partes ſcidit, juſſitque decem ex his eum accipere & decem tribubus Iſraelis imperitaturum prænunciavit. Ano Jeroboami conjugem

h] 3. Reg. II. i] 3. Reg. XI. 30.

πρὸς αὐτὸν μετ' ἐπικρύψεως ἡκούσῃ, περὶ παιδὸς ἀῤῥωστοῦντος ἐπερωτήσουσα, εἰ ζήσεται, ταύτην μὲν ἐξ ὀνόματος ἐκάλει, μὴ σημάνασαν ἑαυτὴν, καίπερ τυφλὸς διὰ τὸ γῆρας τυγχάνων. προεῖπε δὲ αὐτῇ ὡς καὶ τὸν υἱὸν οὐ καταλήψεται ζῶντα, ὁ δὲ Ἱεροβοὰμ, ἀπὸ τῆς βασιλείας οἰκτρῶς καταστραφήσεται.

quæ occulto ad eu veniebat k] roga de ægroto filio, nu valetudinem foret cuperaturus, comp lavit de nomine, quænam esset non didisset, & ille præ nio captus esset oc Prædixit autem illi um neutiquam recu raturam restitutum letudine, at Jero mum regno misere uendum.

ΚΕΦ. πη.

Τίνα Σαμαίας προεφήτευσε.

Ῥοβοὰμ τῷ τῆς Ἱερουσαλὴμ βασιλεῖ, ἐν δεκαδύο μυριάσι στρατιωτῶν, ἐπιόντι πολεμεῖν κατὰ τῶν δέκα τοῦ Ἰσραὴλ τῶν ἀποστασῶν αὐτοῦ

CAP. LXXXVIII.

Quænam Sameas … natus est?

Roboamo Regi Je salem cum cen & viginti millibus litum proficiscen bellum adversum cem tribus Israel

φυλ

k] Græca versio 3. Reg. XII. 14. in quibusdam e apud nostrum supra cap. 50. Ἀνώ. quod nom Hebræo 3. Reg. XIV. omittitur. Filii nomen Josephum VIII. 11. est Ὀβίμης, apud Epipha Ἀβίμης.

φυλῶν, κατὰ τὴν πορείαν περιτυχὼν, ἀναστρέφειν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ συμφύλων πόλεμον ἀνάπτειν ἔλεγε, καθαίρεσιν αὐτοῦ παντελῆ, καὶ τοῦ στρατοῦ ἧτταν προφητεύων, εἰ πολεμήσουσι. προεῖπε καὶ τῷ Ῥοβοὰμ καὶ τῷ λαῷ ὡς ἐγκαταλείψαντα τὸν κύριον, ἐγκαταλειφθήσονται ὑπ' αὐτοῦ. καὶ τῷ Ἱεροβοὰμ δὲ προεῖπεν, ὡς τῶν δέκα τοῦ Ἰσραὴλ κρατήσει σκήπτρων, τοῖς αὐτοῖς τοῦ Ἀχία σημείοις τῶν τοῦ ἱματίου ῥηγμάτων χρησάμενος.

ab eo defecerant, obviam factus in itinere l) reverti eum ad suos neque cum contribulibus acie confligere monuit, dejiciendum ipsum omnino & exercitum ejus si bello contendant profligandum vaticinatus. Prædixit etiam Roboamo & populo, m) quod Dominum siquidem deseruerint, etiam ab ipso sint deserendi. Prænunciavit quoque Jeroboamo quod decem tribuum Israelis obtenturus sit imperium, iisdem ad hoc quibus Achias [n] signis & rupturis vestimenti usus.

ΚΕΦ. πθ.

l] 3. Reg. XII. 22. 2. Paralip. XI. 2.
m] 2. Paralip. XII. 5.
n] Supra cap. 87.

ΚΕΦ. πθ.

Τί προεφήτευσεν Ἰάδων.

Οὗτός ἐστιν ὁ εἰς τὴν Βεθὴλ παραγενόμενος, τοῦ Ἱεροβοὰμ, τὸ θυσιαστήριον ἐγκαινίζοντος, καὶ προειπὼν τὸν Ἰωσίαν βασιλεύσειν, ὃς κατακαίειν ἤμελλε τοὺς ἱερωμένους, ἐν τῷ θυσιαστηρίῳ. σημεῖον παραυτίκα δοὺς, τοῦ θυσιαστηρίου τὴν διάῤῥηξιν, τοῦ τὸ προῤῥηθὲν γενήσεσθαι.

CAP. LXXXIX.

Quid vaticinatus [...] *Jadon?*

Hic eſt qui venit [...] Bethel o] Jerob[...] mo altare dedican[...] prædixitque regna[...] rum Joſiam qui ſa[...] ficantes in altari c[...] buſturus eſſet. A[...] futurum ita ut præn[...] ciaverat, ſignum [...] templo dedit diſru[...] onem altaris.

ΚΕΦ. ϟ.

Τί προεφήτευσε Βαασά.

Τῷ βασιλεῖ τοῦ Ἰσραὴλ, Βαασὰ καὶ αὐ-

CAP. XC.

Quid Baaſa p] *va*[...] *natus eſt?*

Regi Iſraelis, qui [...] ipſe Baaſa app[...]

o] 3. Reg. XIII. 1. Nomen hujus Prophetæ ibi no[...] primitur, ſed Ἰάδων eſt apud Joſephum VIII. 9. [...] liis aliter appellatum videre licet, *Jaddum*, *I*[...] *Addo*, *Jaddo*, Ἰαδὼμ, & Epiphanio Ἰωὰμ, [...] que in Conſtitutionibus Apoſtolicis III. 6. Ἀδ[...] ubi conſule ſi placet annotationem eruditiſſimi C[...] telerii.

p] Nomen hujus Prophetæ non Baaſa ſed *Jehu* filius [...] nani. 3. Reg. XVI. 1. Hic *Jeſus* infra cap. 8.

τῷ λεγομένῳ, προεῖπεν ὡς τεθνήξεται τὴν τάχιστην διὰ τὰς δυσσεβείας

batur, prædicit eum proxime propter impietatem esse moriturum.

ΚΕΦ. ϟα.

Τί προεφήτευσε μιχαίας.

Τῶν ψευδοπροφητῶν, ἀπατώντων τὸν ἀχαάβ, ὃς ἦν τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ὡς πολεμήσας τὸν σύρον βασιλέα τὸν ἄδερ, ἀφαιρήσεται παρ' αὐτοῦ τὴν γαλααδίτιν χώραν, ἣν οἱ σύροι πάλαι παρὰ τῶν ἰσραηλιτῶν ἀφείλοντο, κληθεὶς καὶ αὐτὸς εἰπεῖν, τί δέοι περὶ τοὺς πρὸς σύρους πολέμους πράττειν, προεῖπεν ὡς συμβαλὼν ἀναιρεθήσεται, τοῦ Θεοῦ, τῇ διαβόλου ἀπάτῃ ἐκδεδωκότος αὐτὸν, διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν, ὅπως διὰ τὰς δυσσεβείας ἀναιρεθήσεται.

CAP. XCI.

Quid prophetavit Michæas?

Cum Pseudo-Prophetæ Achaabum Israelis Regem deciperent ac si bello impetens Aderem Regem Syrum regionem Galaaditidē ipsi erepturus esset quam Syri pridem Israelitis abstulerant, vocatus & ipse ad dicendum quid de bello adversus Syros facere deberet, q] prædixit eum in acie periturum, quoniam DEUS per pseudo-prophetas eum Diaboli deceptione dedidisset ut propter impietatem tolleretur de vita.

ΚΕΦ. ϟβ.

q] 3. Reg. XXII. & 2. Paralip. XVIII.

ΚΕΦ. ϟβ.

Τίνα προεφήτευσεν ἀζαρίας ὑὸς σαδώκ.

Ὡς ὁ λαὸς ἐγκαταλείψει τὸν Κύριον, καὶ ἐγκαταλειφθήσεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὸ Θεοῦ. καὶ πολλὰ διὰ τῆς καταλείψεως τιμωρηθεὶς, εἰς ὑὸν προσληφθήσεται, γνοὺς τὸν παιδευτὴν, καὶ σωτῆρα, καὶ τῶν ἐπαγγελιῶν πληρωτήν.

CAP. XCII.

Quaenam prophet... Azarias, Zado-ci F.

Quod populus de-turus esset D-num, r] vicissim per-gum tempus dese-dus à DEO, & multas defectionis tas pœnas iterum mendus in filium, turusque castigat suum & Servato impletoremque missionum.

ΚΕΦ. ϟγ.

Τίνα προεφήτευσεν ἰησοῦς ὁ τοῦ ἀνανί.

Ἰωσαφὰτ τῷ τοῦ λαοῦ ἰούδα βασιλεῖ, συμμαχοῦντι τῷ ἀχαὰβ, ἐν τῇ πρὸς τοὺς σύρους, περὶ τῆς ῥεμμώθ γαλα-

CAP. XCIII.

Quaenam vaticina... Jesus, s] fili... Anani?

Josaphato popul Regi, t] qui fuerat Achaabi in lio adversus Syros Remmoth in Ga

r] 2. Paralip. XIV.

s] Jehu Ἰηοῦ יהוא 3. Reg. XVI. 1.

t] 2. Paralip. XIX. 2.

ἐν τῇ μάχῃ, ἐκφυγόντι τῆς ἅμα τῷ ἀχαὰβ ἀναιρέσεως, ὑπαντήσας, ἔφη κακῶς πεπραχέναι, συμμαχήσαντι τῷ δυσσεβεῖ, καὶ ὑπὸ Θεοῦ μισουμένῳ, φίλον γεγονότα. καὶ εἰ μὴ αὐτὸς εὐσεβὴς φανεὶς, καὶ εἴδωλα τοῦ ἰούδα καθεῖλεν, ὀργῆς ἂν ἐπειράθη Θεοῦ, διὰ τὴν τοῦ ἀχαὰβ σύμπραξιν.

& effugerat quo minus cum Achaabo interficeretur, obviam veniens Propheta dixit male eum fecisse quod impio & apud DEUM exoso in pugna se junxisset DEI amicus, ac nisi ipse pium se præbuisset & idola Judæ dejecisset, eum proprer hanc cum Achaabo societatem, iram DEI experturum fuisse.

ΚΕΦ. ϟδ.

Τίνα προεφήτευσεν ὀζιὴλ ὁ προφήτης.

Τῷ ἰωσαφὰτ, πολεμοῦντι πρὸς ἀμανίτας, καὶ μωαβίτας, καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ ἡσαῦ ἐπελθόντας τῷ ἰούδα, προεῖπεν ὅτι δι' εὐχῆς καὶ σαλπίγγων, αὐτοὺς καταγωνίσηται. καὶ οὕτως ἐγένετο.

CAP. XCIV.

Quænam vaticinatus est Oziel Propheta?

Josaphato bellum gerenti adversus Ammanitas & Moabitas & qui de Esavi posteris adversus Judam in aciem processerant, prædixit u) quod per preces ac tubarum cantus ipsos superaturus esset, atque ita factum est.

u] 2. Paralip. XX. 14. seq.

ΚΕΦ. ϟε.

ΚΕΦ. ϙε.

Τίνα προεφήτευσεν ἐλιάδ, ὁ τοῦ ὀβδία.

Τῷ ἰωσαφὰτ, φιλίαν ἀσπασαμένῳ πρὸς ὀχοζίαν, τὸν τοῦ ἀχαὰβ, καὶ τῶν πλοίων κοινωνὸν αὐτὸν ποιησαμένῳ, τῶν εἰς αἰθιοπίαν ἀποπλεόντων ἐπ' ἐμπορίᾳ, προεῖπεν, ὡς καὶ ἀνίαις ναυαγήσεως, καὶ αὐτὸς ἐκ εὐάρεστος Θεῷ γενόμενος, διὰ τοῦτο τεθνήξεται.

CAP. XCV.

Quænam propheta[...] liad, x] Obdia[...]

Josaphato qui cum chozia Achaab amicitiæ fœdus in[...] & navibus ejus [...] merciorum cau[...] Æthiopiam ten[...] bus socium se [...] rat, prædixit [...] naufragii molest[...] DEO minus [...] probatus brevi [...] morieturus.

ΚΕΦ. ϙϛ.

Τίνα προεφήτευσεν ὀλδᾶ ἡ τοῦ σελὶμ γυνή.

Ἰωσίᾳ τῷ βασιλεῖ εὐσεβεῖ γενομένῳ, καὶ τὸν ναὸν ἐρειπωθέντα ἀνανεομένῳ, καὶ διαῤῥή-

CAP. XCVI.

Quænam prophe[...] da, y] Se[...] uxor?

Josiæ Regi pio [...] plum à ruinis [...] ranti, vestime[...] rumpenti sua su[...]

x] 2. Paralip. XX. 37. Ἐλιέζερ ὁ τοῦ Δωδία.

y] 4. Reg. XXII. 14. seq.

ξαντι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ, ἐπὶ τῇ ἀναγνώσει τοῦ εὑρεθέντος βιβλίου μωϋσέως, ἐν ἐπιλησμονῇ τῶν θείων νόμων τοῦ λαοῦ γενομένου, ἐπέστειλεν, ὡς ὁ λαὸς μὲν εἰς αἰχμαλωσίαν ἐκδοθήσεται, διὰ τὴν ἀποραθύμησιν τὴν ἀπὸ θεοῦ, αὐτὸς δὲ, πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἐπαγωγῆς τεθνήξεται, διὰ τὴν φιλόθεον αὐτοῦ γνώμην, ἵνα μὴ ἴδῃ τὰ ἐπιόντα κακά.

ctione reperti libri Moysis, cum populus divinas leges oblivioni tradidisset, per litteras significavit, quod populus quidem in captivitatem ob DEI contemtum sit abducend⁹, ipse vero quod animum DEI amantem haberet, moriturus ante malorum horum inductionem, ne hæc ingruentia necesse esset ei intueri.

ΚΕΦ. ϟζ.

Τίνα ἐστὶν, ἃ ζαχαρίας ὁ ἀρχιερεὺς προεφήτευσεν.

CAP. XCVII.

Quænam sunt quæ Zacharias princeps Sacerdotum a] *fuit vaticinatus?*

Ἐπὶ τῇ γεννήσει ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, πεπληρῶσθαι τὰς τοῦ θεοῦ πρὸς τὸν ἀβραὰμ λέγει ἐπαγγελίας, τὸν θεὸν ἀνυμνῶν, καὶ ἐπὶ τοῦ-

In nativitate Joannis Baptistæ ait impletas fuisse promissiones DEI factas Abraamo, DEUMque celebrat, * atque in hoc constitu-

O τῷ

a] ἱερεὺς non ἀρχιερεὺς Luc. I. 5.
* Luc. I. 68. seq.

τῷ πέμχθαι τὸν ἰωάννην, πρόδρομον τοῦ ὑψίςου Θεοῦ γενόμενον, ἐφ᾽ ᾧ τε τὴν ὁδὸν αὐτοῦ εἰς κόσμον ἐρχομένου ἑτοιμάσαι σωτήριον ὅσαν τοῦ λαοῦ, καὶ ἐπίλαμψιν τοῖς ἐν σκότει καθημένοις καὶ σκιᾷ θανάτου. καθὼς διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ προφητῶν, τῶν ἀπ᾽ αἰῶνος προκηρυττόντων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ, λελάληκεν.

tum teſtatur Joann[illegible] ſummi DEI præcu[illegible] rem, ut viam illi ve[illegible] enti in mundum p[illegible] pararet, ſalutarem [illegible] turam populo, atc[illegible] in illuminationem [illegible] dentibus in teneb[illegible] umbra mortis, ſicu[illegible] cutus eſt per ſan[illegible] Prophetas ſuos, qui [illegible] ventum ejus ab [illegible] memoria prænun[illegible] runt.

ΚΕΦ. ϟη.

Τίνα ἐστὶν ἃ συμεὼν προεφήτευσεν.

Οὗτος, θεασάμενος ὃν ὁ ζαχαρίας, Θεὸν ὕψιςον προεκήρυξεν, εἰς ἐπίλαμψιν τοῖς ἐν σκότει καθημένοις, ὑπὸ τῆς μητρὸς μαρίας εἰς τὸ ἱερὸν, τεσσαρακονθήμερον βρέφος ἔτι ὂν ἀναφερόμενον. ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος

CAP. XCVIII.

Quænam ſunt quæ [illegible]phetavit Simeon?

Hic conſpicatus [illegible] Zacharias præ[illegible]ciaverat DEUM [illegible]mum in illumin[illegible]nem ſedentium i[illegible]nebris, a matre [illegible] infantem quadr[illegible] etiamnum dierum [illegible]tum in templum, [illegible] ſancto agitatus Spi[illegible]

ἀχθεὶς, δεξάμενος τὸ παιδίον ἐβόα, νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλον σου δέσποτα κατὰ τὸ ῥῆμα σου ἐν εἰρήνῃ, ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου, ὃ ἡτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν, φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν, καὶ δόξαν λαοῦ σου ἰσραήλ. προεφήτευσε καὶ τὸν μαρίας ἐπὶ τῷ σταυρῷ σκανδαλισμόν.

ΚΕΦ. ϙθ.

Τί προεφήτευσεν ἐλισάβετ.

Θεασαμένη τὴν παρθένον μαρίαν, πρὸς αὐτὴν ἐληλυθεῖαν, εὐλογημένην εἶπεν εἶναι ἐν γυναιξὶν, καὶ εὐλογημένον τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας αὐτῆς. καὶ πόθεν

puellum complexus exclamavit: b] *Nunc dimittis servum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuum, quod parasti ante faciem omnium populorum, lumen ad revelationem gentium, & gloriam populi tui Israël.* Vaticinatus etiam est c) de offensione & scandalo quod Maria ex cruce esset acceptura.

CAP. XCIX.

Quid prophetavit Elisabeth?

Videns venire ad se Mariam virginem d] pronunciavit *benedictam illam esse in mulieribus & benedictum fructum ventris ejus. Et unde hoc mihi, ut veniat*

O 2 μοι

b] Luc. II. 29. c] Luc. II. 35.
d] Luc. I. 42.

μοι τοῦτο; ἵνα ἔλθῃ ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου, πρός με; ἰδοὺ γὰρ, ὡς ἐγένετο ἡ φωνὴ τοῦ ἀσπασμοῦ σου εἰς τὰ ὦτά μου, ἐσκίρτησεν ἐν ἀγαλλιάσει τὸ βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ μου. ἐφ' οἷς καὶ τοὺς πιστεύοντας τοῖς οὕτω λελαλημένοις ἐκφανησομένοις, μακαρίους ἀπέφηνεν.

mater Domini mei ad m Ecce enim, ut facta est salutationis tuæ in au bus meis, exultavit gaudio infans in u meo. Inde etiam qui dictis hisce ce implendis fidem h rent, beatos præ vit.

ΚΕΦ. ρ.

Τίνα ἐστὶ τὰ διὰ τῆς παρθένου Μαρίας προφητευθέντα.

Μεγαλύνει καὶ αὐτὴ τὸν Θεὸν ἐπὶ τῷ εἰς αὐτὴν ἐκφαινομένῳ μυστηρίῳ τοῦ θείου τόκου. ἀγάλλεται τῷ πνεύματι, λέγουσα μακαρίζεσθαι αὐτὴν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς, ἀπὸ τοῦ νῦν μεγίστου πράγματος ὑπὸ Θεοῦ ἐπ' αὐτῇ ἐκφαινομένου.

CAP. C.

Quænam sunt præ à Maria Virgine

Magnificavit & DEUM e] mysterio divini quod in ipso dem strabatur. Exultat profeſſa ab om generationibus b se dicendam eſſe pter opus max quod DEUS jam manifeſtum redd

e] Luc. I, 69.

Καὶ τίνα ὅσιν, ἃ ἰωάννης ὁ βαπτιστής.

Ὅτι ὁ ὀπίσω αὐτοῦ (τοῦτ' ἐστὶν ὁ μετ' αὐτὸν γεννηθεὶς) πρὸ αὐτοῦ ὑπῆρχεν. ὅτι ἄνωθέν ἐστιν ἐξ οὐρανοῦ χριστός. ὅτι τοὺς δικαίους ἀπὸ τῶν ἀδίκων χριστὸς διακρινεῖ.

Et quænam sunt quæ vaticinatus est Joannes Baptista?

Quod qui post ipsum venisset, f] hoc est post eum natus esset, ante ipsum fuerit. Quod desuper de cœlo venit Christus. Et quod justos g] ab injustis Christus sit separaturus.

ΚΕΦ. ρα.

Τίς ἄκων προεφήτευσεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ.

Καϊάφας ὁ ἀρχιερεὺς τὸ σωτήριον χριστοῦ πάθος προαγορεύων, πρὸς τοὺς ἰουδαίους φησίν, ὑμεῖς οὐκ οἴδατε οὐδέν, οὐδὲ διαλογίζεσθε, ὅτι συμφέρει ὑμῖν, ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται. ἐφ' οἷς ἐπήγαγεν ὁ εὐαγγελιστής, τοῦτο δὲ ἀφ' ἑαυτοῦ οὐκ εἶπεν, ἀλλ' ἀρ-

CAP. CI.

Quis in Evangelio invitus prophetavit?

Caiphas pontifex maximus salutarem Christi passionem vaticinatus ait ad Judæos; h] *Vos non scitis quicquam, nec cogitatis quod expedit vobis ut unus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.* Quibus verbis Evangelista i] subjungit: *Hoc autem à semetipso non*

f] Joh. I. 27. 30. g] Joh. III. 31. Luc. III. 17.
h] Joh. XI. 49. i] id. 51.

χιερεὺς ὢν, προεφήτευσεν ὅτι ἤμελλεν ὁ ἰησοῦς ἀποθανὼν, ὑπὲρ τοῦ ἔθνους ἀποθνήσκειν, καὶ οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μόνον, ἀλλ' ἵνα τὰ ἐσκορπισμένα Θεοῦ τέκνα συναγάγῃ εἰς ἕν. ἐν δὲ τῇ παλαιᾷ, ἄκοντες προεφητεύουσι, βαλαὰμ ὁ μάντης, καὶ οἱ ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ σαοὺλ ἐπὶ τὸν δαβίδ. καὶ αὐτὸς ὁ σαοὺλ ἐπελθὼν αὐτῷ.

dixit, sed cum esset P[...] tifex, prophetavit [...] Jesus moriturus erat [...] gente, & non tantum [...] gente, sed ut filios D[...] qui erant dispersi, con[...] garet in unum. In [...] teri Testamento in[...] prophetarunt Bal[...] vates, k] & qui à S[...] adversus Davidem [...] si erant, l] & Saul [...] eum aggressurus.

ΒΙΒΛΟΣ ε.

ΚΕΦ. ρβ.

Τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ δαβὶδ δυνατοί.

LIBER V.

CAP. CII.

Quinam sunt qui [...] Davidem a] *pote[...] valuerunt?*

Ἰεσβοὸς διεκόσμει τὴν διασκευὴν αὐτοῦ, εἶχεν ὑπ' αὐτὸν ἐννακοσίους. ἀδινὼν ὃς τῶν τραυμάτων ἐπιμελεῖτο. ἐλεάζαρ υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ δαβίδ. σωσιὼς μόνος τοῖς πολεμίοις ἀνθίστα-

Jesboos qui ap[...] & instrumenti [...] di curam gerebat. [...] buitque sub se non[...] tos. Adinon cui [...] cii erant curæ. El[...] fratris Davidis fi[...] Sosius qui solus ho[...]

k] Num. XXIV. l] 1. Sam. X. a] 2. Sam. XX[...] 1. Paralip. XI. XII. Flav. Joseph. VII. 12. Antiqu.

...ς, κελεύων τοῖς ὑπ' αὐτὸν, σκυλεύειν τοὺς πίπτοντας. σαμᾶ, ὃς τῶν πολεμίων διωκόντων τοῦ λαοῦ στρατὸν μόνος ἀπέστρεψε τοὺς διώκοντας. ἀβεσσὰ, ὃς ἑξακοσίοις ἐν πολέμῳ μόνος ἀνθίστατο. βαναίας ἐλιὰβ υἱὸς, τοῦ ἀδελφοῦ δαβὶδ, ὃς καὶ τοὺς δύο στρατηγοὺς ἀνεῖλε, καὶ λέοντας ἀπέκτεινε, καὶ τὸν αἰγύπτιον ἄνδρα δυνατὸν ὄντα ὤλεσεν. ασαῆλος τριάκοντα ἐφεστήκει ἄρχουσιν. ἐλεηνὰν, ὃς ἦν καὶ αὐτὸς, υἱὸς ἀδελφοῦ τοῦ δαβίδ. σεμὰν ὁ μυδαῖος. ἀλλῆς ὁ τοῦ κελθῆ. ἐλλᾶς ὁ τοῦ φελλαθί. ἱερὰς υἱὸς ἐσκὰθ ὁ θεκωίτης. ἀνεζὰρ ὁ ἀνωθίτης. ἐλαὼν ὁ λωίτης. νοερίων ὁ φατίτης. ἀλλοῦς υἱὸς φαφὰ. ἐναῦ νεφθαλίτης. ἐζθὶ υἱὸς ρεβαὶχ. σαβεὲθ ἀδδαὴ ὁ ἀπὸ γαασσῆ. ἀβιελ-

bus restitit, iisque qui sub ipso militabant injunxit occumbentes spoliare. Soma qui hostibus exercitum populi persequentibus solus persequentes retro cedere coëgit. Abessa qui sexcentis in bello solus obstitit. Banajas Eliabi filius, fratris Davidis, qui duos duces exercitus interfecit, occidit leones, & virum Ægyptium validum obtruncavit. Asaëlus triginta ducibus præpositus. Eleenan filius & ipse fratris Davidis. Seman Mydæus. Alles Celtei filius. Ellas filius Phellathi. Hieras Thecoites, Escathi F. Anezar Anothites. Elaon Loites. Noerion Phatites. Allus Phaphæ filius. Enau Nephthalita. Ezthi filius Rebaechi. Sabeeth Addae ex Gaasse. Abielbon ex campestri re-

βὼν ἀπὸ τῆς πεδιάδος. ἀδδὰδ ἐκ ναχάλ. ἰασβιὴλ ἀπὸ σαρὰθ. ματθί. ἰωὰβ ἀρσαμίτης. ἐλίας ὁ σαλαβωνίτης. ἰωνάθαν υἱὸς ἀσάν. σωμνᾶν ὁ ἀῤῥωδίτης. ἐλιὰν ὁ ἀραθίτης. ἀλιφαλέτ. ἀλιὰφ υἱὸς ἀχιτόφελ. ἀσαραὴ ὁ καρμήλιος. φαρὰς ὁ ἀρχίτης. γαὰλ υἱὸς νάθαν. σαβαβωναὴ ὁ γαδδίτης. ἐλιὲφ ὁ ἀμμαρίτης. γελωραὶ ὁ βεροθαῖος. ἰαδδάδ. θεῤῥή. γερὰς. ἐθέρ.

gione. Addad ex N chale. Jasbiel ex S rath. Matthi. Joab ramites. Elias Zalab nites. Jonathas Asa F. Somnan Arrhodites. Eliam Arathites. Al phalet. Aliaph Ach tophelis F. Asaraë Ca melius. Pharas Arch tes. Gaal filius Natha nis. Sababonae Gad dites. Elieph Amma rites. Gelorae Berotheus. Jaddad. Therrhæ. Geras. Ether.

ΚΕΦ. ργ.

Τίνες οἱ τοῦ σολομῶντος ἄρχοντες.

Βαναίας στρατηγὸς ἀντὶ τοῦ ἰωάβ. σαδὼκ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἀζαρίας ἱερεῖς. ζαμβοὺχ ἱερεὺς ἕτερος τοῦ σαλομῶν. ἐλιαρὲφ, καὶ ἀχιὰβ υἱοὶ σισᾶ. ἰωσαφὰτ υἱὸς ἀχιλλίδ. ἀδωνιρὰν, υἱὸς

CAP. CIII.

Quinam principes sub Salomone?

Banaias dux exercit in Joabi locum. Sadoc & filius ejus Aza as, sacerdotes. Zambuch sacerdos alius Salomonis. Eliareph & Achiab filii Sisæ. Josaphat Achillidi filius. A-

ἀβδα-

b] 3. Reg. IV.

ἀβδωθώ, ἐπὶ τὸν φόρον. καὶ οἱ κατὰ μῆνα τὰ δέοντα χορηγοῦντες. βεὺρ ἐν ὄρει ἐφραὶμ, υἱὸς κακών. ἐμμαχμὲς υἱὸς ἐσδῆ. ἐρραβὼθ υἱὸς ἀμινᾶς δεύτερος, ἐν χώρᾳ τααστῆ. βεναὰν υἱὸς ἀλιοὺθ ἐν θαανὰς. μεγεδὼ υἱὸς γάβερ. ἐρραμὼθ υἱὸς ἀδδή. ἐμμαενώ. ἀχειμαὰς ἐν νεφθαλείμ. βασιλείας υἱὸς χουσῆ, ἐν ἀσὴρ καὶ ἐν βααλαὼθ. ἰωσαφὰτ υἱὸς φαῤῥοῦ ἐν ἰσάχαρ. σεμεῒ υἱὸς ἠλὰ, ἐν βενιαμίν. γάβερ υἱὸς ἀδαὴ ἐν γαλαὰδ, καὶ ἐν γῇ γηῶν, βασιλέως ἀμοῤῥαίων, καὶ ὢγ βασιλέως βασάν. καὶ νασὴφ ἐν γῇ ἰούδα παρέστηκεν, ὑποδεχόμενος τὰ παρ' ἑκάστου τεταγμένα.

doniram, filius Abdotho, quæſtor. Et qui per menſium vices neceſſaria miniſtrare debebant Beur in monte Ephraim, Caconis F. Emmacmes, filius Esde. Erraboth, filius Aminaſi, alter in Taaſſei locum. Benaan Aliuthi filius in Thaanes. Megdo, filius Gaberi. Erramoth, filius Adde. Emmaeno. Achimaas in Nephthalim. Regiæ uxoris filius Chuſe in Aſer & Baalaoth. Joſaphat, filius Pharru in Iſaſchar. Semei, filius Ela in Benjamin, Gaber, filius Adaë in Galaad, & in terra Geon Regis Amorrhæorum & Og Regis Baſan. Et Naſeph in terra Juda præſto fuit, ſingulisque injuncta recepit.

ΚΕΦ. ρδ.

Τίνα ἦν τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξοδιαζόμενα τῷ σαλωμῶν.

Σεμιδάλεως κόροι, λ, ἀλεύρου κόροι, ξ, μόσχοι ἐκλεκτοὶ, ι, βόες νομάδες, κ, πρόβατα, ρ, ἐκτὸς ἐλάφων, καὶ δορκάδων, καὶ ὀρνίθων. ἦσαν δὲ αὐτῷ τετράκις μύριοι θηλάδες ἵππων εἰς ἅρματα, καὶ δώδεκα χιλιάδες ἱππέων.

CAP. CIV.

Quænam fuere sing[...] diebus impendend[...] Salomoni?

Siliginis cori XX[...] c] Farinæ tritici, c[...]ri LX. Vituli sagin[...] decem. Boves pa[...] XX. Oves centu[...] præter cervos, da[...] & aves. Fuerunt ei [...]ro equarum fœtar[...] curribus jungendar[...] quadraginta millia, [...]quitumque millia d[...]decim.

ΚΕΦ. ρε.

Περὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἱερουσαλὴμ, ὃν ᾠκοδόμησε σαλομῶν.

Ἤρξατο τῆς οἰκοδομῆς, ἐν ἔτει ἀπὸ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἐξόδου τοῦ λαοῦ, πεντηκοστῷ καὶ ἑξακο-

CAP. CV.

De templo quod Sal[...] condidit?

Ædificationem te[...]pli cœpit d) a[...]no sexcentesimo [...] quinquagesimo pos[...]

c] 3. Reg. IV. 22.

d] 3. Reg. VI. τεσσαρακοστῷ καὶ τετρακοσ[...] *quadringentesimo & quadragesimo.*

…ϛῷ, ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ, ὅτος ἐστὶ κατὰ μακεδόνας πάνεμος, δευτέρᾳ τοῦ μηνὸς, λίθους μὲν ἑτοιμαζόμενος, καὶ ξύλα, ἀπὸ πρώτου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐπὶ ἔτη τρία. ἀρξάμενος δὲ τῆς οἰκοδομῆς, ἀπὸ τετάρτου ἔτους τῆς βασιλείας αὐτοῦ. εἰς δὲ τὴν ἐργασίαν παρέστησεν ἐργάτας ἑπτακισμυρίους, ἐπιστάτας τρισχιλίους ἑξακοσίους. ἀρχιτέκτονα δὲ τῆς ὅλης ἐργασίας, ἀπὸ τύρου λαμβάνει τὸν χιράμ υἱὸν γυναικὸς χήρας, ἀπὸ φυλῆς νεφθαλῆ πατρὸς τυρίου. συνηργεῖτο δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τύρου βασιλεὺς, εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ὁ χιράμ, ξύλα κέδρινα, καὶ πεύκινα, διδοὺς ἀπὸ τοῦ λιβάνου. ἐχορήγει δὲ ὁ σαλομῶν αὐτῷ κατ' ἐνιαυ-

xitum populi ex Ægypto, menſe quarto qui Macedonibus eſt Panemus, altera die menſis, lapidibus & lignis à primo usque regni ipſius anno comparatis per triennium. Ædificationem autem auſpicatus eſt quarto regni ſui anno. e) Ad opus adhibuit operarios ſeptuagies mille, præfectos & magiſtros ter mille ac ſexcentos. Architectum totius operis aſſumſit Chiramum f) filium mulieris viduæ ex tribu Nephthalim, patriſque Tyrii. Sed & Rex Tyri Hiramus g] ad templum ædificandum auxilio illi fuit ſuppeditatis de Libano monte lignis cedrinis, piceiſque. Præbuit viciſſim ei Salomon quotannis pro

τὸν,

e] 2. Paralip. III. f] 3. Reg. VII, 13. ſeq.
g] 3. Reg. V.

τὸν, εἰς ἀναλώματα τῶν κοπτόντων τὰ ξύλα καὶ καταγόντων αὐτὰ ἕως θαλάσσης, σίτου κόρους, β, ἐλαίου βάτους, β, καὶ ἀπέστελλεν ἐκ τοῦ λαοῦ ἰσραηλιτικοῦ, εἰς τὸν λίβανον, μυρίους ἐργάτας, κατὰ μῆνα ἀλλασσομένους, καὶ εἶχον ἔξαρχον αὐτοῖ, τὸν ἀδωνειράμ.

sumtu faciendo in e… qui ligna cæderent … ad mare usque add… cerent, frumenti co… bis mille: h] ex po… loque Israelitico in L… banum misit operari… decem millia, mens… is intervallis vices … mutantium, qui pr… ctum habuere Ad… ramum.

ΚΕΦ. ρϛ.

CAP. CVI.

Ὁποῖος ἦν ὁ ναὸς ὃν σαλομῶν ᾠκοδόμησε.

Quale fuit templ… quod Salomo con… didit?

Μέσος οἶκος ἦν σταδιαίοις, κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς περιβεβλημένος, ἁγίασμα καλούμενος, ἔχων μῆκος πήχεις, ξ, πλά-

Media domus, … vocatur sanctu… porticibus columm… à quatuor lateribu… cumdata, longitudi… habebat cubitorum…

h] Imo vices mille: nam utrinque δισμυρίους leg… non δισχιλίους, ut etiam in Flav. Josepho ex Ma… Codd. emendavit clariss. Hudsonus p. 340.

* 3. Reg. VI. & 2. Paralip. III. Flav. Josephi Ant… VIII. 3. ut scriptores de templo, quos laudavi in … graphia antiquaria cap. 9. prætercam.

...ος πήχεις, κ, ὕψος
...πήχεις, λ, πρὸς δὲ ἀ-
...ατολὰς ἀπέβλεπεν. εἶ-
...χε δὲ καὶ πρόναιον ἰσό-
...πλατον τῷ ναῷ, πή-
...χεις ἔχων, κ, καὶ ὕ-
...ψος ἴσον τῷ ναῷ, τρι-
...ακοντα γὰρ πηχῶν ἦν
...καὶ τοῦτο, εἰσάγων ἐπὶ
...πήχεις, κ. περιοίκειτο
...οἴκοις βραχέσι, λ,
...πενταπήχεσιν ἰσοπλεύ-
...ροις, ἐπὶ τρία στέγη
...ης, κ, πήχεις, τῶν
...τριῶν στεγῶν τούτων ἠρ-
...μένων. τοῖς δὲ οἰκίσκοις
...τούτοις τοῖς, λ, ἄνοδοι
...κεκρυμμέναι γεγένηντο,
...διὰ μικρῶν θυρῶν, ἐπὶ
...τὰ στέγη ἀνάγουσαι. οἱ
...δὲ τῶν οἰκίσκων τούτων,
...δέκα πήχεις ὑπέρτεροι,
...μένην παρεῖχον τῷ
...τοῦ ἁγιάσματος οἴκῳ,
...τῶν φώτων βολήν.
...ἀπὸ δὲ τῶν ἑξήκοντα πη-
...χῶν τοῦ ναοῦ, οἱ ἐσώτατοι
...τῷ ἁγίῳ τῶν ἁγίων διῄρην-
...το, οἱ δὲ ἄλλοι, μ, τῷ ἐξωτά-
...τῳ ἁγίῳ κεκλήρωντο. αἱ

xaginta, latitudinem cubitorum viginti, altitudinem cubitorum triginta, & respiciebat versus orientem. Habebat & vestibulum latitudinis ejusdem cum templo cubitorum viginti, altitudinisque cum templo æqualis, nam triginta cubitorum etiam hæc erat, introducens per longitudinem cubitorum viginti. Circumhabitabatur parvis domusculis triginta æquilateris quinque cubitorum, per tria tabulata, quæ ad viginti cubitos attollebantur. Ad domunculas hasce triginta occulti erant accessus per parvas fores ad tabulata adducentes. Decem porro cubitis qui supra has domunculas erant, lumen in sanctuarium transmittebatur. Ex sexaginta autem templi cu-

δὲ

δὲ θύραι τοῦ ναοῦ, πρὸς τὸ εὖρος, κ, πηχῶν γεγένηντο, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δίολου κεχρυσωμέναι. καταπέτασμα δὲ ἦν τὸ ἐπ' αὐταῖς καθηπλωμένον, ἐκ βύσσου, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου ὑφασμένον. καὶ ἦν ἅπας ὁ ναὸς καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν δίολου χρυσῷ καταπεπλασμένα. καὶ τὸ ἔδαφος δὲ χρυσῷ παχεῖ κατέστρωτο, οἵ τε τοῖχοι φοίνικος καὶ χερουβὶμ ἐγγεγλυμμένοις καὶ τετορνευμένοις δίολου διέκειντο. οὕτω τοίνυν ὁ ναὸς κατεσκεύαστο. περιέκειτο δὲ κύκλῳ τοῦ ναοῦ γείσιον εἰς τρεῖς πήχεις ἀναλεῖνον τὸ ὕ-

bitis, interiores vig
ti ſancto ſanctorum
parati erant, reli
quadraginta exter
ſanctuario attribue
tur. Fores templi vig
cubitorum latitu
factæ ſunt, intrinſe
& extrinſecus tota
auratæ. Velumque
per illis demitteb
ex byſſo, hyacin
purpura & cocco
textum. Totum
plum & quæ in
rant omnia undique
terius & exterius ob
cta auro, & pavim
tum craſſiore auro
tum, parietesque
mis & cherubinis
ſculptis & affabre
natis ornati erant.
templum paratum
circa ſanctuarium
dique erat conſtru
ſeptum h) trium

h] Pro γῆ σιῶν, & ἀνατείνων ſcripſi γεί[σιον ἀ]νατεῖνον. Γείσιον vel γεῖσος eſt חיץ

[illegible]ϑ, ἔργον δὲ τοῖς πολ-
[illegible]ς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδε,
[illegible]οις δὲ ἀνειμένον τοῖς
[illegible]ῦσι.

torum altitudine, quo plebs ab ingressu in illud arcebatur, solisque sanctuarium patebat sacerdotibus.

ΚΕΦ. ρζ.

[illegible]ια ἦν τὰ ἐν τῷ ἁγιάσματι ἀνακείμενα ἀφιερώματα.

Εἰς μὲν τὸν ἅγιον οἶκον, τὸν εἰκοσάπηχυν καὶ [illegible]πλευρον, ἡ κιβωτὸς

CAP. CVII.

Quænam erant consecratæ res repositæ in sanctuario?

In sanctiore ædicula viginticubitali & æquilatera, sive in sancto sanctorum extabat interius collocata ar-

ἦν

luteum & humilem parietem significat. Vide Lud. Capellum ad Ephes. II. 2. & Hudsonum ad Josephum pag. 346. Idem Josephus de templo Herodis disserens V. 5. de bello Jud. pag. 1228. Περιέστεφε δὲ τόν τε ναὸν καὶ τὸν βωμὸν εὔλιθόν τι καὶ χαρίεν γείσιον, ὅσον πηχυαῖον ὕψος. Sed de Salomone VIII. 3. Antiquit. περιέβαλε δὲ τοῦ ναοῦ κύκλῳ γεισὸν μὲν κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶσσαν, θριγκὸν δὲ παρ' ἕλλησι λεγόμενον, εἰς τρεῖς πήχεις ἀναγαγὼν τὸ ὕψος, εἴρξοντα μὲν τοὺς πολλοὺς τῆς εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, μόνοις δὲ ἀνειμένην αὐτὴν τοῖς ἱερεῦσι σημανοῦντα. Hesych. γεῖσον στεφάνωμα οἴκου.

ἣν μωϋσῆς ἐποιήσατο, ἔνδον ἀναλεθεῖσα, ὑπὸ τῶν χερεβὶμ σκεπομένη, ἅτινα ἦσαν δύο πτέρυγας ἔχοντα πεντάπηχεις, ἐξ ἑκατέρε τῆς κιβωτῦ παρεςῶτα, καὶ μία μὲν πτέρυξ, πρὸς τὸν τοῖχον ἐξέτατο, μία δὲ πρὸς τὴν κιβωτὸν, καὶ συναπτόμεναι δὲ ἑαυταῖς, αἱ δύο πτέρυγες, ἔσκεπον τὴν κιβωτὸν, πρὸς ἀναλογίας βλέπεσαν. καὶ ἡ στεφάνη δὲ ἐκεῖτο τῇ κιβωτῷ, εἰς ἣν μωϋσῆς, ἔμφασιν τῆς τοῦ Θεοῦ σημασίας, ἐνέγραψε, τὸ τε-

ca i) quam Moy[illegible] condiderat, k) con[illegible] cta à Cherubinis d[illegible] bus qui ex utroque [illegible] cæ latere ſtabant, c[illegible] alis ſexcubitalibus. [illegible] tera ala ad parietem [illegible] tendebatur, altera a[illegible] cam: et conjuncta[illegible] vicem binæ alæ t[illegible] bant arcam, orien[illegible] verſus ſpectantem [illegible] ſuper arca extab[illegible] rona immobilis [illegible] perque ſtabilis, l) Moyſes ſignificatio[illegible] præſentiæ Divina[illegible] ſcripſerat, nomen [illegible] tuor litterarum [illegible] effari nefas. In [illegible] poſitæ erant du[illegible] Legis tabulæ, m) [illegible] bus ſcriptus DEI [illegible] n] impoſitus era[illegible]

i] 3. Reg. VIII. & 2. Chron. V.

k] Exod. XXV. 10. ſeq. XXVI. 33.

l] Propitiatorium πῶμα ſive operculum ſuper [illegible] Exod. XXVI. 34.

m] Hebr. IX. 4.

n] Tabulas Dei manu ſcriptas Exod. XXIV. 12.

...γραμμον δὲ ἦν τοῦ-
το ὄνομα, ἄῤῥητον, οὐκ
...οιουμένη ἀλλάγε εἰς
...ς διαμένουσα. ἐπέκειν-
το δὲ αἱ δίπτυχοι πλά-
κες ἐν τῇ κιβωτῷ, ἐν
αἷς ὁ θεόγραπτος ἐνε-
γέγραπτο δεκάλογος, ἃς
Μωϋσῆς ἐδέξατο παρὰ
τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ Σινᾷ ὄ-
ρει, τὸν λαὸν νομοθετῶν,
ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ τῶν ἁ-
γίων τούτῳ οἴκῳ, μόνος
ὁ ἀρχιερεὺς, ἅπαξ τοῦ
ἐνιαυτοῦ εἰσῄει. ἐν δὲ τῷ
ἁγίῳ, τῷ τεσσαρακοντα-
πήχει, τῷ περὶ τούτου,
στῦλοι χάλκεοι παρει-
στήκεισαν, ὕψος πηχέ-
ων, ιη, περιμέτρου πηχέ-
ων, ιβ, πάχους κεχωνευ-
μένων δακτύλων, δ, ἐφ'
ἑκάστῃ δὲ κεφαλῇ τῶν
κιόνων.

logus. Illas à DEO acceperat Moyses in monte Sina, qvum legem populo ferret. In hoc sanctum sanctorum solus semel per annum o] intrabat Sacerdos summus. In sanctuario autem quadragintacubitali quod ante istud erat, columnæ æneæ duæ p] positæ stabant altitudine cubitorum duodeviginti, & circuitu cubitorum duodecim, ex fuso ære crassitie quatuor digitorum. Super singulis columnarum capitibus exstabat lilium

P

26. Deut. IV. 13. IX. 10. Moyses confregit Exod. XXXII. 18. Deut. IX. 17. sed alias deinde scriptas iterum recepit. Exod. XXXIV. 1. & Deut. X. 2. 4.

o] Exod. XXX. 10. Levit. IX. 7.

p] 3. Reg. VII. 21. & 2. Paralip. III. 15.

κιόνων, κρίνον ἐπέκειτο ἐπὶ πέντε πήχεις ἐγηγερμένον, καὶ τούτῳ περιέκειτο δίκτυον χάλκεον, ἀφ' οὗ καὶ ῥοαὶ διακόσιαι, ἀπήρτηντο. ἐκαλεῖτο δὲ ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν κίων, ἵδρυσις, ὁ δὲ ἐξ εὐωνύμων, δύναμις. κατὰ δὲ τὸ δεξιὸν μέρος εἰσιόντων λουτὴρ ἦν ἱδρυμένος, χωνευτὸς, χάλκεος, θάλασσα διὰ τὸ μέγεθος καλούμενος, διάμετρος πηχῶν δέκα, ἐν δὲ κύκλῳ, τριάκοντα πήχε-

q] in quinum cubi[torum] altitudinem ex[ci]tatum: r] cui circum[datum] erat ex ære [cor]pus reticulatum, [ex] quo malogranata d[u]centa dependeb[ant]. Columna quæ a d[ex]tris erat, vocab[atur] *firmitas*; s] & à [si]ſtris, *robur*. t] Ad d[ex]tram vero ingred[ien]tibus templum, [la]brum erat fuſile u] e[x] ære ſtatutum, qu[od] propter magnitu[di]nem, mare appellaba[]tur, diametri menſ[ura] decem cubitorum: [&] ambi[tu] cubitorum [...]

σι

q] Capitulum fuſile lilii ſpecie.

r] ἐγηγερμένον pro ἐγγεγραμμένον ſcripſi ex Flav. Joſeph. VIII. 3. p. 344.

s] יכין t] בועז

u] 3. Reg. VII. 23. & 2 Paralip. 2.

x] Ita cum ſacris ſcriptoribus Joſephus VIII. 3. pag. 34[4]. Falliturque Eupolemus apud Euſeb. IX. præparat. [cap.] 34. pag. 405. qui viginti cubitos in longitudinem [ex]tidemque in latitudinem ſcribit patuiſſe.

...ι καὶ ἑνὶ μετρούμενος, πάχει παλαιστιαίῳ πεπαχυμμένος, βάτους χωρούμενος ὕδατος τρισχιλίους. εἰς τοῦτον οἱ ἱερεῖς εἰσιόντες λειτουργεῖν, τὰς χεῖρας ἀπενίπτοντο, καὶ τοὺς πόδας ἀπεῤῥαίνοντο. ἐπέκειτο δὲ ὁ λουτὴρ ἐπὶ σπείρας πηχυαίας, ἐννέα πήχεις διάμετρον ἐχούσης, καὶ μόσχοι δώδεκα τὰ ὀπίσω πρὸς τὴν σπεῖραν ἔχοντες, τὰ δὲ πρόσωπα, πρὸς τὰ τέσσαρα κλί-

ginta atque unius, palmi craſſitiem inſpiſſatum, batos y] aquæ capiens ter mille. In hoc ſacerdotes templum ad ſacra obeunda intraturi abluebant manus & pedes purgabant. Impoſitum erat labrum columnæ ſpirali y) unius cubiti diametrum habenti, vitulisque duodecim poſteriora verſus ſpiram habentibus & facie ad quatuor climata ſpectantibus, ita ut tres vituli in uno-

P 2 ματε

y] Batus, ſex conſtabat hinnis ſive duodecim congiis. Vide Ed. Bernhardum lib. 1. de menſuris & ponderibus antiquorum pag. 63. ſeq.

y] Pro ἐννέα πήχεις ſcribendum ἕνα πῆχυν ut res ipſa arguit, & quod σπεῖραν inde πηχυαίαν noſter appellaverat: & ita diſerte Flavius Joſephus VIII. 3. p. 344. ὑπήρειστο δὲ κατὰ τὸ μεσαίτατον τοῦ κύτους σπεῖρα περιαγομένη εἰς ἕλικας δέκα, ἦν δὲ τὴν διάμετρον πήχεως, quæ ita vertit Clariſſ. Hudſonus: *Suffulciebatur autem* mare æneum *ad ipſum alvei meditullium ſpira in decem orbiculos circumducta, eratque diametro cubiti unius.*

ματα βλέποντες, τριῶν μόσχων κατὰ πλευρὰν ἱδρυμένων, οἱ τῷ τοῦ λουτῆρος ὑπέκειντο κύκλῳ. καὶ ἄλλοι δέκα λουτῆρες, πέντε μὲν ἐκ δεξιῶν, πέντε δὲ ἐξ εὐωνύμων, καθίδρυντο, βάσεις χαλκᾶς τετραγώνους ὑπέχοντες, μήκους πήχεις ε, πλάτος πήχεις, δ, ὕψος πήχεις, ς, ἑκάστῃ δὲ βάσει, δ, κιονίσκοι, κατὰ γωνίαν ἑστῶτες, προσέκειντο, ἐφ' ὧν οἱ λουτῆρες ἐπέκειντο, ὕψους πήχεις, δ, χωροῦντες ἀνὰ χοὰς, μ, διεστήκασι δὲ ἀπ' ἀλλήλων, τέτρασι πήχεσι, καὶ χεῖρες δὲ ἦσαν χαλκαῖ, πρὸς τὸν ὑποκείμενον κύκλον ἐρεισμέναι, ὕψους πηχῶν, ι, ὧν οἱ ὦμοι τοὺς λουτῆρας ὑπέφερον. λέ-

quoque latere ei… positi qui orbem i… sustinebant. Alia… ro labra decem, z] dextram quinque quinque ad sinist… structa erant, bas… neas quadratas sub… habentia, long… harum cubiti qui… latitudo, cubiti qu… or, & altitudo, cu… sex. Unicuique … quatuor impositæ c… mellæ stantes ad q… tuor angulos super… bus collocata labr… bitorum quatuor alt… dine, quorum sin… capiebant choas a] … draginta, & dist… invicem cubitis q… or, erant & man… neæ ad subjectum… culum defixæ, qu… humeri labra sus… bant. Leones & …

z] 3. Reg. VII. 27. seq. & 2. Paralip. IV. 6.

a] χοῦς, congius. Vide Ed. Bernhardum pag. 38 lib. 2. de mensuris.

...τες δὲ καὶ μόσχοι, καὶ ...οι καὶ φοίνικες, περὶ ...ς κοινίσκους, κατὰ τὴν τῶν ...σάρων πηχῶν διάστα-..., εἱστήκεισαν. Ταῦτα ... πάντα, ἐπὶ τεσσά-... τροχῶν αἰωρούμενα ...έκειντο. οἱ δὲ λουτῆ-...ρες, εἰς τὸ καθαί-... τὰ ἐντὸς, τῶν ὁλο-...υτουμένων ζώων, καὶ ... πόδας ἀπονίπτειν, ...έκειντο. ἐν δὲ τούτῳ ... τῷ οἴκῳ τὸ θυσιαστή-... ἵδρυτο χάλκεον, ...ος πηχῶν, κ, ὕ-... πηχῶν, ι, πρὸς ... ὁλοκαυτώσεις. καὶ ... σκεύη δὲ αὐτοῦ ἦν ...άλκεα. ποδιστῆρες καὶ ...πτῆρες, καὶ τρά-...α δὲ χρυσῆ, ἐφ' ἧς, ... τῆς προθέσεως ἄρ-... δώδεκα ἐπέκειντο, καὶ ...ία, ἡ τοὺς ἑπτὰ ...χους, κατὰ τὴν μωϋ-... διάταξιν ἀπαστρά-...ντα, χρυσῆ καὶ αὐ-

li & aquilæ palmæque circa columellas intervallo quatuor cubitorum erant effictæ. Hæc omnia quatuor rotis sublimia ferebantur. Labra autem hæc destinata erant purgandis intestinis animalium sacrificandorum, pedibusque abluendis. In hac æde statutum etiam erat altare b) latitudine & longitudine cubitorum viginti, altitudine cubitorum decem ad sacrificia cremanda. Et vasa ejus ænea erant, lebetes, & amulæ, c] mensa vero aurea in qua panes propositionis collocati erant, & candelabrum septem fulgens candelis, ut Moyses constituit: & medium in his omnibus positum aureum

b] 2. Paralip. IV. 1.

c] Conferendus Flav. Josephus VIII. 3. §. 7. pag. 345.

τῇ. καὶ βωμὸς χρύσεος, μέσος τούτων πάντων ἵδρυτο. καὶ ἄλλαι δὲ τράπεζαι χρυσαῖ, καὶ λυχνίαι ποικίλαι, ποικίλως εἰργασμέναι, μικραὶ καὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐπετίθετο τὰ ἱερὰ σκεύη, φιάλαι καὶ σπόνδια. ταῦτα πάντα εἶχεν ὁ τῶν, μ, πηχῶν οἶκος, ἅγιος, πρὸ τοῦ καταπετάσματος τοῦ ἀδύτου, τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων, ἐν ᾧ ἡ κιβωτὸς ἀνέκειτο.

altare. Mensæ cri[...] aureæ aliæ, & can[...] labra varia, varie[...] efformata: mensæ p[...] væ d] & diversi ge[...] ris quibus sacra v[...] phialæ & pateræ im[...] nebantur. Hæc om[...] habebat sancta a[...] quadraginta cubit[...] ante velamentum [...] sancti sanctorum. [...] quo arca reposita e[...]

ΚΕΦ. ρη.

Τίνα ἦν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ Σαλομῶνος εἰς ἱερουργίαν κειμήλια.

CAP. CVIII.

Quænam fuerunt p[...] & ad sacrum cultu[...] dicata à Salomon[...] vasa pretiosa?

Οἰνοχοαὶ ὀκτακισμύριοι χρυσαί. ἀρ-

Trullæ vinariæ [...] agies mille au[...]

d] Videndum an apud Flav. Josephum loco laud[...] παραπλησίας μυρίας legendum ex no[...] μικράς.

e] Ex Flav. Josepho VIII. 3. §.8.

γυραὶ δὲ διπλασίονες. φιάλων, μυριάδων δέκα χρυσαῖ. ἀργυραὶ δὲ διπλασίονες. πίνακες, εἰς τὸ προσφέρειν ἐν αὐταῖς σεμίδαλιν πεφυρμένην, χρυσοὶ, ὀκτακισμύριοι, ἀργυραὶ δὲ, διπλασίονες. μέτρα δὲ ἶν καὶ ἀσσαρῶν, ὡς μωϋσῆς ἐξέδωκε, χρυσᾶ μὲν μύρια, ἀργυρᾶ δὲ διπλασίονα. θυμιατήρια χρυσᾶ δισμύρια, καὶ ἄλλα πύρια, ἐν οἷς τὸ πῦρ, ἀπὸ τοῦ μεγάλου βωμοῦ ἐπίθεντο, πεντακισμύρια.

argenteæque duplo numero. Phialarum aurearum centum millia, & argentearum millia ducenta. Patinæ ad offerendam in illis similam pinsitam, octuagies mille, & argenteæ duplo numero. Mensuræ hin & assari, quales Moyses tradidit, aureæ decies mille, argentearum alterum tantum. Acerræ aureæ vicies mille, & aliarum acerrarum in quibus ignis de magno altari ponebatur quinquaginta millia.

ΚΕΦ. ρθ.

Τίνα ἦν τὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις εἰς τὰς λειτουργίας κατασκευασθέντα ὑπὸ σαλομῶνος ἐσθήματα.

CAP. CIX.

Quænam fuere vestes [] sacerdotibus & levitis ad sacra officia obeunda paratæ à Salomone?

Στολαὶ ἱεραὶ, σὺν ποδήρεσι, καὶ ἐπω-

Stolæ sacræ mille cum togis talaribus & hu-

[] Ex eodem Josepho ibid. p.345. seq.

μίσι, καὶ λογίῳ, καὶ λίθοις, τοῖς ἀρχιερεῦσι, χίλιαι. ζῶναι ἐκ βύσσυ καὶ πορφύρας μυριάδες, ρ. σαλπίγγων μυριάδες, κ, καὶ λευίταις, ἐκ βύσσυ, στολαὶ μυριάδες, κ. καὶ τὰ ὄργανα τὰ μυσικὰ, νάβλαι καὶ κινύραι, πρὸς τὴν ὑμνῳδίαν ἐξευρημέναι ἐξ ἠλέκτρυ κατεσκευασμέναι, τετρακισμύριαι.

meralibus ac ration[illegible] & lapidibus pro sum[illegible] mis sacerdotibus. Zo[illegible] narum ex bysso & pur[illegible] pura decies cente[illegible] millia. Tubarum [illegible] centa millia & levitis [illegible] bysso stolæ ducent[illegible] millenæ, instrume[illegible] taque musica, nabli[illegible] citharæ ex electro [illegible] matæ quadragies mi[illegible]

ΚΕΦ. ρι.

Ὁποία ἡ σκηνὴ ἡ ὑπὸ Μωϋσέως ἀνασταθεῖσα, κατὰ τὴν ὑπόδειξιν ἣν ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει.

Περίβολος ἦν αἰθέριος μήκους πηχῶν, ρ, πλάτους πηχῶν, ν, ἡ δὲ στάσις ἦν τοῦ περιβόλου, ὀρθίοις χάμαξι περιβεβλημένη χαλκέοις, πεν-

CAP. CX.

Quale fuit tabernacul[illegible] à Moyse exstructum, a[illegible] emplar quod in mont[illegible] a] viderat?

Septum atrii b) sub[illegible] alis erat longitu[illegible] centum cubitorum. [illegible] titudine cubitoru[illegible] quinquaginta, stab[illegible] que erectis vallis [illegible]

τα-

a] Exod. XXV.

b] Exod. XXXVIII, 9. Flav. Josephus III, 6. Antiqu[illegible]

συνεστήκεσι τὸ ὕψος, εἴκοσι μὲν κατὰ τὸ μῆκος, δέκα δὲ κατὰ τὸ πλάτος. Κιονόκρανα δὲ ἀργύρεα, αἱ δὲ βάσεις χαλκαῖ, ἑκάστῳ χάμακι πεποίηνται. πέντε δὲ πήχεσιν, ἀπ' ἀλλήλων διεστήκασιν οἱ χάμακες, καταπεπηγμένοι. Κρίκοι δὲ τοῖς χάμαξι προσηλοῦντο, πρὸς τὸ μῆκος καὶ τὸ πλάτος ἀποβλέποντες. καὶ τῶν κρίκων ἐξήπτετο καλώδια, ἥλων χαλκῶν πηχυαίων, εἰς τὸ ἔδαφος καθηλωμένων, ἐκδεδεμένα, πρὸς τὴν σκηνὴν ἀκίνητον, ὑπὸ τῆς τῶν ἀνέμων βίας διαφυλάττειν. σινδόναι δὲ κατέλαμπον τὴν σκηνὴν, ἐκ βύσσου, ὑακίνθου, καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου, διῃρμέναι, πενταπήχεις τετράγωνοι ἀπὸ τοῦ κρανίου μέχρι τῆς βάσεως, κατὰ μέσου τῶν χαμακίων ἕως ἐδάφους

columnis æneis circumdatum cubitorum quinque altitudine, in longum vicenis, denis in latum: capitella columnarum argentea basesque æneæ factæ erant, & quinque cubitorum intervallo infixæ distabant. Annulique columnis annexi, tum qui in longum, tum qui in latum prospicerent, & annulis inserti funes clavis æreis cubitalibus in solum defixis alligati, quo tabernaculum immotum à ventorum vi custodiretur. Instar parietis tabernaculo erant lintea ex bysso, hyacintho, purpura & cocco contexta, quinque cubitorum altitudine à capite ad basin quatuor laterib' per mediū colu-mellarum ad solum usque defluentia. Et tria

κεχυμέναι. καὶ αἱ μὲν τρεῖς πλευραὶ, τοῦτον ἑστήκασι τὸν τρόπον. ἡ δὲ τετάρτη πλευρὰ, ἣν καὶ πρώτην μᾶλλον τις εἴποι καλῶς εἶναι, εἴσοδος γὰρ ἦν εἰς τὴν σκηνὴν αὕτη, πεντήκοντα πήχεις ἔχουσα, πύλης μὲν εἰκασμένην μέσην, εἴκοσι πήχεων εἶχεν εἴσοδον, δύο δὲ κάμακας ἑκάστῃ πλευρᾷ τῆς εἰσόδου, καταπέπηκτο, παραστάδας ὥσπερ ἀποτελοῦσας. ἑκατέρωθε δὲ τῆς εἰσόδου, ἀνὰ δεκαπέντε πήχεις ἀνέμεινον, ἑκάστου μέρους τρεῖς κάμακας καταπεπηγμένους, καὶ ἐρεισμένους, κατὰ τὴν τῶν τριῶν τῶν ἄλλων πλευρῶν ἐργασίαν καὶ περιέφραξιν. τὸ δὲ μέσον τῆς εἰσόδου καταπεπέτασο τῷ τῶν, κ, πηχῶν καταπετάσματι, τῷ τῶν τεσσάρων βαθμῶν

maxime latera ita con-
stebant. Quartum
nim (sive primum
xerit potius aliquis
se, per hoc enim in
tus in tabernacul
patebat) quinquagi
longum cubitos, in
dio instar portæ h
bat aditum viginti
bitorum spatio:
utraque parte intro
duæ infixæ colu
modum quendam
tepagmentorum
rentes. Utrinque
tem à foribus per
decim cubitos
bant ex utraque
ternæ columnæ,
ac firmatæ ad m
operis munition
cæterorum trium
rum. Parti aute
quam licebat in
velum viginticu
latitudinis oppand
tur, quatuor co
tum staminibus.

c] Ex purpura, cocco, bysso atque hyacintho.

καθυφασμένῳ. εἴσω δὲ τῆς εἰσόδου, λουτὴρ χάλκεος ἦν, τὴν βάσιν χαλκέαν ἔχων, ἐξ οὗ οἱ ἱερεῖς, τὰς χεῖρας ἀποπλύνειν, καὶ τῶν ποδῶν καταχεῖν, τοῦ ὕδατος εἰς ἐν αὐτῷ παρῆν. καὶ ὁ μὲν περίβολος οὕτως ἦν ὁ τοῦ αἰθρίου.

terius post portam erat labrum æneum, basin ex ære habens, ex quo sacerdotibus aqua ad manus pedesque abluendos uti erat integrum. Ita se habebat septum atrii subdialis.

ΚΕΦ. ρια.

Ὁποῖον ἦν τὸ ἁγίασμα τοῦ περιβόλου, ὃ μωϋσῆς κατεσκεύασε.

Τὸ δὲ ἁγίασμα μέσον τοῦ περιβόλου μῆκος ἔχον ἐπὶ πήχεις, λ, πλάτους πήχεις ι, πρὸς ἀνατολὰς βλέπον, τὸ δὲ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν ἐν κίοσιν ἵδρυτο, κ, τετραγώνοις ξυλίνοις κατα-

CAP. CXI.

Quale erat sanctuarium d] *quod in medio septi Moyses construxit?*

Sanctuarium in septi medio longitudinem habebat cubitorum triginta, latitudinem cubitorum decem e) atque orientem respiciebat. Longitudo triginta cubitorum columnis viginti quadra-

χρύ-

d] Exod. XXVI.

e] Decem (pro tribus, quæ hoc loco habet Manuscriptum) reponere jubet non modo Flav. Josephus III. Antiquit. 6. pag. 108. sed & ipse noster infra hoc capite.

χρύσεις, ἑκάστης πλευρᾶς ἑνὸς ἡμίσεως πήχεως, ἀλλήλων ἀφεστηκόσιν. ὁ δὲ κατὰ δύσιν τοῖχος πηχῶν τριῶν, ἐν ἓξ κίοσι συνέστηκε. συνῆσαν δὲ ἀλλήλοις ἡρμοσμένοι, ὥστε δοκεῖν ἕνα τοῖχον τὴν συντέλεσιν, ὁλόχρυσον εἶναι, μεμυκότων τῶν ἁρμῶν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν. εἶχε γὰρ ἕκαστος κίων τρεῖς σπιθαμάς, ὥστε συμπληροῦσθαι τὸ μῆκος τῶν τριάκοντα πηχῶν, ὑπὸ τῶν εἴκοσι κιόνων, καὶ τῶν δέκα ὑπὸ τῶν ἕξ. ἐγγώνιοι δὲ δύο κίονες ἦσαν ὀπίσω, ἀπὸ πήχεος ἑνὸς συνάπτοντες τῷ πλάτει τὸ μῆκος. διὰ δὲ πάντων τῶν κιόνων, ἐπέκεινα διατρέχου-

tis ſuſtinebatur ligneis inauratis, quolibet in latere uno dimidio cubito invicem diſtantibus. Paries autem decem cubitorum, versus occidentem, ſex columnis conſtabat, erantque invicem aptati ut unum parietem efficere viderentur totum inauratum, compactis commiſſuris interius & exterius: quævis enim columna tres habebat ſpithamas f] ut longitudo triginta cubitorum à viginti columnis & cubitorum decem columnis ſex impleretur. Angulares vero columnæ duæ in postico pariete, ex uno cubito, per quas latitudini longitudini cooptatur. Per omnes porro columnas ſuperpoſitus de-

f] Patet hinc apud Flav. Joſephum legendum πλάτος τρίτον σπιθαμῆς non ut viri docti reponunt βάθος.

σα μία συμπλεκομένη σανὶς, γιγγλυμοῖς θήλεσι καὶ ἄρρεσι καλεχομένη, πρὸς τὸ μήθ' ὑπ' ἀνέμων κραδαίνεσθαι τὴν σκηνὴν, ἀλλ' ἐν ἠρεμίᾳ πολλῇ διαφυλάττεσθαι. τὸ δὲ ἔνδον τῆς σκηνῆς, εἰς τρία διῄρετο κατὰ πηχῶν, ι, καὶ ἦν τὸ μὲν ἐσώτατον ἄδυτον πηχῶν, ι, τοῖς ἱερεῦσιν ἄβατον. τέσσαρες δὲ κίονες ἴσοι τοῖς ἄλλοις, διεῖργον τὸ ἄδυτον τοῦ ἐξωτάτου. οἱ δὲ λοιποὶ πήχεις εἴκοσι, οἱ πρὸ τοῦ ἀδύτου, τοῖς ἱερεῦσι μόνοις ἐξέκειντο. τὸ δὲ μέτωπον ἐξ οὗπερ εἴσοδος ἦν, πέντε κίοσι διαχρύσοις, ἴσοις τοῖς ἄλλοις συνίστατο, χαλκίαις βάσεσιν ἐφεστῶσιν. εἶχε δὲ καταπέτασμα ἐκ βύσσου καὶ πορφύρας, καὶ ὑακίνθου καὶ κοκκίνου βαφῆς, ἐμ-

currebat unus arcte commissus asser, cardinibus g) fœminis & masculis connexus, ne tabernaculum à ventis concuti posset, sed firmum staret ac securum. Interius tabernaculi, in tres divisum erat partes, decem cubitorum singulas. Atque intimum decem cubitorum spatium, adytum erat sacerdotibus inaccessum. Quatuor columnæ cæteris similes adytum ab extimo separabant. Reliqui cubiti viginti ante adytum, patebant solis sacerdotibus. Posticum ubi erant fores, quinque constabat columnis inauratis, similibus ut cæteræ, stantibusque super bases æreas. Velamentum habuit ex byssi, purpuræ, hyacinthi & cocci textura decem cubitorum, hocque velamentum

πε-

g] MS. γιγγλίσκοις.

πῆχον, ι, καὶ διῄρηντο οἱ δέκα πήχεις τοῦ ἀδύτου, τούτῳ τῷ καταπετάσματι. καὶ ὁ μὲν ναὸς, ἅγιος ἐκαλεῖτο, ὁ ἐξώτατος. ἅγιον δὲ ἁγίων τὸ ἄδυτον. τὸ δὲ πρῶτον τῶν, κ, πηχῶν μέρος ἱερεῦσιν ἀνεῖτο ὑποδυομένοις. τὸ τῶν, ι, δὲ πηχῶν περιεισόδιον καὶ περὶ τοῦ μετώπου, φάρσος ἐφελκόμενος ἀπὸ κάλων, ἐπὶ θάτερα κρίκοις ἐπισυναγόμενος πρός τε τὸ ἐκπετάννυσθαι καὶ συνεφέλκεσθαι κατὰ γωνίαν. τὸ γὰρ ἐν ταῖς ἐπισήμοις ἡμέραις ἐπισυνήγετο πρὸς τὸ κατοπτεύεσθαι. ἦσαν δὲ καὶ σινδόναι περιτιθέμεναι τῷ ἁγιάσματι, καὶ ἐπὶ ταῖς σινδόσι, βεβαμμένα ποικίλαις βαφαῖς, ἕτερα καλύμματα, πρὸς τὸ τοὺς χειμῶνας ἐπέχειν. καὶ ἐπάνω τούτων ἄλλαι διφθέραι πεποιημέναι,

decem cubitos ad... distinguebat. Tem... plum exterius voca... tur sanctuarium, ... adytum, sanctum sa... ctorum. Prior pars ... viginti cubitorum ... tio sacerdotibus intr... tibus permittebatur... decem vero cubito... ingressum ante par... posticam velum ex... bat, qvod funibus ... utramqve partem ... annulos expandi ... contrahi ad angu... poterat, diebus e... solennibus festis, ut ... trospici posset, co... hebatur. Erant & ... teamina circum... sanctuario, & ... linteis, vario tinc... lore aliaque o... ad tempestatum ... dam vim: & supe... aliæ pelles comp... qvæ tegumenta ... pore pluvio tue... Arca in sancto fa...

καλύπτουσαι τὰ σκεπάσματα, ἐν τοῖς ὑετοῖς. ἡ κιβωτὸς ἦν, εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, ἐκ ξύλων ἀσήπτων, μήκους σπιθαμῶν, ε, πλάτους καὶ βάθους σπιθαμῶν τριῶν, χρυσῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν καταχεχρισμένη. αὕτη δὲ ὁπότε ὑπὸ τῶν ἱερέων ἐκομίζετο, κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη καὶ ἐπ' ὤμων ἀρτῆρσιν ἀγομένη. ἐπῆσαν δὲ αὐτῇ δύο χερουβὶμ, μορφῇ δὲ οὐ ταύτῃ τῶν ὑπὸ ἀνθρώπων ἑωραμένων παραπλήσια. ἐν ταύτῃ καὶ αἱ δύο πλάκες ἔκειντο τῆς δεκαλόγου. ἐν δὲ τῷ ναῷ τῷ πρὸ τῶν ἁγίων, τράπεζα ἵδρυτο, μήκους πηχῶν, β, πλάτους πήχεως, α, ὕψους σπιθαμῶν τριῶν. κρίκοις χρυσοῖς ἐνηλωμένη, καὶ ἀρτῆρσι φερομένη χρυσοῖς.

rum ex lignis facta immunibus à putredine, longitudine quinque ſpithamarum, latitudine altitudineque ſpithamarum trium, auro obducta extrinſecus atque intrinſecus. Hæc quando oportebat portabatur à ſacerdotibus per annulos aureos infixos vectibus ſublata in humeros. Duo ſuper illam exſtabant Cherubim forma nulli eorum quæ ab hominibus conſpici ſolent ſimili. In hac arca duæ tabulæ decalogi h) repoſitæ erant. In templo ante ſanctum ſanctorum ſtabat menſa duorum cubitorum longitudine, latitudine cubiti unius, altitudine trium ſpithamarum: per aureos infixos annulos vectibus aureis portari

h] Supra pag. 224.

ἐν ᾗ, οἱ τῆς προθέσεως ἄρτοι δώδεκα, ἐν δυσὶν ἑξάσι κατὰ πᾶν σάββατον ἐναλλασσόμενοι ἄζυμοι, ἐπίθεντο, καὶ ἐπάνω τῶν, ν, ἄρτων δύο φιάλαι χρυσαῖ θυμιαμάτων πλήρεις, πρὸς δὲ ἀρκτῷον ἔκειντο πλευρόν. λυχνία δὲ ἦν πρὸς τὸ μεσημβρινὸν πλευρὸν, ἐκ χρυσοῦ κεχωνευμένη διάκενος, σταθμοῦ μνῶν, ρ, πεποίητο δὲ ἐκ κρίνων, καὶ ῥοίσκων, καὶ κρατηριδίων, εἰς ἑπτὰ μέρη διαιρουμένη, ἑκάστου μέρους, δέκα συνθέσεις ἐκ κρίνων, καὶ ῥοῶν, καὶ κρατηριδίων, ἔχοντος, οἵ εἰσιν οἱ πάντες, ο, καὶ ἐπὶ ταύτης λύχνοι ἑπτὰ, μέσον δὲ τῆς λυχνίας καὶ τῆς τραπέζης, θυσιαστήριον ἦν πηχυαῖον, κατὰ πλευρὰν ἑκάστην, ὁμοίως ἐκ ξύλων ἀσήπτων, χρυσῷ περιεληλασμένων, ὕψους πηχῶν, β. ἐπῆν δὲ αὐτῷ ἐ-

solita, in qva p
propositionis du
cim infermentati
duos feniones quoli
fabbato alii poner
tur. Et fupra panes
phialæ aureæ pl
thure ac fuffitu, ad
tus feptentrionale
locatæ. Nam ad
meridrionale po
erat candelabrum
auro fufum & fu
ne, pondere centu
narum, factum ex
is, granatis & cra
lis in univerfum
aginta. Super ho
delabro lucernæ
tem: mediumq
ter candelabru
menfam, altare
in omne latus
tudine, fimilit
gnis incorrupt
factum, auroque
ctum, duorum a
dine cubitorum:
ea ftabat craticul
rea, & ad ang

…νάρια χρυσέα, καὶ κατὰ γωνίαν, χρύσεοι στέφανοι ἐπέκειντο, καὶ σκυταλίδες καὶ κρίκοι, πρὸς τὸ αὐτὸ διὰ τῶν ἱερέων φέρεσθαι, συνέκειντο. πρὸ δὲ τῆς σκηνῆς ἔκειτο βωμὸς χάλκεος ὑπόξυλος, κατὰ πλευρὰν ἑκάστην, ε, πήχεις ἐκμεμετρημένος, τὸ δὲ ὕψος τρίπηχυς, ὁμοίως χρυσῷ κεκονιημένος, ἐσχάραν ἐπικειμένην ἔχων δικτυωτὴν, … καταφερόμενον πῦρ ἀπ' αὐτῆς, τῆς γῆς ἐκδεχομένης, καὶ ἐτέθη ἀντικρὺ τοῦ χρυσέου. σκεύη πρὸς τὴν τούτων λειτουργίαν, ἦν πολλὰ καὶ …ρα, οἰνοχόαι, καὶ φιάλαι, καὶ θυΐσκαι, καὶ κρατῆρες, χρύσεα πάντα, πρὸς τὰς ἱερουργίας πεποιημένα. αὕτη ἡ σκηνή.

qvemqve aureæ coronæ & vectes annulique erant, ut à ſacerdotibus portari poſſet. Ante tabernaculum ſtructa erat arca ænea ſublignea ad latus quodlibet menſuram habens cubitorum quinque, altitudinem vero tricubitalem: ſimiliter ornata auro cum impoſita craticula reticulata, per quam ignis delapſus, à terra excipiebatur. Hæc ara ex adverſo aureæ poſita exſtabat, vaſaque ad ſacra in his obeunda multa, variaque, trullæ vinariæ, phialæ, thuribula & crateres ex auro omnia, ſacris deſtinata officiis. Hujusmodi erat tabernaculum.

ΚΕΦ. ριβ.

Πόσος ἦν ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ δαβὶδ ἀριθμηθεὶς παρὰ τὴν δόκησιν τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ μὲν τοῦ ἰσραὴλ, ρι, μυριάδες, ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ἕως πεντηκονταετοῦς, ἀνδρῶν μαχητῶν. ἀπὸ δὲ τοῦ ἰούδα, τῆς αὐτῆς ἡλικίας, μ, μυριάδες. αἵτινες πᾶσαι, διὰ τοῦ ἰωὰβ ἠριθμήθησαν.

CAP. CXII.

Quantus erat numer... populi, cum à Davide co... tra DEI voluntate... numeraretur?

Ex Iſraele erant à ... cenario ad qu... quagenarium viror... idoneorum ad pug... undecies centena ... lia. De Juda, ejuſ... ætatis quadringe... millia, qui omnes à ... abo numerati ſunt.

ΚΕΦ. ριγ.

Πόσοι ἀπώλοντο τοῦ λαοῦ, ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ δαβὶδ τῆς ἐξαριθμήσεως τοῦ λαοῦ.

Εἰς ἓξ ὥρας, τὰς ἀπὸ πρωῒ ἕως ἀρίστου, μυριάδες, ζ.

CAP. CXIII.

Quot periere ex ... propter peccatum ... dis, qui populum ... meraverat?

Intra ſex horas à m... usque ad prand... ſeptuagies mille.

ΚΕΦ.

* 2. Sam. XXIV. & 1. Paralip. XXI.

ΚΕΦ. ριδ.

Τίνες πορνεύσασαι γυναῖκες εἰς γάμους εὐδοκίμησαν.

Θάμαρ ἡ χαναναία, εἰς τὸν ἰούδαν σοφῶς πορνεύσασα, τὸν φαρὲς, καὶ τὸν ζαρὰ, ἐξ αὐτοῦ γεννήσασα. ῥαὰβ, ἡ τοὺς κατασκόπους κατακρύψασα, ἐκ τοῦ σαλμὼν τὸν βοὸζ γεννήσασα. βηθσαβεὲ, ἐκ τοῦ δαβὶδ τὸν σαλομῶνα γεννήσασα. γόμερ, ἡ τοῦ δεβηλαεὶμ, ἐκ τοῦ ὡσηὲ τὸν ἰεζραὲλ γεννήσασα.

CAP. CXIV.

Quænam mulieres, cum meretrices fuissent, nuptæ bonam famam retulere?

Thamar Chananæa, quæ oportune cum Juda rem habuit, & Pharesum ac Zara ex eo peperit. Rhaab, quæ exploratores occultavit & ex Salmone peperit Boosum. Bethsabee quæ ex Davide peperit Salomonem. Gomer Debelaimi filia, quœ ex Osea Jesraelem peperit.

ΚΕΦ. ριε.

Τίνες ἐν τοῖς προφήταις ἄγαμοι μεμενήκασιν.

Ἄβελ ὁ τοῦ ἀδὰμ. μελχισεδὲκ ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου. ἠλίας ὁ ἀναληφθεὶς. ἐ-

CAP. CXV.

Quinam ex prophetis mansere cœlibes?

Abel Adami F. Melchisedec summus summi DEI sacerdos. Elias qui in cœlum as-

λιασαῖ͡ος ὁ τούτου μαθητής. ἱερεμίας ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ Θεοῦ μὴ λαμβάνειν γυναῖκα.

ſumtus eſt. Elisæus hujus diſcipulus. Jeremias à DEO juſſus uxore ducenda abſtinere.

ΚΕΦ. ρις.

Τίνες ἐν τοῖς ἀποςόλοις γυναῖκας ἔσχον.

Πέτρ͡ος, καὶ γὰρ θυγατέρα ἐκέκτητο. φίλιππ͡ος, καὶ γὰρ τρεῖς ἔσχε θυγατέρας, προφήτιδας, αἳ κεκοίμηνται ἐν τῇ ἀσίᾳ, ἅγιαι παρθένοι. παῦλ͡ος, ὃς καὶ ἐπιςέλλων φησὶν, καὶ σὺ σύζυγε προλαβοῦ αὐτάς.

CAP. CXVI.

Quinam inter Apoſtolos conjuges habuere?

Petrus, nam & filia ipſi fuit. a] Philippus, nam & tres b]hic habuit filias prophetides quæ in Aſia, ſacræ virgines obdormierunt. Paulus qui in Epiſtola ſcribens *etiam* tu, inquit, *compar, adjuva illas.*

ΚΕΦ.

a] Auguſtinus contra Adimantum cap. 17.

b] Cod. Apocryph. Nov. Teſt. pag. 741.

* σύζυγε γνήσιε. Philipp. IV. 3. De conjuge Pauli hunc locum etiam accipiunt Clemens Alex. Pſeudo-Ignatius aliique. Vide Cotelerium ad Ignatii Epiſtolam interpolatam ad Philadelphienſes, & Timanni Geſelii Hiſt. Eccleſ. pag. 151.

ΚΕΦ. ριζ.

Τίνες οὐκ ἐτάφησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τοῦ δαβὶδ τάφοις, βασιλεῖς, διὰ τὸ δυσσεβῆσαι.

Ἰωράμ. ἰωᾶς. ἄχαζ. μανασσῆς. ἀμών. ὀζίας δὲ, διὰ τὸ λεπρωθῆναι.

CAP. CXVII.

Quinam Reges propterea quod fuerunt impii non sunt in Regiis Davidis monumentis sepulti?

Joram, Joas, Ozias, Achaz, Manasses, Amon. Ozias quidem quoniam lepra correptus fuerat.

ΚΕΦ. ριη.

Τίνες οἱ ἐκ τοῦ δαβὶδ βασιλεῖς, ἔκβλητοι ἐκ τῆς τοῦ Σωτῆρος γενεαλογίας γεγόνασι, καὶ διατί;

Ὀχοζίας ὁ τοῦ ἰωρὰμ υἱός, καὶ ἰωᾶς ὁ τοῦ ὀχοζίου, καὶ ἀμασίας ὁ τοῦ ἰωᾶς. οὗτοι οὐ γενεαλογοῦνται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ἐπείπερ ὁ ἰωρὰμ, θυγατέρα τοῦ ἀχαὰβ καὶ τῆς ἰεζάβελ, ἠγάγετο γυναῖκα, τὴν γοδολίαν, ἥτις ταῖς τῆς ἰεζάβελ

CAP. CXVIII.

Quinam Reges de Davidis stirpe, ex Salvatoris stemmate genealogico ejecti sunt, & quam ob causam?

Ochozias Jorami, & Joas Ochaziæ filius & Amasias filius Joasi. Hi in Evangelio in genealogia Christi non commemorantur, quoniam Joram filiam Achaabi & Jezabelis, Godoliam in uxorem duxit, quæ impietatibus

δυσσεβείαις τεθραμμένη, καὶ τὸν ἰωρὰμ ἐπηγάγετο δυσσεβεῖν, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν ὀχοζίαν. καὶ τοῦ ὀχοζίου ἀποθανόντος, τὸ βασιλικὸν γένος τὸ ἐκ τοῦ δαβὶδ, ἐπεχείρησεν ἀφανίσαι, εἰ μὴ ἰωσαβεὲ ἡ τοῦ ὀχοζίου ἀδελφὴ, γυνὴ δὲ ἰωδαὲ τοῦ ἀρχιερέως, βρέφος ὂν ἔτι τὸν ἰωὰς, υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς ὀχοζίου, κλέψασα, καὶ κατακρύψασα, ὀκταετῆ γεγονότα, ἔδειξε τῷ ἀρχιερεῖ ἰωδαὲ, ὃς ἀποκτείνας τὴν γοδολίαν, εἰς τὸν ἰωὰς κατεστήσατο τὴν βασιλείαν. ἀλλ' οὐδὲ σεδεκίας γενεαλογεῖται, ἀνηκουστήσας Θεοῦ, καὶ κατάραν ὑπομείνας τὴν διὰ τοῦ προφήτου ἱερεμίου, φήσαντος, γράψον τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκκήρυκτον.

Jezabelis innutrita, e
iam Joramum & fili
ejus Ochoziam ad im
pietatem adduxit, mo
tuoque Ochozia, re
am Davidis stirpem c
nata est extinguere, n
si Josabe, Ochoziæ
ror, uxorque sum
sacerdotis Jodae Joas
adhuc infantem, fra
sui Ochoziæ filium cl
ablatum octennem
cultatumque dem
strasset summo sacerd
ti Jodae, qui God
am interfecit & Joa
in regnum consti
Sed nec Sedekiæ,
Genealogia Salvat
fit mentio, hic en
DEO inobsequens
& à Propheta Jere
* diris devotus qui
be, inquit, *virum*
ejectum.

ΚΕΦ.

* Jerem. XXII. 30.

ΚΕΦ. ριθ.

Τίς, ἰατροῖς κακωθεὶς, χρησάμενος, καὶ μὴ παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἴασιν αἰτήσας, ἀποθνήσκει.

Ἀσὰ ὁ τοῦ ἰούδα βασιλεὺς, τοὺς πόδας μαλακιαθεὶς, καὶ μὴ ἐκζητήσας τὸν Κύριον, ἀλλὰ τοὺς ἰατροὺς, ἀποθνήσκει.

CAP. CXIX.

Quis medicis quod in morbo uſus eſſet, & non à Deo medelam expetiſſet, mortuus eſt?

Aſa Rex Judæ laborans pedibus, nec DEUM requirens, ſed Medicos, eſt mortuus.

ΚΕΦ. ρκ.

Τίνα ἐστὶ τὰ μνημονευόμενα ἐν ταῖς γραφαῖς βιβλία ὡς ὄντα, οὐχ εὑρισκόμενα.

Νάθαν, καὶ ἀδδώ, καὶ ἀχιὰ τοῦ σιλωνίτου,

CAP. CXX.

Quinam libri ſacræ Scripturæ a] *commemorantur ac ſi exſtarent, ſed nusquam inveniuntur?*

Nathanis & Addo & Achiæ Silonitæ

a] Hoc caput ediderunt Lambecius III. de Bibl. Vindob. pag. 33. & Godfridus Olearius ὁ μακαρίτης Obſervat. in Matthæum pag. 73. Etiam dederat Latine Wolffgangus Muſculus ad calcem ſynopſeos Scripturæ S. Athanaſii: & Græce Rev. noſter Joh. Chriſtoph. Wolfius. T. 2. Bibl. Hebrææ p. 212. ubi de libris in Hebræo Codice citatis ſed non exſtantibus diſſerit, ut ſolet, accuratiſſime. Exhibui quoque cum Lambecii verſione in Codice Pſeud-epigrapho Vet. Teſt. p. 912.

καὶ σεμεΐ, καὶ ἰηῦ, ἐν τῇ βίβλῳ τῶν βασιλειῶν γέγραπται, εἶναι βιβλία. προφῆται δέ εἰσιν οὗτοι, οἱ γεγράφασι περὶ ὧν προεφήτευσαν, ἃ οὐχ εὑρίσκεται. ψαλμοὶ τρισχίλιοι λέγονται ἐν παραλειπομέναις εἶναι τοῦ δαβίδ, μόνους δὲ ἐξ αὐτῶν τοὺς ἑκατὸν πεντήκοντα ὑπὸ τῶν φίλων τοῦ βασιλέως ἐζεκίου τοῦ βασιλέως ἐξειλέχθαι, τοὺς δὲ ἄλ-

b) & Semei c] & Jeh[...] d] libri commemora[...]tur in libro Regum[...] Hi enim Prophetæ cu[...] essent, ea de quibus [...]ticinati fuerant scrip[...]runt, quæ nunc non [...]veniuntur. Term[...] Psalmi in paralipom[...]nis e] dicuntur [...] Davidis, ex illis au[...] centum & quinqua[...]ta solum ab Ezec[...] Regis f] familiari[...]

b] 2 Paralipom. IX. 29.

c] 2. Paralipom. XII. 15.

d] 2. Chron. XX. 34.

e] Psalmos Davidis termille fuisse, in Paralipomenis [...] legitur, uti nec Salomonis Proverbiorum fuisse [...]que millia. Sed 3. Reg. IV. 32. de Salomone: ἐλάλησε Σαλομὼν τρισχιλίας παραβο[λὰς] καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. In [He]bræo h. l. non sunt Odæ Salomonis 5000. sed [...] cui numero suffragatur Josephus VIII. 2. de Salom[one] συνετάξατο δὲ καὶ βιβλία περὶ ᾠδῶν καὶ [μελ]λῶν πέντε πρὸς τοῖς χιλίοις, καὶ παραβο[λῶν] καὶ εἰκόνων βίβλους τρισχιλίας.

f] Supra cap. 73. Glycas parte 2. Annal. p. 182.

ἄλλους ἀποκεκρύφθαι. πεντακισχιλίας παροιμίας, ὑπὸ τοῦ σαλομῶντος ἐκδεδόσθαι, φησὶν ἡ τῶν παραλειπομένων γραφὴ, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ νῦν ἢ μόναι τρεῖς αἱ ἐκκλησιαζόμεναι. τὸ ᾆσμα ἐξ ᾀσμάτων πλειόνων τὸ μυστικὸν ἐξειλέχθαι ἐπιγέγραπται. ἰώσηππος ἱστορεῖ, δύο βιβλία προφητείας, τὸν προφήτην ἰεζεκιὴλ γεγραφέναι, ἓν δὲ μόνον ἐπιγινώσκομεν εὑρίσκεσθαι.

esse delectos, reliquos obscuritati relictos. Quinquies millena proverbia à Salomone esse prolata testatur Paralipomenon liber, hodie vero nullos ejus nisi tres libros habemus qui ab Ecclesia recepti sunnt. Canticum mystici & sublimis argumenti, ex Canticorum multitudine esse delectum, ex inscriptione patet. Josephus g] refert duos prophetiæ libros scriptos à vate Ezechiele, at unum tantum reperiri novimus.

ΚΕΦ. ρκα.

Τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μαρτυρίαι παραγενόμεναι, ὧν τὰς γραφὰς οὐκ ἔχομεν.

Ματθαῖος φησὶν ἐπὶ τῇ οἰκήσει τοῦ ἰω-

CAP. CXXI.

Quænam sunt testimonia ab Apostolis allegata h] *ex scriptis quæ non habemus?*

Matthæus de domicilio Josephi post-

Q 5 σὴφ,

g] Josephus X. 6. Zonaras T. 1. Annal. pag. 79. h] Etiam

σὴφ, ἀπὸ τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀνόδου, εἰς τὴν ναζαρὲτ μετὰ τοῦ Κυρίου, ἐλθὼν δὲ ᾤκησε τὴν ναζαρὲτ, ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, ὅτι ναζωραῖος κληθήσεται. παῦλος ἐν τῇ πρὸς ἐφεσίους φησὶ, διὸ λέγει, ἔγειραι ὁ καθεύδων, καὶ ἐπιφαύσει σοι ὁ χριστός. καὶ πάλιν, γέγραπται, ἐγένετο ὁ πρῶτος ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν, ὁ δεύτερος εἰς πνεῦμα ζωοποιοῦν. καὶ τοῖς ἐν μιλήτῳ πρεσβυτέροις διαλεγόμενος φησὶ, μνημονεύετε μᾶλλον διδόναι ἢ λαμβάνειν.

quam ex Ægypto in urbem Nazareth cum Domino red... ait: i) *Et veniens h... tavit in Nazareth, ... impleretur quod scri... est*, Nazarenus vo... tur. Paulus in Ep... la ad Ephesios, k) ... *Propterea*, inquit, *e... giscere qui dormis, ... lucescet tibi Christ...* iterum: l] *Scriptu... factus est primus ... anima vivens, sec... vero spiritus viv...* Et cum Milesiis pr... teris collocutus ... m) *Mementote qu... atius sit dare quam ... cipere.*

ΚΕΦ.

iam hoc caput Græce & Latine edidit laudatus ... Observat. in Matthæum pag. 76.

i] Matth. II. ultim.

k] Ephes. V. 14. Confer Codicem Pseud-epigraphum ... Test. pag. 1105. seq.

l] 1. Cor. XV. 46. sed hoc Pauli γέγραπται ... modo referendum ad verba priora quæ de primo ... mo scripta leguntur Genes. II. 7.

m] Actor. XX. 35. De hoc loco dixi T. I. Codic... cryphi Novi Test. p. 323.

ΚΕΦ. ρκβ.

Τίνες εἰσὶν οἱ τὰς ἱερὰς γραφὰς ἑρμηνεύσαντες.

Πρῶτον ἐπὶ πτολεμαίου τοῦ φιλαδέλφου ἐν ἀλεξανδρείᾳ, οβ, τῶν ἰουδαίων σοφοὶ, ὑπὸ ἐλεαζάρου τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸ ἑρμηνεῦσαι αὐτῷ τὰς γραφὰς ἀποσταλέντες. δεύτερος ἀκύλας ἑρμηνεύει, ἐπὶ τοῦ βασιλέως ἀδριανοῦ γεγονὼς, ὃς ἐξ ἑλλήνων ὢν, καὶ προστεθεὶς τῷ ἰουδαϊσμῷ, πονήσας περὶ τὴν ἑβραΐδα, ἐπιγνούς τε ὡς οὐκ ἀκριβῶς ἡρμήνευσαν, οἱ, οβ, σοφοὶ, διὰ τὸ μὴ τὴν ἑλλήνων φωνὴν ἀκριβοῦν, ἡρμήνευσεν ἀκριβέστερον. τρίτος ἡρμήνευσε σύμμαχος, ἐπὶ σεβήρου καὶ

CAP. CXXII.

Quinam sacras litteras n] *interpretati sunt?*

Primo Alexandriæ, tempore Ptolemæi Philadelphi, LXXII Judæorum sapientes, ab Eleazaro Pontifice maximo ad sacras Scripturas interpretandas ad eum missi. Alter interpres Aquila, qui Adriani Imperatoris temporibus vixit: & ex gentibus cum esset, amplexus est Judaismum Hebraicisque litteris operam dedit, & intelligens LXXII. sapientes non accurate vertisse, quod Græcorum linguam non ad unguem nossent, accuratius transtulit. Tertius interpretatus est Symmachus, tempore Seve-

καὶ

n] Conferendus Epiphanius libro de mensuris & ponderibus Tom. 2. pag. 166. seq.

καὶ ἀντωνίνου, τοῦ γέτα ἐπικεκλημένου, γενόμενος, τοῦτόν φασι σαμαρείτην ὄντα καταγνῶντα αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν ἀπεστᾶναι, φιλοπονήσαντά τε περὶ τὰς ἑβραϊκὰς γραφὰς, ἐξενέγκαι αὐτῶν τὰς ἑρμηνείας. τέταρτος ἑρμηνεύει θεοδοτίων ποντικὸς τὸ γένος, καὶ αἵρεσιν μαρκιωνιστὴς, ἔπειτα προστεθεὶς ἰουδαίοις, καὶ ζηλώσας τὴν ἑβραΐδα, ἡρμήνευσε καὶ αὐτὸς τὰς γραφὰς, οὐ πάνυ τῆς τῶν, οβ, ἑρμηνείας παραλλάξας. πέμπτη δὲ ἔκδοσις εὑρέθη ἐν ἱεριχῷ, ἐν πίθοις χαλκοῖς κεκρυμμένη, οὐκ ἐπιγεγραμμένη τὸν ἑρμηνέα,

ri & Antonini o) gnomento Getæ. H ajunt Samaritanum fu se, sed damnasse tribules p) & ab iis fecisse, & ad Heb cas litteras applic animum, earumq; in pretationem edid Quartus vertit Th dotio genere Pont secta Marcionita: de Judæis jungen Hebraicæ linguæ s um consecrans, Scr ras & ipse est inte tatus, qui a ver LXXII. interpr non adeo longe vit sibi recedend Quinta editio in cho reperta est, oc tata in æneis va

o] Caracallæ, cui Geta frater sed non cognomen. N Epiphanius scripserat *temporibus Caracallæ* ta. ἐν χρόνοις τοῦ υἱοῦ Σευήρου τοῦ ἐπικλη τος καρακάλλου τε καὶ γέτα. T. 2. p.

p] ἀγανακτήσας κατὰ τῆς ἰδίας φυλῆς. phan. T. 2. p. 172.

φασὶ δὲ αὐτὴν ὑπὸ γυναικὸς ἑρμηνευθῆναι, τὸ ...αι ἐν οἰκίᾳ γυναικὸς ἐπιμελοῦς ἐν τοῖς ἱεροῖς ...οις, εὑρεθῆναι τοὺς ...ους. ἕκτη δὲ ἄλλη ...θη ἐν Νικοπόλει τῇ ...ς ἀκτίοις, μετὰ τὸν ...ου διωγμόν. ἐξ ὧν αἱ ...νείαι τῶν γραφῶν ..., καὶ σώζονται.

neque auctoris nomen habens inscriptum: ajunt tamen à muliere q) translatam esse, quoniam in domo mulieris, sacrarum litterarum studiosæ, reperta illa vasa fuerint. Sexta alia interpretatio reperta est Nicopoli, Actio vicina post Severi r] persecutionem. Sex igitur interpretationes S. Scripturæ fuere, & etiamnum exstant.

ΚΕΦ. ρκγ.

...άκις πορθεῖται ἡ ἱερουσαλήμ.

CAP. CXXIII.

Quot vicibus expugnata Jerusalem?

Πρῶτον, ὑπὸ Ναβουχοδονόσορ τοῦ Βαβυ...ου, ἐπὶ Σεδεκίου βα...έως, καὶ Ἱερεμίου τοῦ ...φήτου, ἐπὶ, ο, ἔτη. ...ερον, μετὰ ἔτη, υνε, ὑπὸ

Primum à Nabuchodonosore Babylonio, a) tempore Sedeciæ Regis & Jeremiæ Prophetæ, desolata per annos LXX. Deinde post

q] Hoc non habet Epiphanius.
r] Σεβήρου qro Οὐήρου legendum ex Epiphanio.
a] 4. Reg. XXV.

ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ἐπὶ ἡμέρας, βσ, κατὰ τοὺς μακκαβαίων χρόνους. τρίτον, ὑπὸ πομπηΐου τοῦ ῥωμαίων ἡγουμένου, ἀριστοβούλου καὶ ὑρκανοῦ ἐπὶ ἱερωσύνης μαχομένων, οἱ ἦσαν ἀδελφοὶ, καὶ ἐπαγαγομένων αὐτὸν εἰς τὸν ναὸν, καὶ ἐπὶ μῆνας τρεῖς μιάναντα αὐτὸν, καὶ πάντα τὰ ἔνδον ἀφελόμενον. τέταρτον ὑπὸ σωσίου τοῦ ῥωμαίων στρατηγοῦ, ὃν ἡρώδης ἐπηγάγετο κατὰ ἀντιγόνου, τοῦ ἀριστοβούλου περὶ ἀρχιερωσύνης ἀνισταμένου, δέξασθαι βασιλέα τῆς ἰουδαίας τὸν ἡρώδην. ἐπολιορκήθη δὲ

annos quadringen[…] & quinquaginta q[…] que ab Antiochio E[…] phane b] per dies mille & ducen[…] temporibus Maccab[…] rum. Tertium à P[…] pejo duce Rom[…] rum c] contenden[…] inter se de summ[…] cerdotio fratribu[…] stobulo & Hyr[…] introducentibus […] um in templum, e[…] tres menses illu[…] luit, & omnia qu[…] erant abstulit. * Q[…] tum a Sosio d) P[…] Romanorum […] Herodes addu[…] versus Antigonu[…] stobulo propter […] ficatum maxim[…] surgente, ut […] Judææ Herodem […] perent. Quintu[…] obsidionem à So[…]

b] 1. Maccab. I· Flavius Josephus XII. 6. & de … lib. 1. cap. 1.

c] Vide quæ ad Dionem Cassium pag. 36.

d] id. pag. 405. * Supra pag. 13.

…τ τοῦ, μῆνας ἕξ. …υπτιον μετὰ ἔτη, ρ, …της ἀπὸ σωσίου πολιορκίας. μετὰ δὲ τὴν τοῦ κυρίου ἀνάστασιν καὶ ἄνοδον αὐτοῦ τὴν εἰς τὸν οὐρανόν, …ἔτη, λη, ὑπὸ οὐεσπασιανοῦ καὶ τίτου, ἰουδαία πᾶσα πεπορθῆσθαι, καὶ ὁ ναὸς παντελῶς ἑάλω.

ctam anno centesimo. At post resurrectionem Domini reditumque in cœlum anno duodequadragesimo, à Vespasiano ac Tito e] Judæa tota vastata est, templumque omnino eversum.

ΚΕΦ. ρκδ.

…σάκις καὶ πότε ἐπορθήθησαν οἱ ἐξ ἰσραήλ.

Πρῶτον ἐπὶ ἱεροβοὰμ, σωσάκις ὁ αἰγυπτίων βασιλεύς. β, ἐπὶ …αὴλ, βασιλέως ἀσσυρίων, ἐπῳκίσθησαν εἰς ἀσσυρίους. γ, ἐπὶ …εκίου δὲ, αἱ δέκα φυλαὶ μετῳκίσθησαν, εἰς …ρια μήδων, καὶ χαλδαίων. δ, ἐπὶ ναβουχοδονόσορ, ὅτε καὶ τὸν

CAP. CXXIV.

Quoties & quando victi & misere tractati sunt Israelitæ?

Primum sub Jeroboamo à Sosace * Rege Ægyptiorum. 2) Ab Azaele Assyriorum Rege in Assyriam transmigrare jussi sunt. 3) Ezechiæ tempore decem tribus abducti sunt in fines Medorum & Chaldæorum. 4] Sub Nabuchodonosore, quo tempore & Jechoniam

ἰεχο-

e] id. pag. 746. Conferendus Hermannus Witsius in historia Hierosolymæ quam inseruit Dodecadi exercitationum Academicarum. * 3. Reg. XIV. & 2. Paralip. XII. Flav. Joseph. VIII. 10. Σούσακος.

ἰεχονίαν ἐξετύφλωσε, καὶ τὸν σεδεκίαν. ε, ἐπὶ νέρωνος βασιλέως ῥωμαίων. ς, ἐπὶ οὐεσπεσιανοῦ στρατηγοῦ ῥωμαίων. ζ, πτολεμαῖος ὁ λαγῶς, δόλῳ παραλαβὼν τὰ ἱεροσόλυμα μετῆρεν εἰς αἴγυπτον. η, ἐπὶ ἀντιόχου τοῦ ἐπιφανοῦς, ὃς καὶ ἐπὶ βδελύγμασιν ἠνάγκασε, βασιλεὺς συρίας. θ, πομπήιος στρατηλάτης ῥωμαίων, ὑποφόρους ἐποίησε, πολεμήσας ἱεροσόλυμα, ὑρκανοῦ βασιλεύοντος καὶ ἱερατεύοντος. ἕως αὐτοῦ τοίνυν ὑρκανοῦ, ἡ βασιλεία τοῦ ἰσραήλ, καὶ λαμβάνει τὴν βασιλείαν, ἡρώδης ἀλλόφυλος, ἀπὸ τῶν ῥωμαίων, ὃς καὶ πλησιάζει τῇ τοῦ χριστοῦ παρουσίᾳ. ι, τίτος ὁ υἱὸς οὐεσπασιανοῦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς τοῦ πάσχα ἑορτῆς, κατασκάψας τὰ ἱεροσόλυμα, ἐν ᾧ πάντες ἑόρταζον οἱ τοῦ ἔθνους συναχθέντες, ἀνεῖλε μυ-

privavit oculis & Sed-
kiam. 5] Temp
Neronis Imper
Romanorum. 6] S
Vespasiano * Rom
rum Duce. 7] Pto
mæus Lagi dolo c
Hierosolymis in
in Ægyptum trans
xit. 8] Sub Anti
Epiphane, Rege S
qui etiam ad ab
nanda miseros c
9] Pompejus du
manorum tribu
fecit, expugnatis Hie
solymis, cum Hyr
Rex esset & Pon
maximus. Usque
Hyrcanum istum r
regnum Israelis c
titi: inde regnum
pit à Romanis He
alienigena, qui te
ribus adventus C
vicinus fuit. 10] T
Vespasiani F. tem
festi Paschatos e
Hierosolyma, q
urbe omnes de
congregati festum

e

* Hujus repetita mox infra medio.

μυριάδας, ρι, καὶ ἄλλας,
ρ. μυριάδας, ἃς διαπέ-
πρακεν ἐσχάτῃ ἁλώ-
σει.

brabant, qua in ultima
vaſtatione, interfecta
decies centena millia,
& alia centena millia
vendita.

ΚΕΦ. ρκε.

Κεφάλαιον Ἰωσήππου
a] ἕτερον.

Γυνή τις, ὑπὸ λιμοῦ διὰ
τῶν σπλάγχνων καὶ
μυελῶν παρεισδύνοντος,
κατὰ τὴν φύσιν ἐχώρει,
καὶ τὸ τέκνον (ἦν δὲ αὐ-
τῇ ὑπομάθιος παῖς)
ἁρπασαμένη εἶπε: βρέ-
φος ἄθλιον, ἐν πολέ-
μῳ καὶ λιμῷ, καὶ στά-
σει, τίνι σε τηρῶ; γε-
νοῦ μοι τροφὴ καὶ τῷ βίῳ
μῦθος. καὶ ταῦτα λέ-
γουσα, σφάζει τὸν υἱὸν,
ὀπτήσασα, τὸ μὲν ἥμι-
συ κατεσθίει, τὸ δὲ λοι-
πὸν καλύψασα ἐφύ-
λαττεν. εὐθέως οἱ στα-
σιασταὶ παρῆσαν, καὶ τῆς
ἀθεμίτου κνίσσης σπα-

CAP. CXXV.

*Alius ex Joſepho lo-
cus.*

Mulier quædam fame
viſcera & medul-
las penetrante, contra
naturam inſurrexit, ar-
reptoque filio quem ad-
huc lactentem habebat,
infortunate puer, in-
quit, inter tot belli, fa-
mis ac ſeditionis ma-
la, cui te ſervem? eſto
mihi cibus & homini-
bus fabula. His dictis
filium jugulat, coctum-
que dimidiam partem
comedit, reliquam o-
pertam ſervavit. Ecce
repente ſuperveniunt
ſeditioſi & ſcelerato ni-
dore naribus hauſto,

R σάμε-

a] Joſeph VII. de bello Jud. cap. 8. (Græc. κα.) & ex eo Euſebius III. 6. Hiſt. p. 80.

σάμενοι, ἠπείλει εἰ μὴ δείξειε τὸ παρασκευασθὲν, ἀποσφάττειν αὐτὴν ταχέως. ἡ δὲ τὰ λείψανα τοῦ υἱοῦ διεκάλυψε, τοὺς δὲ εὐθέως, φρίκη καὶ φρενῶν ἔκστασις, ἔλαβε, καὶ παρὰ τὴν ὄψιν ἐπεπήγησαν. ἡ δὲ εἶπεν, ἐμὸν τοῦτο τὸ τέκνον γνήσιον, καὶ τὸ ἔργον ἐμόν. φάγετε, καὶ γὰρ ἐγὼ βέβρωκα, μὴ γίνεσθε μήτε μαλακώτεροι γυναικὸς, μήτε συμπαθέστεροι μητρός. εἰ δὲ ὑμεῖς εὐσεβεῖς, καὶ τὴν ἐμὴν ἀποστρέφεσθε θυσίαν, καὶ τὸ λοιπὸν μεινάτω. b) τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ λιμοῦ c) φθειρόμενον κατὰ τὴν πόλιν πλῆθος, d] ἔπιπτε, καὶ καθ' ἑκάστην οἰκίαν, ὅπου τροφὴ e] παρεφάνη, πο-

mortem mulieri mina[...] tur, nisi cibum que[...] paravetat sibi exhi[...] ret. Illa reliquias [...] sui detexit, horror [...] de hos invasit stup[...] que, & spectaculo [...] tonitis stantibus, *M[...] inquit, genuinus [...] hic est, meum hoc [...] nus: edite vos, qu[...] & ipsa comedi, N[...] aut fœmina mollior[...] matre benigniores [...] Quod si fortasse re[...] estis, & ab esu [...] meæ abhorretis, [...] quum quoque mihi [...] neat.* Eorum vero [...] per civitatem fam[...] teribant, ingens [...] multitudo, & per [...] gulas domos ubi [...] quam cibi appar[...] pugna erat, & co[...]

b] Joseph. ἐμοὶ μεινάτω.

c] Ex eodem Josepho lib. 7. de bello Jud. cap. 7. (Gr. κά.) & Euseb. III. 6. Hist. pag. 78. seq.

d] Joseph. ἄπειρον πλῆθος.

e] Τροφῆς σκιά.

λεμος ἦν ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειρῶν ἐχώρουν οἱ φίλοι πρὸς ἀλλήλους. πίστις δὲ ἀπορίας, οὐδὲ τοῖς ἀποθνήσκουσιν, ἀλλὰ τοὺς ἐμπνέοντας οἱ λῃσταὶ διηρεύνων, καὶ ὑπὸ ἀμηχανίας, τοὺς αὐτοὺς οἴκους εἰσεπήδων, δὶς ἢ τρὶς, ὥρᾳ μιᾷ.

ctissimi inter se dimicabant. Nec mors ipsa fidem penuriæ faciebat, sed eos qui extremum spiritum trahebant perscrutabantur latrones, & præ consilii inopia in easdem domos iterum ac sæpius unius horæ spatio irruebant.

ΚΕΦ. ρκϛ.

Πόσαι ἑορταὶ a] παρὰ ἰουδαίοις ἄγονται.

Νόμιμοι μὲν αἱ τρεῖς, ἐν αἷς καὶ τρὶς τοῦ ἐνιαυτοῦ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ ἀνίεσαν. πρώτην, τὴν τοῦ Φασὲκ, b) ἥ ἐστιν ὑπέρβασις, ἐν ᾗ τὸ ἄζυμον ἤσθιον, διαβατήριον καλουμένην ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἐπιτελουμένην. δευτέραν, τὴν πεντηκοστὴν,

CAP. CXXVI.

Quot dies festi apud Judæos celebrantur?

Lege quidem præcepti tres, quibus ter per annum Hierosolymas ascendebant. Primum Phasec, quod vocabulum transitionem significat, quo festo, transitorio appellato panẽ quartadecima primi mensis comedebant infermentatum. Alterum Pentecosten, celebra-

a] De festis Hebræorum cuilibet in promtu est consulere Flavium Josephum III.10. Antiq. & alios scriptores laudatos à me in Bibliographia antiquaria, capite decimo.

b] Exod. XII. Levit. XXIII. 5. Num. XXVIII. 16. Deut. XVI. 10. Actor. II. 1. XX. 16.

c] μετὰ, ν, ἡμέρας τοῦ Φασὲκ, ἐπιτελουμένην, ἐν ᾗ τὰ πρωτογεννήματα προσῆγον, ἐπείπερ καὶ αἱ δίπτυχοι πλάκες τῆς νομοθεσίας, ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, τῷ μωϋσῇ ἐν τῷ σινᾶ ὄρει, ἐπεδόθησαν. τρίτην, ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, τὴν τῶν σκηνοπηγιῶν, d] ἐν ᾧ μηνὶ, νεομηνίᾳ μὲν τοῦ μηνὸς, σαλπίζειν ἐν κερατίνοις ἐπετάττοντο σάλπιγξι, τῇ δὲ δεκάτῃ, νηστείαν μετὰ κακουχίας ἄγειν. ἀπὸ δὲ πεντεκαιδεκάτης, ἕως ἡμερῶν ἑπτὰ, σκηνοποιεῖσθαι. αὗται μὲν οὖν αἱ νόμιμοι τρεῖς ἑορταί. ἐφευρέθησαν δὲ καὶ ἄλλαι τέσσαρες ἑορταὶ, πραγμάτων εὐεργεσίας ἐνεγκάντων τινάς, ἐν αἷς λυχνοβατοῦσι, e] μηνὶ ἀδὰρ,

tum quinquagesi post Phasec sive Pasc die, qua adduceba primogenita, quemad modum & duplices bulæ Legis hocce Moysi in monte S traditæ sunt. Tertiu se septimo, festũ tab naculorum, cujus m sis novilunio jussi tubis corneis canere eque decima in trist obire jejunium: a de cima quinta deinc per dies septem ten re tabernacula. H sunt tria festa in le præcepta. Sed pr terea inventa sunt & lia festa quatuor ob successusque feli quibus procedunt lucernis, mense A

c] Exod. XXXIV. 22. Levit. XXIII. 15. Num. XX 26. Deut, XVI, 10, Actor, II, 1. XX. 16.

d] Levit. XXIII. 39.

e] Festum Encæniorum, (de quo infra) speciatim

ὅς ἐστὶ δύστρος, ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως ἀμάνου, f] ὃς συνεσκευάσατο ἐπὶ τῶν περσῶν, ὅλον τὸ ἔθνος ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀπὸ συνθήματος ἐξαφανισθῆναι. μαρδοχαῖος δὲ πείσας ἐσθὴρ, σύγκοιτον γενομένην δαρείου τοῦ ἀσουήρου, τὴν συσκευὴν αὐτοῦ ἀνέτρεψε, καὶ αὐτὸν ἀνεσταύρωσεν. ἑορτάζουσι γοῦν ταύτην τὴν ἡμέραν, καὶ καλεῖται αὕτη ἡ ἑορτὴ παρ' αὐτοῖς, Φρουραί. g] μηνὶ τῷ αὐτῷ, ὑπὲρ τῆς ἀναιρέσεως νικάνορος, τοῦ ἀποσταλέντος ἀπὸ δημητρίου, ἐπὶ τὸν μακεδόνων λαὸν, h)

(qui Dystro respondet) propter interfectum Amanem, qui Persarum sub Imperio fuerat conatus totam gentem una die signo dato exscindere, Mardochæus autem persuasa Esthere Darii Asveri conjuge consilium ejus evertit ipsumque in crucem egit. Hunc itaque diem festrum agunt Judæi, qui ab ipsis conservationis nomine venit. Eodem mense celebrant festum ob peremtum Nicanorem, qui à Demetrio missus erat ad populum oppri-

R 3 ἐπὶ

ctum Φώτων ob accensa lumina testatur Flavius Josephus XI, II. sed noster scriptos hoc loco notat etiam in cæteris festis λυχνοκαΐαν apud Judæos obtinuisse.

f] Conferendus iterum Flavius Josephus XI. 6. & interpretes ad Esther. IX, 20. seq.

g] Flav. Joseph. Φρουραίους ἡμέρας, ברורים pro פורים Rufin. *dies conservatores.*

h] Verba ἐπὶ τὸν μακεδόνων λαὸν hoc loco aliena

ἐπὶ τῷ τὸν λαὸν ἀφανίσαι, ἀλλὰ τούτῳ συμβαλὼν ἰούδας ὁ μακκαβαῖος, ἐνίκησε, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, καὶ χεῖρας ἀποκόψας, ἤγαγεν εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, τῇ τρισκαιδεκάτῃ τοῦ δύστρου μηνὸς, ἐν ᾗ ἡμέρᾳ, καὶ τὴν ἑορτὴν, ἕως τοῦ παρόντος ἐπιτελοῦσι. μηνὶ δὲ χασλεὺ, ὅς ἐστιν ἀπρίλλιος, i) πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ, ἄλλην ἑορτὴν, τὰ φῶτα καλουμένην ἐπιτελοῦσι, τῆς καθοιρέσεως τοῦ ναοῦ k] μνήμην ποιούμενοι, ὃν

mendum, sed Jud Maccabæus cum confligens eum vic caputque & manus a scissas Hierosolym attulit die Dystri men sis decima tertia qua præsens usque fest obeunt. Mensis ve Chasleu, qui Apr est, die vicesima qu ta aliud festum ce brant quod vocant Lu mina, memoriam ob untes consecrationis

ena esse putem, nisi ad Nicanorem pertineant, quem Ma cedonem vocari video in Geleniana Josephi versione 17. Missus à Demetrio primo, cognomento Sotere, Se leuci IV. Philopatoris filio Syriæ Rege. Nicanor, occi susque in prælio à Judæis A. 161. ante Christum na die XIII. mensis XII. cujus nomen Adar. Vide I. M cab. VII. 39-49. & 2. Maccab. XV. 1--37. Jos XII. 17.

i] Supra cap. 27. rectos mensis Chasleu mensi Decem respondere traditur.

k] Vitiose scriptum erat in MS. codice καθαιρέσεως ναθάβ. Constat autem festum illud τῶν φώ & encæniorum templi prima vice celebratum e Anno

ἐμίανεν ἀντίοχος ὁ ἐπιφανής. μηνὶ δὲ νησᾶν, (ξανθικὸς i] δέ ἐστιν οὗτος) ἄλλην ἄγουσιν ἑορτὴν ὑπερεύσημον, ὅτε ὁ ματθαθίου τὴν ἄκραν ἐκαθάρισε.

templi quod Antiochus Epiphanes profanaverat. Menſe denique Niſan qui reſpondet Xanthico, aliud ſolenne inprimis feſtum celebrant, quo tempore Mattathiæ filius arcem luſtravit.

ΚΕΦ. ρκζ.

Ποίας νηστείας ἰουδαῖοι νηστεύουσι.

Νόμιμον μὲν οὖν νηστείαν, τὴν ἐν τῷ ἑβδόμῳ μηνὶ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, a] νηστεύειν παρειλήφασιν. εἰσὶ δὲ καὶ ἄλλαι, δ, αὐτοῖς παρειλημμέναι νηστεῖαι, καὶ παρὰ τῷ προφήτῃ ζαχαρίᾳ b] μνημονευόμε-

CAP. CXXVII.

Quæ jejunia jejunant Judæi?

Lege quidem præceptum Jejunium menſis ſeptimi die decima jejunandum à majoribus acceperunt. Sunt vero & alia quatuor ab ipſis ſuſcepta jejunia, & apud Zachariam Prophetam me-

Anno 163. ante Chriſtum natum a Juda Maccabæo, de quo Joſephus XII. 11. & interpretes ad 1. Maccab. IV. 59. & Joh, X. 22. Seldenus III. 13. ſeq. de Synedriis &c.

i] Xanthicus, Aprili conguens.

a] Menſe Tiſri ſive Octobri. Levit. XVI. 29. Numer. XXIX. 7.

b] Zachar. VIII. 19. ad quem locum conferſis Hieron. &

ναι, περὶ ὧν φησι, νηστεία ἡ τετάρτου, καὶ νηστεία ἡ πέμπτου, καὶ νηστεία ἡ ἑβδόμου, καὶ νηστεία ἡ δεκάτου, ἔσται τῷ οἴκῳ ἰούδα εἰς χαρὰν καὶ εἰς εὐφροσύνην, καὶ εἰς ἑορτὰς ἀγαθάς. καὶ ἡ μὲν τοῦ τετάρτου μηνὸς c] νηστεία ἐστὶν, ἐν ᾧ μηνὶ, ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονόσορ ἐρράγη. ἡ δὲ τοῦ πέμπτου, d] ἐν ᾧ ἐνεπρήσθη ὁ ναός. ἑβδόμου δὲ e] ἐν ᾧ ὁ γοδολίας ἀνῃρέθη ὑπὸ ἰσμαήλου. καὶ δεκάτου, f) καθ' ὃν μῆνα τοῖς οὖσιν ἐν βαβυλῶνι, ἀνηγγέλη τὰ γενόμενα ἐν ἱερουσαλὴμ ἅπαντα κακά.

morata: *Jejunium quarti & jejunium quinti & jejunium septimi & jejunium decimi erit domui Juda in gaudium & exultationem & in festa bona.* Et quarti quidem mensis jejunium est quo urbs Hierosolyma à Nabuchodonosore expugnata fuit. Jejunium quinti, quo exustum fuit templum. Septimi varo, quo Godolias ab Israelitis trucidatus est. Et jejunium decimi, quo mense Judæis Babylone commorantibus nunciata sunt mala quæcunque Hierosolymæ acciderant.

ΚΕΦ.

quæ notavi ad Philastrum cap. 145. Selden, cap. 8. libri de anno civili Judæorum.

c] Dies decima septima mensis Tamuz, sive Julii.

d] Dies nomus mensis Ab sive Augusti.

e] Dies tertius Tisri, sive Octobris.

f] Dies decimus mensis Tebeth sive Januarii.

ΚΕΦ. ρκη.

Τίνα ἐστὶν ἃ μὴ χρὴ ζητεῖν, ὅτι καὶ ἀκατάληπτα.

Τὴν a] περὶ τῆς γενέσεως τῆς ἀβύσσου, ποιητῆς b] νοερᾶς οὐσίας, πότερον ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν ἐστιν, ἔνθα τὰ ὕδατα ἐναπελείφθη τῆς ἀβύσσου, τὰ μεταδιακριθέντα, ἐπὶ τῆς γῆς ἢ ὑπὸ τὴν γῆν, ἢ ἐν αἰθερίῳ τῷ ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ὧν γὰρ ἡ οὐσία, καὶ περὶ τῆς διακοσμήσεως, καὶ περὶ τῆς ἀβύσσου c] τὴν ὑπόστασιν ἔσχε, τόπου τινὸς οὐκ ἐπινοουμένου τὸ τηνικαῦτα, ἐν ᾧ τὴν μονὴν εἶχε, τούτων τὴν μονὴν, οὐδὲ μετὰ τὴν γένεσιν τοῦδε τοῦ παντὸς ζητητέον, ἢ μόνον ὅτι

CAP. CXXVIII.

Quænam sunt quæ scrutari est nefas, utpote haud comprehensibilia?

1) Locum conditæ ante abyssi generationem essentiæ intellectualis, utrum supra cœlum fuerit, ubi aquæ abyssi congregatæ erant quæ postea sunt disjunctæ, in terra vel infra terram, vel in parte sub cœlo ætherea. Quorum enim essentia ante constitutionem mundi & ante abyssum substantiam habuit, cum tunc nullum adhuc locum cogitare liceret in quo posset subsistere, horum locum & mansionem nec post universum hocce conditum fas est

a] Subintellige μονὴν.

b] Viriose scripium erat περὶ τῆς pro ποιητῆς & mox πρότερον pro πότερον.

c] Prov. VIII. 24.

περ τῷ ποιητῇ Θεῷ παρειστήκει. περὶ δὲ ὑπὸ γῆν d] ὕδατος, οὗ πέρας οὐ προσήκει ζητεῖν, ἀλλ' εἴτε μετέωρος e] ἀνήρτηται, δυνάμει Θεοῦ, κατὰ τὸ, κρεμάζων γῆν ἐπ' οὐδενός. f] εἴτε ἐπὶ στερεοῦ φέρεται, κατὰ τὸ, ἐγὼ ἐστερέωσα τοὺς στύλους αὐτῆς. g] εἴτε ἐπ' ἀπείρων ὑδάτων ἐστὶν, κατὰ τὸ, ἀβύσσῳ ὡς ἱματίῳ ἑλίξεις αὐτήν, h]

quærere, nisi sol...
quod DEO cond...
præsentes ad fuer...
2) De aquis infra...
ram, quarum finem...
ambitum quærere n...
decet, namque sive...
blimis illa suspensa...
stat Divinâ pote...
secundum illud: *sus-*
pendit terram super ...
lum, sive in solido ...
tur, secundum illu...
confirmavi colum...
jus. Sive super in...
tis aquis posita est, ...
cundum illud: *ab...*
sicut vestimento ...

d] Ex sententia eorum qui terram ab aquis ferri, ... incumbere non dubitabant & hoc putabant se ... posse ex, 2. Petri III, 5. Eadem Ægyptiorum & ... tis sententia apud Simplicium l. de Cœlo f. 127. ... Indus apud Philostratum III. cap. 11. p. 144. ... γῆν τὸ ὕδωρ φέρει. &c.

e] Scriptum erat μετέωρον, vitiose, & mox ... τὰ δὲ κρημνοῦ ἐπ' οὐδενί. τὴν δὲ γῆν.

f] Job. XXVI. 7.

g] Psal. LXXV. 3. adde Psal. CIV. 5.

h] Psal. CIV. 6. ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ ... λαιον αὐτῆς, ita leg.

παραιτητέον τὴν περὶ τῶν βαθυτέρων ἔρευναν, τῷ σοφῷ πειθομένους λόγῳ. i] τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ συμπεράσματος τῶν ὑδάτων, τῶν ὑπὲρ ἄνω τῶν οὐρανῶν, k] βαθὺ τὸ ζητεῖν. ὡς γὰρ τοῦ ὑπὸ τὴν γῆν τέλους ἀνεύρητος ἡ ἔρευνα, οὕτω καὶ ἡ ζήτησις. ἄρρητα ἀκηκοέναι ῥήματα, l] ὁ ἀπόστολος ἁρπαγεὶς ἕως τρίτου οὐρανοῦ, ἔφη, οὐδὲ ταῦτα, τίνα ἐστί, χρὴ ζητεῖν, ἃ γὰρ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι, καὶ αὐτὸς ὁ ἀπόστολος ἔφη. Ἰωάννης m] εἶπεν ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὖς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρ-

volves eam, tamen ſapienti monito obſequi & profundiorum rerum ſcrutationem fugere debemus.

3) Similiter de complexione aquarum ſupra cœleſtium inquirere, profundius eſt. Sicut enim finis & termini infra terram imperſcrutabilis inveſtigatio eſt, ſic etiam ſupracœleſtium inacceſſa inquiſitio.

4) Neque fas eſt arcana verba inquirere quænam illa ſint quæ Apoſtolus in tertium raptus cœlum ait ſe audiviſſe, illa enim homini quod eloqui non licet, ipſe Apoſtolus pronunciavit.

5) Joannes ait: *Quæ oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor*

διαν

i] Sirach. I. 1. ſeq.

k] Geneſ. I. 6. ſeq. l] 2. Cor. XII. 4.

m] Imo Paulus Apoſtolus 1. Cor. II. 9. ex Eſaiæ LXIV. 4.

δίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη ἃ ἡτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. πῶς καὶ ταῦτα νοῆσαί τις οἷός τε εἴη, ἃ μήτε αἰσθήσει μήτε νοήσει ὑποπίπτειν δυνατόν. τὸ διάστημα τὸ πρὸ τῆς τοῦ φωτὸς γενέσεως τῶν χρόνου μορίων οὐκ ὄντων n] οὐ καταληπτὸν, μόνῳ Θεῷ ἐγνωσμένον. τοιοῦτο καὶ τὸ κατὰ τὴν ἐσομένην τοῦ κόσμου συναίρεσιν, ἕως ἀναδείξεως τῆς καινῆς κτίσεως, ο] ἐννοοῦμεν. αἱ νοεραὶ οὐσίαι τὰ αἰσθητὰ καὶ σωματικὰ πῶς ὁρῶσι, κρείττους αἰσθήσεως οὖσαι. τοῦ Θεοῦ τὴν ὀφθαλμοφανῆ θέαν, ἀοράτου τὴν φύσιν

hominis ascenderunt [...] *præparavit DEUS* in[...] *diligunt illum*: quo[...] do igitur & istis in[...] ligendis quis sit [...] neus, quæ nec in [...] sus nec in cogitatio[...] cadere possunt.

6) Intervallum a[...] lucem conditam, t[...] poris distinctis par[...] nullis existentibus[...] mini incompreh[...] bile, DEO cogni[...]

7) Tale etiam [...] concipimus intera[...] lum post mundi [...] summationem us[...] ad novæ creaturæ [...] ductionem.

8) Quomodo in[...] lectuales essentiæ [...] silia videant & c[...] ralia, cum ipsi si[...] sibus ipsis præst[...] res.

9) Quomodo D[...]

n] Temporis portiones vocat horas, dies, menses, a[...] quæ nulla possunt intelligi si non sit Sol & Luna.

o] Apoc. XXI. 1.

ότης, Θεὸν γάρ, φησιν, p] οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. τῇ γὰρ μόνῃ καθαρᾷ καρδίᾳ q] θεώμενον, ματαίοις ὀφθαλμοῖς ὁρᾶσθαι πῶς οἷόν τε. δυσκατάληπτος καὶ ἡ τοῦ Ἰσραὴλ σωματικὴ εὐλογία ἐν, οε, ψυχαῖς, r] τοῦ Ἰακὼβ κατελθόντος εἰς Αἴγυπτον, καὶ κατὰ τὴν τετάρτην γενεὰν, ἐν, ξ, μυριάσιν ἀνδρῶν ἐξεληλυθότος. περὶ γὰρ τῆς ἡμέρας τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου, καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἀπέδειξεν οὐχ ὑμῶν γὰρ ἐστι, χρόνους ἢ καιροὺς εἰδέναι, πρὸς τοὺς ἀποστόλους ἔφη, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο, ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ.

oculis viſuri ſimus, natura non viſibilem, *DEum enim*, inquit, *nemo vidit unquam.* Solo enim puro viſendum corde quomodo oculis videre ſenſilibus integrum eſt?

10) Comprehendi etiam nequit benedictio corporalis tributa Iſraeli, ſiquidem Jacobus in Ægyptum deſcendit in animabus ſeptuaginta quinque, & in quarta generatione exierunt virorum ſexcenta millia.

11) De die enim adventus Domini Dominus ipſe demonſtravit, *Non eſt veſtrum*, inquit ad Apoſtolos, *noſſe tempora vel momenta quæ Pater poſuit in ſua poteſtate.*

ΚΕΦ. ρκθ.

p] Joh. I. 18. q] Matth. V, 8.
r] Actor. XVII. 13.
s] Exod. XII. 37. Ab ingreſſu Jacobi in Ægyptum Anno orbis conditi 2237. usque ad exitum populi qui Anno 2453. contigit, interfuerunt anni 216.
t] Actor. I. 8.

ΚΕΦ. ρκθ.

Ὅσα δι' ἐνυπνίων τισὶν ἐμπεφάνισται.

Ὁ ἰακὼβ a] κλίμακα ὁρᾷ, εἰς οὐρανὸν ἀπὸ γῆς διήκουσαν. ἰωσὴφ τὰς τῶν ἀδελφῶν δραγμὰς, b] τὴν αὐτοῦ προσκυνούσας δραγμὴν, καὶ τοὺς ἀστέρας πάλιν, c) καὶ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην, ποιοῦντας τὸ αὐτό. οἱ ἐν αἰγύπτῳ, μετὰ τοῦ ἰωσὴφ καθειργμένοι, ὁ μὲν ἀπολυόμενος, τοὺς τρεῖς βότρυας ἐκθλίβων, d] καὶ τὸν οἶνον ἐπιδιδοὺς τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ κολαζόμενος, e) τοὺς ἐπὶ τοῦ κανοῦ τρεῖς φέρων ὑπὸ τῶν ὀρνέων ἐσθιομένους ἄρτους. ὁ φαραὼ, f] τὰς ἑπτὰ λιπαροὺς βόας, καὶ στάχυας εὐτραφεῖς ἑπτὰ, καὶ πάλιν κατηχυνομένους

CAP. CXXIX.

Quænam per ſomni nonnullis manifeſta- ta ſunt?

Jacobus ſcalam vid terra in cœlum u pertingentem. J phus ſuum manipu ſpicarum à manipu fratrum ſuorum ad ri, iterumque ad ſe a ſtellis ſoleq Luna. In Ægypto cum Joſepho in carcere alter quidem berandus eſt viſus videre tres racemos primere & vinum bere Regi, alter puniendus tres in niſtro ferre pan quibus aves com rent. Pharao ſep pingues boves, ſp

a] Gen. XXVIII, 2. b] Gen. XXXVII. 7.
c] id. 9. d] Gen. XL. 11. e] id. 16.
f] Geneſ. XL.

βίας ἑπτὰ, καὶ τοσούτους σταχύας. ὁ τὴν κυλιομένην κριθίνην μαγίδα θεώμενος μαδιανίτης, g] ὑπὸ τοῦ γεδεὼν, καὶ τὴν σκηνὴν καταστρέψασαν τὴν τοῦ μαδιάμ. ναβουχοδονόσορ, h] τὸν ἀνδριάντα θεώμενος τὸν πολύϋλον, ὑπὸ τοῦ λίθου συντριβόμενον, τοῦ ἄνευ χειρὸς ἐπ' αὐτὸν ἐξ ὄρους καταβάντος. καὶ πάλιν τὸ ὑψηλότατον δένδρον, i) τὸ ἐκτέμνεσθαι κελευόμενον, καὶ μεθ' ἑπτὰ βλαστάνον ἐ..αυτοὺς. ὁ δανιὴλ, περὶ τῶν ἀνισταμένων, τε, καὶ καθαιρουμένων ἐν μορφαῖς θηρίων, k] βασιλειῶν, καὶ περὶ τῆς τελευταίας βασιλείας τῆς καθαιρουμένης τοῦ ἀντιχρίστου, κέρατος βραχυτάτου φανέντος αὐτῷ. καὶ περὶ τῆς ἐξ οὐρανῶν, ἤκουσεν αἰωνίου χριστοῦ βασιλείας.

que plenas & nitidas atque iterum boves septem fœda macie totidemque similes spicas. Madianita videns subcinericium panem hordeaceum Gedeonis volui, atque tabernaculum Madian evertere. Nabuchodonosor conspicatus ex multiplici materia statuam comminutam à làpide qui sine manibus de monte descendit. Atque iterum arborem altissimam quæ jubebatur exscindi & post septem annos iterum pullulavit. Daniel de regnis surgentibus atque eversis quatuor sub formis animalium: & de ultimo Antichristi regno everso, cornu parvulo quod ipsi apparuit, & de regno Christi cœlesti æterno. Apostolus au-

λείας.

g] Judic. VII. 13 h] Dan. II, 31.
i] Dan. IV, 7. k] Dan. VII. 3.
l] Actor. XXIII. 11.

λείας. ὁ ἀπόστολος, τοῦ Κυρίου, λέγοντος αὐτῷ, θάρσει παῦλε, ἀκούων, ὡς γὰρ διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, οὕτω σε δεῖ καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι. καὶ χειμαζόμενος ἐν τῷ πλεῖν, ἄγγελον ὁρᾷ καθ' ὕπνους αὐτῷ λέγοντα, m] ἰδοὺ κεχάρισταί σοι ὁ Θεὸς, πάντας τοὺς πλέοντας μετὰ σοῦ.

diens DEUM ipsi centem: *Constanti mo est Paule, sicut testificatus es de me Jerusalem, sic te op & Romæ testificari.* cum tempestate j retur inter navi dum, vidit in s angelum ipsi dicen *Ecce donavit tibi, omnes qui navig cum.*

ΚΕΦ. ρλ.

CAP. CXX

Τὴν τῶν βασιλειῶν βίβλον τίς κατέγραψε.

Quis librum Re a] *composuit*

Τοῦ μὲν σαοὺλ τὰς πράξεις, σαμουὴλ ὁ προφήτης ἀναγραψάμενος, ἔθηκεν ἐπὶ τῆς σκηνῆς. τοῦ δὲ δαβὶδ, τὰς προτέρας μὲν, ὁ αὐτὸς σαμουὴλ, γὰδ δὲ καὶ ναθὰν οἱ προφῆται, τὰς μετὰ ταύτας. τοῦ δὲ σο-

Saulis quidem r stas *Samuel* Pro scripsit & in taber lo reposuit. Prior vidis idem *Samu* steriora *Gad* & N Prophetæ. Salo

m] Actor. XXVII. 24.

a] Hoc caput edidi in Codice Pseudepigrapho Vet. ment. pag. 920.

λεμῶνος, τὰς μὲν προτέρας πράξεις, ναθὰν ἀνέγραψαν, τὰς δὲ μετέπειτα, ἀχίας ὁ σιλωνίτης, καὶ ἰωήλ. τοῦ δὲ ῥοβοὰμ, σαμαίας καὶ ἰαδών. τοῦ δὲ ἀβιᾶ, ἀδών, καὶ τοῦ ἀσᾶ. τοῦ δὲ ἰωσαφὰτ, ἰησοῦς ὁ τοῦ ἀνανή. οὗτος δὲ ὁ ἰησοῦς, ἑκάστας τῶν βασιλέων τοῦ ἰσραὴλ ἀναζητήσας πράξεις, ἀνεγράψατο. τῶν δὲ ἑξῆς βασιλέων τοῦ ἰούδα, τοῦ ἰωρὰμ, καὶ τοῦ ὀχοζίου, καὶ ἰωὰς, καὶ ἀμασίου, γέγονε τῶν πράξεων ἀναγραφή, καὶ ἀπέκειτο ἐν τοῖς βασιλείοις. ὀζίου δὲ, καὶ ἰωάθαμ, καὶ ἄχαζ, καὶ ἐζεκίου, οὐ μόνον δημόσιος τὰς πράξεις συνέλεξε ὅλος, ἀλλὰ καὶ ἠσαΐας ὁ προφήτης αὐτὰς ἀνεγράψατο. τοῦ δὲ μανασσῆ οἱ ὁρῶντες, οἵτινες εἰσὶν οἱ τότε προφῆται, τὰς ἀσεβεῖς ἀνεγράψαντο πράξεις, καὶ ἐν τοῖς βα-

priores res geſtas *Nathan*, poſteriores *Achias* Silonites & *Joel* tradiderunt. Roboami *Samæas* & *Addo*. Abiæ & Aſſæ *Addo*: uti Joſaphati *Jeſus Chanani F.* Hic *Jeſus* geſta quæque Regum Iſraelis perſecutus expoſuit. Regum Juda qui deinceps fuerunt, Jorami, Achaziæ, Joaſi & Amaziæ acta in commentarios redacta ſunt atque in regum libros digeſta. Oziæ, Joathami, Ahaſi & Ezechiæ res non modo publicis commentariis deſcriptæ ſunt, ſed & Eſaias Propheta eas conſignavit. Res Manaſſe traditæ ſunt à Videntibus, hoc eſt a Prophetis illius ætatis, qui impie facta ab eo ſcriptis ſunt perſecuti & in regum libros retule-

σιλείοις ἀπέθεντο. ἀμασίου δὲ καὶ ἰωσίου, καὶ ἰωακεὶμ, ἀναγραφαὶ δημόσιοι γεγένηνται τῶν πράξεων, καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις ὁμοίως ἀνετέθεισαν. ἰεχωνίου δὲ καὶ σεδεκίου, ἐφ' ὧν καὶ ὁ λαὸς εἰς αἰχμαλωσίαν ἀπήχθη, καὶ ὁ ναὸς ἥλω, καὶ ἡ βασιλεία κατηνέχθη, ἱερεμίας ὁ προφήτης, τοὺς οἰκτροὺς ἀνεγράψατο βίους. ὁμοῦ δὲ τῶν βασιλέων τὰς πράξεις, καὶ τὰ τέλη, ἔσδρας ὁ σοφὸς, ἐν τῇ ἐπανόδῳ γενόμενος τοῦ λαοῦ, τῇ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, ἀπομνημονεύσας, ἅπασαν τὴν βίβλον τῶν βασιλέων, τῶν τε εὐσεβῶς βιωσάντων τὰς πράξεις. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιγνοὺς τινα ὄντα τὰ παραλειφθέντα αὐτῷ, ἐν τῇ βασιλειῶν βίβλῳ, ἰδίᾳ ταῦτα πάλιν ἀνενέγκας ἐξέθετο, ἐπείπερ ἡ προτέρα βίβλος ἡ ἐκ-

runt. Amasiæ & Jo[...] atque Joakimi ge[...] rum publici comm[...] tarii compositi, atq[...] dem in regum libro[...] lati sunt. Jechoniæ [...] ro & Sedekiæ, sub [...] bus populus abdu[...] in captivitatem, te[...] plumque captum & [...] gnum eversum est. [...] remias Propheta m[...] randas vitas scripsi[...] mnium vero Re[...] acta & obitus E[...] sapiens una cum p[...] lo reversus ex cap[...] tate totum librum [...] gum ex memoria [...] promsit, pioru[...] Regum gesta in [...] tradidit. Postea [...] rus quæ ipse in R[...] libro prætermisi[...] proprie hæc iterum [...] sit in litteras atque [...] gavit, siquidem & [...] or ab eo editus [...]

...εῖσα, παρὰ πολλῶν
...ελείπετο. ἥντινα βί-
βλον ἐν δυσὶ τόμοις ἐγ-
...ράψαντα, ἰουδαῖοι μὲν,
... ἡμερῶν, ἡ δὲ ἐκ-
...σία, παραλειπομέ-
...ν βίβλον, ἐπέγραψα-
...

multis deficiebat. Hunc posteriorem librum duobus distributum tomis Judæi inscripserunt *Verba dierum*, Ecclesia *librum relictorum* sive Paralipomenon.

ΚΕΦ. ρλα.

...α παραβολικῶς καὶ ...ματωδῶς ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται.

Ὁ γεδεὼν, τοῖς ἀπὸ ἐφραὶμ φυλῆς, ἀ...τοῦσιν αὐτῷ, ὅτι ...ληκεν αὐτοὺς, εἰς ... μαδιανιτῶν πό..., φησὶν, οὐχὶ ...ῶν ἐπεφυλλὶς ἐν ἐ..., ἢ τρυγητὸς ἐν ἐ... ἰωβαὰβ ὁ τοῦ γε..., πρὸς τοὺς σικη..., ἑλομένους τὸν φο...μενον τῶν, ὁ ... ἀδελφῶν, βασι-

CAP. CXXXI.

*Quænam in Scripturis dicta sunt per * parabolam atque ænigma?*

Gedeon ad Ephraimiticæ tribus homines sibi infestos, quod se ad bellum adversus Madianitas gerendum non vocasset, a) *nonne melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer?* Jobab Gedeonis filius ad Sichemitas, qui occisorem LXX. fratrum ipsi-

S 2 λέγειν

* Pro similitudine ac proverbio hoc vocabulum auctor accipit.

a] Judic VIII, 2.

λέυειν αὐτῶν, τὸν ἀβιμέλεχ, φησί, πορευόμενα ἐπορεύθη τὰ ξύλα, τοῦ χρίσαι ἐφ' ἑαυτὰ βασιλέα καὶ εἶπε τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου ἣν ἐδόξασεν ὁ Θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον πάντα τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν ἡ συκή, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, δεῦρο καὶ βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἄμπελος, ἀφεῖσα τὸν οἶνόν μου, καὶ τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ῥάμνῳ, δεῦρο βασίλευσον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ εἰ-

us Abimelechum
gem sibi delegeru
b) *Properarunt ar*
ut ungerent super
gem. Dixeruntque
væ, impera nobis.
spondit oliva, num
possum deserere ping
nem meam, quæ
nore est apud De
homines, & abire
gnis imperitem?
runt inde arbores
sæ ad ficum: ven
gnum in nos accipe
respondit ficus:
quid deseram d
nem meam fruc
bonum, & abibo
imperatura? E
runt arbores viti
& nobis regna.
igitur, inquit
meo & homines
ficandi virtute
ctis abibo ut lign
perem? Dixer
arbores ad rham
Veni & impera sup

b] Judic. IX. 8.

…εν ἡ ῥάμνος τοῖς ξύλοις, εἰ ἐν ἀληθείᾳ ὑμεῖς χρίετέ με βασιλέα ἐφ' ὑμᾶς, εἰσέλθετε καὶ ὑποδύσατε ὑπὸ τὴν σκέπην μου, καὶ εἰ μὴ, ἐξέλθῃ πῦρ ἐκ τῆς ῥάμνου, καὶ καταφάγοι τὰς κέδρους τοῦ λιβάνου. Σαμψὼν, εἰς τὸ μελίκηρον ὃ εὗρεν ἐν τῷ στόματι οὗ ἀπέκτεινε λέοντος, καὶ ἔφαγε, πρόβλημα ποίησας, φησὶν, ἐκ στόματος ἐσθίοντος, ἐξῆλθε βρῶσις, καὶ ἐξ ἰσχυροῦ γλυκύ. Καὶ ὁ δαβὶδ πρὸς τὸν σαοὺλ, φησὶ, δικάσαι κύριος ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, καὶ ἐκδικήσαι κύριος ἐκ σοῦ, καὶ ἡ χείρ μου οὐκ ἔσται ἐπὶ σὲ, καθὼς λέγει ἡ παραβολὴ, ἐξ ἀνόμων ἐξελεύσεται πλημμέλεια. Ὁ ἀχαὰβ, πρὸς τὸν σύρων βασιλέα, ἀπειλοῦντα αὐ-

Et reſpondit rhamnus arboribus: Si vere me regem vobis conſtituitis, venite & ſub umbra mea requieſcite, ſi autem nolitis, egrediatur ignis de rhamno, & devoret cedros Libani. Sampſon cum favum mellis reperiſſet in ore leonis quem interfecerat, ex eoque comediſſet, quæſtionem propoſuit & dixit: c) *De comedente exivit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo.* Et David ad Saulem: d] *Judicet,* inquit, *Dominus inter me & te, & ulciſcatur me Dominus ex te, manus autem mea non ſit in te, ſicut & in proverbio dicitur: ab impiis egredietur impietas.* Achaabus ad Syrorum Regem e] minitantem

c] Judic. XIV. 14.
d] I. Sam. XXIV. 13.
e] Benhadad 3. Reg. XX.

τῷ πᾶσαν τὴν τοῦ ἰσραὴλ βασιλείαν ἀναιρεῖν, φησὶ, μὴ καυχάσθω ὁ περιζωννύμενος ὡς ὁ ὑποζωννύμενος. ἰωᾶς ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, ἀμασίᾳ τῷ τοῦ ἰούδα βασιλεῖ, φιλίαν ἀσπαζομένῳ πρὸς αὐτὸν, ἀλαζονευόμενος αὐτὸν καὶ ὑπερορῶν αὐτοῦ τὴν σύντευξιν, δηλοῖ πρὸς αὐτὸν, ἡ ἄκανθος ἐλάλησε πρὸς τὴν κέδρον τοῦ λιβάνου λέγουσα, δὸς τὴν θυγατέρα σου τῷ υἱῷ μου εἰς γυναῖκα, καὶ διῆλθε τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ κατεπάτησαν τὴν ἄκανθον. τύπτων ἐπάταξας τὴν ἰδουμαίαν, καὶ ἐπῆρε σε ἡ καρδία σου. ὁ δὲ σαλομὼν, πᾶσαν αὐτοῦ τὴν βίβλον τὴν πρώτην, διὰ παραβολῶν ἐξήνεγκε.

univerſum ipſi reg… Iſraelis eripere, *ne… rietur*, inquit, *ac… ctus æque ut d… ctus.* Joas Rex Iſr… Amaſiæ Regi Judæ… pienti amicitia cum… jungi, jactans ſe i… lentius petitionem… ejus aſpernatus, f) … *duus*, ait, *cum Cedr… bani locutus eſt, & … rogavit: da filiam… am filio meo uxo… Tranſieruntque beſtia… gri in libano, & con… caverunt carduum. … cuſſiſti & afflixiſti Idu… am & inde cor tuum… extulit in ſuperbiam* … lomon quoque … grum ſuum lib… primum parabolis … preſſit.

ΚΕΦ.

f] 4. Reg. XIV. 9.

ΚΕΦ. ρλβ.

Τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὲρ τοῦ Κυρίου ῥηθεῖσαι παραβολαί.

Περὶ τῆς νέας χάριτος, ὡς μὴ δεῖν ἐπὶ παλαιῷ ἱματίῳ καινὸν ῥάκος ἐπιρράπτειν. ἀσκοῖς παλαιοῖς μὴ δεῖν νέον οἶνον ἐμβάλλειν. τοὺς ἀποστόλους ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων ἀποστέλλειν ἔφησε. τὸ κήρυγμα σπέρματι παραβέβληκεν, εἰς μὲν καλὴν γῆν καταβαλλομένῳ, καὶ ἐν, ρ, καὶ, ξ, καὶ, λ, καρποφοροῦντι. ἐν δὲ πέτρᾳ, καὶ φραγμῷ, καὶ ἀβαθεῖ γῇ ἄκαρπον εἶναι, ἀπελέγχεσθαι. ζιζανίοις ἐπισπειρομένοις, τοὺς τῶν

CAP. CXXXII.

Quænam sunt parabolæ Domini ore prolatæ?

De nova gratia, quod non fas sit super vetusto vestimento a) pannum novum adsuere, nec utribus veteribus novum infundere vinum. Apostolos emittens tanquam oves b) in medios ait se lupos mittere. Præconium Evangelii ait simile esse semini c] in terram conjecto bonum & centuplicem sexagintacuplum vel trigintacuplum fructum proferenti. Idem autem in petra vel terra spinis obsita aut minime profunda, fructus expers deprehendi: per Zizania bono semini per ipsum consito superse-

a] Matth. IX. 16. b] Matth. X. 16.
c] Luc. VIII.

αἱρέσεων λόγους, τῷ ἀγαθῷ σπέρματι, τῷ παρ' αὐτοῦ σπαρέντι, ἐπὶ τῆς γῆς. σίνηπι, τὸν τοῦ κηρύγματος λόγον, ὑπερτέρῳ τῶν ἀνθρωπίνων τυγχάνοντι, κατὰ τὴν αὔξησιν, δογμάτων. καὶ ζύμῃ παραβέβληται, εἰς ἀλεύρου σάτα τρία ἐμβληθείσῃ. θησαυρῷ κεκρυμμένῳ ἐν τῇ γῇ, καὶ πάντων ἀπεμπωλουμένων, εἰς τὴν τούτου κτῆσιν. μαργαρίτῃ τιμίῳ, προτιμωμένῳ τῶν ἤδη κτηθέντων. πλουσίῳ κεκτημένῳ ἐν τῷ ταμείῳ αὐτοῦ, καινὰ καὶ παλαιά, τῆς νέας, καὶ παρ' ἑβραίοις διαθήκης, τὴν ἐπίγνωσιν. ἀλώπηκι τὴν ἡρώδου πονηρίαν ὑποβάλλουσῃ. ὡς οὐ τὸ εἰσερχόμενον ἀλλὰ τὸ ἐξερχόμενον μολύνει τὸν ἄνθρωπον, ὅ ἐστιν, αἱ

minata hæresium d
ctrinas intelligit. I
sinapi, d] verbum p
dicationis Evangeli
incremento dogm
omnia humana lon
exsuperans. Eti
cum fermento e] il
comparat in tria in
cto sata farinæ,
sauroque f] abscon
in terra, omnibu
rebus aliis vendit
hunc acquirere lice
pretioso item unio
g] omnibus aliis b
ac possessionibus lon
prælato. Viro opul
to h] nova & veter
thesauro suo possid
ti, novum Testam
tum Hebræis quoq
cognitum innue
Vulpi, Herodis ma
am assimilat. i) N
quæ exeunt, sed q
intrant, polluere h
minem, hoc est m

d] Matth. XIII. 31. e] id. 33.
f] Matth. XIII. 44. g] id. 46.
h] Matth. XIII. 52. i] Luc. XIII. 32. Matth. XV.

τῆς κακίας ἔννοιαι, καὶ λόγοι. ἡ τῶν Φαρισαίων ζύμη, τουτέστιν ἡ πονηρία, ἡ καὶ τοὺς ἄλλους κακίζουσα. ἡ τῶν παιδίων παράδειξις, πρὸς τὸν ἁπλοῦν τῶν σωζομένων τρόπον. ἡ τοῦ ἀπολωλότος ἑνὸς προβάτου ζήτησις, τὴν τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὑποδεικνῦσα σωτηρίαν. ἡ τοῦ τυχόντος, πολλῶν πλημμελειῶν παρὰ τοῦ δεσπότου τὴν ἄφεσιν, αὐτοῦ δὲ μὴ ἀφιέντος τοῖς συνδούλοις, τὰς εἰς αὐτὸν μικρὰς ἁμαρτίας. δούλων ἀποσταλέντων, ἐπὶ τῇ τῶν καρπῶν λήψει τοῦ ἀμπελῶνος, καὶ ὑβρισθέντων, καὶ φονευθέντων, καὶ τοῦ υἱοῦ εἰς τοῦτο ἐλθόντος, καὶ τὰ ἴσα, παρὰ τῶν ἀγνω-

lignitatis consilia & rationes. Pharisæorum fermentum k] hoc est malitia, alios etiam malo inficiens. Producti & demonstrati puelli, l] ad simplices salvandorum mores indicandos. Ovis unius perditæ inquisitio, m) significans salutem generis humani. Parabola de eo n] qui multorum peccatorum veniam à Domino suo consecutus fuerat, & conservis suis parva quæ in ipsum admiserant delicta remittere nolebat. Nec non de servis missis ad fructus ex vinea apportandos, affectisque ignominia & occisis filioque o) ob eandem causam misso & eadem

S 5 μόνων,

k] Matth. XVI. 6. 11. Marc. VIII. 15. Luc. XII. 1.
l] Matth. XVIII. 5. Luc. IX. 48.
m] Luc. XV. 6.
n] Matth. XVIII. 24. seq.
o] Matth. XXI. 38. Marc. XII. 7. Luc. XX. 14.

μόνων, τοῖς δούλοις πεπονθότος. ἡ τῶν ἀπὸ πρώτης ὥρας, καὶ τρίτης, καὶ ἕκτης, καὶ ἐννάτης, καὶ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ ἀμπελῶνος ἐπίμισθον κομισαμένων. ἡ τῶν εἰς τοὺς γάμους κληθέντων, καὶ μὴ ἀπαντησάντων ἀποβολὴ, καὶ τῶν ἀντεισαχθέντων, ἐκ διεξόδων καὶ τριόδων, κλῆσις. ἡ τοῦ μὴ πρεπόντως ἀπαντήσαντος εἰς τοὺς γάμους, ἐκβολή. ἡ τῶν δέκα παρθένων, ἑτοίμου καὶ ἀνετοίμου ἀπάντησις. ἡ τῶν ἐνεργῶν οἰκονόμων, καὶ πορισάντων εἰς τὰ τοῦ δεσπότου χρήματα, ἀπάντησις, καὶ διὰ τοῦτο τιμωμένων, καὶ ἡ τοῦ ἀργοῦ καὶ ἀπορίστου ἀτιμία. ἡ τῶν ἐκ δεξιῶν προβάτων καὶ τῶν ἐξ

ab iniquis illis perim ut ſervi paſſio. Para la de iis p] qui prim tertia, ſexta, nona h & ſub veſperam ad o randum in vineam ℞cta mercede add ſunt. Alia de reje one eorum qui vo in nuptias q] non nerunt, & de intro ℞tis in eorum locum que per digreſſus via convocatis, que qui indecenti bitu acceſſerat ejec ne. Decem virgi r] paratarum & imp tarum adventus. conomorum negot tium & Domino ex jus opibus lucran conditio, & ideo latus ipſis honor, negligenti nihilque cranti inflicta igno nia. Ovium ad d tram t] & hœdoru

p] Matth. XX. q] Matth. XXII.
r] Matth. XXV. s] Luc. XIX. 13. ſeq.
t] Matth. XXV. 32.

εὐωνύμων, τῶν μὲν, ἔνδοξος, τῶν δὲ, ἐπ' ἀδοξίᾳ παράστασις. ἡ τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστὰς, καὶ ὑπὸ σαμαρείτου ἐλεηθέντος, μὴ ἐλεηθέντος δὲ ὑπὸ φαρισαίου, καὶ λευΐτου, ὑπόδειξις. ἡ τοῦ ἐν νυκτὶ τὸν ἄρτον αἰτοῦντος, διὰ τῆς παρανόμου ἐκλιπαρήσεως, λῆψις. ἡ συκὴ, ἡ διὰ ἀκαρπίαν μὴ ἐκτμηθεῖσα, ἀλλ' ἵνα καρπὸν ἀγάγῃ, ἐπὶ ὑποσχέσει μείνασα. ὁ κριτὴς ὁ ἀνευλαβὴς, καὶ ἀναιδὴς, διὰ γοῦν τὸ ἐνοχλεῖσθαι, τῆς προσοχλούσης χήρας ἀκούσας. ἡ τοῦ εὐγενοῦς ἐπὶ βασιλείας λήψει εἰς μακρὰν ἀποδημίαν, καὶ τῶν παραιτουμένων αὐτὸν ἐν τῇ τῆς βασιλείας λήψει,

ſiniſtris, illarum glorioſa, horum plena dedecoris collocatio. Parabola de eo qui in latrones u] inciderat & à Samaritano non autem à Phariſæo & Levita expertus fuit miſericordiam. Alia de eo qui nocturno tempore petens panem, per impudentem expoſtulationem eos accepit. Ficum cum fructus nullos tuliſſet, y] non exciſa tamen, ſed ut fructū ferret, ab promittente ſibi eoſdem relicta. Judex parum pius parumque pudens, tamen audiens viduam z] ob importunitatem ac moleſtiam qua ipſum obtundebat. Viri nobilis profectio longinqua ad regni * acceptionem,

ἀναί-

u] Luc. X. 30. x] Luc. XI. 5.
y] Marc. XI. 13.
z] Luc. XVIII. * Luc. XIX. 12.

ἀναίρεσις. ὁ ποιμὴν ὁ διὰ τῆς θύρας εἰσιὼν εἰς τὴν μάνδραν, καὶ τὰ πρόβατα κατ' ὄνομα καλῶν, καὶ ὁ μὴ διὰ τῆς θύρας, ἀλλὰ ἀλλαχόθεν, κλέπτης ὢν, ἐπιβαίνων.

a) eorumq; qui ipſum nolebant recipere, ſu- cepto regno interfe- ctio. Paſtor per oſti- um b] intrans in ovile ovesque vocans nomi- netenus, alterque non intrans per oſtium ſed aliunde inſcen- dens.

ΚΕΦ. ρλγ.

Τίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν, ὁ ἀπόστολος παῦλος, μνήμην ποιεῖται.

CAP. CXXXIII.

Quorumnam externorum teſtimoniorum mentionem facit Paulus Apoſtolus?

Ἀπολογούμενος ἐν ἀθήναις, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ λόγου, φησὶν, ὡς καί τινες τῶν καθ' ὑμᾶς ποιητῶν εἰρήκασι, τοῦ γὰρ καὶ γέ-

Cum Athenis loqueretur pro Verbi præ- conio, c) *ut quidam* inquit, *veſtrorum Poe- tarum ajunt, Nos etiam genus illius ſumus.*

a] Ut jus & poteſtatem regni ab imperatore impetraret, ſi- cut Archelaus ab Auguſto Imp. Ita Mailemantius. Me- moires de Trevoux A. 1708. Jul. pag. 1236. & ... pag. 2067. 2081.

b] Johann. X. 9.

c] Actor. XVII. 28. ex Cleanthe & Arato. Vide ... Bibl. Græcæ cap. 15. pag. 397.

νος ἐσμέν. καὶ πίτῳ γράφων ἐν τῇ κρήτῃ διάγοντι, φησὶν, εἶπε τις ἐξ αὐτῶν, ἴδιος αὐτῶν προφήτης, κρῆτες ἀεὶ ψεῦσαι, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί. καὶ ὁ Κύριος δὲ ἐχρήσατο παραβολῇ τῇ ἔξωθεν, εἰπὼν πρὸς τοὺς ἐν ναζαρὲθ, πάντως ἐρεῖτε μοι τὴν παραβολὴν ταύτην, ἰατρὲ θεράπευσον σεαυτόν. καὶ τῇ ἐπιγραφῇ τῇ ἐν τῷ βωμῷ τῷ ἐν ἀθήναις, ὁ παῦλος, ἐχούσῃ, ἀγνώστῳ Θεῷ, ἐχρήσατο μαρτυρίᾳ, ὃν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, λέγων, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν.

ad Titum ſcribens verſantem in Creta, * *ait etiam ex ipſis quidam proprius eorum Propheta, Cres ſemper mendax, mala beſtia & ingluvie albus.* Etiam Dominus parabola ab externis petita uſus eſt cum ad Nazarethanos loquens, d] *omnino objicietis mihi hancce parabolam, Medice cura ipſum.* Et Paulus inſcriptione aræ Athenis e) quæ *DEO ignoto* dicata erat, in teſtimonium uſus *quem igitur*, inquit, *ignorantes pie colitis, hunc ego vobis annuncio.*

ΚΕΦ. ρλδ.

* Tit. I. 12. ex Epimenide. Vide lib. I. Bibl. Græc. cap. 6. pag. 36.

d] Luc. IV. 23.

e] Actor. XVII. 27.

ΚΕΦ. ρλδ.

Πόσοι ἰάκωβοι ἐν τοῖς ἀποςόλοις γεγόνασιν.

Ἰάκωβος ὁ τοῦ ἰωάννου ἀδελφὸς, υἱὸς ζεβεδαίου, ὃν καὶ ἀνεῖλεν ἡρώδης, χαριζόμενος ἰουδαίοις. ἰάκωβος ὁ τοῦ ἀλφαίου. ἰάκωβος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου ὁ καλούμενος δίκαιος, ὃς καὶ τῆς ἐν ἰερουσαλὴμ ἐκκλησίας, πρῶτος προέςη.

CAP. CXXXIV.

Quot Jacobi fuere inter Apostolos?

Jacobus Johannis frater Zebedæi F. quem interfecit Herodes f) Judæis rem gratam facturus. 2) Jacobus Alphæi. g] Jacobus frater Domini, quem Justum nominarunt, primus Antistes Hierosolymitanæ Ecclesiæ.

ΚΕΦ. ρλε.

Πόσοι ἰωάννοι εἰς τὸ κήρυγμα γεγόνασι, καὶ πόσοι ζαχαρίαι.

Ἰωάννης ὁ βαπτιςὴς ὃν ἡρώδης ἀπεκεφάλισεν, ὃς καὶ τὸ μαρτύριον ἐν τῇ

CAP. CXXXV.

Quotnam Johannes & quot Zachariæ ad præconium Verbi Divini sunt adhibiti?

Johannes Baptista capite truncatus ab Herode, martyriumque

παλ...

f] Actor. XII. 2.

g] Jacobum Alphæi à fratre Domini distinguendum esse contendit etiam Franciscus Combefisius notis ad Hippolytum de XII. Apostolis, T. 2. auctarii novi Bibl. Patrum p. 841. & in appendice ad T. I. Operum Hippolyti Portuensis p. 34. seq.

παλαιστίνῃ εἶχε σεβαστῇ. ἰωάννης ὁ τοῦ ζεβεδαίου ὑιὸς, ὁ εὐαγγελιστὴς, ὁ καὶ τὴν ἀποκάλυψιν θεασάμενος, καὶ τὴν καθολικὴν ἀποστολὰς, ὃς καὶ ἐν ἐφέσῳ μαρτύριον ἔχει. ἰωάννης ὁ ἐπικαλούμενος μάρκος, ὁ πέτρου ἀκόλουθος, καὶ τὸ εὐαγγέλιον γράψας, καὶ πρῶτος, τῆς ἀλεξανδρέων ἐκκλησίας, ἐπίσκοπος ἀναδειχθείς.

in gloriosa Palæstina a) perpessus. 2) Joannes Zebedæi F. Evangelista qui apocalypsin vidit, & Catholicam Epistolam b] emisit, martyriumque obiit Ephesi. 3) Johannes cognomento Marcus, Petri sectator, scriptor Evangelii, & primus Ecclesiæ Alexandrinorum Episcopus constitutus.

Ζαχαρίαι δὲ, δ, γεγόνασι. πρῶτος ὁ τοῦ ἰωδαὲ τοῦ ἀρχιερέως ὑιὸς ὃν ἀπέκτεινεν ἰωᾶς ὁ βασιλεὺς, ἀναμέσον τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ὁ τοῦ βαραχίου, οὗ μνήμην ὁ προφήτης ἠσαΐας ποιεῖται, εἰς μαρτυρίαν αὐ-

Zachariæ fuere quatuor, primus Jodae Pontificis maximi filius, c] quem Joas Rex interfecit inter templum & altare. 2) Zacharias Barachiæ F. cujus mentionem facit ProphetaEsaias d] in te-

τὸν

a) Fuit & *Sebaste* Palæstinæ, Samaria: sed non legitur, ἐν σεβαστῇ τῆς παλαιστίνης, sed τῇ παλαιστίνῃ σεβαστῇ.

b] Secundæ & tertiæ Epistolæ Johannis noster non meminit.

c] 2. Paralip. XXIV. & Matth. XXIII. 35.

d] Es. VIII. 2.

τὸν παραλαβὼν, τοῦ τικτομένου παιδίου. καὶ ὁ προφήτης. καὶ ὁ πατὴρ τοῦ βαπτιστοῦ.

ſtimonium eum ad... cans naſcituri filii... Propheta. 4) Joa... Baptiſtæ Pater.

ΚΕΦ. ρλϛ.

CAP. CXXXV...

Ἱππολύτου Θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος.

Hippolyti Thebani a] ... Chronico ejus Synta... mate.

Ἰάκωβος, ὁ ἐπικληθεὶς δίκαιος, καὶ γενόμενος πρῶτος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, ἀδελφὸς μὲν τοῦ Κυρίου κατὰ σάρκα, ἐλέγετο εἶναι, υἱὸς δὲ τοῦ τέκτονος ἰωσὴφ,

Jacobus cognom... Juſtus primus ... copus Hieroſol... rum, b] frater qu... Domini ſecundum... nem eſſe dictus e... lius vero Joſep...

a] Hippolytus iſte meminit Simeonis Metaphraſt... ſæculo decimo ſcripſit. Citatur hujus Hippol... nicon à Mich. Glyca, Nicephoro & aliis ju... Igitur ſi hoc caput non additum eſt ab aliena m... eruditiſſ. Caveo verſimile videtur: ſane auctore... mneſtici oportet multis eſſe ſæculis juniorem ... do Joſepho illo cujus apud S. Epiphanium mem... etiam Theodoro Cantuarienſi, qui Codicem MS. ... primus in Angliam intuliſſe, defunctus A. C. ... Conferenda autem ſunt cum hoc capite quæ ... polyti Thebani Chronico Græce & Latine vulga... Caniſius T. 3. Lectionum Antiqv. & in mea ope... usque Hippolyti editione exſtant T. 2. p. 50. ſeq.

b] Hippolyt. ὁ γενόμενος Ἐπίσκοπος ... Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων.

ἐκ τῆς βιωτικῆς αὐτοῦ γυναικὸς, ἀδελφοὶ συμεὼν, σιδόνιος, ἰούδας, καὶ ἰωσῆ. τέσσαρας γὰρ υἱοὺς ἔσχεν ὁ ἰωσὴφ, καὶ δύο θυγατέρας, τήν τε μάρθαν καὶ τὴν μαρίαν, ἐκ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ τῆς σαλώμης, θυγατρὸς ἀγγαίου, τοῦ ἀδελφοῦ ζαχαρίου τοῦ ἱερέως, τοῦ πατρὸς ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, υἱοῦ βαραχίου, τοῦ υἱοῦ ἀβιὰ τοῦ ἱερέως. καὶ ὅτε ἐχήρευσεν ὁ ἰωσήφ. ὡς τὴν σαλώμην καὶ τὸν βαπτιστὴν ἰωάννην ἀδελφῶν τέκνα ἀῤῥενικῶν εἶναι. ὁ γὰρ ἀγγαῖος,

bri, ex uxore ipsius quæ domesticæ vitæ curis & administrationi vacabat: Fratres Symeon Sidonius, c] Judas & Joses: quatuor enim filii Josepho fuere, & duæ filiæ Martha & Maria d] ex conjuge Salome Aggæi filia, fratris Zachariæ sacerdotis, qui pater fuit Johannis Baptistæ, filiusque Barachiæ, filii Abia sacerdotis. Tunc viduus fuit Joseph, ut Salome & Johannes Baptista sint fratrum e) liberi: nam Aggæus Barachiæ filius patruus fu-

T υἱὸς

c] Σιδόνιος apud Hippolytum non exstat.

d] Pro Maria apud Hippolytum est ἐσθήρ.

e] In Græco est *fratrum masculorum*, quod vix ferunt latinæ aures. Itaque Turrianus *fratres germanos* reddidit. Sed etiam semigermani & uterini fratres, sunt ἀῤῥενικοί. At ἀδελφῶν poterat etiam intelligi de sororibus, ut infra, ἀδελφῶν θηλειῶν. Itaque hic necesse fuit addi ἀῤῥενικῶν in Græco: in Latino non est necesse, cum nullæ sint fœminæ fratres.

υἱὸς βαραχίου, θεῖος δὲ ἰωάννου, ὁμοίως δὲ καὶ ὁ ζαχαρίας, ἀδελφὸς ἀγγαίου, θεῖος δὲ σαλώμης, τῆς γυναικὸς ἰωσήφ. ἡ γὰρ μαρία ἀπὸ βηθλεὲμ ἐτύγχανεν, ἀνεψιὰ δὲ αὐτὴ ἐτύγχανε τῆς ἐλισάβετ, καὶ τῆς ἁγίας παρθένου μαρίας. τρεῖς γὰρ ἦσαν ἀδελφαὶ ἀπὸ βηθλεὲμ, θυγατέρες ματθὰν τοῦ ἱερέως, καὶ μαρίας τῆς αὐτοῦ γυναικὸς, περὶ τῆς βασιλείας κλεοπάτρας, πρὸ τῆς βασιλείας ἡρώδου τοῦ υἱοῦ ἀντιπάτρου. ὄνομα τῇ, α, μαρία. καὶ ὄνομα τῇ, β, σουβή. καὶ ὄνομα τῇ, γ, ἄννα. ἐγημέν τε ἡ πρώτη ἐν βηθ-

it Joannis, similiter Z charias Aggæi frater, p truus fuit Salomes, J sephi uxoris. [*Salom autem dico non obste cem illam sed Josephi jugem.*] f) Obstetri nim è Bethlehem oriunda, & ipsa co brina Elisabethæ & ctæ virginis M Tres enim sorores rant Bethleemitic liæ Matthani sacer uxorisque ejus M regnante Cleopatr antequam regnum *dæorum*] obtineret rodes Antipatri F. men primæ, Mari cundæ Sube, h] & tiæ Anna. Prima sit Bethleemi & S

f] Exciderunt hoc loco verba Græca ex Hippolyto da: Σαλώμην δέ φημι οὐ τὴν μαῖαν, ἀλλὰ γυναῖκα ἰωσήφ. ἡ γὰρ μαῖα &c. MS. hypomnestici erat ἡ γὰρ μαρία.

g] Addit Hippolytus & *Sopatoris Persæ*, Σωπ τοῦ πέρσου.

h] Hippol. Σωμαί.

λεὲμ, καὶ ἔτεκε σαλώμην τὴν μαίαν. ἔγημέν τε καὶ ἡ δευτέρα ἐν βηθλεὲμ, καὶ ἔτεκε τὴν ἐλισάβετ. ἔγημέν τε καὶ ἡ τρίτη εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐγέννησε μαρίαν τὴν θεοτόκον, ἐν βηθλεέμ, ὡς εἶναι σαλώμην τὴν μαῖαν, καὶ τὴν ἁγίαν ἄνναν, τὴν γεννήσασαν μαρίαν τὴν παναγίαν θεοτόκον, καὶ τὴν ἁγίαν ἐλισάβετ, τὴν γεννήσασαν τὸν πρόδρομον, θυγατέρας ἀδελφῶν τριῶν θηλειῶν. ἐντεῦθεν οὖν ὁ βαπτιστὴς ἰωάννης, καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, ἀνεψιοὶ λέγονται εἶναι. υἱὸς δὲ τοῦ ἰωσὴφ ἐνομίζετο, ἐπειδὴ καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, τῶν ἐκ τῆς πρώτης γυναικὸς, ἀδελφὸς ἐνομίζετο. ζαχαρίας ὁ πατὴρ ἰωάννου, ἀδελφὸν εἶχε συνιερέα, κα-

men obstetricem peperit. Nubsit & Bethleemi altera, peperitque Elisabetham. Nubsit & tertia in terra promissionis, i) genuitque Bethleemi Mariam virginem, ut Salome obstetrix & sancta Anna quæ Mariam, sanctissimam Deiparam peperit, & sancta Elisabeth, mater præcursoris, fuerint trium sororum filiæ. Hinc & Johannes Baptista & Dominus noster JEsus Christus consobrini esse dicuntur. Filius autem hic putabatur Josephi, siquidem & filiorum ejus ex priore uxore, frater existimatus est. Zacharias Johannis pater fratrem habuit & ipsum sacerdotem, nomine

i] Hippol. εἰς τὴν γῆν τῆς Γαλιλαίας.

λεγόμενον ἀγγαῖον, πρὸ αὐτοῦ τετελευτηκότα. τούτου τοῦ ἀγγαίου θυγατέρα, ἠγάγετο πρὸς γάμον ἰωσὴφ ὁ τέκτων, ἐξ ἧς ἐγέννησε, δ, υἱοὺς καὶ, γ, θυγατέρας, ὧν εἷς ἦν ἰάκωβος ὁ ἐπικληθεὶς ἀδελφὸς τοῦ κυρίου, καὶ πρῶτος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, καὶ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς ἰωσὴφ, σαλώμη, οὐχ ἡ μαῖα, ἀλλ᾽ ἑτέρα. μετὰ δὲ θάνατον αὐτῆς μνηστεύεται ἰωσὴφ, τὴν θεοτόκον μαρίαν, κατὰ τὸ μητρικὸν γένος καταγομένην ἀπὸ τοῦ ματθὰν τοῦ ἱερέως, καὶ αὐτοῦ ἀπὸ σολομῶντος, τοῦ υἱοῦ δαβίδ, καταγομένην, ὡς φησὶ τὸ κατὰ λουκᾶν εὐαγγέλιον γενεαλογοῦν. οὗτος γὰρ ὁ ματθὰν, ἔσχε θεγατέρας ἐκ μαρίας, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ὧν τὰ ὀκόματα, μαρία, σουβὴ, ἄννα. ἡ

Aggæum, qui ante i
sum mortem obiit. H
jus Aggæi filiam
sephus faber duxit
xorem, ex qua susce
quatuor filios, filias
tres. Ex illis unus J
cobus, qui frater Do
ni appellatur, & prim
Hierosolymorum E
copus: nomenque c
jugis Josephi, Salo
non obstetrix, ve
altera. Post hujus
ro mortem Josephus
spondit se Mariæ D
paræ, maternum ge
à Matthane sacerdo
ab ipso Salomone D
vidis filio deducen
testatur Lucæ Eva
lium, ubi genealog
Christi describit.
enim Matthan ex M
ria uxore sua habu
lias, quarum no
Maria, Sube, An

οὖν μαρία γεννᾷ τὴν ἐλισάβετ, τὴν μητέρα ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ. ἡ δὲ ἄννα γεννᾷ τὴν ἁγίαν θεοτόκον, ἐν βηθλεὲμ, τὴν κατὰ τὸ ὄνομα τῆς μάμμης, καὶ θείας, ἐπικληθεῖσαν μαρίαν. ὡς εἶναι τὴν ἐλισάβετ, ἀνεψιὰν μὲν τῆς ἄννης, ἐξάδελφον δὲ τῆς θεοτόκου. κυροῦνται δὲ ἑκάτερα ἐκ τοῦ εὐαγγελίου, διὰ τοῦ διηγεῖσθαι τὸ πατρῷον γένος, καὶ σαρκικὸν τοῦ χριστοῦ. ἦν γάρ, φησὶν, ὁ ἰησοῦς ἀρχόμενος ὡς ἐτῶν, λ, ὃς ἐνομίζετο τοῦ ἰωσὴφ, τοῦ ἠλεὶ, τοῦ ματθᾶν.

Maria iſta igitur genuit Eliſabetham matrem Johannis Baptiſtæ. Anna ſacram Deiparam genuit Bethlehemi, quæ ſecundum nomen aviæ ſuæ & materteræ Maria fuit cognominata, ut adeo Eliſabetha fuerit Annæ quidem conſobrina, Deiparæ autem matruelis. Utraque confirmantur ex Evangelio, ubi paternum Christi & ſecundum carnem genus exponit. k] *Et JEſus*, inquit, *incipiebat eſſe quaſi annnorum triginta, qui putabatur filius Joſeph, filii Eli, filii Matthan.*

k] Luc. III. 23.

T 3 ΚΕΦ. ρλζ.

ΚΕΦ. ρλζ.

Τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν, ο, γνώριμοι

Βαρνάβας, ὁ σὺν τῷ παύλῳ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, καὶ τοῖς ἀποστόλοις ἑαυτὸν μαθητὴν γεγονότα τοῦ εὐαγγελίου, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ ἐμφανίσας. Σωσθένης ὃς ἀντὶ τοῦ ἰούδα συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἀποστόλων, δι᾽ εὐχῆς κληθείς. ἰοῦστος, ὃς αὐτὸς τῷ κλήρῳ τῶν ἀποστόλων ὑπεβλήθη. Θαδδαῖος ὃς ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ ἐν τῇ ἐδέσσῃ, κῆρυξ τοῦ λόγου πρὸς αὔγαρον βασιλέα ἀπέσταλται. καὶ ἰωάννην δὲ τὸν ἐπικληθέντα μάρκον ἐξ αὐτῶν γεγονότα ἐπιγινώσκομεν. ἰούδας, καὶ σίλας, οἱ ὑπὸ τῶν ἀποστόλων μετὰ παύλου καὶ βαρνάβα, διὰ τὸ ζήτημα τὸ περὶ τῆς νομικῶν φυλακῆς, εἰς τὴν ἀντιόχειαν,

CAP. CXXXVII

Quinam sunt ex L[...] discipulis notio[...]res?

Barnabas, qui [...] Paulo Evangel[...] prædicavit, stititq[...] Evangelii factum d[...]pulum Apostolis, [...]rosolymæ. *Sos[...]* qui in locum Juda[...] censendus Apost[...] *Justus* alio appe[...] nomine, per [...] Apostolorum sort[...]jectus fuit. *Thad[...]* qui in Edessam M[...]potamiæ ad Abga[...] præco Verbi m[...] fuit. Etiam *Jo[...]* cognomine *Marcu[...]* LXX. discipulis [...] novimus. *Judas* [...]*las* ab Apostolis [...] cum Paulo & Barn[...] propter controve[...] de observatione le[...]um missi Antioch[...]

ἀπὸ τῆς ἱερουσαλὴμ ἀποσταλέντες. Κλήμης δέ φησι, καὶ τὸν κηφᾶν περὶ οὗ φησιν ὁ παῦλος, ὅτε δὲ ἦλθε κηφᾶς εἰς ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν, ἕνα τῶν, ο, εἶναι, μὴ γὰρ περὶ τοῦ ἀποστόλου πέτρου ταῦτα λέγειν αὐτόν.

Hierosolymis. Clemens * vero ait etiam Cepham esse unum de LXX. discipulis, de quo Paulus: *Cum venisset Cephas Antiochiam, in faciem ei restiti, quia reprehensibilis erat*, neque enim ita eum loqui de Petro Apostolo.

ΚΕΦ. ρλη.

Πόσοι διωγμοὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας γεγόνασιν, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, ἕως τῆς ἁλώσεως αὐτῶν, καὶ τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ ναοῦ.

Τρεῖς μὲν κατὰ τῶν ἀποστόλων, ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ γεγόνασι. Τρεῖς δὲ καὶ κατὰ τοῦ παύλου,

CAP. CXXXVIII.

Quotnam persecutiones adversus Ecclesiam extitere à Judæis, usque ad eorum eversionem combustionemque templi?

Tres quidem Hierosolymis fuerunt adversus Apostolos. Tres vero etiam adversus

* Clemens Alex. apud Eusebium lib. 1. Hist. Eccles. cap. 11. sed ejus sententiam jam olim confutavit Jo. Chrysostomus in homilia quæ incipit μίαν ὑμῶν. Joannem vero Harduinum qui nostra ætate Opp. select. p. 920. seq. omnibus viribus conatus est evincere diversum illum Cepham esse à Petro Apostolo, confutarunt D. Salomo Dey-

οὐ μόνον ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ γεγόνασιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ διασπορᾷ, ὑπὸ τῶν ἰουδαίων δὲ καὶ οὗτοι. καὶ πρῶτος μὲν ἦν ὁ κατὰ τὸν συγκλεισμὸν τῶν ἀποστόλων ὑπὸ τῶν ἀρχιερέων γενόμενος. δεύτερος ὁ ἐπὶ στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρι, ᾧ καὶ ὁ παῦλος συνευδόκει. τρίτος ὁ ἐπὶ τῇ ἀναιρέσει ἰακώβου, καὶ πέτρου καθείρξει τῇ ὑπὸ ἡρώδου γεγενημένῃ, ὅτε καὶ ὁ ἄγγελος τὸν μὲν πέτρον ἀπὸ τῶν δεσμῶν ἔλυσε, καὶ τοῦ δεσμωτηρίου ἐξήγαγε, τὸν δὲ ἡρώδην μὲν δημηγοροῦντα ἐν καισαρείᾳ ἀθρίῳ ἐν ὀργῇ πληγεῖν. κατὰ δὲ τοῦ παύλου καὶ τῶν ἀδελφῶν τέταρτος ἐν λυκαονίᾳ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων ἐκινήθη διωγμός. καὶ πέμπτος ἐν βεροίᾳ καὶ κορίνθῳ.

Paulum non modo Hieroſolymis, ſed etiam in diſperſione ſunt excitatæ ipſæ etiam à Judæis. Et prima quidem ab Pontifice maximo ad Apoſtolos a) carcere concludendos. Altera adverſus Stephanum protomartyrem, b) qua & Paulus condelectabatur. Tertia cum interficeretur Jacobus, c) & Petrus ab Herode conſtringeretur carcere, ubi & angelus Petrum vinculis liberavit & carcere eduxit, Herodem autem Cæſareæ cum orationem haberet, multas ſpirantem iras percuſſit. Adverſus Paulum & fratres quarta mota eſt perſecutio â Judæis in Lycaonia. d] Quinta Berrhœæ e] ac Corinthi.

ἐκτ...

Deylingius Obſervat. ſacr. II. 45. & Jo. Markius Exerc. XX. texual. in Novum Teſtam. ad Galat. II, 11.

a] Actor. IV. ſeq. b] Actor. VII.
c] Actor. XII. d] Actor. XIV.
e] Actor. XVII. XVIII.

ἕκτος δὲ ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐξέτασις πολλάκις ἐγένετο τοῦ κηρύγματος· καὶ τέλος, ἡ εἰς ῥώμην, ἐπὶ καίσαρος, δεσμίου ἐκπομπή.

Sexta Hierosolymis, f] quâ in judiciis sæpius inquisitio in prædicationem ejus suscepta, & denique ipse Romam ad Cæsarem vinctus missus est.

ΚΕΦ. ρλθ.

Πόσοι εἰσὶ οἱ δι' ἑλλήνων διωγμοὶ γεγονότες καὶ διὰ τίνων.

Πρῶτος νέρων, διωγμὸν ἤγαγε κατὰ χριστιανῶν, ὃς πέτρον μὲν σαυροῦσθαι, παῦλον δὲ πελεκίζεσθαι προσάττει, τοῦ πέτρου κάτω κάραν σαυρωθῆναι δεηθέντος. β, δομετιανὸς, μέγαν κινεῖ καθ' ἡμῶν διωγμὸν, πονηρὸς καὶ οὗτος γενόμενος, ὃς καὶ τὸν εὐαγγελιστὴν ἰωάννην,

CAP. CXXXIX.

Quot persecutiones a] *ab Ethnicis & à quibus factæ sunt?*

Primus *Nero* persecutionem in Christianos induxit, jussitque Petrum in crucem tolli Paulum securi percuti, Petro rogante ut capite ad terram obverso crucifigeretur. 2) *Domitianus* magnam adversus nos persecutionem movit, pessimus & ipse, qui Evangelistam

f] Actor. XIX. seq.

a] Conferendus præter Eusebium Lactantius libro de mortibus persecutorum, & è recentioribus, insignis D. Christiani Kortholti de persecutionibus veteris Ecclesiæ commentarius.

εἰς πάτμον τὴν νῆσον ἐφυγάδευσε. γ, διωγμὸς ἐξ ἐπαναστάσεως δήμων κατὰ τὰ ἔθνη, κινηθέντων κατὰ χριστιανῶν συνέστη, τῶν ἀρχόντων μᾶλλον κινησάντων αὐτούς. τοῦτον δὲ ἐπέσχε τραϊανὸς ὕστερον τὸ δόγμα διδαχθείς. ἐπὶ δὲ τοῦ διωγμοῦ τούτου, πιόνιος καὶ οἱ κατ' αὐτὸν μάρτυρες διέπρεψαν. δ, διωγμὸς ὑπὸ οὐήρου, καὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀντωνίνου, κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκχεῖται. ἐπὶ τούτων, πολύκαρπος ἐν τῇ ἀσίᾳ μαρτυρεῖ, μητρόδωρος, κάρπος, πάπυλος, ἀγαθωνίκη, καὶ ἕτερον πλῆθος ἁγίων, διὰ τοῦ θείου τελειοῦται μαρτυρίου. ε, ὑπὸ σευήρου, κατὰ τῆς ἐκκλησίας, μέγας συγκινεῖται διωγμὸς, ἐφ' οὗ ἰουστῖνος ἐμαρτύρησε, καὶ λεωνείδης ὁ ὠριγένους πατὴρ, καὶ ποταμίαινα ἡ

Joannem in Patrum in- ſulam exilio multav[…] 3) Perſecutio excit[…] eſt populis nationu[…] in Chriſtanos inſurgen- tibus & accenſa per pr[…] ſides provinciarum e[…] commoventes: han[…] cohibuit poſtea *Traja- nus* de dogmate noſt[…] edoctus. In hac pe[r]- ſecutione Pionius & […] lii martyres ætate il[…] enituerunt. 4) Perſecu- tio ſub *Vero* ejusq; fi[…] * *Antonino* contra Ec- cleſiam effunditur: ſu[b] illis Polycarpus in A[…] ſubiit martyrium, Me- trodorus item & Carp[us] Papylus, Agathonic[e] aliique ſancti quampl[u]- rimi, divino marty[rio] perficiuntur. 5) S[ub] *Severo* magna in Ecc[le]- ſias perſecutio comm[o]- ta eſt, in qua Juſtin[us] martyrium pertulit, […] Leonides Origenis P[a]- ter, & ſacra virgo P[…]

* Imo fratre.

ἁγία παρθένος, καὶ βασιλείδης, καὶ πλῆθος θείων τελειοῦται μαρτύρων. ϛ, μαξιμῖνος, πρώτους πάντας τοὺς ὅποι δ' ἂν, ὡς κληρικοὺς ἀναιρεῖσθαι προστάξας, καὶ τότε, τοὺς λέγοντας ἑαυτοὺς εἶναι χριστιανούς. ζ, δέκιος σφοδρῶς ἐχρήσατο τῷ διωγμῷ, καὶ μαρτυρεῖ φλαβιανὸς ἐπίσκοπος ῥώμης, ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος ἱεροσολύμων, βαβύλας ἐπίσκοπος ἀντιοχείας. σαραπίων ἐπίσκοπος ἀλεξανδρείας, ἀπολλωνία παρθένος, καὶ ἀμμωναρίων,* σὺν ἄλλαις τέσσαρσι παρθένοις, δεινῶς βασανισθείσαις. ἰουλιανὸς ὁ ποδαλγὸς ἐπὶ καμίνου περιφερόμενος καὶ τῇ ἀσβέστῳ περιραινόμενος. ὁ ἐπίσκοπος καρθαγένης κυπριανός: μερκουρία τε, καὶ διονυσία ἡ πολύπαις, παρε-

tamiæna, & Basilides magnusque numerus martyrum consummatur. 6] *Maximinus* qui primum omnes quicunque essent perinde ut clericos jussit interfici, quotquot tunc se ipsos Christianos profiterentur. 7) *Decius* vehementi usus est persecutione, qua martyrium subiit Flavianus Romæ Episcopus, Alexander Episcopus Hierosolymorum, Babylas Episcopus Antiochiæ, Serapio Alexandriæ Episcopus, Apollonia virgo, Ammonarium cum aliis quatuor virginibus gravissime excruciatis, Julianus itidem podagræ laborans doloribus ad caminum circumductus & naphtha inspersus: Episcopus Carthaginis Cyprianus, Mercuriaque & Dionysia multorum li-

* Puto legendum, ἀμμωνάριον.

παρεστηκότων αὐτῇ τῶν παίδων αὐτῆς. καὶ βασανιζομένη, οὐκ * ἔστιξε τῆς χριστοῦ φιλίας τὴν πολυπαιδίαν. ἐπὶ δὲ τούτου πλεῖστοι μάρτυρες κατὰ πόλεις καὶ κατὰ κώμας τοῖς οὐρανίοις χοροῖς συγκατελέχθησαν. ὀρειγένης δὲ οὐκ ἠξιώθη τῆς μαρτυρίας ἐν τούτῳ συσχεθεὶς τῷ χρόνῳ, ἀλλ' ἡττηθὴς, εἰς μετάνοιαν ἐβίω, τὸν λοιπὸν αὐτοῦ χρόνον. η, οὐαλεριανὸς, χριστιανοὺς ἐπολέμησε, καὶ πολλοὶ καὶ ἐπ' αὐτοῦ μεμαρτυρήκασιν, ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ οἱ ἐν καισαρείᾳ τῆς παλαιστίνης μάρτυρες τρεῖς, πρίσκος, μάρκος, καὶ ἀλέξανδρος. θ, αὐρηλιανὸς κινεῖ διωγμὸν, οὐχ οὕτως ἄγριον καὶ ἐμφανῆ, μόνον γὰρ τῶν ἀρχόντων τῆς συνηθείας

berorum mater, qu liberis ipsi adstantibu subjecta tormenti Christi amicitiæ amo rem liberorum neu quam prætulit. In persecutione plurin martyres in civitatib & in pagis, cœlestibu choris accensiti su Origenes hoc tempo martyrium subire ren it, sed mortis time superatus, reliqvum v tæ tempus in pœniten tia transegit. 8) *Va lerianus* Christianos op pugnavit, & multi et am sub ipso martyriu obierunt, ex quib sunt martyres tres Cæ sareæ Palestinæ, Pri scus, Marcus b) & Alex ander. 9) *Aurelian* movit persecution non tam crudelem ne manifestam, vix en edicta c) ad præsid

* Fortasse ἔστερξε.

b] Euseb. *Malchus.*

c] Lactant. cap. 6. de mortibus persecutor. & Euseb. l. 30. pag. 283.

τῶν παλαιῶν νόμων κατὰ χριστιανῶν τί γίνεσθαι μὴ * διατάξας. ι, ὁ μέγας κατὰ τῆς ἐκκλησίας, ὑπὸ διοκλητιανοῦ διωγμὸς ἐγείρεται, ἐφ᾽ οὗ καὶ πολλοὶ μάρτυρες, ἄνδρες ἐπιφανεῖς, διέπρεψαν ἐν τῷ μαρτυρίῳ. ἄνθιμος ἐπίσκοπος νικομηδείας. φυλαίας ἐπίσκοπος θμουΐος. ἄδαυκτος, καθολικὸς, καὶ ἐν αὐτῷ διαπρέπων τῷ ἀξιώματι. πελαγία ἡ ἐν ἀντιοχείᾳ, παρθένος νέα κόρη, ῥίψασα ἑαυτὴν ἀπὸ τριςέγου τῆς ἰδίας οἰκίας. τυραννίων ἐπίσκοπος τύρου. ζηνόβιος πρεσβύτερος σιδώνιος. σιλβανὸς ἐπίσκοπος ἡμισῶν, ῥωμανὸς ἐπίσκοπος ἀντιοχείας. ζηνόβιος ἀρχιητρὸς ἀντιοχείας. σιλβανὸς ἐπίσκοπος γαζαίων, μετὰ καὶ ἄλλων μ, πηλεὺς, καὶ νεῖλος, ἐπίσκοποι αἰ-

quid ex veterum legum consuetudine oporteat adversus Christianos fieri, emisit. 10] Magna à *Diocletiano* adversus Ecclesiam persecutio excitatur, in qua multi martyres, nobiles viri martyrio claruere. Anthimus Nicomediæ Episcopus, Phileas Episcopus Thmueos, Adauctus Catholicus etiam in illa dignitate martyr enituit. Pelagia virgo Antiochena puella juvenis sese ex tertia domus suæ contignatione dans præcipitem. Tyrannio Tyri Episcopus. Zenobius Sidonius presbyter. Silvanus Episcopus Emisenus, Romanus Episcopus Antiochiæ, Zenobius Antiochenus Archiater, Sylvanus Gazæorum una cum aliis XL. Peleus & Nilus Episcopi Ægyptii.

γύπτιοι.

* τί γίνεσθαι χρή.

γύπτιοι. πάμφιλος πρεσβύτερος καισαρείας. πέτρος ἐπίσκοπος ἀλεξανδρείας, καὶ σὺν αὐτῷ πρεσβύτεροι, φαῦστος, δῖος, ἀμμώνιος, ἐπίσκοποι δὲ φυλαίας ἡσύχιος, παχύμιος, θεόδωρος, γάϊός τε ἐν λαοδικεία ὑπὸ τῶν δήμων συρεὶς, μαρτυρεῖ. καὶ σαβινιανὸς, στρατιώτης ὢν τῶν ὁπλιτῶν, ὁμολογήσας χριστιανὸς εἶναι πελεκίζεται. καὶ ἀριθμοὶ δὲ ὁλόκληροι στρατιωτῶν, μετὰ τῶν χιλιάρχων, καὶ ἑκατοντάρχων, ἀφαιρεθέντες τῶν ὅπλων ἐμαρτύρησαν. μετὰ τοῦτον μαξιμῖνος, ια, διωγμὸν διαδέχεται, ὃν αὐτὸς πάλιν ἔπαυσε διατάγματι. ἔνθεν ἡ ἐκκλησία, τῶν διωγμῶν ἀνεθεῖσα τῶν ἐξ ἑλλήνων, ἐπὶ κωνσταντίνου, καὶ κωνσταντίου, καὶ κώνσταντος, βασιλευόντων, πολλὴν ὑπέμεινε ταραχὴν ὑπὸ ἀρειανῶν. μετὰ

Pamphilus Cæsare[…] presbyter, Petrus E[…] ſcopus Alexandriæ, […] cum ipſo presby[…] Fauſtus, Dius, A[…] monius: Epiſcop[…] Phileas, Heſychius, […] chumius, Theodo[…] & Cajus à plebe La[…] ceæ tractus per[…] martyrium, & Sabi[…] nus, miles ex pe[…] bus Chriſtianum ſe […] feſſus ſecuri per[…] eſt. Et integri […] tum ordines cum […] bunis & centurion[…] armis exuti ſunt […] tyriumque ſubiere. […] hunc 11) *Max[…]* perſecutionem […] nuat, quam ipſe ite[…] edicto ceſſare ju[…] Inde Eccleſia per[…] tionibus ethnicor[…] berata, ſub Conſta[…] Conſtantio & Con[…] magnos ab Ariani[…] tus ſuſtinuit. Po[…] 12) *Juliano* regn[…]

τούτους ἰουλιανοῦ βασιλεύσαντος, τὰ ἑλλήνων ἑλομένου, οὐ διώξαντος δὲ τοὺς χριστιανοὺς, ἀλλὰ βδελυξαμένου, καὶ συγγραφομένου κατ' αὐτῶν: τῶν δὲ δήμων κατά τε πόλεις καὶ κώμας τῆς τοῦ βασιλέως γνώμης συγχρησαμένων, δεινὰ τοῖς χριστιανοῖς δειχθέντων, ἔνθεν καὶ αἱρέσεις κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπανέστησαν, τῶν τε ἀρειανῶν καὶ τῶν ἀνθρωπολατρῶν.

Ethnicorumque tuente superstitiones, non persequente vero Christianos sed habente pro detestabilibus & adversus eos scribente, plebeque in civitatibus & pagis suffragante Imperatoris sententiæ & gravia in Christianos admittente, hæreses inde in Ecclesia caput extulerunt Arianorum & Hominicolarum.

ΚΕΦ. ρμ.

Πόσαι αἱρέσεις, κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως ἐπανέστησαν.

CAP. CXL.

Quot hæreses adversus Ecclesiasticam fidem insurrexere?

Πρῶτον ἐπὶ τῇ ἐνσάρκῳ τοῦ Κυρίου παρουσίᾳ, γεγόνασί τινες ἡρωδιανοὶ, χριστὸν τὸν ἡρώδην εἶναι λέγοντες.

β, θευδιανοὶ, ἀπατηθέντες, τούτου μέμνηται καὶ γαμαλιῆλος ὁ νο-

Primùm tempore adventus Domini in carne, fuere *Herodiani*, qui Herodem dicebant Christum esse.

2) *Theudiani* decepti à Theuda, cujus meminit Gamaliel doctor

μοδι-

μοδιδάσκαλος γνώμην τοῖς ἀρχιερεῦσιν εἰσηγούμενος, βουλευομένοις τι δρᾷν κατὰ τῶν ἀποστόλων, πρὸς τὸ μηδέν τι κατ' αὐτῶν ἐνεργεῖν, λέγων. πρὸ γὰρ τούτων τῶν ἡμερῶν, ἀνέστη θευδᾶς, λέγων εἶναί τινα ἑαυτόν.

γ, ἐπὶ τῶν ἀποστόλων, ἄλλη αἵρεσις ἐν τῇ ἱερουσαλὴμ, αἰγυπτίου μάγου τινὸς, συνέστη, καὶ τούτου μνήμη τις ἐν ταῖς ἀποστολικαῖς πράξεσι, γίνεται, ὅτε φησὶν ὁ χιλίαρχος τῷ παύλῳ, ἑλληνιστὶ γινώσκεις; οὐκ ἄρα σὺ εἶ ὁ αἰγύπτιος, ὁ πρὸ τούτων τῶν ἡμερῶν ἀναστατώσας, καὶ ἐξαγαγὼν εἰς τὴν ἔρημον τοὺς τετρακισχιλίους ἄνδρας τῶν σικαρίων;

δ, σιμωνιανοί, σίμων καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῶν ἀποστόλων μάγος γενόμενος,

Legis, principibus [illegible] cerdotum sententi[illegible] suam enuncians cu[illegible] aliquid adversus Ap[illegible] stolos molirentur, [illegible] quid adversus eos co[illegible] mitterent. *Ante ho[illegible] es, inquit, a] surr[illegible] Theudas dicens se e[illegible] liquem.*

3) Apostolorum t[illegible] pore Hierosolymis [illegible] hæresis extitit au[illegible] *Ægyptio* quodam m[illegible] cujus & ipsius me[illegible] fit in Actibus Ap[illegible] lorum, b) ubi tribu[illegible] militum ait ad Paul[illegible] *Num Græce nosti? N[illegible] itaque tu es Ægypti[illegible] qui ante hos dies sedi[illegible] nem excitavit & edu[illegible] in desertum quatuo[illegible] lia virorum sicario[illegible]*

4) *Simoniani* a Si[illegible] ne qui & ipse m[illegible] Apostolorum tem[illegible]

a] Actor. V. 36. b] Actor. XXI. 37.
c] Actor. VIII.

αἵρεσιν, διὰ τῆς τῶν σημείων, ἐν τέρασι, ψευδοῦς ἐνδείξεως, εἰσήγαγε, λέγων ἑαυτὸν εἶναι τοῦ Θεοῦ τὴν μεγάλην δύναμιν; καὶ τούτου μνήμη τις, ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀποστόλων φέρεται.

fuit atque hæresin persignorum prodigiorumque fallacium ostentationem introduxit, ajens se esse magnam Dei Virtutem. Hujus quoque mentio * in Actibus Apostolorum exstat.

ε, Ἐβιωναῖοι, καὶ οὗτοι κατὰ τοὺς τῶν ἀποστόλων χρόνους γεγόνασι, πτωχοὶ ἑρμηνευόμενοι, διὰ τὸ περὶ τὴν πίστιν πτωχεύειν, τὰ γὰρ σωματικὰ νόμιμα μωϋσέως, ἐπιτελεῖν ἔτι βούλονται, ὺς πιστούς.

5) *Ebionæi* extitere & ipsi Apostolorum temporibus, quorum nomen egenos licet interpretari, quoniam inopiasensus laborant circa fidem, & à fidelibus etiamnum corporalia instituta Moysis volunt observari.

ς, εἰσὶ καὶ ἄλλοι Ἐβιωναῖοι, οἱ καὶ Ναζωραῖοι καλούμενοι, τὰ αὐτὰ μὲν περὶ τὰ μωϋσέως νόμιμα, τοῖς ἄλλοις διακείμενοι, οὐ μὴν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, Θεοῦ λόγον, προϋπάρχοντα εἶναι Θεὸν καὶ Θεοῦ υἱὸν δοξάζοντες, ἀλλ'

6) Est & aliud genus Ebionæorum qui vocantur etiam *Nazoræi*, qui eadem cum cæteris de Moysis institutis sentiunt, Dominum vero nostrum JEsum ChristumDEI Verbum, non tanquam præexistentem DEUM & DEI filium glorificant, sed

* Actor. VIII.

ἄνθρωπον, τιμῆς υἱοῦ Θεοῦ ἠξιωμένον.

ζ, μενανδριανοί. μένανδρός τις ἀπὸ σίμωνος ἀποσχίσας, ἄνωθεν ἑαυτὸν ἔλεγε καταπέμφθαι, εἰς διδασκαλίαν * τοῦδε τοῦ κόσμου. ἀγγέλους γεγονέναι πολλούς τινας καὶ ἀναριθμήτους.

η, σατορνηλιανοί. ὁ σατορνῆλος οὗτος ἀπὸ τοῦ μενάνδρου διέστη, δι' ἑπτὰ μόνων ἀγγέλων γεγονέναι παραδιδοὺς τὸν κόσμον, ἀλλ' οὐ διὰ πλειόνων, ὡς μένανδρος ὑπετόπασε.

θ, βασιλειδιανοί. ὁ βασιλείδης ἐν αἰγύπτῳ ἐγεγόνει. τξε, εἶναι λέγει οὐρανοὺς, καὶ ὀνόματα τούτοις ἐπιφημίζει, ϛ τὸ, ἀβραξᾶς, ὄνομα τιμᾷ, ἰσάριθμον ὂν τῶν,

habent pro homine q... honor filii DEI fuer... attributus.

7) *Menandriani* à Me... nandro quodam qui ... Simone defecit, d... xitque se missum e... desuper ad homines ... docendos. Mund... huncce factum ab ang... lis multis atque inn... merabilibus.

8) *Saturniliani*, Sa... turnilus hic à Mena... dro discessit, traden... septem solum ange... mundum factum, n... à pluribus ut Men... der existimavit.

9) *Basilidiani*. Ba... lides in Ægypto ver... tus, trecentos sexa... ta quinque ait esse c... los, & nomina eo... nuncupat, & nom... *Abraxas* habet in ...

* Videtur legendum: εἰς διδασκαλίαν. δὲ τοῦ κόσμου (scil. κτιστὰς καὶ δημιουργ.) ἀγγέλους γεγονέναι &c.

οὐρανῶν, καὶ ἡμερῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ, τριακοσίους γὰρ καὶ ἑξήκοντα πέντε ψήφους φέρει.

nore, quod cœlorum numero dierumque anni respondet; nam & ipsum trecentorum & sexaginta quinque calculum continet.

ι, νικολαΐται. νικόλαος ἀπὸ τῶν ἑπτὰ διακόνων, τῶν ἐν τοῖς ἀποστόλοις, εἷς ἐγένετο, ἐν τῷ κοινὰ εἶναι τὰ πάντα τοῖς πᾶσι, καὶ τὰς γυναῖκας εἰσηγησάμενος, καὶ ξένα τινὰ ὀνόματα, ἠμάθαι παραδούς.

10) *Nicolaitæ.* Nicolaus ex septem Diaconis, qui Apostolis præsto erant, unus fuit, atque communia omnia omnibus esse caussatus, etiam uxorum communionem introduxit, & peregrina quædam nomina colenda tradidit.

ια, γνωστικοὶ ἐν αἰγύπτῳ ἤρξαντο αἱρεσιάζειν, ἀλλαχοῦ δὲ βορβοριανοὶ κικλήσκονται, αἰσχροποιοὶ οὗτοι. τὴν βαρβηλώτην καὶ βαρβηρὼ προφέρουσιν ἐν ταῖς ἑαυτῶν εὐχαῖς.

11) *Gnostici* in Ægypto hæresin promere cœperunt, alio nomine etiam *Borboriani* appellantur, turpium patratores hi in precibus suis Barbelotem & Barbelo proferunt.

ιβ, ὀφῖται, οὗτοι τὸν ὄφιν τιμῶσι, καὶ προτίθενται, ὡς καὶ αἴτιον γνώσεως, ἀνθρώποις γενόμενον.

12) *Ophitæ.* Hi ὄφιν sive serpentem colunt sibique proponunt, utpote qui auctor scientiæ & caussa hominibus extiterit.

ιγ, καϊανοὶ, τὸν κάϊν ὡς μεγάλην τινὰ δύναμιν γεγονότα δοξάζουσι.

ιδ, σηθῖται, τὸν σὴθ ὡς ἀπὸ τῆς ἄνω μητρὸς ἐλθόντα, εἰς νέου κόσμου δημιουργίαν, τιμῶσιν, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας θεοποιοῦντες.

ιε, καρποκρατιανοὶ, ἐν τῇ ἀσίᾳ γεγόνασιν, εἰκόνας τῶν θαυμασθέντων ἀνθρώπων, καὶ παρὰ τοῖς ἕλλησι, γράψαντες, τιμῶσι. καὶ τὴν ἰησοῦ ψυχὴν, εἰς οὐρανὸν ἀνεληλυθέναι, ὡς εὐάρεστον τῷ θεῷ γεγονυῖαν φασίν.

ις, κηρινθιανοί. κήρινθος ὑπ' ἀγγέλου τὸν νόμον δεδόσθαι ἰουδαίοις, οὐκ εἰς ἀγαθὸν αὐτοῖς προβησόμενον, ἔφη.

ιζ, οὐαλεντιανοὶ, ἀνάστασιν οὐ φασὶν εἶναι, παλαιὰν ἀθετοῦσι δια-

13) *Cajani* celebran- tes Cainum, veluti qu- fuerit magna quædam Virtus.

14) *Sethitæ* colun- Sethum, tanquam qu- venerit de matre supe- ra in novi mundi op- ficium: principatus potestates divinis a- ciunt honoribus.

15) *Carpocratiani* fu- erunt in Asia, hi ima- gines hominum qui- admiratione fueru- etiam apud Ethnic- pingunt. Honorant JEsu animam quæ- scendit in cœlos, ta- quam DEO, ita eni- ajunt, placens ac pro- bata.

16) *Corinthiani.* Ce- rinthus ab angelo- bat datam esse leg- Judæis non in bon- eis eventuram.

17) *Valentiniani.* - gant esse resurre- nem, Vetus Testam-

θήκην, τὸν χριστὸν ἀπ' οὐρανοῦ σῶμα ἐνηνοχέναι βούλονται.

ιη, πτολεμαῖοι. ἀπὸ οὐαλεντίνου πτολεμαῖός τις διαστὰς, συζυγίας αἰώνων τινῶν, λ, τῇ οὐαλεντίνου αἱρέσει προσήγαγε.

ιθ, σεκουνδιανοί. σεκοῦνδός τις ἐγένετο μετὰ ἰσιδώρου τινὸς, καὶ ἐπιφανοῦς. οὗτοι τῇ οὐαλεντίνου τυφλῇ γνώμῃ, καὶ αἰσχρουργίας προσέθηκαν.

κ, ἡρακλέονες, ἀπὸ ἡρακλᾶ τινος, ὀγδοάδας τινὰς τιμᾶν, εἰσήχθησαν, καὶ τοὺς ἀποθανόντας αὐτῶν, ἐν ἑβραϊκαῖς ἐπικλήσεσι, καὶ τῷ τοῦ ἀπὸ βαλσάμου μύρῳ λυτροῦσθαι νομίζουσι.

κα, μαρκοσιοί. μάρκος τις γεγένηται, κολωβάρσου συμφοιτητής, δύο ἀρχὰς εἰσάγων, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀθετῶν.

tum rejiciunt, Christum corpus de cœlo attulisse contendunt.

18) *Ptolemai.* Ptolemæus quidam à Valentino discedens conjugia æonum quorundam triginta, Valentini hæresi superaddidit.

19) *Secundiani.* Secundus quidam fuit una cum *Isidoro* & *Epiphane*, hi cœcæ Valentini opinioni etiam turpes operationes adjunxerunt.

20) *Heracleonitæ*, auctore quodam Heracla, Ogdoadas quasdam colendas introduxere: mortuosque suos hebraicis invocationibus & unguento balsami liberari existimant.

21) *Marcosii.* Marcus quidam fuit Colorbasi condiscipulus, duo inducens principia, & resurrectionem rejiciens.

κβ, κολωβαρσιοί. ὁ κολώβαρσος, μάρκῳ μὲν τὰ αὐτὰ φρονῶν, προσθεὶς δὲ καὶ ὀγδοάδας τινάς.

κγ, κερδωνιανοί. κέρδων τις, ἡρακλᾶ διαδέχεται τὴν πλάνην, δύο δὲ ἀρχὰς ἐναντίας ἀλλήλαις ὑπεστήσατο, τὸν δὲ χριστὸν μήτε ἐκ τοῦ θεοῦ γεννηθὲν, μήτε ἐκ μαρίας εἶναι, ἀνάστασιν ἀθετεῖ, καὶ τὴν παλαιὰν διαθήκην οὐ παραδέχεται.

κδ, μαρκιωνισταί. μαρκίων ποντικὸς γέγονε, τρεῖς ἀρχὰς εἶναι ἐδόξασεν, ἀγαθὸν, δίκαιον, φαῦλον. τὸν δὲ τὴν παλαιὰν τῷ ἰσραὴλ νομοθετήσαντα, ἐναντίαν οὖσαν τῇ καινῇ, ἕτερον ἔφη θεὸν εἶναι. ἀνάστασιν ἀθετεῖ. βάπτισμα πολλάκις τοῖς αὐτοῖς δίδωσιν, ἐπὶ ἁμαρτιῶν λύσει. ὑπὲρ κοιμωμένων βαπτίζουσιν.

22) *Colorbasii.* Colorbasus eadem sensit cum Marco, nisi quod ogdoadas quasdam addidit.

23) *Cerdoniani.* Cerdo quidam Heraclæ errorem sequitur, duo principia sibi invicem adversa statuit; Christum neque ex DEO natum neque ex Mariæ; resurrectionem negat, nec Vetus Testamentum amplectitur.

24) *Marcionistæ.* Marcion fuit Ponticus triaque principia esse fuit opinatus, bonum, justum & malum. Alium contendit DEUM esse qui veterem legem Israeli dedit, novæ contrariam. Resurrectionem respuit. Baptismum sæpius iisdem impertit ad peccatorum dissolutionem. Baptizant etiam pro defunctis.

κε, λουκιανισταί. λούκιός τις, οὐχ ὁ ἀρειανὸς, γέγονε μετὰ μαρκίωνα, τὰ μαρκίωνος διαδεξάμενος, καὶ ἕτερα αὐτοῖς ἐπιπροσθεὶς ἀτοπώτερα.

κϛ, ἀπελλιανοί. ἀπὸ ἀπελλοῦ τινὸς ἤρξαντο. κακίζει δὲ τὴν ποίησιν πᾶσαν, ὡς καὶ ὁ μαρκίων, οὐ τρεῖς δὲ ἀρχὰς εἶπεν ὡς ἐκεῖνος, ἀλλ' ἕνα Θεὸν, πεποιηκότα Θεὸν ἕτερον, τὸν τῆς κτίσεως δημιουργόν.

κζ, τατιανοί. τατιανὸς, ἐν τῇ μεσοποταμίᾳ γεγόνει, τὴν ἐγκρατητῶν αἵρεσιν συστησάμενος, ἣν ἴσασιν οἱ πολλοί.

κη, Φρύγες. μοντανός τις καὶ πρίσκιλλα, τὴν αἵρεσιν ἐν τῇ Φρυγίᾳ συνεστήσαντο, πεπουζᾶν, ἱερουσαλὴμ αὐτοῖς, πόλιν τῆς Φρυγίας ποιησάμενοι.

25) *Lucianistæ.* Lucius quidam (non Arianus ille) post Marcionem fuit, Marcionis placita amplectens & alia ipsis absurdiora adjungens.

26) *Apellejani* ab Apelle quodam habent originem, qui perinde ut Marcion creationem omnem malo adscribit, non tria vero ut ille ponit principia, sed DEUM unum qui alterum DEUM fecerit creaturæ opificem.

27) *Tatiani.* Tatianus in Mesopotamia vixit auctor hæreseos vulgo notæ Encratitarum.

28) *Phryges.* Montanus quidam ac Priscilla hæresin condiderunt in Phrygia, Pepuzamque Phrygiæ urbem, Hierosolymam suam esse venditarunt.

κθ, πεπουζιανοὶ, ἀπὸ πεπούζης τῆς Φρυγίας, οὕτω προσαγορευόμενοι, κοινωνίαν ἄθεσμον ποιούμενοι, κατὰ τῶν δυσσεβούντων.

29) *Pepuziani* à Pe-puza Phrygiæ civita ita appellati, adver eos qui impie egerant fecerunt communio nem, qua eos præt fas excluderent.

λ, τεσσαρεσκαιδεκατῖται, τὸ πάσχα, ἐν τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τῆς σελήνης, μετὰ ἰουδαίων τελοῦντες.

30) *Quartadecima* qui Paſcha cum Juda decima quarta die lun celebrant.

λα, ἄλογοί τινες κληθέντες, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι τὸν λόγον ἐν ἀρχῇ Θεὸν ὄντα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ διὰ τοῦτο μήτε ἰωάννου εὐαγγέλιον δέχεσθαι, μήτε τὴν ἀποκάλυψιν αὐτοῦ.

31) *Alogi* ita di quia Logon ſive Ve bum quod in princip DEUS & apud Patrem erat, non recipiunt, propterea neque Evan gelium Johannis neque ejus Apocalypſin ad mittunt.

λβ, θεοδοτιανοί. θεόδοτός τις ἐν τῷ βυζαντίῳ γενόμενος, ἄνθρωπον εἶπεν εἶναι χριστὸν ψιλὸν, μετοχῆς Θεοῦ ἠξιωμένον.

32) *Theodotiani*, Theodoto qui Byza tii fuit & CHriſtum ho minem nudum, DEI inhabitatione dignum habitum eſſe docuit.

λγ, ἀρτεμιανοί. ἀρτεμίας γεγονέ τις ἐν τῇ ἀσίᾳ τὴν θεοδότου αἵρεσιν

33) *Artemiani*, ab Ar *temia* quodam (ſive Ar tema) qui in Aſia

τηρ

λμήσας, ἄνθρωπον γὰρ εἶπεν εἶναι ψιλὸν τὸν χριστὸν, ἐν αὐτῷ τὸν Θεὸν λόγον κατοικεῖν εὐδοκήσαντα.

xit, Theodoti amplexus hæresin, Christumque nudum hominem esse professus est, in quo DEUM Verbum habitaverit libenter.

λδ, μελχισεδεκιανοὶ, δύναμιν Θεοῦ τὸν μελχισεδὲκ εἶναι νομίζουσι, καὶ εἰς αὐτὸν πάσας τὰς γραφὰς ἀναφέρουσιν, αὐτὸν εἶναι λέγοντες τὸν χριστόν.

34) *Melchisedeciani*, existimantes Melchisedecum esse illam virtutem DEI, in quem omnes scripturas referunt, & ipsum Christum esse contendunt.

λε, ναυᾶτοι. ναυᾶτος μετανοίας τρόπον * τοῖς ἁμαρτάνουσιν οὐ δίδωσιν, οὗτοι δὲ εἰσὶν, οἱ καθαροὺς ἑαυτοὺς προσαγορεύσαντες.

35) *Novati* [siveNovatiani.] Novatus pœnitentiæ locum iis qui peccaverunt nullum concedit, hi vero sunt qui seipsos *Catharos* appellavere.

λϛ, σευηριανοί. γυναῖκας ὁ σευῆρος παραιτεῖται, δύναμιν ἀριστερὰν αὐτὴν καλῶν. τὸν οἶνον ἀποβάλλεται, ἀπὸ μίξεως δράκοντος καὶ τῆς γῆς, φῦναι τὴν ἄμπελον φάσκων.

36) *Severiami*. Severus uxores reprobat, potestatem sinistram hanc vocitans, & vinum rejicit, aitque ex commistione Draconis cum terra vitem natam esse.

λζ, βαρδισανῖται, ἀπὸ βαρδισάνου τινὸς ἐν τῇ

37) *Bardesanitæ*, à Bardesane quodam, qui

* an τόπον?

μεσοποταμίᾳ γεγονότος· οὗτοι δὲ ἀνεφύησαν, ἀνάστασιν ἀθετοῦσι σώματος, καὶ τὴν σάρκωσιν τοῦ Σωτῆρος, κατὰ φαντασίαν γεγενεῖσθαι τίθενται.

λη, ἑλκεσιανοί, ἐν τῇ ἀραβίᾳ γεγόνασιν, οὗτοι ἀπὸ τινὸς ἐλκασᾶ ψευδοπροφητείας φέροντες, ἐλέγοντο δὲ καὶ σαμψαῖοι.

λθ, βυελλιανοί. βύελλός τις, ἐν τῇ ἀραβίᾳ καὶ οὗτος γεγονὼς, ἄνθρωπον τὸν χριστὸν ἐνόμισεν, οὐ πρότερον αὐτὸν ὄντα τὸν χριστὸν λόγον, παραδεξάμενος.

μ, οὐαλέσιοι. οὐάλης, ὁ ἐν τῇ ἀραβίᾳ καὶ οὗτος γενόμενος, εὐνούχιζε τοὺς προσιόντας αὐτῷ, καὶ ἀπέτεμνε, τὴν παλαιὰν γραφὴν μὴ δεχόμενος.

μα, σαβέλλιοι. σαβέλλιός τις ἐν τῇ πενταπόλει γεγονὼς, τὰς τρεῖς ὑποστάσεις τῆς μιᾶς θε·

fuit in Mesopotam ducentes originem resurrectionem cor ris rejiciunt, & Sa toris incarnationem tuunt imaginatorio tum more factam

38) *Helcesiani* sunt in Arabia, qu Elcasa quodam jactarunt prophe dicti etiam Samps

39) *Berylliani.* ryllus & ipse in Ar versatus, CHristum stimavit hominem, prius Verbum fuisse mittit.

40) *Valesii.* Valens hic fuit in A bia, eosque qui ad accederent castra excidit, Veteris Te menti scriptura re diatâ.

41) *Sabellii* [sive Sa- belliani.] Sabellius dam qui in Pent vixit, non admit

…τηλος οὐκ ἀποδεξάμενος, υἱοπάτορα τὴν θεότητα, καὶ σύνθετον, παραφρόνει.

Perſonas unius Divinitatis, ſed eundem Filium ac Patrem in Divinitate & compoſitam, ſtolide docuit.

μβ, ὀριγένιοι. αἰσχροποιοῦσι, καὶ τὴν σωφροσύνην οὐ τιμῶσιν, ἀποχρώμενοι τῇ σαρκί. ἀλλ' οὐκ εἰσὶν οὗτοι ἀλεξανδρέως ὀριγένους, τοῦ καὶ ἀδαμαντίου.

41) *Origenii*, turpia patrantes pudicitiam minime colunt & carne abutuntur. Non habent hi auctorem Origenem Alexandrinum alio nomine Adamantium.

μγ, ὀριγενιασταί. οὗτος ἐστιν ὁ καὶ ἀδαμάντιος, σωμάτων ἀνάστασιν ἀθετεῖ, εἰς ἀλληγορίας ἀτόπους, τὰς γραφὰς ἔτρεψεν, ἀπὸ τῆς ἑλλήνων φιλοσοφίας ἐλθών, τὸν δὲ ἑλληνισμὸν οὐκ ἀποπλύσας, τρισκαίδεκα αἱρέσεις τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπεισήγαγε.

43) *Origeniaſtæ.* Horum auctor eſt Origenes qui etiam Adamantius appellatur, corporum reſurrectionem rejicit, in allegorias abſurdas ſacram ſcripturam deflexit, ab Ethnicorumque Philoſophia veniens, Ethniciſmo haud penitus ejurato, tredecim hæreſes in Eccleſiam introduxit.

μδ, παυλιανοί. παῦλος ἀπὸ σαμωσάτων, τῆς ἀντιοχέων γενόμενος ἐπίσκοπος, τὴν Θεοδότου

44) *Pauliani.* Paulus Samoſatenus Antiochenſium factus Epiſcopus, Theodoti &

καὶ

καὶ ἀρτεμᾶ αἵρεσιν, ἀνανεωσάμενος, ἄνθρωπον, Θεοῦ τιμῇ τετιμημένον τὸν χριστὸν, διὰ τὸ τὸν Λόγον τὴν σοφίαν τοῦ Θεοῦ ἐνοικῆσαι εἰς αὐτὸν, εἶπε.

με, μανιχαῖοι. ἀπὸ τῆς περσίδος οὗτος κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνεφάνη, μάνης λεγόμενος, δύο φησὶν ἀρχὰς, ἀγαθήν τε καὶ κακὴν εἶναι, τὸν νομοθέτην ἐν τῷ ἰσραὴλ γεγονότα, καὶ ποιητὴν πάντων ἀθετεῖ, ἄστρα σέβεται.

μς, ἱερακῖται, ἐν λεοντῷ τῇ κατ' αἴγυπτον, ἱέραξ τις λεγόμενος, ἔπειθε σαρκὸς ἀνάστασιν μὴ ἐλπίζειν: γάμον ἠθέτει. κοσμικοὺς οὐκ ἐδέχετο, τὰ παιδία εἰς τὴν χριστοῦ βασιλείαν μὴ εἰσέρχεσθαι, ἐπεὶ μηδὲ ἤθλησαν.

Artemæ hæresin rec tavit, Christum professus est homin Divinis honoratum noribus, quod V bum, DEI sapienti eo inhabitat.

45) *Manichæi*, nes ex Persia contra clesiam emersit, docuit esse princ bonum & malum: gislatorem vero lis & omnium c torem respuit, astr neratur.

46) *Hieracitæ*, H rax ex Leontone gypti, suasit non randam resurrec nem corporis, nup que improbavit, diali more vir non recepit, & p in regnum Christi gavit intrare, quod certassent.

μζ, μελετιανοὶ, ἐν αἰγύπτῳ σχισματικός τις γέγονε μελίτων, * μὴ συνευξάμενος τοῖς μετανοήσασιν ἀπὸ τοῦ διωγμοῦ, καὶ δεχθεῖσι παρὰ τῆς συνόδου, καὶ πέτρου τοῦ ἀποστόλου, καὶ μάρτυρος.

μη, ἀδαμιανοὶ γυμνοὶ ἐν ταῖς εὐχαῖς παρίστανται, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες, τοῦ ἀδὰμ καὶ τῆς εὔας τῆς ἁπλότητος μνημονεύοντες.

μθ, μαριανῖται, τὴν μαρίαν εἰς θείαν οὐσίαν ἀνάγουσιν, καὶ φασὶν αὐτὴν εἰς οὐρανὸν ἀνειλῆφθαι, μνήμην αὐτῆς ἐν ἄρτου προθέσει ποιούμενοι.

ν, μασσαλιανοὶ, ἐργάζεσθαι οὐ βούλονται, ἀλλὰ φασὶν εὐχαῖς εἰς ἀεὶ διατελεῖν, μισεργεῖν ἀγαπήσαντες.

να, ἀποστολικοὶ, περὶ τὴν πισιδίαν οὗτοι γεγόνασιν, ὑποτακτικοὺς μό-

* Μελέτιος.

47) *Meletiani.* In Ægypto fuit quidam schismaticus Meletius, qui noluit orare cum iis qui pœnitentiam post persecutionem egerant, & à Synodo & Petro Episcopo [Alex.] ac Martyre fuerunt suscepti.

48] *Adamiani*, nudi in precibus consistunt viri pariter ac fœminæ, Adami & Evæ simplicitatis memores.

49) *Marianitæ* Mariam Divinam essentiam evehunt, ajuntque eam susceptam in Cœlum, ejusque mentionem in panis oblatione faciunt.

50) *Massaliani* nolunt operari, sed in precibus perpetuo perseverandum esse ajunt, otioque delectantur.

51) *Apostolici* fuere in Pisidia, solos recipiunt ipsis obsequentes,

νον

νον δέχονται, μεθ' οὐδενὸς ἑτέρου εὔχονται.

νβ, ἀρχοντικοί, ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας τινὰς ἀπαριθμοῦσι, καὶ ὑπὸ ταύτας τιθέασι τὴν καθόλου διοίκησιν, χριστὸν δὲ εἰς τὴν τούτων τῆς διοικήσεως κρίσιν ἱέναι.

νγ, ἀγγελικοί, μέγα πεφρονήκασιν οὗτοι, ὡς ἀγγελικὴν ἰδίαν τάξιν ἔχοντες, καὶ τοῖς συντεταγμένοις.

νδ, αὐδιανοί, σχίσμα γεγόνασι καὶ οὗτοι, κοσμικοῖς οὐ συνευχόμενοι, ῥάβδῳ διορύξαντες ἀφ' ἑαυτῶν ταῖς εὐχαῖς τοὺς μὴ κοινωνικοὺς ἀπὸ τῶν * ἀποκρύφοις βιβλίοις κέχρηνται· καὶ παραδόσε-

* αὐτῶν.

nec cum quoquam
orant.

52) *Archontici*, pr
cipia & poteſtates q
dam enumerant, &
his univerſi admini
tionem ponunt, C
ſtum vero in judi
de harum admini
tione habendum
veniſſe.

53) *Angelici*, in
de ſe perſuaſione
lati fuere, veluti an
licum proprium hab
tes ordinem, ſecu
ribusque ſuis pro
tentes.

54) *Audiani*, ſ
ſmatici & ipſi, non
rantes cum mund
bus hominibus, vi
que à ſe ſeparante
precibus eos qui
cum non putant
eſſe communionem
portere: Teſtim
librorum apocry
rum utuntur, & n
quibusdam tradit

σι ξέναις ὑπὸ τοῦ ἐξάρχου αὐτῶν.

νε, μαρκελλιανοί. μαρκέλλιός τις ἐν ἀγκύρᾳ γεγόνει, τὴν σαβελλίου δόξαν φρονῶν, ἀνυπόστατον τὸν τοῦ Θεοῦ Λόγον, καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα νομίσας.

νς, ἀρειανοί. ἄρειός τις γέγονεν ἐν ἀλεξανδρείᾳ, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ κτιστὸν καὶ ἐξ οὐκ ὄντων γεγονέναι δοξάσας.

νζ, ἡμιάρειοι. ἐξ ἀρειανῶν οὗτοι ἀπέσχισαν, ὁμοιούσιον τῷ Θεῷ φάσκοντες τὸν υἱὸν, τῶν ἀρειανῶν μόνον, τὸ ὅμοιον εἶναι λεγόντων.

νη, φωτεινιανοί. φωτεινός τις γέγονεν ἐν τῷ σειρμίῳ, τὰ παύλου τοῦ σαμωσατέως δοξάζει, ἄνθρωπον θεοφόρον λέγων εἶναι τὸν χριστόν.

νθ, ἀετιανοί. ἀέτιός τις κίλιξ τὸ γένος, τῶν

bus auctoris & Magiſtri ſui.

55) *Marcelliani.* Marcellus quidam fuit Ancyræ cum Sabellio ſentiens, Verbumque Dei & Spiritum Sanctum perſonalitatem nullam habere opinatus.

56) *Ariani.* Arius quidam fuit Alexandriæ, qui Filium DEI conditum & ex non exiſtentibus factum ſtatuit.

57) *Semiariani.* Hi ab Arianis ſchiſma fecerunt Filiumque ſubſtantia Divinæ ſimili profeſſi ſunt, Arianis tantum DEO ſimilem ajentibus.

58) *Photiniani.* Photinus quidam extitit Sirmii, Pauli Samoſateni opinioni ſuffragatus, Chriſtum hominem Deiferum eſſe docuit.

39) *Aetiani.* Aetius quidam Cilix genere,

ἀρει-

ἀρειανῶν χωρισθεὶς, ὅμοιον λεγόντων τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν, ἀνόμοιον αὐτῷ εἶναι εἶπεν. εὐνόμιος δὲ προέστη μετ' αὐτοῦ ταύτης τῆς αἱρέσεως, ὅθεν καὶ εὐνομιανοὶ οἱ ἀνομῖται κέκληνται.

sejungens se ab Ar nis, qui similem Pa filium ajebant, i contendit dissimilem li esse. Eunomius tem una cum ipso h reseos hujus fuit a stes, unde & *Eunom ni* hi *Anomitæ* appel tur.

ξ, ἀεριανοί. ἀέριός τις γέγονε ποντικὸς, τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως ὢν, ἀντεδόξασε δὲ αὖθις, καὶ ἐχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν διὰ τοιαῦτα: ἐπίσκοπον μηδὲν διαφέρειν πρεσβυτέρου λέγων, τετράδας καὶ παρασκευὰς μὴ προτιμᾶν τῶν ἐν ἄλλαις ἡμέραις * νηστειῶν, τινὰ σκηνὴν ὑπερεῖδε.

60) *Aeriani.* Ae quidam fuit Pon Arianæ hæresi add sed contrarium de sentiens & ab ipsis junctus est hasce causas: Episcopum jebat nihil diffe Presbytero, quartam quintam feriam in nio negabat aliis bus præferendam: q dragesimam * neg bat.

ξα, μακεδονιανοί. μακεδόνιός τις ἐν κωνσταντίνου πόλει γίνεται. τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀθετῶν,

61) *Macedoniani.* M cedonius quidam Constantinopoli, Sp ium Sanctum à D

* Pro τινὰ σκηνὴν puto legendum τεσσαρα- στήν. νηστειῶν etiam scripsi pro νηστίων.

τῆς τοῦ Θεοῦ πατρὸς, καὶ υἱοῦ οὐσίας, διὸ καὶ πνευματομάχοι κέκληνται οἱ κοινωνοὶ αὐτοῦ.

ξβ, ἀνθρωπομορφῖται, οὗτοι εἰς τὴν Ἐλευθεροπόλεως ἀναπεφήνασι χώραν, ἐν ᾧ ἐστιν - - - - σωματικὸν χαρακτῆρα καὶ μορφὴν ἀνθρωπίνην τὸν Θεὸν ἔχειν κατὰ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τὴν ἀΐδιον λογιζόμενοι, ὡς καὶ Ἰουδαίων οἱ τῶν γραφῶν ἀμύητοι, νενοήκασιν. αὗται μὲν οὖν αἱ κατὰ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ἐπαναστᾶσαι γεγένασιν αἱρέσεις, τῆς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, καὶ γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου κατὰ σάρκα, καὶ ἐπιδημήσαντα τῇ ἑαυτοῦ κτίσει, αὐτὸν εἶναι τὸν πρὸ τῶν αἰώνων συνόντα τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, γεν-

Patris & Filii ſubſtantia ſeparans, unde qui communem cum eo ſententiam fovent, *Pnevmatomachi* appellantur.

62) *Anthropomorphitæ* in Elevtheropolitana emerſerunt regione - - - corporalem notam ac characterem formamque humanam DEO eſſe ſecundum æternam ſubſtantiam ejus opinantur, non melius Judæis quibusdam ſcripturarum imperitis ſapientes. Hæ ſunt hæreſes adverſus ſanctam exortæ Eccleſiam, quæ ſuſcipit, nobisque tradit Dominum noſtrum JEſum CHriſtum, per quem omnia facta ſunt qui ſecundum carnem natus ex Maria Virgine, atque inter homines quos creavit verſatus eſt, eundem eſſe

νηθέντα ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, καὶ ὄντα ὁμοούσιον τῷ Θεῷ Πατρί, παρειληφυίας, καὶ παραδιδούσης, σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι.

qui ante omnia sæcu cum Sancto Spiritu it apud DEUM & P trem, natus ex Patr essentia, DEO Patri co essentialis.

ΚΕΦ. ρμα.

Ποῖαι αἱρέσεις παρὰ Ἰουδαίοις γεγόνασι.

Φαρισαῖοι, ἑρμηνευόμενοι κεχωρισμένοι, ἢ ἀφωρισμένοι, περὶ τὰ φυλακτήρια, καὶ καθαρμοὺς σωματικοὺς, καὶ βαπτισμοὺς ξεστῶν, καὶ πινάκων, ἠσχολημένοι. β, σαδδουκαῖοι, ἑρμηνευόμενοι δίκαιοι, νεκρῶν ἀνάστασιν ἀρνοῦνται, ἀγγέλους εἶναι οὐ λέγουσιν, οὐδὲ Πνεῦμα ἅγιον, οὐ πνεῦμα ἁγίων, ἢ ὅλως ἀνθρώπων, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξοδον, οὐ κρίσιν τῶν πεπραγμένων ἀνθρώποις. γ, ἐσσηνοὶ, ἀκριβεῖς περὶ τὰ νόμιμα, γάμου ἀπέχον-

CAP. CXLI.

Quænam hæreses ap Judæos exstitere?

Pharisæi ac si dicas juncti ac separ circa phylacteria, strationes corporis & blutiones urceorum patinarumque solli 2) *Sadducæi* quorum men justos signi negant resurrection mortuorum, ajunt n esse angelos nec Spi tum Sanctum, neq spiritus sanctorum omnino hominum p discessum a corpo neque judicium de quæ facta sint ab h nibus. 3) *Esseni* rati circa ritus lege

ται καὶ παιδοποιΐας, καὶ συναλλαγμάτων καὶ προσόδων τῆς ἀνοήτου συντυχίας. δ, ἔστι δὲ καὶ ἄλλο τάγμα ἐσσηνῶν, τὰ μὲν νόμιμα ὁμοίως τοῖς ἄλλοις ἀκριβοῦντες, γάμον δὲ καὶ παιδοποιΐαν οὐκ ἀρνούμενοι, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων καταγινώσκοντες, ὅτι τὴν τοῦ γένους διαδοχὴν ἀποτέμνουσιν. ε, εἰσήχθη δὲ καὶ πέμπτη παρ' αὐτοῖς ἰούδα τοῦ γαλιλαίου αἵρεσις, ἀνθρώπων μηδένα, κύριον ἢ δεσπότην καλεῖν ἀναπείθουσα, ἢ καὶ τὴν ἀπογραφὴν ἐπὶ Κυρίνου γεγενημένην, κωλύουσα καταδέξασθαι.

ſcriptos: nuptiis abſtinent ac liberorum procreatione & commerciis ac proventibus quos cœca ſors offert. 4) Eſt & alius ordo *Eſſenorum*, qui ritus lege præſcriptos ſimiliter ut alii diligenter obſervat, nuptias vero & liberorum generationem non rejiciunt, ſed & aliis vertunt vitio quod generis ſucceſſionem præſcindunt. 5) Introducta & quinta apud eos hæreſis *Iudæ Galilæi*, hominum neminem permittens herum vel dominum appellare, & cenſum etiam ſub Quirino factum recipere prohibens.

ΚΕΦ. ρμβ.

Τίνες αἱρέσεις παρὰ σαμαρείταις γεγόνασι.

Οἱ πρῶτοι σαμαρεῖται, περσῶν ἄποικοι γεγόνασιν, εἰς τὴν τοῦ ἰσραὴλ γῆν μετοικισθέντες, ὑπὸ σαλμανασάρου τοῦ βαβυλωνίων βασιλέως· τὰ μωυσέως νόμιμα καὶ περιτομὴν ἐκ τῆς πεντατεύχου παρειληφότες, ἐπιμένοντες δὲ καὶ τῷ σεβασμίῳ τῶν πατρῴων καὶ περσικῶν θεῶν. γεγόνασι καὶ ἄλλαι τέσσαρες αἱρέσεις παρ' αὐτοῖς, γορθηνῶν, σεβουαίων, ἐσσηνῶν, δοσιθεανῶν. γορθηνοὶ μὲν γὰρ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῖς ἄλλοις οὐ συμφωνοῦσιν, τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐναλλάξαντες, καὶ ἔξω δὲ τῆς σαμαρείας περὶ τὰς βρώσεις ἀδιαφοροῦσι. σεβουαῖοι δὲ διαφέρονται μὲν

CAP. CXLII.

Quænam hæreses fuer[unt] apud Samaritas?

Primi Samaritæ Per[sa]rum coloni ex[sti]re, in terram Israe[li]cam habitandam m[issi] Salmanassare Rege [Ba]byloniorum. Ritu[s] leges circumcisione[m]que ex Pentateu[chi] præscripto recipi[unt:] sed iidem perseve[rant] quoque in cultu pa[tri]orum ac Persicor[um] Deorum. Fuerunt[præ]terea aliæ apud eosd[em] hæreses quatuor, Go[r]thenorum, Seboæo[rum], Essenorum & Do[si]theanorum. *Gorit[hæi]* quidem circa festos d[ies] es non consentiu[nt] cum aliis, sed div[er]sos celebrant, & ex[tra] Samariam ciborum [u]sum habent pro in[dif]ferente. *Sebuæi* à Go[r]...

πρὸς τοὺς γοϱθηνοὺς διὰ τὴν τῶν ἑορτῶν ἐναλλαγήν, τῆς δὲ σαμαρείας οὐκ ἐξίασιν, ἀκαθάρτους ἡγούμενοι τοὺς ἀπὸ τῆς σαμαρείας ἀποδημοῦντας. οἱ δὲ ἐσσηνοί, πρὸς οὐδένα διαφέρονται, ἀλλὰ καὶ προσίενται, καὶ συσσιτοῦνται τοῖς ἔξωθεν, ὡς πρὸς αὐτοὺς ἐπιδημοῦσιν. δοσιθιανοὶ δὲ ἀκριβέστεροι τῶν ἄλλων δοκοῦσιν εἶναι, καὶ γὰρ ἐγκρατεύονται, καὶ παρθενίαν ἐπιτηδεύουσι, καὶ ἀνάστασιν γενήσεσθαι πιστεύουσιν.

thenis diversi abeunt circa festorum mutationem, neque excedunt Samaria, pro impuris habentes quotquot extra Samariam versantur. *Esseni* omnibus se gerunt similes, admittunt etiam externos accedentesque ad eos & communi cibo cum illis utuntur. *Dositheani* cæteris videntur rigidiores, nam & continentiam servant, & virginitatem colunt, & resurrectionem credunt futuram esse.

ΚΕΦ. ρμγ.

Τίνες αἱρέσεις παρ' Ἕλλησι γεγόνασι.

Ἡ περὶ τῶν φυσικῶν, ἡ περὶ θεολογίας, ἡ περὶ τῶν ἑπτὰ σοφῶν, ἡ ἰσοκρατική, * ἡ κυρηναϊκή, ἡ κυνική, ἡ ἠλιακή, ἡ αἱρετική, † μεγα-

CAP. CXLIII.

Quænam fuere hæreses apud Græcos?

1) Physicorum, 2) Theologorum, 3) septem Sapientum, 4) Socratica. 5) Cyrenaica, 6) Cynica, 7) Eliaca, 8) Eretriaca,

X 3 ρικὴ.

* Σωκρατική. † ἐρετριακή.

ϱικὴ, πυθαγόρειος, ἐμπεδόκλειος, ἡρακλείτειος, ἐλεατικὴ, δημοκρίτειος, πρωταγόρειος, πυῤῥονεία, ἀκαδημαϊκή, περιπατητικὴ στωϊκὴ, ἐπικούρειος. Ταύτας τὰς εἴκοσι αἱρέσεις, ἡρακλείδης ὁ πυθαγορικὸς διεῖλεν, ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν φιλοσόφοις αἱρέσεως, πραγματείας αὐτοῦ, βιβλίῳ.

9) Megarica, 10) Pythagorea, 11) Empedoclea, 12) Heraclitea, 13) Eleatica, 14) Democritea, 15) Protagorea, 16) Pyrrhonia, 17) Academica, 18) Peripatetica, 19) Stoica, 20) Epicurea. Has viginti hæreses Heraclides Pythagoricus persecutus est in libro commentario de hæresi Philosophorum.

ΚΕΦ. ρμδ.

Ὅσαι εἰσὶ μαντεῖαι * παρ᾽ ἕλλησιν.

Ἀστρονομικὴ, γενεθλιακὴ, ὀνειροσκοπικὴ, οἰωνιστικὴ, a) συμβουλική, ἀρθρικὴ, b) ἡ διὰ κλή-

CAP. CXLIV.

Quænam sunt apud Græcos divinationes?

Astronomica, genethliaca, ex somniis divinatio, auguralis disciplina, divinatio p[...]

* De divinationum generibus variis & oraculis, con[...] cui lubebit scriptores laudatos à me in Bibliographia an[...]tiquaria cap. 12.

a] Galeus συμβολική.

b] Alterum apographum ἀθρικὴ. Galeus αἰθερ[...] qua possit intelligi Hetrusca disciplina de cœlo [...]piens.

ρων, ἢ δι᾽ ἀςραγάλων, ἢ διὰ πεμπύρων, ἢ διὰ λαχμῶν, θυτικὴ ζώων, ὠοσκοπικὴ, ἢ διὰ τεράτων, ἢ καὶ ἐνθουσίασιν, ἢ καὶ εἴσκρισίν τινος ἐπιπνοίας, ἢ διὰ κληδόνων, (ἢ διά τινος ἐπιπνοίας c]) ἢ διὰ φήμης, ἢ διὰ πανικοῦ κινήματος, ἢ διὰ μορφοσκοπίας, ἢ διὰ χειροσκοπίας, ἢ διὰ πιττακίων ὑπὸ σφραγῖδα πιπτόντων, ἢ διὰ κοσκίνου, ἢ διὰ λεκάνης μαγικῆς, ἢ ἐν φιάλῃ, ἢ διὰ κλήσεως αὐτοπτικῆς, ἢ διὰ ψυχοπομπίας, ἢ διὰ τῶν ζυγοφορουμένων ἀγαλμάτων, ἢ δι᾽ αὐλῶν, ἢ διὰ συμβόλων, ἢ διὰ κυμβάλων, ἢ διὰ τυμπάνων καὶ ὀργάνου παντὸς μουσικοῦ. ἢ διὰ σαβαζίων. μυρίζοντες d) ἄλλοι, κατὰ τὸ φανταστικὸν θειάζουσιν,

symbola, per articulorum crepitus, per sortes, per talos calculosque, per flammulas, per omina, aruspicina ex visceribus mactatorum animalium, ex ovis divinatio, ex ostentis, per enthusiasmum, per afflatus cujusdam insinuationem, per vocem, per famam, per motum panicum, per formæ inspectionem, per inspectionem manus, per tabellas nota impressa signatas, per cribrum, per pelvem magicam, per pateram, per appellationem præsentem & oculatam, per animarum sive spirituum immissiones, & per libratas imagines, per tibias vel cymbala aut tympana & instrumentum quodlibet musicum, qui Sabazio (Bac-

c] Hæc verba omittit Galeus pag. 215. ad Jamblichum, & videntur ex superioribus repetita.

d] Legendum οἱ διὰ σαβαζίου, οἱ μητρίζοντες.

ζ τιν, ἄλλοι σκότους συνεργὸν λαμβάνοντες, ἄλλοι καταπόσεις, οἱ δὲ, ἐπῳδὰς καὶ συστάσεις, ἄλλοι, εἰς ὕδωρ φαντάζονται, οἱ δὲ, ἐν τοίχῳ, οἱ δὲ, ἐν ὑπαίθρῳ αέρι, ἄλλοι ἐν ἡλίῳ, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις, τοῖς κατ' οὐρανὸν ἄστροις. οἱ δὲ διὰ

cho) pleni sunt, c matri DEUM opera tur: alii tenebras as munt in subsidium, p tiones alii, alii inca tationes stationesque alii per aquas imagina tur, alii intra pari tes, alii pleno aere ii dio, alii in Sole & al is cœli astris, alii p

ut patet ex his Porphyrii Epistolæ ad Anebonem, ex & alia scriptoris nostri illustrari poterunt: ὡς τῶν ἐ σαμένων ἔνιοί τινες αὐτῶν ἀκούοντες ἢ κυμβα λων ἢ τυμπάνων ἤ τινος μέλους ἐνθουσιάζ ὡς ὅτε κορυβαντιζόμενοι καὶ οἱ τῷ Σαβαζ κάτοχοι καὶ οἱ μητρίζοντες. οἱ δὲ ὕδωρ πι τες καθάπερ ὁ ἐν κολοφῶνι ἱερεὺς τοῦ κλαρίο οἱ δὲ στομίοις παρακαθήμενοι ὡς αἱ ἐν Δελφοῖ θεσπίζουσαι. *Video autem in iis qui fiu exstatici, quod alii ita afficiuntur si audieri cymbala forte aut tympana, aut certum quo dam melos: quod videmus accidere iis qui cory bantismum patiuntur, sed & iis qui Saba* (Baccho) *obsidentur, quique Deorum matri perantur. Alii vero id patiuntur si aquam bi berint, uti evenit Sacerdoti Apollinis Clarii in Colophone: alii si ad antri ora sedeant, ut v tes Delphicæ.* Οἱ δὲ ἐξ ὑδάτων ἀτμιζόμενοι καθα

σπλάγχνων, οἱ δὲ διὰ ὀρνίθων, οἱ δὲ, δι' ἀλφίτων. ἄλλοι, διὰ τῆς φυσικῆς παρατηρήσεως φθανούσης, ἄλλοι ἐπὶ ζώων παραλλαγὰς, ἢ φυτῶν, οἱ δὲ, δι' ἀριθμῶν, οἱ δὲ, διὰ τῆς φυσιογνωμονικῆς. ἔστι δὲ ἐπιβολὴ ἐνθουσιαστικὴ, καὶ ἐπιβολὴ θεοφορίας. χρηστήρια δὲ διαβόητα παρ' αὐτοῖς ἐστι τὰ ἐν

exta, per aves alii, alii per farinam, alii ex naturali præſenſione, alii ex alteratione animalium vel plantarum, alii per numeros, per phyſiognomicen alii. Eſt etiam impetus enthuſiaſticus, & acceſſus agitationis divinæ, celebria itidem apud ad il-

X 5 τοῖς

καθάπερ αἱ ἐν Βραγχίδαις προφήτιδες. οἱ δὲ ἐπὶ χαρακτήρων στάντες, ὡς οἱ πληρούμενοι ἀπὸ εἰσκρίσεων. Ἄλλοι παρακολουθοῦντες ἑαυτοῖς κατὰ τὰ ἄλλα, κατὰ τὸ φανταστικὸν θειάζουσιν, οἱ μὲν σκότον συνεργὸν λαβόντες, οἱ δὲ καταπόσεις τινῶν, οἱ δὲ ἐπῳδὰς καὶ συστάσεις. καὶ οἱ μὲν δι' ὕδατος φαντάζονται, οἱ δὲ ἐν τοίχῳ, οἱ δὲ ἐν ὑπαίθρῳ ἀέρι, οἱ δὲ ἐν ἡλίῳ ἢ ἄλλῳ τινὶ τῶν κατ' οὐρανόν. οἱ δὲ ἤδη καὶ διὰ σπλάγχνων καὶ δι' ὀρνίθων καὶ δι' ἀστέρων τέχνην συνεστήσαντο τοῦ μέλλοντος. *Alii autem vaporibus ex aqua aſcendentibus ſuffuſi, ſicuti prophetiſſæ in Branchidis. Nonnulli characteribus utentes, ut ii qui ſpirituum inſinuationibus replentur. Alii porro cætera ſatis ſui compotes ſola*

phan-

τοῖς ναοῖς βαιτύλια e) διὰ λίθων ἐν τοῖς στοιχείοις προσρασσόντων ἐν αἰγύπτῳ τὸ βονί, f) ὄργανόν τι τρίγωνον ἐναρμόνιον, ᾧ χρῶνται οἱ ἱεροψάλται ἐν τοῖς κώμοις, πλεκτριζόμενοι. ἐξ ἄκαρ * αἱ τῆς ἑστίας παρθένοι ἱερουργοῦσαι λέγουσι καὶ αὐταὶ τὸ μέλλον, ἀσπέτῳ πειτεκμηρόμεναι, g) οἵ τε παρὰ τῷ διονύσῳ, διὰ κορυβαντιῶν, κορυβαντ-

-los in templis oracul & bætylia per lapid in aere collisos. i Ægypto, Buni instru mentum triquetru musicum quo utunt hieropsaltæ in conv viis illud pulsantes. S etiam Romæ Vesta virgines sacris oper tes dicuntur & ipsæ turum ex perpetuo i ne indicare. Et qu Bacchi ministerio rybantismum patieb

ζου

phantasia enthei fiunt, atque ex his alii ... brarum ope ad hoc utuntur, alii potion... quibusdam, alii autem carminibus & com... tionibus: sunt etiam qui per aquam phan... as suas excitent, alii intra parietem, alii ... re aperto, alii in sole aut sub aliquo alio ... porum cœlestium: imo adhuc alii etiam p... exta, per aves, per astra artem quandam ... cogitavere ad futura prævidenda.

e] βαιτύλια λίθοι ἔμψυχοι ἐν ἀέρι κινούμενοι. Vide Bocharti Chanaan lib. 2. c. 2.

f] Al. βυνὶ. Galeus: ἐν Αἰγύπτῳ τε βουνὶ.

g] ἀσβέστῳ πυρὶ τεκμηρόμεναι.

ζόμενοι, ἐν δὲ κωλοφωνίῳ ἱερεὺς τοῦ κλαρίου, ὕδωρ πίνων, ἔλεγεν ἑκάστῳ, περὶ οὗ καὶ ἀφίκετο. ἐν δελφοῖς δὲ θεσπίζουσιν αἱ γυναῖκες ἐν τοῖς στομίοις τοῦ ὕδατος *παρακαθήμεναι, καὶ ἐν βραχεῖ h) δὲ πάλιν ἐξ ὑδάτων ἀτμιζόμεναι χρησμολογοῦσιν, ἐπὶ χαρακτήρων δὲ στάντες, πληροῦνται τῶν ἀπεγκρίσεων, ἔν τισι ναοῖς τοῦ ἀπόλλωνος. ἡ δὲ πυθία ἐπὶ τοῦ τρίποδος ἀσχημόνως ἐπικαθημένη, διὰ τῶν γυναικείων πόρων i) τὰς μαντικὰς εἰσκρίσεις k) ὑποδέχεται. πολλὰ δὲ ἐν πλείοσι ναοῖς, καὶ διὰ καμπιδῶν l) ψήφων ἀποκρινόντων συν-

tur, & Colophone Sacerdos Clarii Apollinis, cum aquam bibisset, cuique dicebat quod sciscitatum advenerat. Apud Delphos oracula fundunt mulieres osculis undæ adsidentes; Etiam in Branchidis vapore ex aquis ascendente afflatæ vaticinantur; aliæ characteribus insistentes in quibusdam templis Apollinis implentur inspirationibus. Pythiæ parum decenter sedenti in tripode, per muliebria vis vaticinandi sese insinuat. Multa etiam in pluribus templis eduntur oracula per urnas ac sortes responden-

ἔστη

* Apud Porphyrium deest τοῦ ὕδατος, & antri os intelligitur.

h) βραγχίδαις.

i] Galeus μορίων.

k] Galeus ἀποκρίσεις, minus bene.

l] Galeus καλπίδων καὶ ψήφων.

ἔστη μαντεία, τοῦ νεωκόρου τὴν ψῆφον ἐφορῶντος, καὶ ἀπὸ βιβλίου τὸν χρησμὸν ἀναγινώσκοντος, ὡς καθὼς πορφύριος ἐν τῇ πρὸς ἀνέβωντα φησὶν ἐπιστολῇ, πολλοῖς γὰρ ἀγύρτης καὶ τῷ κεχηνότι τῆς προσδοκίας ἡμῶν ἐπιθέμενος.

tia, cuſtode templiſc tem inſpiciente & re ſponſum legente ex libro, ſicut refert Porphyrius in Epiſtola ad Anebonem Ægyptium multis ille hianti curioſitati noſtræ illuden agyrta.

ΚΕΦ. ρμε.

Διατί οἱ ἰουδαῖοι τὴν δευτέραν τῶν σαββάτων καὶ τὴν πέμπτην νηστεύουσιν.

Δευτέρα σαββάτου ἐτύγχανεν εἶναι, ὅτε ὁ ναὸς ὑπὸ τοῦ ναβουχοδονόσορ τὸ πρότερον ἐνεπρήσθη. πέμπτη δὲ, ὅτε ὑπὸ τίτου, τὸ δεύτερον ἔπαθε. πενθοῦσι γὰρ ἐπὶ τῇ ἐμπρήσει τοῦ ναοῦ, κατὰ ταύτας τὰς δύο, κατὰ πᾶν σάββα-

CAP. CXLV.

Quare Judæi ſecundam Sabbatorum & quintam jejunant.

Secunda Sabbati fuit, qvum templum primum à Nabuchodonoſore exuſtum eſt. Quinta vero, qvum idem ſecunda vice paſſum eſt à Tito. Lugent igitur utramque hanc templi exuſtionem duabus hiſce cujusque hebdomadis fe-

τεν ἡμέρας, καὶ διὰ τοῦτο νηστεύουσι.

ΚΕΦ. ρμϛ.

Διατί οἱ χριστιανοὶ τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύουσιν.

Τετράδι τοῦ σαββάτου ἰούδας ὁ προδότης, τὴν τοῦ διαβόλου, τῆς προδοσίας, ἐνέργειαν ὑπεδέξατο, τοὺς, λ, χρυσοὺς παρὰ καϊάφα καὶ ἄννα, κομισάμενος. τῇ δὲ παρασκευῇ, τὴν τῆς προδοσίας πρᾶξιν ἐπετέλεσεν, ἐν ᾗ ἡμέρα καὶ τὸ κοσμοσωτήριον πάθος ὁ Κύριος ὑπέμεινε. κατὰ δὲ τὴν τῶν δύο ἡμερῶν τούτων περίοδον ἀλλοτριοῦνται μὲν οἱ χριστιανοὶ, τῆς τοῦ διαβόλου πράξεως. οἰκειοῦνται δὲ διὰ τῶν νηστειῶν, τῷ κοσμοσωτηρίῳ πάθει χριστοῦ.

tiis atque ideo jejunant.

CAP. CXLVI.

Quare Christiani jejunant quartam feriam & parasceven sive quintam?

Quinta Sabbati feriâ Judas proditor operationi diaboli ad proditionem impellentis locum in se dedit, acceptis à Caipha & Anna, triginta argenteis. Die parasceves proditionem re ipsa executus est, qua die Dominus passionem mundo salutarem subiit. His igitur duabus diebus recurrentibus, Christiani à Diaboli opere se alienos profitentur, & passionem Christi mundo salutiferam ad se pertinere, jejuniis testatum faciunt.

ΚΕΦ. ρμζ.

ΚΕΦ. ρμζ.

Τίνα ἔθνη καὶ πόσα ἐκ τοῦ ἀβραὰμ συνέστη.

Πρῶτον τὸ ἐκ τῆς ἄγαρ, καὶ τοῦ ἰσμαὴλ, ἀγαρηνοὶ, καὶ ἰσμαηλῖται εἰσὶν οἱ ψευδοσαρακηνοὶ κικλησκόμενοι, ἑαυτοῖς ἐπιφημίζοντες, τὴν ἀπὸ τῆς σάῤῥας, οὐκ ὄντες ἐξ αὐτῆς, ἐπωνυμίαν. δεύτερον τὸ ἰσραηλιτικὸν, ἀπὸ τοῦ ἰσραὴλ, ὅς ἐστιν ἰακὼβ, ἐπικληθεὶς δὲ, ἰσραὴλ ὀνομαζόμενος. καὶ ἀπὸ χεττούρας ἔθνη γεγόνασι τοῦ ἀβραάμ. γ, τὸ σαβᾶ, ὅ ἐστι τὸ αἰθιόπων, καὶ τὸ μαδιανιτῶν, οἵ εἰσιν οἱ πρὸς τοῖς αἰθίοψιν. οἱ ἐξωμῖται, καὶ οἱ τούτοις πρόσοικοι. καὶ τὸ δεδανιτῶν, ἔθνος δέ ἐστι τοῦτο, ἐξ οὗ καὶ ἰοθὸρ ὁ τοῦ μωϋσέως γαμβρὸς, καὶ

CAP. CXLVII.

Quænam & quot gent ex Abraamo natæ sunt?

Primum ex Agare que Ismaele orti ere Agareni & Ismae tæ, a] falso Saraceni pellati, qui cum ex Sa ra non sint, cog mentum à Sarra impofuerunt. Dein Israelitæ ab Israele, Jacobo nomen, qui Israel est cognom natus. Et ex Chettu ra tres Abraamo gen natæ sunt, Saba qu est Æthiopum & dianitæ Æthiopibus cini, & Exomitæ hi que finitimi : tum D danitarum natio. qua Moysis socer thro, ac Pharanitæ

a] Arabes, vide Flav. Josephum lib. 1. Antiqu. cap. 12.

οἱ φαρανῖται τὴν κατοίκησιν ἔχοντες, καὶ ἄγονται πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. ἀλλὰ καὶ ἡ συρία, ἡ δαμασκὸς δὲ ἐστὶν αὕτη, τὸ ἔθνος, ἀπ' αὐτοῦ λελόγισται, ἐκ γὰρ τοῦ οἰκογενοῦς αὐτοῦ τοῦ ἐλιέζερ, ἐξ οὗπερ ὁ δαμασκὸς τίκτεται, καὶ αὐτὴ συνίσταται. ἀπὸ δὲ τοῦ ἡσαῦ, ὃς ἔκγονος τῷ ἀβραὰμ γεγόνει, τὸ ἰδουμαίων ἔθνος ἕτερον ἀναφαίνεται, ὃ καὶ ἐδὼμ προσαγορεύεται. οὐκ ἔξωθεν δὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ φύντων ἐθνῶν, οὐδὲ τὸ μωαβιτῶν, καὶ ἀμμανιτῶν ἔθνος ἀριθμεῖται, ἐκ γὰρ τοῦ λὼτ ἔτι γενόμενοι, ὃς ἦν ἀδελφοῦ πατρὸς αὐτοῦ ὑός, αὐτῷ πάλιν ἐπιγράφονται.

prope mare rubrum degunt, habentque domicilium. Sed & Syria gens Damaſci ad Abraamum refertur: Nam ex nato in ejus ſamilia Eliezere ortus Damaſcus, cui illa originem debet. Ex Eſavo autem Abraami nepote gens alia Idumæorum quæ etiam Edom appellatur. Neque extra gentes ex eo natas cenſendi ſunt Moabitæ & Ammonitæ, progenitæ quippe ex Lotho patrui ejus filio, Abraamo itidem adſcribuntur.

Κ Ε Φ. ρμη.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ὁ ἀπόστολος παῦλος.

Ὅσοι θέλουσιν εὐσεβῶς ζῆν, διωχθήσονται. καὶ ὡς οὐκ ἀνέξονται τῆς ὑγιοῦς διδασκαλίας οἱ πολλοί: ἐπαναστήσονται δὲ τῇ πίστει πονηροὶ ἄνθρωποι καὶ γόητες, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, ἔχοντες τὴν μόρφωσιν τῆς εὐσεβείας, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἀρνούμενοι. καὶ ὅτι χρὴ τὴν ἀπὸ τῆς πίστεως ἀποστασίαν πρῶτον ἐλθεῖν, καὶ τότε ἀποκαλυφθῆναι τὸν υἱὸν τῆς ἀνομίας τὸν ἀντίχριστον, ὃν ὁ Κύριος ἀνελεῖ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ, καὶ καταργήσει τῇ ἐπιφανείᾳ τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ ὅ-

CAP. CXLVIII.

Quaenam sunt quae pr phetavit Paulus Apostolus?

Quicunque volunt vivere, infestab tur. a) Et quod m *ti non ferent sanam ctrinam.* b) Insurg adversus fidem *pr homines & impostor fallent & fallentur.* c) *Habentes speciem ac for mam pietatis, sed v ejus abnegantes.* d) quod prius oportet v nire defectionem a de, & deinde man stari filium peccati tiChristum, e) qu Dominus perdet S ritu oris sui & ap ritione gloriæ de Et quod post vo nem gentium im

a] 2. Tim. III. 12. b] id. IV. 3.
c] 2. Tim. III. 13. d] id. III. 5.
e] 2. Thess. II. 3. 8.

π τῆς κλήσεως, τῶν ἐθνῶν πληρουμένης τότε καὶ ὁ ἰσραὴλ τῆς κλήσεως τῆς σωτηρίου τεύξηται.

tam f) etiam Israel vocationis salutiferæ futurus sit particeps.

ΚΕΦ. ρμθ.

Τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.

Ὡς ἀποστήσονται πολλοὶ τῆς πίστεως, προεγνωσμένοι παρὰ τῷ Θεῷ μὴ εἶναι της πίστεως, ὡς ἀντίχριστος ἐλεύσεται, ἀντιχρίστων καὶ τῶν νῦν αἱρετικῶν παρ' αὐτοῦ κεκλημένων, οἱ καὶ εἰσὶν οὗτοι πολλοί. καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει αὐτοῦ, περὶ ἑπτὰ πληγῶν ἐπερχομένων τῷ κόσμῳ πρὸ τῆς τοῦ χριστοῦ παρουσίας ἀκήκοε. καὶ ὡς ἡ ἐκκλησία ὑπὸ τοῦ δράκοντος, ὅ ἐστιν ὁ διάβολος, εἰς τὴν ἐρημίαν ἐκδιωχθήσεται,

CAP. CXLIX.

Quænam sunt quæ prophetavit Joannes Evangelista?

Quod multi sint defecturi à fide, præcogniti à DEO quod de fide non fuerunt. a) Venturum esse AntiChristum: Antichristi autem vocantur ab eo etiam qui nunc sunt hæretici, hi enim sunt illi multi. Et in Apocalypsi sua vaticinatur de septem plagis b] super mundum venturis ante Christi adventnm. Audivit etiam quod Ecclesiam Draco, qui Diabolus est, in desertum persequetur c] & ex ore suo flumen

f] Rom. XI. 25. 26. a] 1. Joh. II. 18. 19.
b] Apocal. XV. c] Apocal. XII.

ποταμὸν ἐπιφέροντα αὐτῇ, ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐπικλύζοντος αὐτὴν, ὅ καὶ ἐστιν ἐκ τῆς αἱρέσεως καὶ τοῦ ἀντιχρίστου κατ' αὐτῆς ὁρμή. καὶ ὡς ὁ Κύριος ἀθρόως ἥξει μετὰ τῆς οὐρανίου στρατιᾶς αὐτοῦ, τὴν ἀναίρεσιν τῆς δυσεβείας ποιούμενος, καὶ τὴν βασιλείαν τοῖς ἁγίοις τὴν αἰώνιον, ἀποδιδούς.

ei infundet quo e[...] demergat, quo ipso[...] hæresis innuitur & a[n]tichristi adversus E[c]clesiam impetus. [...] quod Dominus repe[n]te veniet d] cum cœ[le]sti exercitu suo ad [de]lendam impietatem, [&] regnum æternum [san]ctis reddendum.

ΚΕΦ. ρν.

Πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως κόσμου, ἕως οὗ παραγέγονεν ὁ χριστός.

CAP. CL.

Quot annni sunt ab ori[gi]gine mundi usque a[d] natum Christum?

Ἀπὸ τοῦ ἀδὰμ ἕως νῶε ἔτη, βσξβ. ἀπὸ τοῦ νῶε ἕως ἀβραὰμ ἔτη, αιε. ἀπὸ ἀβραὰμ ἕως ἐξόδου ἔτη, υλ, ἀπὸ ἐξόδου ἕως κριτῶν ἔτη, υε. ἀπὸ κριτῶν, ἕως ἠλεὶ

Ab Adamo ad N[oe], anni 2262. à N[oe] usque ad Abr[aa]mum anni 1015. † [Ab] Abraamo usque ad e[xi]tum populi ex Ægyp[to] anni 430. Ab exitu [...]

d] Apoc, XXII.

† Supra cap. 1. ab Adamo ad Phalecum auctor noster [nu]meravit annos 3000.

καὶ σαμουὴλ, ἔτη, υϥ. ἀπὸ σαμουὴλ ἕως ἀρχῆς βασιλείας ἔτη, ϥ. βασιλειῶν, ἕως αἰχμαλωσίας λαοῦ, ἔτη, υϥ. βασιλείας μακεδόνων ἔτη, τ. ἕως ὀκτωκαιδεκαετοῦς ὀκταουΐου ἀυγούστου. ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν ἰησοῦς χριστὸς, γεννᾶται ἐν Βηθλεὲμ τῆς ἰουδαίας, ἐν ἔτει, μγ, τῆς ὀκταουΐου βασιλείας, ὡς εἶναι ἄλλα ἔτη, κε. ὁμοῦ τὰ πάντα συνάγεται, ἐπὶ τὴν τοῦ Σωτῆρος γέννησιν, ἀπὸ ἀδὰμ ἔτη, ,εφ.

que ad Judices anni 95. A judicibus usque ad Eli & Samuelem anni 490. A Samuele usque ad Regum initium anni 90. Regum usque ad captivitatem populi anni 490. Regni Macedonum anni 300. usque ad duodevigesimum Octaviani Augusti annum. Dominus autem noster JESUS CHRISTUS nascitur in Bethleem Judææ anno quadragesimo tertio regni Octaviani Augusti, ut alii sint addendi anni quinque & viginti. In universum omnes * ab Adamo ad Salvatoris Nativitatem colligiuntur anni 5500.

* Ex numeris datis prodeunt non 5500. sed 5215.

ΚΕΦ. ρνα.	CAP. CLI.
Πόσοις καὶ ποίοις ὀνόμασι, προσηγορεύετο διὰ τ' ἁγίων γραφῶν, ὁ Κύριος ἐν ἀνθρώποις ἐμφανησόμενος, κληθήσεσθαι.	*Quot & quibus nominibus in sacris litteris Dominus inter homines apparitururus appellatur?*
Μωϋσῆς προφήτην αὐτὸν καλεῖ, καὶ προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει Κύριος, λέγων, ἐκ τῶν ὑμῶν ὡς ἐμέ. ὁ μάντις ἄκων ἄστρον αὐτὸν ἀναφανήσεσθαι προηγόρευσεν, ἀνατελεῖ λέγων ἄστρον ἐν ἰακώβ. ὁ ἄγγελος, ἐρωτώμενος ὑπὸ μανωὲ τ' κριτοῦ, τί τὸ ὄνομα καλέσει τοῦ ἐπιφαινομένου Σωτῆρος, φησὶ πρὸς αὐτὸν, ἵνα τί ἐρωτᾷς τὸ ὄνομά μου, καὶ αὐτὸ ἐστι θαυμαστόν; Δαβὶδ, χριστὸν αὐτὸν προεῖπεν ἐν δευτέρῳ ψαλμῷ, ἐν δὲ, ιε, ὅσιον,	Moyses Prophetam illum appellat. a) *Et Prophetam*, inquit, *vobis suscitabit Dominus ex fratribus vestris sicut me.* Vates b) invitus illum prædixit astrum exoriturum, *orietur*, inquit, *stella in Jacob.* Angelus à Manoe judice interrogatus quomodo appelletur nomen Salvatoris qui ipsi se manifestabat, *quare*, inquit, c) *interrogas de nomine meo quod est mirabile?* David Christum d) illum prædixit in secundo Psalmo

a] Deut. XVIII. 15.
b] Bileamus Num. XXIV. 17.
c] Judic. XIII. 18. d] Psal. II. 6.

ἐν, κγ, Κύριον τῶν δυνάμεων καὶ βασιλέα τῆς δόξης, ἐν δὲ, λβ, λόγον Θεοῦ τοὺς οὐρανοὺς στερεώσαντα, ἐν, μδ, Θεὸν χριόμενον δι' ἀγάπην δικαιοσύνης, καὶ ἀνομίας μῖσος. ἐν, μη, ἄνθρωπον λυτρωτὴν, ἀλλ' οὐκ ἀδελφὸν ἀνθρώπων, ἐν δὲ, ξζ, ὁδοποιήσατε, φησὶ, τῷ ἐπιβεβηκότι τὸν οὐρανὸν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ ἀνατολὰς, Κύριος ὄνομα αὐτῷ: ὅπερ ὁ Ἀκύλας ἐξέδωκε διὰ τοῦ ἰα, ἡ ὀνομασία αὐτοῦ. ἐν δὲ, οα, τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, καὶ τὴν δικαίαν κρίσιν ἐμφαίνεσθαι προφητεύων, Σαλομῶνα αὐτὸν κεκλῆσθαι ἐπέγραψε. Φῶς δὲ καὶ ἀλήθειαν ἀλλαχοῦ τε φησί, ἐξαπόστειλον τὸ φῶς σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου. καὶ

in decimo quinto ſanctum, e] in vigeſimo tertio f) Dominum poteſtatum & Regem gloriæ, in trigeſimo ſecundo g) Verbum DEI qui cœlum firmavit: in quadrageſimo quarto h] DEUM unctum propter amorem juſtitiæ, odiumque iniquitatis. In duodequinquageſimo i) redemtorem hominum, ſed non fratrem hominum. In Pſalmo ſexageſimo ſeptimo, k) *viam* inquit, *facite ei qui aſcendit in cœlum cœli ad orientem, Dominus ei nomen eſt:* quod Aquila edidit per: *Ja illius eſt appellatio.* In ſeptuageſimo primo l) regnum ejus & juſtum judicium manifeſtan-

e] Pſal. XVI. 10 f] Pſal. XXIV. 7. ſeq.
g] Pſal. XXXIII. 6. h] Pſal. XLV. 8.
i) Pſal. XLIX. 8. 9. k] Pſal. LXVIII. 34. ſeq.
l] Pſal. LXXII.

ἐν ἄλλῳ λίθον ἀποδεδοκιμασμένον, καὶ τοῦτον γενόμενον εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ σοφίαν Θεοῦ προεῖπεν αὐτὸν, πάντα, λέγων, ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. ἐν δὲ τῷ ᾄσματι τῶν ᾀσμάτων ὁ σολομὼν, νυμφίον αὐτὸν κέκληκε καὶ ἀδελφὸν, καὶ ἀδελφιδὸν, καὶ βότρυν κυπρίζοντα, ἄνθος πεδίου, μῆλον ἐν ξύλοις, πηδῶντα ἐπὶ τὰ ὄρη, λευκὸν, πυῤῥὸν, ἐκλελεγμένον ἀπὸ μυριάδων, σαλομῶνα, ἡγούμενον. ἐν δὲ τοῖς σοφοῖς αὐτοῦ λόγοις, εἰθιὴλ αὐτὸν καλεῖ,

dum prænuncians, Salomonem eum vocat inscribit. Et alibi Lumen vocat ac Veritatem: *emitte*, m) inquit. *Lumen tuum ac Veritatem tuam.* Et in alio n) lapidem reprobatum eundemque factum in caput anguli. Et sapientiam DEI prædixit eum, o) *cuncta*, inquiens, *fecisti in sapientia.* In cantico autem canticorum Salomo p) sponsum eum appellavit & fratrem q) & fratris filium, r) & botrum Cypri, s) florem campi, t) pomum in arboribus u) procurrentem super montes, x) candidum, rubicun-

m] Pf. XLIII. 3. n] Psal. CXVIII. 22.
o] Psal. CIV. 24.
p] Cantic. I. 7. II. 8. 16. III. 1. seq.
q] Cantic. VIII. 1.
r] In Græco Cantic. I. 12. & multis aliis locis.
s] Cantic. I. 14. t] Cantic. II. 1.
u] Cantic. II. 3. x] Cantic. II. 8.

καλεῖ, ὅ ἐστιν ἴσος Θεῷ, καὶ υἱὸν Θεοῦ, φησὶ γάρ, ἀνὴρ τῷ Ἐθιήλ. καὶ πάλιν, τί ὄνομα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. Ἡσαΐας δ', τικτόμενον αὐτὸν ἐκ παρθένου προκηρύττων, Ἐμμανουὴλ αὐτὸν καλεῖσθαι ἔφη, καὶ πάλιν ἄλλοις ὀνόμασι τεχθέντα προσηγόρευσε, κάλεσόν φησι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ταχέως σκύλευσον, ὀξέως προνόμευσον. καὶ πάλιν, τὸ τεχθὲν ἐπὶ σημείῳ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας παιδίον, καλεῖσθαι ἔφη, μεγάλης βουλῆς ἄγγελον, θαυμαστὸν, σύμβουλον, ἄρχοντα εἰρήνης, ἐξουσιαστὴν, Θεὸν ἰσχυρὸν, πα-

dum, electum ex centenis millibus, y) Salomonem Ducem. z) In ſapientibus antem ſermonibus ſuis vocat eum Jethiel, hoc eſt DEO ſimilem & Filium DEI, *ait enim* a) *Vir Jethiel*, atque iterum: *ecquod nomen Filio ejus?* Eſaias naſciturum eum ex Virgine prænunciat aitque vocandum Emmanuel, c) atque iterum aliis natum eum appellat nominibus, d] *voca* inquit, *nomen ejus, celeriter manubias collige, repente prædare.* Atq; iterum, puerum in ſignum ſalutis mundi natum ait vocari e) *angelum magni conſilii, mirabilem, conſiliarium, principem pacis, valentem poteſtate, DEUM for-*

y] Cantic. V. 10. z] Regem. Cantic. III. 11.

a] Prov. XXX. 1. איתיאל

b] Prov. XXX. 4. c] Eſ. VII. 14.

d] Eſ. VIII. 3. e] Eſa. IX. 6.

πατέρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. καὶ πάλιν ἐξουδενομένην ψυχὴν, βδελυκτὸν ἔθνους, δοῦλον ἐξουσιαζόντων, πρόβατον, ἀμνὸν τυθιζόμενον, ῥίζαν ἀπὸ γῆς ἀβάτου, ῥάβδον ἐκ ῥίζης ἰεσσαὶ, ἄνθος ἐκ τῆς ῥίζης ἀνιὸν, λίθον δοκιμαστικὸν, λίθον γωνιαῖον, ἔντιμον, θεμέλιον. καὶ πάλιν φῶς αὐτὸν καλεῖ, φωτίζου λέγων ἱερουσαλὴμ, ἥκει γάρ σου τὸ φῶς, καὶ ἡ δόξα Κυρίου ἐπὶ σὲ ἀνατέταλκε. καὶ πάλιν, Σωτῆρα αὐτὸν ὀνομάζει· εἴπατε, λέγων, τῇ θυγατρὶ σιὼν, ἰδοὺ ὁ Σωτήρ σοι παραγέγονε. καὶ Θεὸν αὐτὸν ἀνακηρύττει, λέγων ταῖς πόλεσιν ἰούδα, ἰδοὺ ὁ Θεὸς ὑμῶν,

tem, futuri Patrem sæculi. Atque iterum, f) animam pro nihilo reputatam, abominabilem genti (suæ,) servum potestatem habentium, ovem, agnum lactentem, radicem e terra deserta, Virgam ex radice Jessæ, g) florem ex radice prodeuntem, lapidem h) probationis, lapidem angularem, pretiosum, lapidem fundamenti. Atque iterum lumen eum appellat, i) *illuminare*, inquiens, *Jerusalem, venit enim lumen tuum, & gloria Domini super te exorta est.* Atque iterum Salvatorem eum vocat, k) *dicite*, inquit, *filiæ Sion, ecce Salvator tuus præsens adest.* Et DEUM eum prædicat, ajens ad urbes Juda, l] *ecce DEUS*

ἰδοὺ

f] Esa. LIII. g] Esa. XI. 1. 10.
h] Esa. XXVIII. 16. i] Esa. LX. 1.
k] Esa. LXII. 11. l] Esa. XL. 9. seq.

ἰδοὺ Κύριος ἔρχεται ἐν κράτει ἰσχύος, καὶ τὸ ἔργον ἑκάστου εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. ἱερεμίας δὲ, ἰωσεδὲκ, αὐτὸν, ὅ ἐστι Θεὸς δίκαιος, καλεῖσθαι προηγόρευε, καὶ δαβὶδ αὐτὸν προεῖπε, πρὸς ἐπιστρέφειν καὶ σώζεσθαι τὸν λαὸν φησίν. ἰεζεκιὴλ δὲ, Θεὸν ἐρχόμενον αὐτὸν εἰς τὸ ποιμαίνειν, καὶ σώζειν τὰ ἀπολωλότα πρόβατα τοῦ λαοῦ, προλέγων, δαβὶδ ὁμοίως κέκληκε. καὶ δανιὴλ, ὡς υἱὸν ἀνθρώπου, ἐπὶ τὸ κρίνειν τὰ πάντα, ἐρχόμενον αὐτὸν, ὁρᾷ. ὡσηὲ δὲ, τὸν εἰς τύπον τοῦ Σωτῆρος, ἐκ τῆς πορνευσάσης

vester, ecce Dominus venit in potentia roboris, & opus cujusque in faciem ejus. Jeremias vero eum *Josedec*, m] hoc est DEUM justum appellandum prænunciavit, & David eum prædixit, *ad convertendum* inquiens & *servandum populum suum.* Jezekiel o] DEUM illum vocat venientem ad pascendas & servandas oves perditas populi sui, quemadmodum & David p) vaticinans similiter appellavit. Et Daniel q) tanquam filium hominis ad judicium de omnibus habendum venire illum videt. Hosea r) vero filium in figuram ac typum Ser-

m] Jerem. XXIII. 6. יהוה צדקנו in Catena Græca ad Jeremiam T. 2. p. 584. ἄρχων δικαιοσύνης ἡμῶν.

n] Psal. LXXXV. 6. o] Ezech. XXXIV.

p] Psal. LXXIV. 1. LXXXVIII. 52. &c.

q[Dan. X. 16. r] Hoseæ I.

σάσης συναγωγῆς υἱὸν αὐτῷ τικτόμενον, ἰεσραὲλ ὅ ἐστιν ὁρῶν Θεὸν, προσαγορεύεσθαι κελεύεται. μιχαίας δὲ γεννώμενον αὐτὸν ἐν τῇ βηθλεὲμ προλέγων, ἡγούμενον ὠνόμασεν, ἔχοντα τὴν πρὸ αἰώνων ἔξοδον. καὶ ζαχαρίας πάλιν, τὸν ἐρχόμενον Σωτῆρα τοῦ λαοῦ, ἀνατολὴν ἔχειν ὄνομα, ἔφη, καὶ νομέα, καὶ Θεοῦ σύμφυλον ἄνδρα αὐτὸν καλεῖ, ῥομφαίας κατ' αὐτοῦ ἐγειρομένας. ἰησοῦν δὲ αὐτὸν Σωτῆρα κόσμου τικτόμενον, γαβριὴλ ὁ ἄγγελος εὐαγγελιζόμενος τὴν γέννησιν αὐτοῦ, πρὸς τὴν παρθένον καλεῖσθαι μόνος ἔφησε, ὅπερ ὄνομα, ἐσημαίνετο ἐν τῷ μυστικῷ καὶ ἀῤῥήτῳ ὀνόματι, τῷ ἐν τῇ στεφάνῃ τῆς ἱερᾶς κιβωτοῦ ἐπι-

vatoris ex meretri[…] Synagoga ipsi natu[…] Jesrael, hoc est Sem[…] DEI appellari jube[…] Michæas nascituru[…] ipsum in Bethleem […] vaticinatus, Ducem […] pellavit, qui habea[…] itum sive ortum a[…] sæcula. Atqne ite[…] Zacharias de vent[…] populi Salvatore, O[…] entem t) testatur […] nomen esse, vocatq[…] Pastorem u) & viru[…] DEI contribulem […] gladio adversus eu[…] excitato. JESUM […] ro appellandum […] nasciturum Salvatore[…] Gabriel Angelus, […] cum lætum de nati[…] te ejus nuncium Vi[…] gini ferret, solus di[…] Quod nomen signi[…] batur mystico nom[…] atque ineffabili, qu[…] coronæ in sacra ar[…]

γεγρα-

s] Mich. V. 2. t] Zach. VI. XII.
u] Zach. XI. 16. x] Zach. XIII. 7.
y] Matth. I. 21.

γεγραμμένῳ. διὰ τοῦ τὸ, ἰὼδ καὶ ἢδ, σημαινομένου, ὃ ἐστι δέκατον καὶ ὄγδοον, σαφῶς ὑποδηλουμένου τοῦ ἁγίου, ἰησοῦ τοῦ Κυρίου τῆς δόξης, ὀνόματος.

z) inscriptum erat, & per literas jod atque he quibus respondent Græcæ literæ ί & ή decem & octo denotant, sanctum nomen Domini gloriæ, JESU perspicue significat.

ΚΕΦ. ρνβ.

Αἱ δέκα ἐπιφάνειαι τοῦ Κυρίου τοῖς ἰδίοις γενόμεναι, μετὰ τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

Πρῶτον ταῖς περὶ τὴν μαρίαν ἐν τῷ μνημείῳ. β, τῷ κηφᾷ μόνῳ, ὡς καὶ ὁ παῦλος φησί, ἔπειτα ὤφθη κηφᾷ. γ, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων τοῖς μαθηταῖς, τοῦ θωμᾶ μὴ παρόντος, τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων. δ, τοῖς πε·

CAP. CLII.

Decem apparitiones Domini, quibus suis se vivum demonstravit, postquam à mortuis resurrexisset.

Primum Mariæ a) ejusque comitibus in sepulchro. 2) Cephæ soli, ut Paulus etiam ait: b) *deinde visus est Cephæ.* 3) Discipulis, c] Thoma non præsente, una Sabbatorum foribus clausis. 4) Cle·

è

z] Exod. XXVII. 34. Supra pag. 224. Confer Petrum Galatinum III. 20.

a] Matth. XXVIII. 1.

b] 1. Corinth. XV. 5. Joh. XX. 19.

c] Luc. XXIV. 36.

ε) κλεόπα ἀπιοῦσιν εἰς τὴν ἐμμαοὺ, ἐν τῇ κλάσει τοῦ ἄρτου. ε, παρόντος τοῦ θωμᾶ, καὶ τῶν λοιπῶν μαθητῶν, ὅτε καὶ τὸν θωμᾶν ἐκάλει τὰς χεῖρας καὶ πλευρὰν ψηλαφήσαντα. ς, ἐν τῇ γαλιλαίᾳ τῆς θαλάσσης τιβεριάδος ἐν τῇ ἄγρᾳ τῶν, ρνγ, ἰχθύων. ζ, τοῖς πεντακοσίοις ἐφάπαξ, κατὰ τὸν παῦλον. θ, εἰς τὸ ὄρος ἐν τῇ γαλιλαίᾳ, οὗ ἐτάξατο αὐτοῖς ὁ κύριος, κατὰ τὸν ματθαῖον. ι, εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν εἰς τὸν οὐρανὸν ἀνερχόμενος.

ophæ d] ejusque co ti Emmauntem a untibus, à quibus fractione panis agn fuit. ς) Thoma p ſente e] & cæteris ſcipulis, ubi Tho etiam ad ſe voc manusque & latus gere eum juſſit. Galilæa ad mare Ti riadis f] in cap centum quinqua trium piſcium. Quingentis ſimul Paulus g] teſtatur. Jacobo h] ſecund eundem Paulum. In monte Gali quo venire eos D nus, Matthæo i] præceperat. monte olivarum quando in cœlum ſcendit.

ΚΕΦ

d] Luc. XXIV. 15. e] Joh. XX. 26.
f] Joh. XXI. 1. g] 1. Cor. XV. 6.
h] 1. Cor. XV. 7. i] Matth. XXVIII. 16.
k] Actor. I. 9. Luc. XXIV. 51. Marc. XVI. 19.

ΚΕΦ. ρνγ.

Ποσάκις μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸν ἐπάνοδον, ὁ Κύριος τοῖς ἰδίοις ὤφθη μαθηταῖς.

Πρῶτον στεφάνῳ τῷ πρωτομάρτυρι, ἀναιρουμένῳ ὑπὸ τῶν ἰουδαίων, τῶν οὐρανῶν ἀνοιχθέντων. β, παύλῳ, εἰσιόντι εἰς δαμασκὸν ἐν τῷ τοὺς ἁγίους δεσμίους ἐθέλειν ἄγειν. γ, τῷ παύλῳ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, ὅτε ἐπιφανεὶς αὐτῷ, ἔφη, μὴ φοβοῦ παῦλε, ὡς γὰρ διεμαρτύρω περὶ ἐμοῦ εἰς ἱερουσαλὴμ, οὕτως σε δεῖ καὶ εἰς ῥώμην μαρτυρῆσαι. δ, ἰακὼβ, τῷ δικαίῳ, ὡς ἡγήσιππος καὶ κλήμης ἱστοροῦσιν, ἀναχθέντι ὑπὸ τῶν ἰουδαίων εἰς τὸ πτερύ-

CAP. CLIII.

Quoties post reditum in cælos Dominus suis visendum se præbuit Discipulis?

Stephano primum protomartyri, a) cum à Judæis interficeretur, cœlis apertis apparuit. Deinde Paulo b) Damascum petenti, cum sanctos vellet vinctos ducere. Tertium Paulo Hierosolymis, quando apparens ei dixit, c] *ne timeas Paule, sicut enim de me testatus es Hierosolymis, ita oportet te etiam testificari Romæ.* Quartum, Jacobo justo, ut Hegesippus & Clemens d] commemorant, cum à Judæis ille adduceretur in alam templi, ut dice-

γιον

a] Actor. VII. 56.

b] Actor. IX.

c] θάρσει Παῦλε Actor. XXIII. 11.

d] Apud Eusebium Hist. Eccles. lib. 2. cap. 23.

γιον τȣ̃ ἱερȣ̃, ἵνα εἴπῃ τίς ἡ θύρα τȣ̃ ἰησȣ̃.

ret quodnam esset ci um JESU?

ΚΕΦ. ρνδ.

CAP. CLIV.

Πόσα εἰδωλεῖα ἐσεβάσθη ὁ λαὸς, τὸν Θεὸν καταλείψας.

Quænam idola e] c Judæorum populus, ro DEO rel ēto?

Πρῶτον τὸ βȣκέρανον, ὃ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀαρὼν ἐποίησε. β, τελεσθεὶς τῷ βεὲλ φεγὼρ εἰδώλῳ μαδιανιτῶν, ἔπειτα τῷ φεγὼρ βδελύγματι τῶν ἰȣδαίων, τῇ βαὰλ καὶ ταῖς ἀστάρταις, θεαῖς σιδωνίων. τῷ δαγὼν καὶ τῇ μύα θεοῖς ἀκκαρὼν, τῷ μωλὼχ, τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωὰβ. καὶ τὸν θαμȣ̀ζ ὅς ἐςὶν ὁ ἄδωνις, ἐθρήνȣν αἱ γυναῖκες ἐν τῷ ναῷ, καὶ τοῖς οἴκοις αὐτῶν ἐσεβάσθησαν. καὶ τὸν ἥλιον ἐν τοῖς βȣνοῖς, καὶ τοῖς δάσεσι, θύοντες αὐ-

Primo caput bo quod in deserto aron fecit. Deinde tu prosecutus est B Phegor, idolum M dianitarum. Dein Phegor abominatio nem Judæorum, B & Astartas Deas Sid niorum. Dagonem Muscam Deos Ac nitarum. Moloch, C mos Moabitarum id lum. Et Thamus qui est Adonis, p xere in templo m res, & domi suæ erunt & Solem, in libus & in lucis sac

e] Huic capiti illustrando amplorum commentar loco esse poterunt Jo. Seldeni de Diis Syris Syntag

τοῖς. ἄχαζ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰούδα, καὶ τοῖς δαμασκοῦ θεοῖς ἐλάτρευσε. μανασσῆ δὲ, καὶ κληδωνιστὰς, καὶ ἐγγαστριμύθους, καὶ γλυπτὰ, καὶ βωμοὺς, τοῖς δαίμοσιν, ἐν τῷ ναῷ, εἰς τὴν ἱερουσαλὴμ, ἔστησε, καὶ ἐν πυρὶ διῆγε τὰ τέκνα αὐτοῦ. ὁ δὲ ἰσραὴλ, ἀποστὰς τῆς ἱερουσαλὴμ, ταῖς δαμάλεσιν ἃς ἔστησεν ὁ ἱεροβοὰμ, ἐν τῇ βεθὴλ, καὶ ἐν τῇ δὰν, ἐλάτρευσεν.

facientes. Achaz Rex Juda etiam Diis Damaſci cultum exhibuit. Manaſſe divinatores, ventriloquos, & ſculptilia, & altaria dæmonibus in templo ſtatuit Hieroſolymis, & per ignem liberos ſuos traduxit. Iſrael autem ab Hieroſolymitano templo facta defectione coluit vitulas, quas in Bethel & Dan Jeroboamus ſtatuerat.

ΚΕΦ. ρνε.

Τίνες βεβαιοτάταις φιλίαις ἐχρήσαντο.

Δαβὶδ ὁ βασιλεὺς καὶ ἰωνάθαν ὁ τοῦ σαοὺλ υἱός. ὁ ἀβεσσαλὼμ καὶ ἰακώβ. ἀχαὰβ ὁ τοῦ ἰσραὴλ βασιλεὺς, καὶ ἰωσαφὰτ ὁ τοῦ ἰούδα.

CAP. CLV.

Quinam firmiſſimâ juncti fuere amicitiâ?

David Rex & Jonathan Saulis F. 2) Abeſſalom & Jacob. f] 3) Achaab Rex Iſraelis & Joſaphat Rex Juda.

ΚΕΦ. ρνϛ.

f] Puto legendum *Joab* Vide 2. Sam. XIV.

ΚΕΦ. ρνϛ'.

Τίς μετέβαλεν εἰς θηρίον τὴν ψυχήν.

Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυλώνιος, τιμωρηθεὶς ἐπ᾽ ἀλαζονείᾳ, ἔτη, ζ. Σαοὺλ, ἐκ δικαίου καὶ ἀγαθοῦ τρόπου, διὰ φθόνον τὸν κατὰ τοῦ δαβὶδ, εἰς ἄδικον καὶ φαῦλον μετέβαλε τρόπον. ἰούδας, κληθεὶς εἰς μαθητείαν, καὶ διὰ φιλαργυρίαν, προδότης γενόμενος. νικόλαος, ἐκ τῶν ἑπτὰ διακόνων γεγονὼς, καὶ εἰς αἵρεσιν ἐκτραπείς.

CAP. CLVI.

Cujusnam mores an[...] in bestiæ condition[...] immutati sunt?

Nabuchodono[...] Babylonii, qu[...] superbiam hac pœ[...] fectus fuit per an[...] septem. Saul ex ju[...] & bono animi ten[...] per invidiam adve[...] Davidem in injustu[...] pravum transform[...] Judas ad discipulatu[...] vocatus & per avari[...] am factus proditor. N[...] colaus qui ex septem[...] rat Diaconis, & in hæ[...] sin aversus est.

ΚΕΦ. ρνζ'.

Τίνες ἐκ φαύλων ἀγαθοὶ γεγόνασι.

Ματθαῖος, ἐκ τελώνου, ἀπόστολος καὶ εὐαγγελιστὴς γενόμενος. Ζακχαῖος, καταλείψας τὸ τελώνειον, καταδικα-

CAP. CLVII.

Quinam ex mali[...] sunt boni?

Matthæus qui ex [...] blicano Apo[...] & Evangelista [...] Zachæus qui [...] mensa publican[...]

σας ἑαυτὸν, τετραπλάσια ἃ ἠδίκησε, ἀποδοὺς, καὶ οὕτω τὸν Κύριον δεξάμενος. Παῦλος, ἐκ διώκτου, κήρυξ τῆς πίστεως γενόμενος.

ſeipſum coarguit, & quod injuſte exegerat reſtituit quadruplo, atque ita Dominum eſt amplexus. Paulus ex perſecutore præco redditus fidei.

ΚΕΦ. ρνη.

Τίς μακρόβιος μετὰ μωϋσέα ἐγένετο.

Ἰωδαὲ ἀρχιερεὺς, ὁ τὴν γοδολίαν ἀποκτείνας, ζήσας ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη.

CAP. CLVIII.

Quinam longævus poſt Moyſen extitit?

Jodae Pontifex maximus qui Godoliam interfecit, vixitque annos centum viginti.

ΚΕΦ. ρνθ.

Τίνες λέοντας χερσὶν ἀνεῖλον.

Σαμψὼν ὁ ναζωραῖος. δαβὶδ, ὅτε τὰ τοῦ πατρὸς ἔνεμε ποίμνια. βαναίας ὁ τοῦ ἰωὰβ, τοῦ δαβὶδ στρατηγός.

CAP. CLIX.

Quinam manibus ſuis interfecerunt leones?

Sampſon Nazoræus. David, cum patris ſui greges paſceret. Banæas Joabi F. dux exercitus Davidis.

ΚΕΦ. ρξ.

Τίνες ὑπὸ λεόντων ἀνῃρέθησαν.

Ἰαὼδ ὁ προφήτης, ὁ τὸ σημεῖον εἰς τὴν Βεθὴλ δοὺς, τὴν τοῦ θυσιαστηρίου διάρρηξιν. ὁ ἄνθρωπος ὁ κελευσθεὶς πατάξαι τὸν προφήτην, τὸν βουλόμενον δεῖξαι ἑαυτὸν τετραυματισμένον τῷ ἀχαὰβ, καὶ μὴ ὑπακούσας. οἱ κατοικισθέντες μετὰ τὴν τοῦ ἰσραὴλ αἰχμαλωσίαν βαβυλώνιοι, εἰς σαμάρειαν.

CAP. CLX.

Quinam à leonibus pe- emti sunt?

Jaod Propheta, quisi- gnum divinitus de- derat in Bethele ru- ptum altare. Hom DEI jussus percut Prophetam volent sese vulneratum mon strare Achaabo, & jussu non obsequtus. Baby- lonii qui post captivi- tatem Israelis Samariam transmigrarunt.

ΚΕΦ. ρξα.

Τίνες ἐπὶ ἱεροσυλίαις ἀνῃρέθησαν.

Ἀχὰρ ἐπὶ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασι τῆς ἱεριχῶ. ὀφνὶ καὶ φινεὲς οἱ τοῦ ἡλεὶ, ἐπὶ τὸ ἑαυτοῖς ἀπαρχεσ-

CAP. CLXI.

Quinam propter sacrile- gia interfecti sunt?

Achar a] jubente Jes Nave, propter a- nathemata Jericho. O- phni & Phinees, Heli f- lii, b] quod de sacri-

ga

a] Jos. VII.
b] 1. Sam. II, 12. IV. 11. 17.

θαι τὰ ἱερεῖα. ἀνανίας καὶ σαπφεῖρα ἡ τούτου γυνὴ, ἐπὶ τῷ μέρη τινὰ τιμῆς ἀγροῦ προσάγειν, ἐθέλειν δὲ τὴν ἀποστολικὴν πολιτείαν ἀπατᾶν, ὡς ὅλην τοῦ ἀγροῦ τὴν τιμὴν μὴ προσενέγκαντας.

ciis sibi primas partes delibarent. Ananias & Sapphira ejus uxor c] quod partem de pretio agri afferrent, vellentque apostolicam rempublicam fallere, ac si pretium agri totum attulissent.

ΚΕΦ. ρξβ.

Τίνες εἰς λάκκους εἰς τὸ ἀναιρεθῆναι ἐβλήθησαν.

Ἰωσὴφ ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν. ἱερεμίας ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τοῦ λαοῦ. δανιὴλ ὑπὸ περσῶν.

CAP. CLXII.

Quinam in foveas conjecti sunt ut interficerentur?

Josephus à fratribus. d] Jeremias à principibus populi. e) Daniel f) à Persis.

ΚΕΦ. ρξγ.

Τίνες δίκας ἔδοσαν πλημμελήσαντες.

Κάϊν ἀποκτείνας τὸν ἀδελφὸν, εἰς ἑβδόμην γενεὰν παραλυθείς.

CAP. CLXIII.

Quinam peccatorum admissorum pœnas dederunt?

Cain cum interfecisset fratrem, in septimam g) generatio-

c] Actor. V. d] Genes. XXXVII.
e] Jerem. XXXVIII. f] Dan. VI.
g] Ita intelligit locum Genes. V. 15.

σοδόμων αἱ πόλεις καταφλεχθεῖσαι διὰ τὴν τῆς φύσεως παραχάραξιν. χαναναῖοι, καὶ ἀμορραῖοι, τῶν οἰκείων ἐκβληθέντες, διὰ τὴν εἰδωλολατρείαν. φαραὼ καὶ οἱ αἰγύπτιοι, θείοις ἐναντιούμενοι σημείοις, εἰς τὸν βυθὸν συγχεθέντες. σαοὺλ ἐν πολέμῳ πεσὼν ἅμα τοῖς οἰκείοις, καὶ τοῖς γαβαωνίταις, ἐκδιδομένων τῶν υἱῶν αὐτῶν, εἰς ἐξιλέωσιν. ἡ τοῦ βενιαμὶν φυλὴ, ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ τῆς γυναικὸς τοῦ βηθλεεμίτου. ἡ βαβυλὼν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ ἐπαρθεῖσα εἰς ἐρημίαν ἐκδοθεῖσα. ἄχαρ ἱεροσυλήσας. ὁ ἐν τῇ ἐρήμῳ τὸ σάββατον βεβη-

nem usque abſolu[...] Civitates Sodomor[...] i) quæ ob naturæ [...] verſionem confla[...] runt. Chananæi k) [...] Amorrhæi habitatio[...] bus ſuis ejecti prop[...] idololatriam. Pha[...] l) & Ægyptii qui di[...] nis ſignis renitentes [...] profundum deme[...] ſunt. Saul m) una cu[...] ſuis occumbens in be[...] lo, & filii ejus n) tra[...] diti Gabaonitis in ex[...] piationem. Tribu[...] Benjamin o] ob petu[...] lantiam in uxore vi[...] Bethlehemitæ admi[...] ſam. Babylon ſeſe re[...] gni cauſſa efferens p) [...] que tradita in deſertu[...] ac ſolitudinem. Ach[...] q) propter ſacrilegiu[...] Is qui in deſerto Sa[...] batum profanaverat [...]

λώσα[...]

i] Geneſ. XIX. k] Exod. XXXIII. 2
l] Exod. XIV. m] 1. Reg. XXXI.
n] 2. Reg. XXI. 6. o] Judicum XIX. ſeq.
p] Eſ. XIII. 19. q] Joſuæ VII. r] Num. XV. 32. ſeq.

λώσας ἐπὶ τῇ τῶν ξύλων συλλογῇ. ὁ Θεὸν ἐν τῇ μάχῃ βλασφημήσας κατὰ τὴν ἔρημον. οἱ τοῦ ἠλεὶ παῖδες τῆς ἱερωσύνης μετὰ τιμωρίας καταλυθέντες. Σεδεκίας ἐκτυφλωθεὶς ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου. ὁ λαὸς ὁ ἰουδαίων, ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Σωτῆρος ἐπαναστάσει, τὴν ἔτι κατέχουσαν αὐτὸν ὑπομένων, μετὰ ἀναισθησίας, αἰχμαλωσίαν.

collectione lignorum. Is qui in deserto inter concertationem s) DEUM blasphemaverat. Filii Heli, t) sacerdotio cum pœna detrusi. Sedekias oculis u) privatus à (Rege) Babylonio. Populus Judæorum x) qui propterea quod adversus Salvatorem insurrexit, captivitatem qua etiamnum premitur, sine culpæ sensu perfert.

ΚΕΦ. ρξδ.

Τίνες πλημμελήσαντες ἐλέους τετυχήκασιν.

CAP. CLXIV.

Quinam, cum peccassent, misericordiam consecuti sunt?

Οἱ τοῦ ἰωσὴφ ἀδελφοὶ, πεπρακότες αὐτὸν, καὶ διατραφέντες ὑπ' αὐτοῦ. δαβὶδ, ταπεινώσας ἑαυτὸν, ἐπὶ τῇ πλημμελείᾳ, καὶ ἐκτενῶς ἐξομολογούμενος.

Josephi fratres qui eum vendiderant, & postea ab eo sunt enutriti. David seipsum ob peccata humilians, & prolixe agens DEO gratias. Salomo qui tem-

s] Levit. XXIV. t] 1. Sam. IV. 11. 17.
u] 4. Reg. xxv. 7. x] Matth. xxIII. 38.

σαλομὼν, ναοὺς τοῖς τῶν ἐθνῶν εἰδώλοις δειμάμενος, καὶ διὰ τὸν πατέρα μὴ τιμωρηθείς. μανασσῆς ἐν αἰχμαλωσίᾳ ἀπαχθεὶς, καὶ ἐπὶ Θεὸν ἐπιστραφεὶς καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναχθείς. ἰωακεὶμ λυθεὶς ἀπὸ τῶν δεσμῶν, καὶ τιμώμενος βασιλικῇ τιμῇ ὑπὸ τοῦ βαβυλωνίου. ὁ λῃστὴς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ χριστὸν ὁμολογήσας, καὶ τὴν εἰς παράδεισον ὁδὸν εὑράμενος. ὁ ἀπόστολος παῦλος, διώκων τὴν ἐκκλησίαν, καὶ κήρυξ ἧς ἐπολέμει χριστοῦ πίστεως ἀποστελλόμενος. ἡ ἐκκλησία ἡ ἐξ ἐθνῶν, ἐπὶ ταῖς τοσαύταις πλημμελείαις ἐλεουμένη, καὶ διὰ πίστεως χριστοῦ, τῆς τελείας δικαιώσεως, ἀξιουμένη.

pla idolis gentium a ficaverat, & propter p trem Davidem pœn non dedit. Manaſſ abductus in captivi tem, converſusque a DEUM atque ide re ductus. Joakim ſol tus vinculis & reg honoratus honoribus (Rege) Babylonio. La tro qui in cruce Chri ſtum confeſſus eſt vi amque in paradiſum reperit. Apoſtolus Paulus perſequens Eccleſiam, & præco miſſus fidei CHriſti, quam oppugnaverat. Eccleſia ex gentibus, poſt tot peccata, conſecuta miſericordiam, & digna habita per fidem CHriſti perfecta juſtificatione.

ΚΕΦ. ρζ'.

ΚΕΦ. ρξε.

Τίνες εἰσὶν οἱ κατορθοῦν τι δόξαντες, καὶ ἐπὶ τοῦτο διαμαρτῶντες.

Ο τὸν σαοὺλ ἐπισφάξαι καυχησάμενος τῷ δαβὶδ, καὶ κομίσας αὐτῷ τὸ τῆς βασιλείας σημεῖον, ὡς αὐτῷ προσηκούσης τῆς βασιλείας, ἀναιρεθῆναι προσταχθεὶς ὑπὸ τοῦ δαβίδ. ῥαχαὰβ καὶ βαναίας, οἱ υἱοὶ ῥεμμὼν, οἱ μεμφιβοσθὲ τοῦ υἱοῦ σαοὺλ τὴν κεφαλὴν κομίσαντες τῷ δαβὶδ, καὶ μεγάλην αὐτῷ δόξαντες κατατίθεσθαι χάριν, δι' ἧς καὶ ἤλπιζον εὐδοκιμεῖν, ἀναιρούμενοι διὰ τοῦτο. ὀζᾶ ὁ τὴν κιβωτὸν ἐπικλιθεῖσαν ἐπισπασάμενος πρὸς ἑαυτὸν, πρὸς τὸ μὴ περιτραπῆναι ἀπὸ τῆς ἁ-

CAP. CXLV.

Quinam sibi visi sunt recte aliquid fecisse, & eo ipso peccarunt?

Qui Davidi se jactabat interfecisse Saulem, a] regnique, utpote quod ei deberetur, insigne offerebat,& a Davide jubebatur interfici. Rachaab & Banajas filii Remmon, b) qui Memphibosthei, Sauli filii caput afferebant Davidi, magnam apud eum putantes se inituros gratiam, per eamque in honore futuros, ideo interfecti sunt. Oza c) qui arcam declinantem ad se attrahebat ne de curru excuteretur, & statim mortuus est. Jussus a

a] 2. Sam. I. b] 2. Sam. IV.
c] 2. Sam. VI.

μάχης, ἀποθανὼν παραυτίκα. ὁ κελευσθεὶς ὑπὸ τοῦ προφήτου μιχαίου, παταῖσαι αὐτὸν, καὶ διʼ εὐλάβειαν οὐ πατάξας, ἀναιρεθεὶς ὑπὸ λέοντος. ὁ Φαρισαῖος ἐπὶ τῇ οἰκείᾳ δικαιοσύνῃ, τοῦ τελώνου καταυχώμενος.

propheta Michæa i[...] ſum percutere, d] [...] ex reverentia eum n[...] percutiens, à leone e[...] obtruncatus. Phariſæus e) qui propria juſtitia præ publicano gloriabatur.

ΚΕΦ. ρξϛ.

Τίνα ἐστὶ τὰ ἔθνη καὶ πόσα, τὰ τοῖς ἱεροῖς τόποις ὕστερον ἐπανιστάμενα, καὶ θεήλατον ὑπομείναντα τιμωρίαν.

Γὼγ καὶ μαγὼγ οἵ εἰσι σκύθαι. μοσὼχ, ἰλλύριοι. θωβὲλ, θετταλοί. γομὲρ, γαλάται. θεργαμὰ, ἀρμένιοι. σαβαιῶν, ἄραβες. οἱ πρῶτοι ἰνδῶν θαρσεῖς, ἄφροι. χοῦς, αἰθίοπες. φοὺδ, λίβυες. φρὲς, πέρσαι.

CAP. CLXVI.

Quænam ſunt & quot gentes, qui adverſus ſacra loca deinceps inſurrexerunt, & divinas deinde pœnas ſubierunt?

Gog & Magog qui ſunt Scythæ, Moſoch, Illyrii. Thobel, Theſſali. Gomer, Galli. Thergama, Armenii. Sabæi, Arabes. Primi Indæorum. Tharſis, Afri. Chus, Æthiopes. Phud, Libyes. Phres, Perſæ.

ΚΕΦ. ρξζ.

d] 3. Reg. XIII. e] Luc. XVIII.

ΚΕΦ. ρξζ.

Αἱ δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ τοῦ ἀρχιερέως ζώνῃ ἐντεθεμένων.

Ἴασπις, μοιχείας ἀποτρεπτική. σαπφεῖρος, ὀφθαλμοῖς στιλπνωτικὴ λαμπρά. χαλκηδόνιος, σωφροσύνης πρόσφορος. σμάραγδος, δαιμόνων ἀπελαστική. σαρδόνυξ, διαπυρσαίνουσα. σάρδιος, χρυσόλιθος, ὀδύνας ὀφθαλμῶν ἰῶνται. βήρυλλος, λύπης ἰατική. τοπάζιος. χρυσόπρασος. ὑάκινθος. ἀμέθυσος, μέθης ἀλεξιτήριον. ἄνθραξ. ἀχάτης. λιγύριος. ὀνύχειος.

CAP. CLXVII.

*Virtutes gemmarum * Zonæ ſummi Pontificis inſertarum.*

Jaſpis adulterii averruncus. Sapphirus oculis fulgorem ſplendoremque concilians. Chalcedonius, conducibilis ad caſtitatem. Smaragdus repellit dæmones. Sardonyx igneum colorem referens. Sardius & Chryſolithus doloribus oculorum medentur. Beryllus luctum ſanat. Topazius. Chryſopraſus. Hyacinthus. Amethyſtus fugat ebrietatem. Carbunculus. Achates. Ligurius. Onychius.

* Confer Epiphanii libellum de gemmis.

Τέρμα πυκτίδων ἐνταῦθα ἰωσήππου,
Τὰς ὑποθέσεις τῶν πέντε βίβλων ἔχων.
Πέρας δέδωκα τῷ τελευταίῳ στίχῳ,
Τῷ συντελεστῇ τῶν καλῶν Θεῷ χάρις.
Τῷ συμπέρασμα δόντι μοι λόγους γράφειν,
Εἰς αἶνον εὐχάριστον αὐτοῦ τοῦ Λόγου.

Hic scriptionis est Jo… sephi terminus,
Habens librorum qu… complexum brev…
Jam versui addidi u… coronidem,
Grates DEO, qui cu… perficit bona,
Pertexere hæcce verba… dedit mihi,
Laudes ut offeramus VER… BO & gratias.

Πίναξ τοῦ ὑπομνηστικοῦ βιβλίου τοῦ ΙΩΣΗΠΠΟΥ:

Index Libri Memoria… à JOSEPHO compositi,

ΒΙΒΛΟΣ α.

LIBER I.

δ. τίνες εἰσὶν οἱ ιβ´ τοῦ ἰακὼβ παῖδες οἱ τοῦ λαοῦ πατριάρχαι.	4. Quinam filii duodecim Jacobi, populi Patriarchæ.
ε. τίνες εἰσὶν οἱ ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ διασωθέντες.	5. Quinam ſervati in arca ex diluvio.
ϛ. τίνες εἰσὶν οἱ, οε, μετὰ τοῦ ἰακὼβ εἰς αἴγυπτον καταλύσαντες.	6. Quinam illi LXXV. pui cum Jacobo Ægyptum habitaturi petierunt.
ζ. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ σαμουὴλ πρόγονοι, ἱερατικοί.	7. Quinam progenitores Samuelis Sacerdotes.
η. τίνες οἱ τοῦ ἠλεὶ πρόγονοι ἱερατικοί.	8. Quinam Eli progenitores ſacerdotes.
θ. τίνες δὲ οἱ τοῦ ἐζεκιὴλ τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.	9. Quinam Ezechielis Prophetæ progenitores ſacerdotes.
ι. τίνες δὲ οἱ ἱερεμίου τοῦ προφήτου πρόγονοι ἱερατικοί.	10. Quinam Jeremiæ Prophetæ progenitores ſacerdotes.
ια. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ λαοῦ κριταὶ μετὰ τὴν διανέμησιν τὴν ὑπὸ ἰησοῦ τοῦ ναυῆ τῆς γῆς γεγενημένην γενόμενοι.	11. Qui fuerint Judices populi, poſt diſtributionem terræ â Jeſu filio Nave factam.
ιβ. τίνες ἐβασίλευσαν τοῦ λαοῦ.	12. Quinam Reges populo præfuerint.
ιγ. τίνες βασιλεῖς γεγό-	13. Quinam Reges Iſ-

νασι

κβ. τίνα δεῖ τὰ ἔθνη ἃ ὁ λαὸς ἐκληρονόμησε.	22. Quænam illæ gentes, quarum in terras succeſsit populus Israeliticus.
κγ. τίνας βασιλεῖς καὶ τίνων ἐθνῶν ὁ λαὸς ἀπέκτεινεν.	23. Quosnam & quarum gentium Reges populus interfecerit.
κδ. πόσα ἔθνη καὶ τίνα συνέστη ἀπὸ τῶν τριῶν τοῦ νῶε παίδων, σὴμ, χὰμ, ἰαφέθ.	24. Quot & quænam gentes extiterint è tribus filiis Noe, Semo Chamo & Japhetho.
κε. τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ ἐνδιάθετα βιβλία κβ.	25. Libri XXII. quibus Vetus Teſtamentum continetur.
κϛ. ὀνομασίαι καὶ ἑρμηνεῖαι τῶν παρ' ἑβραίοις στοιχείων.	26. Nomina & interpretationes litterarum apud Hebræos.
κζ. μῆνες ἑβραίων, αἰγυπτίων, μακεδόνων, ῥωμαίων.	27. Menſes Hebræorum, Ægyptiorum, Macedonum, Romanorum.
κη. ὅπως τὸ ἱερὸν κατεσκευάζετο χρίσμα, ὅπως δὲ καὶ τὸ θυμίαμα.	28. Quomodo ſacrum unguentum & incenſum præparata fuerint.
κθ. τίνες γεγόνασι γίγαντες.	29. Quinam fuerint Gigantes.
λ. τίνες γεγόνασι πολύπαιδες.	30. Quibus multi fuerint liberi.

λα.

λθ. ὅσαι γυναῖκες τὰς ἄνδρας διέφθειραν.

39. Quæ uxores viros ſuos perdiderint.

μ. ὅσαι γυναῖκες τὰς ἄνδρας εὐηργέτησαν, καὶ δι' ὧν ἔδρασαν εὐάρεστοι τῷ Θεῷ γεγόνασι.

40. Quæ uxores bene de ſuis viris ſint promeritæ, & factis ſuis DEO probatæ extiterint.

μα. τίνες ἄνδρες ἐπὶ σοφίᾳ θαυμαστοὶ γεγόνασι.

41. Quinam viri ſapientia fuerint admirabiles.

μβ. τίνες ἐπὶ σοφίᾳ γυναῖκες θαυμασταὶ γεγόνασι.

42. Quænam admiranda ſapientia extiterint fœminæ.

μγ. τίνες ἐπὶ δεινότητι γενόμενοι σοφοὶ διὰ τῆς ἑαυτῶν σοφίας ἀπώλοντο.

43. Quinam callide ſapientes ſua perierint ſapientia.

μδ. τίνες ἐπικρύψει τῆς ἀληθείας σοφοὶ σωτηρίαν εὕραντο.

44. Quinam ſapientes veritatis occultatione ſalutem invenerint.

με. τίνες δὲ δόλῳ, δικαιοσύνης ἔργα διεπράξαντο.

45. Qui per dolum juſta patraverint.

μϛ. τίνες προσχήματι χρηστότητος ἢ εὐσεβείας, θάνατον κατειργάσαντο.

46. Quinam bonitatis vel pietatis prætextu mortem intulerint.

μζ. τίνες δίκαιοι ἀνῃρέθησαν.

47. Qui juſti fuerint interemti.

νη, τίνες διὰ ταπεινοφροσύνην, εἰς δόξαν καὶ ὕψος ἤχθησαν;

58. Quinam per modestiam ſint evecti in gloriam ac ſublimitatem.

νθ, τίνες ἐφ' οἷς ἔδρασαν φόνοις, ἀπεδέχθησαν καὶ εὐάρεστοι παρὰ Θεῷ γεγόνασι.

59. Qui propter homicidia quæ patrarunt accepti & DEO probati fuerint.

ξ, τίνες ἐπὶ παρανομίαις λιθόλευστοι ἀνῃρέθησαν.

60. Quinam propter crimina obruti lapidibus, atque ita è medio ſublati ſint.

ξα. καὶ τίνες δίκαιοι ἐπ' εὐσεβείᾳ.

61. Quinam item juſti ptopter pietatem.

ξβ. τίνες παρανόμους μίξεις πεποίηνται.

62. Quinam inceſtuoſis nuptiis ſe polluerint.

ξγ. τίνες διώνυμοι γεγόνασι.

63. Quinam duplici extiterint præditi nomine.

ξδ. τίνες δευτέρῳ ὀνόματι ἐπωνομάσθησαν.

64. Quinam ſecundo nomine nuncupati ſint.

ΒΙΒΛΟΣ β.

LIBER II.

ξε. τίνα τὰ ἐπὶ τῆς μιᾶς Θεότητος παραλαμβανόμενα.

65. Quænam ſumantur ad venerandam Divinitatem concipiendam.

ξϛ. τίνα δὲ τὰ ἐπὶ δυ-

66. Quænam ad perſo-

οδ. τίνα ἐστὶ τὰ τῷ σολομῶνι δεδρασμένα.	74. Quæ à Salamone ſint patrata.
οε. τίνα τὰ ὑπὸ ἠσαΐου τοῦ προφήτου πεπραγμένα θαύματα.	75. Quæ miracula fecerit Eſaias.
ος. τίνα ἐστὶν ἃ ἱερεμίας προεφήτευσε καὶ προφητεύων ὑπέμεινε.	76. Quænam Jeremias prædixerit, quæque vaticinatus pertulerit.
οζ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσε σοφονίας.	77. Quæ prælocutus ſit Sophonias.
οη. τίνα προεφήτευσεν ἀγγαῖος.	78. Quæ Aggæus.
οθ. τίνα προεφήτευσε ζαχαρίας.	79. Quæ Zacharias.
π. τίνα προεφήτευσε μαλαχίας.	80. Quæ Malachias.
πα. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἠλιοῦ γεγονότα θαυμαστὰ σημεῖα.	81. Quæ ſigna admiranda per Eliam effecta ſint.
πβ. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ ἐλισαίου γεγονότα διπλᾶ ἐν πνεύματι ἠλιοῦ θαυμαστὰ σημεῖα.	82. Quænam per Eliſæum patrata ſint dupla in ſpiritu Eliæ ſigna admirabilia.
πγ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἠλίας.	83. Quæ vaticinatus ſit Elias.
πδ. τίνα ἐστὶν ἃ ἐλισσαῖος προεφήτευσεν.	84. Quæ Eliſæus.

ϙη. τίνα ἐστὶν ἃ συμεὼν προεφήτευσεν. — 98. Quæ Simeon.

ϙθ. τί προεφήτευσεν ἐλισάβετ. — 99. Quænam Elisabet.

ρ. τίνα ἐστὶ τὰ διὰ τῆς παρθένου μαρίας προφητευθέντα. καὶ τίνα ἐστὶν ἃ ἰωάννης ὁ βαπτιστής. — 100. Quænam à Maria virgine fuerint prænunciata.

ρα. τίς ἄκων προεφήτευσεν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. — 101. Quis invitus sit vaticinatus in Evangelio.

ΒΙΒΛΟΣ ε. — *LIBER V.*

ρβ. τίνες εἰσὶν οἱ τοῦ δαβὶδ δυνατοί. — 102. Qui sint Davidis potentes.

ργ. τίνες οἱ τοῦ σολομῶντος ἄρχοντες. — 103. Qui Salomoni principes.

ρδ. τίνα ἦν τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐξοδιαζόμενα τῷ σαλομῶν. — 104. Quæ quotidie impendenda à Salomone fuerint.

ρε. περὶ τοῦ ναοῦ τῆς ἱερουσαλὴμ ὃν ᾠκοδόμησε σαλομῶν. — 105. De templo Hierosolymitano quod Salomo condidit.

ρϛ. ὁποῖος ἦν ὁ ναὸς ὃν σαλομῶν ᾠκοδόμησε. — 106. Quale fuerit templum à Salomone ædificatum.

ρζ. τίνα ἦν τὰ ἐν τῷ ἁ- — 107. Quæ fuerint sacra

γιάσματι ἀνακείμενα ἀφιερώματα.	in ſanctuario collocata.
ρη. τίνα ἦν τὰ κατασκευασθέντα καὶ ἀνατεθέντα ὑπὸ τοῦ σαλομῶνος εἰς ἱερουργίαν κειμήλια.	108. Quæ parata fuerint & repoſita ad ſacrum cultum à Salomone cimelia.
ρθ. τίνα ἦν τὰ τοῖς ἱερεῦσι καὶ λευίταις, εἰς τὰς λειτουργίας κατασκευασθέντα ὑπὸ σαλομῶνος ἀναθήματα καὶ ἐσθήματα.	109. Quæ fuerint Sacerdotibus ac Levitis a Salomone ad ſacrum cultum veſtes præparatæ.
ρι. ὁποία ἦν ἡ σκηνὴ ἡ ὑπὸ μωυσέως ἀνασταθεῖσα, κατὰ τὴν ὑπόδειξιν, ἣν ἐθεάσατο ἐν τῷ ὄρει.	110. Quale fuerit tabernaculum à Moyſe erectum, ſecundum exemplar quod in monte viderat.
ρια. ὁποῖον ἦν τὸ ἁγίασμα τὸ μέσον τοῦ περιβόλου, ὃ μωϋσῆς κατεσκεύασε.	111. Quale fuerit ſanctuarium in medio metationis quod Moyſes condidit.
ριβ. πόσος ἦν ὁ λαὸς ὁ ὑπὸ δαβὶδ ἀριθμηθεὶς παρὰ τὸ δοκοῦν τῷ Θεῷ.	112. Quantus extiterit numerus populi a Davide contra DEI ſententiam ad calculos vocatus.
ριγ. πόσοι ἀπώλοντο τοῦ λαοῦ ἐπὶ τῇ ἁμαρ-	113. Quot ex Iſraelitis perierint propter

τία

κ τοῦ δαβὶδ, τῆς ἐξαριθμήσεως τοῦ λαοῦ.

peccatum Davidis quo populum enumeravit.

ριδ. τίνες πορνεύσασαι γυναῖκες εἰς γάμους εὐδοκίμησαν.

114. Quænam mulieres fornicariæ in nuptias probatæ fuerint.

ριε. τίνες ἐν τοῖς προφήταις ἄγαμοι μεμενήκασι.

115. Qui Prophetæ manserint cœlibes.

ρις. τίνες ἐν τοῖς ἀποστόλοις γυναῖκας ἔσχον.

116. Qui Apostoli uxores habuerint.

ριζ. τίνες οὐκ ἐτάφησαν ἐν τοῖς βασιλικοῖς τοῦ δαβὶδ τάφοις βασιλεῖς, διὰ τὸ δυσεβῆσαι.

117. Qui Reges propter impietatem non sepulti sint in regiis Davidis monumentis.

ριη. τίνες ἐκ τοῦ δαβὶδ βασιλεῖς, ἔκβλητοι ἐκ τῆς τοῦ Σωτῆρος γενεᾶς γεγόνασι, καὶ διὰ τί.

118. Quinam Reges, Davidis posteri, ex Salvatoris genealogia sint extrusi, & quam ob causam.

ριθ. τίς ἰατροῖς, κακωθεὶς, χρησάμενος, καὶ μὴ παρὰ τῷ Θεῷ τὴν ἴασιν ζητήσας, ἀποθνήσκει.

119. Quis qvum laborans morbo esset usus Medicis, nec apud DEUM medelam expetiisset, morti datus fuerit.

ρκ. τίνα ἐστὶ τὰ μνημο-

120. Quinam sint libri

τισιν

ποῖν ἐμπεφάνισαι. — aliquibus fuerint per insomnia.

ρλ. τὴν τῶν βασιλειῶν βίβλον τίς κατέγραψε. — 130. Librum regnorum quis auctor scripserit.

ρλα. τίνα παραβολικῶς καὶ αἰνιγματωδῶς ἐν ταῖς γραφαῖς εἴρηται. — 131. Quænam in sacris litteris dicta sint per parabolas & ænigmata.

ρλβ. τίνες εἰσὶν αἱ ὑπὸ τοῦ κυρίου ῥηθεῖσαι παραβολαί. — 132. Quas parabolas Dominus protulerit.

ρλγ. τίνων τῶν ἔξωθεν μαρτυριῶν ὁ ἀπόστολος παῦλος, μνήμην ποιεῖται. — 133. Quibus de testimoniis externorum scriptorum mentionem faciat Apostolus Paulus.

ρλδ. πόσοι ἰάκωβοι ἐν τοῖς ἀποστόλοις γεγόνασιν. — 134. Quot Jacobi inter Apostolos extiterint.

ρλε. πόσοι ἰωάννοι εἰς κήρυγμα γεγόνασι, καὶ πόσοι ζαχαρίαι. — 135. Quot Joannès in præconio fuerint & quot Zachariæ.

ρλϛ. ἱππολύτου θηβαίου ἐκ τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ συντάγματος. — 136. Hippolyti Thebani, ex Chronico ejus syntagmate.

ρλζ. τίνες εἰσὶν οἱ ἀπὸ τῶν μαθητῶν τῶν, ο, γνώριμοι. — 137. Quinam fuerint LXX. discipuli,

τὴν τετράδα καὶ παρασκευὴν νηστεύουσι.

jejunent quartam, & parasceven, sive sextam.

ρμζ. τίνα ἔθνη καὶ πόσα ἐκ τοῦ ἀβραὰμ συνέστη.

147. Quæ & quot gentes ex Abrahamo extiterint.

ρμη. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ὁ ἀπόστολος παῦλος.

148. Quæ sint illa quæ vaticinatus est Apostolus Paulus.

ρμθ. τίνα ἐστὶν ἃ προεφήτευσεν ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστής.

149. Quæ Joannes Evangelista.

ρν. πόσοι χρόνοι εἰσὶν ἀπὸ γενέσεως κόσμου, ἕως οὗ παραγέγονεν ὁ χριστός.

150. Quot anni sint à condito mundo ad adventum usque Christi.

ρνα. πόσοις καὶ ποίοις ὀνόμασι προηγορεύετο διὰ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὁ Κύριος ἐμφανησόμενος κληθήσεσθαι.

151. Quot & qualibus nominibus Christum cum inter homines appariturus esset, appellatum iri prædictum sit in sacris litteris.

ρνβ. αἱ δέκα ἐπιφάνειαι τοῦ κυρίου τοῖς ἰδίοις γενόμεναι, μετὰ τὸ ἐκ νεκρῶν αὐτὸν ἐγερθῆναι.

152. Decem apparitiones Domini, quibus resuscitatus ex mortuis vivum se suis demonstravit.

ρνγ.

ρξδ. τίνες πλημμελήσαντες ἐλέους τετυχήκασιν.

164. Qui poſt delicta admiſſa miſericordiam ſint conſecuti.

ρξε. Τίνες εἰσὶν οἱ κατορθοῦν τι δόξαντες, καὶ ἐπὶ τούτο διαμαρτῶντες.

165. Qui recte feciſſe cum viderentur, eo ipſo deliquerint.

ρξϛ. Τίνα ἐστὶ τὰ ἔθνη καὶ πόσα, τὰ τοῖς ἱεροῖς τόποις ὕστερον ἐπανιστάμενα, καὶ θεήλατον ὑπομείναντα τιμωρίαν.

166. Quænam & quot fuerint gentes quæ ſacris locis deinceps infeſta fuerunt, & divinitus illatam pœnam pertulere.

ρξζ. Αἱ δυνάμεις τῶν λίθων τῶν ἐν τῇ τοῦ ἀρχιέρεως ζώνῃ ἐντιθεμένων.

167. Virtutes gemmarum, Pontificis Zonæ impoſitarum.

Τέλος τοῦ πίνακος.

(o)

INDEX

INDEX
Rerum notabilium
In
JOSEPHI HYPOMNESTICO.

Augus

Eliad

Scriptorum
In
JOSEPHI HYPOMNESTICO.
NOMINETENUS CITATORUM INDICULUS.

Joſe-

Errata.

Pag. 17. *ἐλιωναῖος ὁ τοῦ κανθηρᾶ παῖς.* Et κα
μεὶ pro *κανεῖ.*
pag. 224. *lege:* quibus consignatus DEI manu inscriptus erat Decalogus.
pag. 240. *ἐναλλασσόμενοι.*

In Indice, adde

A 086-B/247
Biblioteca UNIVERSIDAD DE SEVILLA
UNIVERSIDAD DE SEVILLA
600705340
i26560707

86

CODEX
EP
PSEUD IÆ

247

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm